

BK
B63

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

026000347137

[Handwritten signature]

Τόμος Α' τὸ οἰκονομικόν

Report

of the commission appointed by the government of Palestine to inquire into the affairs of the orthodox Patriarchate of Jerusalem by the Commissioners

Sir Anton Bertram M.A., K.C.
chief justice of Ceylon, sometime puisne judge of the supreme court of Cyprus and

Harry Charles Luke, B.Litt., M.A.
assistant governor of Jerusalem.

Oxford University Press. 1921, 8vo, p. VI, 336.

Τούτοι τοῦ τόμου δὲν ἔχω τὴν περὶ ἁπλῶς
δὲν γρῆψω ἂν ἰσχυρὰ τοιαύτη

Τόμος Β' τὸ νομικόν

The orthodox Patriarchate of Jerusalem

Report

of the commission (ἡ ἐκκλῆσια) and report upon certain controversies between the orthodox Patriarchate of Jerusalem and the arab orthodox community by the commissioners

Sir Anton Bertram (ἡ ἐκκλῆσια) and

J. W. A. Young

sometime financial adviser to the orthodox Patriarchate of Jerusalem and previously chief inspector under the ministry of interior in Egypt 1926, 8vo, p. VI, 349.

Αριθ. στ. 140.672

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΕΥΛΟΓΙΟΥ ΚΟΥΡΙΛΑ
ΛΑΥΡΙΩΤΟΥ
ΛΥΣΩΝ ΑΡΙΘ. ....

ΤΟ

ΟΡΘΟΔΟΞΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ

ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ

ΕΚΘΕΣΙΣ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

Β' Περίληψη

ΤΟ ΟΡΘΟΔΟΞΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ
ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ

ΕΚΘΕΣΙΣ
ΤΗΣ
ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

ΤΗΣ ΔΙΟΡΙΣΘΕΙΣΗΣ ΥΠΟ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΗΣ
ΙΝΑ ΕΞΕΤΑΣΗ ΚΑΙ ΕΚΘΕΣΗ ΕΠΙ ΩΡΙΣΜΕΝΩΝ
ΔΙΕΝΕΞΕΩΝ ΜΕΤΑΞΥ ΤΟΥ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ
ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΥ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ ΚΑΙ
ΤΗΣ ΑΡΑΒΙΚΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ
ΚΟΙΝΟΤΗΤΟΣ

ΥΠΟ
ΤΩΝ ΕΠΙΤΡΟΠΩΝ

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΕΥΛΟΓΙΟΥ ΚΟΥΡΙΛΑ
ΛΑΤΥΡΙΩΤΟΥ

Sir ANTON BERTRAM

Ἀρχιδικαστοῦ Κεϋλάνης· καιρὸν τινα Νεωτέρου Δικαστοῦ
τοῦ Ἀνωτάτου Δικαστηρίου Κύπρου

ΚΑΙ

J. W. A. YOUNG

καιρὸν τινα Οἰκονομικοῦ Συμβούλου τοῦ Ὁρθοδόξου Πατριαρχείου
Ἱεροσολύμων καὶ προλαβόντως Ἀρχιεπιθεωρητοῦ ἐν τῇ
Ὑπουργείῳ τῶν Ἐσωτερικῶν τῆς Αἰγύπτου

“εἰσαγωγή καὶ παρατήρησις
Διότιμοις”

Μεταφρασθεῖσα εἰς τὴν Ἑλληνικὴν

ὑπὸ

ΑΓΓΕΛΟΥ ΑΝΤΥΠΑ

1926

(Ἡ ἀκρίβεια τῆς μεταφράσεως δὲν εἶναι ἠγγυημένη. Αὐθεντικὸν κείμενον εἶναι τὸ Ἀγγλικόν).

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

ΕΚΔΟΣΗ

ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ

ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ ΚΑΤΑΡΤΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΜΑΘΗΤΩΝ ΣΤΗΝ
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΚΑΙ ΣΤΗΝ
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΚΑΙ ΣΤΗΝ
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΑΤΡΙΣΤΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

Τύπος Ι. Κοινού του Π. Τάφου.

ΜΑΡΤΙΟΣ 1972

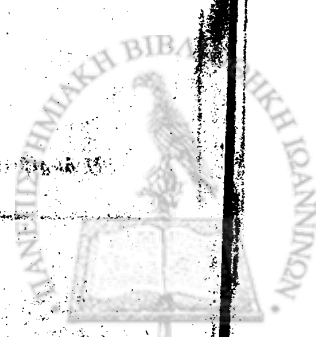
Εκδόθηκε με την αριθμ. 100/72 απόφαση του
Υπουργικού Συμβουλίου της 12ης Ιανουαρίου 1972

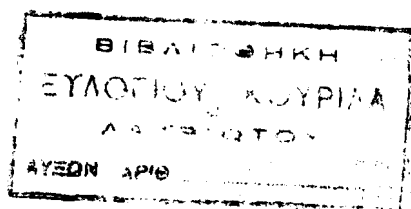
ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΑ

Η παρούσα έκδοση περιλαμβάνει τα αποτελέσματα των
εξετάσεων των μαθητών και των κατ'εξουσιοδότηση
αξιωματικών της Εκκλησίας

ΕΚΔΟΣΗ

ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ

ΠΙΝΑΞ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

	Σελ.
Κεφάλαιον Α'. Διορισμός και Πράξεις τῆς Ἐπιτροπῆς	1— 5
„ Β'. Ἀφήγησις Συμβάντων μέχρι τοῦ Διορισμοῦ τῆς Ἐπιτροπῆς	5— 12
„ Γ'. Ἱστορικὴ Ὑπόστασις τῆς παρούσης καταστάσεως	12— 16
„ Δ'. Βαθυτέρα Ἱστορικὴ Ὑπόστασις τῆς παρούσης καταστάσεως	17— 37
„ Ε'. Χαρακτήρ και Θέσις τοῦ Πατριαρχείου	38— 45
„ ΣΤ'. Σχέσις Πατριαρχείου πρὸς τὴν Κοινότητα	45— 53
„ Ζ'. Γενικὴ ἐξέτασις τῶν ἀξιώσεων και τῶν δύο Μερίδων	54— 58
„ Η'. Ὁρισμέναι προκαταρκτικαὶ σκέψεις :	
α) Τὸ δικαίωμα και τὰ ὄρια τῆς Κυβερνητικῆς ἐπεμβάσεως	58—
β) Οἰκονομικὴ κατάστασις και προσδοκίαι	61—
γ) Αἱ κτηματικαὶ ἀφιερώσεις τοῦ Πατριαρχείου	67—
δ) Ἐκπαιδευτικαὶ εὐκολίαι και ἀνάγκαι	71—
„ Θ'. Μικτὸν και Τοπικὰ Συμβούλια	75— 90
„ Ι'. Παραδοχὴ ἐν τῇ Ἀδελφότητι	90— 95
„ ΙΑ'. Ἐκλογὴ Ἐπισκόπων	95— 98
„ ΙΒ'. Ἐκκλησιαστικὰ Δικαστήρια	98—103
„ ΙΓ'. Τὸ ζήτημα τῆς Ἀναθεωρήσεως τοῦ Θεμελιώδους Νόμου	103—116
„ ΙΔ'. Σχέσεις Κυβερνήσεως και Πατριαρχείου	117—121
„ ΙΕ'. Συγκεφαλαίωσις και Συμπερασματικαὶ Παρατηρήσεις	122—130

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ :

«Α» Ἀξιώσεις τοῦ Συνεδρίου τῆς Κάϊφας	136
«Β» Ἀξιώσεις τῆς Μετριοπαθοῦς Μερίδος	143
«Γ» Ὑπόμνημα ὑποβληθὲν ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου «περὶ τοῦ Μοναχικοῦ Χαρακτήρος τῆς Διοικήσεως τῆς Ἐλληνορθόδοξου Ἐκκλησίας Ἱεροσολύμων»	151

	Σελ.
«Δ» Νομοσχέδιον πρὸς ἀναθεώρησιν καὶ συμπλήρωσιν τοῦ Θεμελιώδους Νόμου τοῦ Ὁρθοδόξου Πατριαρχείου . . .	159
«Ε» Σχέδιον Θεσπίσματος πρὸς ὑποβολὴν εἰς τὴν Κυβέρνησιν Ὑπεριορδανίας	185
«Ζ» Ἡ Τουρκικὴ Διάταξις τοῦ 1910 καὶ αἱ μεταγενέστεραι ἐπεξηγηματικαὶ Διατάξεις	189
«Η» Λεπτομέρειαι τοῦ Ὁρθοδόξου Πληθυσμοῦ Παλαιστίνης	199

ΠΡΟΣΘΕΤΟΝ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ;

Κανονισμὸς τοῦ Ἱεροῦ Κοινοῦ τοῦ Παναγίου Τάφου . . .	205

ΕΚΘΕΣΙΣ

Ἱερουσαλήμ,
26ῃ Ἰουνίου 1925.

Ἡ τοῦ ἀγγλ. καί μόνον 1921
ἀποσυνέχων εἰς τὴν ἀδελφότητα.
Λονδὶν ἀποσυνέχων εἰς τὴν ἀδελφότητα.
Bertram-Luke
8^{ον}, σ. VII, 336

Ἡμεῖς, οἱ Ἐπίτροποι, οἱ διορισθέντες, ὅπως ἐρευνήσωμεν καὶ ἀναφέρωμεν ἐπὶ τοιούτων διενέξεων μεταξὺ τοῦ Ὁρθοδόξου Πατριαρχείου Ἱεροσολύμων καὶ τῆς Ἀραβικῆς Ὁρθοδόξου Κοινότητος ὡς δὲν ἐπηρεάζωσι τὴν φύλαξιν τῶν Παναγίων Προσκυνημάτων καὶ δὲν θὰ ὑπαχθῶσιν εἰς τὴν ἀρμοδιότητα τῆς ἐπὶ τῶν Ἀγίων Τόπων Ἐπιτροπῆς, διὰ τὸ σῶμα τοῦτο κατεργασθῇ, καὶ συμβουλευσώμεν τὸν Ὑπατον Ἀρμοστήν:

- α) εἰάν τινα, καὶ ἂν οὕτω, ποῖα μέτρα δεόν νὰ ληφθῶσιν πρὸς ἀναθεώρησιν τῶν Ὀθωμανικῶν Αὐτοκρατορικῶν Κανονισμῶν τοῦ 1875 τῶν ἀφορῶντων τὸ «Ρωμαϊκὸν» Πατριαρχεῖον Ἱεροσολύμων
- β) εἰάν τινα, καὶ ἂν οὕτω, ποῖα μέτρα δεόν νὰ ληφθῶσιν, ἵνα ἐξασφαλισθῇ τὸ δικαίωμα τῆς παραδοχῆς τῆς Ἀραβικῆς Ὁρθοδόξου Κοινότητος ἐν τῇ Ἀγιοταφικῇ Ἀδελφότητι
- γ) ὡς πρὸς τὴν σύστασιν Μικτῶν Συμβουλίων τοῦ Πατριαρχείου Ἱεροσολύμων, ἀπαρτιτομένων ἐν μέρει ὑπὸ κληρικῶν καὶ ἐν μέρει ὑπὸ λαϊκῶν μελῶν, καὶ ὡς πρὸς τὰ καθήκοντα καὶ ἐξουσίας τῶν Συμβουλίων τούτων
- δ) ἐπὶ οἷωνδήποτε ἄλλων ὑπὸ ἀμφισβήτησιν ζητημάτων μεταξὺ τῆς Ἀραβικῆς Ὁρθοδόξου Κοινότητος καὶ τοῦ Πατριαρχείου

ἐξαιτούμεθα τῆς ἀδείας, ὅπως παρουσιάσωμεν τῇ Ὑμετέρᾳ Ἐξοχότητι τὴν Ἐκθεσὶν ταύτην.

ANTON BERTRAM.
J. W. A. YOUNG.

Τῇ Αὐτοῦ Ἐξοχότητι,

Τῷ Ἐντιμοτάτῳ Σὲρ ΕΡΒΕΡΤΩ ΣΑΜΟΥΕΛ, P. C., G. B. E..

Ὑπάτῳ Ἀρμοστῇ Παλαιστίνης.

EXHIBIT

The first of the two exhibits is a photograph of a building, which is identified as the residence of the defendant. The second exhibit is a photograph of a car, which is also identified as the vehicle of the defendant.

The third exhibit is a photograph of a document, which is a letter from the defendant to the victim. The fourth exhibit is a photograph of a document, which is a letter from the victim to the defendant.

The fifth exhibit is a photograph of a document, which is a letter from the defendant to the victim. The sixth exhibit is a photograph of a document, which is a letter from the victim to the defendant.

The seventh exhibit is a photograph of a document, which is a letter from the defendant to the victim. The eighth exhibit is a photograph of a document, which is a letter from the victim to the defendant.

The ninth exhibit is a photograph of a document, which is a letter from the defendant to the victim. The tenth exhibit is a photograph of a document, which is a letter from the victim to the defendant.

The eleventh exhibit is a photograph of a document, which is a letter from the defendant to the victim. The twelfth exhibit is a photograph of a document, which is a letter from the victim to the defendant.

The thirteenth exhibit is a photograph of a document, which is a letter from the defendant to the victim. The fourteenth exhibit is a photograph of a document, which is a letter from the victim to the defendant.

The fifteenth exhibit is a photograph of a document, which is a letter from the defendant to the victim. The sixteenth exhibit is a photograph of a document, which is a letter from the victim to the defendant.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

ΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΠΡΑΞΕΙΣ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ.

1. Τῇ 27ῃ Φεβρουαρίου, 1925, ἡμέρας τινὰς πρὸ τοῦ διορισμοῦ τῆς παρούσης Ἐπιτροπῆς, καὶ πρὸ τῆς λήψεως τηλεγραφήματος τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ἀποικιῶν, ἐγκρίνοντος τελικῶς τοὺς δρους τῆς ἐντολῆς μας, ὁ Ὑπατος Ἀρμοστής ἀπηύθυνε τὴν ἀκόλουθον ἐπιστολὴν πρὸς τὴν Αὐτοῦ Μακαριότητα, τὸν Πατριάρχην:

27ῃ Φεβρουαρίου, 1925.

Μακαριώτατε,

Πρὸ πολλοῦ ἐπεθύμουν διακαῶς, ὅπως ἴδω διευθετημένας τὰς ἐπὶ μακρὰν σειρὰν ἐτῶν ὑφισταμένας ἔριδας μεταξὺ τοῦ Ὁρθόδοξου Πατριαρχείου καὶ τῆς Παλαιστινείου Κοινότητος. Αἱ ἔριδες αὗται ἀπέβησαν ἀφορμὴ ἀνησυχιῶν διὰ τὸν λαὸν καὶ πηγὴ θλίψεων διὰ τὴν Ὑμετέραν Μακαριότητα καὶ τὴν Ἱερὰν Σύνοδον.

Ἵνα ὁμως δυνηθῶ καὶ κρίνω περὶ τοῦ τί δύναται ἐπωφελῶς νὰ πράξῃ ἡ Κυβέρνησις, ἀπεφάσισα νὰ προβῶ εἰς τὸν διορισμὸν μικρᾶς τινος Ἐπιτροπῆς ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ Sir Anton Bertram, ὅστις, ἔχων ὡς συνεργάτην τὸν κ. Young, θὰ ἐξετάσῃ τὸ κατάλληλον τῶν Ὀθωμανικῶν Αὐτοκρατορικῶν Κανονισμῶν τοῦ 1875, ἐν τῇ παρουσίᾳ αὐτῶν μορφῇ, τὸ ζήτημα τῶν Μικτῶν Συμβουλίων καὶ ἄλλα τινὰ ζητήματα, τὰ ὅποια ἔδωκαν ἀφορμὴν εἰς διαφωνίας. Ἐλπίζω, ἐντὸς ὀλίγων ἡμερῶν, νὰ δυνηθῶ καὶ ἀνακοινώσω τυπικῶς πρὸς τὴν Ὑμετέραν Μακαριότητα τοὺς ἀκριβεῖς δρους τῆς ἐντολῆς τῆς Ἐπιτροπῆς.

Ἐπιθυμῶ πολὺ, πρὶν καταθέσω τὴν ἐντολήν μου, ὡς Ὑπατος Ἀρμοστής, ὅπως προσπαθῇ καὶ ἐξεύρω λύσιν τινὰ διὰ τὰ ζητήματα αὗτα, ἡ ὅποια, ἐνῶ θὰ διетήρει τὸν οὐσιώδη χαρακτήρα καὶ τὴν ἀρχαίαν ἀξιοπρέπειαν τοῦ εὐκλεοῦς Πατριαρχείου, θὰ ἀπῆλλατε τοῦτο διαμφισβητήσεων, αἵτινες ἐξησθένησαν τὴν ἐνεργητικότητά του. Εὐελπιστῶν δτι ἐν τῇ προσπαθείᾳ ταύτῃ θὰ τύχω τῆς ὑποστηρίξεως καὶ συνεργασίας τῆς Ὑμετέρας Μακαριότητος,

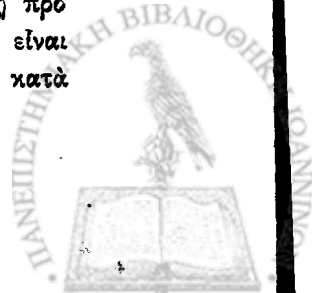
Ἔχω τὴν τιμὴν, κτλ.

(ὑπογρ.) HERBERT SAMUEL

Ὑπατος Ἀρμοστής.

Πρὸς τὴν Αὐτοῦ Μακαριότητα,
τὸν Ὁρθόδοξον Πατριάρχην
Ἱεροσολύμων

2. Τῇ 2ᾳ Μαρτίου, 1925, ἡ Αὐτοῦ Μακαριότης ἀπέστειλε τυπικὴν ἀπάντησιν λήψεως τῆς ἀνωτέρω ἐπιστολῆς, ὑποδηλών ὅτι δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ ἀπαντήσῃ πρὸ τοῦ τέλους τῆς ἐβδομάδος, διότι συνέπεσε, ἡ ἡμέρα κατὰ τὴν ὁποίαν ἔγραφε, νὰ εἶναι ἡ πρώτη τῆς Τεσσαρακοστῆς καὶ τὰ γραφεῖα τοῦ Πατριαρχείου θὰ ἔμενον κλειστὰ κατὰ τὰς τρεῖς πρώτας ἡμέρας, ἡ δὲ Ἱερὰ Σύνοδος δὲν θὰ συνήρχετο εἰς συνεδριάσεις.

3. Τὴν 6ην Μαρτίου, ἡ Αὐτοῦ Μακαριότης ἀπέστειλε τυπικὴν ἀπάντησιν, διὰ τῆς ὁποίας ἐπληροφόρει τὸν Ὑπατον Ἀρμοστήν, ὅτι συνεβουλευθῇ τὴν Σύνοδόν του καὶ ὅτι ἡ Σύνοδος ἐξέφρασεν ἐκπληξιν ἐπὶ τῇ ἐνεργείᾳ ταύτῃ τῆς Κυβερνήσεως. Διεμαρτύρετο, ὅτι οἱ Αὐτοκρατορικοὶ Κανονισμοὶ τοῦ 1875 ἀπετέλουν τὸν ὀργανικὸν νόμον τοῦ Πατριαρχείου καὶ δὲν ἠδύναντο νὰ ἀλλοιωθῶσιν, ὅτι τὸ ζήτημα τοῦ Μικτοῦ Συμβουλίου εἶχε τελείως διευθετηθῇ διὰ «λίαν γνωστῶν ἀποφάσεων», τὰς ὁποίας εἶχον παραδεχθῇ καὶ τὰ δύο μέρη, ὑπηνίσσετο δὲ συνάμα, ὅτι τὸ Πατριαρχεῖον δὲν ἦτο διατεθειμένον νὰ συνεργασθῇ εἰς τὴν προτεινομένην ἐξέτασιν.

4. Τῇ 10ῃ Μαρτίου, ὁ Ἀρχιγραμματεὺς τῆς Κυβερνήσεως ἀνικοίνωσε τυπικῶς πρὸς τὴν Αὐτοῦ Μακαριότητα τοὺς δρους τῆς ἐντολῆς. Τῇ 14ῃ ἡ Α. Μ. ἐγνώρισε τυπικῶς λήψιν τῆς ἐπιστολῆς ταύτης, διαμαρτυρόμενος ἐναντίον τοῦ διορισμοῦ τῆς Ἐπιτροπῆς καὶ ἐξαιτούμενος, ὅπως αἱ ἐργασίαι αὐτῆς διακοπῶσιν. Ὑπηνίσσετο ἐπίσης, ὅτι προϋτίθετο νὰ ἀπευθύνῃ ἐτέραν τηλεγραφικὴν διαμαρτυρίαν πρὸς τὸν Ὑπουργὸν τῶν Ἀποικιῶν, καὶ ὅτι ἀντιπροσωπεῖα τοῦ Πατριαρχείου θὰ ἀπεστέλλετο εἰς Λονδίνον, ἵνα ἐκθέσῃ τὰς ἀπόψεις αὐτοῦ καὶ διαφωτίσῃ τὰς ἀρμοδίους ἀρχάς.

5. Τῇ 17ῃ Μαρτίου, ἡ Α. Μ. ἔσχε προσωπικὴν συνέντευξιν μετὰ τοῦ Ὑπάτου Ἀρμοστοῦ, κατὰ τὴν ὁποίαν ἐπανελάβε τὰς προτέρας αὐτοῦ διαμαρτυρίας, ζητήσας ὅπως ἡ Οἰκονομικὴ Ἐπιτροπὴ διαταχθῇ καὶ χορηγήσῃ τὸ ποσὸν τῶν 500 Λιρῶν, διὰ τὰ ἐξοδα τῆς ἀποστολῆς, ἡ ὁποία, μεταβαίνουσα εἰς Λονδίνον, θὰ ἐξήγῃ τὰς ἀπόψεις τοῦ Πατριαρχείου. Ὁ Ὑπατος Ἀρμοστής ἀπήντησεν, ὅτι ὁ Ὑπουργὸς τῶν Ἀποικιῶν θὰ ἀνεχώρῃ ἐντὸς ὀλίγου ἐκ Λονδίνου πρὸς ἐπίσκεψιν τῆς Ἑγγύς Ἀνατολῆς καὶ ὅτι θὰ εὐρίσκετο ἐν Παλαιστίνῃ ἐντὸς τοῦ μηνός, ὑπέβαλε δὲ τὴν ἰδέαν ὅτι θὰ ἦτο καταλληλότερον διὰ τὴν Μακαριότητά του νὰ ἀποτανθῇ πρὸς τὸν ἴδιον τὸν Ὑπουργὸν ἅμα τῇ ἀφίξει αὐτοῦ ἐνταῦθα. Ὁ Ὑπατος Ἀρμοστής διεξεδίκησεν ἐν τούτοις τὸ δικαίωμα τῆς Κυβερνήσεως, ὅπως διορίσῃ Ἀνακριτικὴν Ἐπιτροπὴν, ὑποδείξας ὅτι οἱ Αὐτοκρατορικοὶ Κανονισμοὶ τοῦ 1875 ἐθεσπίσθησαν ὑπὸ Λαϊκῆς Ἀρχῆς, ἥτοι τῆς Τουρκικῆς Κυβερνήσεως, καὶ ὅτι ἡ Κυβέρνησις ἐκεῖνη εἶχε καὶ αὐτὴ διορίσῃ Ἐπιτροπὴν πρὸς ἐξέτασιν ὑποθέσεων τοῦ Πατριαρχείου, ἐβεβαίωσε δὲ τὴν Α. Μ., ὅτι ἐπλανᾶτο νομίζουσα, ὅτι ἡ ὑπαρξίς τοῦ Πατριαρχείου διεκυβεύετο ἐκ τῆς ἀνακρίσεως ταύτης καθ' οἷονδῆποτε τρόπον.

6. Ὡς ἐκ τῆς ἐπικειμένης ἀφίξεως τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ἀποικιῶν καὶ ἐπὶ τῇ προϋποθέσει, ὅτι ἡ Α. Μ. θὰ ἐπεθύμῃ ἀναμφιβόλως νὰ προβῇ εἰς προσωπικὴν διαμαρτυρίαν πρὸς αὐτόν, πρὶν ἢ ἀσχοληθῇ μὲ τὴν Ἐπιτροπὴν, καὶ ἕνεκα τῶν ἐπὶ θύραις τελειῶν τοῦ Πάσχα, ἐκρίθη καλὸν νὰ ἀναβληθῇ ἡ πρὸς τὴν Α. Μ. προσέγγισις ἡμῶν. Ὁ Πρόεδρος τῆς Ἐπιτροπῆς εἶχεν ἤδη ἐπισκεφθῇ τυπικῶς τὴν Α. Μ. εὐθὺς ἅμα τῇ ἀφίξει αὐτοῦ. Κατὰ συνέπειαν ἐπεδόθημεν εἰς τὴν ἐξέτασιν τῆς ὑποθέσεως, ἣν προέβαλον ἐκεῖνοι, οἵτινες ἐπεκαλέσθησαν τὸν διορισμὸν τῆς Ἐπιτροπῆς, εἰς προσωπικὰς συνεντεύξεις μετὰ τῆς ἐκτελεστικῆς ἐπιτροπῆς, τῆς διορισθείσης παρ' αὐτῶν καὶ μετ' ἀντιπροσώπου διαφωνούσης τινὸς μερίδος, γνωστῆς ὑπὸ τὸ ὄνομα «Μετριοπαθὴς Μερὶς».

7. Τὸ Σάββατον, 28 Μαρτίου, ἐπεσκέφθημεν τὴν Ἰόππην, πρὸς προσανατολισμὸν τῆς ἐκεῖ καταστάσεως καὶ τῶν ἀπόψεων τῶν κατοίκων. Τὴν 3ην Ἀπριλίου ἐπεσκέφθημεν τὴν Κάϊφαν. Τὴν 4ην καὶ 6ην Ἀπριλίου διεξηγάγομεν ἀνακρίσεις ἐν Ναζαρέτ. Ἐπεσκέφθημεν ἐπίσης τὸ σύμπλεγμα τῶν εἰς τὴν Κουλάδα τοῦ Ἰορδάνου Μοναστηρίων, καθὼς καὶ τὴν περιφημον Μονὴν τοῦ Ἀγίου Σάββα. Τῇ 23ῃ Ἀπριλίου μετέβημεν εἰς Ὑπεριορδανίαν, πρὸς ἐξέτασιν τῆς καταστάσεως ἐν Σάλτῃ, Ἀμμάν, Μαδηβᾶ καὶ Κάρακ,

συνομιλήσαντες διὰ μακρῶν ἐφ' ὧν τῶν ζητημάτων μετ' ἀντιπροσωπειῶν καὶ τῶν δύο μεριδίων.

8. Τῇ 21ῃ Ἀπριλίου, ἡ Αὐτοῦ Μακαριότης ἔσχε συνέντευξιν μετὰ τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ἀποικιῶν. Διεμαρτυρήθη διττῶς, διὰ τὰς πράξεις τῆς Οἰκονομικῆς Ἐπιτροπῆς καὶ διὰ τὸν διορισμὸν τῆς ἰδικῆς μας. Ἡ Αὐτοῦ Μακαριότης ἠρώτησεν ἐὰν ἐθεωρεῖτο ὀρθὸν « ὅπως μία ἐπιτροπὴ θὰ ἐπεθύμει νὰ προβῇ εἰς μεταβολὰς αἱ ὁποῖαι θὰ ἐκλόνιζον αὐτὰ ταῦτα τὰ θεμέλια τοῦ Πατριαρχείου, ἀριθμοῦντος ὑπαρξῖν 1600 ἐτῶν, καὶ τοῦ ὁποίου ἡ προϋπάρχουσα κατάστασις ἐνεκρίθη διὰ τῶν Αὐτοκρατορικῶν Κανονισμῶν τοῦ 1875. Ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἐξέτασιν τῶν Αὐτοκρατορικῶν Κανονισμῶν, δὲν ἦτο ἡ πρὸς τοῦτο κατάλληλος στιγμή. Ὅταν ὁ καιρὸς θὰ ἦτο εὐνοϊκώτερος καὶ ἀπεδεικνύετο πρὸς τὸ Πατριαρχεῖον ὅτι ἦτο ἐπάναγκες ὅπως οἱ Κανονισμοὶ οὗτοι τροποποιηθῶσιν, τὸ Πατριαρχεῖον θὰ ἐδέχετο τὰς τροποποιήσεις ταύτας ».

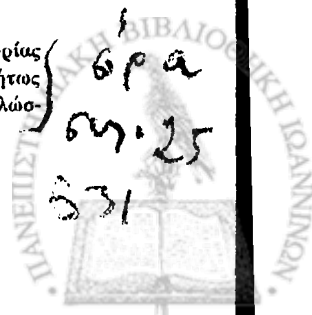
9. Ὁ Ὑπουργὸς τῶν Ἀποικιῶν ἐβεβαίωσε τὴν Αὐτοῦ Μακαριότητα ὅτι δὲν ὑπῆρχεν ἐπιθυμία πρὸς ὑπονόμευσιν καὶ ἐξασθένησιν τῆς θέσεως τοῦ Πατριαρχείου καὶ ἀπέτρεψε τὴν Α. Μ. ἀπὸ τὸ εἰς Ἀγγλίαν μελετώμενον ταξίδιον. Τὸ ζήτημα θὰ διευθετεῖτο καλλίτερον ἐπὶ τόπου τῇ βοήθειᾳ τῶν γνώσεων ὧν τῶν λεπτομερειῶν. Εἰς τὸ Λονδίνον θὰ ἦτο ἀνάγκη νὰ παραπέμπωνται ὅλα εἰς Παλαιστίνην.

10. Τῇ 22ᾳ Ἀπριλίου, ὁ κ. Κάστ, γραμματεὺς τῆς Ἐπιτροπῆς, ἐζήτησεν, ἐκ μέρους αὐτῆς, τυπικὴν συνέντευξιν μετὰ τῆς Αὐτοῦ Μακαριότητος. Εἰς ἀπάντησιν ἐπληροφορήθη ὅτι ἡ Αὐτοῦ Μακαριότης θὰ ἐδέχετο εὐχαρίστως τὸν Σερ Ἄντον Μπέρτραμ ὑπὸ τὴν ἀτομικὴν αὐτοῦ ιδιότητα, εὐχὴ ὅμως καὶ τὴν ὑπὸ τὴν προεδρείαν αὐτοῦ Ἐπιτροπῆς, διότι « αἱ ἀπόψεις τοῦ ἡμετέρου Πατριαρχείου, ὡς πρὸς τὴν ἐν λόγῳ Ἐπιτροπῇ, ἀνεκοινώθησαν ἤδη πρὸς τὴν Α. Ε. τὸν Ὑπατον Ἀρμοστὴν Παλαιστίνης καὶ τὸν Ἐντιμότατον Ὑπουργὸν τῶν Ἀποικιῶν ».

11. Κατὰ συνέπειαν, τῇ 28ῃ Ἀπριλίου, ὁ Πρόεδρος τῆς Ἐπιτροπῆς ἔσχε προσωπικὴν συνέντευξιν μετὰ τῆς Αὐτοῦ Μακαριότητος, παρόντων τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Μαδάβων, Πατριαρχικοῦ Ἐπιτρόπου, καὶ τοῦ Πανος. Ἀρχιμανδρίτου Ἐπιφανίου, Ἀρχιγραμματέως τοῦ Πατριαρχείου.

12. Ἐλέχθη ἤδη ὅτι, ὅταν ἀνεκοινώθη ἀρχικῶς τὸ ζήτημα πρὸς τὴν Α. Μ., ἡ Μακαριότης τοῦ ὑπεστήριξεν ὅτι οἱ Αὐτοκρατορικοὶ Κανονισμοὶ τοῦ 1875 ἀπετέλουν νόμον ὀργανικὸν μὴ ἐπιδεχόμενον μεταβολήν. Ἐν συνόμιλᾳ ὅμως αὐτοῦ μετὰ τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ἀποικιῶν ἡ Α. Μ. μετέβαλε τὴν θέσιν ἐκείνην, διατεινόμενος ἀπλῶς ὅτι ὁ καιρὸς ἦτο ἀκατάλληλος καὶ ὅτι, ὅταν παρουσιάζετο εὐνοϊκώτερα περίστασις καὶ ἀπεδεικνύετο πρὸς τὸ Πατριαρχεῖον τὸ ἐπάναγκες τῶν τροποποιήσεων, τὸ Πατριαρχεῖον θὰ συνεφώνει μὲ τὰς τροποποιήσεις ταύτας. Ἐν τῇ συνεντεύξει ὅμως αὐτοῦ μετὰ τοῦ Προέδρου προσέλαβεν ἄλλην στάσιν, ἥτοι, ὅτι ἦτο ἀναρμόδιος νὰ συζητήσῃ ὅτιδήποτε ἀφεώρα τὴν τροποποίησιν τῶν Αὐτοκρατορικῶν Κανονισμῶν τοῦ 1875, διότι τὰ Πανάγια Προσκυνήματα ἦσαν κτῆμα τοῦ « Ρωμαϊκοῦ Γένους » (Ροῦμ Μιλλέτ)* καὶ τὸ Πατριαρχ-

(*) Διὰ τοῦ « Ροῦμ Μιλλέτ » ἢ τὸ « Ρωμαϊκὸν Γένος » ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τῆς Τουρκικῆς Αὐτοκρατορίας ὑπενοεῖτο ὁλόκληρος ἡ Ὀρθοδόξος ὑπὸ τὴν διοίκησιν τοῦ Σουλτάνου. Ἡ σημασία αὕτη ὑψίστατο ἀνεξαρτήτως φυλετικοῦ συναισθήματος ὑποθαλαπμένον παρ' οἰασδήποτε μερίδος τοῦ λαοῦ καὶ ἀνεξαρτήτως οἰασδήποτε γλώσ-

χείον κατείχε ταῦτα ὡς ἐντολοδόχος τοῦ «Ρωμαϊκοῦ Γένους». Διεμαρτυρήθη ἐναντίον οἰαοδήποτε ἀποπειράς ἀναθεώρησης τῶν θεμελιωδῶν κανονισμῶν τοῦ Πατριαρχείου καὶ ὅτι, πρὸ πάσης συζητήσεως, θὰ ἦτο ἀναγκαῖον, ὅπως κληθῇ συνδιάσκεψις ὄλων τῶν ἀντιπροσώπων τοῦ «Ρωμαϊκοῦ Γένους». Ὁ Πατριάρχης διεβεδαίωθη, ὅτι οὐδεμία ἐπεκράτει σκέψις περὶ θεμελιώδους ἢ ἐπαναστατικῆς φύσεως μεταβολῆς εἰς τὸν χαρακτήρα τοῦ Πατριαρχείου παρὰ τῆς Ἐπιτροπῆς. Ἡ μελετωμένη ἀναθεώρησις ἦτο ἀναθεώρησις τυπικοῦ χαρακτήρος καὶ ἐπὶ σημείων λεπτομερειῶν. Ὁ Πρόεδρος τῆς Ἐπιτροπῆς προσεφέρθη νὰ ὀνομάσῃ ὅσα σημεία ἔχρηζον συζητήσεως, ἀλλ' ἡ Α. Μ. διεμαρτυρήθη εἰπὼν, ὅτι δὲν ἠδύνατο νὰ ἐπιτρέψῃ τοιοῦτό τι μὴ ὢν εἰς θέσιν νὰ ἀποδεχθῇ οἰανδήποτε πρότασιν περὶ ἀναθεώρησης τῶν κανονισμῶν ἄνευ τῆς συναίνεσεως τοῦ «Ρωμαϊκοῦ Γένους». Ὁ Πρόεδρος ἠρώτησεν, ἐὰν τὸ Πατριαρχεῖον τῆς Ἀντιοχείας καὶ οἱ Ἀραβόφωνοι κάτοικοι Παλαιστίνης ἀπετέλουν ἀμφότεροι μέρος τοῦ «Ρωμαϊκοῦ Γένους». Ἡ Α. Μ. ἀπήντησεν ὅτι βεβαίως τοὺς ἐθεώρει τοιούτους, ἀλλ' ἀφοῦ ἀπαιτοῦσιν ὅτι εἶναι Ἀραβες, ἀπέκλειον ὡς ἐκ τούτου ἑαυτοὺς τοῦ «Ρωμαϊκοῦ Γένους».

13. Ἐπειδὴ ἀπεδεικνύετο ἀδύνατον νὰ συζητήσῃ τις λεπτομερῶς μετὰ τῆς Αὐτοῦ Μακαριότητος, εἰσηγήθημεν τὴν ἰδέαν, ὅτι θὰ ἦτο ἴσως καλλίτερον διὰ τὴν Μακαριότητά του νὰ ἀναμείνῃ τὰ σημεία, τὰ ὁποῖα θὰ ὑπεδεικνύοντο ἐν τῇ Ἐκθέσει τῆς Ἐπιτροπῆς, ὡς σημεία χρήζοντα ἀναθεώρησης καὶ τότε βεβαίως θὰ ἀντελαμβάνετο, ὅτι ὁ φόβος αὐτοῦ ἦτο ἀδικαιολόγητος.

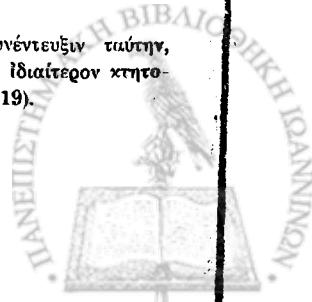
14. Ὁ Μακαριώτατος ἐν τούτοις συνεζήτησε τὸ ζήτημα τῆς παραδοχῆς μελῶν τῆς λαϊκῆς κοινότητος εἰς τὴν χορείαν τῆς Ἀγιοταφτικῆς Ἀδελφότητος, ὑπαινιχθεὶς, εἰς ἀπάντησιν ἐρωτήσεως, ὅτι, καίτοι δὲν ἠδύνατο ν' ἀναγνωρίσῃ τὴν Ἐπιτροπὴν, δὲν εἶχεν οὐδεμίαν ἀντίρρῃσιν ἐὰν ὁ Ἀρχιγραμματεὺς καὶ ἄλλα μέλη τῆς Ἀδελφότητος ἔδιδον πληροφορίας ἐπὶ οἰουδήποτε σημείου τοῖς ἐζητεῖτο αὕτη πρὸς τὸν σκοπὸν ὑποβολῆς ἐκθέσεως πρὸς τὴν Κυβέρνησιν.

15. Ἐπωφεληθεῖσα τοῦ οἰκείου τούτου μέσου ὑπεκφυγῆς ἐκ τοῦ ἀδιεξόδου, τοῦ σχηματισθέντος ἐξ ἀφορμῆς τῆς «μὴ ἀναγνωρίσεως», ἡ Ἐπιτροπὴ ἔσχε προσωπικὰς συνεντεύξεις μὲ διάφορα μέλη τῆς Συνόδου καὶ τῆς Ἀδελφότητος, ἀρυσθεῖσα ἐξ αὐτῶν πολυτίμους πληροφορίας. Οἱ Ἐπίτροποι ἐκφράζουσιν εὐχαριστίας πρὸς τὰ μέλη ταῦτα τῆς Ἀδελφότητος διὰ τὴν ἐντέλειαν τῶν πληροφοριῶν καὶ τὴν ἀβροφροσύνην, μεθ' ἧς αὗται ἐχορηγήθησαν, καθὼς καὶ διὰ τὰς ἄλλως παρασχεθείσας πληροφορίας εἰς τὰς ἐρεῦνας αὐτῶν.

16. Ἰδιαιτέρως ἐπιθυμοῦσι νὰ ἐκφράσωσι τὰς ὑποχρεώσεις των πρὸς τὸν Πανοσιολ. Ἀρχιμανδρίτην Ἰππόλυτον, Βιβλιοθηκάριον, διὰ τὴν προθυμίαν καὶ εἰλικρίνειαν, δι' ὧν ἔθεσεν εἰς τὴν διάθεσιν τῆς Ἐπιτροπῆς ὅλα τὰ ζητηθέντα ἔγγραφα καὶ βιβλία.

17. Ἡ Ἐπιτροπὴ ἔσχε τὸ πλεονέκτημα νὰ τύχῃ τῶν πεπειραμένων ὑπηρεσιῶν τοῦ κ. Ἀρτσερ Κάστ, ὑπὸ τὴν ιδιότητα τοῦ γραμματέως καὶ ἐπωφελεῖται τῆς εὐκαι-

σης, ἣν ὠμίλει συνήθως αὕτη. Ὅπως ἐχρησιμοποιήθη ὁμως ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου εἰς τὴν συνέντευξιν ταύτην, ἐφαίνετο ὕποψιν τὸ «Ἑλληνικὸν Γένος», τὸ ὁποῖον, κατὰ τὴν ἀποψιν τοῦ Πατριάρχου, εἶχεν ἰδιαίτερον κτητορικὸν συμφέρον εἰς τὰ Προσκυνήματα. (Ἴδε Ἐκθεσιν Μπέρτραμ — Λούκ, Μέρος Α', παράγγ. 19).

ρὰς ταύτης, ὅπως ἐκφράσῃ τὰς πρὸς αὐτὸν ὑποχρεώσεις της διὰ τὴν πολύτιμον συνδρομήν του.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄.

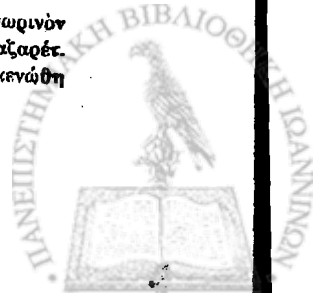
ΑΦΗΓΗΣΙΣ ΣΥΜΒΑΝΤΩΝ ΜΕΧΡΙ ΤΟΥ ΔΙΟΡΙΣΜΟΥ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ.

18. Τὰ συμβάντα, τὰ ὅποια ᾠδήγησαν εἰς τὸν διορισμὸν τῆς παρούσης Ἐπιτροπῆς, εἶναι στενῶς συνδεδεμένα μὲ τὴν ἐκθεσὶν τῆς Ἐπιτροπῆς Μπέρτραμ — Λούκ, τὴν ὑποβληθεῖσαν τῇ 24ῃ Μαρτίου, 1921. Ὡς ἐπακόλουθον τῆς ἐν λόγω Ἐπιτροπῆς, ὑπεβλήθη Νομοσχέδιον (Νόμος περὶ Ὁρθοδόξου Πατριαρχείου, 1921) ἐγκριθὲν ὑπὸ τοῦ Ὑπάτου Ἀρμοστοῦ τῇ 17ῃ Ἰουνίου τοῦ ἰδίου ἔτους. Κατὰ τὸν νόμον τοῦτον, τῇ 23ῃ Αὐγούστου, 1921, διωρίσθη Ἐπιτροπὴ πρὸς ἐξόφλησιν τῶν χρεῶν τοῦ Πατριαρχείου καὶ ἑλεγχον τῶν οἰκονομικῶν αὐτοῦ ὑποθέσεων. (*Ἴδε Ἐπίσημον Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως, 21ης Σεπτεμβρίου, 1921). Ὁ νόμος οὗτος καθώριζεν, ὅπως ἡ Ἐπιτροπὴ περιλαμβάνῃ δύο μέλη, τὸ ἐν διοριζόμενον ὑπὸ τοῦ Ὑπάτου Ἀρμοστοῦ, κατόπιν συνεννόησεως μετὰ τοῦ Πατριάρχου, καὶ τὸ ἄλλο, κατόπιν συνεννόησεως μετὰ τῆς λαϊκῆς Ὁρθοδόξου Κοινότητος. Ὁ ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου προβληθεὶς ἀντιπρόσωπος ἦτο ἡ Α. Σ. ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Σεβαστείας Δοσίθεος.

19. Προστριβαὶ ἐγεννήθησαν μεταξύ τῆς Ἐπιτροπῆς καὶ τῆς Α. Σ. τοῦ Ἀρχιεπισκόπου, ἕνεκα τῶν ὁποίων ὁ Πατριάρχης ἀπέσυρεν αὐτὸν ἐκ τῆς Ἐπιτροπῆς, ἐξηγγήσας ὅτι θὰ ἀνεχώρει μετὰ τριῶν ἄλλων ἀντιπροσώπων ἐπ' ἀποστολῇ πρὸς συλλογὴν ἐράνων διὰ τὴν ἐξόφλησιν τῶν χρεῶν, ὡς ἀντικαταστάτης δ' αὐτοῦ διωρίσθη ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Διοκαιοσαρείας Κλεόπας. Ἐπὶ τῇ προσδοκίᾳ, ἀναμφιβόλως, ἐπιστροφῆς τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Δοσιθέου, ὁ Πατριάρχης*, ὑποδεικνύων τὸ ὄνομα τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Κλεόπα πρὸς τὸν Ὑπατον Ἀρμοστήν, ἀπεκάλει αὐτὸν «προσωρινὸν ἀντικαταστάτην τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Δοσιθέου». Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Κλεόπας ἦτο λίαν ἀφωσιωμένον μέλος τῆς Ἐπιτροπῆς καὶ αἱ ὑπηρεσίαι αὐτοῦ ἐξετιμύθησαν μεγάλως, κατὰ τὴν διάρκειαν ὅμως τοῦ ἐπομένου ἔτους ἐζητήθη δι' ἄλλην ὑπηρεσίαν.

20. Τῇ 5ῃ Αὐγούστου, 1922, ὁ Πατριάρχης ἐν Συνόδῳ, δι' ἀποφάσεως τῆς

(*) Εἰς μεταγενεστέραν αὐτοῦ ἐπιστολήν, ἡ Αὐτοῦ Μακαριότης, ἀναφερόμενος εἰς τὸν προσωρινὸν διορισμὸν τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Κλεόπα ὁμολεῖ περὶ αὐτοῦ ὡς γὰ ἦτο ὁ ὑποψήφιος διὰ τὴν Μητρόπολιν Ναζαρέτ. Ὁ θρόνος ὅμως τῆς Μητροπόλεως Ναζαρέτ κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην δὲν ἦτο ἀκόμη κενὸς καὶ δὲν ἐκενώθη εἰμὴ τὴν 18ην Ἰουλίου, 1922.

αὐτῆς ἡμερομηνίας, καθίστα ἐκπτωτον τὸν Μητροπολίτην Ναζαρέτ Γλυκερίον, ὅστις ἀπέκλινε τὴν μετὰ τοῦ Πατριάρχου συμφιλίωσιν. ὑπὸ τοὺς ὅρους τοὺς προταθέντας ἐν τῇ Ἐκθέσει Μπέρτραμ — Δούκ, ζῶν ἐξόριστος ἐν Αἰγύπτῳ. Ὀλίγας ἡμέρας μετὰ τὸ συμβᾶν τοῦτο, μερὶς τῆς ἐν Ναζαρέτ Κοινότητος ὑπέβαλεν ἀναφορὰν (γνωστὴν ἐν Παλαιστίνῃ ὑπὸ τὸ ὄνομα Μαζπατὰς)*, δι' ἧς ἐξητεῖτο τὴν ἐκλογὴν τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Κλεόπα ὡς διαδόχου τοῦ Γλυκερίου. Ἡ ἀποστολὴ τῆς ἀναφορᾶς ταύτης ὑπετίθετο, ἀναμφιβόλως, νὰ ἦτο σύμφωνος πρὸς τὸ ἄρθρον 17 τῶν Αὐτοκρατορικῶν Κανονισμῶν τοῦ 1875, τὸ ὁρίζον, ὅτι «ἀποθνήσκοντος Ἐπισκόπου τινός, ἐνεργοῦνται τὰ περὶ τῆς ἐκλογῆς μετὰ τὴν ἀφίξιν ἐπιστολῆς ὑπογεγραμμένης ὑπὸ τῶν εὐπολήπτων μοναχῶν καὶ λαϊκῶν τῆς πόλεως ἐν ἣ κατέκει ο ἀποβιώσας». Τὸ ἄρθρον δὲν ἐπιτρέπει τὴν δι' ἀναφορᾶς ὑπόδειξιν νέου Ἐπισκόπου, ἀλλ' ἐν τῇ πράξει τοῦτο γίνεται πάντοτε.

21. Ἐν Ναζαρέτ, καθὼς καὶ εἰς πλεῖστα ἄλλα μέρη τοῦ Πατριαρχείου, ὑπάρχουσι δύο φατρίαι, καὶ τῆς φατρίας, ἣτις ἐζήτησε τὸν διορισμὸν τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Κλεόπα, ἡγεῖτο κάτοικός τις Ναζαρέτ, διὰ τὸν ὁποῖον λέγουσιν, ὅτι εὐρίσκεται εἰς στενὰ προσωπικὰς σχέσεις μετὰ τοῦ Πατριάρχου, ἐνεργέστατος δὲ συνάμα καὶ πνευματώδης αξιωματικὸς τοῦ Πατριαρχείου. Ἡ ἄλλη μερὶς ἰσχυρίζεται, ὅτι ἡ ἐκλογὴ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Κλεόπα ἐνεπνεύσθη ὑπ' αὐτοῦ τούτου τοῦ Πατριάρχου, ἐπιθυμοῦντος τὴν ἀπομάκρυνσιν αὐτοῦ ἐκ τῆς Οἰκονομολογικῆς Ἐπιτροπῆς. Καὶ ἡμεῖς αὐτοὶ δυσκολευόμεθα ν' ἀντιπροσωπεύωμεν τὸ συμπέρασμα τοῦτο. Ἐκείνοι ὅμως οἱ ὁποῖοι ὑπέγραψαν τὴν ἀναφορὰν διαμαρτύρονται διὰ τοῦτο λέγοντες ὅτι, ἐξετάσαντες ἐπισταμένως πάντας τοὺς πιθανοὺς ὑποψηφίους, ἐνεπνεύσθησαν ἐκ τῆς καλῆς φήμης τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Κλεόπα, ὡς ἀνδρὸς εὐρυμαθοῦς, εὐσεβοῦς καὶ αξιοπρεποῦς παρουσιαστικοῦ. Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Κλεόπας ἐκέκτητο ἀναμφιβόλως τὰ διὰ τοῦτο ἐξοχώτερα προτερήματα, εἶχεν ὅμως ἐν ἐλάττωμα, σημαντικὸν ἐλάττωμα, ἡγνόει τὴν Ἀραβικὴν, τὴν γλῶσσαν τοῦ λαοῦ, καὶ κατὰ συνέπειαν, συμφώνως πρὸς τὸ ἄρθρον 15 (4) δὲν ἦτο ἐκλέξιμος. Μία τοιαύτη περίπτωσις θὰ ἦτο βεβαίως ἐν πλήρει γνώσει τῆς Αὐτοῦ Μακαριότητος. Οἱ τῆς ἐναντίας μερίδος, μαθόντες τὴν πρόβλησιν τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Κλεόπα, ἀπέστειλαν καὶ αὐτοὶ «Μαζπατὰν» συνιστῶντες, ὅπως μὴ γίνῃ ἄμεσος διορισμός, δηλοῦσι δέ, ὅτι ἔλαβον προφορικὴν ἔγκρισιν τῆς εἰσηγήσεως ταύτης ἐκ μέρους τοῦ Πατριάρχου, παρὰ τοῦ ἐν Ναζαρέτ Πατριαρχικοῦ Ἀντιπροσώπου. Μαθόντες ἐν τούτοις, ὅτι τὸ ζήτημα προὔχῳρει, ἀπηύθυνον τῇ 16ῃ Αὐγούστου, τηλεγρά-

(*) Ἡ ἀναφορὰ ἔχει ὡς ἀκολούθως:

Πρὸς τὴν Αὐτοῦ Ὑψηλότητα, τὸν πρῶτον Ἀρχιερεῖα, τὸν Ποιμένα ποιμένων, τὸν ἐκθειασμένον Κύριον-Κύριον Δαμιανόν, Πατριάρχην τῆς Ἁγίας Πόλεως Ἱερουσαλήμ καὶ πάσης Παλαιστίνης-εἶθε ὁ Ὑψιστος νὰ διαφυλάττῃ τὸ ὕψηλόν Σας ἀξίωμα.

Ἀσπαζόμενοι τὴν ἀγνὴν δεξιάν τῆς Ὑμετέρας Μακαριότητος καὶ ἐξαιτούμενοι τὴν εὐλογίαν καὶ τὰς εὐχὰς τῆς Μακαριότητός Σας, ἀνακοινοῦμεν Ὑμῖν, τῇ σεβαστῇ μας Κυρίῳ, ὅτι ὑπηκούσαμεν τὴν διαταγὴν τῆς Ὑμετέρας Μακαριότητος, τὴν ἀφορῶσαν τὸν χωρισμὸν τοῦ Μητροπολίτου Γλυκερίου ἀπὸ τοῦ θρόνου τῆς ἐπαρχίας μας καὶ ἐπειδὴ ὑπάρχει μεγίστη ἀνάγκη ἐν τῇ Ἐπισκοπῇ μας δι' ἱκανὸν Ποιμένα, ὁ ὁποῖος νὰ διευθύνῃ τὰς ὑποθέσεις μας καὶ ἐξαγάγῃ ἡμᾶς ἐκ τῆς κακῆς καταστάσεως, εἰς τὴν ὁποίαν περιήλθομεν, καὶ τῆς ἀναρχίας, ἣ ὁποία ἀπλοῦται περὶ ἡμᾶς, ἡμεῖς οἱ ὑπογεγραμμένοι, ἀπαρτίζοντες τὴν μεγάλην πλειοψηφίαν, ἐκλέγομεν ὡς Μητροπολίτην τῆς ἐπαρχίας μας τὴν Αὐτοῦ Πανιερότητα τὸν Ἐπίσκοπον Διοκαιοσαρείας Κύριον, Κύριον Κλεόπαν, τὸν εὐσεβῆ, ἱκετεύοντες τὴν Ὑμετέραν Μακαριότητα, ἵνα ἐπαγρυπνῇ ἐπ' αὐτοῦ καὶ ἡμῶν διὰ τῆς πατρικῆς Αὐτῆς ἀγάπης, ἐπικυρώσῃ τὸν διορισμὸν αὐτοῦ ἐν Συνόδῳ καὶ ἀποστείλῃ αὐτὸν τάχιστα εἰς τὴν Ἔδραν του, ἣτις ἀνυπομόνως ἀναμένει τὰς καλὰς ποιμαντικὰς καὶ πατρικὰς αὐτοῦ πράξεις, αἱ ὁποῖαι θὰ περιποιήσῃσι τιμὴν πρὸς τὴν Ὑμετέραν Μακαριότητα, τὴν Ἀγιοταφικὴν Ἀδελφότητα καὶ τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν.

Ἀσπαζόμενοι τὴν δεξιάν τῆς Ὑμετέρας Μακαριότητος, τὸν μέγιστον θησαυρὸν τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, διαιτελοῦμεν.

(ἔπονται 207 ὑπογραφαί).

φημα πρὸς τὴν Α. Μ., ἐγκαλοῦντες τὴν ἀναφορὰν τῆς ἄλλης μερίδος. Εἰς τὸ τηλεγράφημα τοῦτο ὁ Πατριάρχης ἀπήντησεν: «Ἐλπίζω ἀποδεχθῆτε ἐκλεγέντα ἐπίσκοπον», καὶ τὴν 22αν Αὐγούστου, ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Κλεόπας ἐξελέγη τυπικῶς ὑπὸ τῆς Συνόδου Μητροπολίτης Ναζαρέτ.

22. Ἡ ἐκλογὴ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Κλεόπα ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου καὶ τῆς Συνόδου ἦτο ἀσύνηθες λάθος κρίσεως. Εἶναι δύσκολον νὰ ἐννοηθῇ πῶς ὁ Πατριάρχης προέβη εἰς τοιοῦτον μέτρον, τὸ ὁποῖον ἤγγισε τὴν κοινὴν γνώμην εἰς τὸ πλέον εὐαίσθητον αὐτῆς σημεῖον. Ἐν τῶν ὀλίγων προνομίων, τὰ ὁποῖα οἱ Αὐτοκρατορικοὶ Κανονισμοὶ τοῦ 1875 ἐχορήγησαν εἰς τὸν λαόν, εἶναι ὅτι αἱ Μητροπόλεις Πτολεμαΐδος (Ἁκρῆς) καὶ Ναζαρέτ θὰ ἔχωσιν Ἐπίσκοπον γνωρίζοντα τὴν Ἀραβικὴν. Εἰκάζεται, ὅτι ἡ Αὐτοῦ Μακαριότης ὑπετίμησε τὰς ἐγχωρίους δυνάμεις, καὶ ὅτι ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Κλεόπας ἐπεισθὴ ν' ἀποδεχθῇ τὴν πρόβλησιν ταύτην, ὑπὸ τὴν ἐσφαλμένην ἀντίληψιν, ὅτι ἡ πρὸς αὐτὸν γενομένη πρόσκλησις ἦτο γενικὴ καὶ οὐχὶ ἀπλῶς πρόσκλησις φατρίας. Ἐκ τῆς ἀποπλανητικῆς καὶ παρανόμου ταύτης ἐκλογῆς ἐγεννήθη ἡ δυσἀρέσκεια, ἡ ὀδηγήσασα εἰς τὸν διορισμὸν τῆς παρούσης Ἐπιτροπῆς. Ὁ διορισμὸς τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Κλεόπα διήγειρε πάραυτα θύελλαν διαμαρτυριῶν. Καὶ τότε προήχθη κατὰστασις τοπικῶν προστριβῶν. Ἐπανεληγμέναι προσπάθειαι πρὸς κατευνασμὸν τῶν ἀντεγκλήσεων ἀπέτυχον. Ὡς συνήθως, ἡ προσβληθεῖσα μερίς ἀπετάθη πρὸς τὴν ἐπιτόπιον ἀρχήν, καὶ μολονότι εἰς ἀπάντησιν ἐδόθη ἡ ἐξήγησις, ὅτι τοῦτο ἦτο ζήτημα μὲ τὸ ὁποῖον ἡ Κυβέρνησις δὲν ἠδύνατο ν' ἀσχοληθῇ, ἡμιεπίσημοι παραστάσεις ἐγένοντο πρὸς τὸν Πατριάρχην, ἀλλ' ἄνευ ἀποτελέσματος.

23. Μία τελευταία προσπάθεια πρὸς συμβιβασμὸν ἐγένετο ἐν συνδιασκέψει εἰς Ἱεροσόλυμα. Συνεφωνήθη προσωρινῶς, ὅπως σταλῇ νέα ἀναφορά, προβάλλουσα τρία πρόσωπα, ἐκ τῶν ὁποίων τὸ ἓν θὰ ἦτο ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Κλεόπας, ἡ δὲ Σύνοδος θὰ ἐξελεγεῖν ἓν ἐκ τῶν τριῶν. Ἡ ἀντιφρονοῦσα μερίς συνεφώνησεν, ἐπὶ τῇ ὑποθέσει, ὅτι δταν τὰ προσόντα τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Κλεόπα ἐγίνοντο γνωστά, θὰ ἀπεκλείετο οὗτος τῆς ἐκλογῆς ὡς μὴ γνωρίζων τὴν Ἀραβικὴν γλῶσσαν. Αἱ δύο μερίδες ἐπέστρεψαν εἰς τὰ ἴδια, ὅπως προετοιμάσωσι τὴν Ἀναφοράν, ὅτε ὁμοῦς ἀφίκοντο εἰς Ναζαρέτ, ἢ ὑπὲρ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Κλεόπα μερίς ἠρνήθη νὰ υπογράψῃ Μαζβατᾶν συνιστῶντα τρία ὀνόματα, διατεινομένη, ὅτι τοῦτο ἦτο ἀσύνηθες. Εἰς ἐκ τῆς μερίδος ταύτης μᾶς εἶπεν, ὅτι θὰ ἔκοπτε μᾶλλον τὴν δεξιάν του χεῖρα ἢ νὰ υπογράψῃ τοιαύτην Ἀναφοράν. Ὁ ἐπιχειρηθεὶς συμβιβασμὸς συνεπῶς ἀπέτυχε καὶ οἱ ἀντίπαλοι τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Κλεόπα σχηματίσαντες τὴν γνώμην, ὅτι ἐνεπαίχθησαν, συνεφώνησαν μετὰ τῶν ἐν Ἱεροσολύμοις καὶ ἄλλαχού ὁμοφρόνων των καὶ ἀπεφάσισαν νὰ συγκαλέσωσι γενικὸν συνέδριον ὁλοκλήρου τῆς Ὁρθοδόξου Κοινοτήτος. Προσκήσεις ἀπεστάλησαν πρὸς τοῦτο τῇ 30ῇ Μαΐου 1923, καὶ τῇ 15ῃ Ἰουλίου, τὸ Συνέδριον ἤρξατο τῶν ἐργασιῶν αὐτοῦ ἐν Κάϊφα.

24. Ἡ σύγκλησις τοῦ Συνεδρίου τούτου κατέστησε φαίνεται λίαν ἔμφροντιν τὸν Πατριάρχην. Γενομένου προφηνῶς ἀντιληπτοῦ, ὅτι θὰ προεβάλλοντο ὑπερφύλατοι ἀξιώσεις, ἡ Α. Μ. ὁ Πατριάρχης ἔλαβε σύντονα μέτρα πρὸς συσσωμάτωσιν τῆς ὑποστηρίξεως τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ κόσμου ὑπὲρ τοῦ Πατριαρχείου. Τῇ 13ῃ Ἰουλίου, ἡ Αὐτοῦ Μακαριότης, ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Κύπρου, ἀπηύθυνεν ὑπόμνημα πρὸς τὸν Ὑπουργὸν τῶν Ἀποικιῶν, προδῆλως ἐμπνεόμενον ὑπὸ βλαβέος αἰσθήματος ὑπὲρ τῶν ὑποθετικῶν περὶ ἀρχαίων δικαιωμάτων* τοῦ Ἑλληνικοῦ Γένους ἐπὶ τῶν Παναγίων Προσκυνημάτων. Ἰδὼν περικοπᾶν τινὲς ἐκ τοῦ ὑπομνήματος τούτου:

(*) (Σ. Μ.) Παραγραφικῶν δικαιωμάτων: ἤτοι δικαιωμάτων κτηθέντων ἐκ τῆς μακρᾶς καὶ ἐξακολουθητικῆς χρήσεως.

«Τὰ διὰ τοσούτων αἱμάτων καὶ θυσιῶν κτηθέντα ἀπαράγραπτα δικαιώματα κυριότητος τοῦ Ἑλληνικοῦ Γένους ἐπὶ τοῦ Πατριαρχείου Ἱεροσολύμων καὶ τῶν ἱερῶν Προσκυνημάτων τῆς Ἀγίας Γῆς, παρ' ὅλας τὰς πείσμονας ἀντιδράσεις, αἵτινες κατὰ καιρὸν ἀνεπτύχθησαν, ἔγειναν σεβαστὰ ὑφ' ὅλων τῶν ἁλλοθρήσκων κατακτητῶν τῆς Παλαιστίνης, ἐπεκυρώθησαν δὲ ταῦτα διὰ πλῆθους Χαλιφικῶν καὶ Σουλτανικῶν ὁρισμῶν ὥς καὶ διεθνῶν πράξεων.

Καθ' ὅλον τὸν μακρὸν τοῦτον ἀγῶνα τοῦ Ἑλληνισμοῦ ὑπὲρ τῶν προσκυνημάτων καὶ τοῦ Πατριαρχείου Ἱεροσολύμων, ὁ σχετικὸς ὀλιγάριθμος ἀραβόφωνος πληθυσμὸς Παλαιστίνης, κεκρυμμένος εἰς τὸ βάθος τῆς σκηνῆς, ἐφ' ἧς ἐπάλαυε τὸ Ἑλληνικὸν Γένος πρὸς περισσῶσι τῆς Ὁρθοδόξιας καὶ τῶν Ἱερῶν Προσκυνημάτων, οὐδεμίαν συμβολὴν ἢ ὕλικὴν θυσίαν προσέφερε πρὸς τοῦτο, μᾶλλον δὲ πενόμενος καὶ δυστυχῆς ὢν προσηύξατο τὰς μερίμνας τῶν Ἑλλήνων Πατριαρχῶν, ὑποχρέων ὄντων νὰ μεριμνῶσι δι' ἰδίον δαπανῶν οὐ μόνον περὶ τῆς πληρώσεως τῶν θρησκευτικῶν, εκπαιδευτικῶν καὶ λοιπῶν πνευματικῶν ἀναγκῶν ἀλλὰ καὶ περὶ αὐτῶν τῶν πρὸς συντήρησιν καὶ ζωάρκειαν αὐτοῦ ἀπαιτουμένων.

Ταῦτα δὲ πάντα καθ' ὅσον πληροφοροῦμεθα παρὰ τοῦ ἐν Χριστῷ ἀδελφοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου Ἱεροσολύμων Κυρίου Δαμιανοῦ, μέρος τοῦ ἀραβόφωνου πληρώματος τοῦ Πατριαρχείου ἐκείνου πολιτικῶς συνεργαζόμενον μετὰ τῶν Μουσουλμάνων ἀραβόφωνων ἐπιδιώκει τὴν δημιουργίαν ζητήματος πρὸς ἐκτόπισιν ἀπὸ τοῦ Πατριαρχείου καὶ τῶν ἱερῶν Προσκυνημάτων τῶν ἐκπροσώπων τοῦ κυριάρχου Ἑλληνικοῦ Γένους, οἳ εἶναι ὁ Ἑλλην Πατριάρχης καὶ ἡ περὶ αὐτὸν Ἀγιοταφικὴ Ἀδελφότης».

25. Παρομοία διαμαρτυρία, ἡμερομηνίας 21ης Ἰουλίου, ἀπεστάλη πρὸς τὴν Παλαιστίνειον Κυβέρνησιν, μέσον τοῦ Γενικοῦ Προξένου τῆς Ἑλλάδος, ὑπὸ τοῦ Χρυσόστομου, Μητροπολίτου Ἀθηνῶν, ἐπιφανοῦς μέλους τῆς Ἀγιοταφικῆς Ἀδελφότητος καὶ συγγραφέως τῆς λίαν γνωστῆς Ἱστορίας τῆς Ἐκκλησίας Ἱεροσολύμων. Ἀντίγραφα τῶν διαμαρτυριῶν τούτων ἀπεστάλησαν ἐπίσης πρὸς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν μέσον τῆς Ἑλληνικῆς Πρεσβείας Λονδίνου, καθὼς καὶ πρὸς τὸν Ἀρχιεπίσκοπον Κανταβρυγίας. Ἐπιπροσθέτως τῶν ἀνωτέρω διαμαρτυριῶν, ἀπεστάλη καὶ ἕτερον ὑπόμνημα, εἰς σφοδρὸν συντεταγμένον ὕψος, πρὸς τὸν Πρωθυπουργὸν τῆς Μεγάλης Βρετανίας — εἰς ἐπιβεβαίωσιν προηγουμένου τηλεγραφήματος — παρὰ τοῦ ἐν Καΐρῳ Πανελληνίου Συλλόγου ὁ «Πανάγιος Τάφος». Ὅλα τὰ προμνησθέντα ὑπομνήματα ἐμφοροῦνται ὑπὸ φλογερᾶς πίστεως ἐπὶ τῶν κυριαρχικῶν δικαιωμάτων τοῦ «Ἑλληνικοῦ Γένους» ἐπὶ τῶν Προσκυνημάτων τῆς Παλαιστίνης καὶ ὅλα συναντῶνται εἰς τὸν ὑποδιασμὸν τοῦ ἐγχωρίου Ὁρθοδόξου Χριστιανικοῦ πληθυσμοῦ.

26. Τὸ Συνέδριον Καΐφας ἐξηκολούθησε τὰς ἐργασίας αὐτοῦ ἐπὶ τινας ἡμέρας, λέγεται ὅμως, ὅτι δὲν ἐπεκράτησε πλήρης ὁμοφωνία ἐν αὐτῷ μέχρι τέλους τῶν συνεδριάσεων αὐτοῦ. Κατ' αὐτὰς ἐψηφίσθη σειρά περιεκτικῶν ἀποφάσεων, αἱ ὁποῖαι εὗρονται ἐπισυννημμέναι εἰς τὸ Παράρτημα «Α» τῆς Ἐκθέσεως ταύτης.

27. Πρὸ τῆς συγκλήσεως τοῦ Συνεδρίου τούτου, ὥς ἐλέχθη ἀνωτέρω, αἱ δυνάμεις τοῦ Ἑλληνικοῦ Θρησκευτικοῦ κόσμου ἐπεστρατεύθησαν ἐναντίον πιθανῶν τοῦ Συνεδρίου προτάσεων. Ταυτοχρόνως, τὸ Πατριαρχεῖον ἔθεσεν εἰς κίνησιν ἄλλο μέτρον ἀντενέργειας. Ἡ Αὐτοῦ Μακαριότης ἀπηύθυνε πρὸς τὴν Κυβέρνησιν μακροσκελὲς ὑπόμνημα, ἐκθέτουσα τὴν ἱστορίαν τοῦ Πατριαρχείου, τὰς πράξεις του καὶ τὰ κατορθώματα αὐτοῦ ὑπὲρ τῶν Ἀγίων Προσκυνημάτων, τὰ ἀναφερόμενα εἰς ἄρθρον τῆς Βερολινείου Συνδιασκέψεως

22ας Ιουνίου, 1878, διαλαμβάνον, ότι «οὐδεμία μεταβολή ἡδύνατο νὰ γίνῃ εἰς τὸ Καθεστὼς τῶν Ἀγίων Τόπων». Ἐξήτειτο παρὰ «τῆς φιλοδικαίου Ἀγγλικῆς Κυβερνήσεως ν' ἀναγνώριση καὶ ἐπικυρώση τὸ Καθεστὼς τοῦτο καὶ ἐξασφαλίσῃ αὐτὸ δι' ἡμᾶς δι' ἐπισήμου πολιτικῆς πράξεως». Τὸ ὑπόμνημα ἐξηγεῖ παρακατιόν, ὅτι εἰς τὸ Καθεστὼς συμπεριλαμβάνεται ὅ,τι περιγράφεται ὡς τὸ «Μοναχικὸν Σύστημα» τοῦ Πατριαρχείου καὶ ἡ σχέσις αὐτοῦ μετὰ τῆς Ἀραβοφώνου Κοινότητος. «Ἐξαιτούμεθα συνεπῶς τὴν ἐξακολούθησιν τῆς Μοναχικῆς αὐτῆς Ὁργανώσεως μεθ' ὧν τῶν σχετικῶν νόμων καὶ διατάξεων τῶν περιλαμβανομένων εἰς τὸ προμνησθὲν ἔγγραφον, ἐν σχέσει πρὸς τὴν ἐσωτερικὴν μας ζωὴν καὶ τὰς ἐκκλησιαστικὰς καὶ πνευματικὰς ἡμῶν σχέσεις μετὰ τῆς ἡμετέρας εὐσεβοῦς κοινότητος». Ἐν συμπεράσματι, τὸ ὑπόμνημα ἐκφράζει τὴν ἐμπιστοσύνην, ὅτι ἡ Βρετανικὴ Κυβέρνησις «θὰ ἀναγνώριση καὶ ἐπικυρώση δι' ἐπισήμου πολιτικῆς πράξεως ὁλόκληρον τὴν ἱστορικὴν, ἐπιτόπιον καὶ ἐκκλησιαστικὴν θέσιν τοῦ ἡμετέρου Πατριαρχείου, μὲ ὅλα τὰ σχετικὰ δικαιώματα καὶ προνόμια ἐν σχέσει πρὸς τὰς ἀνωτέρω διατυπωθείσας ἀπόψεις, ἐπ' ὀνόματι τοῦ εὐσεβοῦς Ὁρθόδοξου ἡμῶν ἔθνους». (Τὸ «Ὁρθόδοξον ἔθνος» εἶναι βεβαίως τὸ Ἑλληνικόν).

28. Τὸ ὑπόμνημα περιλαμβάνει τὴν ἀκόλουθον ἐνδιαφέρουσαν περικοπὴν, ἥτις ἀπεικονίζει τὴν ἐγγώριον ἀποφιν ὡς πρὸς τὰς σχέσεις Πατριαρχείου καὶ Κυβερνήσεως:

«Ἡ ἡμετέρα Κυβέρνησις, πρὸς τὴν ὁποίαν τὸ Πατριαρχεῖον ὀφείλει ἀπόλυτον πίστιν καὶ εὐλαϊκῇ ἀφοσίωσιν, καὶ τῆς ὁποίας τὸ ἔργον ὀφείλει νὰ ὑποβοηθῇ καὶ διευκολύνῃ, δικαιούται νὰ παρακολουθῇ καὶ ἐποπτεύῃ ἐπὶ τοῦ ἔργου καὶ τῆς ζωῆς τοῦ Πατριαρχείου, χρεὶς δὲ τυχούσης, νὰ ὑποστηρῇ καὶ καθοδηγῇ αὐτό».

29. Ἡ ἀπόφασις τῆς Κυβερνήσεως τῆς Αὐτοῦ Μεγαλειότητος ἦτο, ὅτι ἦτο ἀσύμφορον κατὰ τὴν ὥραν ταύτην νὰ προβῇ εἰς τυπικὴν δῆλωσιν, δι' ἧς θ' ἀνεγνωρίζετο καὶ ἐπεκυροῦτο τὸ Καθεστὼς ἐν τῷ Πατριαρχείῳ, καὶ ἡ ἀπόφασις αὕτη ἀνεκοινώθη πρὸς τὸν Πατριάρχην. Ὅσον ἀφορᾷ τὰς ἀνακοινώσεις Κύπρου, Ἀθηνῶν καὶ Καΐρου, ἡ ἐν τέλει δοθεῖσα ἀπάντησις ἦτο, ὅτι:

«Κατὰ τὰς πληροφορίας τὰς εὐρισκομένας εἰς τὴν διάθεσιν τῆς Κυβερνήσεως τῆς Αὐτοῦ Μεγαλειότητος, ἡ παρούσα διαφορὰ μετὰ τὸν Ἀραβικοῦ καὶ Ἑλληνικοῦ Ὁρθόδοξον στοιχεῖον ἐν Παλαιστίνῃ, δὲν δικαιολογεῖ οὐδεμίαν ἐπέμβασιν ἐκ μέρους αὐτῆς. ἂν ὅμως ἀμφότεραι αἱ ἐρίζουσαι μερίδες ἐπεθύμουν ὅπως ἡ Κυβέρνησις τῆς Αὐτοῦ Μεγαλειότητος ἐνεργήσῃ ὑπὸ τὴν ἰδιότητα τοῦ μεσάζοντος, θὰ ἦτο διατεθειμένη νὰ ἐξετάσῃ τὰ μέσα, διὰ τῶν ὁποίων θὰ ἐπετυγχάνετο τοῦτο καλλίτερον».

30. Ἐκτὸς τῆς διοργανώσεως τῶν Ἑλληνικῶν θρησκευτικῶν δυνάμεων, ἃς ἀνεφύρομεν ἀνωτέρω, καὶ τῆς ἐπικλήσεως πρὸς τὴν Βρετανικὴν Κυβέρνησιν, ὅπως προβῇ εἰς δῆλωσιν διατηρήσεως τοῦ Status Quo, ἡ Αὐτοῦ Μακαριότης ἔλαβε φαίνεται καὶ ἄλλα μέτρα πρὸς διοργάνωσιν ἐπιτοπίου ἀντιδράσεως.

31. Εἶναι ἔθιμον τοπικόν, ὅταν τις θέλῃ νὰ ὀργανώσῃ ἐκφράσεις δημοσίου φρονήματος, ὅπως συντάξῃ ἔγγραφόν τι γνωστὸν ὑπὸ τὸ ὄνομα «Μαζδατᾶς» καὶ περιφέρῃ τούτο μετὰ τῶν γνωρίμων καὶ φίλων αὐτοῦ πρὸς ἐπίθεσιν ἐπ' αὐτοῦ τῶν ὑπογραφῶν καὶ σφραγίδων αὐτῶν. Οἱ ἐγγώριοι ἀποδίδουσι μεγάλην σπουδαιότητα εἰς τοὺς «Μαζδατᾶδες» τούτους, οἱ Κυβερνητικοὶ ἔμως κύκλοι συνέθισαν νὰ τοὺς θεωροῦν μετὰ τινος δυσπιστίας καὶ ὑποτιμήσεως.

32. Ἀμέσως, μετὰ τὴν δημοσίευσιν τῶν ἀποφάσεων τοῦ Συνεδρίου τῆς Κάϊφας, βροχὴ «Μαζδατᾶδων» ἐξαπελύθη ἐξ ὧν τῶν διευθύνσεων, διαδηλούντων ἐν ὁμοφωνίᾳ, ὅτι ἐνταῦθα τῶν ἀποφάσεων τούτων ἦσαν ὑπερβολικαί, ἐνδεχόμενον δὲ νὰ ἐδλαπτόν τὸ Πατριαρχεῖον καὶ τὴν Κοινότητα, διεβεβαίουν ὅμως, ὅτι οἱ ὑπογράφαντες τοὺς «Μαζδατᾶδες» τούτους, ἐπεφύλαττον ἑαυτοῖς τὸ δικαίωμα νὰ ὑποβάλωσι λογικὰς ἀξιώσεις ἐπὶ τοῦ Πατριαρχείου. Πολλοὶ τῶν «Μαζδατᾶδων» τούτων φέρουσι σημεῖα διοργανώσεως κέντρου κοινού, ἄλλοι ὅμως εἶναι προδήλως γνήσιοι καὶ αὐθόρμητοι. Εἶναι ὅμως φανερόν, ὅτι εἰς πολλὰ κέντρα ὑπῆρχον ὅμοιοι ἀνθρώπων μηδεμίαν διάθεσιν ἔχοντες ὅπως ἀποδυθῶσιν εἰς ἀγῶνα ἐπαναστατικόν. Ὑπῆρχε μᾶλλον ἐπιθυμία, ὅπως συγκεντρωθῶσιν ἐπὶ πρακτικῶν δυσαρεσκείων.

33. Πρὸς πραγματοποιήσιν τῶν ἀπόψεων τούτων, διοργανώθη μερίς τις, ἥτις ἐγνώσθη ὑπὸ τὸ ὄνομα «Μετριοπαθῆς Μερίς», καὶ ἤρξατο συνεδριάζουσα ἐν Ἱεροσολύμοις ἀπὸ τῆς 1ης Ὀκτωβρίου, 1923. Ἡ Μερίς αὕτη ἠρίθμησεν 23 συνεδριάσεις εἰς διάστημα 5 μηνῶν, συνέταξε δὲ φυλλάδιον εὐκατάληπτον, τὸ ὁποῖον ἐξετύπωσε καὶ διένειμεν. Ἐν τέλει δὲ τῇ 3ῃ Ἀπριλίου, 1924, ἡ μερίς αὕτη ἐπλησίασε τὸν Πατριάρχην μετὰ τῶν ἀξιώσεων αὐτῆς. Τὸ ἐν λόγῳ φυλλάδιον εὐρεθήσεται εἰς τὸ Παράρτημα ὑπὸ τὸ στοιχεῖον «B» τῆς Ἐκθέσεως ταύτης. Ἐκ τούτου φαίνεται ὅτι, καίτοι ὀρισμένα αἰτήματα τοῦ Συνεδρίου τῆς Κάϊφας δὲν περιλαμβάνονται ἐν αὐτῷ, ὑπάρχει ὅμως ἀρκετὴ ἔκτασις βάσεως κοινῆς μεταξὺ τῶν δύο μερίδων. Ἰδιαιτέρως, ἀμφότεραι ἐπιθυμοῦσι τὴν ἀναγνώρισιν τοῦ δικαιώματος τοπικῆς παραδοχῆς εἰς τὴν Ἀδελφότητα καὶ τὴν ἀναβίωσιν τοῦ Μικτοῦ Συμβουλίου, ἰδρυθέντος διὰ τῆς Τουρκικῆς Διατάξεως τοῦ 1910. Θὰ σημειωθῇ ἐπίσης, ὅτι ἀξιώσεις τινὲς τῆς «Μετριοπαθοῦς Μερίδος» θὰ συνεπήγοντο, ἐξ ἀνάγκης, μεγάλας οἰκονομικὰς δαπάνας.

34. Ἡ Αὐτοῦ Μακαριότης δὲν ἀπῆντησεν εἰς τὴν ἐπιστολὴν τῆς «Μετριοπαθοῦς Μερίδος» εἰμὴ τὴν 22αν Ἰουλίου, 1924. Ἡ ἀπάντησις αὐτοῦ ἀφηγεῖται τὴν οὐσίαν τῆς Μετριοπαθοῦς Ὀρθοδόξου Μερίδος καὶ τὸ γεγονός, ὅτι ἔπραξε πᾶν ὅ,τι ἦτο δυνατόν πρὸς συνδιαλλαγὴν καὶ λύσιν τῆς διαφορᾶς μεταξὺ Πατριάρχου καὶ τοῦ πνευματικοῦ αὐτοῦ ποιμνίου. Ἐξέφραζεν εὐχαριστίας διὰ τὴν «συμπάθειαν αὐτῶν πρὸς τὴν Μητέρα Ἐκκλησίαν». Τὰ ἐπὶ κλειστά ἔγγραφα εἶχον τεθῆ ἐνώπιον τῆς Συνόδου, ἡ ὁποία, μελετήσασα ταῦτα, «εὗρεν αὐτὰ ἐν πλήρει ἀρμονίᾳ πρὸς τὰ σύμβολα τῆς Ἐκκλησίας μας, τοὺς πολιτικοὺς κανονισμοὺς καὶ τὰς ἀποφάσεις τῆς Ὀθωμανικῆς Κυβερνήσεως, τὰς δημοσιευθείσας τῷ 1910—1912. Ταῦτα ὅθεν ἐγένοντο προσωρινῶς δεκτά». Ἡ Αὐτοῦ Μακαριότης ἐξηγεῖ παρακατιῶν, ὅτι ἡ ἐκτέλεσις τῶν αἰτημάτων τούτων δεόν ν' ἀναβληθῇ μέχρι βελτιώσεως τῆς οἰκονομικῆς καταστάσεως.

35. Ἡ «προσωρινή» αὕτη ἀποδοχὴ τῶν αἰτημάτων αὐτῆς, ἐνέβαλε φαίνεται εἰς ἀμηχανίαν τὴν «Μετριοπαθῆ Μερίδα», καὶ τῇ 2ῃ Σεπτεμβρίου, 1924 (π. ἡ), ἀπεστάλη ἐπιστολὴ πρὸς τὸν Πατριάρχην, διὰ τῆς ὁποίας τῷ ἐζητοῦντο διασαφήσεις. Τῇ 6|19ῃ Νοεμβρίου, 1924, ὁ Πατριάρχης ἀπῆντησεν ἐπεξηγῶν ὡς ἑξῆς:

«Ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἐπανίδρυσιν τοῦ οὕτω καλουμένου «Μικτοῦ Συμβουλίου», σὰς πληροφορῶ ὅτι, ἕνεκα τῆς οἰκονομικῆς κρίσεως, πλήρως διασαφηνισθεῖς ἐν τῇ ὑπ' ἀριθμὸν 375, 9ης Ἰουλίου, 1924, ἐπιστολῇ μας, καὶ τῆς ἐριδος μεταξὺ πνευματικοῦ ποιμνίου καὶ Πατριαρχείου, δεόν νὰ ἀποφύγωμεν τοῦτο μεθ' ὧν ἡμῶν τῶν δυνάμεων».

36. Ἡ Μακαρίτης του ὅμως προβαίνει εἰς μοναδικὴν τῇ ὄντι εἰσήγησιν, ἥτοι τὴν σύστασιν προσωρινοῦ Μικτοῦ Συμβουλίου ἐξ αὐτῆς ταύτης τῆς «Μετριοπαθοῦς Μερίδος», ἥτις, κατὰ τὴν εἰσήγησιν αὐτοῦ, ἀπετέλει τὴν πλειοψηφίαν τοῦ Πληρώματος. Τὸ Μικτὸν Συμβούλιον, οὕτω καταρτιζόμενον, θὰ συνηντᾷτο ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν μετὰ τοῦ «Ἐκκλησιαστικοῦ Σώματος», (διὰ τοῦ ὁποίου προδήλως ὑπονοεῖται ἡ Σύνοδος ἢ ἀντιπροσωπεῖα τῆς Συνόδου), πρὸς συζήτησιν «ὑποθέσεων τοῦ Μικτοῦ Συμβουλίου».

37. Ἡ «Μετριοπαθὴς Μερὶς» ἀπήντησε πάραυτα εἰς τὴν παράδοξον ταύτην εἰσήγησιν διὰ πρακτικωτάτου τρόπου. Ὄταν, πρὸ τοῦ πολέμου, τὸ παλαιὸν «Μικτὸν Συμβούλιον» εὗρίσκετο ἐν τῇ ζωῇ, τὰ ἔξ λαϊκὰ αὐτοῦ μέλη ἐλάβανον μισθὸν 200 Λιρῶν ἑτησίως ἕκαστον. Ἡ «Μετριοπαθὴς Μερὶς» ἀπηυθύνθη πρὸς τὴν Κυβέρνησιν, παρακαλοῦσα ὅπως ἡ Οἰκονομικὴ Ἐπιτροπὴ διαταχθῇ καὶ ἐκχωρήσῃ τὸ ποσὸν 1200 Λιρῶν Αἰγυπτιακῶν ἑτησίως «ὡς ἔξοδα τοῦ Συμβουλίου τούτου». «Τὸ ποσὸν τοῦτο», προσέθετον, «εἶναι μηδαμινὸν παραβαλλόμενον πρὸς τὰ ὠφελήματα, τὰ ὁποῖα θὰ προσεπορίζετο ἡ Κοινότης ἐκ τοῦ Μικτοῦ Συμβουλίου». Ταῦτοχρόνως σχεδόν, ἡ Αὐτοῦ Μακαριότης, ἀπετάθη πρὸς τὴν Οἰκονομικὴν Ἐπιτροπὴν ζητῶν ὅπως τὰ ὀδοιπορικὰ ἔξοδα (Λ. Α. 1300 περίπου) τῶν μελῶν τῆς «Μετριοπαθοῦς Μερίδος», τὰ ὁποῖα ἔλαβον μέρος εἰς τὴν συνέλευσιν, καταβληθῶσιν ἐκ τοῦ ταμείου τοῦ Πατριαρχείου. Εἶναι ἴσως περιττὸν νὰ προσθέσωμεν ὅτι ἡ ἐκπλήρωσις τῆς μιᾶς ἢ τῆς ἄλλης τῶν παρακλήσεων τούτων εὐρέθη ἀκατόρθωτος.

38. Θὰ ἦτο ἴσως ἤδη καλὸν ὅπως ἐπανέλθωμεν εἰς τὸ ἱστορικὸν τῶν ἀξι-
σεων τοῦ Συνεδρίου τῆς Κτίφας. Αἱ ἀξιώσεις αὗται ὑπεβλήθησαν πρὸς τὸν Πατριάρχην
ὑπὸ τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Συνεδρίου τῇ 4ῃ Αὐγούστου, 1923. Ὁ Πατριάρ-
χης ὑπέβαλεν αὐτάς πρὸς τὴν Σύνοδον, καὶ τῇ 2ῃ Ὀκτωβρίου, 1923, ἀπήντησεν ἐπι-
σήμως. Διὰ τῆς ἀπαντήσεως ταύτης ὑπεδείκνυνεν ὅτι αἱ ἀποφάσεις αὗται, κατ' ἀρχὴν ἡ-
σαν αἱ αὐταὶ τοῦ 1908, μετὰ τὴν ἀνακήρυξιν τοῦ Συντάγματος ἐν τῇ Ὀθωμανικῇ Αὐτο-
κρατορίᾳ. Αἱ ἀξιώσεις ἐκεῖναι εἶχον τότε μελετηθῇ ἐπισταμένως καὶ ἡ ἐπ' αὐτῶν ἀπό-
φαισις ἐξεδόθη τῇ 10 Μαΐου 1910. Ἡ ἀπόφαισις ἐκεῖνη δέον νὰ ἐκληφθῇ ὡς δικαία καὶ
τελικὴ ἀπάντησις. Ἡ Σύνοδος εἶχε δηλώσῃ ὅτι αἱ ἀξιώσεις «εἶχον ἤδη τύχην τελικῆς
ἀποφάσεως καὶ δὲν ἠδύναντο νὰ συζητηθῶσιν ἐκ νέου». Ἡ ἀπάντησις ἐπεραίνετο ὡς ἐξῆς:

« Ὅθεν, περιφλημένον τέκνον, πληροφοροῦντες ὑμᾶς περὶ τῆς ἀποφάσεως τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, ἐπικαλούμεθα ταῦτοχρόνως τὴν εὐσέβειαν καὶ ἀγάπην ὑμῶν πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν, ὑπομιμνήσκοντες ὑμῖν καὶ ἐκείνοις, οἵτινες σινεργάζονται μεθ' ὑμῶν, φρόνησιν, ἵνα μὴ ὑμεῖς τε καὶ ἐκεῖνοι, ἐν τοῖς ἔργοις ὑμῶν ὑπερβῆτε τὰς ἐντολὰς τῆς Ἐκκλησίας, δυνηθῶμεν δὲ οὕτω καὶ ἐξακολουθήσωμεν σινεργαζόμενοι ὡς Ποίμνιον καὶ Ποιμὴν πρὸς τὸ καλὸν τῆς Ἐκκλησίας. Τοῦ Ὑψίστου ἡ εὐλογία εἴη μεθ' ὑμῶν ».

39. Ἡ ἀπάντησις αὕτη διεβιάσθη πρὸς τὴν Κυβέρνησιν παρὰ τοῦ Ἀντιπροέδρου τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Συνεδρίου κ. Ἰακώβου Φαράτζ. Ἡ ἐπιστολὴ τοῦ κ. Φαράτζ ἐποιεῖτο ἔκκλησιν πρὸς τὴν Κυβέρνησιν ἵνα λάβῃ τὴν «Ὁρθόδοξον ὑπόθεσιν» ὑπ' ὧν καὶ θέσῃ τέρμα εἰς «τὴν ἐν τῷ Πατριαρχεῖῳ ἐπικρατοῦσαν θρησκευτικὴν καὶ διοικητικὴν ἀναρχίαν». Πιρεκάλει ἐπὶ πλέον τὴν Κυβέρνησιν «ὅπως διορίσῃ ἐπίσημον Ἐπιτροπὴν ἵνα μελετήσῃ τὰς ἀξιώσεις τοῦ Συνεδρίου μας καὶ ἀποφανθῇ ἐπ' αὐτῶν σύμφωνα μὲ τὴν δικαιοσύνην διὰ τὴν ὁποίαν ἡ Μεγάλη Βρετανία φημιζέται».

40. Συνεπεία τῆς αἰτίσεως ταύτης, ἐκανονίσθη, συνέντευξις μεταξύ τοῦ Ἀρχιγραμματέως καὶ ἀντιπροσωπείας τοῦ Συνεδρίου, ἣ ὅποια ἔλαβε χώραν τῇ 3ῃ Δεκεμ-

βρίου, 1923. Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος ἐπέστησε προσοχὴν ἐπὶ τῆς δυσχεροῦς οἰκονομικῆς καταστάσεως τοῦ Πατριαρχείου. Εἰς τοῦτο ἀπήντησαν ὅτι, ἐκεῖνο, τὸ ὅποιον ἐπεθυμεῖτο, ἦτο ὅπως αἱ ἀξιώσεις τοῦ Συνεδρίου ἐγκριθῶσι κατ' ἀρχὴν καὶ ἐκτελεσθῶσιν ὅταν τοῦτο καθίστατο δυνατόν. Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος ἀπήντησεν ὅτι ἡ Κυβέρνησις δὲν ἠδύνατο νὰ παράσχω οὐδεμίαν ὑπόσχεσιν, ἀλλ' εἶχε τὴν ἐλπίδα ὅτι θὰ ἐξευρίσκετο μέσον τι, διὰ τοῦ ὁποίου θὰ ἐπῆρχετο διευθέτησις. Ἐν τῷ μεταξύ, ἐβεβαίωσε τὴν ἀντιπροσωπεῖαν, ὅτι ἡ Κυβέρνησις παρηκολούθει προσεκτικῶς τὴν κατάστασιν.

41. Μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἡ Ἐπιτροπὴ τοῦ Συνεδρίου ἀπηύθυνε μακροσκελὲς ὑπόμνημα πρὸς τὴν Κυβέρνησιν, ἀπαριθμοῦσα τὰς κυριωτέρας ἀνάγκας τῆς Ἐκκλησίας, καὶ ἀναπτύσσουσα μετὰ μεγάλου αἰσθήματος καὶ παρρησίας τὸ ἄλγος τῆς. Τὸ ὑπόμνημα τοῦτο ἀνεκοινώθη πρὸς τὸν Ὑπουργὸν τῶν Ἀποικιῶν. Ἡ τὸ ὑπόμνημα τοῦτο συνοδεύουσα ἐπιστολὴ θερμῶς ἐπεκαλεῖτο τῆς Κυβερνήσεως τὴν ἐπέμβασιν.

42. Ἐν τῷ μεταξύ ἐξηκολούθει ἡ στασιμότης τοῦ ζητήματος Ναζαρέτ. Ἡ ἀντιπολιτευομένη τὸν Ἀρχιεπίσκοπον Κλεόπαν μερὶς, τὴν ὁποίαν παραδέχονται ὅτι περιλαμβάνει τὸ ἥμισυ τοῦλάχιστον τῆς κοινότητος καὶ δύναται νὰ λογισθῇ ὡς ἀπαρτίζουσα τὴν πλειοψηφίαν, ἡρνήθη νὰ ἀναγνωρίσῃ τὴν ἐκλογὴν τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Κλεόπα. Αἰτήσεις πρὸς Κυβερνητικὴν ἐπέμβασιν ἐξηκολούθουν νὰ διαβιβάζωνται πρὸς τὴν τοπικὴν διοίκησιν. Εἰς ὥρισμένην μάλιστα στιγμὴν ἐγένετο ὑπαινιγμός, ὅτι ἐπεκράτει σκέψις περὶ προσχωρήσεως τῆς μερίδος ταύτης εἰς τὴν Γραικοκαθολικὴν Ἐκκλησίαν. Κατόπιν ὅμως ἡ Μερὶς αὕτη ἀπεφάσισε νὰ ἐνοικιάσῃ, δωμάτιον, τὸ ὅποιον νὰ χρησιμοποιήσῃ ὡς Ἐκκλησίαν, τῇ βοήθειά δὲ ὁμοφρόνων τινῶν ἱερέων, νὰ τελῇ ἐν αὐτῷ τὴν θείαν λειτουργίαν. Συνέστησαν μάλιστα καὶ Ἐκκλησιαστικὸν Δικαστήριον, μὲ Πρόεδρον ἓνα τῶν ἱερέων τούτων, ἐξέφρασαν δὲ τὴν ἐπιθυμίαν, ὅπως τὸ Δικαστήριον τοῦτο ἀναγνωρισθῇ ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως.

43. Ὡς ἐκ τῆς συνεχροῦς ὀχληρότητος, συνεπεία τοῦ ζητήματος τούτου, ἀπεφασίσθη ἐν τέλει ὑπὸ τῆς τοπικῆς Κυβερνήσεως, ὅπως συστηθῇ πρὸς τὸν Ὑπουργὸν τῶν Ἀποικιῶν ὁ διορισμός τῆς παρούσης Ἐπιτροπῆς. Ἡ σύστασις ἐνεκρίθη τὸν Ὀκτώβριον, 1924, οἱ δὲ ὅροι τῆς ἐντολῆς ἐκανονίσθησαν τελειωτικῶς διὰ τηλεγραφήματος, τῇ 26ῃ Φεβρουαρίου, 1925.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΥΠΟΣΤΑΣΙΣ ΤΗΣ ΠΑΡΟΥΣΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΣ.

44. Ἡ σύγκρουσις μετὰ τοῦ Ἑλληνικοῦ καὶ Ἀραβικοῦ (ἢ ὅπως οἱ Ἕλληνες προτιμῶσι νὰ λέγωσιν «Ἀραβοφώνου») στοιχείου τῆς Ἐκκλησίας Ἱεροσολύμων, χρονολογεῖται ἀπὸ τὴν ἐποχὴν τῆς ἐκθρονίσεως τοῦ Πατριάρχου Κυρίλλου, τῷ 1872. Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ἐκείνῃ ἐπῆλθε σφοδρὰ ἐξέγερσις τοῦ ἐγγυρίου Ὁρθοδόξου πληθυσμοῦ. Ἡ βᾶσις τῆς ἐξεγέρσεως ἐκείνης, ἀναμφιδόλως, ὑπεθάλπετο ἐνδελεχῶς ὑπὸ τῆς Ρωσσι-

πῆς προπαγάνδας. Κατὰ τὸν 19ὸν αἰῶνα, ἐνεκατέστησαν ἐν Παλαιστίνῃ δύο Ρωσικαὶ Ἀποστολαί· ἡ πρώτη πρὸ τοῦ Κριμαϊκοῦ πολέμου, τῷ 1842, ὑπὸ Ρώσον τινα κληρικόν, παραδόξων τάσεων, ὀνόματι Πορφύριον Οὐσπένσκην, καὶ ἡ ἄλλη μετὰ τὸν Κριμαϊκὸν πόλεμον, τῷ 1875. Ἡ ἐνθερμος εὐσεβεία καὶ ἡ θαφιλὴς μεγαλοδωρία τῶν Ρώσων, οἱ ὅποιοι κατέκλυζον τὴν Παλαιστίνην ὡς προσκυνηταί, κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ 19ου αἰῶνος, ἦσαν τῷ ὄντι ἐκπληκτικά. Παραλλήλως ὅμως μετὰ τῆς εὐσεβείας καὶ μεγαλοδωρίας ταύτης ἀνεπτύχθη καὶ πολιτικὸς σκοπός, ἦτοι ἡ ἐγκαθίδρυσις Ρωσικῆς ὑπεροχῆς ἐν τῷ Ἐκκλησιαστικῷ κόσμῳ τῆς Ἑγγυὲς Ἀνατολῆς, καὶ ὁ ἐκτοπισμὸς τῆς Ἑλληνικῆς ἐπικρατήσεως ἐκ τῶν Ὁρθόδοξων Πατριαρχείων. Ὑπὸ τοιοῦτου ἐμπορουμένη ἀντικειμενικοῦ σκοποῦ ἡ Ρωσικὴ διπλωματία, ὑπέθαλπε δυσαρρεσκείας μεταξὺ τῶν Βουλγάρων ἐν τῇ Βαλκανικῇ Χερσονήσῳ καὶ τῶν Ὁρθόδοξων Ἀράβων τῶν Πατριαρχείων Ἀντιοχείας καὶ Ἱεροσολύμων.

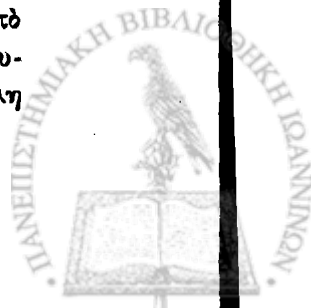
Αὐτοὶ οὖν
καὶ πρὸς

45. Δὲν πρέπει ἐν τούτοις νὰ ὑποτεθῇ, ὅτι ἡ παραταθείσα δυσαρρέσκεια τοῦ Ἀραβικοῦ στοιχείου ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ὠφείλετο ἀπλῶς εἰς τὴν δημιουργίαν τῆς Ρωσικῆς μηχανορραφίας. Ἀξίωμα τῆς φιλελευθέρως διπλωματίας εἶναι, ὅτι δὲν ὑπάρχει ὑποκλίνουσις ἀνευ δυσαρρεσκείας. Ἡ Ρωσικὴ ραδιουργία δὲν θὰ ἐδάδιζε πρὸς τὴν πρόδον, ἐὰν δὲν ὑφίστατο ἤδη ἡ δυσαρρέσκεια. Προσέτι, ἐνεκα τῆς διαμορφώσεως τοῦ ἐθνικοῦ συναισθήματος ἀνὰ τὸν κόσμον ἐσχάτως, ἡ σύγκρουσις μεταξὺ τῶν δύο στοιχείων τῆς Σιωνίτιδος Ἐκκλησίας κατέστη, τάχιον ἢ βράδιον, ἀναπόφευκτος. Ὅτι ὅμως δύναται νὰ λεχθῇ εἶναι, ὅτι ἡ Ρωσικὴ πολιτικὴ τὴν ἐπέσπευσεν.

46. Ὁ Πατριάρχης Κύριλλος, ὁ ὁποῖος ἦτο δεσποτικὸς καὶ ἐνεργητικὸς χαρακτήρως, καὶ ὁ ὁποῖος ἐκυβέρνησε τὸ Πατριαρχεῖον ἐπὶ 27 ὅλα ἔτη, ἦτο στενῶς συνδεδεμένος μετὰ τῆς Ρωσικῆς Κυβερνήσεως. Ἐξεθρονίσθη ὑπὸ τῆς Ἀδελφότητος δι' ἐπαναστατικῆς πράξεως, διότι ἡρνήθη νὰ συνενωθῇ μετὰ τῶν ἄλλων Πατριαρχῶν πρὸς ἀφορισμὸν τῶν Βουλγάρων εἰς τὴν «Τυπικὴν Σύνοδον» Κων)πόλεως, τῷ 1872. Ὁ ἐγγύριος Ὁρθόδοξος πληθυσμὸς ἀνεγνώρισε τοὺς Βουλγάρους ὡς γένος στένον ὑπὸ τὸ ἴδιον ἄχθος ὡς καὶ αὐτοί, τὸ ἄχθος τῆς Ἑλληνικῆς ἐπικρατήσεως. Ὅταν ὁ Πατριάρχης ἐξεθρονίσθη, αὐτοὶ ἐξηγέρθησαν, ὅπως τὸν στηρίζουσιν. Ἡ Ἱερουσαλὴμ σύμπασα, λέγουσι, ἦτο πλήρης συγχύσεως καὶ θορύβου. Ὁ Ὁρθόδοξος ὄχλος ἐπετέθη ἐναντίον τῶν Καλογήρων εἰς τὰς ὁδοὺς καὶ ἐπολιόρκησε τὸ Κεντρικὸν Μοναστήριον ἐπὶ ἡμέρας πολλάς. Οἱ ἐντόπιοι Χριστιανοὶ διέκοψαν πᾶσαν σχέσιν μετὰ τῆς Ἀδελφότητος. Ἀπέσχον τῶν θρησκευτικῶν τελετῶν, κατέλαβον ἑνία τῶν Μοναστηρίων, καὶ ἀπέκοψαν τὴν διὰ τοῦ Ἁγίου Ἰακώβου συγκοινωνίαν μεταξὺ τοῦ Κεντρικοῦ Μοναστηρίου καὶ τοῦ Ναοῦ τῆς Ἀναστάσεως. (Βλέπε Ἱστορίαν Ἐκκλησίας Ἱεροσολύμων, Χρυσοστόμου Παπαδοπούλου, σ. 765. Μεταξάκη: «Les Exigences des Orthodoxes Arabophones, p. 1». Ἡ Ὑψηλὴ Πύλη ἀνεγνώρισε τὴν ἐκθρόνισιν τοῦ Πατριάρχου Κυρίλλου, ὅστις καὶ μεταφέρθη βίᾳ εἰς τὴν Κων)πολιν. Ἡ ἐκραγεῖσα ἐν τούτοις ἐπιτόπιος ἔρις ὑπέβρυσεν ἐπὶ πολλοὺς ἐνιαυτοὺς.

«A Revue des
Moyens».

47. Πρὸς τὸν σκοπὸν σταθεροποιήσεως τῆς καταστάσεως, καὶ ἵνα προληφθῇ Ρωσικὴ παρέμβασις, οἱ Κανονισμοὶ τοῦ 1875 συνετάχθησαν ἐν σπουδῇ τὸ ἴδιον ἔτος, καὶ ὁ Πατριάρχης Ἱερόθεος (1875—1882), ἦτο ὁ πρῶτος Πατριάρχης ὁ ἐκλεγείς ὑπὸ τὰς νέας ταύτας διατάξεις. Ὡς ἐμφαίνεται, ἐξ ἐγγράφου ἀναφερομένου κατωτέρω, ἀπὸ τῆς ἀναρρήσεως αὐτοῦ εἰς τὸ Πατριαρχικὸν ἀξίωμα, ἀντιπρόσωποι τοῦ ἐντοπίου πληθυσμοῦ ἐπεκοινωνήσαν μετ' αὐτοῦ καὶ συνεσκέφθη μετ' αὐτῶν πολλάκις. Ἡ Ὑψηλὴ Πύλη

καὶ τὸ Διοικητήριον Ἱεροσολύμων ἐδέχοντο ἀδιακόπως παράπονα, καὶ οἱ ἐγγχώριοι συνέταξαν καὶ ἀπέστειλαν πρὸς τὴν Τουρκικὴν Κυβέρνησιν μικρὸν φυλλάδιον, ἐν τῷ ὁποίῳ ἐξετίθεντο αἱ δυσἀρέσκειαι αὐτῶν. Τὰ ἐγγράφα ταῦτα, δυστυχῶς, δὲν ἐγένοντο προσιτὰ εἰς ἡμᾶς.

48. Τῇ 6ῃ Ὀκτωβρίου, 1875, χάριν διακανονισμοῦ τοῦ ζητήματος, ὁ Πατριάρχης ἀπηύθυνεν ἐπιστολὴν πρὸς τὸν Διοικητὴν Ἱεροσολύμων, ἡ ὁποία ἐθεωρήθη πάντοτε ἐν τῷ φωτὶ τῆς παραχωρήσεως συντάγματος καὶ εἶναι γνωστὴ ὡς «Καταστατικόν». Δηλώσας ἐν πρώτοις, ὅτι ἡ ἐκλογὴ Πατριαρχῶν καὶ Ἀρχιερέων θὰ ἐγίνετο συμφώνως πρὸς τοὺς Κανονισμοὺς τοῦ 1875, προσέθη εἰς τὰς ἐξῆς τελικὰς ὑποσχέσεις:

1. «Ὡς πρὸς τοὺς ἐπιθυμοῦντας νὰ καταταχθῶσιν εἰς τὴν Ἀγιοταφίτικὴν Ἀδελφότητα, ἀπαντῶμεν: γνωστὸν ὑμῖν ἔστιν, ὅτι κατὰ τοὺς κανόνας τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησίας οὐδεμία ὑπάρχει διάκρισις μεταξὺ τῶν τέκνων αὐτῆς. Ἰδίως δὲ τὸ ἡμέτερον Μοναστήριον οὐδέποτε ἡρνήθη οὔτε ἐμποδίζει τοὺς ἰθαγενεῖς τοὺς ἐπιθυμοῦντας νὰ καταταχθῶσιν ἐν τῇ Ἀδελφότητι, καθὼς καὶ εἰς τὸ ἐξῆς δὲν θὰ ὑπάρχῃ ἐμπόδιον τῆς παραδοχῆς ἐκείνων, οἵτινες φυλάττουσι τοὺς κανόνας καὶ τὰς παλαιὰς διατάξεις, τὰς ἐν ἐνεργείᾳ ἐν τῷ ἡμέτερῳ Μοναστηρίῳ. ἕκαστος δέ, κατὰ τὴν ἱκανότητα αὐτοῦ καὶ καθ' ὅσον θέλει φανῇ ἄξιος, θέλει προβιβασθῇ εἰς ὅλους τοὺς ἱερατικούς βαθμοὺς μέχρι αὐτῆς τῆς Ἱερᾶς Συνόδου.

2. Ἡ αἵτησις δ' ὑμῶν, ὅπως λάβητε μέρος κατὰ τὰς γενικὰς συνδιασκέψεις, τὰς ἀφορώσας τὴν πρόοδον καὶ τὴν διαφώτισιν τοῦ ὀρθοδόξου λαοῦ τοῦ Ἱεροσολυμιτικοῦ θρόνου, ἡ ἡμετέρα Μετριοῦτης ἀπεφάσισεν, ὅπως συστηθῇ ἐν Ἱεροσολύμοις ἀνωτάτῃ Ἐφορίᾳ συγκειμένη ἐκ κληρικῶν καλογήρων, καὶ ἐξ ἰθαγενῶν ἱερέων καὶ λαϊκῶν χριστιανῶν, ὧν ἡ φροντίς θέλει εἶσθαι ἡ τακτοποίησις τῶν Σχολείων τοῦ θρόνου ἐν γένει. Νὰ δαπανῶσι δὲ διὰ τὰς ἀνάγκας αὐτῶν καὶ πᾶν ὅ,τι ἀπαιτεῖται πρὸς διευθέτησιν αὐτῶν. Ἡ Ἐφορία αὕτη θέλει εἶσθαι ὑπὸ τὴν προεδρείαν Ἡμῶν, ἐξαιρουμένης τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Σταυροῦ ὡς καὶ ὅλων τῶν εὐεργετικῶν ἰδρυμάτων, ἅτινα θέλουσιν εἶσθαι ὡς καὶ πάντοτε ὑπὸ τὴν ἡμετέραν ἄμεσον ἐποπτείαν. Ἐπειδὴ δὲ ἡ ὑπαρξίς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς εἶναι πρὸς ἐκπαίδευσιν πάντων τῶν ὀρθοδόξων τέκνων, ἀνάγκη εἶναι, ὅπως παραλάβῃ ἀρκετὸν ἀριθμὸν ἐκ τῶν τέκνων τοῦ Πατριαρχικοῦ θρόνου πρὸς καταρτισμὸν ἱκανῶν διδασκάλων. Ἐπιτρέπομεν δὲ εἰς τὴν ἀνωτάτην Ἐφορίαν νὰ φροντίῃ περὶ τῆς καταστάσεως τῶν πτωχῶν ὀρθοδόξων καὶ περὶ τῆς ἐγκαταστάσεως καὶ ἡσυχίας αὐτῶν.

3. Ὡς πρὸς τοὺς Ἐπισκόπους καὶ τὴν διαμονὴν αὐτῶν ἐν ταῖς ἐπαρχίαις αὐτῶν ἀπαντῶμεν. Οἱ Ἐπίσκοποι, οἱ ὁποῖοι ἔχουσιν ἐπαρχίας καὶ ἐν ταῖς ὁποίαις ὑπάρχει λογικὸν ποίμνιον, ἀνάγκη εἶναι ὅπως φοιτῶσιν εἰς τοὺς καταλλήλους καιροὺς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις αὐτῶν, καὶ νὰ διαμένωσι μεταξὺ τῶν τέκνων αὐτῶν πρὸς ἐπίσκεψιν αὐτῶν, ἐξέτασιν καὶ θεραπείαν τῶν πνευματικῶν αὐτῶν ἀναγκῶν, καὶ πρὸς ἐνίσχυσιν τῆς προόδου αὐτῶν, καθὼς ἀπαιτεῖ αὐτὸ τοῦτο τὸ καθήκον αὐτῶν.

4. Ὡς πρὸς τὴν βελτίωσιν καὶ τακτοποίησιν τῆς καταστάσεως τῶν Σχολείων τῶν ἐπαρχιῶν, πρέπει νὰ γίνῃ ἐκλογὴ καὶ συστάσις ἐιδικῆς Ἐφορίας εἰς ἐκάστην Ἐπαρχίαν ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ κατὰ καιρὸν Ἡγουμένου, συγκειμένης ἐξ ἱερέων καὶ λαϊκῶν ἐκείνου τοῦ τόπου. Ἡ δικαιοδοσία τῆς Ἐφορίας θέλει ἐπεκτείνεσθαι καθ' ὅλην τὴν περιφέρειαν τοῦ ἡγουμενείου· θὰ ἐξαρτᾶται δὲ ἐκ τῆς ἐν Ἱεροσολύμοις ἀνωτάτης Ἐφορίας.

5. Ἐπίσης ὡς πρὸς τὰς Ἐκκλησίας τῶν ἐπαρχιῶν ἐν ταῖς πόλεσι καὶ ἐν τοῖς χωρίοις ἐν γένει, δεόν νὰ γίνῃ διορισμὸς ἐπιτροπῆς δι' ἐκάστην Ἐκκλησίαν ἐν γνώσει

καὶ συνεννοήσῃ τῶν προϋχόντων τοῦ λαοῦ μετὰ τοῦ πνευματικοῦ ἡγουμένου, τοῦ εὐδοκίμου ἐν τῷ κέντρῳ ἐκάστης Ἐπαρχίης πρὸς φύλαξιν τῶν ἐσόδων καὶ ἐξόδων αὐτῆς, ἐξαιρουμένων τῶν Προσκυνημάτων».*

49. Οὐχὶ μετ' ὀλίγης ἐκπλήξεως ἀναγινώσκει τις δηλώσεις τόσοις πλουσιοπαρόχως καὶ ἀνεπιφυλάκτως δοθείσας πρὸ πενήντα ἐτῶν. Αἱ δηλώσεις αὗται περιλαμβάνουσιν ὅλα τὰ πρακτικὰ σημεῖα, τὰ ὁποῖα ὠρίσθησαν πρὸς ἐξέτασιν εἰς τοὺς ὅρους τῆς ἐντολῆς μας. Τὸ λυπηρὸν τῶν δηλώσεων τούτων εἶναι, ὅτι ἐν οὐδεμίᾳ περιπτώσει ἐξετελέσθησαν. Ἡ δὴλωσις περὶ ἰσότητος ἐνώπιον τῆς Ἐκκλησίας ὅλων τῶν τέκνων αὐτῆς ἔμεινε γράμμα νεκρὸν. Ἡ εἰσδοὸς ἐντοπίων χριστιανῶν εἰς τὴν χορείαν τῆς Ἀδελφότητος παρημελήθη. Ἐὰν ἐπιτροπαὶ τινες, κεντρικαὶ ἢ ἐγχώριαι συνεστήθησαν, ἔπαυσαν νὰ ἐργάζωνται, καὶ πᾶσα περὶ αὐτῶν ἀνάμνησις ἀπωλέσθη. Ἐπίσκοποι πολλῶν Ἐπαρχιῶν, μετὰ «ποιμνίου λογικοῦ ἀριθμοῦ», μένουσι πάντοτε τιτουλάριοι, μηδεμίαν ἔχοντες σχέσιν μὲ τὰ ὑποθετικῶς πνευματικὰ αὐτῶν τέκνα. Ὅτι ὑπεσχέθη τότε, ζητεῖται ἀκόμη καὶ σήμερον. Οὐσιαστικῶς, πᾶν ὅ,τι ζητεῖται τὴν στιγμὴν ταύτην, εἶναι ἡ πραγματοποιήσις τῶν δηλώσεων τοῦ 1875.

50. Μετὰ τὴν ἐκδοσιν τοῦ «Καταστατικοῦ», ἡ ὑπόθεσις φαίνεται νὰ ἐκοιμήθη ἐπὶ μίαν γενεάν. Ἐν πάσῃ περιπτώσει, ἡμεῖς δὲν ἠδυνήθημεν ν' ἀνακαλύψωμεν σημεῖα ἐνεργητικῆς ἐκδηλώσεως. Ὅτι ὅμως τὸ ζήτημα ἐλαφροκοιμᾶτο, ἀποδεικνύεται ἐκ τῆς ὀρμητικότητος, μεθ' ἧς ἐξεργάγη ἀπαξ ἔτι τῷ 1908. Εἰς τὸ Παράρτημα «Γ» τῆς Ἐκθέσεως Μπέρτραμ—Λούκ, εὐρίσκεται τὸ ἱστορικὸν τοῦ πῶς, ἐπὶ τῇ ἀνακηρύξει τοῦ Τουρκικοῦ Συντάγματος, οἱ παράγοντες τοῦ ἐγχωρίου ὀρθοδόξου πληθυσμοῦ προέβαλον ὠρισμένα αἰτήματα. Πῶς ἡ Σύνοδος ἀπεπειράθη νὰ ἐκθρονίσῃ τὸν Πατριάρχην, ὑποπτευθεῖσα αὐτὸν ὡς μὴ ἀνθιστάμενον μετὰ τῆς ἀπαιτουμένης ἐντάσεως εἰς τὰ αἰτήματα ταῦτα. Πῶς οἱ ἐντόπιοι, διὰ μίαν ἀκόμη φοράν, ὅπως εἰς τὰς ἡμέρας τοῦ Πατριάρχου Κυρίλλου, ἐπανεστάτησαν, κατέλαβον Μοναστήρια, ἐπολιόρκησαν τὸ Κεντρικὸν τοιοῦτον, καὶ διέκριναν τὰς συγκοινωνίας μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τοῦ Ναοῦ τῆς Ἀναστάσεως, κλείσαντες τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Ἁγίου Ἰακώβου. Εἶναι περιττὸν ν' ἀνακεφαλαιώσωμεν ἐδῶ ὅ,τι ἀφηγγήθημεν ἐκεῖ ἐν ἐκτάσει. Ἀρκεῖ νὰ εἰπῶμεν ὅτι, ἐν τέλει, ἡ Τουρκικὴ Κυβέρνησις ἐξέδωκε Διάταξιν περιλαμβάνουσαν ὅλα τὰ ἐν λόγῳ σημεῖα καὶ τὴν ὁποῖαν κατόπιν συνεπλήρωσε διὰ διαφόρων ἐπεξηγηματικῶν ἀποφάσεων. Ἀντίγραφον τῆς Διατάξεως καὶ τῶν σχετικῶν ἀποφάσεων, εὐρίσκεται εἰς τὸ Παράρτημα «Ζ» τῆς παρούσης Ἐκθέσεως.

51. Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς κρίσεως ταύτης, τὸ Πατριαρχεῖον ἐπεξεργάσθη, πρὸς ὑπεράσπισιν τῶν δικαίων του, τὰς θεωρίας ταύτας, τῶν ὁποίων νῦν μετὰ ζήλου ὑπεραμύνεται. Ἦτοι, ὅτι τὰ Προσκυνήματα δὲν ἔχουσι τοπικὸν χαρακτήρα, ἀλλὰ κατέχονται παρὰ τοῦ Πατριαρχείου, (ὅπως ἐξέθεσε τὴν ὑπόθεσιν τότε ὁ Πατριάρχης) ἐν ὀνόματι ὅλων τῶν Ὀρθοδόξων ὑπηκόων τῆς Αὐτοκρατορίας, προσέτι δέ, ὅτι τὸ Πατριαρχεῖον ἀπέκτησεν ἰδιαιτέρον «μοναχικὸν χαρακτήρα», ὅστις ἐμποδίζει τοὺς ἐντοπίους λαϊκοὺς, ὅπως ἀπό-

* Αἱ περικοπαὶ αὗται παρελήφθησαν ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς μεταφράσεως τῶν τυπικῶν παραγράφων τοῦ Καταστατικοῦ τῶν δημοσιευθεισῶν εἰς τὰ «Ἐπισήμα Ἐγγράφα» τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἰορδάνου τῷ 1914. Τὰ γεγονότα, τὰ ἀναφερόμενα ἐν τῇ 47ῃ παραγράφῳ ἀνωτέρω, ἐλήφθησαν ἐκ μεταφράσεως τοῦ εἰσαγωγικοῦ μέρους τοῦ Καταστατικοῦ, γενομένης ἐκ τοῦ γνησίου Τουρκικοῦ κειμένου καὶ ἀνακοινωθείσης πρὸς ἡμᾶς ὑπὸ τῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Συνεδρίου τῆς Κτίρας.

λαύωσι τῶν αὐτῶν συνταγματικῶν δικαιωμάτων, τὰ ὅποια θὰ ἀγγήκον αὐτοῖς εἰς ἄλλας Ὀρθοδόξους Ἐκκλησίας. Ἀνενώθη ἡ διαβεβαίωσις τοῦ Πατριάρχου Ἱεροθέου, ὅτι τὸ Πατριαρχεῖον δὲν ἔκαμνε διάκρισιν μεταξὺ τῶν τέκνων αὐτοῦ, καὶ ἐδηλοῦτο ὅτι «αἱ πόλαι τοῦ Μοναστηρίου δὲν ἐκλείσθησάν ποτε εἰς οὐδένα ἐκ τοῦ ἰθαγενοῦς πληθυσμοῦ, ὁ ὅποιος θὰ ἐπεθύμει ν' ἀναλάβῃ τὸ βαρὺ φορτίον τῆς κατατάξεως ἐν τῇ Ἀδελφότητι. (Βλέπε «Ἐπίσημα Ἐγγράφα» σ. 43, 46 καὶ 47).

52. Ἐκ τῆς παραταθείσης καὶ πικρᾶς ταύτης ἐριδος, ὁ ἐντόπιος πληθυσμὸς ἀπεκόμισεν ἐν μόνον οὐσιῶδες προνόμιον (προνόμιον ὑποσχεθὲν αὐτῷ πρὸ μιᾶς γενεᾶς). Τὸ προνόμιον τοῦτο ἦτο ἡ ἵδρυσις «Μικτοῦ Συμβουλίου», τὸ ὅποιον θὰ ἦτο ἡ ἐφορευτικὴ ἀρχὴ ἐπὶ τῶν ἐκπαιδευτικῶν καὶ ἄλλων ζητημάτων. Τὸ Συμβούλιον τοῦτο θ' ἀπηρετιζέτο ἀπὸ 12 μέλη, ἕξ ἐκ τοῦ μοναχικοῦ κλήρου καὶ ἕξ ἐκ τῆς ἐγχωρίου κοινότητος, ἐκλεγόμενα ἐκ τῶν διαφόρων Ἐπαρχιῶν. Τούτου θὰ προήδρευεν ὁ Πατριάρχης, ἔχων τὴν νικῶσαν ψήφον. Εἰς τὸ Συμβούλιον τοῦτο θὰ ἐνεπιστεύετο τὸ τρίτον τῶν ἐτησίων προσόδων τοῦ Πατριαρχείου, ἢ, ποσόν τι, οὐχὶ μικρότερον τῶν 30,000 λιρῶν, ἐν ᾗ περιπτώσει τὸ τρίτον τῶν προσόδων δὲν ἀπέφερε τὸ ποσὸν τοῦτο.

53. Θὰ παρατηρηθῇ, ὅτι αἱ δηλώσεις τοῦ Ἱεροθέου ἦσαν ἀπλῶς μονόπλευροι δηλώσεις, ἀπορρέουσαι ἐκ τοῦ Πατριαρχείου. Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ τὸ ζήτημα προήχθη, ἐκδοθείσης καὶ ἐπιβληθείσης Διατάξεως τινος τῆς Τουρκικῆς Κυβερνήσεως. Θὰ παρατηρηθῇ ὅμως ἀκόμη, ὅτι τόσον εἰς τὴν μίαν, ὅσον καὶ εἰς τὴν ἄλλην περίπτωσιν, οὐδεμία κατεβλήθη προσπάθεια, ὅπως προσδοθῇ διαρκὴς νομοθετικὴ μορφή εἰς τὰ παρασχεθέντα ἢ ὁρισθέντα προνόμια.

54. Τὸ «Μικτὸν Συμβούλιον» συνεστήθη πράγματι ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Πατριάρχου καὶ ἠρίθμησεν 184 συνεδριάσεις, αἱ ἐργασίαι ὅμως αὐτοῦ διεκόπησαν κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ πολέμου καὶ δὲν ἐπανελήφθησαν ἔκτοτε.

55. Φθίνοντος τοῦ ἔτους 1921, ἡ Κυβέρνησις ἤσκησε πῆσιν ἰσχυράν ἐπὶ τῆς Α. Μ. τοῦ Πατριάρχου, ὅπως συγκαλέσῃ τὸ Μικτὸν Συμβούλιον. Ὁ Ὑπάτος Ἀρμοστής ἀνέλαβε τὴν ὑποχρέωσιν ἐνώπιον τοῦ Συμβουλευτικοῦ Σώματος, ἐν συνεδριάσει τινὶ τοῦ Ἰουνίου, 1921, ὅτι τὸ Συμβούλιον θὰ συνεκαλεῖτο. Ὁ Πατριάρχης ἐν τούτοις ἐφρόνει, ὅτι οὐδεὶς πρακτικὸς σκοπὸς θὰ ἐξυπηρετεῖτο διὰ τῆς συγκλήσεως τοῦ Συμβουλίου, καί, τέλος, τῇ 2ᾳ Σεπτεμβρίου, 1921, ἀπηύθυνεν ἐπιστολὴν πρὸς τὸν Διοικητὴν Ἱεροσολύμων, δηλῶν, ὅτι ἀπεξεδέχετο, κατ' ἀρχήν, τὴν ἐπανίδρυσιν τοῦ Μικτοῦ Συμβουλίου, ἐπὶ τῇ βάσει τῆς Τουρκικῆς Διατάξεως τοῦ 1910, ἀλλ' ὅτι πρὸς τὸ παρὸν καὶ ἐφ' ὅσον τὰ χρέη τοῦ Πατριαρχείου δὲν ἐξοφλοῦντο καὶ αἱ πρόσοδοι αὐτοῦ δὲν ἐβελτιοῦντο, αὐτὸς τε καὶ ἡ Σύνοδος ἦσαν τῆς γνώμης ὅτι ἡ ἀνασύστασις τοῦ Μικτοῦ Συμβουλίου δὲν θὰ ἐξυπηρετεῖ οὐδένα πρακτικὸν σκοπόν. Ὅταν ὅμως ἡ οἰκονομικὴ κατάστασις τοῦ Πατριαρχείου ἀνεστηλοῦτο εἰς τοιοῦτον βαθμὸν ὥστε νὰ καταστήσῃ τὴν σύγκλησιν τοῦ Μικτοῦ Συμβουλίου ὠφέλιμον, θὰ προέβαιεν εἰς τοῦτο εὐχαρίστως. Ἡ δῆλωσις αὕτη ἐγένετο δεκτὴ ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

ΒΑΘΥΤΕΡΑ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΥΠΟΣΤΑΣΙΣ ΤΗΣ ΠΑΡΟΥΣΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΣ.

56. Ὅπισθεν ὄλων τῶν διενέξεων μεταξὺ Πατριαρχείου καὶ ἐπιτοπίου κοινότητος, τῶν συνεχιζομένων ἐπὶ 15 ἔτη, ὑπάρχει καὶ ἄλλο ζήτημα ἀπόψεως ἱστορικῆς. Τὸ ζήτημα τοῦτο εἶναι, τίς ὁ ἱστορικὸς χαρακτήρ τοῦ Πατριαρχείου; Ὑπερβολικαὶ καὶ μετὰ πάθους ὑποστηριζόμεναι θεωρίαι ἐκυκλοφόρησαν ἐκατέρωθεν. Ἐξιστόρησις τῶν θεωριῶν τούτων εἶναι ἀναγκαία πρὸς ἀντίληψιν τῆς παρούσης ἔριδος, ἥτις ἀφορᾷ οὐχὶ μόνον τὸν ἐγγώριον ἀλλὰ καὶ τὸν Ἑλληνικὸν θρησκευτικὸν κόσμον.

57. Ἡ πρώτη τῶν θεωριῶν τούτων εἶναι ἡ Ἑλληνικὴ θεωρία, ὅτι τὸ Πατριαρχεῖον εἶναι κυρίως Ἑλληνικὸν ἱδρυμα. Πρὸς ὑποστήριξιν τῆς θεωρίας ταύτης ὑπάρχει θησαυρὸς διαμφορητικῆς φιλολογίας ἐνθουσιαστικωτάτης φύσεως. Ἀποτέλεσμα τῶν συγγραμμάτων τούτων ἦτο ἡ διατύπωσις σειρᾶς ἰσχυρισμῶν, οἱ ὅποιοι ὑποστηρίζονται μετὰ πεποιθήσεως, οὐχὶ μόνον ὑπὸ τῶν μελῶν τῆς Ἀδελφότητος, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τοῦ διανοουμένου Ἑλληνικοῦ θρησκευτικοῦ κόσμου.

Οἱ ἰσχυρισμοὶ οὗτοι εἶναι οἱ ἑξῆς :

Πρῶτον: Ὑποστηρίζεται ὅτι ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως αὐτοῦ τοῦ Πατριαρχείου ἦτο ὁλοκληρωτικῶς Ἑλληνικόν, καὶ τὴν Ἑλληνικότητα αὐτοῦ ἐξηκολούθησε διατηροῦν μέχρι σήμερον. Εἰς τὸν ἐνθουσιαστικώτερον τῶν ἰσχυρισμῶν ὑποστηρίζεται ἀκόμη ὅτι τὰ Προσκυνήματα, τὰ ἱδρυθέντα παρὰ τοῦ Αὐτοκράτορος Κωνσταντίνου καὶ τῆς Μητρὸς αὐτοῦ, εἶναι Ἑλληνικῆς ὑποστάσεως. Ὁ Αὐτοκράτωρ Κωνσταντῖνος δὲν ἦτο Ἕλλην ἀλλὰ Ρωμαῖος, ὀνόματι Flavius Valerius Constantinus. Αὐτὸς τε καὶ ἡ Μητήρ αὐτοῦ, Αὐτοκράτειρα Ἑλένη, ἦσαν Ἰλλυρικῆς καταγωγῆς, μεταγενεστέρως ὅμως υἱοθετήθησαν φιλοσκόπως ὡς Ἕλληνες, καὶ ἡ ἐκκλησία τῶν Ἀγίων Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης εἶναι τὸ Παρεκκλήσιον τῆς Ἀδελφότητος.

Δεύτερον: Ὑποστηρίζεται ὅτι ἕνεκα τῶν ἀγώνων καὶ θυσιῶν, ὡς ὑπέστη τὸ «Ἑλληνικὸν Γένος» ὑπὲρ τῶν Προσκυνημάτων, τὰ Προσκυνήματα εἶναι πραγματικὴ ἰδιοκτησία τοῦ «Ἑλληνικοῦ Γένους», ἡ δὲ Ἀγιοταφικὴ Ἀδελφότης κατέχει ταῦτα ὡς «ἐντολοδόχος» τῆς Ἑλληνικῆς Φυλῆς. Ἐνίοτε μάλιστα προβάλλεται καὶ μεγαλειτέρα ἀξίωσις, κατὰ τὴν ὁποίαν τὸ Ἑλληνικὸν Γένος φέρεται ἔχον κυριαρχικὰ δικαιώματα ἐπὶ τῶν Προσκυνημάτων. Οὕτω, ἐν τῇ προαναφερθείσῃ ἐπιστολῇ αὐτοῦ ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Κύπρου ἀποκαλεῖ τὸν «Ἑλληνα Πατριάρχην καὶ τὴν ὑπ' αὐτὸν Ἀγιοταφικὴν Ἀδελφότητα», «ἀντιπροσώπου τοῦ κυριάρχου Ἑλληνικοῦ Γένους».

Τρίτον: Ὑποστηρίζεται ὅτι ἐν τῇ σταδίῳ τῆς ἱστορίας, τὸ Πατριαρχεῖον ἀπέκτησεν ὅτι ἀποκαλοῦσιν «εἰδικὸν μοναχικὸν χαρακτήρα». Ἡ Ἀδελφότης, μετὰ τὸν Πατριάρχην ἐπὶ κεφαλῇ, κυβερνᾷ τὸ Πατριαρχεῖον. Πατριαρχεῖον πράγματι εἶναι αὕτη ἡ Ἀδελφότης. Ἡ ἐγγώριος κοινότης εἶναι δευτερεύον σῶμα, τὸ ὁποῖον εὐεργετικῶς τὸ Πατριαρχεῖον διετήρησεν ἐν τῇ ζωῇ. Ὁ ἰσχυρισμὸς οὗτος ἐχώρησεν τόσον εἰς κύκλους τινάς, ὥστε εἰς πρόσφατον ἄρθρον ἐν τῷ Ἑλληνικῷ Τύπῳ τῆς Αἰγύπτου, ὁ λαὸς χαρακτηρίζεται ὡς «στοιχεῖον παρασιτικόν». Ἐκφρασις ὅμως τοιαύτης ὑπερβολικότητος θ' ἀπεκηρύσσεται παρὰ τῶν ἐμφρονούντων μελῶν τῆς Ἀδελφότητος.

Τέταρτον:

Υποστηρίζεται, ὅτι ἡ ἐγχώριος κοινότης εἶναι, ἐν ἀγνοίᾳ της, καθ' ἑαυτὸ Ἑλληνική, καὶ ὅτι ὡς ἐκ τῆς ἐντάσεως τῶν ἱστορικῶν περιπτώσεων, ἐλησιμόνησε τὴν μετρικήν της γλῶσσαν. Ὁ ἰσχυρισμὸς οὗτος ἀναπτύσσεται εἰς λαμπρόν τι καὶ ἐμπνευσμένον ἔργον τοῦ Καθηγητοῦ Καρολίδου, τῶν Ἀθηνῶν, πολὺ ἐκτιμώμενον παρὰ τῆς Ἀδελφότητος — « Ἡ Ἐθνικὴ Καταγωγὴ τῶν Ὁρθοδόξων Χριστιανῶν τῆς Συρίας καὶ Παλαιστίνης ». —

58. Πρὸς ἑκθεσὶν τῶν ἰσχυρισμῶν τούτων πολλὰ βιβλία καὶ φυλλάδια ἐγράφησαν καὶ γράφονται ἀκόμη. Εἶναι τῇ ἀληθείᾳ τὰ εὐνοούμενα θέματα τῶν διανοουμένων μελῶν τῆς Ἀδελφότητος. Τὸ ἀντικείμενον τοῦ Ἑλληνικοῦ χαρακτηρῶς τῶν ἱδρυμάτων των, πληροὶ τὰ πνεύματα καὶ ἐξυψώνει τὰς καρδίας αὐτῶν, ἐὰν ἐπιτρέπεται νὰ ἐκφέρῃ τις γνώμην, εἰς δυσανάλογον βαθμὴν. Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἰορδάνου πρωταγωνιστεῖ εἰς τὰς συζητήσεις τοιούτων θεμάτων, ἰδιαιτέρως δὲ συνέγραψεν ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου μακρὰν μελέτην ἣ ὁποία ἀναφέρεται ἐν τῇ Ἐκθέσει Μπέρτραμ—Λούκ. (* Ἴδε σ. 22-23)*. Ἐτερον μεγάλως ἐκτιμώμενον προπαγανδιστικὸν ἔργον, εἶναι « Ἡ Ἐκκλησία Ἱεροσολύμων κατὰ τοὺς Τέσσαρας Τελευταίους Αἰῶνας, 1517—1900 », δημοσιευθὲν ἀνωνύμως ἐν Ἀθήναις τῷ 1900. Τὸ κυριώτερον ὅμως ἔργον ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου εἶναι ἡ « Ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας Ἱεροσολύμων », γραφεῖσα ὑπὸ τοῦ Μητροπολίτου Ἀθηνῶν καὶ δημοσιευθεῖσα τῷ 1910. Ἡ διαμόρφωσις ὅλων τῶν ἱστορικῶν τούτων θεωριῶν ὀφείλεται τῷ ὄντι κατὰ πολὺ εἰς τὴν ἐμπνευσιν καὶ καθοδήγησιν τοῦ διακεκριμένου τούτου μέλους τῆς Ἀγιοταφικῆς Ἀδελφότητος, ὁ ὁποῖος, κάποτε, ὑπῆρξε Διευθυντὴς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Σταυροῦ. Τὸ ἔργον τοῦτο πράγματι, ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους, διαπνέεται ὑπὸ τῆς ιδέας τῆς Ἑλληνικότητος τοῦ χαρακτηρῶς τοῦ Πατριαρχείου Ἱεροσολύμων. Αἱ λέξεις « Ἑλλην » καὶ « Ἑλληνικὸν » συναντῶνται διακριτικῶς ἂν ὄχι εἰς ἐκάστην σελίδα, τοῦλάχιστον εἰς κάθε ὀλίγας σελίδας. Ἡ μέθοδος αὐτοῦ εἶναι οὐχὶ ἡ συζήτησις τῶν ἰσχυρισμῶν τούτων, ἀλλ' ἡ παρουσίαις διηγήσεως, ἥτις νὰ περιέχῃ μὲν αὐτοὺς ὑπονοητικῶς ν' ἀναιρῇ δὲ συμπερασματικῶς οἰανδήποτε ἀντιρρητικὴν πρὸς αὐτοὺς θεωρίαν. Ἴδε π. χ. τὴν ὑπόσημείωσιν αὐτοῦ εἰς σ. 754. Ἄλλα ἔργα ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ θέματος ἐξακολουθοῦσι νὰ παράγονται καὶ ἀριθμοὶ τινες τῆς « Νέας Σιδῶν » δὲν εἶναι ἀσχετοὶ πρὸς τὸ θέμα τοῦτο**.

(*) « Ἀνασκευὴ Πεπλανημένων Θεωριῶν », Ἱερουσαλήμ, 1911.

(**) Ἐν τῇ διατυπώσει τῶν ἰσχυρισμῶν τούτων μεγάλη ἀποδίδεται σημασία εἰς τὴν ἀντικατάστασιν τῆς λέξεως « Ρωμαῖος » διὰ τῆς λέξεως « Ἑλλην » ὅπουδήποτε συνηγάτο αὕτη ἐν τοῖς συγγραμμάσι. Οἱ ὀρθόδοξοι Ἕλληνες κάτοικοι τῆς Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας καὶ τῶν ἐξ αὐτῆς κατακτηθειῶν ἐπαρχιῶν, εἶχον συνηθεῖν νὰ ἀποκαλῶσιν ἑαυτοὺς καὶ νὰ περιγράφωνται οὐχὶ ὡς « Ἕλληνες » ἀλλ' ὡς « Ρωμαῖοι ». Οὕτω διακαλονήσαντες τὰς σκέψεις αὐτῶν δὲν συνηθάνοντο ὅτι κατήγοντο ἐκ τῶν νικητῶν τοῦ Μαραθῶνος ἢ ὅτι ὠμίλουν τὴν γλῶσσαν τοῦ Πλάτωνος καὶ τοῦ Σοφοκλέους. Αἱ σκέψεις των συνεκεντροῦντο μᾶλλον ἐπὶ τῶν παραδόσεων τῆς μεγάλης Ἀνατολο-Ρωμαϊκῆς Αὐτοκρατορίας εἰς τὴν ὁποίαν ἀνήκον καὶ τῆς ὁποίας οἱ πατέρες αὐτῶν ἦσαν ὑπήκοοι. Ἡ ἀνάστασις τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος ἐπανόρθωσε τὴν χρῆσιν τῆς λέξεως « Ἑλλην », ἣ ὁποία ἐν τῇ ἐννοίᾳ της, περιβάλλει συγχρόνως τὴν ἀρχαίαν τῶν Ἀθηνῶν ἐποχὴν, τὴν Ἑλληνικὴν περίοδον, τὴν μακρὰν ἱστορίαν τῆς Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας καὶ τὴν βαθμιαίαν ἀνασύστασιν τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους εἰς σύγχρονον ἐποχὴν ὑπὸ τὸ Ἑλληνικὸν Κράτος. Ὅταν Ἑλλην ἱστορικός θελήσῃ νὰ γράψῃ τὴν ἱστορίαν οἰασδήποτε ἐποχῆς κατὰ τὴν ὁποίαν διατρέχει ἡ Ἑλληνικὴ φυλή, δὲν ὑπάρχει τῷ ὄντι ἄλλη φράσις τὴν ὁποίαν νὰ δύναται νὰ μεταχειρισθῇ. Θὰ ἦτο ἐπιτετηδευμένον δι' αὐτὸν νὰ ἐπιμένῃ ὁμῶς περὶ τῶν Ἑλλήνων τῆς Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας ὡς « Ρωμαίων ». Ὑπάρχουσιν ἐν τούτοις δύο ἐπιφυλάξεις, τὰς ὁποίας οἱ ἀναγνώσται αὐτοῦ δέον νὰ ἐνθυμῶνται. Ἡ μία εἶναι ὅτι ἐκεῖνοι, τοὺς ὁποίους περιγράφει ὡς Ἕλληνας δὲν ὑπέθετόν ποτε ὅτι ἦσαν τοιοῦτοι. Δὲν ἐγνώριζον πράγματι τὸσον ἐνεργῶς τὴν ἱστορικὴν ἐκείνην συνέχειαν τὴν ὁποίαν τὸσον ζωηρῶς ἀντιλαμβάνονται ἤδη οἱ εὐπαίδευτοὶ Ἕλληνες. Ἐκ τοῦ ἄλλου, ὅταν ἡ λέξις « Ρωμαῖος » χρησιμοποιεῖται εἰς ἐπίσημα ἔγγραφα τῆς Τουρκικῆς Κυβερνήσεως, δὲν σημαίνει βεβαίως « Ἑλλην ». Συμπεριλαμβάνει ὅλους τοὺς Ὁρθοδόξους ὑπὸ τὴν ἑνότητα τῆς Ὑψηλῆς Πύλης. Οἱ Τούρκοι ποτὲ δὲν ἐσκέφθησαν νὰ διακρίνωσι μεταξὺ τῶν Ὁρθοδόξων ἐκείνων ὑπὸ τὴν ἑνότητα των, οἱ ὁποῖοι ὠμίλουν Ἑλληνικὰ ἢ ἐθέλουν ἑαυτοὺς εἰς Ἑλληνικὸν αἷμα, καὶ ἐκείνων οἱ ὁποῖοι δὲν εἶχον οὔτε τὸ ἓν οὔτε τὸ ἄλλο. Συνεπῶς

59. Ὡς πρὸς τὴν ἀντίκρουσιν τῶν ἰσχυρισμῶν τούτων ἡ ἐγχώριος Ἀραβικὴ Κοινότης εὐρίσκεται εἰς μεγάλην μειονεκτικότητα. Πολλοὶ ἐξ αὐτῶν ἀγνοοῦσι τὴν Ἑλληνικὴν, καὶ ὅλαι αἱ διὰ τὴν ἔριδα αὐθεντῆσαι εἶναι κατὰ συνέπειαν, εἰς τὰς χεῖρας τῶν ἀντιπάλων των. Τὴν ὑπεράσπισιν τῆς ὑποθέσεώς των, ἀνέλαβον ἐκ μέρους των, Ρῶσοι συζητηταί. Τὸ ζήτημα, ὅπως ἐτέθη ὑπὸ τῶν συνηγόντων τούτων, δὲν ἐγνώσθη εἰς ἡμᾶς. Τὸ γνωρίζομεν μόνον ἐκ τῆς ἀφηγήσεως ἐκείνων, οἵτινες ἀνέλαβον τὴν ἀνασκευὴν αὐτοῦ, καί, ἰδιαίτερος, ἐκ τῆς προμνησθείσης μελέτης τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἰορδάνου. Κατὰ τὴν μελέτην ταύτην, ὅτι διίσχυρίζεται τὸ ἀντίθετον μέρος εἶναι, ὅτι ἡ Παλαιστίνη ποτὲ δὲν ἐξελληνίσθη μεγάλως, τοῖς ἀντικείμενις, ἀπὸ τῆς παλαιᾶς ἐποχῆς καὶ πρὸ τῆς Ἀραβικῆς ἀκόμῃ κατακτήσεως, περιεῖχε σημαντικὸν Ἀραβικὸν στοιχεῖον, μετὰ τὴν Ἀραβικὴν δὲ κατάκτησιν ἡ Ἐκκλησία τῶν Ἱεροσολύμων ἔφερε καθαρῶς Ἀραβικὸν χαρακτήρα· ὅτι οἱ Ἐπίσκοποι καὶ ὁ Πατριάρχης ἦσαν ὁμοίως Ἀραβες καὶ ὅτι μόνον κατὰ τὸν 16ον αἰῶνα ἀνεφάνησαν οἱ Ἕλληνες ὡς φύλακες τῶν Προσκυνημάτων. Οἱ συζητηταί ἐν τῇ διενέξει ταύτῃ, εἶναι ἀπλῶς θιασῶται, καὶ τόσον, καθόσον γνωρίζομεν, οὐδεμία ἐγένετο ἀμερόληπτος ἐξέτασις τοῦ ζητήματος. Τὸ μέρος τοῦτο τῆς Ἐκθέσεως ἡμῶν δέον νὰ θεωρηθῇ ἀπλῶς ὡς δοκιμαστικὴ σύμπραξις ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου καὶ ὡς στηριζόμενον ἐπὶ μερικῇ μόνον γνώσεως τοῦ διὰ τὴν ἐξέτασιν ὀλιγοῦ.

60. Θὰ εἶναι καλλίτερον νὰ βαδίσωμεν κατ' εὐθείαν πρὸς τὴν καρδίαν τοῦ ζητήματος, ἢτοι πρὸς τὸ σημεῖον τῶν Ἀράβων Πατριαρχῶν. Βαθεῖα εἶναι ἡ πεποίθις εἰς τὰς συνειδήσεις πολλῶν τῆς Ὀρθόδοξου Κοινότητος μελῶν, ὅτι, κάποτε, οἱ Πατρίάρχαι αὐτῶν, δὲν ἦσαν πρόσωπα λαμβανόμενα ἐκ τῶν τάξεων ξενικῶν σωματείων, ἀλλ' ὅτι ἦσαν συμπατριῶται αὐτῶν, φέροντες ὀνόματα ὡς τὰ ἰδικά των καὶ ὁμιλοῦντες τὴν γλῶσσαν αὐτῶν. Οἱ ἐκστρατεύσαντες ὑπὲρ τῆς ιδέας ταύτης εὗρον, λίαν παραδόξως, τὸ καλλίτερον αὐτῶν ὁπλοστάσιον εἰς τὰ ἔργα Ἑλλήνων συγγραφέων τῆς νεωτέρας γενεᾶς. Ὑπάρχουσι περικοπαὶ τινες ληφθεῖσαι ἐκ τῆς πηγῆς ταύτης, τὰς ὁποίας, ὁ σπουδάζων τὸ ἀντικείμενον τοῦτο, εἶναι ἀδύνατον ν' ἀναγνώσῃ ἀνευ ἐκπλήξεως. Τὰς περικοπὰς ταύτας παραθέτομεν κατωτέρω.

Α'. Κωνστάντιος*, Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως.

(Βιογραφίαι καὶ ἐλάσσονες Ἐκκλησιαστικαὶ Συγγραφαί, σ. 230).

Οἱ δὲ Ὀρθόδοξοι Ἀραβες Χριστιανοὶ τῆς Παλαιστίνης καὶ τῆς Συρίας

εἰς τὴν ἐπίσημον ἀλληλογραφίαν τὴν ἀφορῶσαν τὴν κρίσιν τοῦ 1908—1910, ἀμφότεροι οἱ Τοῦρκοι καὶ ὁ Πατριάρχης, εἰς τὴν ἀλληλογραφίαν αὐτῶν, ἀνέφερον τὴν τοπικὴν Κοινότητα ὡς «Ρωμαϊκὴν». Προσπάθεια κατεβλήθη ὑπὸ τοῦ Πατριαρχείου ἐν τῇ ἀλληλογραφίᾳ ἐκείνῃ, ὅπως γένη διάκρισις μεταξὺ ἐκείνων τοὺς ὁποίους περιέγραφον ὡς «γνησίους Ρωμαίους» καὶ τῶν ἄλλων Ρωμαίων. (Βλέπε «Ἐπίσημα Ἐγγραφα», σ. 44 καὶ 47). Ἡ ἰδέα ὅμως αὕτη δὲν ἀνεγνωρίσθη ἐπίσημως ποτέ.

Οἱ Τοῦρκοι εἰς ἐπίσημα ἔγγραφα, μεταχειρίζοντο κάποτε φράσιν τινὰ ἐπὶ τῆς ὁποίας πολλὰκις ἐνέπιστεύθησαν οἱ ἀμφισβητηταί, τοῦτέστι, τὸ «Βασιλικὸν Γένος τῶν Ρωμαίων». Εἰσηγείται ἡ γνώμη ὅτι οἱ Τοῦρκοι ἐδῶ διακρίνουσιν ἰδιαίτερος τοὺς Ἕλληνας ἀπὸ τοὺς ἄλλους Ὀρθοδόξους ὑπηκόους αὐτῶν. Ὑποβάλλεται ὅτι ἡ εἰσήγησις αὕτη εἶναι ἀνυπόστατος. Ὅταν ἡ φράσις ἐχρησιμοποιεῖτο ἐσήμαινεν ἀπλῶς τὴν φυλὴν, ἢ τὸ «μῖλητ», τὸ ὅποιον, εἰς τὴν παλαιὰν ἐποχὴν ἦτο ὑποτελὲς τῶν *Βασιλικῶν*, ἢτοι τῶν Αὐτοκρατορικῶν, κυβερνητῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Ἡ φράσις εἶναι πράγματι φιλοφρονητικὸς τύπος τῆς συνήθους φράσεως, «*l'ὄμ Μίλλετ*», καὶ ἐσήμαινεν ἀπλῶς τὴν Ὀρθόδοξον Κοινότητα.

(*) Κωνστάντιος, (1772—1865). Ἐξελέγη Ἀρχιεπίσκοπος τοῦ Σινᾶ τῇ 1805, καὶ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης τῇ 1830. Ἦτο ἐνεργέστατος καὶ λίαν ἀγαπητὸς Πατριάρχης, συγγραφεὺς δὲ πολυαριθμῶν ἱστορικῶν καὶ ἀντιλογικῶν συγγραμμάτων.

κατὰ τὴν αἰχμαλωσίαν καὶ σφαγὴν τῶν Λατίνων, ὡς ὑπήκοοι τοῦ Σαλαχεδὶν νικητοῦ, καὶ καταβολὴ ἱκανῶν χρημάτων, ἔλαβον ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν αὐτῶν τὸν τε Ναὸν τῆς Ἀναστάσεως, τὸν ἐν διαστήματι χρόνων 90 κρατούμενον ὑπὸ τῶν Λατίνων, ἐπίσης δὲ τὰ τε ἔνδον τῆς Ἀγίας Πόλεως καὶ τὰ ἔξω ταύτης Ἱερὰ Προσκυνήματα, ὡς εἶχον ταῦτα ἀρχῇθεν πρὸ τῆς ἐκστρατείας τῶν σταυροφόρων . . . . .

Ἀλλ' ὁ Νιτζεμουδὶν ἐκστρατεύει καὶ κατισχύσας, κατεπόρθησεν, ἐληλάτισε τὴν Ἱερουσαλὴμ καὶ κατέσφαξε τοὺς Λατίνους, ὅστις ἔδωκε πάλιν τὸν Ναὸν τῆς Ἀναστάσεως καὶ τὰ λοιπὰ Προσκυνήματα, μετὰ τὴν ἐξόντωσιν ἀπὸ τῆς Ἀγίας Πόλεως τῶν ἐχθρῶν του Σταυροφόρων, πρὸς τοὺς ὀρθοδόξους αὐτόχθονας Ἀραβας ὑπηκόους του . . .

Ὁ Μελέκι - Ταχρ - Πιάρ, ἀποδιώξας ἀπὸ τῆς Παλαιστίνης τέλεον τοὺς Λατίνους, περιειπολήθη τὴν Ἱερουσαλὴμ, ἀνεκαίνισε τὰ τεῖχη της, καὶ ἐκύρωσε τὴν κατοχὴν τῶν Προσκυνημάτων καὶ αὐτὸς πρὸς τοὺς ἐν Παλαιστίνῃ Ἀραβας . . . . .

Οἱ Ὀρθόδοξοι κατὰ Παλαιστίνην καὶ Ἱερουσαλὴμ Ἀραβες, ἀπὸ τοῦ Γιουσούφ Σαλαχεδὶν καὶ καθεξῆς, τόσον ἐπὶ τῶν Μамелούκων Παχαριστῶν, ὅσον καὶ ἐπὶ τῶν διωξαμένων αὐτοὺς τῷ 1382 Κιρκασίων καὶ συστησάντων ἐν Αἰγύπτῳ τὸ Δοβλέτ Τσερακισέ, ὡς ὑπήκοοι αὐτῶν, ἐν διαστήματι, μέχρι τοῦ κατακτητοῦ τῆς Αἰγύπτου Γιαβούς Σουλτάν Σελήμ τοῦ Α', χρόνων 300 καὶ ἐπέκεινα, κατεῖχον καὶ ἐξουσίαζον μόνοι, ἐλλείψει ἐκεῖσε Φράγκων καὶ Ἀρμενίων, τὸν τε Ναὸν τῆς Ἀναστάσεως ὅλον, ὡσαύτως τὰ τε ἔνδον τῆς Ἀγίας Πόλεως καὶ τὰ ἔξω ταύτης, Γεθσημανῇ, Βηθλεέμ, Ναζαρέτ, Ὁρεινῇ, καὶ λοιπὰ ἄλλα Προσκυνήματα, ἐν πάσῃ ἀδείᾳ καὶ ἐλευθερίᾳ δι' ὁρισμῶν τῶν Σουλτάνων τῆς Αἰγύπτου, οἵτινες, καθὰ ὑπομνήματα ἀναγκαῖα, τυχὸν διαφυλάττονται παρὰ τῶν Ἀγιοταφιστῶν, ἢ ἐνταῦθα ἢ ἐν Ἱεροσολύμοις.

Ἰστέον δέ, ὅτι μετὰ τὴν κατατρόπωσιν καὶ ἐξόντωσιν τῶν Λατίνων ἀπὸ τῆς Ἱερουσαλὴμ, ὡς ἐρρέθη, οἱ χρηματίσαντες Πατριάρχαι Ἱεροσολύμων μέχρι τοῦ ἔτους 1534, ἦσαν πάντες Ἀραβες, ἐκλεγόμενοι καὶ ψηφίζομενοι ὑπὸ τῶν Ἀρχιερέων τοῦ Θρόνου Ἀράβων καὶ αὐτῶν, καὶ τοῦ Ὀρθοδόξου ἐκεῖσε Κλήρου. Ἐκ δὲ τῶν ὑστάτων δύο τῶν Ἱεροσολύμων Πατριαρχῶν, Ἰωακεῖμ καὶ Δωροθέου, Ἀράβων, παραγενόμενος ὁ πρῶτος εἰς Βασιλεύουσαν, ἔλαβεν ὁρισμὸν παρὰ τοῦ πορθητοῦ τῆς Κωνσταντινουπόλεως συστατήριον ὑπὲρ τῶν Ἀρίων Τόπων πρὸς τοὺς ἐν Αἰγύπτῳ Κιρκασίους Σουλτάνους.

Β'. Μάξιμος Συμαίου*, Ἀνάλεκτα.

Τόμος Γ', σελ. 37.

Ἐτι ἰστέον, ὅτι ἀπ' ἀρχῆς τοῦ ἀδελφοφθῆου Ἰακώβου μέχρι τοῦτου τοῦ Ἀτάλλα, οἱ πλείονες τῶν Πατριαρχῶν ἦσαν Ἱεροσολυμίται, ἢ τῆς ἐκ τῶν πέριξ τῆς Ἱερουσαλὴμ (χώρας), οἵτινες ἐγίνωσκον καὶ Ἑλληνιστὶ καὶ Ἀραβιστὶ (λέγειν), ὀλίγιστοι δὲ «Ρωμαῖοι» καὶ ξένοι· ἢ δ' αἰτία· οἱ γὰρ «Ρωμαῖοι» καὶ Ἀραβες ἔχθραν πρὸς ἀλλήλους ἔχοντες, οἱ μὲν, ὅτι ἀπώλεσαν τοὺς τόπους, οἱ δὲ Ἀραβες ὅτι ἤρπασαν αὐτούς, φοβούμενοι ἵνα μὴ τοὺς ἀποστερηθῶσι, οὐ συνεχώρουν νὰ ἔρχωνται εἰς προσκύνησιν τῆς Ἱερουσαλὴμ τὸν πλείονα καιρὸν «Ρωμαῖοι». Ὅθεν διὰ τὴν ἀνεπιμιξίαν οὐδὲ συνέβαινε Πατριάρχας ἢ Ἐπισκόπους γίνεσθαι «Ρωμαίους»· ἀλλὰ τὸ βασίλειον κράτος εἰς ἓνα Σουλτάνον περιορισθέν, τὸν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, αἰτία καθέστηκε τοῦ πάλιν, ὡς καὶ πρότερον, τοὺς «Ρωμαίους», καίτοι τοὺς πλείονας πτωχοὺς, ἔρχεσθαι μὲ πολλὴν ζέσιν καὶ εὐλάβειαν εἰς προσκύνησιν τῶν θεοβαδίστων τόπων ἀκινδύνως κα·

(*) Ὁ Μάξιμος Συμαῖος ἦτο μέλος τῆς Ἀδελφότητος ἀπὸ τὰ τελευταῖα ἔτη τοῦ 18ου αἰῶνος μέχρι τῆς δευτέρας δεκαετηρίδος τοῦ 19ου. Μεταξὺ ἄλλων ἔργων, συνέγραψε πραγματείας περὶ τῶν Πατριαρχῶν Ἱεροσολύμων ἀπὸ τῆς 6ης Οἰκουμένης Συνόδου μέχρι τοῦ ἔτους 1810.

γίνεσθαι καὶ Πατριάρχας ἐν Ἱερουσαλήμ, καὶ Ἐπισκόπους, καὶ Μοναχοὺς «Ρωμαίους»..... Οὗς ὁ Κύριος ἀμφοτέρους (Γερμανὸν καὶ Ἰωακείμ) καὶ ἐπὶ γῆς ἐδόξεσεν καὶ φωταγωγοὺς τῆς Ἐκκλησίας ἀνέδειξε, τὸν μὲν ἐν τῇ τῶν Ἀλεξανδρέων πρῶτον Πατριάρχῃ ἐκ τῶν «Ρωμαίων», τὸν δὲ θεῖον Γερμανὸν ἐν τῇ Ἀγίᾳ Πόλει, πρῶτον καὶ αὐτὸν «Ρωμαίων».....

Γ'. Προκόπιος Ναζιανζηνός*, Ἀνάλεκτα.

Τόμος Γ', σ. 132.

Μετὰ παρέλευσιν οὖν πολλοτάτων χρόνων ἤρξαντο πάλιν ἀπέρχεσθαι εἰς Ἱερουσαλήμ, ἀλλὰ μὴ ἔχοντες ἐν αὐτῇ ἐκκλησίαν καὶ κατοικίαν, προσέπεσαν τοῖς τότε Πατριάρχαις, Ἀραβῶν οὖσι, καὶ ἔλαβον παρ' αὐτῶν κατ' ἔλεος τὴν ἐκτὸς τῆς Ἱερουσαλήμ ἐκκλησίαν τῆς Ἀγίας Σιών (ἡμετέρα γὰρ ἦν τότε), μετὰ τῶν περὶ αὐτὴν οἰκημάτων.....

61. Αἱ περικοπαὶ αὗται εἶναι βεβαίως χαρακτηρὸς τοιοῦτου, ὅπως εὐχαριστήσωσι καὶ τὸν μᾶλλον διαμφοισθητικὸν Ρώσον φατριαστήν. Εἶναι ἡ εὐκρινὴς ἀπεικόνισις τῆς κατεσταλαγμένης παραδόσεως τῆς Ἀδελφότητος κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 19ου αἰῶνος. Ἡ παράδοσις αὕτη, πρὸς τούτοις, υἱοθετήθη καὶ παρὰ νεωτέρου ἱστορικοῦ, τοῦ Διομήδους Κυριακοῦ, Καθηγητοῦ ἐν τῇ Ἐθνικῇ Πανεπιστημίῳ Ἀθηνῶν:

«Ἡ Ἀραβικὴ γλῶσσα ἐγένετο ἔκτοτε ἡ ἐπικρατοῦσα ἐν τῇ χώρᾳ, Ἀραβες δ' ἔκτοτε, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ἐκάθηντο ἐπὶ τοῦ Πατριαρχικοῦ θρόνου. Σπάνίως ἀπαντῶμεν κατὰ τοὺς χρόνους τούτους Ἕλληνας ἢ Ρωμαίους Πατριάρχας Ἱεροσολύμων». (Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία, Διομήδους Κυριακοῦ, Τόμος Β'. ἔκδοσις 1898 σ. 134).

Ὁ αὐτὸς συγγραφεὺς ἀφηγεῖται ἄλλαχού:

«Ὁ Γερμανὸς ὑπῆρξεν ὁ πρῶτος Ἕλλην Πατριάρχης Ἱεροσολύμων κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους. Πρὸ αὐτοῦ ἀνῆρχοντο εἰς τὴν θέσιν ταύτην ἑγχώριοι Ἀραβες». (Αὐτόθι, Τόμος Β'. σ. 269).

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἰορδάνου διαμαρτύρεται, ὅτι οἱ διῃσχυρισμοὶ οὗτοι ἠντλήθησαν ἀβασανίστως ἐκ μιᾶς μόνον πηγῆς, ἥτοι ἐκ τοῦ ἔργου τοῦ Πατριάρχου Δοσιθέου «Περὶ τῶν ἐν Ἱεροσολύμοις κυβερνησάντων Πατριαρχῶν». Ὁ ἐλλόγιμος Ἀρχιεπίσκοπος δὲν ἀναφέρει τὴν περικοπὴν ταύτην τοῦ Δοσιθέου, ἐλλείπει δὲ διαθεσίμου χρόνου ἥτο ἀδύνατον δι' ἡμᾶς ν' ἀνεύρωμεν αὐτὴν ἐν τῇ ὀγκώδει αὐτοῦ ἐργασίᾳ, (ἥτις πραγματεύεται καὶ πολλὰ ἄλλα ζητήματα ἐκτὸς τοῦ τῶν Πατριαρχῶν Ἱεροσολύμων), ἀλλ' ἔστω καὶ ἂν ὁ Δοσιθεὸς εἶναι τὸ γνήσιον τῶν διῃσχυρισμῶν τούτων, τὸ ζήτημα ὁπισθοδρομεῖ ἔτι περισσότερον, διότι ὁ Δοσιθεὸς, εἰς τῶν μεγίστων Πατριαρχῶν Ἱεροσολύμων, ἤκμασε κατὰ τὸν 17ον αἰῶνα καὶ δεὸν νὰ θεωρηθῇ ὡς αὐθεντία δι' ὅ,τι ἔλαβε χώραν κατὰ τὸν 16ον.

62. Οὐχ ἦττον, οἱ διῃσχυρισμοὶ ὡς πρὸς τοὺς Ἀραβας Πατριάρχας δεὸν νὰ γίνωσι δεκτοὶ μετὰ μεγάλων ἐπιφυλάξεων, τὰς ἐπιφυλάξεις δὲ ταύτας χορηγεῖ διὰ τῶν

*) Ὁ Προκόπιος ἦτο διεργμηνεὺς τοῦ Πατριαρχείου Ἱεροσολύμων. Ἐλθὼν εἰς Ἱεροσόλυμα εἰς ηλικίαν 8 ἐτῶν, τῷ 1784, ἀπέθανε αὐτόθι τῷ 1822.

ἐπιπόνων αὐτοῦ ἀναδιφύσεων ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἰορδάνου. Συζήτησις τῆς υποθέσεως, πρὸ τῆς Ἀραβικῆς κατακτήσεως τοῦ 637 καὶ τῆς γενομένης Συνθήκης μεταξὺ τοῦ Χαλφου Ὀμάρ καὶ τοῦ Πατριάρχου Σωφρονίου, ἰ. ἔ., περιτετεῖται. Περὶ τοῦ ὑψηλοῦ βαθμοῦ τῆς ἐξελληνίσεως, εἰς ἣν ὑπήχθη ἡ Παλαιστίνη ἐπὶ πολλὰς ἑκατονταετηρίδας πρὸ τῆς ἐποχῆς ταύτης, οὐδεμία ὑπάρχει ἀντιλογία. Ἡ Ἑλληνικὴ δὲν ἦτο μόνον ἡ γλῶσσα τῆς Ἐκκλησίας. Ἦτο ἡ γλῶσσα ὅλου τοῦ διανοουμένου κόσμου. Ἡ Παλαιστίνη, ἐπὶ τῶν ἡμερῶν ἐκείνων, ἦτο τὸ μέγα θρησκευτικὸν κέντρον τοῦ κόσμου, πλήρης μονῶν, ἀνδρικῶν τε καὶ γυναικείων, σφοδρὰς ὑποστάσεων δοκιμασίας κατὰ τὴν φοβερὰν Περσικὴν εἰσβολὴν τῇ 614. (Ἴδε Χρυσόστομον Παπαδόπουλον, σ. 237, καὶ συγχρονον χρονογραφίαν τῆς εἰσβολῆς ἐκείνης ὑπὸ Ἀντιόχου Στρατηγίου, δημοσιευθεῖσαν εἰς τὴν «Νέαν Σιών» τῇ 1909). Αἱ μοναὶ αὗται ἀναμφιλέκτως ἀνεφοδιάζοντο ἐν μέρει ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ καὶ ἐν μέρει ἐπιτοπίως. Οὕτω, ὁ Ἅγιος Σάββας καὶ ὁ Ἅγιος Θεοδόσιος ἀμφότεροι ἦλθον ἐκ Καπαδοκίας. Ὁ Ἅγιος Κύριλλος, ἐκ τοῦ ἄλλου, κατήγετο ἐκ Σκυθουπόλεως. Ἐν πάσῃ περιπτώσει, ἡ γλῶσσα τοῦ Μοναχικοῦ τούτου κόσμου θὰ ἦτο βεβαίως ἡ Ἑλληνικὴ, καὶ οἱ Πατριάρχαι θὰ ἐλαμβάνοντο ἐκ τοῦ ἐπιτοπίου Μοναχικοῦ κλήρου ἄνευ διακρίσεως φυλῆς καὶ καταγωγῆς. Ἡ εἰσήγησις, ὅτι καὶ αὐτὸς ὁ Σωφρόνιος ἦτο «Ἀραβ» δὲν χρήζει ἐξετάσεως. Ὁ ἐξελληνισμὸς εἶχε τόσον διαδεθῇ κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, ὥστε ὁ τόπος τῆς καταγωγῆς τινος, δὲν ἦτο καὶ ἡ δέουσα ἔνδειξις τῆς φυλῆς του, ἐν πάσῃ περιπτώσει δὲ ὁ Σωφρόνιος, ἦτο τελείως κάτοχος τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης, εἰς τὸν πεζὸν καὶ εἰς τὸν ἔμμετρον λόγον.

63. Ἐν μεταγενεστέρᾳ ὁμοῦς ἐποχῇ τὸ ζήτημα διαφέρει καὶ δύναται νὰ ἐξετασθῇ κατὰ τρεῖς περιόδους.

- (1). Περίοδος ἀπὸ τῆς Ἀραβικῆς Κατακτήσεως μέχρι τῶν Σταυροφοριῶν (637—1099).
- (2). Περίοδος τῶν Σταυροφοριῶν (1099—1291).
- (3). Περίοδος ἀπὸ τῶν Σταυροφοριῶν μέχρι τῆς Τουρκικῆς Κατακτήσεως (1291—1517).

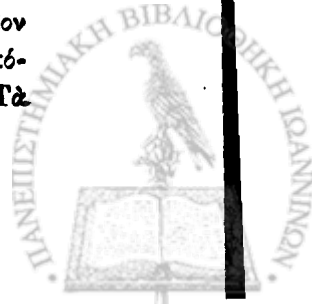
Πρὸ τῆς Ἀραβικῆς Κατακτήσεως, τὰ μέλη τῆς Ἀδελφότητος ἠδύνατο νὰ ἀντλῶνται εἴτε ἐκ Παλαιστίνης εἴτε ἐξ ἄλλων χωρῶν τῆς Ἀνατολικῆς Αὐτοκρατορίας. Ὅταν ὁμοῦς ἡ Παλαιστίνη καὶ ἡ Συρία ὑπεδουλώθησαν καὶ ἀπενόκησαν τῆς Ἀνατολικῆς Αὐτοκρατορίας, καὶ ἔταν, προϊόντος τοῦ χρόνου, οἱ Ὀρθόδοξοι Μοναχοὶ τῶν Ἱεροσολύμων ὑπεβάλλοντο εἰς συνεχεῖς στερήσεις καὶ διωγμούς, προβάλλει τὸ ἐρώτημα—πόθεν λοιπὸν ἐστρατολογοῦντο τὰ μέλη τῆς Ἀδελφότητος; Ἦτο ἄραγε ἡ γοντεία τοῦ Παναγίου Τάφου τόσον ἰσχυρά, ὥστε ἄνθρωποι ἐκ τῆς Ἀνατολικῆς Αὐτοκρατορίας προσήρχοντο ὅπως ἐγκατασταθῶσιν εἰς Ἱεροσόλυμα, ἢ ἀπέστελλον τὰ τέκνα των πρὸς κατάρτισιν ἐν τῷ Παναγίῳ Τάφῳ διὰ τὴν μέλλουσαν Μοναχικὴν ζωὴν; Τὴν Ἀραβικὴν Κατάκτησιν ἐπηκολούθησεν ὀλικὴ ἀποστασία. Δεῖψαν μόνον τῶν ἀρχηγόνων Χριστιανῶν παρέμειναν πιστὰ εἰς τὴν θρησκείαν αὐτῶν. Οἱ Χριστιανοὶ οὗτοι, ἢ τοῦλάχιστον, ἡ ἀνεπτυγμένη τάξις αὐτῶν, ἐξηκολούθησε ὁμιλοῦσα τὴν Ἑλληνικὴν, ἥτις παρέμεινεν ἡ ἐπίσημος γλῶσσα τοῦ Χαλιφάτου τῆς Δαμασκού, μέχρι τοῦ 8ου αἰῶνος. Κατὰ τὸν αἰῶνα ὅμοῦς τούτον, ἡ διδασκαλία τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης ἀπηγορεύθη εἰς τὰ Σχολεῖα. (Ἴδε Χρυσόστομον Παπαδόπουλον σ. 300), καί, σὺν τῷ χρόνῳ, ὁ ἐξαραβισμὸς τοῦ Ἑλληνικοῦ πληθυσμοῦ κατέστη πλήρης. Καὶ προβάλλεται ἤδη ἡ ἐρώτησις—εἶναι πράγματι γεγονός, ὅτι τὰ μέλη τῆς

Ἄδελφότητος ἡντλῶντο ἐκ τῆς ἐγγωρίου ταύτης πηγῆς ἢ ἐπεστρατεύοντο παρὰ τοῦ ἔξωθεν θρησκευτικοῦ κόσμου;

64. Ἡ ἀπάντησις τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἰορδάνου εἰς τὴν ἐρώτησιν ταύτην εἶναι ἢ ἐπίδειξις διαρκoῦς σειρᾶς Ἑλληνικῶν χειρογράφων, Ἑλληνικῶν ἐπιγραφῶν, Ἑλληνικῆς ἀλληλογραφίας, Ἑλληνικῶν φιλολογικῶν ἔργων, Ἑλληνικῆς ὕμνολογίας καὶ Ἑλληνικῶν ἐκκλησιαστικῶν τελετῶν, ἐπεκτεινομένης καθ' ὅλην σχεδὸν τὴν ἐποχὴν τῶν τριῶν τούτων περιόδων. Ἀντιπρόσωποι τοῦ Πατριαρχείου Ἱεροσολύμων παρεκάθησαν εἰς ὅλας τὰς μεγάλας Συνόδους τῆς Ἐκκλησίας, λαβόντες μέρος εἰς σπουδαίας συζητήσεις τῆς ἐποχῆς τῶν, ὡς ὁ Εἰκονοκλαστικὸς ἀγὼν, ἢ ἔρις περὶ τοῦ Filioque, καὶ ἡ διένεξις ἢ ἀφορῶσα τὴν ἐπανένωσιν ἐν τῇ 15ῃ αἰῶνι. Εἰς ὅλας τὰς συνελεύσεις ταύτας, οἱ ἐξ Ἱεροσολύμων ἀντιπρόσωποι, ὑπέγραφον τὰ ὀνόματα αὐτῶν μετὰ τὴν πατροπαράδοτον Ἑλληνικὴν συνήθειαν τοῦ ἀξιώματος αὐτῶν. Ὑπεράνω ὁμοῦ ὅλων, τὸ Πατριαρχεῖον διετήρησεν ἐξακολουθητικὴν συνάφειαν μετὰ τῆς Κ]πόλεως, τὸ κέντρον τοῦ Ἑλληνικοῦ θρησκευτικοῦ κόσμου. Καὶ μετὰ τὴν Ἀραβικὴν Κατάκτησιν ἀκόμη, οἱ Πατριάρχαι ἐθεώρουν τοὺς Αὐτοκράτορας τῆς Κ]πόλεως ὡς τοὺς ἀληθεῖς αὐτῶν Κυριάρχους. Οὕτω, τῇ 869 ὁ Πατριάρχης Θεοδόσιος, γράφων πρὸς τὸν Πατριάρχην Κ]πόλεως, ὁμιλεῖ περὶ τοῦ Χαλίφου ὡς πρὸς «τὴν κρατοῦσαν ἡμῶν ἐξουσίαν» καὶ ἱκετεύει ὅπως αἱ τῆς Ἐκκλησίας δυσχέραι διακοινωνῶσιν «εἰς τὰ ὅτα τοῦ θεοστέπτου ἡμῶν δεσπότη» (τοῦ Αὐτοκράτορος). Κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς Σταυροφορικῆς περιόδου, οἱ Πατριάρχαι Ἱεροσολύμων μετέβαινον συνεχῶς εἰς Κ]πολιν, καὶ κατὰ τὸν 12ον αἰῶνα, ἔλαβον μέρος εἰς σειρὰν Τοπικῶν Συνόδων—1156, 1157 καὶ 1166. Ὁ σύγχρονος ἱστορικός, Ἰωάννης Κατακουζηνός, μᾶς λέγει ὅτι, κατὰ τὴν περίοδον μεταξὺ Σταυροφοριῶν καὶ Τουρκικῆς Κατακτήσεως, εἴθισται ὅπως οἱ Πατριάρχαι Ἱεροσολύμων, μεταβαίνοντες εἰς Κ]πολιν, ἐλάμβανον τὴν ἐπικύρωσιν τῆς ἐκλογῆς αὐτῶν παρὰ τοῦ Αὐτοκράτορος. (*Ἴδε II. Καρολίδην, ἀνωτ. συγγρ. σ. 366).

65. Ἀναμφιβόλως, ὅλαι αἱ περιπτώσεις αὗται εἶναι συναφεῖς μετὰ τὸν ἰσχυρισμὸν ὅτι ἡ πλειονότης τῶν Πατριαρχῶν ἐλαμβάνετο ἐκ τοπικῶν πηγῶν. Ἐὰν τὸ ἥδη ἰσχύον σύστημα, κατὰ τὸ ὅποιον οἱ μέλλοντες Μοναχοὶ εἰσέρχονται εἰς τὸ Μοναστήριον παιδιόθεν, ἐτηρεῖτο καὶ τότε, διαρκῆς Ἑλληνικὴ ἀτμόσφαιρα θὰ ἐπεκράτει ἐν τῇ Ἀδελφότητι καὶ θὰ ἀνεκοινεῖτο εἰς τοὺς μαθητευομένους καὶ δοκίμους δταν οὗτοι εἰσέρχοντο εἰς τὰ Μοναστήρια. Τὸ γεγονός ὅτι ἀντιπρόσωποι ἐξ Ἱεροσολύμων παρευρίσκοντο εἰς τὰς Συνόδους δὲν ἀποδεικνύει ὅτι οὗτοι ἦσαν Βυζαντινῆς καταγωγῆς, ἀλλ' ἀπλῶς ὅτι ἐξέμαθον ἀρκούντως τὴν Ἑλληνικὴν τέχνην, ὅσον νὰ δύνανται νὰ ὑπογράψωσι τὰ ὀνόματα αὐτῶν καὶ παρακολουθῶσι τὰς συζητήσεις. Εἶναι ὁμοῦς δύσκολον νὰ πιστεύσῃ τις, ὅτι ἡ διαρκῆς αὕτη Ἑλληνικὴ ἀτμόσφαιρα θὰ διετηρεῖτο διὰ μέσου τόσων αἰῶνων ἀπομονώσεως, περιπετειῶν καὶ καταδιώξεων, ἐὰν τὸ σῶμα τούτου τῶν Κελογήρων δὲν ἐστρατολογεῖτο μέχρι τοῦλάχιστον ὁρίου τινός, ἐκ τοῦ ἔξω Ἑλληνικοῦ θρησκευτικοῦ κόσμου.

66. Τὰ ὀνόματα τῶν Πατριαρχῶν ἐπιχύνουσιν ὀλίγιστον φῶς ἐπὶ τοῦ προκειμένου, διότι ἕκαστος Καλόγηρος, ὁποιασδήποτε καταγωγῆς, κατατασσόμενος εἰς τὴν Ἀδελφότητα, ἀπέτιε φόρον παραδόσεως, ἀναλαμβάνων Ἑλληνικὸν θρησκευτικὸν ὄνομα. Εἰς τὴν μακρὰν ὁμοῦ σειρὰν τῶν Πατριαρχῶν, τὰ ὀνόματα τῶν ἑσώτων διεσώθησαν μέχρις ἡμῶν, μερικοὶ τοῦλάχιστον ἐξ αὐτῶν θὰ ἦσαν, καθ' ὅλην τὴν σημασίαν τῆς λέξεως Ἑλληνες. Οὕτω, τῇ 1191, ὁ Πατριάρχης Δοσίθεος, ὅστις ἐξετιμᾶτο μεγάλως παρὰ τοῦ Αὐτοκράτορος Ἰσαακίου Ἀγγέλου, μετετέθη, τῇ ἐπιδράσει τοῦ Αὐτοκράτορος, εἰς τὸ Πατριαρχεῖον Κων]πόλεως. Ὁ διορισμὸς ὁμοῦ οὗτος προκάλεσε δυσარέσκειαν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ Κων]πόλεως καί, μετὰ μακρὰς διενέξεις, ὁ Δοσίθεος παρητήθη καὶ τῶν δύο ἀξιωματῶν του. Τὰ

πρακτικά διεσώθησαν και αναγράφονται εις την Ἐκκλησιαστικὴν Ἱστορίαν τοῦ Χρυσόστομου Παπαδοπούλου, σ. 407 - 410. Ἐπίσης ὁ Πατριάρχης Λάζαρος, ὁ ὁποῖος ἐκυβέρνησε καιρὸν τινα μετὰ τὸ 1334 μέχρι τοῦ 1360, καὶ τοῦ ὁποῖου ἡ ἐκλογὴ ἐβεβαιώθη ἐν Κων)πόλει παρὰ τοῦ Αὐτοκράτορος Ἀνδρονίκου, ἀνεμίχθη ἐνεργῶς εἰς τὴν Αὐτοκρατορικὴν πολιτικὴν τῆς ἐποχῆς του, ἐπιτελέσας τὴν τελετὴν τῆς στέψεως τοῦ Ἰωάννου Κατακουζηνοῦ τῷ 1346. Ὁ Αὐτοκράτωρ οὗτος ἀπέστειλε τὸν Λάζαρον ἐπ' ἀποστολῇ πρὸς τὸν Σουλτάνον τῆς Αἰγύπτου, ἣτις καὶ περιέπλεξεν αὐτὸν εἰς σοβαρὰς δοκιμασίας καὶ περιπετείας. Προσέτι, ὁ Δωρόθεος (1376-1477), λέγεται, ὅτι ἦτο Μοναχὸς τοῦ Ἁγίου Ὅρους πρὸ τῆς μεταβάσεως αὐτοῦ εἰς τὸ Μοναστήριον τοῦ Ἁγίου Σάββα. Τὴν ἐκλογὴν αὐτοῦ, λέγεται, ὅτι ἐπεκύρωσεν ὁ Ἰωάννης ὁ Παλαιολόγος. Ὁ Πατριάρχης οὗτος ἀπεστάλη παρὰ τοῦ Οἰκουμενικοῦ εἰς Ἀλεξάνδρειαν, ἵνα προεδρεύσῃ κατὰ τὴν ἐκλογὴν τοῦ Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας. Ἐὰν οἱ Πατριάρχαι οὗτοι πρέπει νὰ θεωρηθῶσιν Ἕλληνες, θὰ ὑπῆρξαν καὶ ἄλλοι εἰς τὴν αὐτὴν κατάστασιν· καὶ ἐὰν ὑπῆρξαν Ἕλληνες Πατριάρχαι θὰ ὑπῆρξαν ἐπίσης Ἕλληνες Ἐπίσκοποι καὶ Ἕλληνες Μοναχοί. Δέον ἐπίσης νὰ μὴ λησμονῇται, ὅτι καὶ αὐτὸς ὁ Πατριάρχης Γερμανὸς, ὁ ὁποῖος, μετὰ τὴν Τουρκικὴν Κατάκτησιν, ἀναμφιλέκτως ἡγεῖται τοῦ διαρκοῦς καταλόγου τῶν Ἑλλήνων Πατριαρχῶν, ἦτο μέλος τῆς Ἀδελφότητος πρὸ τῆς ἐκλογῆς του καὶ Ἡγούμενος τῆς Μονῆς τοῦ Ἁγίου Σάββα. Εἶναι ὅθεν σαφές, ὅτι ὁποιαδήποτε καὶ ἂν ἦτο ἡ κυριαρχοῦσα μορφή τῆς Ἀδελφότητος πρὸ τῆς Τουρκικῆς κατακτήσεως, διεφύλαξε τοῦλάχιστον ὁρισμένον Ἑλληνικὸν στοιχεῖον, ἐκτὸς τῆς διατηρήσεως διαρκοῦς Ἑλληνικῆς ἀτμοσφαίρας.

67. Εἶναι ἀδύνατον ν' ἀνασκοπήσῃ τις ὅλας τὰς συλλεγεῖσας μαρτυρίας κατὰ τὴν μακρὰν ταύτην σειρὰν τῶν αἰώνων, ὑπάρχουσιν ὅμως τρία ἔργα, παρουσιάζοντα λίαν ἐνδιαφερούσας εἰκόνας κατὰ μακρὰ διαστήματα. Τὸ πρῶτον εἶναι ἡ ἱστορία τῆς προσκυνητρίας «Συλθίας»*, ἣτις ἐπεσκέφθη τοὺς Ἁγίους Τόπους περὶ τὰ τέλη τοῦ τετάρτου αἰῶνος. Ἡ ἀφήγησις τοῦ ταξειδίου της περιέχει τὴν ἐξῆς περικοπὴν:

«Εἰς τὴν Ἐπισκοπὴν Ἱεροσολύμων μέρος τοῦ λαοῦ γνωρίζει Ἑλληνικά καὶ Συριακά, ἄλλο μέρος μόνον Ἑλληνικά καὶ τρίτον μέρος μόνον Συριακά. Διὰ τὸν λόγον τοῦτον, καὶ ἐπειδὴ ὁ Ἐπίσκοπος, καίτοι γνωρίζει Συριακά ὁμιλεῖ πάντοτε τὴν Ἑλληνικὴν καὶ ποτὲ τὴν Συριακὴν, ἴσταιται παρὰ τὸ πλευρὸν αὐτοῦ πάντοτε εἰς Πρεσβύτερος, ὁ ὁποῖος, ὅταν ὁ Ἐπίσκοπος ὁμιλῇ Ἑλληνικά διερμηνεύει τοὺς λόγους του Συριακά χάριν τοῦ λαοῦ καὶ ἵνα ἐννοῶσιν ὅλοι».

Οὕτω, ἐν τῷ 4ῳ αἰῶνι, ἔχομεν τὴν εἰκόνα ταύτην. Ἡ Ἑλληνικὴ εἶναι ἡ ἐκκλησιαστικὴ γλῶσσα, καὶ ἡ γλῶσσα τῶν μεμορφωμένων, ὁ ὄχλος ὅμως περιέχει ἀκόμη ἰσχυρὸν στοιχεῖον Ἀραβοφώνων (ἀναμφιβόλως, πρὸ παντὸς εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς χώρας), καὶ τὸ στοιχεῖον τοῦτο ἔχει ἀνάγκην διερμηνέως. Ὀλίγη ὑπάρχει ἀμφιβολία, ὅτι παρομοία κατάστασις πραγμάτων ὑφίστατο καὶ κατὰ τὸν 7ον αἰῶνα, κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς Ἀραβικῆς Κατακτήσεως, καὶ ὅτι ὁ Ἀραβόφωνος οὗτος πληθυσμὸς, ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ταύτης καὶ ἄνω, ἤρξατο βαθμηδὸν νὰ ἐμιλῇ τὴν Ἀραβικὴν. Ἐννέα περίπου αἰῶνας μετὰ τὴν προσκυνητρίαν «Συλθίαν», ἥτοι διαρκούντος τοῦ 13ου αἰῶνος, ἔχομεν σχεδὸν παρομοίαν εἰκόνα εἰς τὴν Ἱστορίαν Ἱεροσολύμων τοῦ Ἰακώβου de Vitry, Λατίνου Ἐπισκόπου Ἀκρῆς, ὅστις ἐξελέγη Λατίνος Πατριάρχης, ἀλλ' ἀπέθανεν ἐν Ρώμῃ τῷ 1240 μ. Χ., πρὶν ἀνα-

(*) (Ἰδε «Σημείωσιν Συγγραφέως» ἐν σελ. 89).

λάβη τὸ νέον αὐτοῦ ἀξίωμα. Ἴδοὺ αἱ πληροφορίες του. (Palestine Pilgrims' Text Society, Vol XI, p. 67):

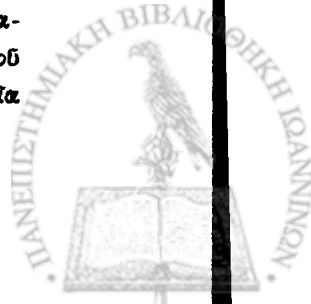
«Υπάρχουσιν ἄλλοι ἄνθρωποι ἐκ τῆς ἀρχαιότητος ὑπὸ διαφόρους δεσπότας διαμένοντες ἐν τῇ χώρᾳ, ... Οὗτοι καλοῦνται Συριάνοι . . . . . Οἱ Συριάνοι . . . . . ἐν κοινῇ ὁμιλίᾳ χρῶνται τῇ τῶν Σαρακηνῶν γλώσσῃ· γράμμασι δὲ καὶ γραφῇ Σαρακινικῇ χρῶνται ἐν συμβολαίοις καὶ ἐμπορικαῖς ἐργασίαις καὶ ἐν παντὶ ἄλλῳ ἔργῳ. Ἐξαιρουμένων τῶν Ἱερωδῶν Γραφῶν καὶ ἄλλων πνευματικῶν πράξεων, ἐν αἷς χρῶνται γράμμασι Ἑλληνικοῖς· διὰ τοῦτο ἐν ταῖς ἱερουργίαις οἱ λαϊκοὶ αὐτῶν, οἱ γινώσκοντες μόνον τὴν τῶν Σαρακηνῶν γλῶσσαν, ταῦτα δὲ ἐννοοῦσιν ἐν ᾧ οἱ Ἕλληνες τῇ αὐτῇ γλώσσῃ καὶ ἐν τῇ κοινῇ ὁμιλίᾳ καὶ ἐν τῇ γραφῇ χρῶμενοι ἐννοοῦσι τοὺς ἱερεῖς αὐτῶν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ ἐν τῇ λογικῇ γλώσσῃ, ἥτις εἶναι ἡ αὐτή. Τὰ τῶν Ἑλλήνων καὶ Θεομῶν ἐν ταῖς ἱερουργίαις καὶ ἐν ἄλλαις πνευματικαῖς πράξεσι τηροῦσιν ἐπιμελέστατα οἱ Συριάνοι καὶ τοῦτοις (τοῖς Ἕλλησιν) ὥσπερ ἡγεμόσιν ὑπακούουσιν. Εἰς τῶν Λατίνων δὲ τοὺς Ἐπισκόπους, ὧν ἐν ταῖς ἐνορίαις διαμένουσιν, οὐχὶ ἀπὸ καρδίας, ἀλλὰ διὰ στόματος μόνον καὶ κατ' ἐπιφάνειαν λέγουσιν, ὅτι ὑπακούουσι, φόβῳ δηλονότι τῶν κοσμικῶν ἀρχόντων· διότι ἔχουσιν ἰδίους ἐπισκόπους Γραικοὺς, μὴ φοβούμενοι ἀφορισμὸν ἢ ἄλλην τινὰ ποινὴν παρὰ τῶν Λατίνων διόλου».

Ἡ ἀνωτέρω εἰκὼν μᾶς δίδει τὴν Ἑλληνικὴν ὡς ἐκκλησιαστικὴν γλῶσσαν καὶ τὴν Ἀραβικὴν ὡς γλῶσσαν τοῦ λαοῦ. Ἐλλείπει μόνον ἐν χαρακτηριστικῶν ἐχνογραφηθὲν ὑπὸ τῆς πρεσβυτηρίας «Συλβίας», καὶ τοῦτο εἶναι ἡ συνήθεια τοῦ διερμηνεύειν τὴν ἐκκλησιαστικὴν γλῶσσαν πρὸς τὸν λαόν.

68. Ἡ λεπτομέρεια ὅμως αὕτη συμπληροῦται διὰ λίαν ἐνδιαφέροντος ἐγγράφου τῆς ἰδίας ἐποχῆς, ἀλλὰ νεωτέρας καὶ ἡμερομηνίας, ἥτοι, βιβλίου ἐκκλησιαστικῶν ἀκολουθιῶν διαφυλαττόμενον μεταξὺ τῶν χειρογράφων ἐν τῇ Πατριαρχικῇ Βιβλιοθήκῃ. Εἶναι χειρόγραφον ἐξαιτίας γραφῆς, χρονολογούμενον εἰς πολλὰ μέρη ὡς γραφὲν τὸ ἔτος 1122. Αἱ πρώται αὐτοῦ σελίδες ἐλλείπουσι, κλαπεῖσαι παρὰ τοῦ Πορφυρίου Οὐσπένσκη καὶ μεταφερθεῖσαι ὑπ' αὐτοῦ εἰς Πιερὸν πόλιν (Ἴδε παράγραφον 44). Ὅλοι αἱ ἱερουργαὶ εἶναι Ἑλληνιστί καὶ τὸ βιβλίον δεικνύει, ὅτι καὶ εἰς τὴν Σταυροφορικὴν ἐποχὴν αἱ Ἑλληνικαὶ τελεταὶ διεξήγοντο μετὰ μεγάλης πομπῆς καὶ πολυτελείας ὑπὸ τῆς Ἀδελφότητος εἰς τὸν Ναὸν τῆς Ἀναστάσεως. Εἰς τὴν ἀκολουθίαν τοῦ Πάσχα ὑπάρχει περικοπὴ τις μεγάλου ἐνδιαφέροντος. Εἰς τὸ τέλος τῆς γνωστῆς «ἀκολουθίας τοῦ Ὁρθρου», πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς λειτουργίας, ἐπεκράτει συνήθεια κατὰ τὴν παραμονὴν τοῦ Πάσχα ν' ἀναγινώσκηται ἡ εὐγλωττος καὶ ἐμπνευσμένη Ἀναστάσιμος Εὐχὴ τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου «*Εἴ τις εὐσεβὴς καὶ φιλόθεος . . . . .*» (Ἴδε Migne 59, σ. 721). Εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο τῆς λειτουργίας ὑπάρχει διάταξις, ὅπως ὁ «δεύτερος τῶν διακόνων» μεταφράζῃ τὸν λόγον τοῦτον «εἰς τὴν Ἀραβικὴν γλῶσσαν, ὥστε παρακληθῇσονται οἱ μὴ εἰδότες ἀναγινώσκειν Ῥωμαϊκὰ καὶ γίνεται χαρὰ, καὶ ἀγαλλίασις, καὶ εὐφροσύνη παντὶ τῷ λαῷ μικροῦ τε καὶ μεγάλου». Εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο, ἐν τῇ βιβλίῳ εἰσῆχθησαν δύο σελίδες, αἱ ὁποῖαι, ἐκ τοῦ χαρακτήρος τῆς γραφῆς, διακρίνονται οὖσαι μεταγενεστέρης ἡμερομηνίας τοῦ γνησίου, λέγεται δ' ὅτι εἶναι τοῦ 13ου αἰῶνος. Αἱ σελίδες αὗται περιέχουσιν Ἀραβικὴν μετάφρασιν ὠραιότητος γραφῆς τοῦ λόγου τοῦ Ἁγ. Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου.

οφ 4 617
5
ν 50 σιγ
631

69. Τὸ ἐκτάκτου ἐνδιαφέροντος τοῦτο ἐγγράφον ἐπιβεβαιῶι οὕτω τὴν χαραθεῖσαν εἰκόνα παρὰ τοῦ Ἰακώβου de Vitry, ἥτοι, ἡ Ἑλληνικὴ ὡς γλῶσσα ἐκκλησιαστικὴ καὶ γλῶσσα τοῦ Μοναχικοῦ κλήρου, καὶ ἡ Ἀραβικὴ ὡς γλῶσσα τοῦ Χριστιανικοῦ πληθυσμοῦ. Ὑπάρχουσιν ὅμως καὶ ἄλλα τινὰ σημεῖα περὶ τοῦ ἐγγράφου τοῦτου, τὰ ὁποῖα

δέον να μὴ παρορθῶσι καὶ τὰ ὁποῖα χρειάζονται πρὸς συμπλήρωσιν τῆς εἰκόνης. Εἰς τὸ τέλος τοῦ βιβλίου ὑπάρχουσι τέσσαρες σημειώσεις. Ἡ πρώτη εἶναι γραμμένη Ἑλληνιστὶ καὶ υπογεγραμμένη ὑπὸ ἱερέως τινὸς ὀνόματι Ἰακώβου, εἰκαστικῆς δὲ χρονολογίας τοῦ 14ου αἰῶνος. Αἱ τρεῖς ἄλλαι εἶναι Ἀραβιστί. Ἡ πρώτη τῶν Ἀραβικῶν σημειώσεων ἐγράφη παρὰ τινος «Πέτρου Θεοδώρου, ἱερέως τῆς Ἀγίας Σιών» ἡ δευτέρα εἶναι ἡ ἀφιέρωσις τοῦ βιβλίου, (τὸ ὁποῖον περιγράφεται ὡς Βακούφιον) πρὸς τὸν Ναὸν τῆς Ἀναστάσεως μετ' ἀναθέματος δι' ἐκείνον, ὅστις ἤθελε τὸ πωλήσῃ ἢ τὸ δανείσῃ. Δηλοῖ, ὅτι ὁ «Διάκονος Χαλὴλ Γεωργίου ὁ ἁμαρτωλὸς δούλος, ὁ ὑποσημειούμενος κατωτέρω, ἀνέγνωσε τὸ εὐλογημένον τοῦτο βιβλίον» καὶ υπογράφεται «Διάκονος Χαλὴλ, υἱὸς τοῦ Γεωργίου, ἐκ Καρακ». Ἡ χρονολογία τῆς σημειώσεως ταύτης, ἀμυδρῶς ἀκόμη ὁρατὴ, φαίνεται να εἶναι 1318. Ἡ τρίτη τῶν Ἀραβικῶν τούτων σημειώσεων συνίσταται ἐκ τυπικῆς διατάξεως Ἀραβιστὶ ἀναφορικῶς πρὸς τὴν θέσιν τῶν χορῶν εἰς ὠρισμένους σταθμοὺς τῶν ἱεροτελεστιῶν.

70. Τί συνάγεται ἐκ τῶν σημειώσεων τούτων; Πρῶτον δεικνύουσιν, ὅτι ἡ ἐπίσημος ἐκκλησιαστικὴ γλῶσσα τῆς Ἀδελφότητος ἐξηκολούθησε πάντοτε οὕσα ἡ Ἑλληνική, καὶ ὅτι τὴν γλῶσσαν ταύτην ἐγνώριζον καὶ ἐκεῖνοι ἐκ τῆς Ἀδελφότητος, οἱ ὁποῖοι κατὰ φυσικὸν λόγον ὠμίλουν τὴν Ἀραβικὴν. Δεικνύουσιν ὅμως ἐπίσης, ὅτι ὑπῆρχον καὶ μέλη τῆς Ἀδελφότητος, τὰ ὁποῖα φυσικὰ ὠμίλουν τὴν Ἀραβικὴν, τὸσεν δὲ διαδεδομένη ἦτο ἡ Ἀραβικὴ ἐν τῇ Ἀδελφότητι κατὰ τὸν 14ον αἰῶνα, ὥστε ἐθεωρήθη χρήσιμον, ὅπως εἰσαχθῇ τυπικὴ διάταξις εἰς τὸ τέλος τοῦ βιβλίου τούτου Ἀραβιστί. Ἀραβικαὶ σημειώσεις τοιαύτης φύσεως ἐγένοντο φαίνεται εἰς διάφορα χειρόγραφα φυλαττόμενα ἐν τῇ Πατριαρχικῇ Βιβλιοθήκῃ. (Ἰδε Ἐπίσημον Κατάλογον καὶ Χρυσόστομον Παπαδόπουλον, σ. 436).

71. Προφανὲς ὡς ἐκ τούτου τυγχάνει ὅτι ἡ Ἀδελφότης κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην περιεῖχεν ἰσχυρὸν Ἀραβικὸν στοιχεῖον, πολλῶν δὲ μᾶλλον, τὸ στοιχεῖον τούτο ἡρῆμει μακροτάτην ὑπαρξιν. Κατὰ τὸ ἔτος 844 ἀκόμη ὑπῆρχεν Πατριάρχης, ὁ ὁποῖος, ἐκτὸς τοῦ θρησκευτικοῦ τοῦ ὀνόματος, Σέργιος, ἔφερε καὶ τὸ Ἀραβικὸν ὄνομα Μανσούρ. Ὁ Μητροπολίτης Ἀθηνῶν ἐν τῷ βιβλίῳ αὐτοῦ (σ. 332), φέρει τὸν Πατριάρχην τούτον ὡς ἀπόγονον τῆς οἰκογενείας ἐκείνων, οἵτινες ἐπρόδωκαν τὴν Ἀχμασκὸν εἰς τοὺς Ἀραβας. Ἐὰν λοιπὸν ὑπῆρχεν Ἀραβόφωνος Πατριάρχης κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην, ἔπεται ὅτι ὑπῆρχον καὶ Ἀραβες ἐπίσκοποι καὶ ἄλλοι Ἀραβες μέλη τῆς Ἀδελφότητος ἐπίσης. Ἐπὶ πλεόν, καὶ εἰς προγενεστέραν ἀκόμη ἐποχὴν, κατὰ τὸν 7ον αἰῶνα, ὑπῆρχεν ἐν τῇ Ἀδελφότητι Θεολόγος τις ὀνόματι Κάρρας Θεόδωρος γνωστὸς ὡς Ἀθουκάρρας, βαθὺς γνώστης οὐχὶ μόνον τῆς Ἑλληνικῆς ἀλλὰ καὶ τῆς Ἀραβικῆς γλώσσης, συγγράφας διαφόρους πραγματείας Ἀραβιστί. (Βλέπε Χρυσόστομον Παπαδόπουλον, σ. 317—318. Βλέπε ἐπίσης τὸ προμνησθὲν ἔργον τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἰορδάνου, σ. 79). Καὶ ὁ ἱστορικὸς Εὐτύχιος, Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας, φαίνεται ἀναφέρων ὅτι ἐπὶ τινὰ καιρὸν ὅλη ἡ μετὰ τῶν Πατριαρχείων Ἀντιοχείας καὶ Ἀλεξανδρείας ἀλληλογραφία διεξήγετο Ἀραβιστί. (Αὐτόθι, σελ. 353).

72. Ἡ ὑπαρξὶς ἰσχυροῦ Ἀραβικοῦ στοιχείου ἐν τῇ Πατριαρχείῳ ἐνδείκνυται ἐκ τῶν πολυπληθῶν Ἀραβικῶν χειρογράφων τῶν φυλασσομένων ἐν τῇ Πατριαρχικῇ Βιβλιοθήκῃ. Τὰ χειρόγραφα ταῦτα δὲν ἐγράφησαν ἀπλῶς χάριν πνευματικῶν ἀσκήσεων, οὔτε ἦτο δυνατόν να γραφῶσιν διὰ τὸν ἐνοριακὸν κλῆρον καὶ μόνον. Θὰ ἐγράφησαν ἀπὸ Μοναχῶν πρὸς χρησιμοποίησιν αὐτῶν ὑπὸ ἄλλων τοιούτων. Εἰς πλείονα τοῦ ἐνὸς τῶν χειρογράφων τούτων, Πατριάρχαι ἔχουν θέσει τὴν υπογραφὴν τῶν Ἀραβιστί. Ὁ Μητροπολίτης Ἀθηνῶν, ὅστις διολισθαίνει πάντοτε ἐλαφρότατα ἐπὶ τοιούτων σημείων, ὁμιλεῖ ὡς

ἔξῃς ἐπὶ τῆς περιπτώσεως ταύτης, (σ. 436). «Ἐγένετο δὲ φαίνεται ὁ Δωρόθεος ὑποκινητῆς νέας τινὲς πνευματικῆς ζωῆς ἐν Ἱεροσολύμοις. Τὰ πλεῖστα τῶν σωζομένων ἐν τῇ Μεγάλῃ Ἱεροσολυμιτικῇ Βιβλιοθήκῃ χειρόγραφα ἐγένοντο ἢ ὑπ' αὐτοῦ ἰδιογράφως ἢ ὑπὸ λογίων ἀνδρῶν ὑποστηριζομένων ὑπ' αὐτοῦ, ἐκ τε τῶν Ἀραβοφώνων πεπαιδευμένων τὴν Ἑλληνικὴν καὶ τῶν Ἑλληνοφώνων πεπαιδευμένων τὴν Ἀραβικὴν γλῶσσαν».* Ἐνδειξίς εὐκρινῆς ὅτι ἡ Ἀδελφότης κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἠρίθμει «Ἀραβόφωνα» καὶ «Ἑλληνόφωνα» μέλη. **

73. Ποῖον ὅμως τῶν δύο στοιχείων ὑπερτέρει; Εἶναι ἀδύνατον νὰ ἀποφανθῇ τις μετ' ἀκριβείας, ἢ ἡνωμένη ὅμως μαρτυρία τῶν Ἑλλήνων συγγραφέων, τῶν γραφάντων κατὰ τὸν 19ον αἰῶνα, οἵτινες ἀποδίδουν τῇ Ἐκκλησίᾳ, πρὸ τῆς Τουρκικῆς Κατακτῆσεως, ὑπερέχοντα Ἀραβικὸν χαρακτήρα, δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἀγνοηθῇ. Ὁ Μητροπολίτης Ἀθηνῶν παραδέχεται ἀκόμη ὅτι 50 περίπου ἔτη πρὸ τῆς Τουρκικῆς Κατακτῆσεως, οἱ Πατριάρχαι ἦσαν «Ἀραβόφωνοι». Ὁ λόγιος Μητροπολίτης δηλοῖ ὅτι κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο οἱ «Ἑλληνας Μοναχοὶ» ἔπασχον δεινῶς ἐκ τῆς τυραννίας τῶν Μαμελούκων, καὶ ὅτι μετὰ τὸν Ἀθανάσιον, ἦτοι κατὰ τὸ Σωτήριον ἔτος 1460, «οἱ Πατριάρχαι ἐλαμβάνοντο κατὰ τὸ πλεῖστον ἐκ τῶν Ἀραβοφώνων Παλαιστινίων κληρικῶν, ἕνεκα τοῦ καταδιωγμοῦ τῶν Ἑλλήνων καὶ Ἑλληνοφώνων». Ὁ ἐλλόγιμος Μητροπολίτης δὲν ἐξηγεῖ διατὶ περιορίζει τὴν περίδον τῶν «Ἀραβοφώνων» Πατριαρχῶν εἰς τὰ πενήκοντα ταῦτα ἔτη, οὔτε λογοδοτεῖ ἀποδίδων «Ἀραβόφωνον» χαρακτήρα εἰς τοὺς διαδόχους τοῦ Ἀθανασίου. Εἰκάζεται ὅτι ὁ ἰσχυρισμὸς οὗτος δὲν ἐγένετο ἀνεὺ ἀποχρῶντος λόγου.

74. Ὁ εὐπαιδευτὸς Μητροπολίτης προχωρεῖ ἀναφέρων καὶ ἐφαρμοζὼν περικοπήν τινα τοῦ Πατριάρχου Δοσιθέου ἐκ τοῦ προμνησθέντος περιφήμου ἔργου του, ἐν τῇ ὁποίᾳ λέγει, ὅτι οἱ Πατριάρχαι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἦσαν τόσοι πτωχοὶ, ὥστε εἰργάζοντο ἰδίαις χερσίν, ἵνα πορίζωνται τὰ πρὸς τὸ ζῆν. «Ὅτι οὔτε κἂν ἱερὰ σκεύη καὶ ἄμφια ἐκέκτηντο, ἀλλ' ἐτέλουν τὴν λειτουργίαν μὲ ἱερὰ πάνινα καὶ τρικήρια ἐκ σιδήρου. Ἐὰν τῷ ὄντι εἶναι ἀληθές, ὅτι τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἡ Ἐκκλησία Ἱεροσολύμων ἐπέζη διὰ σειρὰς Πατριαρχῶν ὁμιλοῦντων τὴν Ἀραβικὴν, οἵτινες εἰργάζοντο ἰδίαις χερσὶ καὶ ἐτέλουν τὰς ἱερὰς τελετὰς ἐν τοιαύτῃ ταπεινῇ ἀμφοίσει, αὕτη βεβαίως ἀξιζεῖ νὰ θεωρηθῇ ὡς μία τῶν ἐντιμωτέρων περιόδων τῆς ἱστορίας τοῦ Πατριαρχείου. (Βλέπε Χρυσόστομον Παπαδόπουλον, σ. 446 καὶ 447. Βλέπε ἐπίσης Ἀνάλεκτα, Τόμος Β', σ. 37).

75. Ὁ τελευταῖος τῆς σειρὰς ταύτης τῶν Ἀράβιων ἢ «Ἀραβοφώνων» Πατριαρχῶν ἦτο, ὡς φαίνεται, ὁ Δωρόθεος, ἐκλεγείς τῷ 1505 περίπου, καὶ παραιτηθεὶς τῷ

*) Καὶ εἰς νεωτέραν ἀκόμη ἐποχὴν, ὁπότε ἡ Ἑλληνικὴ ὑπεροχὴ ἄς λογισθῇ ὅτι ἐγκαθιδρύθη, ἡ τακτικὴ αἴτη δὲν ἔπαυσε. Περί τὰ τέλη τοῦ 17ου αἰῶνος ὁ μέγας Δοσίθεος ἀνετύπωσε Ἀραβιστὶ ὀγκώδη τινὰ πραγματεῖαν ἐναντίον τῶν Καλβινιστῶν καὶ Λουθηρανῶν (Κατάλογος, σ. 9), καὶ σχολίον τι τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου ἐπὶ τοῦ Εὐαγγελίου τοῦ Ἀγ. Ἰωάννου. (Κατάλογος, σ. 128).

**) Ἡ προσωπικότης ἡ ὁποία χαρακτηρεῖ τὴν ὑπαρξίν τῷ Ἀραβικοῦ στοιχείῳ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, εἶναι ὁ Σουλεϊμάν, υἱὸς τοῦ Χάσαν Ἀλ-Γάζη. Ἀπὸ ἀρθρον τῆς «Ἀλ-Νιμάτ», Ἐπιθεωρήσεως δημοσιευμένης ὑπὸ τοῦ Πατριαρχείου Ἀντιοχείας τῷ 1909-1910 (σ. 619), φαίνεται ὅτι ἦτο συγγραφεὺς εὐπαιδευτὸς καὶ ποιητῆς. Συλλογαὶ τῶν ποιημάτων αὐτοῦ λέγεται ὅτι σώζονται εἰς τὸ Πατριαρχεῖον Ἀντιοχείας, χειρόγραφος δὲ τόμος τῶν ποιημάτων του ἐν τῇ Πατριαρχικῇ Βιβλιοθήκῃ Ἱεροσολύμων. (Ἰδε Κατάλογον σ. 58). Λέγουν ὅτι ἐγένετο ἐπίσκοπος Γάζης κατὰ τὸν 14 αἰῶνα μ. Χ. Ἐπειδὴ δὲν φέρει Ἑλληνικὸν θεησκευτικὸν ὄνομα, ἀποδεχόμεθα μετὰ δισταγμοῦ τὴν ἐκδοσιν ταύτην. Ὁ Μητροπολίτης Ἀθηνῶν, προφανῶς θὰ παρέβλεπε τὸν συγγραφέα τοῦτον δὲ τὸν ἔγραφε, (σ. 452), ὅτι τὸ Ἀραβικὸν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ στοιχεῖον οὐδεμίαν πρωτότυπον φιλολογικὴν ἐργασίαν παρήγαγεν.

1543. Ως φαίνεται ἦτο γνωστὸς πάντοτε ὡς «'Αττάλας», τὸ ὅποιον εἶναι ἡ 'Αραβικὴ μετάφρασις ἐν ἑλληνοισμέγῃ μορφῇ τοῦ πνευματικοῦ τοῦ ὀνόματος «Δῶρον Θεοῦ». Τὸ 'Αραβικὸν τοῦτο ὄνομα ἀναφέρεται εἰς Τουρκικόν τι ἔγγραφο, ἥτοι τὸ τυπικὸν ἐπίσημον Διάταγμα τὸ ἐκδοθὲν μετὰ τὴν Τουρκικὴν Κατάκτησιν, ὅταν, τῇ αἰτήσῃ τοῦ Πατριάρχου, ὁ Σουλτάνος Σελῆμ Α'. ἐπεκύρωσε τὰ παλαιὰ προνόμια τοῦ Πατριαρχείου — «'Ο Πατριάρχης τῶν Ρωμαίων, 'Αττάλας καλούμενος, ἐλθὼν μετὰ τῶν λοιπῶν Καλογήρων καὶ ὑποτελῶν, ἐξητήσατο ἵνα καὶ πάλιν ἔχῃσι, ὅπως καὶ ἀπ' ἀρχῆς, τὰς ἐκκλησίας, καὶ μοναστήρια καὶ προσκυνήματα, τὰ ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῆς Ἱερουσαλὴμ κείμενα». Δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία, ὅτι Πατριάρχης, ὁ ὁποῖος ἐν τῇ περιόδῳ ταύτῃ ἔφερεν ὄνομα 'Αραβικόν, ἦτο καὶ ὁ ἴδιος ἐγγυῶριον καταγωγῆς.

ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΑ ΓΕΡΜΑΝΟΥ.

(1543—1579).

76. 'Αναμφηρίστως, ἡ Πατριαρχεὶα τοῦ Γερμανοῦ σημειοὶ περιστροφὴν ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς Ἐκκλησίας, ἐξεταζομένη ἐκ τῆς ἀπόψεως ταύτης. 'Ο Γρηγόριος Παλαμᾶς, ὁ ἐκδόσας ἱστορίαν τῆς Ἐκκλησίας Ἱεροσολύμων τῷ 1862, ὁμιλεῖ περὶ τοῦ Γερμανοῦ ὡς ἀρξαμένου «τὴν ἔνδοξον καὶ μέχρι σήμερον ἄθραυστον διαδοχὴν τῶν Ἑλλήνων Πατριαρχῶν ἐπὶ τοῦ θρόνου τούτου». (Βλέπε σ. *υπ'*, βλέπε ἐπίσης περικοπὴν Διομήδους Κυριακοῦ, προαναφερθεῖσαν ἐν παραγράφῳ 61). 'Οταν ἐπεσκέφθημεν τὸν Ναὸν τῶν Ἀγίων Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης, ὁ σεβάσμιος Ἐκκλησιάρχης, ὁ ὁποῖος μᾶς περιήγαγεν εἰς τὸν Ναόν, ἔσχε τὴν εὐκαιρίαν νὰ συζητήσῃ ζήτημα ἱστορικόν, πρὸς τὸν σκοπὸν δὲ τοῦτον, ἤρξατο ἀριθμῶν ἀναδρομικῶς τὰ ὀνόματα τῶν Πατριαρχῶν. Ἐσημειώσαμεν, ὅτι ἐστάθη εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Γερμανοῦ. Τὸν ἠρωτήσαμεν διατί, ἀλλὰ δὲν ἠδυνήθη νὰ δώσῃ ἱκανοποιητικὴν ἀπάντησιν. Ἀπὸ τῆς Πατριαρχείας τοῦ Γερμανοῦ ἀρχίζει νέα περίοδος. 'Ο Γερμανὸς κατήγετο ἐκ Πελοποννήσου, ὅταν δ' ἐξελέγη Πατριάρχης, ἦτο Ἡγούμενος τῆς Μονῆς τοῦ Ἀγίου Σάββα. Ἦτο ὁ πρῶτος Πατριάρχης ὁ εἰσηγηθεὶς ὅτι μεταγενεστέρως ἐθεωρεῖτο ὡς παράγων τῆς δράσεως τοῦ Πατριαρχικοῦ αξιώματος, ἥτοι, τὸ σύστημα τῶν περιοδίων ἀνὰ τὰς Ὁρθόδοξους χώρας πρὸς συλλογὴν ἐράνων χάριν ὑποστηρίξεως τοῦ Παναγίου Τάφου. Ὡς ἀποτέλεσμα μιᾶς τῶν περιοδίων τούτων, ἔφερε μετ' αὐτοῦ εἰς Ἱεροσόλυμα τὸν ἀνεψιὸν τοῦ Σωφρόνιου, ὃν εἰσήγαγεν εἰς τὸ Μοναστήριον καὶ ὃν ἀκολούθως ὠνόμασε διάδοχον αὐτοῦ. Τῷ 1579, ὁ Γερμανὸς γηράσας, κατόπιν πολυμύχθου Πατριαρχείας, ἀπεφάσισε νὰ παραιτηθῇ καὶ ἐζήτησεν, ὅπως τὸν ἀντικαταστήσῃ ὁ ἀνεψιὸς του. Ἐχομεν ἐπίσημον ἔγγραφο τῆς παραιτήσεως ταύτης διασωθὲν παρὰ τοῦ Δοσιθέου. Ἐγγραφοῦ μεγάλου ἐνδιαφέροντος.

77. Συνεκάλεσεν ἐν τῇ δωματίῳ αὐτοῦ Σύνοδον, ἀπαρτιζομένην παρὰ τῶν προϋχόντων τῶν Ἱεροσολύμων καὶ τοῦ κλήρου, μικροῦ τε καὶ μεγάλου, καὶ εἶπεν αὐτοῖς. — «Τέκνα μου, ὁ Θεὸς εὐλογῆσαι ὑμᾶς». Προσέθηκεν, ὅτι ἐνεκα γήρατος δὲν ἠδύνατο πλέον νὰ ἐξακολουθήσῃ καθήμενος ἐπὶ τοῦ Πατριαρχικοῦ θρόνου καὶ παρεκάλεσεν αὐτοὺς ὅπως ἐκλέξωσιν ἄλλον ἀντ' αὐτοῦ Πατριάρχην. Συμφωνήσαντες πάντες, προσεκάλεσαν τὸν Πατριάρχην Ἀλεξανδρείας Σιλβεστρον, δύο Μητροπολίτας, (ὑποθετικῶς τοῦ Πατριαρχείου Ἱεροσολύμων) καὶ δύο Ἐπισκόπους, ἕνα ἐκ τοῦ Πατριαρχείου τῆς Δαμσκοῦ καὶ ἕνα ἐκ τοῦ Ὁρους Σινᾶ, καὶ ἀπετέλεσαν οὕτω ἐκλεκτορικὴν Σύνοδον. Τὰ ὀνόματα τριῶν προσώπων ἐγγράφησαν ἐπὶ τριῶν φύλλων χάρτου καὶ ἐτέθησαν ἐπὶ τῆς Ἀγίας Τραπέζης. Μετὰ τὴν λειτουργίαν, μικρὸν παιδίον ἀνέστυρεν ἐν ἑκ τῶν τριῶν τούτων φύλλων. Καὶ

ἐπὶ τοῦ φύλλου ἐκείνου ἦτο γεγραμμένον τὸ ὄνομα τοῦ Σωφρονίου. Ὁ Γερμανὸς ἐζήτησε δι' ἑαυτὸν νὰ ἔχῃ ἰσοβίως τὴν ἐπαρχίαν Δύδδης καὶ Ρέμλης. Τὸ πόθμιον ἰκέτευσεν αὐτὸν νὰ μὴ ἀπέλθῃ, ἀλλὰ τέλος «ὅλοι οἱ χριστιανοὶ τῆς Ἱερουσαλήμ, παρόντος τοῦ Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας καὶ τοῦ Μητροπολίτου Νεκταρίου καὶ τοῦ Ἐπισκόπου τοῦ Σινᾶ Εὐγενίου ἑσπερον ταῦτα». Οἱ χριστιανοὶ ὅλοι τῶν Ἱεροσολύμων, μεγάλοι καὶ μικροί, ἔδωκαν αὐτῷ τὴν ἀπόλυσιν αὐτοῦ, ἐπιμαρτυροῦντες διὰ γραφικῶν λεπτομερειῶν ὅτι οὐδεμίαν ἀπαίτησιν εἶχον ἔναντι τοῦ Πατριάρχου οἰασθήποτε φύσεως. Τὰ ὀνόματά τινων ἐξ αὐτῶν εἶναι: ὁ ἱερεὺς Νασαάλας, υἱὸς τοῦ **Κανδηλάπτου**, καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Χαλήλ, καὶ ὁ Γρακούπ, υἱὸς τοῦ Ζαρούρ, καὶ Μιχαήλ, υἱὸς τοῦ Σαμπάν καὶ ὁ ἀδελφὸς τοῦ Ριζιάλας, καὶ Ἰσας ὁ υἱὸς τοῦ Σουλεϊμάν, καὶ Ἰωάννης, υἱὸς τοῦ Λουτάϊφ.

78. Ὑπάρχουσι πλείστα ἐνδιαφέροντα σημεῖα εἰς τὸ ἔγγραφον τοῦτο, τὸ ὁπῆρ, ἐννοεῖται οἰκοθεν, εἶναι ἐπίσημον Συνοδικὸν ἔγγραφον. Περιέχει τὸ Ἀναμνηστικὸν τῆς παραιτήσεως Πατριάρχου καὶ τὸν διορισμὸν τοῦ διαδόχου αὐτοῦ. Ἐγράφη μετὰ τὴν 362^η Πατριαρχίαν τοῦ Γερμανοῦ. Τόσον ὁμως ἰσχυρὸν ἦτο ἀκόμη τὸ Ἀραβικὸν στοιχεῖον ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ὥστε τὸ Συνοδικὸν τοῦτο ἔγγραφον ἐγράφη Ἀραβιστὶ. Ρητῶς διατυπῶνται τοῦτο παρὰ τοῦ Δοσιθέου. «Τὴν παραίτησίν του καὶ τὸν προβιβασμὸν τοῦ Σωφρονίου (οὕτω ἐκαλεῖτο ὁ διάδοχος αὐτοῦ) εὗρομεν ἐν Ἱερουσαλήμ **ὑπογεγραμμένην παρὰ τῆς Συνόδου τῆς ἐποχῆς, καὶ ταύτης οὔσης Ἀραβιστὶ, μετεφράσαμεν Ἑλληνιστὶ καὶ ἔχει ὡς ἀκολούθως**»*.

79. Καὶ ἄλλο ἄξιον προσοχῆς σημεῖον περὶ τοῦ ἐγγράφου τούτου εἶναι ἡ στενὴ σχέσηις μετὰ τὸν Πατριάρχου καὶ τοῦ Ποιμνίου του. Πρὸς τοὺς τῶν Ἱεροσολύμων προὔχοντας ἀναγγέλλει τὸ πρῶτον τὴν πρόθεσιν τῆς ἀποχωρήσεως αὐτοῦ ὁ Πατριάρχης. Θεωροῦνται ὡς ἔχοντες τὸ ἰσχυρότερον συμφέρον ἐν τῇ ἀποχωρήσει αὐτοῦ καὶ τῷ διορισμῷ τοῦ διαδόχου αὐτοῦ. Δὲν ὑπάρχει, κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην, ἔχνος ἐκ τῆς μετὰ ταῦτα ἀναπτυχθείσης θεωρίας, ὅτι τὸ Πατριαρχεῖον Ἱεροσολύμων ἔχει «ἰδιαίτερον Μοναχικὸν χαρακτῆρα», καὶ ὅτι ἡ λαϊκὴ κοινότης ἦτο συγκριτικῶς στοιχεῖον ἀδιάφορον**.

80. Ἄλλο σημεῖον ἀξιοπαρατήρητον εἶναι ἡ πλήρης ἁρμονία μετὰ τὸν ὅλον τῆς Ἐκκλησίας στοιχείων. Δὲν ὑπάρχει ἐνδείξις, ὅτι ὁ Γερμανὸς ἐθεωρεῖτο ὁ μνητῆς

*) Εἶναι παράδοξον καὶ ταύτοχρόνως σημαντικὸν ὅτι ὁ Μητροπολίτης Ἀθηνῶν καὶ ὁ Γρηγόριος Παλαμᾶς καθὼς καὶ ὁ συγγραφεὺς τοῦ ἀνωτέρου ἔργου «Ἡ Ἐκκλησία Ἱεροσολύμων κατὰ τοὺς Τέσσαρας Τελευταίους Αἰῶνας», οἱ ὅποιοι ὅλοι ἠρύσθησαν ἀρκετὰ ἐκ τοῦ ἐγγράφου τούτου, δὲν ἐθεώρησαν πρέπον νὰ μνημνεύσουν ὅτι τὸ γνήσιον ἦτο εἰς τὴν Ἀραβικὴν.

**) Ἡ ὑπερκειμενικότης ἢ ἀπονεμηθεῖσα πρὸς τὴν λαϊκὴν κοινότητα ἀπαρέσκει ὡς φαίνεται εἰς τὸν Μητροπολίτην Ἀθηνῶν καὶ τὸν Συγγραφέα τῆς «Ἐκκλησίας τῶν Ἱεροσολύμων κατὰ τοὺς Τέσσαρας Τελευταίους Αἰῶνας» καὶ διὰ τοῦτο εἰσηγοῦνται ὅτι τὰ μνησθέντα πρόσωπα δὲν εἶναι παράγοντα μέλη τοῦ Πληρώματος, ἀλλὰ θορυβοποιοὶ καὶ ταραξίαι ἀπὸ τῶν ὁποίων ὁ Γερμανὸς ἐθεώρησε φρόνιμον νὰ ἀπαλλαγῇ πρὸ τῆς ἀποχωρήσεως αὐτοῦ ἐκ τοῦ Πατριαρχείου. Ὁ δεύτερος συγγραφεὺς στηρίζει τὴν εἰσήγησιν αὐτοῦ ἐπὶ τῆς περιπτώσεως ὅτι δύο ἐξ αὐτῶν ἦσαν υἱοὶ «Κανδηλάπτου», καὶ συνεπῶς ἄνθρωποι ταπεινῆς κοινωνικῆς τάξεως. Ἐάν τις ἀναγνώσῃ δολόκληρον τὸ ἔγγραφον ἢ εἰσήγησιν αὕτη φαίνεται λίαν τεχνητή.

Τὸ πλῆρωμα τῶν Ἱεροσολύμων κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην δὲν ἦτο οὔτε πολυάριθμον οὔτε ἰσχυρόν. Γερμανὸς περιηγητῆς, ὁ Σολομὸν Σουεϊγκερ, ἐπισκεφθεὶς τὴν Ἱερουσαλήμ τῷ 1581, ἀφηγεῖται ὅτι παρεκλήθησεν εἰς τράπεζαν κοινὴν μετὰ τοῦ Πατριάρχου καὶ τριάντα περίπου μοναχῶν, ἀναφέρει ὅτι ὑπῆρχον ἐν Ἱερουσαλήμ «150 Ἑλληνες Χριστιανοί, 10 Συρίανοι, 5 Γεωργιανοί, 2 Νεστοριανοί, 20 Κόπται, Ἀβυσσῖνοι καὶ Ἰακωβίται, 9 Ἑβραῖοι καὶ δύο οἰκογένειαι Μαρωνιτῶν— τῶν λοιπῶν ὄντων Ἀράβων Μωαμεθανῶν». (Βλέπε Χρυσόστομον Παπαδόπουλον σ. 481-482). Εἶναι τάχα δυνατόν ὁ Σουεϊγκερ νὰ ὁμιλεῖ ἐδῶ οὐχὶ περὶ ἀτόμων ἀλλὰ περὶ οἰκογενειῶν; Διὰ τῶν λέξεων «Ἑλληνες Χριστιανοί» ἐννοεῖ βεβαίως ἀπλῶς τοὺς «Ὁρθοδόξους Χριστιανούς».

νέας Ἑλληνικῆς δυναστείας Πατριαρχῶν. Ὡς ἐμφαίνεται, οὐδεμία ἐν συναισθήσει ὑφίστατο διάκρισις μεταξύ Πατριάρχου ἐξ Ἑλλάδος ὀρρωμένου καὶ Πατριάρχου, ὡς ὁ Δωρθέος, ἰθαγενεὺς καταγωγῆς. Ὁ Δωρθέος ὠνόμασε διάδοχον αὐτοῦ τὸν Γερμανόν, καί, ὡς φαίνεται, δὲν ἐθεωρήθη ἀνάρμοστον, οὔτε εἰς τὴν ἐποχὴν τοῦ Δοσιθέου ἀκόμη, ὅπως Συνεδικὸν ἐγγραφον γραφῇ Ἀραβιστί.

ΟΙ ΤΕΣΣΑΡΕΣ ΤΕΛΕΥΤΑΙΟΙ ΑΙΩΝΕΣ.

81. Δὲν χωρεῖ ἐν τούτοις ἀμφιβολία, ὅτι κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν τεσσάρων τελευταίων αἰώνων τὸ Πατριαρχεῖον, διὰ βαθμιαίας καὶ σχεδὸν ἀναποφύκτου διαμορφώσεως, κατέστη ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον χαρακτηρὸς Ἑλληνικοῦ. Κατὰ τὴν περίοδον δὲ ταύτην προσέτι προσέλαβε τὸν γνωστὸν ἡμῖν τύπον ἰδρύματος συνεχοῦς ἐνεργητικότητος. Τὸ Πατριαρχεῖον, ὅπως τὸ γνωρίζομεν, δύναται νὰ λεχθῇ, ὅτι χρονολογεῖται ἀπὸ τὴν ἐποχὴν τοῦ Γερμανοῦ. Ἀπὸ τὰ πρῶτα ἔτη τῆς Πατριαρχείας αὐτοῦ περιεπλέχθη εἰς σειρὰν συνεχῶν ἀγώνων μετὰ τῶν Λατίνων, οἱ ὅποιοι δὲν ἔληξαν εἰμὴ μόνον μετὰ τὸν Κριμαϊκὸν πόλεμον. Ὁ Μητροπολίτης Ἀθηνῶν ἐξιστορεῖ διὰ μακρῶν τὰς περιπετείας τοῦ Πατριαρχείου εἰς τὰς πλήρεις ἐνδιαφέροντος σελίδας τῆς Ἱστορίας του. Ἡ ἐκθεσις αὕτη γέμει ἐπισκέψεων εἰς Κων)πολιν, μακρῶν περιοδεῶν πρὸς συλλογὴν ἐράνων, διαρκῶς αὐξανόμενον χρέος, καθειρξεῖν Πατριαρχῶν καὶ θλίψεων ἐκ τῶν καταπίεσεων ἐπιτοπίων Πασσάδων. Κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν ἐξακολουθητικῶν τούτων ἀγώνων, τὸ Πατριαρχεῖον ἠρειδετο ἐπὶ τῆς ἐνεργοῦς ὑποστηρίξεως καὶ συνεργασίας τοῦ Οἴκουμενικοῦ Πατριαρχείου, πολλὰ δὲ τῶν μᾶλλον κρισίμων ἐπεισοδίων ἔλαβον χώραν ἐν Κων)πόλει. Τὸ χρονικὸν τῆς ἱστορίας τῆς ὁδηγούσης μέχρι τῆς ἐκδόσεως τῶν Φερμανίων τοῦ 1624, ὡς τὸ ἀφηγείται ὁ Μητροπολίτης Ἀθηνῶν, εἶναι ἐν ἐκ τῶν δραματικῶν κεφαλαίων τῆς ἱστορίας, ἀρκετὰ μακρόν, ὅπως συμπεριληφθῇ ἐν τῇ Ἐκθέσει ταύτῃ, ἀπεικονίζῃ δμως τὴν διακεκριμένην θέσιν, τὴν ὅποιαν κατεῖχε τὸ Πατριαρχεῖον Ἱεροσολύμων ἐν τῇ Ὁρθοδόξῃ Ἐκκλησίᾳ καὶ τὸ σφοδρὸν ἐνδιαφέρον, μὲ τὸ ὅποιον ὁ Ἑλληνικὸς θρησκευτικὸς κόσμος δλόκληρος τὸ περιέβαλλεν.

82. Κατὰ τὴν αὐτὴν σχεδὸν ἐποχὴν ἄρχονται αἱ κτηματικαὶ ἀφιερώσεις διὰ τῶν ὁποίων τὸ Πατριαρχεῖον βαθμῶδ' ἐπλουτίσθη. Ἡ πρώτη τούτων ἦτο κληροδοσία γαιῶν ἐν Κύπρῳ, γενομένη τῇ 1523 (Ἴδε Χρυσόστομον Παπαδόπουλον, σ. 461). Πολλοὶ ἄλλαι τοιαῦται ἐπηκολούθησαν ἐν Ρουμανίᾳ, προσφοραὶ Πριγκήπων προεδρευόντων τῶν ἐκεῖ Ἡγεμονιῶν. Παρόμοιαι δωρεαὶ ἀναγράφονται μεταγενεστέρως καὶ ἐξ Ἑλλάδος. Ὁ Πατριάρχης Δοσιθεὸς ἀπεκάλει τὴν Θεσσαλίαν «Γαιφλίικον τοῦ Παναγίου Τάφου». (Αὐτόθι, σ. 532). Ἡ συγκέντρωσις τῶν «Τεσσάρων Πατριαρχῶν» ὑπὸ τὴν Τουρκικὴν διοίκησιν, συνεταῦτις φαίνεται τὴν ζωὴν τοῦ Πατριαρχείου μετὰ τῆς γενικῆς ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας, οὕτως ὥστε ἔπαυσεν ἔχον τυπικὸν χαρακτήρα καὶ ἀπέβη τὸ ἀντικείμενον κοινῷ ἐνδιαφέροντος καὶ στοργῆς ἀπάντων τῶν Ὁρθοδόξων Χριστιανῶν.

83. Κατὰ τὴν περίοδον ταύτην ἀνηγέρθησαν νέαι οἰκοδομαί, τὸ Πατριαρχεῖον μετεφέρθη εἰς τὸ σημερινόν του οἶκημα, καὶ ἐκτίσθη τὸ Παρεκκλήσιον τῶν Ἀγίων Κων)σταντίνου καὶ Ἑλένης. (Αὐτόθι, σ. 489-490). Ὁ Γερμανὸς φέρεται ὡς ὁ ὀργανώσας τὴν Ἀδελφότητα εἰς Σωματεῖον. Φερμανιον τοῦ ἔτους 1541, διὰ τοῦ ὁποίου διατυπῶται ἡ ἀρχή, ὅτι ἡ περιουσία τῶν τελευταίωντων ἀδελφῶν περιέρχεται εἰς τὴν Ἀδελφότητα, θεωρεῖται ὡς ἡ πρώτη ἀναγνώρισις τῆς νομικῆς αὐτῆς ὑποστάσεως.

84. Τῇ 1661 ἐπῆλθε νέα ἐξέλιξις. Οἱ Πατριάρχαι τῶν Ἱεροσολύμων ἀπὸ τῆς

ἐποχῆς ταύτης ἐπὶ 200 σχεδὸν ἔτη, ἐξελέγοντο πράγματι ἐν Κων)πόλει, ἡ δ' Ἐκλεκτορικὴ Σύνοδος περιελάμβανε πρωτεύοντα μέλη τῆς Ἑλληνικῆς Κοινότητος τῆς Πρωτευούσης, καθὼς καὶ τοὺς Ἡγεμόνας τῶν Παραδουναδαίων Ἡγεμονιῶν, ἐὰν ἦσαν διαθέσιμοι (Βλέπε Χρυσ. Παπαδόπουλον, σ. 530). Ἐκ τῆς συμπτώσεως ταύτης ὁρμώμενος ὁ Μητροπολίτης Ἀθηνῶν τέρπεται ἐξάγων τὸ συμπέρασμα, ὅτι ὁ Πατριάρχης ἐξελέγετο παρὰ τοῦ Οἰκουμενικοῦ, τῆς Ἐπισκοπικῆς αὐτοῦ Ἱεραρχίας καὶ τῶν ἐπιφανῶν τοῦ Ἑλληνικοῦ Γένους, οὕτως ὥστε ν' ἀποβῇ ὁ ἐκλεκτὸς ἀντιπρόσωπος καὶ ἐντολοδόχος τοῦ Ἑλληνικοῦ Γένους ἐν τοῖς Προσκυνήμασι. Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ταύτης καὶ ἐφεξῆς ἐπεκράτησεν ἡ συνήθεια, ὅπως ὁ Πατριάρχης Ἱεροσολύμων ὀνομιζῇ τὸν διάδοχον αὐτοῦ καὶ ὅπως ἡ ἐκλογή τοῦ διαδόχου αὐτοῦ λαμβάνη χώραν ἐν Κωνταντινουπόλει.

85. Ὁ μετὰ τῶν Λατίνων προαναφερθεὶς ἀγὼν, ἐξηκολούθησε καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ 18ου αἰῶνος. Αἱ διαρκεῖς δωριδοκαίαι, ὥς ἀπῆται ὁ ἐν λόγῳ ἀγὼν, ἐπιτοπίως τε καὶ ἐν Κων)πόλει, ἠνάγκασαν τὸ Πατριαρχεῖον, ὅπως ἐπωμίζηται διαρκὲς φορτίον χρεῶν, καὶ τὸ μόνον μέσον διὰ τοῦ ὁποῦ τοῦ χρέος τοῦτο ἠδύνατο, ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρόν, νὰ ἐξοφληθῇ, ἦτο ἡ σύναξις ἐλεημοσυνῶν ἐν ταῖς Ὁρθόδοξοις χώραις, τὸ ὁποῖον ἤδη ἀποβαίνει συνεχὲς χαρακτηριστικὸν τῆς ζωῆς τοῦ Πατριαρχείου καὶ τῆς Ἀδελφότητος. Αἱ εἰσφοραὶ αὗται δὲν ἐπεζητοῦντο μόνον εἰς τὰς Ἑλληνικὰς χώρας. Ἀνεζητοῦντο εἰς ὅλας τὰς Βαλκανικὰς Ἡγεμονίας καὶ ἐν Ρωσσίᾳ ἐπίσης. Τῷ 1808 ἐτεῖλθε συμβεβηκὸς τι τὸ ὁποῖον οἱ Ἕλληνες ἐπιδεικνύουσι πάντοτε ὡς ἐν τῶν πρωτευόντων τεκμηρίων τοῦ τίτλου αὐτῶν ἐπὶ τῆς ἐξαιρετικῆς τῶν θέσεως ἐν τοῖς Προσκυνήμασι. Ὁ Ναὸς τῆς Ἀναστάσεως ἐπυρπολήθη, καὶ τὸ «Ροῦμ Μιλλέτ» ἐπέτυχε παρὰ τοῦ Σουλτάνου τὸ πρόνομιον τῆς ἀνοικοδομήσεως αὐτοῦ. Ἀνεγνωρίσθη πάραυτα, ὅτι ἦτο ὑψίστης σπουδαιότητος διὰ τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν, ἐν τῷ ἀγῶνι αὐτῆς ὑπὲρ τῶν Παναγίων Προσκυνημάτων, ὅπως ἡ ἀνοικοδόμησις τοῦ Ναοῦ παραμείνῃ εἰς τὰς χεῖρας αὐτῆς, καὶ τὸ ἔργον ἀνεληφθῇ ἐνθουσιαστικῶς. Ὁ Πατριάρχης τῶν Ἱεροσολύμων Πολύκαρπος ἐποίησατο ἔκκλησιν πρὸς τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην Καλλίνικον. Ὁ τελευταῖος παρώτρυνε τὸν Πολύκαρπον ν' ἀναλάβῃ τὸ ἔργον τῆς ἀνοικοδομήσεως, ὑποσχόμενος τὴν βεθέλειαν πάντων. Ἐπετεύχθη ἡ ἐκδοσις τοῦ σχετικοῦ Φερμανίου παρὰ τοῦ Σουλτάνου, ἐνηργήθησαν ἔρανοι μεταξὺ ὅλων τῶν Ὁρθόδοξων Χριστιανῶν, διακεκριμένος ἐκ Μιτυλήνης Ἀρχιτέκτων προσέφερε δωρεὰν τὰς ὑπηρεσίας αὐτοῦ, τεχνίται πεπειραμένοι μετεκλήθησαν ἐξ ἄλλων μερῶν τοῦ Ἑλληνικοῦ κόσμου, καὶ ὁ Ναὸς ἀνοικοδομήθη. Ἀναντιρρήτως δὲν ἦτο μόνον ὁ Ἕλληνικὸς κόσμος ὑπεύθυνος διὰ τὸ ἀποτέλεσμα τοῦτο. Μεγάλαι συνεισφοραὶ θὰ ἐλήφθησαν καὶ ἐκ μὴ Ἑλληνικῶν πηγῶν. Εἶναι ὅμως ἀναμφισβήτητον γεγονός, ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ Κοινότης τῆς Πρωτεύουσας ἐνέπνευσε καὶ καθωδήγησε τὰς διὰ τὸ ἔργον κινήσεις, προσενεγκούσα οὕτω ἀνεκτίμητον ὑπηρεσίαν πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας. Ἐπιγραφαὶ ἐν τῷ Ναῷ τῆς Ἀναστάσεως διακρινόμεναι τὸ γεγονός, ὅτι ὁ Ναὸς ἐπανοικοδομήθη ὑπὸ τοῦ «Ὁρθόδοξου ἔθνους τῶν Ρωμαίων».

86. Τὰ ἀρχεῖα τῆς Πατριαρχικῆς Βιβλιοθήκης περιλαμβάνουσι πλείστας ποιητικὰς συλλογὰς μνημονευούσας τὰς ἐκ τοῦ δραματικοῦ ἐπεισοδίου τούτου συγκινήσεις. Ὑλῆγα ἔτη ἀκολούθως, ὁ Ναὸς ἐβλάβη ἐκ νέου σοβαρῶς ὑπὸ σεισμοῦ. Τὰς ἐπιδιορθώσεις ἀνάλαβε τὸ Πατριαρχεῖον καὶ ἡ ἐργασία αὕτη κατεβρόχθισεν ἀνάλογα ποσὰ ἐκ τοῦ χρέους διὰ τοῦ ὁποῦ τοῦ Πατριαρχείου διηνεκῶς ἐπεβαρύνετο. Ἐν ἄλλο κατόρθωμα διὰ τὸ ὅποιον οἱ Ἕλληνες ἐναθρύνονται εἶναι ὅτι ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Κωνσταντίας, τῷ 1832, κατόρθωσε νὰ πείσῃ τὸν Σουλτάνον Μαχμούτ ὅπως ἐπιβάλῃ φόρον ἐνὸς γροσίου δι' ἕκαστον Ὁρθόδοξον Χριστιανὸν εὐρισκόμενον εἰς τὰς κτήσεις του, πρὸς τὸν σκοπὸν ἀποσθένσεως τοῦ χρέους. Ὁ Σουλτάνος ὁ ἴδιος προσέφερεν ἀρκούντως ὠραίαν δωρεάν.

ση. 3.
25

Συνεισφοραὶ ἐπίσης προεκλήθησαν παρὰ τῷ Ὀρθόδοξῳ κόσμῳ ἐν Αὐστρίᾳ καὶ Ρωσίᾳ, ἡ δὲ Σερβία συνεισέφερεν ἄνω τοῦ ἐνὸς ἑκατομυρίου γροσίων, Διὰ τοῦ τρόπου τούτου καὶ ὑπὸ τὴν καθοδήγησιν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, τὸ ἔργον ἐπερατώθη.

87. Διαρκούσης τῆς περιόδου ταύτης, καθ' ἣν Πατριάρχης καὶ Σύνοδος τόσον στενῶς συνεδέοντο μετὰ τοῦ Ἐθνικοῦ Ἑλληνικοῦ κέντρου Κ|πόλεως, εἶναι εὐκολον νὰ πιστεύσῃ τις ὅτι ἡ σύνθεσις τῆς Ἀδελφότητος, ἐν γνώσει ἢ ἐν ἀγνοίᾳ, κατέστη ἔτι μᾶλλον ἐπικρατεστέρως Ἑλληνική. Πρέπει τῇ ἀληθείᾳ νὰ ἐμολογηθῇ ὅτι κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν τεσσάρων τούτων αἰώνων, ἡ Ἀδελφότης, πράγματι, ἐστεροποιήθη ὡς θρησκευτικὸν σωματεῖον ὑπεροχικοῦ, καὶ νῦν τῷ ὄντι, ἀποκλειστικῶς σχεδὸν Ἑλληνικοῦ χαρακτήρος. Δὲν πρέπει ὅμως νὰ ὑποτεθῇ ὅτι τὸ Ἀραβικὸν στοιχεῖον τῆς Ἐκκλησίας ἐξηφανίσθη μετὰ τῆς Πατριαρχείας τοῦ Γερμανοῦ. Τῶναντίον, περὶ τὰ τέλη τοῦ 18ου αἰῶνος, δύο ἐπιφανεῖς Πατριάρχαι ἀναγνωρίζονται ὡς ἐπιτοπίου καταγωγῆς, ἦτοι ὁ Σωφρόνιος, ὁ πατριαρχεύσας ἀπὸ τὸ 1771 μέχρι τοῦ 1775, μετατεθείς ἀκολούθως εἰς τὸν Οἰκουμενικὸν θρόνον, καὶ ὁ Ἀνθιμος, πατριαρχεύσας ἀπὸ 1788 μέχρι τοῦ 1809, ὅστις ὑπῆρξεν καὶ εἰς τῶν μᾶλλον διακεκριμένων Πατριαρχῶν Ἱεροσολύμων. Ὁ Ἀνθιμος, κατ' αὐθεντίας τινὰς, ἐγεννήθη ἐν Ἀντιοχείᾳ, κατ' ἄλλας δὲ ἐν Μεσοποταμίᾳ. Συμφώνως πρὸς τὸ ἀρχαῖον ἔθιμον τὸ ὁποῖον τηρεῖται ἀκόμη, εἰσῆλθεν εἰς τὸ Μοναστήριον παιδιόθεν. Εἰς νεαρὰν ἡλικίαν διωρίσθη «πρῶτος ἱεροκλήρυξ τοῦ Πατριαρχικοῦ θρόνου Ἱεροσολύμων».*

Ἴδου τί λέγει ὁ βιογράφος του ἐν τῇ «Ἐκκλησίᾳ Ἱεροσολύμων κατὰ τοὺς Τέσσαρας Τελευταίους Αἰῶνας» (σ. 101):

«Ἐκ νεαρᾶς ἡλικίας μετὰ τῶν ἐν Παλαιστίνῃ συνῶν καὶ συζῶν ὁ Ἀνθιμος, τοσαῦτα δὲ ἔτι διδάσκων αὐτοὺς καὶ φωτίζων καὶ ἐν ταῖς σχολαῖς καὶ ἐν ταῖς ἐκκλησίαις, τοσοῦτον προσφιλεῖς ἐγένετο καὶ ἡγαπημένος τοῖς ἐν τῇ ἀγίᾳ Γῇ Ὀρθοδόξοις, ὥστε αὐτὸς ἦν αὐτοῖς πατὴρ καὶ ποιμὴν ἀγαθὸς καὶ διδάσκαλος ἀκριβὴς καὶ πίστεως κανὼν καὶ βίον ὑπογραμμὸς. Σύμπασα ἡ τότε εὐσεβὴς γενεὰ ἦν ὑπὸ τὰς σωτηρίας αὐτοῦ ἐπιρροὰς ἀνατεθραμμένη, καὶ πρὶν ἢ ἀναβῇ τὴν περιωπὴν τῆς Πατριαρχείας, ἦτο ἤδη τῷ λόγῳ τῆς διδασκαλίας πατὴρ ἀπάντων».

88. Ἐὰν ὁ Ἀνθιμος καὶ ὁ Σωφρόνιος ἦσαν ἐπιτοπίου καταγωγῆς, φαίνεται βέβαιον ὅτι ἡ Ἀδελφότης περιελάμβανε καὶ ἄλλα μέλη ἐκ τῆς ἰδίας πηγῆς. Εἶναι ἀπίθανον τὰ δύο μόνον ταῦτα τυπικὰ μέλη τῆς Ἀδελφότητος νὰ ἀνῆλθον εἰς ταιαύτην περιελεπτον θέσιν.

89. Οὕτε ἦτο δυνατόν τὸ Ἀραβικὸν στοιχεῖον νὰ λάβῃ τέλος μετ' αὐτῶν. Εἰς τὸν κατάλογον τῶν Ἀραβικῶν χειρογράφων ἐν τῇ Πατριαρχικῇ Βιβλιοθήκῃ, ἀναγράφεται περιδλέπτως τὸ ὄνομα τοῦ Ἀθανασίου, Μητροπολίτου Πτολεμαίδος. Ὁ λόγιος οὗτος Ἱεράρχης (Λαοδικεὺς τὴν καταγωγὴν), ἀντέγραψε διὰ τῆς ἰδίας αὐτοῦ χειρὸς, διαρκούσης τῆς τρίτης δεκαετηρίδος τοῦ 19ου αἰῶνος, πέντε Ἀραβικὰ χειρόγραφα—ἐν Λεξικὸν (Ἀριθ. 7) σύγγραμμα γενικῶν ἱστορικῶν καὶ θεολογικῶν ζητημάτων (Ἀριθ. 58) πραγμα-

(*) Εἶναι πολὺ ἀξιοθρήνητον, ὅτι τὸ ἀξίωμα τοῦτο ἐσβέσθη πρὸ πολλοῦ. Διδαχαὶ—ἔστω καὶ διδασκαί μεμονωμέναι—εἰς τὰς ἐνοριακὰς ἐκκλησίας τοῦ Πατριαρχείου εἶναι νῦν ἀγνωστοί. Οὐδεμίαν μεταρρυθμίσειν δὲ ἦτο μᾶλλον εὐπρόδοκτος ἀπὸ τὸν διορισμὸν ἱεροκλήρυκων, οἵτινες, ἐπισκεπτόμενοι τὰ πληρώματα, οὐκ ἐκῆρυντο πρὸς αὐτὰ Ἀραβιστί. Τοῦτο εἶναι ἐν ἑκ τῶν αἰτημάτων τῆς Μετριοπαθοῦς Μεριδος. Δυστυχῶς ὑπάρχοντι ὀλίγοι, εἰάν τις διαθέσιμος, μετὰ ἀπαιτούμενα διὰ τοῦτο ἐφόδια.

τείαν θρησκευτικῆς μελέτης, (Ἀριθμ. 57) σύγγραμμα Ἀραβικῆς Φιλολογίας, (Ἀριθμ 62), καὶ τόμον Διδαχῶν. Εἶναι ἀπίθανον ὁ Μητροπολίτης νὰ ἀνέλαβε τὸ ἐπίπονόν τοῦτο ἔργον ἂν δὲν ἐπρόκειτο διὰ τὴν ὠφέλειαν μελῶν τινῶν τῆς Ἀδελφότητος, οἱ ὁποῖοι θὰ ἀναγίνωσκον ὅτι αὐτὸς ἀντέγραφε.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.

90. Ποῖα τὰ συμπεράσματα ἐκ τῆς ἱστορικῆς ταύτης διηγήσεως; Τὸ πρῶτον εἶναι ὅτι εἰς τὴν ἀρχαίαν Πατριαρχικὴν Ἐκκλησίαν τῶν Ἱεροσολύμων διεμορφώθη Μοναχικόν τι Σωματεῖον, τὸ ὅποιον εἶναι, κατ' ἰδιαιτέραν ἔννοιαν, ὁ θεματοφύλαξ τῶν Προσκυνημάτων. Τὸ Σωματεῖον τοῦτο διετήρησε πάντοτε ἀτμόσφαιραν Ἑλληνικὴν, καὶ κατὰ τοὺς τελευταίους τέσσαρας αἰῶνας διετήρησεν αὐξοῦσαν ὑπεροχικὴν Ἑλληνικὴν μορφήν. Διαρκούσης τῆς περιόδου ταύτης καὶ ὡς ἀποτέλεσμα ἀκαταπαύστων ἀγώνων, διεφύλαξε, μετὰ τινῶν ἀναποφεύκτων ἀπωλειῶν, τὰ Προσκυνήματα τῶν ὁποίων ἦτο θεματοφύλαξ.

91. Σωματεῖον τοιαύτην ἔχον ἱστορίαν, δύναται δικαίως νὰ θεωρηθῇ—ἐὰν δυνάμεθα νὰ μεταχειρισθῶμεν νομικὴν ἔκφρασιν ἐν περιβάλλοντι εἰς τὸ ὅποιον αὕτη αὐστηρῶς δὲν ἀνήκει—ὡς ἀποκτήσαν δικαίωμα παραγραφῆς πρὸς συνέχισιν τῆς διατηρήσεως τοῦ χαρακτῆρος τὸν ὅποιον καθίδρυσε καὶ διετήρησε κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν τεσσάρων τούτων ἑκατονταετηρίδων. Ὁ ἱστορικὸς οὗτος χαρακτήρ εἶναι περίπτωσις τὴν ὁποίαν ἡ ἐντολοδόχος Κυβέρνησις ὀφείλει νὰ λάβῃ ὑπὸ σημείωσιν. Εἶναι δύσκολον ὅπως ἐπινοηθῶσιν ἀπόψεις αἵτινες θὰ ὑπεκρίνουν τὴν Κυβέρνησιν ὅπως ἀντιστρέψῃ τὴν ἱστορικὴν ταύτην τακτικὴν καὶ ἀνατρέψῃ κατάστασιν ἢ ὁποῖα διήρκεσε τόσον μακρόν.

92. Ὑπὸ ποίαν λοιπὸν ιδιότητα τὸ Σωματεῖον τοῦτο κατέχει τὰ Προσκυνήματα τῶν ὁποίων εἶναι ὁ θεματοφύλαξ; Ἐὰν καὶ ἐδῶ ἡδυνάμεθα νὰ μεταχειρισθῶμεν νομικὴν ἀναλογίαν ληφθεῖσαν ἐξ οἰκείου ἡμῖν ἐν Ἀγγλίᾳ κύκλου, θὰ ἐλέγομεν—τὰ κατέχει ὡς κηδεμῶν. Εἶναι Σωματεῖον ἰδρυθὲν εἰς ἓν ἐκ τῶν Τεσσάρων ἀρχαίων Πατριαρχείων τῆς Ὁρθοδοξίας. Πρόεδρος αὐτοῦ εἶναι αὐτὸς ὁ Πατριάρχης Ἱεροσολύμων—εἰς τῶν «Τεσσάρων Πατριαρχῶν», τῶν ἱστορικῶν Ἀρχηγῶν τοῦ Ἀνατολικοῦ Χριστιανισμοῦ. Τὸ Πατριαρχεῖον Ἱεροσολύμων ἀνεκηρύχθη Πατριαρχεῖον ἐν Συνόδῳ ὁλοκλήρου τῆς Ἐκκλησίας ἕνεκα τῶν ἐν τῇ μέσῳ αὐτοῦ Προσκυνημάτων. Ἐξ αἰτίας ὅμως τοῦ μεγάλου σχίσματος τὸ ὅποιον ἐχώρισε τὴν Ἀνατολὴν ἐκ τῆς Δύσεως, καὶ τῶν ἐλασσόνων σχισμάτων τὰ ὁποῖα ἐχώρισαν τὴν Ἀνατολὴν, θὰ ἤρμοζε νὰ εἴπῃ τις ὅτι τὸ Σωματεῖον τοῦτο κατέχει τὰ Προσκυνήματα ὡς Κηδεμῶν ὁλοκλήρου τοῦ Χριστιανισμοῦ. Ἐπειδὴ ὅμως καὶ ἄλλαι θρησκευτικαὶ κοινότητες ἔχουσιν ἤδη συμφέροντα ἐν τοῖς Προσκυνήμασις ὑπὸ τίτλον ἀντιθετὸν ἐκείνου τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, εἶναι καλλίτερον νὰ λεχθῇ ὅτι τὸ Σωματεῖον εἶναι θεματοφύλαξ τῶν Προσκυνημάτων (ἐφ' ὅσον ταῦτα μένουσιν ὑπὸ τὴν φύλαξιν αὐτοῦ) ὡς κηδεμῶν πρωτίστως ὁλοκλήρου τοῦ Χριστιανισμοῦ. Κατὰ δεύτερον λόγον, λαμβανομένων ὑπ' ὄψιν τῶν δικαιωμάτων τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἐν πνεύματι θρησκευτικῆς εὐγενοῦς συμπεριφορᾶς, τὴν ὁποίαν ἡ Ἀγγλικανικὴ Ἐκκλησία ὀφείλει πάντοτε εὐγνωμόνως νὰ ἀνομολογῇ, ὁ Πατριάρχης, ὅπως καὶ οἱ προκατόχοι αὐτοῦ, ἐθεώρησε τὰ Προσκυνήματα ὡς κατεχόμενα ἐν κηδεμονίᾳ δι' ἐκεῖνα τὰ τμήματα τοῦ Χριστιανισμοῦ δὲν ἀντιπροσωπεύονται ἄλλως.

93. Πρὸς τούτοις, ὑπάρχει ἀναλογία τις εἰς τὸ γεγονός ὅτι ἡ κηδεμονία αὐτῇ δέον νὰ ἐκτελεῖται ὑπὸ σωματείου με' Ἑλληνικὰς ἱστορικὰς παραδόσεις καὶ ὑπερτεροῦσαν Ἑλληνικὴν μορφήν. Ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσσα, ἡ Ἑλληνικὴ Θεολογία καὶ αἱ Ἑλληνικαὶ

ιεροτελεσταί συνδέονται τόσο στενῶς μετὰ τὴν ζωὴν τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, ὥστε τὰ Προσκυνήματα ταῦτα δὲν θὰ ἦτο δυνατόν νὰ κατέχωνται καταλληλότερον (ἐφ' ὅσον ταῦτα κατέχονται) ἐκ μέρους τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας ὑπὸ οἰασδήποτε ἄλλας αἰγίδας. Οὐτε τοπικὸν οὐτε Πανορθόδοξον Σωματεῖον θὰ ἐξεπλήρου ἀποτελεσματικῶς, ἢ θὰ ἠδύνατο ἤδη νὰ ἐκπληρώσῃ τὰ ἴδια καθήκοντα.

94. Ὑπάρχει ὅμως καὶ ἄλλο σῶμα ἐν τῇ Πατριαρχείᾳ, τὸ ὁποῖον δέον ν' ἀναγνωρισθῇ ὡς ἔχον ἰδιαίτερον συμφέρον ἐν τῇ ἱστορικῇ τούτῃ Σωματείᾳ, καὶ τοῦτο εἶναι ὁ Ὁρθόδοξος πληθυσμὸς τῆς χώρας ταύτης. Ἐπὶ πολλὰς ἑκατονταετηρίδας προσήνεγκεν οὐσιῶδες μερίδιον εἰς μέλη τοῦ Σωματείου. Ἐπὶ τινα καιρὸν, — τοῦ ὁποῖου ἡ διάρκεια ἀμφισβητεῖται — ἦτο πρᾶγματι τὸ ὑπερέχον στοιχεῖον. Ἐπὶ μίαν περίοδον, διὰ τῶν ἐκ τῶν τάξεων αὐτοῦ προελθόντων Πατριαρχῶν, διετήρησε τὰς παραδόσεις καὶ τὴν διαδοχὴν τοῦ Πατριαρχείου ἐν ζωηρότητι. Ἡ παρουσία τοῦ στοιχείου τούτου ἐν τῇ Πατριαρχείᾳ ἐξηκολούθησε σχετικῶς μέχρι προσφάτων γενεῶν, καὶ αἱ ἀξιώσεις αὐτοῦ ἐπὶ τῆς χορείας (διατηρουμένων ἐννοεῖται τῶν παλαιῶν παραδόσεων καὶ διατάξεων τοῦ Σωματείου) δὲν ἔτυχον ἀρνήσεώς ποτε. Αἱ ἀξιώσεις αὗται δὲν στηρίζονται ἐπὶ τοῦ γεγονότος, ὅτι ἡ τοπικὴ κοινότης εἶναι μία ἐκ τῶν διαφόρων κοινοτήτων τῶν συμπεριλαμβανομένων ἐν τῇ Ὁρθόδοξῃ θρησκείᾳ. Εἶναι ἰδιαίτεροι ἀξιώσεις στηριζόμεναι ἐπὶ τοπικῶν περιπτώσεων καὶ μακροχρονίων ἱστορικῶν δεσμῶν.

95. Μένει πρὸς ἐξέτασιν ἰδιαίτερα τις ἀξιῶσις γενομένη σχετικῶς πρὸς τὴν Ἀδελφότητά ἐκ μέρους ἄλλου στοιχείου ἐν τῇ Ὁρθόδοξῃ Ἐκκλησίᾳ — τοῦ Ἑλληνικοῦ Γένους. Ὑποστηρίζεται, ὅτι διὰ τῶν ἰδιαιτέρων αὐτοῦ προσπαθειῶν καὶ ὑπηρεσιῶν, τὸ Ἑλληνικὸν Γένος, ἐκέρδισε δι' ἑαυτὸ ἐξαιρετικὴν θέσιν ἐν τοῖς Προσκυνήματι, τὸ ὁποῖον ἡ ἐντολοδόχος Κυβέρνησις ὀφείλει νὰ λάβῃ ὑπὸ σημείωσιν.

96. Αἱ ὑπηρεσίαι, τὰς ὁποίας ἀξιοῖ, ὅτι προσέφερε τὸ Ἑλληνικὸν Γένος εἶναι πρῶτον, ὅτι διὰ τῆς συνεχοῦς αὐτοῦ ὑποστηρίξεως πρὸς τὴν Ἀδελφότητα, διέσωσεν ἐκ τῶν χειρῶν τῶν Λατίνων τὰ Προσκυνήματα· δεύτερον, ὅτι συνέλεξε καὶ συνεισέφερε μεγάλη ποσὰ πρὸς συντήρησίν των· τρίτον, ὅτι τοῦ Ναοῦ ἡ ἀνοικοδόμησις τῇ 1810 ἐγένετο ὑπὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ Γένους, καθὼς καὶ ἡ ἐκ νέου ἐπιδιόρθωσις αὐτοῦ ὀλίγα ἔτη βραδύτερον· καὶ τέταρτον, ὅτι τῇ 1834, διὰ τῆς πληρωμῆς ἰδιαίτερου φόρου, ἐξώφλησε τὸ ἐπισυσσωρευθὲν χρέος. Ὅτι τὸ Ἑλληνικὸν Γένος προσέφερε μεγάλας ὑπηρεσίας πρὸς τὴν Ἱεροσολυμιτικὴν Ἐκκλησίαν εἰς ὅλας τὰς περιστάσεις ταύτας εἶναι ἀναμφισβήτητον. Ἡ ἀξιῶσις ὅμως δέον νὰ τεθῇ ὑπὸ ἐπιφύλαξιν. Εἰς κρίσιμους περιόδους αἱ προσπάθειαι τῶν Ἑλλήνων θ' ἀπέβαινον ἄκαρποι ἄνευ τῆς Ρωσικῆς διπλωματικῆς ὑποστηρίξεως. Δὲν συνεισέφερον μόνον οἱ Ἕλληνες πρὸς ἀνοικοδόμησιν τοῦ Ναοῦ καὶ ἐξόφλησιν τοῦ χρέους. Ἀλλ' εἰς ὅλα ταῦτα οἱ Ἕλληνες καθωδήγησαν καὶ ἐνεψύχωσαν τὰς προσπάθειας τοῦ Ὁρθοδόξου κόσμου.

97. Ἡ προβαλλομένη ὅμως ἀξιῶσις εἶναι, ὅτι τὸ Ἑλληνικὸν Γένος, ἐνεκα τῶν ὑπηρεσιῶν αὐτοῦ, ἀπέκτησε πραγματικὰ κτητορικὰ δικαιώματα — τῇ ἀληθείᾳ δὲ κυριαρχικὰ ἀκόμη δικαιώματα — ἐπὶ τῶν Προσκυνημάτων, μετατρέψαν τὴν Ἀγιοταφικὴν Ἀδελφότητα εἰς «Ἐντολοδόχον». Δύναται εὐσεβᾶτως νὰ παρατηρηθῇ, ὅτι αἱ φράσεις αὗται εἶναι φράσεις ποιήσεως καὶ πατριωτικοῦ αἰσθήματος μᾶλλον ἢ ἀξιῶσις, τὰς ὁποίας οἰασδήποτε Κυβέρνησις δύναται νὰ ὑπολογίσῃ. Μεταφορικαὶ ἐκφράσεις εἶναι, ἀναμφιδόλως, κάποτε ἀναγκαῖαι πρὸς τὸν οἰκοπὸν συναρμώσεως ἰδεῶν. Ἀλλὰ τοιαῦται ἐκφράσεις πρέπει νὰ φέρωσιν ἀναλογίαν τινὰ πρὸς τὰ πραγματικὰ γεγονότα. Συνεισφέρων τις ἢ ὑποστηρί-

ζων εὐαγές καθίδρυμα, δὲν ἀποκτᾷ κτητορικὰ δικαιώματα ἐπὶ τοῦ καθιδρύματος τούτου, οὔτε τὸ γεγονός, ὅτι οἱ φύλακες τοῦ καθιδρύματος τούτου συνδέονται μετ' αὐτοῦ διὰ δεσμῶν αἵματος, μετατρέπει τοὺς φύλακας εἰς ἐντολοδόχους.

98. Ἐφ' ὅσον αἱ ἀξιώσεις αὗται σημαίνουν ἀπλῶς, ὅτι οἱ Ἕλληνες προσέ-
φερον εἰς τὸ παρελθὸν διακεκριμένας ὑπηρεσίας διὰ τὸν σκοπὸν τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλη-
σίας ἐν τοῖς Προσκυνήμασι, καὶ ὅτι ἔχουσι νόμιμον συμφέρον ἐπὶ τῆς οὐσιώδους διατηρή-
σεως τοῦ Ἑλληνικοῦ χαρακτήρος τῆς Ἀδελφότητος, δικαιοῦνται ἐπιδοκίμασι, δυσκόλως
ὅμως αἱ ἀξιώσεις αὗται δύνανται ν' ἀποτελέσωσιν ἀντικείμενον νομικῆς ἢ διπλωματικῆς
ἀναγνώρισεως.

99. Πρὸς τὸ Ἑλληνικὸν Γένος ὀφείλει βεβαίως ν' ἀτενίσῃ τὸ Πατριαρχεῖον
δι' οἵανδήποτε προσπάθειαν πρὸς διάσωσιν τοῦ μέλλοντος αὐτοῦ. Ποτὲ δὲν ἔτυχε — οὔτε
εἶναι ἐνδεχόμενον νὰ τύχῃ — οὐσιώδους ὑποστηρίξεως ἐξ ἐπιτοπίων πηγῶν. Ἡ Ρωσσία,
ὡς Ὁρθόδοξος χώρα, ἐπὶ τοῦ παρόντος εἶναι ἀκίνητος, ἐὰν ὅμως μετεφέρετο ἐπὶ τοῦ πε-
δίου, θὰ ἐνέπνεε κινδύνους μᾶλλον ἢ προσδοκίας. Ἡ Ρουμανία, ἡ ἄλλοτε πλέον εὐλαβὴς
καὶ μεγαλόδωρος ἀρωγὸς τῆς Ἐκκλησίας καὶ πηγὴ τοῦ μεγαλειτέρου μέρους τῶν προσ-
όδων αὐτῆς, ἐσχάτως, καὶ ἐν στιγμῇ μεγίστης δυσχερείας, ἐδήμειυσεν ἀναλγῆτως τὰς
ὑπολοίπους γαίας τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ Γιουγκοσλαβία δὲν ὑπῆρξεν ἕως τώρα πηγὴ ὑποστηρί-
ξεως. Τὸ Πατριαρχεῖον διὰ λόγους ἱστορικοὺς δεόν νὰ ἐμπνέῃ πάντοτε τὸ ἐνδιαφέρον καὶ
τὴν μέριμναν τοῦ Ἑλληνικοῦ Γένους, καὶ χάριν αὐτοῦ τοῦ Πατριαρχείου εἶναι ἐπάναγκες,
ὅπως μὴ ἐπιβληθῇ ἀλλαγὴ ἐπὶ τῆς Ἀδελφότητος, ἥτις δύναται ἀκριβῶς ν' ἀπαλλοτριώσῃ
τὸ ἐνδιαφέρον καὶ τὴν μέριμναν ταύτην.

100. Τὰ συμπεράσματα ταῦτα δύνανται νὰ συνοψισθῶσιν ὡς ἑξῆς:

- 1) ὅτι ἐν τῷ Πατριαρχείῳ Ἱεροσολύμων διεμορφώθη, ἐν τῷ σταθίῳ τῆς ἱστορίας, Σω-
ματεῖον τὸ ὁποῖον, μετὰ τὸν Πατριάρχην ἐπὶ κεφαλῆς, εἶναι, κατ' ἰδιαιτέραν σημασίαν
τῆς λέξεως, ὁ θεματοφύλαξ τῶν Προσκυνημάτων, ἢ, τοῦλάχιστον, τοῦ μεριδίου ἐ-
κείνου ἢ τοῦ συμφέροντος ἐν τοῖς Προσκυνήμασι, τὸ ὁποῖον ἀναγνωρίζεται ὑπὸ τὸ
Status Quo ὡς ἀνήκον εἰς τὴν Ὁρθόδοξον Κοινότητα.
- 2) ὅτι τὸ Σωματεῖον τοῦτο φέρει πρὸς τριῶν καὶ πλέον αἰώνων, αὔξοντα οὐσιωδῶς καὶ
ὑπεροχικῶς Ἑλληνικὸν χαρακτήρα, οὐχὶ μόνον εἰς παραδόσεις καὶ ἀτμόσφαιραν,
ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς πηγὰς τῆς χορείας τῶν μελῶν αὐτοῦ.
- 3) ὅτι ὑπάρχει σῶμα Ὁρθοδόξων χριστιανῶν, τὸ ὁποῖον ἔχει ἰδιαίτερον συμφέρον ἐν
τῇ Ἀδελφότητι, ἥτοι ὁ Ὁρθόδοξος πληθισμὸς τῆς χώρας, ὅστις ἦτο κάποτε τὸ ὑ-
περτεροῦν στοιχεῖον ἐν τῷ Πατριαρχείῳ, καὶ μέχρι συγκριτικῶς προσφάτου ἐποχῆς,
διετήρησεν ὠρισμένον μερίδιον ἐν τῇ χορείᾳ τῶν μελῶν τῆς, καὶ τὸ ὁποῖον κατὰ
τὴν διάρκειαν μιᾶς περιόδου, ἐκράτησε τὴν διαδοχὴν τοῦ Πατριαρχείου ἐν τῇ ζωῇ.
- 4) ὅτι ἀναγνωριζομένου τοῦ ἰδιαίτερου τούτου συμφέροντος τοῦ Ὁρθοδόξου τῆς χώρας
πληθυσμοῦ, ἡ Ἀδελφότης, δυνάμει τοῦ μακροχρονίου τοῦ παρόντος χαρακτήρος
αὐτῆς, τῶν ὑπηρεσιῶν καὶ τῶν ἀγώνων τῆς ὑπὲρ τῆς ἀποστολῆς τῆς, δύναται δι-
καίως νὰ ἀξιοῖ ὅτι ἀπέκτησε δικαίωμα παραγραφῆς πρὸς συνέχισιν τοῦ παρόντος
οὐσιωδῶς Ἑλληνικοῦ αὐτῆς χαρακτήρος.
- 5) ὅτι ἡ Ἀδελφότης διατηρεῖ τὴν φύλαξιν τῶν Προσκυνημάτων (ἐφ' ὅσον ταῦτα μέ-
νουσιν ὑπὸ τὴν φύλαξιν αὐτῆς) ὡς Κληδονῶν πρωτίστως τοῦ κατ' ὄλον Ὁρθοδόξου
Χριστιανισμοῦ.
- 6) ὅτι ἡ ὑπὲρ τοῦ Ἑλληνικοῦ Γένους προβληθεῖσα ἀξίωσις ὅτι τοῦτο τυγχάνει ὁ ἰδιο-

κλήτης ἡ ὁ κυρίαρχος τῶν Προσκυνημάτων καὶ ὅτι ἡ 'Αγιοταφικὴ 'Αδελφότης εἶνε ὁ ἐντολοδόχος αὐτοῦ, δύναται νὰ ἐκληφθῇ ὡς σημαίνων ὅτι τὸ 'Ελληνικὸν Γένος προσέφερε διακεκριμένας ὑπηρεσίας πρὸς τὰ Προσκυνήματα καὶ τὰ δίκαια τῆς 'Ορθοδόξου 'Εκκλησίας ἐν σχέσει πρὸς αὐτά, καὶ ὅτι ἔχει νόμιμον συμφέρον ἐν τῇ 'Αδελφότητι, ἀλλὰ δὲν εἶναι ἀξίως δικαιουμένη τυπικὴν ἀναγνώρισιν ὑπὸ τοὺς ὁρους οὓς προεβλήθη.

Ἡ ΕΘΝΙΚΗ ΚΑΤΑΓΩΓΗ ΤΩΝ ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΕΙΩΝ ΧΡΙΣΤΙΑΝΩΝ.

101. 'Εναπομένει πρὸς σημείωσιν ἱστορικόν τι ζήτημα, τὸ ὁποῖον εἶναι τὸ ἀντικείμενον συχνῶν ὑπαινιγμῶν παρ' ὅλων τῶν 'Ελλήνων συγγραφέων τῶν ἀσχοληθέντων περὶ τῆς Σιωνίτιδος 'Εκκλησίας, καὶ τοῦτο εἶναι ἡ ἐθνικὴ καταγωγὴ τῆς ἐγχωρίου 'Ορθοδόξου κοινότητος. Τὸ ζήτημα τοῦτο συζητεῖται ἐξαντλητικῶς εἰς ἔργον, τὸ ὁποῖον ὑπὸ ἡνίχθημεν ἀνωτέρω, ἦτοι «Περὶ τῆς 'Εθνικῆς Καταγωγῆς τῶν 'Ορθόδοξων Χριστιανῶν τῆς Συρίας καὶ Παλαιστίνης», ὑπὸ Παύλου Καρολίδου (Ἀθήναι, 1909).

102. Τὸ θέμα τοῦ βιβλίου τούτου εἶναι, ὅτι ἡ ἐγχώριος 'Ορθόδοξος Κοινότης εἶναι 'Ελληνικῆς Καταγωγῆς, ἀλλ' ἐλησμόνησε πῶς νὰ ὁμιλῇ τὴν 'Εθνικὴν τῆς γλώσσας. 'Ο ἰσχυρισμὸς οὗτος υἱοθετεῖται παρ' ἀμφοτέρων, τοῦ Μητροπολίτου Ἀθηνῶν καὶ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἰορδάνου εἰς τὰ προμνησθέντα ἔργα αὐτῶν, καὶ δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς ἡ παραδεδεγμένη γνώμη τοῦ Πατριαρχείου. Ἐκ τοῦ ἰσχυρισμοῦ τούτου παρήχθη ἡ λέξις «'Αραβόφωνος». «'Αραβόφωνος», ἐν τῇ φωτὶ τῆς ἰδέας ταύτης, σημαίνει πρόσωπον, τὸ ὁποῖον εἶναι πράγματι 'Ελλην, ἀλλ' ὁμιλεῖ μόνον τὴν 'Αραβικὴν.

103. 'Ο κ. Καρολίδης, μετ' ἀσυνήθους ζήλου καὶ ἐπιδεξιότητος, ἐλεηλάτησεν ὁλόκληρον τὴν 'Ελληνικὴν Φιλολογίαν, ὅπως εὖρῃ ὑπαινιγμοὺς ὡς πρὸς τὸν ἐξελληνισμὸν τῆς Παλαιστίνης. Τὸ οὕτω παρ' αὐτοῦ συναχθὲν ὕλικόν ἀποτελεῖ βεβαίως συγκινητικώτατον, ἀλλὰ κάπως ἐπίπονον ἀνάγνωσμα. Ἴσως ἡ ἔκτασις τῆς ἐξελληνίσεως τῶν μερῶν τούτων τοῦ κόσμου δὲν ἐγένετο τελείως ἀντιληπτὴ πρότερον. Ὡς ἀποτέλεσμα, καλῶς ἐπεξεργασμένου καὶ ἐνθουσιωδῶς διευθυνομένου ἐπιχειρήματος, ὑποστηρίζει, ὅτι ἐπὶ τῆς 'Αραβικῆς Κατακτῆσεως ὁ πληθυσμὸς τῆς Παλαιστίνης (διότι ἡ Συρία ἐδῶ, δὲν μᾶς ἐνδιαφέρει) συνέκειτο πρῶτον, ἐξ 'Ελλήνων, ἀπογόνων γνησίων 'Ελλήνων ἀποίκων· δευτέρον, ἀπὸ ἐξελληνισθέντων πρόσωπα, δηλαδή, ἐπιτοπίους Συρίους, οἵτινες, τελείως ἐξελληνισθέντες, υἱοθέτησαν τὴν 'Ελληνικὴν μόρφωσιν καὶ τὰς 'Ελληνικὰς ἀντιλήψεις, καὶ τρίτον, ἐν ταῖς ἐπαρχίαις, ἐκ λειψάνων τοῦ ἀρχεγόνου 'Αραμαϊκοῦ πληθυσμοῦ ὁμιλοῦντος ἀκόμη τὴν 'Αραμαϊκὴν.

104. 'Η ἀνάλυσις αὕτη τοῦ κ. Καρολίδου οὐδὲν περιέχει πρὸς ἐπίκρισιν. Τὸ μόνον ζήτημα, τὸ ὁποῖον δύναται νὰ προκύψῃ εἶναι ἡ ἀναλογία, ἐν τῇ ὁποίᾳ ὑπῆρξαν τὰ στοιχεῖα ταῦτα. Εἶναι δύσκολον νὰ πιστεύσῃ τις, ὅτι οἱ ἐναπομείναντες πιστοὶ Παλαιστίνειοι Χριστιανοί, οἱ ἀντιστάντες εἰς τὸν πειρασμὸν τῆς ἀποστάσεως, κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς 'Αραβικῆς Κατακτῆσεως, εἶχον ὑπολογίσιμον διῦλιν 'Αραβικοῦ αἵματος. Εἶναι δύσκολον νὰ ἴδῃ τις ἀπὸ ποίαν πηγὴν ἡ διῦλις αὕτη ἠδύνατο νὰ προέλθῃ. (Νίαι δῆποτε μεταγενεστέρα διαστάλαξις 'Αραβικοῦ αἵματος, θὰ ἦτο ὅλως τυχαία καὶ ἀσήμε-

τος, όπως επηρεάση τὸν γενικὸν χαρακτήρα τῆς κοινότητος. Δὲν ἦτο προσηλυτιστικὴ κοινότης, καὶ ἐξόμοσις ἐκ τοῦ Ἰσλαμισμού ἦτο πάντοτε κινδυνώδης ἐγχείρημα*.

105. Ὁ κ. Καρολίδης ὑποστηρίζει, ὅτι οἱ Ὀρθόδοξοι Χριστιανοὶ Παλαιστίνης δὲν εἶναι μόνον Ἕλληνες ἐκ καταγωγῆς, ἀλλ' ἐπίσης, ἐναντίον τοῦ γεγονότος, ὅτι ἐλη-σμένησαν νὰ ὀμιλῶσι τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν, Ἕλληνες ἐξ ἐθνικοῦ συνειδότος. Ἐρωτή-σαντες, κατὰ φυσικὸν λόγον, ποῖα εἶναι τὰ σημεῖα τοῦ συνειδότος τούτου, μανθάνομεν, οὐχὶ ἴσως ἄνευ ἐκπλήξεως, ὅτι ταῦτα συνίστανται ἐκ τοῦ Ὀρθόδοξου θρησκευματος καὶ τοῦ κοινοῦ ἐθνικοῦ ὄνματος τοῦ Ρωμαίου (Ροῦμ). Ἄνευ Ἑλληνισμού, διακηρύττει, οἱ Ὀρθόδοξοι Παλαιστίνης δὲν δύνανται νὰ ἔχωσιν ἱστορίαν, οὔτε ἐθνικὴν ὑπαρξιν, οὔτε παρα-δόσεις, οὔτε ἐκκλησίαν, οὔτε φιλολογίαν. Πῶς δύνανται, τῇ ἀληθείᾳ, ἡ ἐθνικότης τῶν Ἀρα-βοφώνων νὰ εἶναι Ἀραβική; Ἐκεῖνοι, οἱ ὅποιοι θ' ἀπεπλάνων αὐτοὺς ἐκ τοῦ Ἑλληνισμού, ἀποδίδουσιν αὐτοῖς οὐχὶ Ἀραβικὴν, ἀλλ' Ἀραμαϊκὴν καταγωγὴν. Ἡ ἀναζωπυρουμένη συν-αίσθησις τοῦ κοινοῦ τούτου Ἑλληνισμού εἶναι, ὡς φαίνεται, ἡ ἐπανεένωσις τῆς Ἐκκλησίας.

106. Τὰ εὐγλωττα ταῦτα ὄνειρα πλάττονται εἰς μάτην. Ἐὰν ἦτο δυνατόν ἡ Ἀδελφότης καὶ τὸ Πλήρωμα νὰ ἐνωθῶσιν ἐπὶ τῇ βάσει Κοινῆς Βυζαντινῆς παραδόσεως, τὸ ἀποτέλεσμα ἀναντιρρήτως θὰ ἦτο εὐπρόσδεκτον, ἀλλ' ἡ στιγμή τῆς ἐκπληρώσεως ταύτης, παρήλθεν. Ἐθνικὴ συναίσθησις δὲν εἶναι ζήτημα τοῦ τί ὀφείλει τις νὰ αἰσθάν-νηται, ἀλλὰ τί πράγματι αἰσθάνεται ἤδη. Οὐδεμία δόσις εὐφραδοῦς λογικῆς θὰ ἐπειθε τοὺς κατοίκους τῆς Ἀλσατίας καὶ Λωρραίνης, ὅτι ἡ ἀληθὴς αὐτῶν ἐθνικὴ συναίσθησις εἶναι Γερμανική. Παρομοίως, οὐδεμία ποσότης τοιαύτης λογικῆς θὰ ἐπειθε τὸ Ὀρθόδοξον Πλήρωμα τῆς Παλαιστίνης ὅτι δὲν εἶναι Ἀραβες ἀλλὰ Ἕλληνες. Ἡ λέξις « Ἀραβόφω-νος » δὲν ἀκούεται μεταξύ των. Ἐὰν ἤκούετο θὰ ἦτο μισητή, ὡς ὑπονοοῦσα ὅτι δὲν εἶναι Ἀραβες. Ἡ προσφιλες σκέψις παντὸς νεαροῦ ἐντοπίου Ὀρθόδοξου Χριστιανοῦ εἶνε ὅτι εἶναι Ἀραφ, καὶ ἡ μᾶλλον ὑποθαλασπομένη αὐτοῦ φιλοδοξία εἶναι ὁ Ἀραβικὸς ἐθνικισμός, τὸν ὅποιον συμμερίζεται μετὰ τῶν Μουσουλμάνων συμπατριωτῶν του. Εἰσηγεῖται συνεπῶς ὅτι οὐχὶ ἐν τῇ ἐννοίᾳ τοῦ κοινοῦ Ἑλληνισμού, ἀλλ' ἐν τῇ ἐννοίᾳ τοῦ κοινοῦ Χριστιανι-σμοῦ δεόν νὰ ἀναζητηθῇ ἡ « συνδιαλλαγή » τῶν δύο ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ στοιχείων.

*) Ἀναφορικῶς πρὸς τοὺς πέραν τοῦ Ἰορδάνου Ὀρθόδοξους Χριστιανούς θὰ ἦτο πολὺ δύσκολον δι' ὅτινα ἤθελεν ἐπισκεφθῇ τούτους νὰ ἐκλάβῃ αὐτοὺς δι' ἄλλο τι εἰμὴ ὡς αὐτόχθονας Ἀραβας.

Σημειώσεις Συγγραφέως. (Βλέπε ὑποσημ. σελ. 24).

Ἡ διήγησις τῆς προσκυνητρίας ταύτης ἀνεκαλύφθη παρὰ τοῦ Signor Gamwirini ἐν χειρογράφῳ τοῦ 11ου αἰῶνος ἐν Arezzo. Αἱ ἀρχικαὶ σελίδες ἐλλείπουσι καὶ τῆς προσκυνητρίας τὸ ὄνομα δὲν ἀναφαίνεται, ἀλλ' ὁ Signor Gamwirini παρωμοίασε ταύτην μετὰ τῆς Σιλβίας τῆς Ἀκουϊτάνης, ἀδελφῆς τοῦ Ρουφίνου, Ὑπουργοῦ τοῦ Αὐτοκράτορος Θεοδοσίου. Ἡ πιθανότης ὅμως αὕτη ἐλέγχεται ἤδη ὡς ἀνυπόστατος, ἡ δὲ προσκυνητρία πανθο-μολογεῖται ὡς ἡ Αἰθερία, Ἰσπανίς Ἡγουμένη, ἣν μνημονεύει ὁ Βαλέριος, Ἑκκλησιαστικὸς Βιογράφος τοῦ 7ου αἰῶνος. Βλέπε ἐκδοσὶν δημοσιευθεῖσαν ὑπὸ τῆς Society for the Promotion of Christian Knowledge (ἄνευ χρονο-λογίας) ὑπὸ McLure and Feltow, ὑπὸ τὸν τίτλον «The Pilgrimage of Etheria». «Οὐδεὶς ἴσως ἤδη παραδέχεται τὴν θεωρίαν ὅτι ἡ προσκυνητρία ἦτο ἡ Σιλβία».

A. B.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε΄.

ΧΑΡΑΚΤΗΡ ΚΑΙ ΘΕΣΙΣ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΥ.

Τὸ Πατριαρχικὸν ἀξίωμα.

107. Τὸ Πατριαρχεῖον Ἱεροσολύμων εἶναι ἐν τῶν μᾶλλον ἀρχαιοτέρων καθιδρυμάτων τοῦ Χριστιανισμοῦ. Ὁ Πατριάρχης εἶναι εἰς τῶν τεσσάρων Πατριαρχῶν τῶν ἀπαρτιζόντων τὴν ἡνωμένην κορυφὴν τῆς Ὁρθοδοξίας. Ἀλλοτε ὁ Χριστιανισμὸς ἠρίθμει πέντε Πατριάρχας. Τὸν τῆς Ρώμης, ἥτοι τὸν Πάπαν, ἔχοντα τὰ πρωτεῖα. Ὅταν ἐπῆλθε τὸ μέγα σχίσμα, ἡ ἐνδοσυγκοινωνία μεταξὺ Πατριαρχείου Ρώμης καὶ τῶν ἄλλων Πατριαρχείων διεκόπη καί, κατὰ συνέπειαν, ἡ Ἀνατολικὴ Ἐκκλησία ἀποκηρύξασα τὴν Ρωμαϊκὴν κυριαρχίαν, ἐθεώρησε τοὺς τέσσαρας Πατριάρχας ὡς τοὺς τέσσαρας ἀρχηγοὺς τῆς Ἐκκλησίας ὑπὸ τὴν προτεραιότητα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου.

108. Ὁ Ὁρθόδοξος Πατριάρχης Ἱεροσολύμων εἶναι, ἐν τῇ ἀκριθείᾳ τῆς λέξεως, ὁ μόνος Πατριάρχης ἐν τῇ Ἀγίᾳ Πόλει, συμφώνως τῇ ἀρχικῇ ἐννοίᾳ τῆς λέξεως. Τὸ Λατινικὸν Πατριαρχεῖον εἶναι δημιούργημα τῆς ἐποχῆς τῶν Σταυροφοριῶν. Μετὰ τὰς Σταυροφορίας, οἱ Λατῖνοι Πατρίρχαι Κ)πόλεως, Ἀλεξανδρείας, Ἀντιοχείας καὶ Ἱεροσολύμων, διέμενον ἐν τῇ Παπικῇ Αὔλῃ, ὡς παρατηρεῖ ὁ Fortescue ἐν τῇ «Ὁρθόδοξῃ Ἀνατολικῇ Ἐκκλησίᾳ» τοῦ (σ. 224), «οἱ ἱεράρχαι οὗτοι κατ' οὐδεμίαν περίπτωσιν ἀντεπροσώπευον τὴν ἀρχαίαν γραμμὴν τῶν Ἐπισκόπων τῆς Ἀνατολῆς τῶν χωρῶν τούτων». Ὁ Λατῖνος Πατριάρχης Ἱεροσολύμων ἀπεστάλη ἐκ νέου εἰς Ἱεροσόλυμα τῇ 1847 ὡς ἀρχηγὸς ὅλων τῶν ἐν τῇ Ἀγίᾳ Γῇ βιούντων Λατίνων. Ὁ ἱεράρχης οὗτος εἶναι πράγματι Πατριαρχικὸς Ἐπίτροπος. Παρομοίως καὶ ὁ Ἀρμένιος Πατριάρχης δύναται νὰ θεωρηθῇ Πατριάρχης ἐν ἰδιαιτέρᾳ ἐννοίᾳ, ἀλλ' οὐχὶ ἐν τῇ ἀρχικῇ ἐννοίᾳ τῆς λέξεως.

109. Ὑπὸ τὴν Τουρκικὴν Κυβέρνησιν, ὁ Ὁρθόδοξος Πατριάρχης περιεβάλλετο δι' ὑψίστης τιμῆς καὶ προηγεῖτο, ὡς πληροφορούμεθα, ὅλων τῶν Ὀθωμανῶν ὑπηκόων, ἐκτὸς τοῦ Διοικητοῦ. Ἐπὶ τῇ ἐκλογῇ του παρεσημοφορεῖτο διὰ τοῦ Μετζίηδιᾶ Α' τάξεως καὶ τοῦ Ὁσμανιᾶ Α' τάξεως. Εἰς ὅλας τὰς δημοσίους τελετὰς ἐγένετο δεκτὸς μετὰ μεγάλης πομπῆς. Ὡς «Ρωμαῖος Πατριάρχης» διετήρησεν ὀρισμένον μέτρον τῆς παλαιᾶς γοητείας, δι' ἧς περιεβάλλετο ἡ ἀρχαία Ρωμαϊκὴ Αὐτοκρατορία τῆς Ἀνατολῆς. Διετήρησε καὶ διατηρεῖ ἀκόμη, βασιλικὴν τινα ἀξιοπρέπειαν καὶ μεγαλεῖον, καὶ εἰς τὰς ἐπισήμους αὐτοῦ ἀνακοινώσεις τηρεῖ ὀρισμένην τινα μεγαλοπρέπειαν ὕφους, ἥτις συνάδει πρὸς τὰς παραδόσεις τοῦ ἀξιώματος αὐτοῦ.

110. Ἡ Αὐτοῦ Μακαριότης, ὁ Πατριάρχης, ἐξελέγη εἰς τὸ παρὸν αὐτοῦ ἀ-

*) Πληροφορούμεθα ὅτι ἐπὶ Τουρκίας, εἰς Κυβερνητικὰς τελετὰς, ὡς τὰ Γενέθλια τοῦ Σουλτάνου καὶ τὴν Ἀνάρρησιν αὐτοῦ, ὁ Πατριάρχης παρουσιαζόμενος ὅπως ὑποβάλλῃ τὰ συγχαρητήρια αὐτοῦ, ἐγένετο δεκτὸς ὑπὸ τιμητικῆς φρουρᾶς ἢ ὅποια, ἐπὶ τῇ ἀφίξει αὐτοῦ, παρουσίαζεν ὅπλα. Ὁ Διοικητὴς ἐξήρχετο εἰς προὐπάντησιν αὐτοῦ καὶ ἐβάδιζεν ἔχων αὐτὸν ἐκ δεξιῶν. Ὁ Πατριάρχης συνοδεύετο ὑπὸ Ἐπισκόπων καὶ Ἀρχιεπισκόπων καὶ τεσσάρων Ραββούχων. Ὅταν ἀνεχώρει, ὁ Διοικητὴς ἡγείρετο τῆς ἐδρᾶς αὐτοῦ ὅπως τὸν προπέμψῃ, καὶ ἡ φρουρὰ ἐκ νέου παρουσίαζεν ὅπλα.

ξίωμα τῇ 10ῃ Ἰουλίου, 1897. Ὑπηρετεῖ συνεπῶς ἐπὶ 28 σχεδὸν ἔτη. Τὰ τελευταῖα 17 ἔτη τῆς περιόδου ταύτης, ὑπῆρξαν ἔτη συνεχῶν ἐνοχλήσεων καὶ ἀνησυχιῶν. Περιλαμβανοὺσι τὴν μεγάλην ἐξέγερσιν τοῦ 1908· τὴν ἐπακολουθήσανσαν Πατριαρχικὴν κρίσιν, δταν ἡ Σύνοδος ὑπηνίχθη τὴν ἐκπτώσιν τῆς Αὐτοῦ Μακαριότητος· τοὺς διαρκεῖς αὐτοῦ μετὰ τῶν λαϊκῶν ἀγῶνας, μετὰ τὴν καθυσύχασιν τῆς κρίσεως ταύτης· τὴν ἀποπειραθεῖσαν δευτέραν ἐκθρόνισιν, καὶ τὴν οἰκονομικὴν κατάρρευσιν τῆς Ἐκκλησίας. Αἱ παροῦσαι ἀτέλειαι καὶ παραβάσεις τοῦ Πατριαρχείου, δεόν νὰ ἐξετασθῶσιν ἐν τῷ φωτὶ τῆς μακρᾶς σειρᾶς τῶν δεινοπαθημάτων τούτων.

111. Τὸ Πατριαρχεῖον ἔτεινε πάντοτε, ὅπως ἀναλάβῃ ἰσχυρῶς μοναρχικὸν χαρακτῆρα. εἰς τὴν περίπτωσιν δὲ τῆς Αὐτοῦ Μακαριότητος, τοῦ νῦν Πατριάρχου, ἐπεκράτησε πάντοτε ἀξιοσημείωτος ἀποφασιστικότης πρὸς διακυβέρνησιν πάσης διαχειριστικῆς λεπτομερείας, καίτοι, ὀνομαστικῶς, ὑπὸ τὸν συνταγματικὸν ἔλεγχον τῆς Συνόδου, ὁ Πατριάρχης εἶχε συνειθίσῃ νὰ ἐξασφαλίζῃ τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν ἐπιθυμιῶν του. Ὡς ἀρχηγὸς τῆς Ἐκκλησίας εἶχε σχεδὸν ἀπεριόριστον οἰκονομικὴν ἐξουσίαν. Προϋπολογισμὸς ὀνομαστικῶς ὑπῆρχεν, ἀλλὰ δὲν ἐφηρμόζετο. Τὰ εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ Πατριάρχου μεγάλα ποσά, κατὰ τὰς εὐτυχεῖς ἡμέρας τῆς εἰσοδῆς τῶν Ρώσων προσκυνητῶν ἐν Ἱερουσαλήμ, προεπέορισαν αὐτῷ ἀφθονα μέσα πλαγίας ἐπιρροῆς, καὶ ἡ Μακαριότης του ἐφημίσθη πάντοτε ὡς κύριος τοῦ ἀξιώματος *Διαίρει καὶ Βασίλευε*.

112. Ἡ Αὐτοῦ Μακαριότης δὲν προσηρμόσθη ἀκόμη πρὸς τοὺς νέους οἰκονομικοὺς ὅρους τοὺς ὑπαγορευθέντας διὰ τοῦ διορισμοῦ τῆς Οἰκονομολογικῆς Ἐπιτροπῆς. Δυσανασχετεῖ σφόδρα ἐναντίον τοῦ περιορισμοῦ αὐτοῦ ἐντὸς τῶν ὁρίων τοῦ προϋπολογισμοῦ. Πολιορκεῖται ἀκαταπαύστως ἐξ ἐπικλήσεων πρὸς αὔξησιν δαπανῶν καὶ παροχῆν προσωπικῶν χρηματικῶν βοηθημάτων, τῷ εἶναι δ' εἰς τὸν ὑπέρτατον βαθμὸν ἀντιπαθητικόν, ἀναγκαζομένην ν' ἀρνῆται τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν ἐπικλήσεων τούτων, διὰ τὸν λόγον, ὅτι ἡ Ἐπιτροπὴ δὲν ἔχει χρήματα. Ἀποκρούει ἐπίσης τὸ γεγονός, ὅτι ἡ Ἐπιτροπὴ διεκδικεῖ τὸ δικαίωμα νὰ προβαίνῃ εἰς πωλήσεις γαιῶν, δυνάμει γενικῆς ἐξουσιοδοτήσεως τοῦ Πατριάρχου ἐν Συνόδῳ, χρονολογουμένης 2|15ης Ἰουλίου, 1921, ἄνευ ρητῆς ἐγκρίσεως εἰς ἐκάστην περίπτωσιν. Ἡ Αὐτοῦ Μακαριότης προβαίνει εἰς ἀποφασιστικὰς προσπάθειας, ὅπως ἀπαλλαγῇ τοῦ ἐλέγχου τῆς Ἐπιτροπῆς καὶ, ἡ οὕτω παραχθεῖσα προστριβή, εἶναι τὸ μᾶλλον διακριτικὸν σημεῖον τῆς παρούσης καταστάσεως*.

*) Εἶναι λίαν ἐπιθυμητὸν ὅπως τὰ γεγονότα τὰ σχετιζόμενα μὲ τὴν ὑπόθεσιν ταύτην λεχθῶσιν ὅσον οἷόν τε εὐκρινέστερον. Ἡ Ἐπιτροπὴ Μπέττραμ-Λούκ, (σ. 207-208) ἀνέφερεν ὅτι ἦτο οὐσιώδης ὅπως ἡ Οἰκονομολογικὴ Ἐπιτροπὴ καταστῇ ὑπεύθυνος διὰ τὴν ἐκποίησιν τῆς περιουσίας, καὶ ὅτι δυνατόν ν' ἀνεφαίνοντο δυσχέρειαι ἐὰν ἐκάστη πώλησις προτεινομένη παρὰ τῶν Ἐπιτρόπων, ἀπῆται τὴν ἐξουσιοδότησιν τοῦ Πατριάρχου ἐν Συνόδῳ. Εἰς ἀναγνώρισιν ὅμως τῆς θέσεως τοῦ Πατριάρχου, εἰσηγήθη ὅπως ὁ Πατριάρχης ἐν Συνόδῳ προσκληθῇ καὶ παρῶσα πρὸς τὴν Ἐπιτροπὴν γενικὴν ἐξουσιοδότησιν πρὸς ἐκποίησιν κτημάτων, ἐκτὸς ὠρισμένων τινῶν ἐξαιρέσεων. Τὸ ἄρθρον 8 τοῦ Νόμου τοῦ 1921, διευκρινίσθη συμφώνως, καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν ὑπετέθη ὅτι ὁ Πατριάρχης συγκατετέθη ὡς πρὸς τὴν πρότασιν ταύτην, ἀλλ' ὀλίγον πρὶν εἶ ἐγκριθῇ ὁ ἐν λόγῳ Νόμος, ὑπεβλήθη ἐναλλάσσουσα πρότασις ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου ἣτις εἶδεν πρὸς τὴν Σύνοδον τὴν τελευταίαν λέξιν ἐν ἐκάστῃ πωλήσει. Ὁ Νόμος ἐνεκρίθη ὑπὸ τοὺς ἀρχικούς του ὅρους καὶ τότε ἡ Α. Μ., διὰ τυπικῆς ἀντιπροσωπείας, ἐζήτησεν ὅπως ὁ Νόμος οὕτως τροποποιηθῇ οὕτως ὥστε ἡ τελευταία λέξις νὰ μὲν εἰς τὴν Σύνοδον ἀναφορικῶς πρὸς τὰς ἐκποιήσεις κτημάτων. Ἡ πρότασις αὕτη ἐξητάσθη ἐπιμελῶς καὶ ἐδηλώθη ὅτι ἦτο ἀπαράδεκτος, ὁπότε ὁ Πατριάρχης ἐν Συνόδῳ, ἀποδεχόμενος τὴν κατάστασιν, ἐξέδωκεν ἀπόφασιν ἐκ τῆς ὁποίας ἐξήχθη ἡ ἀκόλουθος περικοπὴ (ληφθεῖσα ἐκ τῶν ἐπισήμων Πρακτικῶν): «Ἐπιθυμοῦμεν ὅπως ἡ δικαιοδοσία τῆς Οἰκονομολογικῆς Ἐπιτροπῆς ἐν τῇ ἐκποιήσει κτημάτων ἐκτελῆται ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ἐπισυννημένου πίνακος κτημάτων ἐκ τοῦ ὁποίου (οἱ) ἡ Ἐπιτροπὴ εἶναι ἐλευθέρη νὰ ἐνεργεῖ ὅπως κρίναι καλλίτερον πρὸς τὸ συμφέρον τοῦ Πατριαρχείου». Ἐν μόνον μέλος τῆς Συνόδου ὁ Ἀρχιμανδρίτης Ἀρίσταρχος, ἐπέμεινεν ὅπως ἡ Σύνοδος διατηρήσῃ τὴν ἐπιφύλαξιν αὐτῆς ὅπως ἔχη τὴν τελευ-

Η ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ.

113. Τὸ διοικητικὸν σῶμα τῆς Ἐκκλησίας εἶναι ἡ Σύνοδος, ἥτις, πρὸς τὸ παρόν, ἀποτελεῖται ἀπὸ τὴν Αὐτοῦ Μακαριότητα, τὸν Πατριάρχην, 14 Ἐπισκόπους καὶ 7 Ἀρχιμανδρίτας. Οἱ Ἐπίσκοποι εἶναι ἀπλῶς ἐπίτιμοι τοιοῦτοι, μὴ ἔχοντες πραγματικὰς ἐπισκοπικὰς εὐθύνas. (Ἴδε Ἐκθεσιν Μπέρτραμ-Λούκ, σ. 56-61). Οἱ δύο Μητροπολίται, Πτολεμαῖδος καὶ Ναζαρέτ, δὲν θεωροῦνται, ὡς φαίνεται, μέλη τῆς Συνόδου. Συμφώνως τῷ Ἀρθρῷ 3 τῶν Κανονισμῶν τοῦ 1875, ἡ Σύνοδος ἀποτελεῖται ἀπὸ 6 Ἐπισκόπους καὶ 9 Ἀρχιμανδρίτας, ἀλλὰ τὸ Ἀρθρον προσθέτει, λίαν ἀσαφῶς, ὅτι «ἡ αὔξησις ἢ ἐλάττωσις ἢ ἀντικατάστασις τῶν μελῶν τῆς Συνόδου ἀναλόγως τῶν ἀναγκῶν αὐτῆς, ἐπαφίεται εἰς τὴν κρίσιν τοῦ Πατριάρχου, ὑπὸ τὸν ὅρον, ὅπως ἡ διαρκὴς αὐτῆς ὁλομέλεια μὴ διαλύηται». Ἐνεργῶν ἐπὶ τῆς διατάξεως ταύτης, μετὰ τὴν ὑποβολὴν τῆς Ἐκθέσεως Μπέρτραμ-Λούκ, ὁ Πατριάρχης, ἐπηύξησε βαθμὴν τὴν Σύνοδον εἰς τὸν σημερινὸν αὐτῆς ἀριθμὸν. Καίτοι ὅμως οἱ τέσσαρες Ἀρχιεπίσκοποι, Λύδδης, Θαβωρίου, Κυριακουπόλεως καὶ Φιλαδελφείας ὑπετάγησαν, οἱ Ἱεράρχαι οὗτοι εὐρίσκονται πράγματι ἀποκεκλεισμένοι τῆς Συνόδου, καθὼς ἐπίσης καὶ ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Διοκαιοσαρείας, ἕνεκα διζμαρτυρίας αὐτοῦ πρὸς τὴν Κυβέρνησιν ἐναντίον τῆς προταθείσης ἐκχωρήσεως παρὰ τοῦ Πατριάρχου πρὸς τοὺς Ἀβυσσηνοὺς, διαμερίσματος συνδεομένου μετὰ τοῦ Ναοῦ τῆς Ἀναστάσεως. Ἡ Σύνοδος συνεδριάζει (ἢ μᾶλλον φημίζεται, ὅτι συνεδριάζει) συχνότατα, καὶ θεωρεῖται ὡς τὸ διαρκὲς διοικητικὸν σῶμα τῆς Ἐκκλησίας. Τὰ πρακτικὰ τῆς, κατὰ τὸ παλαιὸν ἔθιμον τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, κρατοῦνται μετὰ μεγάλης τυπικότητος καὶ ἀκριβείας, ὑπογραφομένα παρ' ὅλων τῶν παρόντων αὐτῆς μελῶν.

Η ΑΓΙΟΤΑΦΙΤΙΚΗ ΑΔΕΛΦΟΤΗΣ.

114. Ἡ Ἀγιοταφίτικὴ Ἀδελφότης εἶναι τὸ ἀρχαιότερον καὶ ἰσχυρότερον ἔδρυμα τοῦ Πατριαρχείου. Πρόεδρος αὐτῆς εἶναι ὁ Πατριάρχης, τὸ κυριώτερον δ' αὐτῆς μέλημα εἶναι ἡ διαφύλαξις τῶν Παναγίων Προσκυνημάτων. Τὰ κυριώτερα Προσκυνημὰ εἶναι πρῶτον, ὁ ἀρχαῖος Ναὸς τῆς Ἀναστάσεως, ὁ ὁποῖος περιλαμβάνει, ἐκτὸς τοῦ Παναγίου Τάφου, τὸ Παρεκκλήσιον τοῦ Γολγοθᾶ καθὼς καὶ διάφορα ἄλλα Προσκυνηματικὰ ἐξαρτήματα· δεύτερον, τὴν μεγαλοπρεπεστάτην Βασιλικὴν τῆς Βηθλεέμ, τὴν οἰκοδομηθεῖσαν ὑπὸ τοῦ Αὐτοκράτορος Κωνσταντίνου καὶ τρίτον, τὸ Φρέαρ, γνωστὸν ὑπὸ τὸ ὄνομα «Φρέαρ τῆς Σαμαρείτιδος», ἢ γενικώτερον, «Φρέαρ τοῦ Ἰακώβου», πλησίον τῆς Νεαπό-

ταίαν λέξιν ἐν ἐκάστη περιπτώσει πωλήσεως. Ἡ ἐπιστολὴ τοῦ Πατριάρχου, γραφεῖσα συμφώνως τῇ ἀποφάσει ταύτῃ, εἶχεν ἐπισυννημμένον περιεκτικὸν καταλογὸν τῶν κτημάτων, καὶ πωλήσεις ἐνηργήθησαν ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ καταλόγου τούτου. Κατ' ἀρχὰς τοῦτο ἐγένετο ἐν συννενοήσει τοῦ Πατριάρχου ἐν Συνόδῳ, ἐπειδὴ ὅμως ἐπὶ τῇ δυνάμει προστριβή, ἡ Ἐπιτροπὴ ἐθεώρησε πρᾶτον ὅπως ἐνεργῇ ἐπὶ τῇ βάσει τῆς γενικῆς ταύτης ἐξουσιοδοτήσεως. Ἐπὶ τούτῳ, ἡ Α. Μακαριότης, λησμονοῦσα προφανῶς τὰς περιστάσεις ὑπὸ τὰς ὁποίας ἡ ἐξουσιοδότησις αὐτῇ ἐδόθη, ἀπεκέρχθη αὐτήν, δηλῶν ὅτι αὐτὴ ἦτο σύστασις μόνον καὶ διεκδικῶν τὴν ἀξίωσιν ὅπως ἀποσύρῃ αὐτήν. Ἐπὶ πλέον, προέβη εἰς τυπικὰς διατυπώσεις διαμνηστικῶν τὸ κύρος πάσης πράξεως ἐπὶ τῆς ὁποίας δὲ ἐλήφθη ἡ συγκατάθεσις αὐτοῦ. Ἡ Κυβέρνησις τότε ἐθεώρησεν ἀναγκαῖον ὅπως λάβῃ τὰ ἐνδεικνύμενα μέτρα πρὸς ἐνίσχυσιν τῆς νομικῆς θέσεως τῆς Ἐπιτροπῆς. Ἡ Αὐτοῦ Μακαριότης ἐν τούτοις εἶχε προόχλον δυσανασχέσιαν ἐκ τοῦ γεγονότος, ὅτι μετατεθέντος τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Κλεόπα εἰς Ναζαρέτ, οὐδεμία κατεβλήθη προσπάθεια πρὸς ἐξασφάλισιν τῆς παραιτήσεως αὐτοῦ ἐκ τῆς Οἰκονομολογικῆς Ἐπιτροπῆς, μετὰ τοῦ ἀποτελέσματος δὲ ὁ Πατριάρχης δὲν εἶχε πραγματικὴν ἀντιπροσωπείαν παρὰ τῇ Ἐπιτροπῇ ἐπὶ δύο ἔτη. Πληροφορούμεθα ὅμως ὅτι ἡ Κυβέρνησις ἀσχολεῖται ἤδη ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου.

λεως. Ὅλα τὰ ὀνομαστὰ ταῦτα Προσκυνήματα, καθὼς καὶ ἄλλα ὀλιγώτερον ἀξιοσημείωτα, φυλάττονται ὡς τόποι ἱεροὶ παρὰ τῆς Ἀδελφότητος καὶ ἱερατελεσταὶ λαμβάνουσι χώραν ἐκεῖ τακτικῶς ἡμέραν καὶ νύκτα.

115. *Τὸ Κεντρικὸν Μοναστήριον.*—Τὸ κυριώτερον Μοναστήριον τῆς Ἀδελφότητος εἶναι τὸ Κεντρικόν, παραπλεύρως τοῦ Πατριαρχείου. Συμπεριλαμβάνει τὸ Παρεκκλήσιον τῆς Ἀδελφότητος—τὴν Ἐκκλησίαν τῶν Ἀγίων Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης. Ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐν τῷ Κεντρικῷ Μοναστηρίῳ στεγαζομένων ἀδελφῶν εἶναι 107. Ἡ οἰκοδομὴ αὐτοῦ συνίσταται ἐκ δύο διαμερισμάτων. Τὸ ἐν ἐκ γραφικῆς συλλογῆς μεσαιωνικῶν οἰκημάτων τὸ ἄλλο μᾶλλον σύγχρονον καὶ ὀλιγώτερον εὐχαρίστου σειρᾶς οἰκοδομημάτων ἐγερθέντων ὑπὸ τοῦ μακαρίτου Ἀρχιμανδρίτου Εὐθυμίου. Τὸ Μοναστήριον περιλαμβάνει ἐπίσης τὴν ὑψίστου ἐνδιαφέροντος Βιβλιοθήκην τοῦ Πατριαρχείου. Καίτοι τὸ Μοναστήριον ὀνομαστικῶς διοικεῖται διὰ τοῦ κοινοβιακοῦ συστήματος, εὐρίσκεται, ἀπὸ τὴν ἐποχὴν τοῦ πολέμου, ἄνευ κοινῆς Τραπεζῆς διὰ τὰ μέλη τῆς Ἀδελφότητος, τοῦ φαγητοῦ διανεμομένου εἰς τὰ ἰδιαίτερα διαμερίσματα αὐτῶν.

116. 22 περίπου μέλη τῆς Ἀδελφότητος βιοῦσιν ἡμέραν καὶ νύκτα ἐν τῷ Ναφ τῆς Ἀναστάσεως. Ἡ ζωὴ των εἶναι ἐπιπονωτάτη. Τὰ κελλία των, τὰ ὅποια περικυκλοῦσι τὸ Ἱερὸν Κουβούκλιον τοῦ Παναγίου Τάφου, εἶναι ἀνήλια καὶ στεροῦνται ἀερισμοῦ. Ἡ κατοικία αὐτῶν κατὰ τὸν χειμῶνα εἶναι ὑπερβολικῶς σκληρά, ὀφείλουσι δὲ νὰ εἶναι παρόντες εἰς μακρὰς ἀκολουθίας μετὰ μεσημβρίαν καὶ τὸ μεσονύκτιον. Ἔνεκα τῆς διαδοχῆς τῶν ἀκολουθιῶν ὑπ' ἄλλων θρησκευτικῶν κοινοτήτων, πολὺ ὀλίγην ἀνάπαυσιν καὶ ἡσυχίαν εὐρίσκουσιν εἰς τὸν καθημερινὸν αὐτῶν βίον.

117. *Ἐξαρτώμενα Μοναστήρια.*—Ὑπάρχει ἀριθμὸς τις ἐξαρτωμένων μοναστηρίων καί, ἰδιαιτέρως, ἡ περίφημος Μονὴ τοῦ Ἀγίου Σάββα, μετὰ τῆς ὁποίας συνδέεται τὸ ἀρχαῖον προσκύνημα τοῦ Ἀγίου Θεοδοσίου. Ἡ Μονὴ τοῦ Ἀγίου Σάββα, κειμένη εἰς ἄγριον καὶ ἀπρόσιτον μέρος, ἀριθμεῖ 40 συνοίκους μοναχοὺς, οἱ ὅποιοι ἐπισύρουσι βαθύτατον σεβασμὸν διὰ τὴν εὐσέθειαν καὶ τὸν μοναχικὸν αὐτῶν βίον. Αἱ τῆς Μονῆς οἰκοδομαὶ εἶναι γραφικώταται καὶ λίαν ἐνδιαφέρουσαι, δύναται δὲ νὰ θεωρηθῇ ὡς τὸ διαπρεπέστερον καὶ μᾶλλον διακεκριμένον καθίδρυμα τῆς Ἀδελφότητος. Ὑπάρχει ὡσαύτως σύμπλεγμα Μονῶν εἰς τὴν Κοιλιάδα τοῦ Ἰορδάνου, ἡ περιφανεστέρα τῶν ὁποίων εἶναι ἡ ἐπὶ τοῦ Σαρανταρίου Ὅρους Μονή, ἡ ὁποία ἐκτίσθη ὑπὸ τοῦ νῦν Ἡγουμένου αὐτῆς πρὸ 40 περίπου ἐτῶν καὶ τῆς ὁποίας ἡ συντήρησις δὲν ἐπιβαρύνει τὸ Πατριαρχεῖον. Τὸ σύμπλεγμα τοῦτο περιλαμβάνει ἐπίσης τὴν παρὰ τὸ στενόπορον γραφικωτάτην καὶ ἀρχαίαν Μονὴν τὴν γνωστὴν ὡς Οὐάντη Κέλτ*, ἡ ὁποία φαίνεται ἐκ τῆς ὁδοῦ τῆς ἀγοῦσης ἀπὸ Ἱεροσόλυμα εἰς Ἱεριχώ, καὶ δύο ἄλλας Μονὰς παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ Ἰορδάνου, αἱ ὁποῖαι ἀνεκαίνισθησαν κατὰ τὰς ἡμέρας τῶν Ρώσων προσκυνητῶν, περιέχουσαι ὅμως ἤδη ὀλιγίστους συνοίκους. Ὅπως εἰς πλεῖστα μέρη τοῦ Ὁρθοδόξου κόσμου, τὸ μοναχικὸν σύστημα παρήκμασε μεγάλως. Τὰ Μοναστήρια ταῦτα δὲν συντηροῦνται χάριν τῶν ἐν αὐτοῖς βιοῦντων μοναχῶν. Οἱ μοναχοὶ βιοῦσιν ἐν αὐτοῖς χάριν συντηρήσεως τῶν Μοναστηρίων.

118. Ἐν Ἱεροσολύμοις καὶ τὰ περίχωρα ὑπάρχουσιν οὐχὶ ὀλιγώτερα τῶν 18 ἐκ τῶν ἥδη σχεδὸν ἐγκαταλελειμμένων αὐτῶν Μοναστηρίων. Ἐν τούτων εἶναι τὸ Μονα-

(*) Σ. Μ. Ἡ Μονὴ τοῦ Ἀγ. Γεωργίου τοῦ Χατζεβίτου.

στήριον τοῦ Προφήτου Ἠλία, κείμενον εἰς περίθλεπτον θέσιν ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τῆς ἀγοῦσης εἰς Βηθλεέμ. Ἐκ τῶν 17 ἐν τῇ πόλει Μοναστηρίων, τὰ τέσσαρα ἐξ αὐτῶν περιγράφονται ὡς Ἰναικαιὰ Μοναστήρια, ὅπου πτωχαὶ τινες γραῖαι ζῶσιν ἐκ γλίσχρου ἐπιδόματος τοῦ Κεντρικοῦ Μοναστηρίου. Ὅσον ἀφορᾷ τὰ ἄλλα Μοναστήρια τῶν Ἱεροσολύμων, ἕκαστον ἐξ αὐτῶν ἔχει τὸν Ἠγούμενόν του καὶ τὴν ἀρχαίαν Ἐκκλησίαν, ἐν τῇ ὁποίᾳ τελεῖται ἡ λειτουργία ἅπαξ τῆς ἐβδομάδος καὶ ἐπ' εὐκαιρίᾳ ἰδιαίτερων ἐορτῶν. Τὰ Μοναστήρια ταῦτα μετεβλήθησαν ἤδη εἰς Ξενώνας ἢ Καταλύματα διὰ τὰ μέλη τῆς μικρᾶς Ἑλληνικῆς Κοινότητος τῶν Ἱεροσολύμων. Ὅλα ὅμως ἐξ αὐτῶν δὲν φέρονται χαίροντα μεγίστην ὑπόληψιν.

119. Ἐκτὸς ὅμως τῶν ἐξαρτωμένων αὐτῶν ἰδρυμάτων, ὑπάρχουσιν οἰκοδομαὶ ἐκτὸς τῶν Ἱεροσολύμων, αἱ ὁποῖαι ἀναφέρονται ὡς «Μοναστήρια» καθ' ὅλην τὴν χώραν. Ὁ μόνος ὅμως κάτοικος τῶν μοναστηρίων τούτων, κατὰ κανόνα, εἶναι ὁ Πατριαρχικὸς ἀντιπρόσωπος τῆς ἐπαρχίας. Οἱ Πατριαρχικοὶ οὗτοι ἀντιπρόσωποι εἶναι 18 τὸν ἀριθμὸν καὶ εἶναι ὑπεύθυνοι διὰ τὴν πνευματικὴν ἐργασίαν εἰς τὰς ἐπαρχίας, ἐκτὸς τῶν Μητροπολιτικῶν περιφερειῶν Πτολεμαίδος καὶ Ναζαρέτ. Ἠκούσαμεν τοὺς Πατριαρχικοὺς τούτους ἀντιπροσώπους ἐπικρινομένους εἰς ὠρισμένα μέρη, εἰς ἡμᾶς ὅμως φαίνεται νὰ εἶναι ἡ τοῦλάχιστον ἀποδείκνυται νὰ εἶναι πολυτιμότερος θεσμός. Οἱ διορισμοὶ οὗτοι φέρουσι τὰ μέλη τῆς Ἀδελφότητος εἰς στενὴν ἐπαφὴν μετὰ τοῦ λαοῦ, παρέχουσι δ' αὐτοῖς τὴν εὐκαιρίαν πρὸς ἐκμάθησιν τῆς Ἀραβικῆς, τῆς γλώσσης τοῦ λαοῦ. Ἡ παρουσία εὐπαιδεύτου κληρικοῦ εἰς τὴν ἐπαρχίαν εἶναι παντοειδῶς ἱκανή, ὅπως ἀποβῇ πηγὴ μεγάλου καλοῦ, καίτοι, ὡς διατείνονται, εἰς πλείστα μέρη ἀποβαίνει πηγὴ διαιρέσεως μᾶλλον ἢ ὁμονοίας. Ἡ ἐπικρίσις αὕτη δὲν εἶναι βεβαίως παγκοίνως δικαιολογημένη. Ἰδιαίτερος μάλιστα διὰ τὸν Πατριαρχικὸν Ἐπίτροπον Ἰόπτης ὁμιλοῦσι μετὰ μεγάλης ἐκτιμήσεως. Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς ἐκεῖ ἐπισκέψεώς μας, ἔθεσεν εἰς τὴν διάθεσιν ἡμῶν τὸ ἰδιαιτέρον αὐτοῦ δωμάτιον πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς συνεδριάσεως ἡμῶν, καὶ ἔχει προφανῶς τὴν ἐμπιστοσύνην καὶ τῶν δύο τμημάτων τῆς Κοινότητος.

120. *Ἰδρύματα Ἐξωτερικοῦ.* — Ὑπάρχει ἐπίσης ἀριθμὸς τις καθιδρυμάτων ἐν τῇ ἐξωτερικῇ — οὐχὶ ὀλιγώτερα τῶν 19 — ὅπου διατηροῦνται, ἢ τοῦλάχιστον διετηρήθησαν μέχρι τῶν τελευταίων ἐτῶν, Πατριαρχικοὶ ἀντιπρόσωποι. Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ὑπάρχουσι τὰ λεγόμενα *Μετόχια* εἰς μέρη ὡς ἡ Κωνσταντινούπολις, αἱ Ἀθῆναι, ἡ Κρήτη καὶ ἡ Κύπρος. Αἱ γαῖαι, αἱ ἀνήκουσαι εἰς τὰ *Μετόχια* ταῦτα, λέγεται, ὅτι εἶναι πλέον ἢ ἀρκετὰ πρὸς συντήρησιν τῶν Ἀντιπροσώπων, ἀλλ' οὐδεμία πρόσδοξ ἐκ τῶν γαιῶν τούτων ἐλήφθη μέχρι τοῦδε ὑπὸ τῆς Οἰκονομικῆς Ἐπιτροπῆς. Ὁ Πατριάρχης περιβάλλει τὰ ἰδρύματα ταῦτα μετὰ ζηλοτύπου σιοργῆς καὶ ἐννοεῖ τις καλῶς, ὅτι δέον νὰ ὑπάρχῃ ἐπιθυμία πρὸς διατήρησιν αὐτῶν. Εἰς παρελθούσας ἐποχὰς τὰ καθιδρύματα ταῦτα συνέτειναν πολὺ εἰς τὴν εὐρύσιν τῆς πείρας τῶν μελῶν τῆς Ἀδελφότητος. Ὁ νῦν Ἀρχιεπίσκοπος Ἀσκάλωνος, Πρόεδρος τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Δικαστηρίου, μετὰ τὴν προκαταρκτικὴν ἐκγύμνασιν αὐτοῦ ἐν τῇ Κεντρικῇ Μοναστηρίῳ, ἀπεστάλη εἰς τὴν Θεολογικὴν τῆς Χάλκης Σχολὴν ὡς Διάκονος. Μετὰ ἐννεαετῇ ἐκεῖ ὑπηρεσίᾳ, διωρίσθη Πατριαρχικὸς Ἐπίτροπος ἐν Σμύρνῃ, καὶ μετὰ ταῦτα, εἰς παρομίαν θέσιν ἐν Κρήτῃ. Ἐπιστρέψας εἰς Παλαιστίνην, ὑπηρέτησεν ὡς Πατριαρχικὸς Ἐπίτροπος Ἰόπτης, ἐπὶ τρία καὶ ἡμισυ ἔτη. Ἡ παρουσία τῶν ἰδρυμάτων τούτων, ἀπονέμει πρὸς τὸ Πατριαρχεῖον διεθνῇ τινα καὶ διπλωματικὴν χαρακτῆρα, τὸν ὅποιον τοῦτο ἀπέρως ἐκτιμᾷ. Ὑπὸ τὰς παρούσας ὅμως περιστάσεις τὰ ἐξωτερικὰ ταῦτα ἰδρύματα στεροῦνται πρακτικῆς ἢ πνευματικῆς σημασίας.

121. *Χαρακτὴρ τῆς Ἀδελφότητος.* — Ἡ Ἀγιοταφικὴ Ἀδελφότης ἔχει

πολὺ διάφορον χαρακτήρα ἐκείνου τῶν Λατινικῶν Μοναχικῶν Ταγμάτων, ἰδιαίτερος δὲ τῶν Δομινικανῶν καὶ Φραγκισκανῶν, οἱ ὅποιοι κατέχουσιν ἰδρύματα ἐν Παλαιστίνῃ. Ἡ διοργάνωσις τῆς Ἀδελφότητος εἶναι ὀλιγώτερον αὐστηρὰ καὶ τῶν ἐγκοσμίων ἢ ἄρνησις ἀτελεστέρα. Οἱ Δομινικανοὶ καὶ οἱ Φραγκισκανοὶ δὲν λαμβάνουσιν ἀντιμισθίας ἢ ἐπιδοματα, τὰ δὲ ἐνδύματα καὶ οἰκιστικὰ ἐξοδα χρειασθῶσι καθὼς καὶ ἡ τροφή αὐτῶν, προμηθεύονται ἐκ τοῦ κοινοῦ ταμείου τοῦ Καθιδρύματος αὐτῶν. Ἐν τῇ Ἀγιοταφικῇ δὲ Ἀδελφότητι, ὅλοι σχεδὸν οἱ Καλόγηροι λαμβάνουσι μικρὸν μισθὸν καὶ ἀγοράζουσιν οἱ ἴδιοι τὰ ἐνδύματά των. Διορίζονται εἰς διάφορα ὑπουργήματα καὶ Ἐπιτροπὰς καὶ ἀνατίθενται αὐτοῖς διάφοροι ὑπηρεσίαι ἐν σχέσει πρὸς τὸν Πανάγιον Τάφον καὶ ἐν τῷ Παρεκκλησίῳ τοῦ Τάγματος. Οἴκοθεν ἐννοεῖται ὅτι ὁ Πατριάρχης εὕρισκε λίαν χρήσιμον τὸ δικαίωμα τοῦ διορίσκειν, χάριν τῆς πειθαρχίας καὶ τῆς διοικήσεως τῆς Ἀδελφότητος. Οἱ μισθοὶ οὗτοι κυμαίνονται μεταξὺ Λ. Α. 75 καὶ Λ. Α. 12 κατ' ἔτος, ὑπάρχουσιν δὲ καὶ ἄλλοι μικρότεροι. Οἱ λαμβάνοντες μισθὸν Λ. Α. 40 κατ' ἔτος καὶ ἄνω εἶναι 29. Οἱ λαμβάνοντες μισθὸν Λ. Α. 12 κατ' ἔτος καὶ κάτω εἶναι 50. Τὸ οὕτω δαπανώμενον ὀλίγον ἐτήσιον ποσὸν ἀνέρχεται εἰς Λ. Α. 4,256. Μοναχοὶ τοῦ Τάγματος τούτου, ἀντιθέτως πρὸς τοὺς Δομινικανούς καὶ Φραγκισκανούς, δύνανται ν' ἀποκτήσωσι περιουσίαν ἰδικήν των, ὑπάρχουσι δὲ καὶ τρόποι διάφοροι διὰ τῶν ὁποίων, ὠρισμένος ἐξ αὐτῶν ἀριθμὸς, δύναται νὰ ἐπαυξήσῃ τὰ εἰσοδήματα αὐτοῦ. Οὕτω, τὸ Πατριαρχικὸν Τυπογραφεῖον ἐνοικιάζεται εἰς μέρος τῆς Ἀδελφότητος. Τὰ Μοναστήρια, τὰ χρησιμοποιούμενα ὡς Ξενῶνες, ἀποφέρουσιν εἰσόδημά τι εἰς τοὺς Ἡγουμένους αὐτῶν, καθὼς ἐπίσης καὶ εἰς τινὰ ἄλλα μέλη, εἰς τὰ ὅποια μέλη τῆς Ἀδελφότητος ἀνέλαβον γαίας ἐπ' ἐνοικίῳ.

122. Περὶ εἰσὶν χαρακτηριστικόν, σχετικῶς πρὸς τὴν Ἀδελφότητα, εἶναι ἡ παρουσία ἐν Ἱεροσολύμοις οἰκογενειακῶν μελῶν τῶν Καλογήρων. Τοῦτο εἶναι ἀντιθετὸν πρὸς τὴν ἀρχὴν καὶ τὰς ρητὰς ἐπίσης διατάξεις τῆς Ἀδελφότητος. Ὁ Πατριάρχης καταδικάζει σφοδρότατα τὸ σύστημα τοῦτο, ἀλλ' ἕνεκα τοῦ πολέμου καὶ τῶν μεταπολεμικῶν ταραχῶδων συνθηκῶν, καὶ ἰδίως ἕνεκα τῶν προσφάτων ἀφίξεων προσφύγων ἐκ Τουρκίας, εὐρέθη ἐν ἀδυναμίᾳ ὅπως ἐμποδίσῃ τὴν κατάχρησιν ταύτην.

123. *Ἑλληνικὸς Χαρακτήρ τῆς Ἀδελφότητος.*— Μένει ἤδη ὅπως ἐπιστήσωμεν προσοχὴν εἰς σπουδαῖόν τι χαρακτηριστικὸν τῆς Ἀδελφότητος, τοῦτο δ' εἶναι, ὁ ἀποκλειστικὸς σχεδὸν Ἑλληνικὸς αὐτῆς χαρακτήρ. Μεταξὺ τῶν μελῶν τῆς ἀριθμεῖ ἓνα Βούλγαρον, οἱ ἄλλοι ὅλοι εἶναι Ἕλληνες. Μέλος ἐκ τῶν ἐπιφανῶν τῆς Ἱεροσολυμιτικῆς Κοινότητος, ἀνεκοίνωσεν πρὸς ἡμᾶς λεπτομερείας ἀναφορικῶς πρὸς τὰ 125 μέλη τῆς Ἀδελφότητος. Ἐκ τούτων 28 κατάγονται ἐκ διαφόρων μερῶν τῆς Τουρκίας· 24 ἐκ Σμύρνης ἢ τῶν περιχώρων αὐτῆς· 17 ἐκ Κρήτης· 15 ἐκ Σάμου· 13 ἐκ διαφόρων μερῶν τῆς Ἑλλάδος· 8 ἐκ τῶν διαφόρων Ἑλληνικῶν νήσων· 2 ἐκ Μακεδονίας καὶ 3 ἐκ Κωνσταντινουπόλεως. Θὰ παρατηρηθῇ ὅτι τὴν ἐποχὴν κατὰ τὴν ὁποῖαν ἡ πλειοψηφία τῶν μελῶν τούτων συνεδέθη μετὰ τοῦ Μοναστηρίου οὗτοι θὰ ἦσαν βεβαίως Τοῦρκοι ὑπήκοοι. Ἦδη σχεδὸν ὁλόκληρον τὸ ἐν τῇ Τουρκικῇ Αὐτοκρατορίᾳ Ἑλληνικὸν στοιχεῖον ἀπεσπάρθη τῆς Τουρκικῆς διοικήσεως, καὶ αἱ πηγαί, ἐξ ὧν ἐν τῷ μέλλοντι θ' ἀνεφειδύεται ἡ Ἀδελφότης, δὲν θὰ εἶναι πλέον κυρίως Τουρκικαὶ ἀλλὰ κυρίως Ἑλληνικαί. Ἡ περίπτωσις αὕτη ἔχει σχέσιν σπουδαίαν μετὰ τὴν παροῦσαν κατάστασιν.

124. *Ἠθικαὶ Ἑλλείψεις.*— Ὑπάρχει σημεῖόν τι εἰς τὴν ζωὴν τῆς Ἀδελφότητος, ἐπὶ τοῦ ὁποίου, ἐν τῇ περιόδῳ ταύτῃ τῆς Ἐκθέσεως ἡμῶν, ὑποχρεωμεθα νὰ ἐπιστήσωμεν προσοχὴν, καὶ τοῦτο εἶναι τὰ ἠθικὰ σκάνδαλα τὰ ἐπικρατοῦντα ἐν τῷ μέσῳ αὐτῆς. Τὸ Μοναχικὸν ἐπάγγελμα συνεπάγεται ἀφ' ἑαυτοῦ ὅρκους ἀγαμίας. Ἀξίως, ὅτι

κατὰ τὸν παρόντα βίον τῆς Ἀδελφότητος οἱ ὄρκοι οὗτοι φυλάττονται δεόντως δὲ δύναται νὰ προβληθῇ. Τοῦναντίον, ἀνώμαλοι ἢ ὅπως κάποτε ὀνομάζονται «ἀνεπίσημοι» σχέσεις, εἶναι πσιφανῶς κοιναί. Ἐὲν πρὸς λείπομεν ν' ἀναφέρωμεν τὸ σημεῖον τοῦτο, θὰ ἡγνοοῦμεν μίαν ἐκ τῶν μᾶλλον προερχομένων ἀπόψεων τῆς παρούσης καταστάσεως. Ἐπιβάλλεται ἀναγκαστικῶς ἐπὶ τῆς ἀντιλήψεως παντὸς ἀνακριτοῦ εἰς τὴν προμετωπίδα τῶν ἀνακρίσεων του. Ἀναγνωρίζεται καὶ οἰκτεῖται παρὰ τῶν καλλιτέρων φίλων τῆς Ἀδελφότητος, ἐντοπίων τε καὶ Ἑλλήνων, καθὼς ἐπίσης καὶ παρὰ τῶν καλλιτέρων στοιχείων τῆς Ἀδελφότητος. Ὅλοι ὁμοίως ἀναμένουσι τὴν ἡμέραν, καθ' ἣν διὰ τῆς ἐξασκήσεως ἀδυσωπῆτος καὶ σταθερᾶς πειθαρχίας, τὸ κακὸν τοῦτο θὰ ἐκριζωθῇ.

125. Ὅτι ὑπάρχει ὑπερβολικότης — χονδροειδῆς μάλιστα ὑπερβολικότης — εἰς τὰς ἐγγχωρίους ἐκθέσεις, δύναται νὰ γίνῃ καλῶς πιστευτόν. Ὁρισμένως δὲν ὑπῆρξέ ποτε ἀτμόσφαιρα τόσον γόνιμος εἰς κακολογίαν ἢ τόσον εὐπιστος εἰς παραδοχὴν. Ἀλλὰ τόση ὁμοφωνία καὶ ἐμμονὴ ἐνδείξεων δὲν εἶναι δυνατόν νὰ στερῇται οὐσιώδους ὑποστάσεως. Καὶ αὐτὰ ἀκόμη τὰ μέλη τῆς Συνόδου δὲν ἐξαιροῦνται τῶν ἐπιμόνων τούτων κατηγοριῶν. Δὲν εἶναι πολὺ νὰ λεχθῇ, ὅτι ὁλόκληρον τὸ μέλλον τῆς Ἐκκλησίας ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς ἀποτελεσματικῆς καταπνίξεως τοῦ σκανδάλου τούτου*.

126. Αὕτη δὲν εἶναι βεβαίως ἡ μόνη ἠθικὴ κατάχρησις διὰ τῆς ὁποίας ἐπιβαρύνεται ἡ Ἀδελφότης. Μία ἄλλη κατηγορία εἶναι αἱ μεγάλαι περιουσίαι αἱ προσκτηθεῖσαι ἀπὸ τὰ μέλη τῆς Ἀδελφότητος ἐκ τῶν εἰσφορῶν τῶν προσκυνητῶν. (Ἴδε Ἐκθεσιν Μπέτραμ-Λούκ, σ. 234). Καὶ μία ἄλλη ἀκόμη ἡ συνήθεια ἐκθιαστικῶν εἰσπράξεων ἐξ ἀθεμιτῶν μεσιτειῶν ἐκ τῶν διαπραγματεύσεων πρὸς ἐκποίησην κτηματικῆς περιουσίας, πράξεις, διὰ τὴν ὁποίαν, δικαίως ἢ ἀδίκως, ἡ τοπικὴ ἐμπορικὴ γνώμη κατηγορεῖ τὴν Ἀδελφότητα. Ἡ προμνησθεῖσα ὁμως ἐξαιρετικὴ κατάχρησις εἶναι τοιαύτη, ὥστε νὰ προκαλῇ τὴν ἐντονον ἀγανάκτησιν τῶν καλλιτέρων μελῶν τῆς ἐγγχωρίου κοινότητος. Ὅταν παραβάλωσι τὴν ὑπόληψιν, τὴν ὁποίαν φέρουσιν οἱ ἰδιοὶ των κληρικαὶ μετὰ τῆς ὑψηλῆς ὑπολήψεως τῶν ἐπιτοπίων Δομινικανῶν ἢ Φραγκισκανῶν, δὲν δύναται νὰ καταστελῶσι τὰς καταμηνύσεις ταύτας. Αἱ καταμηνύσεις αὗται περιληφθεῖσαι ἐν ὑπομνήματι ὑποβληθέντι ἡμῖν, ἐκ πρώτης ὄψεως παρέχουσι τὴν ἐντύπωσιν, ὅτι τὸ κακὸν εἶναι γενικόν. Μόνον δὲ διὰ περισσοτέρας ἐρεῦνης δύναται τις ν' ἀντιληφθῇ πράγματι, ὅτι χρήζουσι διακρίσεως.

127. Εἶναι μᾶλλον εὐάρεστον νὰ στραφῶμεν ἤδη πρὸς ἄλλας διευθύνσεις τοῦ βίου τῆς Ἀδελφότητος. Οἱ κάτοικοι πατέρες τῆς ἱστορικῆς Μονῆς τοῦ Ἀγίου Σάββα, καθὼς καὶ οἱ τῆς Μονῆς τῆς προσκεκολλημένης ἐπὶ τῶν κρημνῶν τοῦ Σαρανταρίου Ὅρους, φέρουσιν ὑπόληψιν ἀκηλίδωτον. Μεταξὺ τῶν ἄλλων Μονῶν ἐν τῇ Κοιλιάδι τοῦ Ἰορδάνου εὐρίσκει τις ἀπλοῦς μοναχοὺς, θρησκευτικῶς βιοῦντας καὶ ἐργαζομένους διὰ τῶν ἰδίων αὐτῶν χειρῶν ἐν τοῖς ἀγροῖς. Εἰς αὐτὸ τὸ Κεντρικὸν Μοναστήριον, ὑπάρχει ὁμὰς λογίων καὶ ἀνεπτυγμένων ἀνδρῶν, τῶν ὁποίων ἡ συνεργασία στολίζει τὰς σελίδας τοῦ Περιδικοῦ «Νέα Σιών», καὶ οἱ ὅποιοι διαφυλάττουσι τὸν ὑψηλὸν βαθμὸν τῆς μαθήσεως τῆς καθιερωθείσης παρὰ τῆς Σχολῆς τοῦ Σταυροῦ. Αἱ ἐντυπώσεις ἡμῶν ἐκ τοῦ

*) Ἑλλειψις καταστολῆς τοῦ σκανδάλου τούτου ἦτο μία τῶν κατηγοριῶν τῶν Ἐπισκόπων ἐναντίον τοῦ νῦν Πατριάρχου τῷ 1907. Βλέπε Ἐκθεσιν Μπέτραμ-Λούκ, σ. 280. Διατάξεις, πρὸς τοῦτο προωρισμέναι, παραλειφθῆσαν εἰς τοὺς προταθέντας νέους Ἐσωτερικοὺς Κανονισμοὺς τοὺς ἐκπονηθέντας ἐν Ἀθήναις τῇ βοηθείᾳ τοῦ Μελετίου Μεταξάκη, πρώην Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου, καὶ τοῦ νῦν Μητροπολίτου Ἀθηνῶν, τῷ 1920. (Αὐτόφθ, σ. 91 καὶ 92).

Ἐκκλησιαστικοῦ Δικαστηρίου, Γραφείου Κτηματικῆς Ἐπιτροπῆς, Βιβλιοθήκης καὶ Γυμνασίου, ἀπεκάλυψαν εἰς ἡμᾶς εὐφυεῖς καὶ πεπαιδευμένους ἄνδρας, εὐσυνειδήτως ἐκπληροῦντας ὑπεύθυνον καθημερινὴν ἐργασίαν. Εἶναι ἡ ἐπιθυμία ὅλων ὧν ἀνέγνωσαν τὴν ἱστορίαν τῆς Ἀδελφότητος, αἱ παραδόσεις τῆς ὁποίας τοῖς εἶναι προσφιλεῖς, ὅπως τὰ καλύτερα ταῦτα ἐν τῇ ζωῇ τῆς στοιχεῖα, ἐπικρατήσωσι καὶ ἐπεκταθῶσιν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΤ'.

ΣΧΕΣΕΙΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΥ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ.

128. Εἰς τῶν ἰσχυρισμῶν, ἐπὶ τοῦ ὁποίου οἱ ὑπερασπισταὶ τοῦ Πατριαρχείου ἀπιμένουσιν ἐναργέστατα εἰς ὅλα αὐτῶν τὰ δημοσιεύματα καὶ τὰς ἐπισήμους ἀνακοινώσεις κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη εἶναι, ὅτι τὸ Πατριαρχεῖον φέρει ἰδιαιτέρον χαρακτῆρα, ἥτοι «Μοναχικὸν Χαρακτῆρα». Ὁ ἰσχυρισμὸς οὗτος ἀναπτύσσεται πλήρως ἐν Ὑπομνήματι ὑποβληθέντι παρὰ τοῦ Πατριάρχου πρὸς τὸν Ὑπατον Ἀρμοστήν, τῇ 8ῃ Ὀκτωβρίου, 1923. Τὸ Ὑπόμνημα τοῦτο περιλαμβάνεται ἐν τῷ Παραρτήματι Γ' τῆς Ἐκθέσεως ταύτης.

129. Ἡ ἐννοια τῆς φράσεως ταύτης εἶναι ὅτι ἡ Ἀγιοταφίτικῇ Ἀδελφότης ἀπέβη πράγματι ὁ ἄρχων τῆς ἐκκλησίας. Ὡς διεκοινώθη πρὸς τὴν Τουρκικὴν Κυβέρνησιν κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ 1908-10, «τὸ Πατριαρχεῖον εἶναι ὁργανωμένον ὡς Μοναστήριον». Διατείνονται ὅτι, ἱστορικῶς, αἱ κυριαρχοῦσαι μορφαὶ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ εἶναι ὁ Πατριάρχης μετὰ τῶν Καλογήρων του. Πρὸς ὑποστήριξιν τῆς θέσεως ταύτης, ἀναφέρεται διαρκῶς μακρὰ σειρὰ Διατάξεων καὶ Φερμανίων ὑπὸ Χαλιφῶν καὶ Σουλτάνων. Τὰ ἔγγραφα ταῦτα εἶναι γνωστὰ εἰς ὅλους τοὺς εὐπαιδεύτους Ἕλληνας ἢ καθίστανται γνωστὰ μετὰ σπουδῆς. Ἡ ἀρχὴ τῆς σειρᾶς ταύτης εἶναι ὅτι περιγράφεται ὡς ὁ «Ἀχτιναμές», ἢ ἡ «Συνθήκη» τοῦ Χαλίφου Ὁμάρ, υἱοῦ τοῦ Χατάπ, τοῦ πρώτου Μουσουλμάνου κατακτητοῦ τῶν Ἱεροσολύμων, ἡ ὁποία λέγεται ὅτι ἐδόθη πρὸς τὸν Πατριάρχην Σωφρόνιον, κατὰ τὸ ἔτος 638*.

130. Τὴν Συνθήκην ταύτην λέγεται ὅτι ἐπηκολούθησε, 50 ἔτη βραδύτερον,

*) Ἡ γνησιότης τοῦ ἐνδιαφέροντος ἐγγράφου τούτου διημισητήθη, περιέχει δὲ βεβαίως πολλὰ σημεῖα διεγείροντα ἀμφιβολίας. Παραδείγματος χάριν, ἡ φράσις «οἱ ἐρχόμενοι διὰ προσκύνημα Φράγχοι, Κόπται, Συρίανοι, Ἀρμένιοι, Νεστοριανοὶ, Ἰακωβίται καὶ Μαρωνίται», ὑπονοεῖ νεωτέραν χρονολογίαν ἐκείνης τοῦ Χαλίφου Ὁμάρ, ἰδίως δὲ ἡ παρουσία τῶν «Φράγκων» εἰς τὸν Πανάγιον Τάφον κατὰ τὸν 7ον αἰῶνα, εἶναι προδήλως ἀναχρονισμὸς. Πρὸς τοῦτοις, τὸ ἔγγραφον ποιεῖται μνείαν ἄλλου τοιοῦτου, ἀρχαιστάτου καὶ αὐθεντικοῦ, ἥτοι ἐγγράφου τὸ ὁποῖον λέγεται ὅτι καθιέρωσεν αὐτὸς οὗτος ὁ Προφήτης Μωάμεθ διὰ τῆς ἀποτυπώσεως ἐπ' αὐτοῦ τῆς Θείας χειρὸς του, καὶ τὸ ὁποῖον φημίζεται ὅτι διεφυλάχθη ἐπὶ πολλὰς ἑκατονταετηρίδας παρὰ τῶν Μοναχῶν τῆς Μονῆς τῆς Ἀγίας Αἰκατερίνης ἐπὶ τοῦ Ὄρους Σινᾶ. Δύναται τις ὅμως νὰ συγχωρηθῇ ἀμφιβόλλων ἐὰν τοσαύτης σπουδαιότητος ἔγγραφον ὑπῆρξέ ποτε. Ἡ συνθήκη τοῦ Χαλίφου Ὁμάρ προσεβλήθη πάντοτε ὑπὸ τῶν Λατίνων καὶ τῷ 1630, κατώρθωσαν νὰ πείσουν τὸν Σουλτάνον ὅπως κηρύξῃ ταύτην πλαστήν — συχνάκις ὅμως ἐν μεταγενέτεροις Φερμανίοις ἐθεωρήθη ὡς γνησίᾳ. Ὁ λόγιος κ. Καραμπέρης, λαϊκὸν μέλος τῆς Ἀδελφότητος, ἀνέλαβε τὸ ἔργον τῆς ἐξετάσεως καὶ διεκδικήσεως τοῦ ἐγγράφου τούτου, ἡ ἐργασία ὅμως αὐτοῦ, δυστυχῶς, δὲν εἶναι ἀκόμη διαθέσιμος δι' ἡμᾶς.

σ. 153

Ἐκχωρητήριον, ἐκδοθὲν ὑπὸ τοῦ Χαλίφου Μουαβιά, ἐν ἔτει σωτηρίῳ 688, καὶ μετὰ ταῦτα, διὰ σειρᾶς παρομοίων ἐγγράφων, τὰ κυριώτερα τῶν ὁποίων ἦσαν τὸ Φιρμάνιον τὸ ἐκδοθὲν τῷ 1458 παρὰ τοῦ Μωάμεθ Β'. τοῦ Πορθητοῦ, ὑπὲρ τοῦ Πατριάρχου Ἀθανασίου, ὅταν ἡ Παλαιστίνη εὕρισκετο ἀκόμη ὑπὸ τὴν δεσποτείαν τῶν Μамελούκων, καὶ τὸ Φιρμάνιον τοῦ Σουλτάνου Σελήμ Α', Κατακτητοῦ τῶν Ἱεροσολύμων, ἐκδοθὲν τῷ 1517, ὑπὲρ τοῦ Πατριάρχου Δωροθέου (Ἀττάλα). (Διὰ πλήρη κατάλογον τῶν ἐγγράφων τούτων, ἴδε Μεταξάκη, «Les Exigences, etc.», pp. 8—13).

131. Ὅλα τὰ ἔγγραφα ταῦτα ἐμιλοῦσιν ἀλληλοδιαδόχως περὶ τοῦ Πατριάρχου τῶν «Ρωμαίων» καὶ τῶν «Ρωμαίων» Καλογήρων του ὡς τῆς διοικητικῆς ἐξουσίας τοῦ Πατριαρχείου. Ἡ ὑπαρξὶς τοῦ ἰθαγενοῦς ἐνοριακοῦ κλήρου καθὼς καὶ τῆς ἰθαγενοῦς κοινότητος ἀγνοεῖται. Ἐάν τις θὰ ἔπρεπε νὰ κρίνῃ τὴν ἰδιότητα τοῦ Πατριαρχείου ἐκ πλείστων τῶν ἐγγράφων τούτων, δὲν θὰ ὑπέθετέ ποτε ὅτι περιελάμβανε πνευματικὰ στοιχεῖα διόλου. Δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι ἀποτεινόμενοι εἰς τοὺς Ἡγεμόνας αὐτῶν Μωαμεθανοὺς οἱ Πατριάρχαι, παρουσίαζον ἑαυτοὺς τε καὶ τοὺς Καλογήρους των ὡς τὸ μόνον οὐσιώδεις στοιχεῖον τῆς τοπικῆς ἐκκλησίας, καὶ ὅτι, οἱ διάφοροι οὗτοι Μωαμεθανοὶ Ἀρχόντες, παρεδέχθησαν τὴν κατάστασιν ταύτην. Ἡ οὕτω προταθεῖσα κατάστασις συνεφάνει, κατὰ μέγα μέρος τοῦλάχιστον, πρὸς τὴν πράγματικὴν τοιαύτην. Δύναται τις νὰ ἀμφιβάλλῃ τῷ ὄντι ἑάν, ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ Πατριάρχου Σωφρονίου, ἡ Χριστιανικὴ κοινότης ἐθεωρεῖτο ἀπλῶς ὡς Μοναχικὸν Τάγμα, μετ' ἐνοριακοῦ καὶ λαϊκοῦ στοιχείου προσκεκολλημένου αὐτῷ, τόσον δ' ἀσημάντου ὥστε νὰ δύναται ν' ἀγνοῇται. Εἰς μεταγενεστέραν ὁμῶς ἐποχὴν φαίνεται ὅτι αὕτη κατέστη ἡ ἐπίσημος τῆς καταστάσεως ἀποφίς.

132. Ἡ παράλειψις ἐν τοῖς ἐγγράφοις τούτοις πάσης μνείας τῆς τοπικῆς κοινότητος δὲν σημαίνει θεαίως ὅτι ἡ Ἀδελφότης θεωρεῖ ἑαυτὴν ἄνευ οὐδεμιᾶς ὑποχρέωσιν πρὸς τὸ Ποίμνιον. Τούναντίον, ἡ θέσις τῆς εἶναι ὅτι θεωρεῖ τὸ Ποίμνιον ὡς τέκνα αὐτῆς—τὸ ἀντικείμενον τῆς πνευματικῆς αὐτῆς ἐπιμελείας.

133. Θὰ ἡδυνάτο τις νὰ σκεφθῇ ὅτι ὁ ἀκριβέστερος τρόπος πρὸς περιγραφὴν τῆς καταστάσεως θὰ ἦτο νὰ εἴπῃ ὅτι ὁ Πατριάρχης εἶναι ὁ Κυβερνήτης τῆς Ἐκκλησίας καὶ ὅτι ἡ Ἀδελφότης, τῆς ὁποίας εἶναι ὁ Πρόεδρος, εἶναι τὸ κυριώτερον αὐτοῦ ὄργανον καὶ βοηθὸς διὰ πνευματικοὺς σκοποὺς. Τὰ μέλη τῆς Ἀδελφότητος ὁμῶς συνδέονται τόσον στενῶς μετὰ τοῦ Πατριάρχου ὡς μέλη τῆς Συνόδου τοῦ, ὡς βοηθοὶ τοῦ διὰ πνευματικοὺς καὶ τελετουργικοὺς σκοποὺς, ὡς ἀντιπρόσωποι αὐτοῦ εἰς τὰς Ἐπαρχίας, καὶ ὡς κάτοχοι διαφόρων διαχειριστικῶν θέσεων, ὥστε νὰ ἐπικρατῇ ἡ ἀντίληψις ὅτι ἡ Ἀδελφότης (μετὰ τὸν Πατριάρχην ὡς κεφαλὴν) εἶναι τὸ διοικητικὸν σῶμα τῆς Ἐκκλησίας, τὴν ἀποφιν δὲ ταύτην παραδέχεται καὶ ὁ Πατριάρχης ὁ ἴδιος.

134. Τὸ σύστημα ἐξηγεῖται καὶ δικαιολογεῖται ὡς ἐξῆς παρὰ τοῦ Μητροπολίτου Ἀθηνῶν. (ἀνωτ. σύγγρ. σ. 467).

«Τὸ Μοναστηριακὸν σύστημα τῆς διοικήσεως τῆς ἐκκλησίας διεμορφώθη κατὰ τοιοῦτον τρόπον, ὥστε ἀνέλαβεν ἡ Ἀγιοταφικὴ Ἀδελφότης νὰ μεριμνᾷ οὐ μόνον περὶ τῶν πνευματικῶν, ἀλλὰ καὶ περὶ τῶν ὕλικῶν ἀναγκῶν τοῦ ποιμνίου, διὰ τῆς βοηθείας τῶν ἔξωθεν ὁμογενῶν, νὰ ἰδρῇ ναοὺς κατὰ τὸ παρόν, καὶ νὰ συντηρῇ τὸν ἐνοριακὸν κλῆρον, βραδύτερον δὲ καὶ Σχολεῖα καὶ Νοσοκομεῖα. Τὴν ἐν ταῖς ἐπαρχίαις δὲ ποιμαντικὴν ἐποπτείαν ἐπετέλουν ἐκ τῆς Ἀδελφότητος ἀποστελλόμενοι Ἐπίσκοποι ἢ Ἡγούμενοι. Μόνον διὰ τοῦ τρόπου τούτου κατέστη δυνατόν ἵνα αἱ ὀλίγαι χιλιάδες.

τῶν Χριστιανῶν . . . . . μείνωσιν ἐν τῇ Ὁρθοδοσίᾳ· ἄλλως ἂν ἡ Ἀδελφότης περιωρίζετο μόνον ἐν τοῖς Προσκυνήμασιν αὐτῆς καὶ ἐν τοῖς Μοναστηρίοις, τὴν διάσωσιν αὐτῶν μόνον ἐπιδιώκουσα, ὁρθόδοξοι σήμερον ἐν Παλαιστίνῃ δὲν θὰ ὑπῆρχον».

135. Ὑπάρχει ἀναμφιβόλως δόσις ἀληθείας εἰς τὴν εἰσήγησιν, ὅτι ἡ Ὁρθόδοξος Κοινότης τῆς Παλαιστίνης ὀφείλει τὴν συνεχῆ αὐτῆς ὑπαρξιν εἰς τὴν ποιμαντικὴν ἐπιμέλειαν τῆς Ἀγιοταφικῆς Ἀδελφότητος, ἡ ἰδέα ὅμως αὕτη δὲν πρέπει νὰ γίνῃ δεκτὴ ἀνεπιφυλάκτως. Τὸ Χριστιανικὸν ποίμνιον διεφυλάχθη ἐν τῇ Πατριαρχείᾳ Ἀντιοχείας ἄνευ τῆς ἀρωγῆς τοιαύτης Μοναχικῆς Ἀδελφότητος. Οὐχ ἤττον, δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ ἀμφιβολία, ὅτι ἡ τοπικὴ Ἐκκλησία ὀφείλει πολλὰ εἰς τὴν ἐν μέσῳ αὐτῆς παρουσίαν τοῦ μεγάλου τούτου θρησκευτικοῦ σωματείου.

136. Τὸ σύστημα τοῦτο ἀποκαλεῖται πάντοτε «ἰδιαίτερον» καὶ ἰδιαίτερον βεβαίως εἶναι. Δὲν ἔχει παράλληλον εἰς ἄλλο Πατριαρχεῖον. Δύναται μάλιστα νὰ εἰσηγηθῇ, ὅτι τὸ «ἰδιαίτερον» ἐδῶ εἶναι συνώνυμον τοῦ «ἀντικανονικοῦ». Βεβαίως, καθ' ὅσον δικαιούται σεβασμοῦ, ὁ σεβασμὸς οὗτος δέον νὰ στηριχθῇ ἐπὶ ἱστορικῶν καὶ οὐχὶ κανονικῶν βάσεων.

137. Ἡ κατάστασις τῆς ὑποτελείας τῆς φαίνεται νὰ ἐγένετο δεκτὴ ἀδιστάκτως ἐπὶ πολλὰς γενεὰς παρὰ τῆς ἐγχωρίου κοινότητος, ἀλλὰ πρὸ πενήκοντα περίπου ἐτῶν ἤρξαντο ἀπωθοῦντες τὴν ἰδέαν ταύτην καὶ διεκδικοῦντες τὴν θέσιν αὐτῶν. Ἐξεδηλώθη αὖξουσα διάθεσις πρὸς ἀποποίησιν τῆς παραδοχῆς τῆς θεωρίας, ὅτι οἱ ἐντόπιοι εἶναι ὑποτελεῖς τοῦ Ἑλληνικοῦ Μοναστηρίου, καὶ ἀπαίτις, ὅτι δικαιούνται νὰ θεωρηθῶσι τοῦλάχιστον ὡς συνέταιροι. Τοῦτο παρωξύνθη διὰ τῆς προσπάτου διαμορφώσεως ἐθνικιστικῶν ἰδεῶν καὶ ἐμφάσεως τῆς ἀρχῆς τῆς αὐτοπεποιθήσεως. Διεμορφώθη ἀκόμη αἰσθημα ἀποστάσεως μεταξὺ Πατριαρχείου καὶ παραγόντων τῆς κοινότητος, ἰδιαιτέρως ἐν Ἱερουσαλὴμ, καὶ ἡ κατάστασις τοῦ αἰσθήματος τούτου δυστυχῶς ἤδη φαίνεται ὀξυτάτη.

ΤΑ ΔΥΟ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΝ Τῇ ΤΟΠΙΚῇ ΕΚΚΛΗΣΙΑΙ.

138. Δὲν πρέπει ὅμως νὰ ὑποτεθῇ, ὅτι τὸ Ἀραβικὸν στοιχείον παρεγνωρίσθη ἢ κατεπίσθη ὑπὸ τοῦ Πατριαρχείου. Λειτουργίαι τελοῦνται Ἀραβιστὶ εἰς ὅλας τὰς ἐνοριακὰς ἐκκλησίας, καὶ βιβλία πρὸς τοῦτο προῤῃθεύθησαν πάντοτε ὑπὸ τοῦ Πατριαρχικοῦ Τυπογραφείου. Ὑπάρχουσι πλείσται περιπτώσεις καὶ συνήθειαι ἐνδεικτικαὶ τῆς συγγενείας τῶν δύο στοιχείων. Παραπλεύρως τοῦ Ναοῦ τῆς Ἀναστάσεως εὐρίσκεται ἡ ἐκκλησία τοῦ Ἁγίου Ἰακώβου. Ἡ ἐκκλησία αὕτη ἀναγνωρίζεται ὡς ἡ Κεθεδρικὴ ἐκκλησία τοῦ Πατριαρχείου. Εἰς παλαιὰς ἡμέρας, ἡ κατοικία τοῦ Πατριάρχου εὐρίσκετο ἄνωθεν σχεδὸν τῆς ἐκκλησίας ταύτης καὶ διὰ παραθύρου τινός, τὸ ὅποιον σφίζεται εἰσέτι, ὁ Πατριάρχης συνειθίζε ν' ἀκροᾷται τὴν λειτουργίαν καὶ παρέχῃ τὰς εὐλογίας αὐτοῦ πρὸς τὸν λαόν. (Βλέπε ἄρθρον τοῦ Μητροπολίτου Ἀθηνῶν ἐν τῇ «Νέᾳ Σιών», 1907, σ. 457). Λειτουργίαι τελοῦνται ἀραβιστὶ τακτικῶς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ταύτῃ ὑπὸ τοῦ ἐντοπίου κλήρου καὶ τοῦ πληρώματος. Τῇ 23ῃ Ὀκτωβρίου, ἐπὶ τῇ ἐορτῇ τοῦ Ἁγίου Ἰακώβου, ἱεουργεῖ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ταύτῃ ὁ Πατριάρχης ὁ ἴδιος μετὰ τοῦ ἐντοπίου κλήρου, καὶ μετὰ ταῦτα ἡγείται ἱεροπρεπεῦς πομπῆς τοῦ ἐντοπίου κλήρου καὶ τῶν Ἐπιτρόπων τῆς ἐκκλησίας πρὸς τὸ Πατριαρχεῖον. Μετὰ τὴν λειτουργίαν, ὁ πρῶτος τῇ τάξει τῶν Ἐπιτρόπων τοποθετεῖ τὰς κλεῖδας τῆς ἐκκλησίας ἐπὶ δίσκου καὶ προσφέρει ταύτας πρὸς τὸν Πατριάρχην, ὁ ὁποῖος τὰς ἐπιστρέφει πάλιν. Ἐν τῇ Νκῷ τῆς Ἀναστάσεως, καθ' ἐκάστην Κυριακὴν καὶ ἐορτήν, ὁ Ἀπόστολος καὶ τὸ Εὐαγγέλιον ἀναγινώσκονται Ἀραβιστὶ καθὼς

καὶ Ἑλληνιστὶ. Ὅταν ἱερουργῇ Ἐπίσκοπος, ἔχει μετ' αὐτοῦ ἓνα τῶν ἐντοπίων ἱερέων. Ὅταν ὁ Πατριάρχης μεταβαίνει εἰς τὸν Ναὸν τῆς Ἀναστάσεως ἐν πομπῇ κατὰ τὰς ἐορτασίμους ἡμέρας, ὑποδέχονται αὐτὸν εἰς τὴν θύραν τοῦ Ναοῦ μέλη τοῦ ἐνοριακοῦ καὶ μοναχικοῦ κλήρου. Εἰς ὅλας τὰς ἐπαρχιακὰς ἐκκλησίας ὑπάρχουσι δύο χοροὶ Ἑλληνικὸς χορὸς ἐκ δεξιῶν καὶ Ἀραβικὸς ἐξ ἀριστερῶν. Τὸ αὐτὸ συμβαίνει καὶ εἰς τὴν μεγάλην Ἐκκλησίαν τῆς Βηθλεέμ. Κατὰ τὴν τελετὴν τοῦ Ἁγίου Φωτός, εἰς ἐκ τῶν χορῶν τῶν ἀκολουθούντων τὴν τὸ Ἱερὸν Κουβούκλιον περιερχομένην πομπήν, ψάλλει Ἀραβιστὶ. Δώδεκα λάβαρα φέρονται ὑπ' ἀντιπροσώπων τῶν 12 προεξαρχόντων ἐπιτοπίων οἰκογενειῶν. Ὅταν ὁ Πατριάρχης μεταδίδῃ τὸ Ἅγιον Φῶς διὰ τινος ὁπῆς τοῦ Ἱεροῦ Κουβούκλιου, παραλαμβάνεται πρῶτον παρ' ἐντοπίου ἱερέως ἀναμένοντος πρὸς τοῦτο ἐκεῖ. Ὁ ἱερεὺς οὗτος ὑποστηρίζεται ὑπὸ σώματος «ἀλκίμων ἀνδρῶν», οἱ ὅποιοι, ἐξάγοντες αὐτὸν ἐκεῖθεν, φέρουσι τοῦτον ἐν τῇ Καθεδρικῇ ἐκκλησίᾳ, ὅπου διὰ τοῦ Ἁγίου Φωτός, ἀνάπτει τὰ ἐπὶ τῆς Ἀγίας Τραπέζης κηρία. Θὰ ἦτο ἀξιοθρήνητον, ἐάν, ὡς μᾶς λέγουσιν, ἔναι τῶν ἀρχαίων τούτων τελετῶν ἀφίνοντο νὰ ὑποπέσωσιν εἰς μαρασμόν. Ἀνεκοινώθη ἡμῖν ὑπὸ μελῶν τινων τῆς τοπικῆς κοινότητος, ὅτι τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὸ γεγονός, ὅτι τὸ Πατριαρχεῖον προσβλέπει ταύτας οὐχὶ διὰ βλέμματος φιλικοῦ. Τολμῶμεν νὰ νομιζώμεν ἐν τούτοις, ὅτι μέρος τῆς εὐθύνης διὰ τὴν κατάστασιν ταύτην ὑπέχουσι καὶ οἱ ἐντόπιοι. Ἐλπίζομεν ὅμως, ὅτι αἱ μεταρρυθμίσεις, τὰς ὁποίας συνιστῶμεν ἐν τῇ Ἐκθέσει ἡμῶν, θὰ ὑποβοηθήσωσι τὴν ἀγρυπνον διαφύλαξιν τῶν ἱστορικῶν καὶ γραφικωτάτων τούτων συνθημάτων.

ΑΙ ΔΥΟ ΜΕΡΙΔΕΣ ΕΝ Τῇ ΕΓΧΩΡΙΩΙ ΚΟΙΝΟΤΗΤΙ.

139. Ἐν τῶν ἐκπληκτικωτέρων χαρακτηριστικῶν τοῦ παρόντος βίου τῆς ἐγχωρίου κοινότητος, εἶναι ἡ διαίρεσις αὐτῆς εἰς δύο μερίδας. Φατρίαι ὑφίστανται εἰς ἑκαστον κέντρον, καὶ οὐδεμία φαίνεται νὰ κατεβλήθη προσπάθεια πρὸς ἐπίτευξιν συνδιαλλαγῆς. Καὶ ὅπου ἀκόμη πραγματικὰ ζητήματα ἀρχῆς δὲν εἶναι ἡ ἀφορμὴ τῆς διαιρέσεως ταύτης τοῦ Πληρώματος, θεωρεῖται φαίνεται ἀναγκαῖον ὅπως ὑφίστανται δύο μερίδες. Ἡ Μερὶς τοῦ Συνεδρίου τῆς Κάϊφας ἀναμφιβόλως ἐκπροσωπεῖ τὴν πλειοψηφίαν τῶν ἐνεργῶν μελῶν τῆς κοινότητος. Μεγάλην ἐνεποίησην εἰς ἡμᾶς αἰσθησιν ἡ εὐφυΐα, ὁ ζήλος καὶ ἡ εἰλικρίνεια πολλῶν ἐκ τῶν μελῶν τῆς, τῶν ἀπαρτισάντων τὰς ἐπιτροπὰς αἱ ὁποῖαι παρουσιάσθησαν πρὸς ἡμᾶς. Ἀνησυχοῦσι βαθύτατα ἐκ τῆς ἀτυχοῦς καταστάσεως τῆς Ἐκκλησίας διὸς ἀνασχετοῦσι κατὰ τῶν καταχρήσεων αὐτῆς, καὶ ἀνυπομονοῦσιν ὅπως ἴδωσι γινόμενον κατὰ τὸ ὅποιον νὰ θέσῃ τὰ πράγματα ἐπὶ ἐδραίων βάσεων, οὕτως ὥστε, δταν ἐπέλθῃ ἡ κατάλληλος στιγμή, νὰ προβῶσιν ἐν βῆμα πρὸς τὰ ἔμπροσ. Περιλαμβάνει ὅλα σχεδὸν τὰ οὐσιώδη καὶ προεξάρχοντα μέλη τοῦ Πληρώματος Ἱεροσολύμων, καθὼς καὶ πλείστους ἐκ τῶν ζωντῶν καὶ φιλοδόξων ἀνδρῶν τῆς νεωτέρας γενεᾶς ἐξ ὅλης τῆς Παλαιστίνης. Ὅ,τι ὑποκινεῖ περισσότερον τὰ αἰσθήματα αὐτῶν εἶναι ἡ παρακμὴ τῶν ἐκπαιδευτικῶν ἰδρυμάτων τοῦ Πατριαρχείου. Τὰ τέκνα τῶν ἀναγκάζονται ὅπως φοιτῶσιν εἰς Λατινικὰς προπαγανδιστικὰς Σχολὰς. Τὰ παῖδια ταῦτα ἡλικιούμενα, δὲν θὰ ἔχωσι γνῶσιν τῆς ἱστορίας τῶν ἱεροπραξιῶν τῆς Ἐκκλησίας τῶν. Συναισθάνονται αἰχμηρῶς τὴν ἀμάθειαν τοῦ ἐνοριακοῦ τῶν κλήρου καὶ, πρὸ παντός, ἀγανακτοῦσι βαθέως διὰ τὸ κλείσιμον τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Σταυροῦ, ἡ ὁποία ἦτο κάποτε ἡ ὑπερφάνεια τοῦ Πατριαρχείου, καὶ εἰς τὴν ὁποίαν ἀμφότεροι, κλήρος καὶ λαός, εἶχον τὴν εἴσοδον ἐλευθέραν.

140. Ὅσον περὶ τῆς Μετριοπαθοῦς Μερίδος, αὕτη ἀναμφιβόλως, ἐν μέτρῳ τινί, ποιμνίζεται καὶ καθοδηγεῖται ὑπ' αὐτοῦ τούτου τοῦ Πατριάρχου, ἐνιοὶ δὲ τῶν παρα-

γόντων αὐτῆς εὐρίσκονται ἐν στενῇ προσωπικῇ συναφείᾳ μετὰ τῆς Αὐτοῦ Μακαριότητος. Ὁρισμένα μέλη τῆς Μερίδος ταύτης ἠνώθησαν ἀναμφιδόλως μετ' αὐτῆς διὰ τὸν λόγον ὅτι ἡ ἀντίθετος πατρία τοῦ τόπου των συνηνώθη μετὰ τῆς Μερίδος τῆς Κάϊφας. Οὐχ ἦττον, εἶναι γεγονὸς ἀναντίρρητον ἐν τῇ καταστάσει ταύτῃ, ὅτι τὸ παρὸν κίνημα δὲν εἶναι κίνημα ἐνωτικὸν ἀπάσης τῆς κοινότητος. Ὑπάρχει σημαντικὸς ἀριθμὸς ἀνδρῶν φιλησύχων, οἱ ὅποιοι ἐπιθυμοῦσι τὴν εἰρήνην καὶ ἐνδιαφέρονται, ὅπως ὁ βίος τῆς Ἐκκλησίας ἐξακολουθήσῃ τὴν κανονικὴν αἰτοῦ τροχίαν. Ἐξεπλάγηνεν ἐκ τῆς μετριοπαθείας καὶ ὀρθοφροσύνης τῆς ἐπιδειχθείσης εἰς τὰς ἐκφράσεις ἐνίων ἐκ τῶν μελῶν τῆς Μερίδος ταύτης. Ἐν Ὑπεριορδανίᾳ, ὅπου οἱ ἄνθρωποι ζῶσι μακρὰν τῶν Ἱεροσολύμων καὶ ὑπὸ ἰδιαίτεράν Κυβέρνησιν, ἀντελήφθησαν ὅτι πρὸς τὸ συμφέρον τοῦ τοπικοῦ πληρώματος, ἦτο εὐκατεῖον ὅπως τὸ Πατριαρχεῖον δεόν νὰ εἶναι καθίδρυμα ἰσχυρὸν καὶ ὅπως ἡ ἀξιοπρέπεια αὐτοῦ μὴ ἐλαττωθῇ. «Στηριζόμεθα ἐπὶ τοῦ Πατριαρχείου — μᾶς εἶπεν εἰς τῶν ἀγορητῶν — καὶ ἡ ἰστάμεθα ἢ πίπτομεν μετ' αὐτοῦ».

141. Τρεῖς σκέψεις καθ' ἡμᾶς ἐμφυχοῦσι τὴν Μερίδα ταύτην. Ἡ πρώτη εἶναι ὅτι ἐπανάστασις ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ εἶναι ἀνεπιθύμητος, καὶ ὅτι ὁρισμένοι προτάσεις τοῦ Συνεδρίου τῆς Κάϊφας ἔτεινον πρὸς τὴν διεύθυνσιν ταύτην. Ἡ δευτέρα εἶναι ἡ συναίσθησις ὅτι πρόβλημα ἀξιώσεων αἱ ὁποῖαι δὲν ἦτο δυνατόν νὰ πραγματοποιηθῶσιν εἶναι περιττὴ καὶ τρίτον, ὅτι θὰ ἦτο καλὸν νὰ δεχθῶσιν ὅτι ἡδύναντο νὰ λάβωσιν ἵνα τὸ λάβωσι γρήγορα.

142. Καὶ αἱ δύο Μερίδες εὐρέθησαν σύμφωνοι ἐπὶ τριῶν σημείων, τὰ ὁποῖα ἡ Μετριοπαθὴς Μερὶς, μετὰ μεγάλης ἐπιμελείας καὶ ἐμφατικότητος ἀνέπτυξεν ἡμῖν. Τὸ πρῶτον ἦτο ἡ ἵδρυσις Μικτοῦ Συμβουλίου καὶ Τοπικῶν τοιούτων. Τὸ δεύτερον ἡ παραδοχὴ τῆς ἐγχωρίου κοινότητος ἐν τῇ χορείᾳ τῆς Ἀγιοταφικῆς Ἀδελφότητος, καὶ τρίτον, ὅτι ἦτο ἐπιθυμητόν, ὅπως ὑπάρχῃ λαϊκὴ πλειοψηφία ἐν τῷ Μικτῷ Συμβουλίῳ. Τὸ τελευταῖον τοῦτο δὲν εἶναι ἐκ τῶν ἐπισήμων ἀξιώσεων τῆς Μετριοπαθοῦς Μερίδος, ἀλλὰ, ἐκτὸς ὀλίγων ἐξαιρέσεων, ὡς μᾶς ἐξήγησαν, ἦσαν ὅλοι ὑπὲρ αὐτοῦ καὶ διατεθειμένοι ὅπως συναινέσωσιν εἰς ἓν ἐξ ἰσοῦ διηρημένον Συμβούλιον, μόνον πρὸς τὸν σκοπὸν ὅπως ἰδῶσι τοῦτο ἐργαζόμενον ἐνωρίτερον.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΞΑΡΤΗΣΙΣ ΤΗΣ ΕΓΧΩΡΙΟΥ ΚΟΙΝΟΤΗΤΟΣ ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΥ.

143. Δὲν πρέπει νὰ ὑποτεθῇ ὅτι τὸ Πατριαρχεῖον δὲν ἀνεγνώρισε τὰς ὑποχρεώσεις του πρὸς τὰ τοπικὰ πληρώματα. Τοῦναντίον, τὰς ἐκ τῶν ἀφιερωμένων κτημάτων δαπάνας δὲν περιώρισεν εἰς συντήρησιν τῶν Προσκυνημάτων ἢ αὐτῆς τῆς Ἀδελφότητος. Ὑπῆρξε συνήθεια αὐτοῦ νὰ προμηθεύῃ ἐκκλησίας τε καὶ σχολεῖα διὰ τὸν ἐγχώριον πληθυσμὸν καὶ πληρῶνῃ τοὺς μισθοὺς τοῦ ἐνοριακοῦ κλήρου. Οἱ ἐντόπιοι κατήντησαν νὰ πιστεύωσι ὅτι ὅλα ταῦτα ἔπρεπε νὰ προμηθεύωνται παρὰ τοῦ Πατριαρχείου ἄνευ δαπάνης τινός ἐκ μέρους των. Τὰ τοπικὰ πληρώματα τῷ ὄντι διεφθάρησαν, μέχρι σημείου τινός, ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι ὅλα ἐγένοντο δι' αὐτοὺς καὶ ὅτι οὐδεμίαν οὗτοι ἀνεμένοντο νὰ καταβάλλωσι προσπάθειαν δι' ἑαυτούς. Οὐδεὶς αἰσθάνεται φρικίας διὰ τὴν κατάστασιν ταύτην. Τοῦναντίον, πρὸς αὐτοὺς φαίνεται ὀλοκληρωτικῶς φυσιολογικῇ. Ἐκεῖνοι, τῶν ὁποίων ἡ προσοχὴ ἐπεστίθη ἐπ' αὐτῆς, ἀπήντησαν ὅτι οἱ Λατίνοι καὶ οἱ Ἀρμένιοι εὐρίσκονται ἀκριβῶς εἰς τὴν ἰδίαν κατάστασιν. Μεταξὺ τῶν παραπόνων ἐναντίον τοῦ Πατριαρχείου ἐξ ἀμφοτέρων τῶν ὁχθῶν τοῦ Ἰορδάνου, εἶναι ἡ ἔλλειψις προμηθείας ἱερέων, ἐκκλησιῶν καὶ

σχολείων. Ἴσταναι ἐπάναγκες ὅπως ἐννοηθῇ καλῶς ὅτι τὸ Πατριαρχεῖον δὲν εἶναι πλέον εἰς θέσιν νὰ προμηθεύῃ τὰ καθιδρύματα ταῦτα ἐν τῇ ἰδίᾳ πλήρει καὶ γενναιοδωρῶ μετρῶ, ὡς ἐγένετο ἐν ταῖς ἡμέραις τῶν Ρώσων προσκυνητῶν. Εἶναι πλέον καιρὸς ὅπως οἱ λαῖκοι συνεισφέρωσι διὰ τὰς δαπάνας τῆς Ἐκκλησίας. Καίτοι ἐλπίζεται ὅτι διὰ τῶν προσπαθειῶν τῆς Ἐπιτροπῆς τὸ Πατριαρχεῖον θὰ ἐπανακτήσῃ τὴν φερεγγυότητά του, τῶν οἰκονομικῶν αὐτοῦ τιθεμένων ἐπὶ ὑγιεστέρων καὶ προοδευτικωτέρων βάσεων, δὲν δύναται ποτὲ πλέον νὰ ἐλπίσῃ, ὅτι θὰ γείνῃ πλούσιον τόσον ὅσον ἦτο πρότερον, καὶ ἐὰν τὰ μέλη τῆς ἐγγχωροῦ κοινότητος δὲν εἶναι διατεθειμένα νὰ συνεισφέρωσι διὰ τὰς ἐπιτοπίους αὐτῶν δαπάνας, ἢ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας δὲν δύναται νὰ καταστῇ ἀνθηρά.

ΝΕΑ ΚΙΝΗΣΙΣ ΕΝ Τῇ ΕΠΙΤΟΠΙᾳ ΚΟΙΝΟΤΗΤΙ.

144. Τὰ γεγονότα ταῦτα πράγματι ἤδη ἀναγνωρίζονται. Μερικοὶ τῶν ἀρίστων τῆς νεωτέρας γενεᾶς, ἤρχισαν νὰ αἰσθάνωνται, ὅτι ἡ ἐξάρτησις τῆς κοινότητος ἐκ τοῦ Πατριαρχείου ἐγένετο πηγὴ διαφθορᾶς καὶ ὅτι δέον νὰ ἐργασθῶσι δι' ἐαυτούς. Ἐν Ἰόππῃ, Κάϊφα καὶ Ἱερουσαλήμ, ἰδρύθησαν προκαταρκτικὰ σχολεῖα μετὰ τμημάτων μέσης ἐκπαιδεύσεως, δι' ἐθελοντικῶν προσπαθειῶν, πρωτίστως δὲ διὰ τῶν ἐνεργειῶν τῶν Ἑταιριῶν τῶν Ὁρθόδοξων Νέων. Ἡ Κοινότης Ἰόππης εἶναι ἐξαιρετικῶς δραστηρία. Ἐν Ἰόππῃ ὑπάρχει ὡσαύτως Σύνδεσμος Κυριῶν ἀνασχολούμενος ἐπιζήλωις εἰς ἔργα κοινωφελῆ, καθὼς καὶ Σχολὴ ἀρρένων καὶ θηλέων. Ἡ Κοινότης κέκτηται θαυμασίαν καὶ καλῶς συμπληρωμένην ἐκκλησίαν ἰδικὴν τῆς*. Καὶ ἐν Ἱεροσολύμοις, ὡς καὶ ἐν Ἰόππῃ, ὑπάρχει Σύνδεσμος Κυριῶν, καὶ τὸ Σωματεῖον τοῦτο συνεβλήθη, ὅπως πληρώσῃ τὰς δαπάνας διὰ τὴν ἐκπαίδευσιν ἑνδεκα κορασίδων, οἱ γονεῖς τῶν ὁποίων ἠδυνάτουν νὰ πράξωσι τοῦτο, ἐν τῇ

*) Ὁ ἀκόλουθος Ὑπολογισμὸς τῆς Κοινότητος Ἰόππης σχετικῶς μετὰ τὰς συνδρομὰς αὐτῆς ὑπὲρ διαφορῶν τοπικῶν σκοπῶν μᾶς ἐδόθη παρὰ μέλους τινὸς τῆς Κοινότητος ταύτης:—

1). Διὰ τὴν Ὁρθόδοξον Φιλανθρωπικὴν Ἑταιρίαν τὴν ἐπιμελουμένην τὴν Ἐθνικὴν Ὁρθόδοξον Σχολὴν Ἀρρένων	Λ. Α.	550
2). Διὰ τὸ Ἀγαθοεργὸν Σωματεῖον τῶν Ὁρθόδοξων Κυριῶν, ὑπὲρ τῶν Ὁρφανῶν κορασίων τῶν ἐπιμελουμένων τὸ Παρθεναγωγεῖόν των	»	250
3). Διὰ τὴν Ἀγαθοεργὸν Ἑταιρίαν ὁ «Ἅγιος Γεώργιος», τὴν ἐπιμελουμένην τὴν Κλινικὴν τῶν καθὼς καὶ διὰ τὴν ταφὴν τῶν ἀπόρων τῆς ἐν λόγῳ Κοινότητος	»	350
4). Δωρεὰ πρὸς τὸν Αἰδεσιμώτατον Πρόεδρον τοῦ Ὁρθόδοξου Μοναστηρίου καὶ τοὺς τρεῖς Ἱερεῖς τῆς ἐν λόγῳ Κοινότητος διὰ Βαπτίσεις, Μνηστείας, Γάμους, Ἑορτὰς, Κηδείας κτλ.	»	1400
5). Διὰ τὴν Φιλολογικὴν Ἑταιρίαν τῶν Ὁρθόδοξων Νέων, ὡς δωρεὰ, κτλ.	»	150
6). Διὰ τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Ἁγίου Γεωργίου, πρὸς ἀγορὰν ἐλαίου, κηροῦ, μισθῶν νεωκόρου, κτλ.	»	300
Τὸ ὅλον	Λ. Α.	3,000

ἀνωτέρᾳ Σχολῇ διὰ νεάνιδας ἐν Ἱεροσολύμοις. Ὁγδοήκοντα τοῖς ἑκατὸν ἐκ τῶν μελῶν τοῦ ἐν Ἱεροσολύμοις Y.M.C.A., ἀνήκουσιν εἰς τὴν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν, τ' αὐτὸ δὲ λέγεται, ὅτι ἀληθεύει καὶ διὰ τὸ Y.W.C.A. Πολὸν μᾶς ἐξέπληξεν ἡ ζέσις καὶ ὁ ἰδεαλισμὸς μερικῶν ἐκ τῶν νέων τούτων, τῶν ὑπευθύνων διὰ τὴν κίνησιν ταύτην. Εἶναι πολὺ λυπηρὸν, ὅτι τὸ Πατριαρχεῖον φαίνεται εὐρισκόμενον ἐκτὸς προσωπικῆς ἐπαφῆς ἐν τῇ διαμορφώσει ταύτῃ τῆς Ἐκκλησίας, καθὼς ἐπίσης, ὅτι καὶ οἱ ὑπεύθυνοι διὰ τὴν ὄθνησιν ταύτην εὐδαμῶς ἀποβλέπουσι πρὸς τὸν Μοναχικὸν κλῆρον πρὸς καθοδήγησιν καὶ ἐμφύχωσιν.

145. Εἶναι ἀδύνατον νὰ μὴ προσβλέπη τις μὲ αἴσθημα συμπαθείας τὴν θέσιν, εἰς τὴν ὁποίαν εὐρίσκονται τὰ μέλη ταῦτα τῆς Ἐκκλησίας. Μετὰ τῆς ἐξαφανίσεως τῆς Τουρκικῆς διοικήσεως, εἰσῆλθον εἰς νέαν ἐποχὴν. Ἀτενίζουσιν ἤδη πρὸς νέαν ζωὴν διὰ τὴν πατρίδα των καὶ τὴν Κοινότητά των. Συναισθάνονται τὴν ἡθικὴν ἐπίκλησιν τοῦ Χριστιανισμοῦ, τοῦ πολίτου τὰ ἰδεώδη καὶ τὰ κοινωνικὰ καθήκοντα. Ὅπως ὅλοι οἱ νέοι τῆς ἐποχῆς των, εἶναι πλήρεις ἐθνικιστικῶν ἰδεῶν, καὶ ἡ γλῶσσα, ἥτις ἐνώνει αὐτοὺς πρὸς τοὺς συμπατριώτας των, τοῖς εἶναι προσφιλέως. Δὲν ἐπιθυμοῦσι νὰ ἐγκαταλείψωσι τὴν Ἐκκλησίαν των. Τοῦναντίον, εἶναι ἀφωσιωμένοι πρὸς τὰς παραδόσεις καὶ ἱεροτελεστίας αὐτῆς. Εὐρίσκουσιν ὅμως ἑαυτοὺς, ἕνεκα ἀλλοκότου τινὸς ἱστορικῆς διαμορφώσεως, ὑποτελεῖς Μοναστηρίου, τοῦ ὁποιοῦ ἡ μεγαλειτέρα ἔπαρσις εἶναι, ὅτι συνίσταται ἀπὸ μέλη ξένης φυλῆς (ἢ τὴν ὁποίαν αὐτοὶ οἱ ἴδιοι θεωροῦσι ξένην) τῆς ἰδικῆς των. Ὁ ἀρχηγὸς τῆς Ἐκκλησίας καὶ οἱ βοηθοὶ αὐτοῦ καθ' ὅλην τὴν χώραν εἶναι, κατ' ἀνάγκην, ξένοι. Καὶ εἰς τὰ μέρη ἀκόμη ἐκεῖνα, ὅπου ὁ λαὸς, κατὰ συνήθειαν, ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ ὑποδεικνύῃ ἴδιον ὑποψήφιον διὰ χηρεύουσιν Ἐπισκοπὴν, ἡ ἐκλογὴ των περιορίζεται εἰς μέλος τοῦ Ἑλληνικοῦ Μοναστηρίου. Θὰ ἡσθάνοντο τὴν κατάστασιν ὀλιγώτερον αἰχμηρῶς, ἂν οἱ κληρικοὶ αὐτῶν ἦσαν ἄνδρες ὑψηλοτέρων ἰδανικῶν καὶ βίου αὐστηροτέρου, ἢ ἂν ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσσα ἦτο ἡ ὑποχρεωτικῶς ἐκκλησιαστικὴ γλῶσσα τοῦ θρησκειώματος αὐτῶν. Ἀλλ' οὔτε τὸ ἐν οὔτε τὸ ἄλλο συμβαίνει. Ἀτενίζοντες διὰ μέσου τῶν συνόρων πρὸς τὸ Πατριαρχεῖον Ἀντιοχείας, βλέπουσιν Ἐκκλησίαν ἱκανοποιητικῶς κυβερνωμένην ὑπὸ Ἀραβὸς Πατριάρχου καὶ Ἱεραρχίας Ἀραβικῆς. Καὶ διερωτῶνται, διατὶ τοιαύτη τελειοποίησις δὲν εἶναι δυνατόν, ἔστω καὶ ἐν μέρει τοῦλάχιστον, νὰ ἐξασφαλισθῇ καὶ ἐν Παλαιστίνῃ;

146. Πρὸς ὑποστήριξιν τοιαύτης καταστάσεως ἀπαιτεῖται λίαν ὑψηλὸς βαθμὸς χριστιανικῆς καλοκαγαθίας, δυστυχῶς ὅμως τοῦτο εἶναι προτέρημα, τὸ ὁποῖον δὲν εὐρομεν προεξάρχον εἰς τὰς συζητήσεις ἡμῶν. Τὸ πνεῦμα τοῦ φυλετικοῦ ἀνταγωνισμοῦ ἐβασίλευεν ἀντ' αὐτοῦ. Κατέστη συχνάκις ἀναγκαῖον ὅπως ἄνευ περιστροφῶν ὑπενθυμίσω τις εἰς ἑαυτὸν καὶ τὴν συντροφίαν, ὅτι δὲν συνεζητοῦμεν ζήτημα φυλετικῆς πολιτικῆς ἀλλὰ ζήτημα θρησκείας.

ΥΠΕΡΙΟΡΔΑΝΙΑ.

147. Τὸ τμήμα τοῦτο τῆς Ἐκθέσεως ἡμῶν δὲν δύναται νὰ κλεισθῇ ἄνευ ἰδιαίτερας μνείας τῶν ὄρων τῶν ἐπικρατούντων ἐν Ὑπεριορδανίᾳ. Δέον νὰ ἐνθυμούμεθα ὅτι τὸ Πατριαρχεῖον δὲν περιορίζεται μόνον ἐν Παλαιστίνῃ. Ὅταν κατέλθῃ τις τὴν πεδιάδα τῆς Ἱερικῆς, διέλθῃ τὸν Ἰορδάνην καὶ ἀνέλθῃ τὴν λοφώδη χώραν τοῦ Μωάβ, ἐκπληττεται εὐρίσκων ἑαυτὸν ἐν τῷ μέσῳ σφριγώσης Χριστιανικῆς Κοινότητος, μὲ συμπεριφορὰν, τρόπους καὶ ἐνδυμασίαν μὲ τὴν ὁποίαν μᾶς ἔχουσι συνήθισιν οἱ Ἀραβες τῆς Αἰγύπτου. Εἶναι ὑπερήφανοι διὰ τὸ Χριστιανικὸν των θρήσκευμα, τὸ ὅποιον διетήρησαν διὰ μέσου τόσων αἰώνων, καὶ δὲν ἔχουσιν ἔστω καὶ τὴν ἐλάχιστην ἰδέαν ὅπως τὸ ἐγκαταλεί-

φωσι. Ἡ διατήρησις ἐν τῇ ζωῇ τῆς Κοινότητος αὐτῶν εἶναι κατόρθωμα ἐν τῷ ὅποιῳ τὸ Πατριαρχεῖον προσλαμβάνει ἐνεργὸν καὶ ἴσως νόμιμον ἔπαρσιν.

148. Βιοῦσιν ὑπὸ Μουσουλμανικὴν Κυβέρνησιν, ὄντες ὑπῆκοοι τοῦ Ἐμίρου Ἀμπτάλλα — ἐκεῖνο δὲ τὸ ὅποιον πρέπει νὰ ἐνθυμῆται τις εἶναι ὅτι οἰαδήποτε νομοθετικὴ ἐνέργεια ἀποδειχθῇ ἀναγκαία, δεόν νὰ ἐξασφαλισθῇ ἰδιαιτέρως εἰς τὸ ἔδαφος αὐτῶν καὶ ὅτι ἡ Παλαιστίνεος νομοθεσία δὲν ἔχει δικαιοδοσίαν τοῦ νομοθετεῖν διὰ τὴν Ὑπεριορδανίαν.

149. Οἱ ἀριθμοὶ αὐτῶν εἶναι κάπως γενναιοδῶρως ὑπολογισμένοι εἰς 20,000. Τὰ κυριώτερα αὐτῶν κέντρα εἶναι ἡ Σάλτη, ἡ ὁποία κεῖται περιβλέπτως ἐπὶ τῆς ὁδοῦ ἀπὸ Ἱεριχούντος εἰς Ἀμμάν — ἡ Μαδηβᾶ, ἐπὶ τῆς πεδιάδος, μίαν ὥραν καὶ ἡμίσειαν δι' αὐτοκινήτου ἀπὸ τὸ Ἀμμάν, διὰ μέσου ἐκτάσεως ἄνευ ὁδῶν καὶ χώρας πετρῶδους ἔνθα ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία διαφυλάττει ἀκόμη τὸν περίφημον Μωσαϊκὸν Χάρτην τῆς Παλαιστίνης, συντεθέντα κατὰ τὸν 4ον αἰῶνα — καὶ τὸ Κάρακ, ἐκπληκτικὸν μέρος, κείμενον ἐπὶ ὄρους ἐπιβλέποντος τὴν Νεκρὰν Θάλασσαν, δεσποζόμενον διὰ τῶν ἐρειπίων μεγάλου Σταυροφοριακοῦ Φρουρίου, καὶ ἐφικτὸν διὰ μακροῦ καὶ ἐπιπόνου ταξιδίου μέσῳ ἀκαλλιεργήτων ἐρήμων. Ἀλλὰ κέντρα μεταξὺ τῶν βορείων λόφων, εἶναι τὸ Ἀτζλὸν καὶ τὸ Ἑλ-Χούσουν, ἕκαστον μετ' ἀθροίσματος χωρίων περὶ αὐτό. Ταῦτα ὅμως εὐρίσκονται εἰς μέρη λίαν δυσπρόσιτα δι' ἡμᾶς πρὸς εὐχερῆ ἐπίσκεψιν, ἀντιπροσωπεῖται δὲ ἐξ ἀμφοτέρων τῶν μερῶν ἦλθον πρὸς συνάντησιν ἡμῶν εἰς Ἀμμάν.

150. Δὲν ἦτο πολὺ καθαρὸν δι' ἡμᾶς διατὶ ἐθεωρεῖτο ἀναγκαῖον ὅπως ὑπάρχουσι δύο φατρίαι — διότι ὅλοι ἐζήτουν τὰ ἴδια πράγματα. Ὅλοι ἐκραύγαζον διὰ σχολεῖα, δι' ἐκκλησίας, καὶ ἱερεῖς — ἐξαιρετικῶς ὅμως διὰ σχολεῖα. Ἀντελαμβάνοντο ὅτι εἰς τὴν θέσιν εἰς τὴν ὁποίαν εὐρίσκοντο, κοινοτικά σχολεῖα, εἰς τὰ ὁποῖα τὰ τέκνα αὐτῶν θὰ ἠδύναντο νὰ διαπαιδαγωγηθῶσιν ἐν τῇ ἀτμοσφαιρᾷ τῆς Ἐκκλησίας των, ἦτο, διὰ χρειάζεται ὅπως κρατῇ τὴν κοινότητά των ἐν τῇ ζωῇ. Ἐπεκράτησε πάντοτε ἡ συνήθεια ὅπως δι' ὅλα ταῦτα φροντίζῃ καὶ προμηθεύῃ εἰς αὐτοὺς τὸ Πατριαρχεῖον, καὶ διὰ τοῦτο ἐμαίνοντο ἐναντίον τοῦ Πατριάρχου, διότι δὲν ἐπρομήθευε ταῦτα καὶ τώρα. «Ζῶμεν, — μᾶς εἶπεν εἰς ἓκ τῶν λόφων ὁμιλητῆς — εἰς χριστιανικὸν χωρίον, καὶ δὲν ἔχομεν οὔτε ἐκκλησίαν, οὔτε ἱερέα, οὔτε σχολεῖον. Δὲν εἶναι αἰσχος; Δὲν ἐφαντάζοντο οἱ ἄπλοοι αὐτοὶ ἄνθρωποι ὅτι οἰονδήποτε μερίδιον ὑπῆρχεν εἰς τὸ αἰσχος αὐτὸ ἦτο ἰδικόν των. Δέον ὅμως νὰ ἐνθυμούμεθα ὅτι ἡ ὑπ' αὐτῶν συντήρησις τῶν ἰδρυμάτων αὐτῶν ἦτο ἀντίθετος πρὸς τὸ ἔθιμον, ὀφειλομένον δ' ὡσαύτως νὰ ἐνθυμούμεθα ὅτι αἱ πολυτεεῖς αὐτῶν οἰκονομίαι εἶχον κατατεθῇ ἐν τῷ Πατριαρχείῳ καὶ ὅτι τὸ Πατριαρχεῖον ἤδη ἦτο ἀφερέγγυον καὶ ἠδυνάτει νὰ πληρῶσῃ τὰ χρέη του ἢ τοὺς τόκους αὐτῶν.

151. Ἦτο ἀναγκαῖον ὅπως οἱ ἄνθρωποι οὗτοι ἀντιληφθῶσι πράγματι ὅτι τὸ Πατριαρχεῖον, καίτοι κάποτε ἦτο πλούσιον, τώρα ἦτο πτωχόν, προσέτι δέ, ὅτι δὲν θὰ ἐγίνετο ποτὲ πλέον τόσο πλούσιον πάλιν. Ὅταν τοῦτο ἠγνοήθη, εἰς ἓκ τῶν ὁμιλητῶν μᾶς εἶπε — «Δὲν εἴμεθα μεγάλη χώρα ὅπως ἡ Σάλτη καὶ τὸ Κάρακ. Ἐνα χωρικὸν σχολεῖον μας ἀρκεῖ. Δόσατέ μας 4 λίρας τὸν μῆνα νὰ πληρώνωμεν τὸν διδάσκαλον, καὶ τὰ ἄλλα τὰ προμηθεύομεν ἡμεῖς». Αὕτη ἦτο ἡ πρώτη πρακτικὴ ἀναγνώρισις τῶν θετικότητων τῆς καταστάσεως, ἣν μέχρι τοῦδε εἴχομεν συναντήσῃ.*

*) Εἶναι δυστύχημα ὅτι τὰ Οἰκονομικά τοῦ Πατριαρχείου δὲν εἶναι εἰς κατάστασιν νὰ ἀναπαυλῶσιν εἰς τὴν ἐπίκλησιν ταύτην, εὐτυχῶς ὅμως ὑπάρχει κάποια ἐλπίς ὅπως τὰ ἀπαιτούμενα χρήματα διὰ τὸ σχολεῖον τοῦτο προμηθεύσῃ ἀνώνυμος Ἀμερικανὸς Κύριος.

152. Ὅτι ὁ ἐν Ὑπεριορδανίᾳ πληθυσμὸς ζητεῖ, ἐκτὸς σχολείων, εἶνε ἱερεῖς — περισσοτέρους ἱερεῖς — καὶ καλλιτέρους ἱερεῖς. — «Ὁ ἱερεὺς ἡμῶν εἶναι γέρων καὶ τυφλός», μᾶς εἶπεν εἰς ἓκ τῶν ἱκετῶν, — «δὲν ἔχομεν κένενα νὰ θάψῃ τοὺς νεκροὺς μας». Πρὸς τούτοις ἐπιζητοῦσιν ἱερεῖς ἀνεπτυγμένους. Ἠρωτήσαμεν τὸν πρῶτον τῇ τάξει ἱερέα τῆς Σάλης — ἰσχυρὸν χαρακτήρα, ἡγούμενον τοῦ Πατριαρχικοῦ κόμματος καὶ κύριον, ὡς φαίνεται, τῆς τέχνης τοῦ ἀρχεῖν καὶ διοικεῖν ἀνδρῶν — διατί δὲν ἐκήρυττε πρὸς τὸ ποιμνιον αὐτοῦ τὰς Κυριακάς. Καὶ μᾶς ἀπήντησεν ἀμέσως καὶ εὐλικρινῶς «Δὲν εἰμαι ἐγγράμματος ἄνθρωπος».

153. Προσέτι δ' ὅλοι ζητοῦσιν Ἀρχιερέα, πολλοὶ δ' ἐξ αὐτῶν ἐνθυμοῦνται, ὅτι εἶχον κάποτε ἓνα — καὶ τὸ περισσότερον, ὅτι ὁ Ἀρχιερεὺς αὐτὸς ἐκήρυττε διδασκᾶς Ἀραβιστί — μέχρις ὅτου ἐκλήθη ὡς Πατριάρχης Ἀντιοχείας. Χρειάζονται Ἀρχιερέα, ὅχι μόνον ὡς Πνευματικὸν Πατέρα, ἀλλὰ καὶ ὡς ὑποκείμενον ἱκανόν, ἵνα ἐκπροσωπῇ αὐτοὺς παρὰ τῇ τοπικῇ Κυβερνήσει. Ἐπὶ τοῦ παρόντος δὲν ὑπάρχουσι τακτικοὶ Πατριαρχικοὶ ἀντιπρόσωποι ἀνατολικῶς τοῦ Ἰορδάνου, τοῦ διαθετομένου μισθοῦ ὄντος ἀνεπαρκούς, καὶ αἱ θέσεις πληροῦνται ὀνομαστικῶς παρὰ τῶν ἐφημερίων. Ὁ Ἐπίσκοπος Ὑπεριορδανίας (ἐάν ποτε ἀναφανῇ) δὲν θὰ εἶναι πρόσωπον ζηλοτυπούμενον. Αἱ περιοδεῖαι αὐτοῦ πρὸς ἐπίσκεψιν τοῦ διεσπαρμένου ποιμνίου του, θὰ εἶναι ταξίδια ἀποστολικῆς κακουχίας, διότι εἶναι δυσκόλως ἐνδεχόμενον νὰ ἔχῃ αὐτοκίνητον εἰς τὴν διάθεσίν του. Οἱ μισθοὶ τῶν ποιμαντικῶν Μητροπολιτῶν τοῦ Ἱεροσολυμιτικοῦ Θρόνου εἶναι μακρὰν τῆς πολυτελείας. Μετὰ τοῦ ἀναγκαιοῦντος προσωπικοῦ θ' ἀπηγείτο ποσὸν Λ. Α. 550 (ἐκτὸς τῶν ὁδοιπορικῶν ἐξόδων) πρὸς συντήρησιν Ἐπισκόπου. Ὁ Πατριάρχης ἀπεξεδέχθη τὴν ἀξίωσιν δι' Ἐπίσκοπον Ὑπεριορδανίας «κατ' ἀρχήν», ἐπειδὴ ὅμως δὲν ὑπάρχει πιθανότης νὰ ἔχῃ τὸ ποσὸν τοῦτο εἰς τὴν διάθεσιν αὐτοῦ ἐπὶ τινα ἀκόμη καιρὸν, ἢ ἀποδοχῇ ὀλίγον σημαίνει*.

154. Εἶναι δύσκολον νὰ φαντασθῇ κανεὶς καταλληλότερον ἀντικείμενον Χριστιανικῆς ἐλεημοσύνης, ἀπὸ τὰς σχολικὰς ἀνάγκας τῶν Χριστιανῶν τῆς Ὑπεριορδανίας ἐν τῇ ἐποχῇ ταύτῃ τῆς ἱστορίας των. Ἐὰν ἦτο δυνατόν, δι' οἰανδήποτε ὀργάνωσιν, νὰ προμηθεύσῃ, ἐπὶ τινα ἔτη, τοὺς μισθοὺς τῶν ἀπαιτουμένων διδασκάλων ὑπὸ τοὺς ὄρους, οὓς προέτεινε ὁ προμνησθεὶς ἐκ τῶν λόφων ἐπίτροπος, θὰ ἐπέσυρε τὴν εὐγνωμοσύνην πνευματῶδους καὶ γραφικῆς Χριστιανικῆς Κοινότητος.

*) Ἐπειὶ ὁ λόγος διὰ τὴν παρουσίαν Ἐπισκόπου ἐν Ὑπεριορδανίᾳ εἶναι ἡ δικαιοδοσία, ἣτις καὶ ὑπὸ τὴν Τουρκικὴν ἀκόμη νομοθεσίαν (ἡ ὅποια εἶναι καὶ νομοθεσία Ὑπεριορδανίας) παρείχeto πρὸς τὴν Ἐκκλησιαστικὴν Ἀρχήν, εἰς ζητήματα μνηστειῶν, γάμου καὶ διαζυγίου. Εἶναι ἀδύνατον ἡ δικαιοδοσία αὕτη νὰ ἐξασκηθῇ ἀποτελεσματικῶς ὑπὸ τῶν ἐφημερίων. Ἡ συνήθεια εἶναι ὅπως ὁ ἱερεὺς ἐνεργῇ τὴν ἐξέτασιν καὶ ἀποστέλλῃ τὸ πόρισμα εἰς Ἱεροσόλυμα διὰ τὴν ἀπαιτουμένην ἀπόφασιν καὶ ἐνέργειαν. Τοῦτο εἶναι βεβαίως λίαν δυσχερὲς σῶμα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ.

ΓΕΝΙΚΗ ΕΞΕΤΑΣΙΣ ΤΩΝ ΑΞΙΩΣΕΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΔΥΟ ΜΕΡΙΔΩΝ.

155. Εύρισκόμεθα ἤδη εἰς θέσιν νὰ προχωρήσωμεν πρὸς τὴν γενικὴν ἐξέτασιν τῶν ἀξιώσεων καὶ τῶν δύο μερίδων. Ἐνθυμούμεθα ὅτι ἀμφότεραι συνεκρότησαν συνεδριάσεις, ἡ μία εἰς Κάϊφαν καὶ ἡ ἄλλη εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ ἀμφότεραι ἐδημοσίευσαν τυπικὰς παραστάσεις τῶν ἀξιώσεων αὐτῶν, αἱ ὁποῖαι διαλαμβάνονται ἐν τοῖς Παραρτήμασιν « Α » καὶ « Β » τῆς Ἐκθέσεως ταύτης. Κατὰ τὰς συνεντεύξεις ἡμῶν μετὰ τῶν διαφόρων ἀντιπροσωπειῶν, ἦτο συνήθεια δι' ἐκάστην ἀντιπροσωπείαν, συνοφίζουσα τὴν θέσιν αὐτῆς, νὰ δηλοῖ ἐὰν διέκειτο ὑπὲρ τῶν ἀποφάσεων τοῦ ἐνὸς ἢ τοῦ ἄλλου τῶν Συνεδρίων τούτων.

ΑΞΙΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ ΤΗΣ ΚΑΪ-ΦΑΣ.

156. *Τὸ Μικτὸν καὶ τὰ Τοπικὰ Συμβούλια.* Ἐπὶ τῆς προμετωπίδος τῶν ἀξιώσεων τῆς Μερίδος ταύτης, εὐρίσκεται ἡ ἀνασούστασις τῶν Συνταγματικῶν Σωμάτων— ὑποσχεθέντων πρὸ πεντήκοντα ἐτῶν ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου Ἱεροθέου, ἰδρυθέντων δὲ πράγματι τῷ 1910, διαταγῇ τῆς Τουρκικῆς Κυβερνήσεως—ἥτοι, «Μικτὸν Συμβούλιον» δι' ὅλον τὸ Πατριαρχεῖον καὶ «Τοπικὰ Συμβούλια» εἰς ὅλας τὰς διαφόρους ἐπαρχίας, ἐκ τῶν ὁποίων συνίσταται τοῦτο.

157. Τὸ «Μικτὸν Συμβούλιον» νὰ σχηματισθῇ κατὰ τὸ πρότυπον τοῦ ἄλλοτε ὑπάρξαντος ἐν τῷ Οἰκουμένῳ Πατριαρχεῖῳ Κων/πόλεως. Νὰ μὴ ἀπαρτισθῇ ἐξ ἴσου καθὼς τὸ παλαιὸν Μικτὸν Συμβούλιον, ἀλλὰ ν' ἀποτελῇται τὸ ἐν τρίτον ἐξ ἐκκλησιαστικῶν μελῶν καὶ τὰ δύο τρίτα ἐξ εὐπαιδευτῶν μελῶν τῆς ἐγχωρίου Κοινότητος, ἐκλεγομένων ὑπὸ τῶν Τοπικῶν Συμβουλίων. Ἡ δικαιοδοσία αὐτοῦ νὰ εἶναι ὡς ἡ τοῦ Συμβουλίου Κων/πόλεως, δηλαδή, νὰ ἔχῃ τὴν γενικὴν ἐποπτείαν ὅλων τῶν κτημάτων τῆς Ἐκκλησίας, ὅλων τῶν ἀφιερώσεων καὶ ὅλων τῶν σχολείων αὐτῆς καὶ ἐκκλησιῶν.

158. Τὰ «Τοπικὰ Συμβούλια» ν' ἀπαρτίζονται ἐκ τῶν μελῶν τῶν τοπικῶν κοινοτήτων (ὑποθετικῶς ἐκλεγμένων ὑπὸ τῶν πληρωμάτων) ὑπὸ τὴν πρεσβείαν τοῦ «Ἐκκλησιαστικοῦ Ἀρχηγοῦ» (ὑποθετικῶς τοῦ Πατριαρχικοῦ Ἀντιπροσώπου.

159. *Διοικήσεις τῆς Ἐκκλησίας ὑπὸ τῶν Σωμάτων τούτων.* Τὰ δύο ταῦτα σώματα εἰς τὸ ἐξῆς θὰ διοικῶσι τὴν Ἐκκλησίαν ὁλόκληρον (ἐκτὸς τοῦ Πατριάρχου καὶ τῆς Συνόδου, ἐν τῇ ἐκτελέσει καθαρῶς πνευματικῶν καθηκόντων). Ὁ χαρακτήρ τῆς διοικήσεως ταύτης θὰ ἐκτιμηθῇ ἐκ τῆς ἐξετάσεως αὐτοῦ ὑπὸ τοῦς ἀκολούθους τίτλους:-

- 1). *Ὁ Πατριάρχης.* Εἰς ὅλα τὰ ζητήματα, πολιτικά, διοικητικά καὶ οἰκονομικά, ὁ Πατριάρχης νὰ μὴ ὁμιλῇ ἐκ μέρους τῆς Κοινότητος, ἐκτὸς τῇ ρητῇ ἀδείᾳ τοῦ Μικτοῦ Συμβουλίου. Νὰ μὴ ἐμφανίζεται δημοσίᾳ πρὸς τὸν σκοπὸν τούτον, ἐκτὸς ἂν συνοδεύηται ὑπὸ δύο μελῶν τοῦ Μικτοῦ Συμβουλίου.*

*) Αἰτία τῶν μοναδικῶν τούτων προτάσεων εἶναι ὅτι εἰς ὠρισμένας δημοσιευθείσας προφορὰς ἐμφράσεις ἡ Αὐτοῦ Μακαριότης ἐπεχείρησε νὰ ὁμιλήσῃ μετὰ τινος καλοκαγαθίας περὶ τῶν φιλοδοξιῶν τοῦ Σωτισμοῦ.

- 2). **Ἡ Ἀδελφότης.** Οὐδείς (ἐκτὸς ἰθαγενῶν τῆς χώρας) θὰ εἰσέρχεται ἐν τῇ Ἀδελφότητι ἄνευ τῆς ἐγκρίσεως τοῦ Μικτοῦ Συμβουλίου.
- 3). **Ἡ Ἱεραρχία.** Ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐν ἐνεργείᾳ Ἐπισκόπων νὰ αὐξηθῇ διὰ τῆς συστάσεως τῶν Ἐπισκοπῶν Βηθλεέμ, Ἰόππης καὶ Ὑπεριορδανίας, οἱ δὲ Ἐπίσκοποι αὐτῶν νὰ ἐκλέγονται ὑπὸ τῶν Τοπικῶν Συμβουλίων, ὑποκείμενοι τῇ ἐγκρίσει τοῦ Μικτοῦ Συμβουλίου.
- 4). **Ὁ Πατριαρχικὸς Ἀντιπρόσωπος.** Ὅλοι ὅσοι δὲν γνωρίζουσι τὴν Ἀραβικὴν νὰ ἀνακληθῶσι πάπαντα καὶ ἀντικατασταθῶσι διὰ μελῶν τοῦ ἐγχωρίου κλήρου. Οὐδείς ἐκ τῶν λειτουργῶν τούτων θὰ ἐκπροσωπῇ τὴν Κοινότητα εἰς οἰονδήποτε τοπικὸν ζήτημα, ἐκτὸς τῇ ἐγκρίσει τοῦ Τοπικοῦ Συμβουλίου, καὶ τῇ συνοδείᾳ δύο αὐτοῦ μελῶν.
- 5). **Ὁ Κληρὸς.** Οὐδείς ἱερεὺς ἢ διάκονος θὰ διορίζεται ἄνευ τῆς ἐγκρίσεως τοῦ τοπικοῦ Συμβουλίου.
- 6). **Τὰ Ἐκκλησιαστικὸν Σῶμα γενικῶς.** Ὅλα τὰ πειθαρχικὰ ζητήματα θὰ ὑποβάλλωνται ἐν πρώτοις πρὸς τὸ Μικτὸν Συμβούλιον τὸ ὁποῖον θὰ ἀποφασίζῃ ἐὰν ὁ ἔνοχος θὰ μεταβιβάζεται πρὸς ἐκδίκασιν εἰς τὴν Σύνοδον.
- 7). **Ἀφιερώσεις τῆς Ἐκκλησίας.** Καὶ αὐταὶ ἐπίσης, ὡς εἴρηται ἀνωτέρω, θὰ ὑπάγονται ὑπὸ τὸν ἔλεγχον τοῦ Μικτοῦ Συμβουλίου.

160. *Βελτίωσις τῆς θέσεως τῆς ἐγχωρίου Κοινότητος.*

- 1). Μέλη τῆς ἐγχωρίου Κοινότητος θὰ εἶναι ἐκλέξιμα πρὸς παραδοχὴν ἐν τῇ Ἀδελφότητι, ἄνευ τῆς ἐγκρίσεως τοῦ Μικτοῦ Συμβουλίου.
- 2). Ὅσοι τούτων εἶναι ἀπόφοιτοι μελετωμένης νέας «Ἐκκλησιαστικῆς Σχολῆς δι' Ἰθαγενεῖς», θὰ ἔχωσι ἀδικαίωμα προαγωγῆς εἰς τοὺς ἀνωτάτους βαθμοὺς τῆς ἱερωσύνης*.
- 3). Ὁ Ἐνοριακὸς κληρὸς θὰ ἀντικαταστήσῃ ὅλους τοὺς Πατριαρχικοὺς ἀντιπροσώπους τοὺς μὴ γνωρίζοντας τὴν Ἀραβικὴν (ἴδε ἀνωτέρω).
- 4). Ὅλοι οἱ ἐν ἐνεργείᾳ Ἐπίσκοποι ἐν τῷ μέλλοντι θὰ εἶναι μέλη τῆς ἐγχωρίου κοινότητος.

161. *Τὰ Ἐκκλησιαστικὰ Δικαστήρια.*

Τὰ Ἐκκλησιαστικὰ Δικαστήρια νὰ ἀναδιοργανωθῶσι διὰ Νόμου εἰδικοῦ, ὁ δὲ ἐν τοῖς Δικαστηρίοις τούτοις ἐν ἰσχύϊ Νόμος νὰ κωδικοποιηθῇ καὶ δημοσιευθῇ. Μέχρις οὗ ἐγκριθῇ ὁ ἐν λόγῳ Νόμος, τὸ Τοπικὸν Συμβούλιον θὰ ἐνεργῇ προσωρινῶς ὡς Ἐκκλησιαστικὸν Δικαστήριον.

162. *Ἐκπαιδευτικὰ Ἰδρύματα.*

Ἐκτὸς τῆς προμνησθείσης «Ἐκκλησιαστικῆς Σχολῆς δι' Ἰθαγενεῖς», θὰ ὑπάρχωσι προκαταρκτικὰ σχολεῖα παντοῦ καὶ τρεῖς ἀνώτεροι σχολαί, μία ἐν Ὑπεριορδανίᾳ, μία

*) Μέχρις οὗ ἰδρυθῇ τὸ σχολεῖον τοῦτο, οἱ ἐπιθυμοῦντες ὅπως εἰσελθῶσιν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς Ἐκκλησίας, θ' ἀποστέλλωνται εἰς τὴν Ἐκκλησιαστικὴν Σχολὴν Ἀντιοχείας. Πληροφορούμεθα ἐν τούτοις, ὅτι ἡ Σχολὴ αὕτη εὐρίσκεται ἐπὶ τοῦ παρόντος κλειστὴ ἐλλείψει πόρων.

ἐν Ἱερουσαλὴμ καὶ μία ἐν Ἰόππῃ. Τίποτε δὲν ἀναφέρεται περὶ τῆς μεθόδου διὰ τῆς ὁποίας θὰ ἐξειρεθῶσι τὰ ἀπαιτούμενα χρήματα.

163. Τοιαῦται εἶναι αἱ προτάσεις τοῦ Συνεδρίου τῆς Κάϊφας. Δὲν προτιθέμεθα, ὅπως συζητήσωμεν ταύτας ἐδῶ ἐν λεπτομερείᾳ. Παροδικῶς ὅμως δύναται νὰ παρατηρηθῇ, ὅτι συμπεριλαμβάνουσι προτάσεις, αἱ ὁποῖαι ἐν τῇ ὄψει αὐτῶν εἶναι ἐκκλησιαστικῶς ἀκατόρθωτοι. Τὰ μέλη τοῦ Συνεδρίου ἐνήργησαν προφανῶς ἄνευ ἐμπείρου συμβουλῆς ἐπὶ τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Δικαίου. Ἡ περίπτωσις αὕτη τῇ ὄντι ἀπεικονίζει μίαν τῶν δυσαρεσκείων αὐτῶν. Ἐπὶ τοῦ παρόντος, αἱ πηγαὶ τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Δικαίου εἶναι εὐχερῶς προσिताὶ μόνον Ἑλληνιστί, καὶ τὸ ἀντικείμενον εἶναι συνεπῶς πρὸς αὐτοὺς ὡς βιβλίον κλειστόν. Δὲν ἔχουσι συμπατριώτας ἐν τῇ Ἀδελφότητι, καὶ ὁ Ἑνοριακὸς αὐτῶν Κλήρος εἶναι ἄνευ ἐκκλησιαστικῆς καταρτίσεως. Πρὶν ὅμως προχωρήσωμεν περισσότερον ἐπὶ τῶν σημείων τούτων, θ' ἀνασκοπήσωμεν τὰς προτάσεις τῆς Μετριοπαθοῦς Μερίδος. (Βλέπε Παράρτημα « Β »).

ΑΞΙΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΜΕΤΡΙΟΠΑΘΟΥΣ ΜΕΡΙΔΟΣ.

164. Αἱ προτάσεις αὗται εἶναι πολυάριθμοι καὶ οὐσιώδεις καὶ συνετάχθησαν προφανῶς μετὰ περισκέψεως καὶ ἐπιμελείας. Οἰκονομικῶς διεγείρουσι τὴν ἀπορίαν, πλὴν οὐδεμία ἐξ αὐτῶν εἶναι ἐκκλησιαστικῶς ἀδύνατος — περίπτωσις ἐπιβεβαιούσα τὴν ἐντύπωσιν, ὅτι τὰ μέλη τοῦ Συνεδρίου τούτου δὲν ἔμειναν ἄνευ τῆς ὠφελείας ἐκκλησιαστικῆς καθοδηγήσεως. — Συνοφίζομεν ταύτας ὡς ἀκολούθως:

165. *Τὸ Μικτὸν καὶ τὰ Κοινοτικά Συμβούλια.*

1). Ἀνασύστασις τοῦ Μικτοῦ Συμβουλίου, συμφώνως τῇ Τουρκικῇ Διατάξει τοῦ 1910, (ἤτοι, ἀποτελουμένου ἀπὸ 6 ἐκκλησιαστικῶν καὶ 6 λαϊκῶν ἀντιπροσώπων).

(Σημ. Τὸ τότε ἰδρυθὲν Συμβούλιον ἐψήφισε δι' ἑαυτὸ ἐτήσιους μισθοὺς. Προτείνεται ὅπως ἐπὶ τοῦ παρόντος μὴ ὑπάρχωσι μισθοὶ διὰ τὸ πρῶτον ἔτος ἀλλὰ μόνον ἐπίδομα δι' ἔξοδα πραγματικά. Μετὰ ταῦτα θὰ ὑπάρχωσι μηνιαῖοι μισθοὶ συμφώνως πρὸς τὸν προϋπολογισμόν).

2). Ἡ δικαιοδοσία τοῦ Συμβουλίου τούτου θὰ συμπεριλάβῃ τὴν διανομὴν τῶν μισθῶν πρὸς τοὺς ἐνοριακοὺς ἱερεῖς, οἱ ὅποιοι εἰς τὸ ἔξῃς θὰ εἶναι χρηστοῦ χαρακτῆρος καὶ θὰ ἔχωσι γνώσεις τινὰς Ἐκκλησιαστικοῦ Δικαίου.

3). Τὸ Πατριαρχεῖον θὰ προπαρασκευάσῃ τὸν ἐτήσιον Προϋπολογισμόν καὶ θὰ ὑποβάλλῃ αὐτὸν πρὸς πληροφορίαν καὶ διὰ τὰς παρατηρήσεις τοῦ Μικτοῦ Συμβουλίου.

4). Θὰ ἰδρυθῶσιν ὡσαύτως Κοινοτικά Συμβούλια, συνφδὰ ἰδιαίτεροις Κανονισμοῖς, ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Μητροπολίτου ἢ τοῦ Πατριαρχικοῦ Ἀντιπροσώπου.

166. *Παραδοχὴ ἐν τῇ Ἀδελφότητι.* — Μέλη τῆς τοπικῆς κοινότητος νὰ εἶναι παραδεκτὰ ἐν τῇ (Μοναχικῇ) Ἱερουσύνῃ καὶ ἐκλέξιμα διὰ προαγωγὴν εἰς ὑψηλότερους βαθμοὺς.

167. *Ποιμαντικοὶ Ἐπίσκοποι.*— Κάτοικος Μητροπολίτης νὰ ἐγκατασταθῇ ἐν Ὑπεριορδανίᾳ, αὐτὸς δὲ καὶ ὅλοι οἱ Μητροπολίται νὰ ἐκλέγωνται κατὰ τὸ τοπικὸν ἔθιμον.

Ὅλοι οἱ Μητροπολίται νὰ ἔχωσι δίπλωμα ἀνωτέρας τινὸς ἐκκλησιαστικῆς σχολῆς.

Οἱ Μητροπολίται νὰ λαμβάνωσιν ἐπηρεξημένον μισθὸν καὶ ἐπιδόματα, ἐνεκα τῶν σημαντικῶν καθηκόντων, τὰ ὁποῖα ἐπιτελοῦσιν.

168. *Ἐκκλησιαστικὰ Δικαστήρια.*— Τὰ Ἐκκλησιαστικὰ Δικαστήρια νὰ διοργανωθῶσιν, ἰδρυθῶσι δὲ Δικαστήρια συνιστάμενα ἐκ τριῶν μέχρι πέντε λαϊκῶν μελῶν καὶ ἐνὸς ἰθαγενοῦς ἱερέως ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ τοπικοῦ Πατριαρχικοῦ Ἀντιπροσώπου*. Ὁ ἐν τοῖς Δικαστηρίοις τούτοις ἐν ἰσχύϊ νόμος νὰ μεταφρασθῇ καὶ δημοσιευθῇ.

169. *Ἱεροκήρυκες.* Διορισμὸς τεσσάρων Ἱεροκηρύκων, εἰς διὰ τὴν Ὑπεριορδανίαν καὶ τρεῖς διὰ τὴν Παλαιστίνην.

169α. *Ἐκπαιδευτικὰ καὶ ἄλλα Καθιδρύματα.* Ἐδῶ αἱ ἀξιώσεις τῆς Μετριοπαθοῦς Μερίδος εἶναι εὐκρινῶς δραστικώτεραι καὶ μᾶλλον προκεχωρημέναι ἐκείνων τοῦ Συνεδρίου τῆς Κάϊρας. Συμμετέχουσιν ὁμοῦ τοῦ ἰδίου σφάλματος — δηλαδή, δὲν ὑποδεικνύουσι πόθεν θὰ ἐξευρεθῶσι τὰ ἀπαιτούμενα χρήματα. Τὰ ζητούμενα καθιδρύματα εἶναι τὰ ἑξῆς:

- 1). Πλήρες Πανεπιστήμιον ἐν Ἱεροσολύμοις παρόμοιον τοῦ Ἀμερικανικοῦ Πανεπιστημίου τῆς Βυρηντοῦ καὶ τοῦ Λατινικοῦ Κολλεγίου Ἱεροσολύμων.
- 2). Τρία Οἰκοτροφεῖα Ἀρρένων καὶ ἓν θηλέων ἐκπαιδευτικοῦ βαθμοῦ ὁμοίου τῶν Σχολῶν Ἀγίου Γεωργίου καὶ Ἐπισκόπου Γκόμπι (αἱ δύο ἀνώτεροι Ἀγγλικανικαὶ Σχολαὶ ἐν Ἱεροσολύμοις).
- 3). Θεολογικὸν Φυτώριον πρὸς ἐκπαίδευσιν ἰθαγενῶν ἱερέων καὶ λαϊκῶν τῶν ἐπιθυμούντων νὰ καταταχθῶσιν ὡς μοναχοί.
- 4). Προκαταρκτικὰς Σχολὰς ἀρρένων καὶ θηλέων εἰς ὅλας τὰς πόλεις καὶ τὰ χωρία τῆς Παλαιστίνης.
- 5). Δύο Νοσοκομεῖα, ἓν εἰς Ἱεροσόλυμα καὶ ἓν εἰς Ὑπεριορδανίαν.
- 6). Φαρμακεῖα εἰς ὅλας τὰς πόλεις τοῦ Πατριαρχικοῦ κλίματος, οὕτως ὥστε οἱ ἄποροι νὰ προμηθεύωνται φάρμακα δωρεάν.
- 7). Ὁρφανοτροφεῖα διὰ τὰ ὀρφανὰ Παλαιστίνης καὶ Ὑπεριορδανίας.

Ἀναγινώσκων τις τὰς ἀξιώσεις ταύτας ἐν τῇ φωτὶ τῶν παρόντων ἰσχυρῶν προσόδων τοῦ

*) Ἐκφράζεται ἡ ἐπιθυμία ὅπως ἡ μεταρρύθμισις αὕτη ἐπεκταθῇ καὶ εἰς Ὑπεριορδανίαν, ὑπάρχουσιν ὁμοῦ δυσκολίαι ἐν τῇ εἰσηγήσει ταύτῃ. Ἐν Ὑπεριορδανίᾳ ἡ δικαιοσύνη τῶν Δικαστηρίων περιορίζεται εἰς ζητήματα σχετικὰ μὲ τὸν γάμον καὶ διαζύγιον καὶ ἐπικύρωσιν διαθηκῶν. Γάμος καὶ διαζύγιον ἐθεωρήθησαν πάντοτε ζητήματα ἀμύγους πνευματικοῦ Δικαστηρίου.

Πατριαρχείου, δὲν εἶναι δυνατόν νὰ μὴ αἰσθανθῇ, ὅτι ἡ ὀρθοφροσύνη, ἡ ὁποία ἐφαίνετο νὰ ἐξωογόνει ἀξιώσεις τινὰς τῆς Μετριοπαθοῦς Μερίδος, ἐδῶ τοὺς ἐγκατέλειπεν.

170. Αὗται εἶναι αἱ κυριώτεραι ἀξιώσεις καὶ τῶν δύο Μερίδων. Ἡ θέσις λοιπὸν εἰς τὴν ὁποίαν εὐρισκόμεθα εἶναι, ὅτι τὰ δύο ταῦτα σώματα, (τὰ ὁποῖα λαμβανόμενα ὁμοῦ δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν ὡς ἐκπροσωποῦντα ὁλόκληρον τὴν ἐγχώριον κοινότητα) συμφωνοῦσιν ἐπὶ τῶν ἐξῆς σημείων:—

- 1). Μικτὸν Συμβούλιον καὶ Κοινοτικά Συμβούλια σχετικὰ μετ' αὐτοῦ.
- 2). Παραδοχὴ τῆς ἐγχωρίου κοινότητος ἐν τῇ Ἀδελφότητι.
- 3). Λαϊκὴ ἐκλογὴ Ποιμαντικῶν Ἐπισκόπων.
- 4). Διοργανώσεις τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Δικαστηρίων, μετάφρασις δὲ καὶ δημοσίευσις τοῦ ἐν αὐτοῖς ἰσχύοντος νόμου.

Συμφωνοῦσιν ἐπίσης ὡς πρὸς τὸ κατεπεῖγον τῆς ἀναδιοργάνωσεως τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ συστήματος τῆς Κοινότητος, καὶ ἰδιαιτέρως, ἐπὶ τῆς προμηθείας Θεολογικῆς ἐκγυμνάσεως τῶν μελλόντων ἐφημερίων καὶ μοναχῶν. Τὰ κυριώτερα σημεία, ἐπὶ τῶν ὁποίων διαφωνοῦσιν εἶναι πρῶτον, ὁ σκοπός, καὶ δεύτερον, ἡ σύνθεσις τοῦ Μικτοῦ Συμβουλίου, — ἀλλ' ἐπὶ τοῦ δευτέρου σημείου εἶδομεν, ὅτι ἡ διαφωνία δὲν εἶναι πραγματικὴ. — Πρὸς τούτοις, ἡ Αὐτοῦ Μακαριότης (ὑποκειμένη τῇ οἰκονομικῇ καταστάσει) ἐνέκρινε καὶ ἡυλόγησεν ὅλας τὰς προτάσεις ταύτας τῆς Μετριοπαθοῦς Μερίδος, διακηρύξασα ταύτας ἐν ἁρμονίᾳ μετὰ τῶν ἐθίμων τῆς Ἀδελφότητος καὶ τοὺς Κανόνας τῆς Ἐκκλησίας. Θὰ προχωρήσωμεν λοιπὸν, ἐν καιρῷ, πρὸς ἐξέτασιν τῆς πρακτικῆς λειτουργίας τῶν ἀξιώσεων τούτων, ἐπὶ τῶν ὁποίων τοσοῦτον ὑφίσταται μέτρον ὁμοφωνίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η'.

ΩΡΙΣΜΕΝΑΙ ΠΡΟΚΑΤΑΡΚΤΙΚΑΙ ΣΚΕΨΕΙΣ.

Α'. Τὸ δικαίωμα καὶ τὰ ὅρια τῆς Κυβερνητικῆς ἐπεμβάσεως.

171. Πρὶν ἀναφερθῶμεν εἰς τὴν ἐν τῇ πράξει λειτουργίαν τῶν προτάσεων τούτων, θὰ ἦτο καλὸν νὰ προβῶμεν εἰς τὴν ἐξέτασιν ὠρισμένων προκαταρκτικῶν ζητημάτων, τὸ πρῶτον τῶν ὁποίων εἶναι — ποῖον ἔχει δικαίωμα ἡ Ἐντολοδόχος Κυβέρνησις, ὅπως ἐπέμβῃ ἐν τῇ παρούσῃ διενέξει, καὶ ποῖα εἶναι τὰ ὅρια οἰασδήποτε πιθανῆς ἐπεμβάσεως;—

172. Οὐδὲν θ' ἀντέκειτο τόσον πρὸς τὰ ἐνστικτα οἰασδήποτε Κυβερνήσεως συσταθείσης ἐπὶ τῇ βάσει τῶν Βρετανικῶν παραδόσεων, ἢ ἡ παράκλησις πρὸς ἐπέμβασιν

εἰς τὰς ἐσωτερικὰς ὑποθέσεις οἰασδήποτε θρησκευτικῆς κοινωνίας ὑπὸ τὴν διοίκησιν αὐτῆς. Καὶ ἂν ἀκόμη ἐπέλθοι περὶ τῆς ἀνάγκης τοιαύτης ἐπεμβάσεως, ἡ ἐπιθυμία αὐτῆς θὰ ἦτο νὰ περιορίσῃ τὴν ἐπέμβασιν αὐτῆς ἐντὸς τῶν στενωτέρων δυνατῶν ὁρίων.

173. Ἐν Παλαιστίνῃ, ἐν τούτοις, ἡ Ἐντολοδόχος Κυβέρνησις διεδέχθη μίαν *Damnosa hereditas*. Ὑπὸ τὴν Τουρκικὴν Κυβέρνησιν ὑπῆρχεν ἡ βεβαία καὶ γενικὴ προσδοκία, ὅτι εἰς ὅλας τὰς θρησκευτικὰς κρίσεις ἡ Κυβέρνησις ἐν τέλει θὰ παρενέβαινε πρὸς ἐξεύρεσιν λύσεως. Οἱ Τούρκοι ἀφιέρουν μεγάλους κόπους πρὸς διευθέτησιν τῶν διαφορῶν θρησκευτικῶν κοινοτήτων ὑπὸ τὴν ἐπιμέλειαν αὐτῶν. Ἡ πολιτικὴ αὐτῶν κατὰ τὰς τελευταίας γενεὰς συνίστατο εἰς τὴν ἀναγωγὴν τοῦ καταστατικοῦ ἐκάστης κοινότητος εἰς σύστημά τι κωδικοποιημένων κανονισμῶν καὶ εἰς τὸ νὰ ἐπιμένῃ, ὅπως αἱ ὑποθέσεις ἐκάστης κοινότητος διοικῶνται συμφώνως πρὸς τοὺς κανονισμοὺς τούτους. Ἡ Τουρκικὴ Κυβέρνησις ὠθεῖτο πρὸς τὴν διεύθυνσιν ταύτην ἐκ τῆς πολιτικῆς, ἣν ἠκολούθησε πάντοτε, διὰ τῆς ἀναγνωρίσεως τοῦ ἀρχηγοῦ ἐκάστης Ἐκκλησίας ὡς «Ἐθνάρχου» ἢ Κυβερνήτου τοῦ λαοῦ αὐτοῦ. Πρὸς τὸν Ἐθνάρχην ἀπέδιδε μεγάλας εὐθύνας, καί, οὕτω πρᾶττουσα ἀνελάμβανε καὶ αὐτὴ ὠρισμένας εὐθύνας ἀπέναντι τῆς γενικῆς κοινότητος*.

174. Ἡ ὑπαρξὶς τῆς γενικῆς ταύτης προσδοκίας ἀπεικονίσθη διὰ δύο ἐγγράφων τεθέντων πρὸς ἡμῶν ἐν τῇ παρουσίᾳ ἐρεύνη. Τὸ ἐν τούτων εἶναι τὸ ὑπόμνημα τὸ ὑπεβλήθη πρὸς τὴν Κυβέρνησιν παρὰ τοῦ Πατριάρχου, ζητοῦντος δήλωσιν ἐπιβεβαιούσαν τὸ *Status Quo*. (Ἰδε παράγραφον 27 ἄνωτέρω). Ἐν τῷ ὑπομνήματι ἐκείνῳ ὁ Πατριάρχης ἔλεγεν:

«Ἡ ἡμετέρα Κυβέρνησις, πρὸς τὴν ὁποίαν τὸ Πατριαρχεῖον ὀφείλει ἀπόλυτον πίστιν καὶ εἰλικρινῇ ἀφοσίωσιν, καὶ τῆς ὁποίας τὸ ἔργον ὀφείλει νὰ ὑποβοηθῇ καὶ διευκολύνῃ, δικαιούται νὰ παρακολουθῇ καὶ ἐποπτεύῃ ἐπὶ τοῦ ἔργου καὶ τῆς ζωῆς τοῦ Πατριαρχείου, χρεὶς δὲ τυχούσης, νὰ ὑποστηρίξῃ καὶ καθοδηγῇ αὐτό».

Τὸ ἄλλο ἐγγράφον εἶναι εἰς ἐκ τῶν «Μασμπατάδων» τῶν σταλέντων πρὸς τὴν Κυβέρνησιν μετὰ τὸ Συνέδριον τῆς Κάϊφας. Ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον φέρει ὑπογραφὰς τῶν μελῶν τῆς κοινότητος τοῦ Ἀτζλουν, ἐν Ὑπεριορδανίᾳ, καὶ τῶν περὶ αὐτὸ χωρίων. Εἶναι «Μασμπατᾶς» τελείως αὐθόρμητος καί, καίτοι ἐπικρίνει τὰς ἀποφάσεις τοῦ Συνεδρίου τῆς Κάϊφας, εἶναι προφανές, ὅτι δὲν πράττει τοῦτο ὑπὸ Πατριαρχικὴν ἐμπνευσιν. Ἡ τρίτη παράγραφος τοῦ Μασμπατᾶ τούτου ἔχει ὡς ἑξῆς:

«Μεταρρυθμίσεις θρησκευτικῶν ζητημάτων δεόν νὰ ἀνατεθῶσι πρὸς τὴν Κυβέρνησιν ἢ ὁποία δύναται νὰ ἔχῃ εὐρυτέραν ἀντίληψιν ἐν τῇ εἰσαγωγῇ νέων διευθετήσεων καὶ ἡ ἀπόφασίς αὐτῆς ἐπὶ τούτῳ δεόν νὰ εἶναι τελικὴ».

Κληρονομήσασα τὴν παράδοσιν ταύτην, εἶναι δύσκολον δι' ἐντολοδόχον Κυβέρνησιν νὰ διατηρήσῃ στάσιν ἀπολύτου ἀδιαφορίας καὶ ἀποχῆς.

* Πρὸ τοῦ πολέμου καὶ ὑπὸ τὸν δεσποτισμὸν τοῦ Ἀμπεὺλ Χαμίτ, ἡ τακτικὴ τῆς Κυβερνητικῆς ἐπεμβάσεως εἰς ἐκκλησιαστικὰς διενέξεις ἐν τῇ Ὁρθοδόξῃ Ἐκκλησίᾳ ἐπεξετάθη ὑπερβολικῶς. Εἰρωνικῶς εἰσηγήθη ἡμῖν παρὰ δυσμενῶς διακειμένων Λατίνων παρατηρητῶν, ὅτι ὁ Σουλτάνος ἦτο ὁ πραγματικὸς Ἀρχηγὸς τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας ἐν τῇ Τουρκικῇ Αὐτοκρατορίᾳ.

“Yıldız locuta est” causa finita est”.

175. Ὑπάρχει καὶ ἄλλη δυσχέρεια ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τῆς διευθύνσεως ταύτης εἰς τὴν παροῦσαν περίπτωσιν. Τὸ Πατριαρχεῖον εἶναι καθεστωτικὴ Ἐκκλησία καὶ αἱ ὑποθέσεις αὐτοῦ κλονίζονται διὰ κατὰστατικοῦ. Ἡ Τουρκικὴ Κυβέρνησις ἀνέλαβεν, ἄνευ οὐδεμιᾶς συνεννοήσεως μετὰ τῆς ἐγγωρίου κοινότητος τῆς Ἐκκλησίας, νὰ ἐγκρίνῃ κατὰστατικόν, διὰ τοῦ ὁποῦ νὰ σταθεροποιῇται ὁ νόμος καὶ ἡ συνήθεια τῆς Ἐκκλησίας. Μετὰ τὴν ἔκδοσιν τοῦ κατὰστατικοῦ τούτου, διαμαρτυრაὶ ἐγένοντο ὑπὸ τῆς ἐγγωρίου κοινότητος καὶ ὁ Πατριάρχης προέβη εἰς ὠρισμένας δηλώσεις, τὰς ὁποίας ἡ Κυβέρνησις ἔλαβεν ὑπὸ σημείωσιν. Αἱ δηλώσεις αὗται ἰσοδυνάμουν μὲ παραχώρησιν συντάγματος, ἀλλὰ τὸ σύνταγμα τοῦτο δὲν ἐπραγματοποιήθη ποτέ. (Ἴδε παράγραφον 48 ἀνωτέρω). Ἐφθασεν ἤδη καιρὸς διὰ τυπικὴν τοῦλάχιστον ἀναθεώρησιν τοῦ κατὰστατικοῦ πρὸς τὸν σκοπὸν ἐναρμονίσεως αὐτοῦ μετὰ τοῦ νέου καθεστῶτος. Ὑπάρχει λοιπὸν ἰδιαιτέρον κῦρος τὴν φορὰν ταύτην εἰς τὴν αἴτησιν τὴν γενομένην ἐκ μέρους τῆς κοινότητος, ὅπως ἡ Κυβέρνησις ἀναλάβῃ τὴν πλήρη καὶ θεμελιώδη ἐξέτασιν τοῦ παρόντος συντάγματος τῆς Ἐκκλησίας τοῦ ὡς διὰ νόμου θεσπισθέντος. Ὑπάρχει ἀκόμη καὶ ἄλλος λόγος πρὸς Κυβερνητικὴν ἐξέτασιν. Ἡ Τουρκικὴ Κυβέρνησις ἀπένειμε πάντοτε ὠρισμένην δικαιοδοσίαν εἰς τὰ Δικαστήρια τοῦ Πατριαρχείου. Ἀφ' οὗτο ὅμως ἀνέλαβε τὴν διοίκησιν ἡ Ἐντολοδόχος Κυβέρνησις, ἡ δικαιοδοσία τῶν Δικαστηρίων τούτων ὑβρύνθη ἐπαισθητῶς. Πολιτικαὶ ὑποθέσεις μεγάλης σπουδαιότητος φέρονται ὑπὸ τὴν ἀρμοδιότητα τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἀξιωματικῶν τοῦ Πατριαρχείου, τῶν ἐνεργούντων ὡς δικαστῶν. Ἐφ' ὅσον δὲ τὸ κατὰστατικὸν σύνταγμα τῆς Ἐκκλησίας ἐπηρεάζει τὴν ἐκλογὴν τῶν δικαστῶν τούτων, ἡ ἐγγωρίος κοινότης δικαιούται νὰ ζητήσῃ, ὅπως οἰαδήποτε προνόμια κέκτηνται οὗτοι ὑπὸ τὸ σύνταγμα τοῦτο, ἐξετασθῶσι καὶ προστατευθῶσι.

176. Ὑφίσταται ὁθεν ἰσχυρὰ περίπτωσις πρὸς Κυβερνητικὴν ἔρευναν εἰς τὰς ὑποθέσεις τοῦ Πατριαρχείου ἐν τῇ σταδίᾳ τούτῃ τῆς ἱστορίας του. Ἀλλ' ἐγείρεται φυσιολογικῶς τὸ ζήτημα, ποῖα θὰ εἶναι τὰ ὅρια τῆς Κυβερνητικῆς ἐνεργείας ὡς ἀποτέλεσμα τῆς ἐρεύνης ταύτης.

177. Εἰς ὅλα τὰ καθαρῶς πνευματικὰ ζητήματα, ἤτοι, εἰς ζητήματα πίστεως καὶ πειθαρχίας, ἡ Κυβέρνησις δέον ν' ἀρνῇται ἐπέμβασιν. Εἰς ἄλλα ζητήματα, τὰ ὁποῖα δύνανται ἐπίσης νὰ θεωρηθῶσι ὡς ζητήματα πνευματικοῦ χαρακτήρος, δηλαδή, ζητήματα σχετιζόμενα πρὸς τὴν πνευματικὴν διοργάνωσιν τῆς Ἐκκλησίας, ἡ Κυβέρνησις, ἐκτὸς ἀπολύτως ἐξαιρετικῶν τινων περιπτώσεων, δέον νὰ μὴ ἐπιζητῇ ἐπεμβάσεις. Πολὺ δυνατόν, ἐν τῇ ἐξετάσει τῆς καταστάσεως, ἡ Κυβέρνησις νὰ διῇ εὐκαιρίαν, ὅπως εἰσηγηθῇ ὠρισμένας λύσεις τῶν παρουσιαζομένων διαφόρων δυσχερειῶν καὶ προβλημάτων. Δύναται κάλλιστα, πρὸς τὸ συμφέρον γενικοῦ διακανονισμοῦ καὶ ἐπὶ σκοπῷ ἀποκαταστάσεως τῆς τάξεως εἰς τὰς ὑποθέσεις τῆς Ἐκκλησίας, νὰ ἐπιβάλῃ τὰς λύσεις ταύτας ἐπὶ τῶν καθεστωτικῶν Ἐκκλησιαστικῶν ἀρχῶν. ἔχει ἰδιαιτέρον τίτλον, ὅπως πράξῃ τοῦτο ἐκ τῆς δηλώσεως τοῦ Πατριάρχου, ἀνωτέρω μνημονευθείσης, ὅτι ἡ Κυβέρνησις «ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ παρακολουθῇ καὶ ἐποπτεύῃ τὸ ἔργον καὶ τὴν ζωὴν τοῦ Πατριαρχείου καὶ ἐν ἀνάγκῃ νὰ βοηθῇ αὐτὸ καὶ τὸ καθοδηγῇ». Ἀλλ' ὅσον καὶ ἂν αἱ λύσεις αὗται συνιστῶσιν ἑαυτὰς πρὸς τὴν Κυβέρνησιν, ἡ Κυβέρνησις ὀφείλει νὰ μὴ ὑποσκελίσῃ τὴν δειλίαν ἢ τὴν ἀντίστασιν τῶν καθεστωτικῶν τῆς Ἐκκλησίας ἀρχῶν καὶ ἐπιμείνῃ, ὅπως προσδῶσιν εἰς τὰς εἰσηγηθείσας λύσεις νομοθετικὴν μορφήν ἄνευ τῆς συναινέσεως τῶν ἀρχῶν τούτων. Ἡ Κυβέρνησις ὀφείλει νὰ προφυλάττῃ ἑαυτὴν ἀπὸ τοῦ νὰ ἐπιβάλλῃ ἐπὶ τῆς Ἐκκλησίας οἰανδήποτε ἐνεργεῖαν, τὴν ὁποίαν αἱ καθεστωτικαὶ τῆς Ἐκκλησίας ἀρχαὶ δυνατόν νὰ κηρύξωσι διαρρήδην ὡς ἀντικανονικὴν.

178. Μόνον εἰς λίαν ἐξαιρετικὰς περιπτώσεις, ὅπου π. χ. αἰσθάνεται πρέπον νὰ διεκδικήσῃ τὰ συνταγματικά δικαιώματα τῶν ὑπηκόων τῆς καὶ ἔχει τὴν βεβαιότητα, ὅτι δὲν δύναται νὰ υπάρξῃ πραγματικὴ ἢ εὐλογος Κανονικὴ ἀντίρρηση, ἢ Κυβέρνησις ὀφείλει νὰ σκεφθῇ περὶ τροποποιήσεων τοῦ Συντάγματος τῆς Ἐκκλησίας, ἄνευ τῆς συναινέσεως τῶν καθεστωτικῶν αὐτῆς ἀρχῶν.

179. Ὅσον ἀφορᾷ ὁμως τὰ διοικητικὰ ζητήματα, ἡ κατάστασις διαφέρει. Ὑπάρχουσι ζητήματα, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἡ Κυβέρνησις δύναται νὰ θεωρῇ ἑαυτὴν δεδικαιολογημένην ἐπιμένουσα εἰς νομοθεσίαν, πρὸς προστασίαν ἑαυτῆς ἢ διὰ τὴν προστασίαν οἰκουμένης ἐκ τῶν ὑπηκόων αὐτῆς, ὁ ὁποῖος ἀποτελεῖ στοιχεῖον ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ.

180. Προσέτι, ὅσον ἀφορᾷ τὰς ἐφημέρους προσόδους τῆς Ἐκκλησίας, εἶναι ἀνεγνωρισμένον, ὅτι αἱ Κυβερνήσεις ἔχουσιν ὠρισμένα δικαιώματα. Αἱ τοιοῦτου εἶδους πρόσοδοι ἔχουσι χαρακτῆρα δημοσίων θρησκευτικῶν ἐλεημοσυνῶν. Ὡς πρὸς τὰς ἐλεημοσύνας ταύτας, αἱ τῆς Ἐκκλησίας ἀρχαὶ εἶναι οἱ κηδεμόνες. Τὸ Κράτος ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ ἐπιμείνῃ, ὅπως ἡ κηδεμονία τυγχάνῃ ἐντίμου καὶ ἀποτελεσματικῆς διαχειρίσεως. Ἐχει τὸ δικαίωμα, ἐν ἀνάγκῃ, νὰ ἐπιμείνῃ ἐπὶ λαϊκῆς ἀντιπροσωπείας, ἢ, εἰς ἐσχάτους περιπτώσεις, καὶ ἐπὶ οἰκονομικοῦ ἐλέγχου ἰκδύμη.

181. Ἐν τῇ παρούσῃ περιπτώσει ἐν τούτοις, ὑπάρχει ἐν λίαν ἰδιαιτέρον χαρακτηριστικόν, καὶ τοῦτο εἶναι ἡ Τουρκικὴ Διοικητικὴ Διάταξις τοῦ 1910. Ἡ Διάταξις αὕτη καθιέρωσε διὰ πρώτην φορὰν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ Συμβούλιον πρὸς ἐκπροσώπησιν τῶν λαϊκῶν συμφερόντων καὶ διαχειρίσιν ὠρισμένου μέρους τῶν προσκαίρων εἰσοδημάτων τῆς Ἐκκλησίας. Τοιαῦτα Συμβούλια εἰσῆχθησαν βαθμηδὸν εἰς ὅλας τὰς Ἐκκλησίας καὶ Κοινοτητας τὰς διοικουμένας ὑπὸ τῆς Τουρκικῆς Κυβερνήσεως. Εἰς ὅλας ὁμως τὰς ἄλλας περιπτώσεις ἐγένετο προμήθεια διὰ τὰ Συμβούλια ταῦτα ἐν τῷ Θεμελιώδει Νόμῳ. Εἰς τὸ Πατριαρχεῖον Ἱεροσολύμων, τὸ Μικτὸν Συμβούλιον ἐδράζεται ἀκόμη ἐπὶ Διοικητικῆς τινος Διατάξεως μὴ προσλαβούσης εἰσέτι νομοθετικὴν μορφήν. Τοιαύτη κατάστασις δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἐξακλουθῇ καὶ εἶναι εὐκρινῶς ἀναγκαῖον, ὅπως ὡς μέρος τῆς ἀναθεωρήσεως τοῦ Θεμελιώδους Νόμου τοῦ Πατριαρχείου συμπεριληφθῇ καὶ ἡ Διάταξις αὕτη, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ μέρος τοῦ Status Quo ἐν τῷ Θεμελιώδει Νόμῳ. Ἡ Διάταξις αὕτη δὲν ἔχει τίποτε τὸ ἀπαρهابτικόν (sacrosanct). Αὕτη ἀφ' ἑαυτῆς χρήζει ἀναθεωρήσεως. Ἡ Κυβέρνησις δικαιοῦται, πρὸ τῆς ἐκδόσεως αὐτῆς ἐν τελικῷ σχήματι, νὰ ἐξετάσῃ αὐτήν, νὰ μελετήσῃ τὴν πρακτικότητά τῆς ἐφαρμογῆς τῆς καί, ἐν ἀνάγκῃ, νὰ μεταρρυθμίσῃ καὶ ἐπεκτείνῃ αὐτήν.

Β'. Οἰκονομικὴ Κατάστασις καὶ Προσδοκίαι.

182. Αἱ ἀξιώσεις καὶ τῶν δύο Μερῶν ἔχουσι τὸ ἥθος τοῦ ἐπιλήσιμονος τῆς παρούσης οἰκονομικῆς καταστάσεως τοῦ Πατριαρχείου. Μέμφονται αὐτὸ ἐπὶ ἀμελείᾳ καθηκόντων, τὰ ὁποία εἶναι τελείως ἀδύνατον νὰ ἐκτελέσῃ. Ἀποτείνονται πρὸς αὐτὸ ὡς νὰ ἦτο ἀκόμη εὐπορον καὶ ἀνθηρόν, — ὅπως εἰς τὰς ἡμέρας τῶν Ρώσων προσκυνητῶν — ὁπότε ἦντλει ὄχι μόνον τὰς ἀσώτους αὐτῶν εἰσφοράς, ἀλλὰ καὶ μέγα εἰσόδημα ἀπὸ γαλάς ἀφιερωθείσας πρὸς τὸν Πανάγιον Τάφον παρ' εὐλαβῶν ζηλωτῶν ἐν Βεσσαραβίᾳ. Τὸ πρῶτον πράγμα, τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ ἐννοηθῇ καλῶς εἶναι, ὅτι τὸ Πατριαρχεῖον ἦτο κάποτε πλούσιον, ὅτι τώρα εἶναι πτωχὸν καί, προσέτι, ὅτι οὐδεμία ὑπάρχει πιθανότης νὰ γίνῃ πλούσιον τόσον, ὅσον ἦτο ἄλλοτε. Ὅτι παρελθοῦσα κακοδιοίκησις συνέτεινεν, ὅπως φέρῃ τοῦτο

εἰς τὴν σημερινήν του κατάστασιν, εἶναι ἀναμφιβόλως ἀληθέστατον. Τὸ ζήτημα ὁμως εἶναι, τί εἴμπορεῖ νὰ γίνῃ τώρα.

183. Ὅταν οἱ προβάλλοντες τὰς ἀξιώσεις ταύτας ἐπικρίνονται διὰ τὴν πρᾶξιν των ταύτην, ἢ ἀπάντησις αὐτῶν εἶναι — "Ἄς θέσωμεν τὸ Μικτόν μας Συμβούλιον ἐπὶ βάσεως στερεᾶς οὕτως, ὥστε ὅταν ἔλθωσιν ἡμέραι καλλίτεροι νὰ ἐπωφεληθῶμεν ἐξ αὐτῶν. Θὰ ᾔτο ὁμως καλὸν νὰ ἐννοηθῇ πράγματι,

πρῶτον: τί μέχρι τοῦδε ἐγένετο πρὸς ἀνόρθωσιν τῶν οἰκονομικῶν τοῦ Πατριαρχείου·

δεύτερον: ποῖαι εἶναι αἱ οἰκονομικαὶ πιθανότητες εἰς τὰ ἀμέσως ἐπόμενα ἔτη·

τρίτον: ποία θὰ εἶναι ἡ θέσις ὅταν ὁ οἰκονομικὸς ἔλεγχος ἀρθῇ τελειωτικῶς.

184. Ἡ Οἰκονομολογικὴ Ἐπιτροπὴ εὐρίσκεται ἤδη ἐν ἐνεργείᾳ πρὸ τεσσάρων περίπου ἔτων. Ὅταν ἀνέλαβε τὸν ἔλεγχον, τὸ Πατριαρχεῖον δὲν ᾔτο εἰς θέσιν οὔτε τὰ τρέχοντα ἔξοδα-αὐτοῦ ν' ἀντιμετωπίσῃ οὔτε νὰ πληρώσῃ τι ἐναντι τῶν τόκων τοῦ ὑπερόγκου αὐτοῦ χρέους. Τὰ ἔξοδα αὐτοῦ διὰ τὸ φθινόν οἰκονομικὸν ἔτος 1ῃ Σεπτεμβρίου, 1921, ἦσαν σχεδὸν 60,000 Λ. Α. Τὰ ὑπολογισθέντα ἔσοδα διὰ τὸ ἐπόμενον ἔτος ἦσαν 10,500 Λ. Α. περίπου. Τὸ ἔργον τῆς Ἐπιτροπῆς ἐπομένως συνέκειτο, πρῶτον εἰς τὸν ἰσολογισμόν τοῦ προϋπολογισμοῦ του, καὶ δεύτερον, διὰ σταθερᾶς ἐκποιήσεως ἐνεργητικοῦ, νὰ ἐξεύρῃ κεφάλαια, διὰ τῶν ὁποίων ν' ἀντιμετωπίσῃ τ' ἀρχικὰ ἀπαραίτητα ἐλλείμματα καὶ ἐκκαθαρίσῃ τὰ χρέη του. Ἐφ' ὅσον τὰ οὕτω πραγματοποιούμενα ποσὰ διεισίνετο πρὸς πλήρωσιν ἐλλειμμάτων ἀντὶ πρὸς ἐκκαθάρισιν χρεῶν, εἶναι πρόδηλον, ὅτι τὰ ὀφειλόμενα διὰ τόκους ποσὰ ἠῤῥξάνοντο σταθερῶς. Οἱ τέσσαρες ἀκόλουθοι πίνακες δεικνύουσι τί κατῴρθωσεν ἡ Ἐπιτροπὴ κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς τετραετοῦς αὐτῆς ὑπάρξεως.

ΠΙΝΑΞ Α'.

Οἰκονομικὴ Κατάστασις, Σεπτεμβρίου 1ῃ, 1921.

ΠΟΣΟΝ ΧΡΕΟΥΣ.

α.) Τοκοφόρον.

1) Ἐξωτερικὸν	Λ. Α.	452,756.22	
2) Ἐσωτερικὸν	»	14,969.42	Λ. Α. 467,725.64

β.) Καθυστερούμενοι Τόκοι . . . . . » 79,986.47

γ.) Καθυστερούμενοι μισθοὶ καὶ δαπάναι.

1) Μέλη τῆς Ἀδελφότητος	»	14,988.99	
2) Κοσμικοὶ Ὑπάλληλοι	»	7,277.01	
3) Ἱερεῖς	»	7,513.14	
4) Διδάσκαλοι	»	6,929.06	
5) Ἐξωτερικοὶ Ἀντιπρόσωποι	»	17,441.51	» 54,149.71

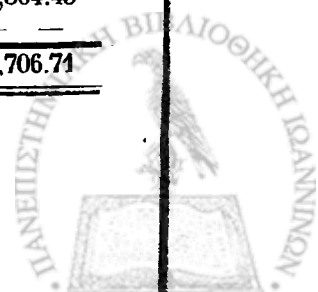
δ.) Καθυστερούμενα ἐνοίκια πτωχῶν . . . . . » 13,562.68

ε.) Ἀπλήρωτοι Λογαριασμοὶ . . . . . » 10,917.76

ζ.) Φόροι . . . . . » 10,364.45

η.) Παραληφθέντα χρέη παρὰ τῆς Ἐπιτροπῆς . . . . . »

Λ. Α. 636,706.71

ΠΙΝΑΞ Α'. (έξακολουθεί)

Οικονομική Κατάσταση.

υπολογισθείσα μετά την απόδειξιν χρεών τη 1η Σεπτεμβρίου, 1925.

ΠΟΣΟΝ ΧΡΕΟΥΣ.

α.) Τοκοφόρον.			
1) Έξωτερικόν	Λ.Α.	328,248	
2) Έσωτερικόν	»	12,345	
β.) Καθυστερούμενοι Τόκοι	»	120,609	Λ.Α. 461,202
γ.) Καθυστερούμενοι μισθοί και έξοδα.			
1) Μέλη της 'Αδελφότητος	»	11,082.70	
2) Κοσμικοί υπάλληλοι	»	5,411.30	
3) 'Ιερείς	»	6,475.40	
4) Διδάσκαλοι	»	5,760.90	
5) Έξωτερικοί 'Αντιπρόσωποι	»	7,837.70	» 36,568
δ.) Καθυστερούμενα Ένοίκια πτωχών	»		10,869
ε.) 'Απλήρωτοι Λογαριασμοί	»		4,563
ζ.) Φόροι	»		11,932
η.) Παραληφθέντα χρέη παρὰ της 'Επιτροπής	»		6,600
	Λ.Α.	531,734	

Σημείωσις. 'Η λογισθείσα κατάσταση τη 1η Σεπτεμβρίου, 1925, στηρίζεται επί του υπολογισμού ότι μείωσις εξ 78,000 Λ.Α., δύναται να προσδοκᾶται διὰ τῆς υποβιβάσεως του Τουρκικοῦ χρήματος ἐπὶ χαρτονομισματικῆς βάσεως καθὼς ἐπίσης καὶ διὰ τῆς μὴ παραδοχῆς τόκου ὀρισθέντος ἄνω του νομίμου ὀρίου 9ο/ο.

ΠΙΝΑΞ Β'.

Κατάλογος Έσόδων καὶ Έξόδων.

Φθίνον Έτος		Έσοδα		Έξοδα
Αὐγ. 1922	Λ. Α.	10,464	Λ. Α.	38,403
» 1923	«	14,380	»	47,447
» 1924	»	20,326	»	38,016
	»	9,815*	»	12,750
» 1925	»	16,427		16,273

μέχρι 28ης Φεβρουαρίου.

* Λ. Α. 9,815 καὶ Λ. Α. 12,750 ἀντιπροσωπεύουσι κέρδος καὶ δαπάνας ἐπὶ τῆς 'Αμερικανικῆς ἐκκλήσεως 1923-24.

ΠΙΝΑΞ Γ.

Διάθεσις προϊόντος πωλήσεως.

Σεπτεμβρίου 1η 1921 μέχρι Σεπτεμβρίου 1η 1925.

Τρέχουσαι Δαπάναι	Λ. Α.	77,389
Πληρωμαί εις Δανειστάς:		
α.) Κεφάλαιον	Λ. Α.	70,111
β.) Τόκος		42,422
Καθυστερούμενοι Μισθοί κτλ.		112,533
Καθυστερούμενα ένοίκια πτωχών		17,938
Απλήρωτοι Λογαριασμοί, Φόροι κτλ.		1,493
		14,175
	Λ. Α.	223,528

185 Έμφαίνεται λοιπόν, ότι ή Έπιτροπή δέν κατώρθωσεν ακόμη νά ισοζυγίση τόν προϋπολογισμόν της. Τα ύπολογισθέντα έσοδα διά τò τρέχον οίκονομικόν έτος είναι Λ. Α. 26,000· αί ύπολογισθείσαι δαπάναι είναι Λ. Α. 33,405. Έλπίζεται έν τούτοις, ότι τò ισοζύγιον τού προϋπολογισμού θα έπιτευχθῇ, ή σχεδόν θα έπιτευχθῇ, κατά τήν διάρκειαν τού έπομένου οίκονομικού έτους, καί ότι πράγματι τὰ μεθεπόμενα έτη θα παρουσιάσωσι μικρόν περίσσευμα.

186. Υπολογίζοντες τί είναι ένδεχόμενον νά τεθῇ εις τήν διάθεσιν τού Μικτού Συμβουλίου, τò περίσσευμα δέν πρέπει νά λογαριασθῇ. Θα χρειασθῇ δολόκληρον διά τήν ύπηρεσίαν τού χρέους. Δέν ύπάρχει πιθανότης, διά μερικά ακόμη έτη, τὰ κονδύλια τών έξόδων έν τῷ έτησίῳ προϋπολογισμῷ, διά τὰ όποια ή έγχώριος κοινότης ένδιαφέρεται ιδιαιτέρως, ν' αύξηθῶσιν έπαισθητῶς. Υπό τò παρὸν τούλάχιστον σύστημα, έκτός αν επέλθῃ ανακατάταξις, νέα σχολεία δέν θ' άνοιχθῶσι, νέοι διδάσκαλοι δέν είναι δυνατόν νά προσληφθῶσιν, οί μισθοί τών έφημερίων δέν δύνανται ν' αύξηθῶσι καί προμήθεια δέν δύναται νά γίνη διά τήν εκπαίδευσιν αὐτῶν. Είναι καλόν, όπως αί περιπτώσεις αὐται έννοηθῶσι τελείως.

187. Ἐς εξέτάσωμεν ἤδη, ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ τρέχοντος έτους, πῶς διανεμήθησαν αἱ έτήσιαι δαπάναι μεταξὺ τών γενικῶν έξόδων τοῦ Πατριαρχείου καί τών ύπηρεσιῶν, διά τὰς όποίας ή κοινότης ιδιαιτέρως ένδιαφέρεται. Τοῦτο δείκνυται έν τῷ ακόλουθῳ πίνακι.

ΠΙΝΑΞ Δ.

Γενικαὶ Δαπάναι τοῦ Πατριαρχείου (1924-25).

	Λ. Α.	Λ. Α.
Συντήρησις Προσκυνημάτων	1245	1245
Ἡ Α. Μ. ὁ Πατριάρχης:		
Μισθός	360	
Τροφοδοσία	288	
Συντήρησις Αὐτοκινήτου	100	
Οἰκιακὸν προσωπικόν	354	
		1102
		2347

Ἐκ μεταφορᾶς   Λ. Α.   2,347

Ἡ Ἀδελφότης.

Τροφοδοσία	4040	
Μισθοὶ	3884	
Εὐλεία καὶ φωτισμὸς	200	
Οικονομικὴ ἰατρικὴ πρὸς ἀδελφοὺς	50	
Φάρμακα	100	
Ἐκκλησιαστικὰ ἐξόδα	150	
Μεταφορικὰ προϊόντων	80	
Διάφορα	<u>190</u>	8,784

Διαχειρίσεις.

Ἐξόδα Ἀρχιεπισκοπῆς	303	
Μισθοὶ Λαϊκῶν	3487	
Δαπάναι Ἐπιτροπῆς	1716	
Ὀδοιπορικὰ ἐξόδα	144	
Διακονικὰ ἐξόδα	<u>340</u>	5,990

Διάφορα.

Ἐπιδιορθώσεις καὶ συντηρήσεις περιουσίας	700	
Δασμοὶ καὶ Φόροι	800	
Ἐπιπλᾶ	50	
Ἑορταὶ	306	
Δωρήματα καὶ Συνδρομαὶ	150	
«Νέα Σιών»	60	
Ἐξόδα Ἐκκαθαρίσεως	380	
Συνταξιούχοι	378	
Ἐξαιρετικὴ περίθαλψις	<u>60</u>	2,884 Λ.Α. 20,005

Δαπάναι διὰ τὴν Κοινότητα.

Ἐκπαίδευσις	3781	
Ἑνοίκια διὰ στέγασιν πτωχῶν Ἱεροσολύμων	3400	
Φάρμακα	150	
Μισθοὶ Κλήρου	4520	
Μισθοὶ Μητροπολιτῶν	780	
Ἐξόδα Μητροπολιτῶν	384	
Ἑνοίκια δι' Ἐκκλησιαστικὰ οικήματα	150	
Ἄμφια κλήρου, ἐπιδιορθώσεις Ἐκκλησιῶν	85	
Συντηρήσεις Ὀρθόδοξων ὁρφανῶν	150	13,400
		<u>Λ.Α. 33,405</u>

Σημειώσεις.

Οἱ μισθοὶ τῶν ἐν ἐνεργείᾳ Ἀρχιεπισκόπων καὶ αἱ διὰ τὰς ἐγκαταστάσεις αὐτῶν ἀπαιτούμεναι δαπάναι κατεχωρίσθησαν ὡς ἐξόδα τῆς Κοινότητος, ἀκριβῶς ὅπως οἱ μισθοὶ τοῦ ἐνοριακοῦ κλήρου. Συνήθως ἡ Ἐπισκοπὴ συντηρεῖ τὸν Ἐπίσκοπόν της καὶ ἡ Ἑνορία τὸν ἐνοριακὸν κληρὸν της. Ἐν τῷ Πατριαρχεῖῳ Ἱεροσολύμων ἐν τοῦτοις, ἡ συνήθεια εἶναι ὅπως τὰ ἐξόδα ταῦτα πληρώνονται ἐκ τῆς κεντρικῆς ἀφιερωμένης περιουσίας.

188. Είναι επομένως εὐνόητον, ὅτι ἂν κατεβάλλετο προσπάθεια πρὸς ἀνασῶ-
στασιν τοῦ Μικτοῦ Συμβουλίου ἐπὶ τῇ βάσει τῆς Διατάξεως τῆς Τουρκικῆς Κυβερνήσεως,
δὲν θὰ ἦτο δυνατόν νὰ παραχωρηθῇ αὐτῷ τὸ ἐν τρίτον τῶν ἐτησίων προσόδων τοῦ Πα-
τριαρχείου οὕτως, ὥστε ν' ἀντεπεξέρχεται εἰς τὰς ἀνάγκας τῶν ὑπηρεσιῶν τῶν ἐν τῇ ἀρ-
μοδιότητι τοῦ Συμβουλίου ἐρισθειῶν διὰ τῆς Τουρκικῆς Διατάξεως. (Ἐμφαίνεται, ὅτι ἡ
ἀποφῆς ἡμῶν εἶναι, ὅτι αἱ δαπάναι τοῦ ἐνοριακοῦ κλήρου δὲν ἐπεβάρυνον τὸ τρίτον τοῦτο
τῆς Τουρκικῆς Διατάξεως). Τὰ ὑπολογισθέντα ἔσοδα τοῦ ἐπομένου ἔτους θὰ εἶναι Λ. Α.
33,000. Τὸ τρίτον τοῦ ποσοῦ τούτου θὰ ἦτο Λ. Α. 11,000. Τὸ ἐπὶ τοῦ παρόντος δαπα-
νώμενον ποσὸν ἐπὶ τῶν ἐκχωρηθειῶν ὑπηρεσιῶν εἶναι Λ. Α. 7,330. Τὰ οἰκονομικὰ τοῦ
Πατριαρχείου δὲν ἐπιτρέπουσιν ἐπὶ τοῦ παρόντος αὔξησιν τοῦ ποσοῦ τούτου.

189. Τὸ ἐρώτημα τότε προβάλλει, ἐπὶ πόσον θὰ διαρκέσῃ λοιπὸν ἡ κατά-
στασις αὕτη; Εἰκάζοντες, ὅτι τὸ ἐν τρίτον τῶν ἐτησίων προσόδων ἐκχωρεῖται πρὸς τὸ
Μικτὸν Συμβούλιον, πότε θὰ καταστῇ δυνατὴ ἡ ἐκχώρησις αὕτη; Τοῦτο ἐξαρτᾶται ἐκ
τῆς ταχύτητος, μετὰ τῆς ὁποίας ἡ Πατριαρχικὴ περιουσία θὰ ἐκποιηθῇ. Καὶ αἱ πρὸς
τοῦτο ἐνέργειαι βαίνουσι νωχελῶς. Προφανῶς ὑπετέθη, ὅτι θὰ ἦσαν ταχύτεραι παρ' ὅτι
ἀπεδείχθησαν — διότι τὸ ἄκρον ὄριον τὸ ὑπολογισθὲν ἐν τῷ περὶ Ἐκκαθαρίσεως Διατά-
γματι ἦτο τέσσαρα ἔτη. — Ἐλπίζεται ἐν τούτοις, ὅτι εἰς τὸ μέλλον ἡ ἐνέργεια θὰ εἶναι
διακριτικῶς ταχύτερη, καὶ πράγματι, διάφοροι οὐσιώδεις πωλήσεις εἶναι ἤδη ὑπὸ μελέ-
την. Ἡ Ἐπιτροπὴ ὁμῶς δὲν νομίζει ἐαυτὴν ἀκόμῃ δικαιολογημένην ἀνακοινοῦσα τὴν
χρονολογίαν, κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ οἰκονομικὸς ἔλεγχος εἶναι ἐνδεχόμενον νὰ χαλαρωθῇ.

190. Θὰ ὑπάρξῃ ὁμῶς καὶ μέση περίοδος. Ἐάν, ὡς ἐλπίζεται, αἱ πρόσδοι
τοῦ Πατριαρχείου ἐξακολουθήσωσι ν' αὐξάνωνται, θὰ ἔλθῃ καιρὸς, κατὰ τὸν ὁποῖον τὸ κε-
φάλαιον τοῦ χρέους θὰ ὑποβιβασθῇ τόσον, ὥστε νὰ καταστῇ δυνατόν ἐκ τῶν ἐτησίων
πλεονασμάτων νὰ τεθῇ κατὰ μέρος ποσὸν τι ἀρκετὸν πρὸς κάλυψιν τῶν τόκων τοῦ χρέους
καὶ προμήθειαν διὰ τὸ χρεωλύσιον ἐντὸς ὀρισμένου χρονικοῦ διαστήματος. Δηλαδή, θὰ
καθίστατο δυνατὴ ἡ σύναψις δανείου πρὸς τὸν σκοπὸν ἐξοφλήσεως τῶν δανειστῶν, τὸ δὲ
δάνειον, τὸ ὁποῖον θὰ ἐχρειάζετο νὰ ἐξασφαλισθῇ διὰ προσοδοφόρων κτημάτων τοῦ Πα-
τριαρχείου, θὰ ἐξωφλεῖτο βαθμυδὸν κατὰ τὸν ὑποδειχθέντα τρόπον. Τὸ Πατριαρχεῖον τότε
θὰ ἦτο ἀξιοχρεῶν. Ἐάν, εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο, θὰ ἦτο δυνατὴ ἡ χαλάρωσις τοῦ ἐλέγχου
ἢ ἐάν θὰ ἐκρίνετο ἀναγκαῖα ἡ συνέχισις αὐτοῦ μέχρι τελείας ἐξοφλήσεως τοῦ δανείου,
τοῦτο θ' ἀπεφασίζετο ἐκ τῶν περιστάσεων. Τὸ ζήτημα ὁμῶς εἶναι τὸ ἐξῆς. Ὅτι κατὰ
τὴν διάρκειαν τῆς μέσης ταύτης περιόδου, θὰ ἦτο ἀδύνατον νὰ τεθῇ εἰς τὴν διάθεσιν
τοῦ Μικτοῦ Συμβουλίου ἐν πλήρη τρίτον ἐκ τῶν προσόδων τοῦ Πατριαρχείου. Πᾶν ὅτι
θὰ ἠδύνατο νὰ τεθῇ εἰς τὴν διάθεσιν αὐτοῦ θὰ ἦτο ἐν τρίτον ἐκ τῶν πλεοναζόντων προσ-
όδων, κατόπιν προμήθειας διὰ τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ δανείου. Μέχρις ὅτου λοιπὸν τὸ ὑποθε-
τικὸν τοῦτο δάνειον ἐξοφληθῇ, τὸ πλήρες τρίτον τὸ προσδιοριζόμενον ὑπὲρ τοῦ Μικτοῦ
Συμβουλίου διὰ τῆς Τουρκικῆς Διατάξεως θὰ μένῃ ἀπραγματοποίητον.

191. Ὅσον ἀφορᾷ τὴν γενικὴν οἰκονομικὴν κατάστασιν, πᾶν ὅτι δύναται νὰ
λεχθῇ εἶναι τοῦτο. Δὲν ὑπάρχει ἄλλο μέσον πρὸς ἀπαλλαγὴν τοῦ Πατριαρχείου ἐκ τῶν
χρεῶν αὐτοῦ εἰμὴ σταθερὰ ἐνέργεια πρὸς ἐκποίησιν τοῦ ἐνεργητικοῦ του. Ἡ πρότασις,
ὅτι τὸ Πατριαρχεῖον δι' ἀορίστου τινὸς μέσου δύναται νὰ σωθῇ διὰ δανείου, ἐγείρει ἀκόμῃ
τὴν κεφαλὴν ὑπὲρ τῶν ὁδῶν. Δάνειον σημαίνει ἀπλῶς ἀντικατάστασιν ἐνὸς δανειστοῦ
δι' ἄλλου τοιούτου. Θὰ ἦτο ἀναμφιβόλως εὐπρόσδεκτον εἰς τὸν δανειστήν, ὁ ὁποῖος θὰ ἐξ-
ωφλεῖτο, ἀλλὰ διὰ τὸ Πατριαρχεῖον ἀνωφελές, ἐκτὸς μόνον καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὴν παγίω-
σιν καὶ ἐλάττωσιν τοῦ τόκου. Ὁ νέος ὁμῶς δανειστής θὰ ἦτο πολὺ περισσότερον ἐπικίν-

194. Ἐπιπροσθέτως τῶν κτημάτων τούτων ὑπάρχουσιν 80 περίπου οἰκίαι ἐνδοθεν τῶν τειχῶν τῆς Ἱερουσαλήμ. Οἱ τίτλοι τῶν οἰκιῶν τούτων ἀνήκουσιν εἰς τὸ Πατριαρχεῖον (ἢ τὴν Ἀδελφότητα) κατέχονται ὅμως ἄνευ ἐνοικίου ἀπὸ οἰκογενείας τοῦ Ἱεροσολυμιτικοῦ πληρώματος. Τοῦτο γίνεται ἐπὶ τῇ βάσει τῆς εὐθύμου παραδόσεως, ὅτι κατὰ τινὰ ἀόριστον ἐποχὴν, οἱ Τούρκοι ἀπέβησαν τέσον ληστρικοί, ὥστε χάριν ἀποφυγῆς κατασχέσεως, τὰ μέλη τοῦ πληρώματος παρέδωκαν τὰς οἰκίας ταύτας πρὸς τὸ Μοναστήριον ὑπὸ κηδεμονίαν καὶ διαφύλαξιν διὰ τοὺς ἰδιοκτήτας αὐτῶν. Ἡ ἀφήγησις αὕτη εἶναι μετὰ πεποιθήσεως καὶ μάλιστα ἀγρώως πιστευτὴ παρὰ τῶν κατόχων, ἀλλὰ δὲν εἶναι ἐπισημῶς παραδεκτὴ παρὰ τοῦ Πατριαρχείου.

195. Ἀνακεφαλαιοῦντες τὸ ζήτημα τοῦ χαρακτήρος τῆς ἐξ ἀφιερώσεων περιουσίας τοῦ Πατριαρχείου, εὐρίσκομεν δύο ἀπόψεις. Ὁ Πατριάρχης καὶ τὰ μέλη τῆς Ἀδελφότητος ὁμιλοῦσι πάντοτε ὡς νὰ ἦσαν οἱ ἀτομικοὶ ἰδιοκτῆται τῆς ἀφιερωμένης ταύτης περιουσίας. Αἱ κατὰ τὸ παρελθὸν γενόμεναι πληρωμαὶ καὶ νῦν ἔτι ἐξακολουθοῦσαι τοιαῦται πρὸς ἀνέγερσιν καὶ συντήρησιν ἐκκλησιῶν καὶ σχολείων, διὰ τοὺς μισθοὺς τοῦ ἐνοριακοῦ κλήρου καὶ τὴν ἀνακούφισιν τῶν πτωχῶν, ἀναφέρονται ὡς νὰ ἦσαν πράξεις προσωπικῆς γενναιοφροσύνης καὶ εὐεργεσίας — θυσαίαι προσωπικαὶ ἐκ μέρους τοῦ Πατριαρχείου καὶ τῆς Ἀδελφότητος.

196. Ἡ ὑπὸ τῶν λαϊκῶν ἐν τούτοις ὑποστηριζομένη ἀποψις εἶναι, ὅτι ἡ ἀφιερωμένη αὕτη περιουσία εἶναι ἀφιέρωσις πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν καθ' ὅλου. Τὰ κτήματα ταῦτα ἀναφέρουσιν ὡς «Βακουφία» καὶ εἶναι τῆς γνώμης, ὅτι τὸ ἀρμοδιώτερον σῶμα διὰ τὸν ἔλεγχον καὶ τὴν διαχείρισιν τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Βακουφίων θὰ ἦτο «Μικτὸν Συμβούλιον» μετὰ λαϊκῆς πλειοψηφίας, ἐπὶ τῶν βάσεων ἐκείνου, τὸ ὅποῖον ὑφίστατο ἄλλοτε ἐν Κων)πόλει.

197. Δὲν ὑπάρχει τι τὸ νεώτερον εἰς τὰς ἀπόψεις ταύτας, τὰς εὐρίσκομεν δ' ἀναπτυσσομένας ἐν φυλλαδίῳ, Ρωσικῆς ἐπιδράσεως, ἐκδοθέντι τῇ 1873, πραγματευόμενον τὴν ἐκθρόνισιν τοῦ Πατριάρχου Κυρίλλου. (L'Eglise Orthodoxe, le Schisme et le Patriarche de Jérusalem, Cyrille, Constantinople, 1873 — ἴδε σ. 19).

«Les biens appartenant à l' église de Jérusalem, et qui sont dispersés dans toutes les parties du monde orthodoxe, sont la propriété non pas de cette poignée de moines indolents et turbulents, mais de cette église mère, et à un point de vue plus general, de l'Orthodoxie toute entière; toutefois, ce sont ces moines et l'élément grec en général qui en ont toujours tiré le plus de profit; quant aux indigènes, on pourrait bien les comparer à ce pauvre Lazare de l'Evangile, qui se couchait à la porte de l'homme riche, et qui désirait rassasier des miettes qui tombaient de sa table (Saint - Luc XVI 19 - 21)».

198. Ποία ἐν τούτοις εἶναι ἡ γένεσις τῶν κτηματικῶν ἀφιερώσεων, τὰς ὁποίας ἡ Ἱεροσολυμιτικὴ Ἐκκλησία διατηρεῖ ἀκόμη; Τί παρεκίνησεν εὐλαβεῖς Χριστιανοὺς ν' ἀφιερῶσαι γαίας ἐν Παλαιστίνῃ καὶ ἀλλαχοῦ πρὸς χρῆσιν τῆς Ἐκκλησίας; Ἦτο τάχα ἡ ἐπιθυμία νὰ προμηθεύσῃ σχολεῖα, καὶ ἐκκλησίας, καὶ ἐνοριακὸν κλῆρον διὰ τοὺς Ὀρθοδόξους Χριστιανοὺς τῆς Ναζαρέτ, καὶ τῆς Ραμάλλας, καὶ τῆς Ὑπεριορδανίας; Ἡ δὲν εἶναι περισσότερον ἐνδεχόμενον, ὅτι αὐτοί, ὅπως ἄνθρωποι πάσης ἡλικίας, εἰλκυσθησαν ἀπὸ τοῦ μυστηριώδους θαυμάσιου τοῦ Παναγίου Τάφου; Εἶναι φυσιολογικώτερον νὰ πιστεύσῃ τις, ὅτι ἡ δύναμις, ἡ ὁποία ἐνέπνευσε τοὺς εὐσεβεῖς τούτους δωρητάς, ἦτο ἡ ἰδία,

ἥτις ἐνέπνευσε τοὺς Σταυροφόρους, καὶ ἡ ὁποία μέχρις ἐσχάτων ἀκόμη προσελκυε χιλιάδας Ὁρθοδόξων προσκυνητῶν εἰς Ἱεροσόλυμα. Μὲ ἄλλους λόγους, ἡ ἀφιερωμένη αὕτη περιουσία δὲν εἶναι πρωτίστως περιουσία ἀφιερωμένη πρὸς τὸν Πανάγιον Τάφον;

199. Ὅτι τοῦτο εἶναι ἀκριβές, καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὰς ἀφιερώσεις τοῦ ἐξωτερικοῦ, εἶναι προφανές. Τί ὑπεκίνησε τοὺς Πρίγκηπας τῆς Βλαχίας καὶ Μολδαβίας ν' ἀφιερώσωσι καὶ ἐξεύρωσιν ἀφιερώσεις ἀπεράντων ἐκτάσεων γαιῶν εἰς τὰς Ἡγεμονίας αὐτῶν καὶ ἐν Βεσσαραβία; Ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου ἔχομεν ἰδικάς των συμβολαιογραφικὰς πράξεις ἀφιερώσεων. Τί κατέστησε τὴν Θεσσαλίαν, ὅτι περιγράφει αὐτὴν ὁ Δοσιθεὸς «Τσιφλίκιον τοῦ Παναγίου Τάφου»; (Βλέπε παράγραφον 82 ἄνωτέρω).

200. Ὁ Μητροπολίτης Ἀθηνῶν (σ. 461) περιγράφει, ὅτι ἀποκαλεῖ (ἀναμφιδόλως ἐν βασιμότητι) τὸ πρῶτον κληροδότημα πρὸς τὸν Πανάγιον Τάφον. Χρονολογεῖται τῇ 1523 (ὀλίγα ἔτη ἀπ' οὗτο ἡ Τουρκικὴ Κατάκτησις ἔφερε τὸ Πατριαρχεῖον Ἱεροσολύμων καὶ τὰ ἄλλα Πατριαρχεῖα ὑπὸ κοινὴν ἐξουσίαν) καὶ ἦτο ἀφιέρωσις ὠρισμένων γαιῶν ἐν Πάφῳ τῆς Κύπρου* ὑπὸ τινος Φιλίππου Φλάτρου. Ἡ ἀφιέρωσις ἐγένετο «εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα, εἰς τὸν Ἅγιον Τάφον τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς τὸ ὄρδινον τῶν «Ρωμαίων», νὰ ἐξοδιάζονται τὰ εἰσοδήματα τοῦ αὐτοῦ χωρίου εἰς δόξαν τοῦ Παναγίου ἡμῶν Θεοῦ». Εἶναι ὥς ἐκ τούτου εὐλογον νὰ ὑποθέσῃ τις, ὅτι παραπλήσιοι σκέψεις ἐνέπνευσαν καὶ ἄλλας ἀφιερώσεις κτημάτων.

201. Ἀναφορικῶς πρὸς τὰς ἐν Παλαιστίνῃ κατεχομένας κτηματικὰς ἀφιερώσεις (αἱ ὁποῖαι τώρα ἀποτελοῦσι τὸ μεγαλύτερον μέρος τῶν προσόδων τῆς Ἐκκλησίας), δὲν δυνάμεθα νὰ ὀμιλήσωμεν μετὰ τῆς αὐτῆς πλησμονῆς λεπτομερειῶν. Δὲν γνωρίζει τις κατὰ πόσον τὰ κατεχόμενα κτήματα ἀφιερώθησαν πράγματι παρ' εὐσεβῶν ἀφιερωτῶν ἢ κατὰ πόσον ἡγοράσθησαν διὰ χρημάτων τεθέντων εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ Πατριαρχείου ἢ τῆς Ἀδελφότητος. Δύναται ὁμοῦς λογικῶς νὰ ὑποθεθῇ, κατ' ἀναλογίαν τῶν ἐξωτερικῶν ἀφιερώσεων, ὅτι μερικὰ τῶν κτημάτων τούτων προέρχονται ἀμέσως ἢ ἐμμέσως ἀπὸ εὐσεβεῖς ἀγαθοεργίας ἐμπνευσθείσας ἐκ σεβασμοῦ πρὸς τὸν Πανάγιον Τάφον.

202. Δὲν εἶναι ἀδύνατον νὰ ὑπῆρξαν ἴσως ἰδιαίτεραι ἀφιερώσεις προωρισμέναι πρὸς ὄφελος τῆς ἐγγωρίου Χριστιανικῆς Κοινότητος. Γνωρίζομεν πράγματι, ὅτι ὑπῆρχε μία τοιαύτη ἀφιέρωσις. Ἐπὶ τῆς Πατριαρχείας τοῦ Δοσιθεοῦ, ἀγαθοεργὸς Ἑλλήν ὀνόματι Γεώργιος Καστοριώτης, προέβη εἰς μεγάλην δωρεάν ὑπὲρ τῶν ἐν Παλαιστίνῃ Σχολῶν. Ὁ Πατριάρχης Δοσιθεὸς ἐφρόντισε καταλλήλως διὰ τὴν δαπάνην τοῦ ποσοῦ τούτου. Αἱ σχετικαὶ ἀποφάσεις τοῦ Δοσιθεοῦ ἐπεκυρώθησαν ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου Χρυσάνθου, ὁ ὁποῖος προσέθεσε καὶ ἄλλην ἐτησίαν δωρεάν ἐκ τοῦ ἰδιαίτερου αὐτοῦ ταμεῖου «διὰ τὴν ἐκπαίδευσιν καὶ θρησκευτικὴν καθοδήγησιν τοῦ λαοῦ». (Βλέπε Ἱστορίαν Χρυσοστόμου Παπαδοπούλου, σ. 609). Ὑπάρχει καὶ ἄλλη ἀτομικὴ ἀγαθοεργία ἰδιαίτερας φύσεως, ἥτις δύναται νὰ σημειωθῇ, καὶ αὕτη εἶναι ἡ ἱδρυσις Νοσοκομείου τῇ 1729. Καὶ ἄλλος μεγαλόδωρος Ἑλλήν, ὁ Νικόλαος Καρὰ Ἰωάννης, ἐξεδήλωσε τὴν ἐπιθυμίαν, ὅπως συνεισφέρῃ ἰδίαν τινὰ δωρεάν πρὸς τὴν Ἁγίαν Πόλιν εἰς μνημόσυνον αὐτοῦ τε καὶ τῶν γονέων αὐτοῦ. Ὁ Πατριάρχης, μολοντί ἡ θέσις τοῦ Παναγίου Τάφου ἦτο πράγματι, ὥς συνήθως, βε-

(*) Τὸ Μετόχιον Κύπρου ἰδρύθη τῇ 1550. (Ἰδε Ἱστορίαν Χρυσοστόμου Παπαδοπούλου σ. 474).

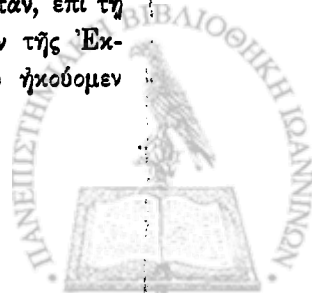

βαρημένη ὑπὸ τὸ φορτίον τοῦ χρέους, ἀπεφάσισεν, ὅπως ἡ ἀγαθοεργία αὕτη προσλάβῃ μορφήν Νοσοκομείου ἐντὸς τῆς πόλεως Ἱερουσαλὴμ, ἃς σημειωθῇ ὁμῶς, ὅτι τὸ ἀντικείμενον τοῦ Νοσοκομείου τούτου ἦτο ἡ θεραπεία καὶ ἡ περίθαλψις τῶν ἀσθενῶν καὶ ἀνυμάτων μεταξὺ τῶν μελῶν τῆς Ἀδελφότητος καὶ τῶν προσκυνητῶν τῶν ἐπισκεπτομένων τὴν Ἀγίαν Πόλιν. (Αὐτόθι σ. 622-623).

203. Συνοπτικὴ ἐξιστόρησις τῆς ἀποκτήσεως τῶν συγχρόνων κτηματικῶν ἀφιερώσεων τοῦ Παναγίου Τάφου εὐρίσκεται ἐν τῇ Ἐκθέσει Μπέρτραμ-Λούκ, σ. 197. Ἐκεῖ διαλαμβάνεται, ὅτι ἡ κατάστιξιν τῶν Ρουμανικῶν κατασχέσεων τοῦ 1863, ἡγοράσθησαν ἀφθόγως γαῖαι παρὰ μελῶν τινων τῆς Ἀδελφότητος ἐκ τῶν προσφορῶν τῶν γενομένων ὑπὸ τῶν προσκυνητῶν, καθὼς καὶ παρὰ τῆς ἰδίας Ἀδελφότητος ἐκ τῶν περιουσιῶν, τὰς ὁποίας ἐκληρονόμησε παρὰ τῶν μοναχῶν τῶν διὰ τοῦ τρόπου τούτου πλουτησάντων. Ἡ ἐξιστόρησις αὕτη ἐπιβεβαιοῦται ἐκ βιογραφίας, πρὸς τὴν ὁποίαν ἔσχομεν ἐλευθέραν τὴν πρόσσπονδον, τοῦ λίαν γνωστοῦ Ἀρχιμανδρίτου Εὐθυμίου, πρὸς τὸν ὁποῖον τὰ οἰκονομικὰ τοῦ Πατριαρχείου τόσα πολλὰ ὀφείλουσι κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη. Δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ ἀμφιβολία, ὅτι κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς μνησθείσης περιόδου, ὑφίστατο ἐκτεταμένον κίνημα μεταξὺ τῶν μελῶν τῆς Ἀδελφότητος πρὸς ἐπαύξησιν τῶν ἀφιερώσεων τοῦ Πατριαρχείου. Εἶναι δύσκολον νὰ ἴδῃ τις πῶς κτήματα τοιουτοτρόπως ἀποκτηθέντα, δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν ἄλλως ἢ ὡς ἀφιερώσεις τοῦ Παναγίου Τάφου πρῶτον, καὶ τῆς Ἀδελφότητος δεύτερον. Τὸ σύστημα, διὰ τοῦ ὁποῦ οἱ Καλόγηροι οὗτοι ὀφκειοποιήθησαν τὰς πρὸς αὐτοὺς γενομένας προσφοράς τῶν προσκυνητῶν, ἦτο τῇ ἀληθείᾳ, μοναδικόν, (ἴδε Ἐκθεσιν Μπέρτραμ-Λούκ, σ. 232-234), ἀλλ' εἰς τὰς περιπτώσεις ταύτας ἐγένετο χρῆσις καλῇ τῶν ληφθέντων χρημάτων. Ἐν πάσῃ περιπτώσει, ὅτι ἐνέπνευσε τοὺς προσκυνητὰς νὰ προσβῶσιν εἰς τὰς προσφοράς ταύτας, ἦτο, πρωτίστως, σεβασμὸς πρὸς τὸν Πανάγιον Τάφον, τοῦ ὁποῦ οἱ Καλόγηροι οὗτοι ἦσαν οἱ φύλακες.

204. Ὅλα ταῦτα ἐν τούτοις ὑπόκεινται εἰς δύο οὐσιώδεις χαρακτηρισμοὺς. Ὁ πρῶτος τῶν χαρακτηρισμῶν τούτων εἶναι ὁ ἐξῆς. Ἐφ' ὅσον ἡ ἀφιερωμένη αὕτη περιουσία ἡγοράσθη ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας ἐκ τῶν προσφορῶν τῶν προσκυνητῶν, δεόν νὰ φέρῃται ἐν τῇ μνήμῃ, ὅτι οἱ προσκυνηταὶ προσέφερον τὰ δῶρα ταῦτα εἰς μίαν Ὁργάνωσιν, ἡ ὁποία κατέστησε τοῦτο μίαν τῶν κυριωτέρων αὐτῆς ἐγκαυχήσεων, ὅτι ἦτο ἡ εὐεργέτις τοῦ Χριστιανικοῦ πληθυσμοῦ τῆς Παλαιστίνης. Μέλη τῆς Ἀδελφότητος, τὰ ὁποία, συμφώνως τῇ τότε ἐν ἐνεργείᾳ συστάσει, ἀπέστελλον μέγαν ἀριθμὸν ἐπιστολῶν πρὸς εὐλαβῇ πρόσωπα ἐν Ρωσσίᾳ, παρακινοῦντα αὐτά, ὅπως ἀποστέλλωσι συνεισφοράς πρὸς ἐνίσχυσιν τοῦ Παναγίου Τάφου, συχνάκις ὑπεστήριζον τὰς ὀχληρότητας αὐτῶν (ὡς διαβεβαιούμεθα) διὰ δηλώσεων, ὅτι ἡ Ἀδελφότης περιέθαλπε καὶ συνετήρει τὸν ἐν Παλαιστίνῃ Χριστιανισμόν.

205. Ὑπάρχει καὶ ὁ ἐξῆς ἀκόμη χαρακτηρισμός, ὅστις δεόν ἐπίσης νὰ φέρεται ἐν τῇ μνήμῃ. Ὁ Πατριάρχης καὶ ἡ Ἀδελφότης κατέχουσι τὰς ἀφιερώσεις ταύτας οὐχὶ ὡς ἀτομικοὶ κτήτορες, ἀλλ' ὡς κηδεμόνες. Μετὰ λογικὴν προμήθειαν διὰ τὰς ἀνάγκας τοῦ Παναγίου Τάφου καὶ τῶν ἄλλων προσκυνημάτων, καθὼς καὶ τῶν φρουρῶν αὐτῶν, οἰονδήποτε χρηματικὸν πλεόνασμα δεόν νὰ θεωρῇται καταλλήλως οὐχὶ ὡς περιουσία τῶν φρουρῶν τούτων, ἀλλ' ὡς χρήματα κρατούμενα ἐν κηδεμονίᾳ διὰ θρησκευτικὰς καὶ φιланθρωπικὰς χρήσεις ἐντὸς τοῦ Πατριαρχείου Ἱερουσαλὴμ. Μᾶς φαίνεται, ὅτι ἡ Τουρκικὴ Κυβέρνησις ἐνησχολήθη καταλλήλως καὶ λογικῶς ἐπὶ τῶν σκέψεων τούτων, ὅταν, ἐπὶ τῇ ἰδρύσει τοῦ Μικτοῦ Συμβουλίου, ὠρισμένη ἀναλογία ἐκ τῶν γενικῶν προσόδων τῆς Ἐκκλησίας ἐξεχωρήθη διὰ τὴν διαχείρισιν τοῦ Μικτοῦ Συμβουλίου. Καὶ ἡμεῖς τὸ ἠκούομεν

κάποτε δι'σχυριζόμενον, ὅτι ὑπῆρχον ὠρισμένα κοινοτικά ἀφιέρωσεις, αἵτινες μετετράπησαν δολίως εἰς ἀφιέρωσεις τοῦ Πατριαρχείου. Ἡ ἐκδοχὴ αὕτη ἐπανελήφθη πολλάκις, ἡμεῖς ἐν τούτοις τὴν θεωροῦμεν ὑπόπτως. Οὐδεμία ὠρισμένη ἀφιέρωσις καθωρίσθη ποτὲ τυχοῦσα τοιαύτης μεταχειρίσεως. Καὶ ἐὰν πράγματι κοινοτικόν τι βακούφιον μετετράπη οὕτω, ἢ παραχώρησις ὠρισμένου εἰσοδήματος εἰς τὸ Μικτὸν Συμβούλιον, δεόν νὰ θεωρηθῇ ὡς καλύπτουσα οἰανδήποτε λογικὴν ἀποζημίωσιν.

206. Κατὰ τὴν ἀποφιν λοιπὸν ἡμῶν, μέχρις ὅτου εἰς οἰανδήποτε εἰδικὴν περίπτωση ἀποδειχθῇ τὸ ἐναντίον, φαίνεται λογικὸν ὅπως αἱ τοῦ Πατριαρχείου ἀφιέρωσεις θεωροῦνται πρωτίστως ὡς ἀφιέρωσεις διὰ τὴν συντήρησιν τῶν Παναγίων Προσκυνημάτων. Αἱ ἀφιέρωσεις ὅμως αὗται δὲν εἶναι προσωπικὴ περιουσία οὔτε τοῦ Πατριαρχείου οὔτε τῆς Ἀδελφότητος ἀλλὰ κρατοῦνται ἐπὶ κηδεμονίᾳ διὰ θρησκευτικὰς καὶ φιλανθρωπικὰς χρήσεις, μετὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν λογικῶν ἐξόδων τῆς συντηρήσεως τῶν Προσκυνημάτων καὶ τῆς Ἀδελφότητος ὡς θεματοφύλακος αὐτῶν. Ἡ τοπικὴ κοινότης συνεπῶς ἔχει συμφέρον ἐν τῇ καταλλήλῃ ἐκπληρώσει τῆς κηδεμονίας ταύτης, καὶ ἡ ἐκχώρησις ὠρισμένης μερίδος ἐκ τῶν γενικῶν προσόδων τῆς Ἐκκλησίας πρὸς τὸ Μικτὸν Συμβούλιον διὰ τὴν διαχειρίσιν αὐτοῦ εἶναι ὀρθὴ καὶ εὐχερὴς ἀναγνώρισις τοῦ συμφέροντος τούτου.

Δ'. Ἐκπαιδευτικαὶ εὐκολίαι καὶ ἀνάγκαι.

207. Ὑπεδείξαμεν ἤδη ὅτι ἡ κυριώτερα μέριμνα τῆς ἐγγχωρίου κοινότητος εἶναι ἐν σχέσει πρὸς τὴν ἐκπαίδευσιν. Εἶναι βαθέως δυσηρεστημένοι ἐκ τῆς παρούσης καταστάσεως. Ἀδημονοῦσι διὰ τὴν ἀπόκτησιν προκαταρκτικῶν σχολείων εἰς τὰς πόλεις καὶ τὰ χωρία τῶν ὅσον τὸ δυνατόν ἐκτεταμένως. Ἐπιθυμοῦσι τελείως ὀργανωμένας σχολὰς μέσης ἐκπαιδεύσεως εἰς τὰ κυριώτερα κέντρα. Ἰδιαιτέρως ἀνυπομονοῦσι διὰ τὴν ἀπόκτησιν σχολῆς πρὸς ἐκγύμνασιν τοῦ ἐνοριακοῦ κλήρου καὶ πιέζουσι διὰ τὴν ἐπανίδρυσιν τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Σταυροῦ. Τὰ διαθέσιμα κεφάλαια διὰ τὰς ἐκτεταμένας ταύτας ἐπιθυμίας εἶναι ὑπεράγαν πενιχρά. Τὸ ὅλον ποσὸν τὸ δυνάμενον νὰ διατεθῇ διὰ τὴν ἐκπαίδευσιν ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ παρόντος προϋπολογισμοῦ εἶναι Λ. Α. 3,781. Ὁ τρόπος τῆς δαπανήσεως τοῦ ποσοῦ τούτου δύναται νὰ συνοψισθῇ ὡς ἑξῆς :

- Λ. Α. 960 ἀφιεροῦνται διὰ τὰ δύο σχολεῖα τὰ συντηρούμενα ὑπὸ τοῦ Πατριαρχείου ἐν Ἱεροσολύμοις, Ἀρρεναγωγείου καὶ Παρθεναγωγείου : γλῶσσα διδασκαλίας ἡ Ἑλληνική.
- Λ. Α. 1331 ἀφιεροῦνται διὰ τὰ σχολεῖα τεσσάρων ἐκ τῶν κυριωτέρων Ὁρθοδόξων χωρίων ἐν τοῖς περιχώροις τῆς Ἱερουσαλήμ, ἧτοι Βηθλεέμ, Μπετσαχούρ, Μπειζάλα καὶ Ραμάλλα.
- Λ. Α. 500 δαπανῶνται πρὸς ὑποστήριξιν τριῶν σχολείων πέραν τοῦ Ἰορδάνου, καὶ παρόμοιον ποσὸν ἀφιεροῦται πρὸς ὑποστήριξιν ἑπτὰ μικρῶν σχολείων εἰς ἄλλα χωρία.

Τὸ ὑπόλοιπον τῆς παραχωρήσεως ἀπορροφᾶται ἐν τῇ διαχειρίσει.

208. Θὰ εἶναι ἴσως εὐχερὲς ὅπως ἀνασκοπήσωμεν ἐν συνόψει τὰς παρούσας εὐκολίας ὑπὸ ἓνα ἕκαστον τῶν προμνησθέντων τίτλων.

1. Προκαταρκτικαὶ Σχολαί. Ἐπὶ τῶν Τουρκικῶν ἡμερῶν εἰς τὰ Κυβερ-

νητικά σχολεία ἐφοίτων σχεδὸν ὁλοκληρωτικῶς τὰ τέκνα τῆς Μουσουλμανικῆς κοινότητος. Αἱ Χριστιανικαὶ Ὁργανώσεις ὑπετίθεντο νὰ προμηθεύωσι σχολὰς διὰ τὰ ἴδια αὐτῶν τέκνα. Τὸ σύστημα ἤδη μετεβλήθη· σχολεῖα προμηθεύονται εἰς τὴν πλειονότητα τῶν χωρίων καὶ ἕκαστον χωρίον ἀνυπομονεῖ νὰ τύχῃ σχολείου ἐν τῇ μέσῳ αὐτοῦ. Τὸ Τμήμα τῆς Ἐκπαιδεύσεως ἔχει ὥς ὅρον ὅπως τὸ χωρίον προμηθεύῃ τὸ σχολικὸν οἰκοδόμημα καὶ ὁ ὅρος οὗτος ἐκπληροῦται προθύμως. Εἰς ὅλα τὰ κέντρα, ὅπου ὑπάρχει ὑπολογίσιμος Χριστιανικὸς πληθυσμός, τὸ Τμήμα προσπαθεῖ νὰ προμηθεύῃ Χριστιανοὺς διδασκάλους ὡς μέλη τοῦ προσωπικοῦ καὶ οὗτοι παραδίδουσι θρησκευτικὴν διδασκαλίαν εἰς τὰ τέκνα τῶν ὁμοθρήσκων των, ἐπὶ τῇ βάσει ἐγκεκριμένου διδακτικοῦ προγράμματος. Μερικὰ κέντρα εἶναι ἐντελῶς ἐκαστοποιημένα ἐκ τῶν διευθετήσεων τούτων. Ἐν Ναζαρέτ, π.χ. δὲν φαίνεται νὰ ὑπάρχῃ ἐκζητήσεις Ὁρθοδόξου σχολείου μέσης ἐκπαιδεύσεως, καὶ τὰ παιδιά τῆς κοινότητος εἶναι ἐντελῶς εὐχαριστημένα παρακολουθοῦντα τὰ προκαταρκτικὰ σχολεῖα τῆς Κυβερνήσεως. Ὑπάρχει οὐχ ἥττον ἐπιθυμία ἐκ μέρους πολλῶν μελῶν τῆς κοινότητος ὅπως τὰ κοινοτικά προκαταρκτικὰ σχολεῖα, τὰ τόσον εὐρέως διαδεδομένα ἐπὶ τῶν εὐτυχῶν ἡμερῶν τοῦ Πατριαρχείου, ἀποκατασταθῶσι πάλιν. Εἶναι φυσιολογικὸν ὅπως οἱ γονεῖς ἐπιθυμῶσι τὰ τέκνα των νὰ διαπαιδαγωγηθῶσιν εἰς σχολεῖα τῆς ἰδίας αὐτῶν κοινότητος. Τοῦτο πρὸ παντὸς συμβαίνει εἰς τὰς πόλεις καὶ τὰ χωρία ὅπου ὑπάρχει προπαγανδιστικὴ σχολὴ συντηρουμένη ὑπὸ ἄλλης τινὸς θρησκευτικῆς κοινότητος.

209. Ἐμφαίνεται λοιπόν, ὅτι τὸ ποσὸν τὸ εἰς τὴν διάθεσιν τῆς ἐγγχωρίου κοινότητος εὐρίσκόμενον δι' ἐκπαιδευτικούς σκοποὺς εἶναι, πρὸς τὸ παρὸν, πολὺ μικρόν. Τὸ ὅλον τούτου, ἐκτὸς τοῦ δαπανωμένου ἐπὶ τῶν δύο προμνησθέντων Ἑλληνικῶν σχολείων, ἀπορροφᾶται ὁλοκλήρως ἐξ ὀρισμένου ἀριθμοῦ χωρικῶν σχολείων καὶ δὲν ὑπάρχει διόλου χρήμα διαθέσιμον δι' ἐπέκτασιν τινὰ τοῦ παρόντος συστήματος. Εἶναι ἐν τούτοις δυνατόν, ἐν τῇ προσεχεῖ μέλλοντι, νὰ διατεθῶσι περισσότεραι εὐκολίαι. Ἡ Κυβέρνησις ἔχει ὑπὸ μελέτην ἔκθεσιν ἰδιαιτέρας Ἐπιτροπῆς τὴν ὁποίαν συνέστησε, ὅπως ἡ ἐκπαίδευσις τεθῇ ὑπὸ τῶν ἐλεγχον ἐιδικῶν τοπικῶν ἀρχῶν. Αἱ εἰδικαὶ αὗται ἀρχαὶ θὰ εἶναι ἐξουσιοδοτημέναι νὰ ἐπιβάλλωσι φόρους, καὶ τὰ σχολεῖα τὰ ὑπὸ τὰς ἀρχὰς ταύτας τιθέμενα, εἴτε Κυβερνητικὰ εἴτε σχολεῖα ἰδιαιτέρας τινὸς κοινότητος, θὰ δικαιοῦνται μεριδίου ἐκ τῶν φόρων τούτων. Ἐὰν ἡ πρότασις αὕτη υἱοθετηθῇ, αἱ εὐκολίαι διὰ τὴν ἱδρυσιν Ὁρθοδόξων προκαταρκτικῶν σχολείων θὰ ἐπαυξηθῶσι.

2. *Μέση Ἐκπαίδευσις.* Αἱ τοιαύτης φύσεως παροῦσαι εὐκολίαι εἶναι εἰς ἄκρον πενιχραί. Εἰς τὸ Πατριαρχικὸν Γυμνάσιον ὁ ἀριθμὸς τῶν μαθητῶν εἶναι πολὺ μικρός. Ἡ διδασκαλία εἶναι ὑψηλοῦ ἐπιπέδου εὐφυΐας καὶ ἀξία μεταδόσεως εἰς μεγαλειτέρον ἀριθμόν, ἐπειδὴ ὅμως μέσον διδασκαλίας εἶναι ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσσα, πολλοὶ ὀλίγοι ἐκ τῆς ἐγγχωρίου κοινότητος εὐρίσκονται μεταξὺ τῶν μαθητῶν. Εἰς τὴν σχολὴν ταύτην ἀποστέλλονται τὰ ἐν τῇ Μοναστηρίῳ μαθητεύοντα παιδιά, ἐπὶ τῇ σκοπῇ, ἵνα ἐν τέλει ἀποθῶσι μέλη τῆς Ἀδελφότητος. Μεταξὺ τούτων εἶδομεν καὶ ἐν μέλος τῆς ἐγγχωρίου κοινότητος ὁ ὁπίος πρὸς τὸ παρὸν, εἶναι ὁ μόνος μνηστήρ εισόδου ἐν τῇ Ἀδελφότητι. Εἰς τὸ Παρθεναγωγεῖον, ὅπου τὸ μέσον διδασκαλίας εἶναι ἐπίσης ἡ Ἑλληνικὴ, ἡ πλειοψηφία τῶν μαθητριῶν ἀνήκει εἰς τὴν ἐγγχώριον κοινότητα. Ἐπιπροσθέτως τῶν σχολῶν τούτων, ὑπάρχουσι καὶ τρία ἐθελοντικὰ σχολεῖα ἱδρυθέντα ἐν Ἱεροσολύμοις, Ἰοππη καὶ Κάϊφα, κατ' ἀκολουθίαν τῆς κινήσεως, ἣν ἀνεφέραμεν ἀνωτέρω. Τὸ πνεῦμα, ὑπὸ τὸ ὁποῖον τὰ σχολεῖα ταῦτα λειτουργοῦσιν ὑπὸ τὰς παρούσας αὐτῶν δυσχερείας, εἶναι ἐξοχόν, καὶ εἶναι ἀξία πάσης ὑποστηρίξεως.

210. Τὰ σχολεῖα ταῦτα ὑποστηρίζονται ὁλοκληρωτικῶς ἐξ αὐθορμήτων συν-

δρομῶν καί, μέχρι σημείου τινός, ἐκ τῶν διδάκτρων. Ὑπάρχει ἰσχυροτάτη παποίθησις μεταξὺ τῶν μελῶν τῆς Κοινότητος, ὅτι τὰ τέκνα αὐτῶν ὤφειλον νὰ ᾔσαν εἰς θέσιν, ὅπως τυγχάνωσιν ἀνωτέρας ἐκπαιδεύσεως εἰς σχολεῖα ἀνήκοντα εἰς τὴν ἰδίαν αὐτῶν Κοινότητα. Τὰ πλεῖστα τῶν παιδιῶν τούτων ἐκπαιδεύονται εἰς σχολεῖα ἀνήκοντα εἰς ἄλλας θρησκευτικὰς κοινότητας. Παραδείγματος χάριν, ὀγδοήκοντα τοῖς ἑκατὸν ἐκ τῶν μαθητῶν τῆς Σχολῆς Ἀγίου Γεωργίου εἶναι Ὁρθόδοξοι. Ἐκεῖ οὐδεμία ἀπόπειρα γίνεται πρὸς προσηλυτισμὸν τῶν μαθητῶν καὶ τούτο ἐκτιμᾶται εὐγνωμόνως, συγχρόνως ὅμως αἰσθάνονται, ὅτι, ἡ Ὁρθόδοξος Κοινότης ὤφειλε νὰ ἔχῃ καλὰς μέσας ἐκπαιδεύσεως σχολὰς ἰδικὰς τῆς. Εἶναι πολὺ καθαρόν, ὅτι τίποτε δὲν δύναται νὰ γίνη ἐν τῇ διευθύνσει ταύτῃ, ἐκτὸς ἂν ὑπάρξῃ εἴτε συγκέντρωσις εἴτε οὐσιώδης ἐπαύξησης πόρων.

3. *Ἐκγύμνασις τοῦ Ἑνοριακοῦ Κλήρου.* Εἶναι ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου, ἐπὶ τοῦ ὁποῦ ἡ λαϊκὴ ἀξίωσις εἶναι ἐπιμονωτάτη. Τὸ ἴδιον πράγματι πρόβλημα παρουσιάζεται εἰς ὅλας τὰς Ὁρθόδοξους χώρας. Κατὰ τὴν συνήθειαν τῆς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας, οἱ ἐνοριακοὶ ἱερεῖς δὲν προσδοκῶνται νὰ εἶναι εὐπαιδευτοὶ ἄνθρωποι. Ἐν τῇ Πατριαρχείᾳ Ἱεροσολύμων ἐκλέγονται διὰ τὸ ἐπαγγελμα αὐτῶν κατὰ τὸν ἀκόλουθον τρόπον. Ἐὰν τύχῃ θέσις κενὴ εἰς οἰονδήποτε χωρίον, συγκαλεῖται γενικὴ συνέλευσις τῶν χωρικῶν καὶ πρόσωπόν τι, θεωρούμενον ὡς τὸ μᾶλλον κατάλληλον, ἐκλέγεται πρὸς πλήρωσιν τῆς θέσεως. Ἀποστέλλεται εἰς τὸ Ἱεροσόλυμα μετ' ἐπιστολῆς πρὸς τὸν Πατριάρχην καί, ἐν πρώτοις, παραπέμπεται πρὸς τὸν πρεσβύτερον ἐφημέριον τῶν Ἱεροσολύμων, ὁ ὁποῖος ἀκροᾶται τῆς ἐξομολογήσεως αὐτοῦ καὶ ἀναφέρει περὶ τῆς ἱκανότητος αὐτοῦ πρὸς τὸν Πατριάρχην. Ἐὰν ἡ ἐκθεσις εἶναι εὐμενής, χειροτονεῖται παρὰ τοῦ Πατριάρχου πρῶτον εἰς Διάκονον καὶ κατόπιν, κατὰ κανόνα, εἰς Ἱερέα· παραμένει δὲ εἰς Ἱεροσόλυμα ἐπὶ βραχὺ τι διάστημα κατὰ τὸ ὁποῖον ἐκγυμνάζεται εἰς τὴν διεύθυνσιν τῶν ἱεουργιῶν καὶ τελετῶν παρὰ τῶν ἐν Ἱεροσολύμοις ἐφημερίων. Ὁ Πατριάρχης κατόπιν, συμφώνως χαριτοβρύτου ἐθίμου, προσφέρει πρὸς αὐτὸν τὰ ἄμφια καὶ ἐπιστρέφει εἰς τὸ χωρίον του ὡς ἱερεὺς αὐτοῦ. Ἐν τῇ μεταξύ ἐξευρίσκεται τρόπος πρὸς ἐκπλήρωσιν τῶν ἐκεῖ ἱερατικῶν καθηκόντων.

211. Εἰς μερικὰ χωρία θεωρεῖται πρέπον, ὅπως ἐκάστη ἐκ τῶν κυριωτέρων οἰκογενειῶν ἔχῃ καὶ ἰδικόν της ἱερέα. Ἡ Μπετζάλα ἔχει τέσσαρας ἱερεῖς, ἡ Βηθλεὲμ ἔχει πέντε καὶ τὸ Μπετσαχούρ, τὸ ὁποῖον εἶναι πολὺ μικρότερον χωρίον τῆς Βηθλεὲμ, ἔχει ἐπίσης πέντε ἱερεῖς. Τὸ Πατριαρχεῖον πληρῶνει τοὺς μισθοὺς ὅλων τούτων. Ὁ ἱερεὺς δὲν ὑποτίθεται νὰ κηρύττῃ, ἢ νὰ διδάσκῃ, ἢ νὰ παρέχῃ πνευματικὴν τινα συμβουλὴν ἢ παρηγορίαν. Δὲν εἶναι παράδοξον, ὅτι ἡ τοπικὴ κοινότης εἶναι σοβαρῶς δυσηρεστημένη μετὰ τὸ σύστημα τοῦτο, ἀλλ' εἶναι τὸ καθιερωμένον ἔθιμον. Παράγον μέλος τῆς κοινότητος, τὸ ὁποῖον κάποτε ἐξεδήλωσε δυσἀρέσκειαν πρὸς τὸν Πατριάρχην, ἔλαβε τὴν εἰρωνικὴν ἀπάντησιν, ὅτι ἐφαίνετο θέλον τοὺς ἱερεῖς φιλοσόφους.

212. Ἐπὶ τινι καιρῶν, ὅταν ἡ Θεολογικὴ Σχολὴ τοῦ Σταυροῦ εὕρισκετο ἐν τῇ ζωῇ, πολλὰ μέλη τοῦ ἐντεπίου ἐνοριακοῦ κλήρου ἦσαν ἐκεῖ ὡς μαθηταί. Ἐν Ἰόππῃ, Ἀκρῇ καὶ Ἱερουσαλὴμ, μερικοὶ τῶν ἐφημερίων ἐμιλοῦσι τὴν Ἑλληνικὴν, ἣν ἐξέμαθον ἐν τῇ Θεολογικῇ Σχολῇ. Δὲν ὑπάρχει σημεῖον, τὸ ὁποῖον ἡ ἐγγχώριος κοινότης νὰ αἰσθάνηται περισσότερον. Εἶναι εἰς ἄκρον ἀδήμων, ὅπως ἴδῃ ἐξυφούμενον τὸν βαθμὸν τοῦ ἐνοριακοῦ της κλήρου καὶ ὅπως προμηθευθῇ καθίδρυμα ἐν τῇ Πατριαρχείᾳ, ἐν τῇ ὁποίᾳ οὗτοι νὰ τυγχάνωσι πνευματικῆς καὶ ἐκκλησιαστικῆς διδασκαλίας.

213. Τὸ ζήτημα τοῦτο, ὡς εἵπομεν, εἶναι ἓν, τὸ ὁποῖον παρουσιάζει ἑαυτὸ καὶ εἰς ἄλλους κλάδους τῆς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας. Ἀπασχόλησε σοβαρῶς τὰς Ἐκκλη-

σιαστικὰς ἀρχὰς Κύπρου καὶ Ἀθηνῶν. Οἱ χωρικοὶ δὲν συνείθισαν νὰ προμηθεύωσιν εἰσόδημα διὰ τοὺς ἐφημερίους των, τὸ ὅποιον νὰ εἶναι ἐπαρκὲς πρὸς τὰς ἀπαιτήσεις εὐπαιδευτῶν ἀνδρῶν, ἀλλ' ἐν τῇ Πατριαρχείῳ Ἱεροσολύμων αἱ κοινότητες τῶν χωρίων ἔχουσι μοναδικὸν προνόμιον κατὰ τὸ ὅποιον οἱ μισθοὶ τῶν ἐνοριακῶν αὐτῶν ἱερέων πληρώνονται ἐκ τῶν κεντρικῶν ἀφιερωμάτων. Ἐὰν ἠδύναντο νὰ προμηθευθῶσι σχολὴν διὰ τοὺς κληρικούς των καὶ ἐὰν οἱ χωρικοὶ ἠδύναντο νὰ πεισθῶσιν, ὅπως συμπληρῶσι τοὺς Πατριαρχικούς μισθοὺς διὰ τοπικῶν συνδρομῶν, τὸ πρόβλημα ἐν τῇ Πατριαρχείῳ Ἱεροσολύμων θὰ ἐλύετο.

4. **Ἡ Θεολογικὴ Σχολὴ τοῦ Σταυροῦ.**— Ἐκαστος ἀνυπομονεῖ, ὅπως ἴδῃ τὴν σχολὴν ταύτην ἐπανιδρυομένην. Ὁ λόγος διὰ τὸν ὅποιον παρέμεινε κλειστὴ εἶναι ἀπλῶς ἔλλειψις πόρων. Ὅπως εἵπομεν, κάποτε ἦτο τὸ καύχημα τοῦ Πατριαρχείου. Ἐλειτούργει ὑπὸ ἰδεώδεις συνθήκας ἐν ἀρχαίᾳ τινὶ καὶ γραφικῇ Γεωργιανῇ Μονῇ πλησίον τῶν Ἱεροσολύμων. Συνέλεξεν ἐκτεταμένην βιβλιοθήκην καὶ διετήρησεν ὑψηλὸν πρότυπον παιδείας. Ὅλα σχεδὸν τὰ μέλη τῆς παρούσης Ἀδελφότητος, οἱ λόγοι καὶ ἀνεπτυγμένοι, κατηρτίσθησαν ἐν τῇ σχολῇ ταύτῃ· οἱ πλείστοι τούτων ὑπὸ τὸν Μητροπολίτην Ἀθηνῶν τὸν ἴδιον. Ἐκλείσθη κατὰ τὴν θορυβώδη περίοδον πρὸ τοῦ πολέμου καὶ δὲν ἠνείχθη ἕκτοτε πλέον ποτέ. Ἡ ἀνδρουμένη ἤδη γενεὰ πρὸς διαδοχὴν τῶν μαθητῶν της, ζημιοῦται πολὺ ἐκ τῆς ἐλλείψεως τοιαύτης ἐκγυμνάσεως, καὶ εἶναι δύσκολον νὰ ἴδῃ τις πῶς ἡ Ἀδελφότης θὰ ἐπανακτήσῃ κατάλληλον βαθμὸν μορφώσεως καὶ θεολογίας μέχρις ὅτου ἡ σχολὴ αὕτη ἐπανιδρυθῇ. Οὐδὲν θὰ συνετέλει περισσότερον πρὸς ἀποκατάστασιν ἁρμονίας καὶ εὐφροσύνης ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἢ ἡ προμήθεια τῶν ἀπαιτουμένων πόρων πρὸς ἐπανίδρυσιν τῆς Θεολογικῆς ταύτης Σχολῆς, συμπεριλαμβανομένου καὶ Τμήματος πρὸς ἐκπαίδευσιν τοῦ ἐγγωρίου κλήρου. Τοιαύτη σχολὴ χρειάζεται ἐπειγόντως ἀπὸ πάσης ἀπόψεως. Ἡ Θεολογικὴ Σχολὴ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἐν Χάλκῃ εἶναι ἤδη κλειστὴ, καὶ κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη τὰ κέντρα, εἰς τὰ ὅποια θὰ ἦτο δυνατόν νὰ τύχῃ τις ὑγιεῖς θεολογικῆς ἐκπαιδεύσεως μεταξὺ τῶν Ὁρθοδόξων χωρῶν ἐν τῇ Ἑγγύς Ἀνατολῇ ἡλαττώθησαν ἐπαισθητῶς. Ὅσον ἀφορᾷ τὴν τοπικὴν κοινότητα, θὰ ἦτο μικρὰς ἀξίας δι' αὐτὴν ἐὰν τὸ παραδεδομένον αὐτῆς δικαίωμα εἰς τὴν χορείαν τῆς Ἀδελφότητος ἐτύγχανε πρακτικῆς ἀναγνώσεως, ἐκτὸς ἂν συγχρόνως ἐγίνετο προμήθεια διὰ τὴν πνευματικὴν καὶ θεολογικὴν ἐκπαίδευσιν τῶν τέκνων της, τὰ ὅποια ὑπὸ τὰς νέας συνθήκας θὰ ἐγίνοντο παραδεκτὰ ἐν τῇ Μοναστηρίῳ. Δυστυχῶς εἶναι ἐντελὸς πρόδηλον, ὅτι δὲν ὑπάρχουσι τοπικοὶ πόροι, οἱ ὅποιοι θὰ ἐξασφάλιζον τὸ εὐτυχές τοῦτο ἀποτέλεσμα. Πολλοὶ ἐγένοντο προσπάθειαι κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη, ὅπως οἱ ἀγαθοεργοὶ ἐνδιαφερθῶσιν ἐν τῇ καταστάσει τῆς Ἐκκλησίας Ἱεροσολύμων. Ὑπεδείξαμεν ἤδη ὡς κατάλληλον ἀντικείμενον πρὸς ἀγαθοεργίαν τὴν προμήθειαν σχολῶν διὰ τοὺς Χριστιανοὺς πέραν τοῦ Ἰορδάνου. Τοῦτο ὅμως εἶναι σχετικῶς ζήτημα μικρόν. Ἐὰν ἀπεδεικνύετο δυνατόν νὰ διοργανωθῇ οὐσιώδης προσπάθεια πρὸς βοήθειαν τῆς Ἐκκλησίας Ἱεροσολύμων εἰς τὰς παρούσας αὐτῆς δυστυχίας, οὐδὲν πρακτικώτερον ἀντικειμενικὸν θὰ ἐξελέγετο ἐκ τῆς ἐπανιδρύσεως τῆς Σχολῆς τοῦ Σταυροῦ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ΄.

ΜΙΚΤΟΝ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΑ ΣΥΜΒΟΥΛΙΑ.

214. Ἡ ἱδρυσις τοῦ «Μικτοῦ Συμβουλίου», ἥτοι Συμβουλίου συγκειμένου ἐν μέρει ὑπὸ μελῶν τοῦ Μοναχικοῦ κλήρου καὶ ἐν μέρει ὑπὸ λαϊκῶν, ἐξειρίχθη τὸ πρῶτον ἐν Κων)πόλει τὸ ἔτος 1860 περίπου. Ἐν Κων)πόλει ἐξυπηρετεῖ τὸν σκοπὸν τῆς τροποποιήσεως τοῦ ἀμιγῶς ἐκκλησιαστικοῦ νόμου, ὑπὸ τὸν ὅποιον ἐκυβερνᾶτο ἡ Ἐκκλησία. Εἰς μέρη, ὅπως τὸ Πατριαρχεῖον Ἱεροσολύμων, ὅπου ὑπάρχει σύγκρουσις φυλῶν, θὰ ἐξυπηρετεῖ τὸν ἀπώτερον σκοπὸν τῆς μετριάσεως οὐχὶ μόνον τῆς ἐκκλησιαστικῆς, ἀλλὰ καὶ τῆς φυλετικῆς ὑπεροχῆς. Ἀποτελεσματικὸν Μικτὸν Συμβούλιον ἦτο ἡ φιλοδοξία τῆς τοπικῆς κοινότητος ἐπὶ πενήκοντα ἔτη.

215. Τὸ Μικτὸν Συμβούλιον Κων)πόλεως δὲν ἱδρύθη ἄνευ ὀλίγων δυσχερειῶν. Τὴν γένεσιν αὐτοῦ ὀφείλει εἰς τὸ γεγονός, ὅτι ἡ Τουρκικὴ Κυβέρνησις συνωδᾷ τῷ Χατὶ Χουμαγιοδὺν τοῦ 1856 (ἴδε Ἐκθεσιν Μπέρτραμ - Λούκ, σ. 67 - 68) ἀνέλαβε τὴν κωδικοποίησιν καὶ ἀναθεώρησιν τῶν καταστατικῶν τῶν διαφόρων ὑπὸ τὴν διοίκησιν αὐτῆς κοινοτήτων. Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον, τῷ 1857, συνεκάλεσεν ἐθνικὴν συνέλευσιν συγκειμένην ἐξ ἑπτὰ Μητροπολιτῶν καὶ 20 λαϊκῶν ἀντιπροσώπων. Σκοπὸς τῆς ἰσχυρᾶς ταύτης λαϊκῆς ὑπεροχῆς ἦτο ἡ παραγωγή προτάσεως διὰ Μικτὸν Συμβούλιον, ἐν τῷ ὁποίῳ ἐγένετο προμήθεια διὰ παρομοίαν λαϊκὴν ὑπεροχὴν. Προγενέστεραι προσπάθειαι ἐγένοντο πρὸς εἰσαγωγὴν λαϊκοῦ στοιχείου ἐν τῇ ὁργανώσει τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλ' εἶχον συναντήσῃ ἕως ἐδῶ ἀποτελεσματικὴν ἀντίδρασιν. Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ τὰ πέντε ἐκκλησιαστικά μέλη τῆς συνελεύσεως, ὑποστηριζόμενα ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου, διεμαρτυρήθησαν ἐναντίον τῆς ἐκλαϊκεύσεως ταύτης τῶν ἐθνικῶν ἱδρυμάτων. Ἡ Συνέλευσις ἀπήντησε τυπικῶς καὶ ἡ διαμαρτυρία ἀπερρίφθη ὑπὸ τῆς Πύλης (ἴδε Young, «Corps de Droit Ottoman», Vol. II, p. 13).

216. Τὸ οὕτω καθιερωθὲν ἱδρυμα φυσικῶς ἀπέβη ὑπόδειγμα διὰ παρομοίους θεσμοὺς ἀλλαχοῦ. Τῷ 1875, ὡς εἶδομεν, ὁ Πατριάρχης Ἱερόθεος ὑπέσχεθη τὴν ἱδρυσιν τοιούτου Μικτοῦ Συμβουλίου ἐν Ἱερουσαλὴμ, ἀλλ' ἡ ὑπόσχεσις οὐδέποτε ἐξεπληρώθη. Μικτὸν Συμβούλιον οὐχὶ μόνον ὑπέσχεθη ἀλλὰ καὶ καθιδρύθη πράγματι τῷ 1910, νῦν ὁμῶς εὐρίσκεται ἐν ἐκκρεμότητι. Ἡ ἐπανίδρυσις αὐτοῦ ἀξιοῦται ἐμοφώνως παρ' ἀμφοτέρων τῶν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ μερίδων καὶ αἱ δύο μερίδες ἀποδίδουσι μεγάλην πρὸς αὐτὸ σπουδαιότητα. Ὅτι ζητεῖται περισσότερο ἀπὸ κάθε τι ἄλλο ἐπὶ τοῦ παρόντος εἶναι, ὅπως ἡ Τουρκικὴ Διάταξις ἡ καθιδρύουσα τὸν θεσμὸν νὰ προσλάβῃ μόνιμον καθεστωτικὴν μορφήν μετὰ τοιούτων τροποποιήσεων οἷαι ἀποδειχθῶσιν ἀναγκαῖαι, καὶ ὅπως ἐκπονηθῶσι κανονισμοὶ ἵνα θέσωσιν ταύτην ἐν ἐνεργείᾳ. Ἐπειδὴ Μικτὸν Συμβούλιον δὲν ὑπάρχει ἤδη ἐν τῇ ζωῇ, δὲν ὑφίσταται ἀρμοδία ἀρχὴ πρὸς ἐκπόνησιν τῶν κανονισμῶν. Τῷ 1910, συνωδᾷ ταῖς ἐν τῇ Τουρκικῇ Διατάξει παρεχομέναις ὁδηγίαις, ὁ Πατριάρχης συνεκάλεσε τυπικὴν οὐσκαφὴν προϋχόντων Ἱεροσολυμιτῶν ἥτις ἐξεπόνησε τοὺς δέοντας κανονισμοὺς. Οἱ κανονισμοὶ οὗτοι εἶναι ἤδη ἐκπρόθεσμοι καὶ ἡ ψυχολογικὴ κατάστασις ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ δὲν εἶναι τοιαύτη, ὥστε νὰ καταστῇ κατορθωτόν, ὅπως ἐκπονηθῶσι νέοι κανονισμοὶ διὰ

παρομοίας συσκέψεως. Ἡ μόνη ὁδὸς τὴν ὁποίαν δύναται νὰ λάβῃ ἡ Κυβέρνησις, εἶναι νὰ θεσπίσῃ τὰς κυριωτέρας δεούσας διατάξεις ἐν τῷ κορμῷ τοῦ Νόμου καὶ συμπεριλάβῃ ὠρισμένους κανονισμοὺς ἐν προσαρτήματι, ἐξουσιοδοτοῦσα τὸ Μικτὸν Συμβούλιον, ὅταν ἰδρυθῇ, νὰ ἀναθεωρήσῃ καὶ τροποποιήσῃ τοὺς κανονισμοὺς τούτους. Ὑποβάλλομεν ὅθεν συμφώνως σχέδιον κανονισμῶν ἐν προσαρτήματι τοῦ Νομοσχεδίου τὸ ὁποῖον θὰ εὑρεθῇ εἰς τὸ Παράρτημα «Δ». Δέον νὰ ἐννοηθῇ ὅτι οἱ κανονισμοὶ οὗτοι εἶναι καθαρῶς προσωρινοὶ καὶ ἐάν, εἰς οἷονδήποτε σημεῖον εἶναι δυσάρεστοι πρὸς τὴν ἐγγύριον κοινότητα, ἢ εἰς τμήμα τι τῆς ἐγγύριου κοινότητος, δύνανται νὰ τροποποιηθῶσιν ἐν καιρῷ τῷ δέοντι.

ΓΕΝΙΚΟΣ ΣΚΟΠΟΣ ΚΑΙ ΕΞΟΥΣΙΑ ΤΟΥ ΜΙΚΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ.

217. Ὡς πρὸς τὸν γενικὸν σκοπὸν καὶ τὴν ἐξουσίαν τοῦ Μικτοῦ Συμβουλίου δύο ἀπόψεις ἐτέθησαν ἐνώπιον ἡμῶν. Ἡ Μετριοπαθὲς Μερὶς ἀρκεῖται ὅπως ἡ δικαιοδοσία αὐτοῦ περιορισθῇ εἰς τὰ σημεῖα τὰ καθοριζόμενα ἐν τῇ Τουρκικῇ Διατάξει. Τὸ Συνέδριον Κλίφας, ἐκ τοῦ ἄλλου, ἐπιθυμεῖ νὰ προσδώσῃ αὐτῷ πολλὴ εὐρύτερον σκοπὸν. Συνοφίσαμεν τὰς ἐκτεταμένας ἐξουσίας τὰς ὁποίας τὸ Συνέδριον ἐπιθυμεῖ νὰ ἀπονεύμῃ εἰς τὸ Μικτὸν Συμβούλιον καὶ τὰ ἐξαρτώμενα Τοπικὰ Συμβούλια, καὶ ὑπεδείξαμεν ὅτι αἱ προτάσεις αὗται εἶναι διαφοροτρόπως ἐκκλησιαστικῶς ἀκατόρθωτοι. (Ἴδε παράγραφον 163 ἀνωτέρω).

218. Ἡ ἀξίωσις ὅτι τὸ Συμβούλιον δεόν νὰ ἔχῃ ἐξουσίαν ἐπὶ τῶν παραδοχῶν ἐν τῇ Ἀγιοταφικῇ Ἀδελφότητι εἶναι καθαρῶς ἐναντίον τοῦ συντάγματος τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ ἀξίωσις αὕτη ἐγένετο κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ 1908 καὶ ἀπερρίφθη παρὰ τῆς Τουρκικῆς Κυβερνήσεως. Ἐν τῷ φυλλαδίῳ αὐτοῦ «Les Exigences des Orthodoxes Arabophones en Palestine» τὸ δημοσιευθὲν ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ἐκείνῃ, ὁ πρῶτος Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Μελέτιος Μεταξάκης παρατηρεῖ ὅτι: σ. 23,

« . . . . . il faudrait cesser d'être orthodoxe pour émettre l'exigence de ne point recevoir personne à la vie monacale si son acceptation n'est pas préalablement agréée par un conseil laïque »,

Παρομοίως θὰ ἦτο ὁλοσχερῶς ἀντίθετον πρὸς τὸν ἐκκλησιαστικὸν νόμον ὅπως ὁ Ἐπίσκοπος ἐκλέγεται ὑπὸ λαϊκῆς τοπικῆς Ἐπιτροπῆς, τῆς ἐκλογῆς αὐτοῦ ὑποκειμένης εἰς τὴν ἔγκρισιν Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς. Ἡ πρότασις ὅπως ὅλα τὰ μέλη τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ σώματος τεθῶσιν ὑπὸ τὸν πειθαρχικὸν ἑλεγχον ὑπερτερούσης λαϊκῆς Ἐπιτροπῆς, εἰρήσκειται ἐπὶ τῆς ἰδίας βράσεως. Αἱ προτάσεις αὗται δὲν ἐξητάσθησαν ἴσως πληρέστατα, ὑποδεικνύουσιν ὅμως τὴν ἐπιθυμίαν ὅπως τὸ Μικτὸν Συμβούλιον προσλάβῃ ἐκτεταμένον σκοπὸν.

219. Εἶναι δυνατόν νὰ συμβιβασθῶσιν αἱ δύο αὗται ἀπόψεις; Ἡμεῖς νομίζομεν ὅτι εἶναι. Ἡ γενικὴ διοίκησις τῆς Ἐκκλησίας πρέπει νὰ μείνῃ εἰς τὸν Πατριάρχην ὡς ἐπισκοπικὸν αὐτῆς ἀρχηγόν, ἐνεργοῦντα τῇ συνταγματικῇ συμβουλῇ τῆς Συνόδου, ἀλλ' ὠρισμένα διαχειριστικὰ ζητήματα δύνανται νομίμως νὰ ἐκχωρηθῶσιν πρὸς τὸ Μικτὸν Συμβούλιον τῶν ἐκκλησιαστικῶν καὶ λαϊκῶν. Κατὰ τὴν γνώμην μας, τὸ Συμβούλιον δεόν νὰ ἔχῃ ὠρισμένην τινα δικαιοδοσίαν, τοιαύτην οἷα ἀρμόζει πρὸς τὴν σύστασιν αὐτοῦ. Δέον ὅμως νὰ ἔχῃ ὡσαύτως ὠρισμένην γενικὴν ἀρμοδιότητα. Δέον ὅπως ἔχῃ γενικὸν δικαίωμα, ὡς ἐκπροσωποῦν τὴν τοπικὴν κοινότητα, νὰ προβαίῃ εἰς παραστάσεις πρὸς τὰς συντεταγμένας τῆς Ἐκκλησίας ἀρχάς, τοὔτεστι, πρὸς τὸν Πατριάρχην ἐν Συνόδῳ, ἐπὶ

πάντων τῶν ζητημάτων τῶν ἀφορώντων τὸ καλὸν τῆς Ἐκκλησίας. Δέον νὰ εἶναι τὸ συνταγματικὸν ὄργανον τῆς ἐγγωρλου κοινότητος πρὸς τὸν σκοπὸν συζητήσεως μετὰ τοῦ Πατριάρχου ὡς Προέδρου αὐτῆς καὶ ὡς πνευματικοῦ ἀρχηγοῦ τῆς Ἐκκλησίας ὅλων τῶν ζητημάτων τῶν χρηζόντων τοιαύτην συζήτησιν, καὶ πρὸς ἐνοποίησιν καὶ διατύπωσιν τῶν ἀντιλήψεων, ἐπιθυμιῶν καὶ κλίσεων τῆς ἐγγωρλου κοινότητος. Ἐφ' ὅσον δοθῶσιν αὐτῷ ἐξουσίαι διαχειρίσεως, ἡ δικαιοδοσία αὐτοῦ δέον νὰ εἶναι καθωρισμένη καὶ ὀριστική. Ἐφ' ὅσον δοθῶσιν αὐτῷ ἐξουσίαι παραστάσεως καὶ ἐπιδείξεως, ἡ δικαιοδοσία αὐτοῦ δέον νὰ εἶναι γενικὴ καὶ ἀπεριόριστος.

220. Τῶν ἀρχῶν τούτων καθορισθεῖσων μένουσι πρὸς συζήτησιν τὰ ἀκόλουθα ἀντικείμενα :

- 1). Ἡ σύνθεσις τοῦ Μικτοῦ Συμβουλίου.
- 2). Μέθοδος τῆς ἐκλογῆς αὐτοῦ.
- 3). Ἡ δικαιοδοσία αὐτοῦ.
- 4). Τὰ οἰκονομικά του.

221. *Σύνθεσις.*— Πρέπει τὸ Συμβούλιον πράγματι νὰ διαιρεθῇ ὡς διαλαμβάνεται ἐν τῇ Τουρκικῇ Διατάξει, ἥ πρέπει νὰ ἔχη λαϊκὴν πλειονότητα; Τὸ ὑπόδειγμα αὐτοῦ, ἥτοι τὸ Μικτὸν Συμβούλιον Κων)πόλεως, εἶχε λαϊκὴν πλειονότητα, ἀλλ' ὑποδεικνύονται ὁρισμέναι διαφοραί. Ἐν πρώτοις, λέγεται, ὅτι ἡ Κοινότης Κων)πόλεως δι' ἐθελοντικῶν συνδρομῶν καὶ δωρεῶν ὑπεστήριξεν ἡ ἰδία τὰ καθιδρύματα, τὰ ὅποια ὁ νόμος ἔθεσεν ὑπὸ τὴν διαχείρισιν αὐτῆς. Κατὰ δεύτερον λόγον, τὸ Συμβούλιον Κων)πόλεως δὲν ἦτο Συμβούλιον γενικὸν δι' ὅλοκληρον τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, ἀλλὰ Συμβούλιον διὰ τὴν Κων)πολιν καὶ τὰ προάστεια αὐτῆς. Τὰ μέλη τοῦ Συμβουλίου διέμενον ἐκεῖ πλησίον καὶ τοῦτο καθίστα αὐτὰ ἱκανά, ὅπως ἀναλάβωσι τὴν εὐθύνην συνεχροῦς διαχειρίσεως.

222. Εἶναι βεβαίως ἀληθές, ὅτι τὸ Συμβούλιον Κων)πόλεως δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς ἀκριβὲς ὑπόδειγμα, ἀλλὰ, ὅσον ἀφορᾷ τὸ σημεῖον, ὅτι αὐτὴ ἡ Κοινότης συνετήρει ἐκεῖ τὰ διαχειριζόμενα καθιδρύματα, εἶναι φανερόν, ὅτι εἰς τὸ ἐξῆς, ἵνα τὰ καθιδρύματα τὰ τεθέντα ὑπὸ τὸν ἔλεγχον τοῦ Μικτοῦ Συμβουλίου Ἱεροσολύμων τυγχάνωσιν ἀποτελεσματικῆς διαχειρίσεως, δέον νὰ βασίζωνται μέχρι τινὸς ἐπὶ ἐγγωρλιω ἐθελοντικῶν συνδρομῶν. Αἱ ἐθελοντικαὶ αὗται συνδρομαὶ δὲν εἶναι ἐνδεχόμενον νὰ δοθῶσιν, ἐκτὸς ἂν ὑπάρχη λαϊκὴ πλειοψηφία ἐν τῷ Συμβουλίῳ.

223. Ἀσχετῶς ὅμως πρὸς τὰς σκέψεις ταύτας, νομίζομεν, ὅτι διὰ γενικοῦς λόγους πρέπει νὰ ὑπάρχη λαϊκὴ πλειοψηφία. Συμβούλιον ἱσχυρῶς διορισμένον με ἐπίσημον Πρόεδρον ἔχοντα τὴν νικῶσαν ψῆφον δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς σῶμα ὑπολογιζόμενον νὰ ικανοποιήσῃ τὴν παροῦσαν γενικὴν λαϊκὴν φιλοδοξίαν. Εἶναι πολὺ παρόμοιον τοῦ παλαιοῦ τύπου Νομοθετικοῦ Συμβουλίου Ἀποικίας στερούμενης ὑπευθύνου Κυβερνήσεως. Πραγματικῶς εἶναι σχεδὸν ἄπλοῦν Συμβουλευτικὸν Συμβούλιον. Δι' αἰσχυρίσθησαν εἰς μερικὰς τῶν συνεντεύξεων ἡμῶν, ὅτι εἰς τὸ Μικτὸν Συμβούλιον, τὸ ὅποῖον συνεδρίαζεν ἀπὸ τοῦ 1910 καὶ ἄνω, ἡ νικῶσα ψῆφος τοῦ Πατριάρχου ἐκυβέρνα σχεδὸν τὴν κατάστασιν καὶ τὰ ἐκκλησιαστικὰ μέλη διεξώφλουν σπουδαῖα ζητήματα προγράμματος μεταξὺ τῶν πρὸ τῆς συνεδριάσεως. Δὲν δυνάμεθα νὰ ἐκφέρωμεν γνώμην ἐπὶ τῶν ἱσχυρισμῶν τούτων, εἴμεθα ὅμως γενικῶς λίαν εὐκρινεῖς, ὅτι Συμβούλιον οὕτω συγκείμενον κατ' ἀνάγκ-

κην υπολογίζεται ως αποθαρρύνον την πρωτοβουλίαν και την ανάληψιν ευθυνών παρά των λαϊκών μελών. Προσέτι, ένεκα των γενικών αυτού καθηκόντων, των παραστάσεων και επιδείξεων, τὰς οποίας προτιθέμεθα να παραχωρήσωμεν προς τὸ Μικτὸν Συμβούλιον, εἶναι εὐκρινὺς ἀκατάλληλον, ὅπως διαιρεθῇ οὕτω ἰσαριθμῶς. Προτείνομεν, ὅπως ἐνεργῇ ὡς εἶδος γενικοῦ Συμβουλίου τῆς Κοινότητος (ὑποκείμενον πάντοτε πρὸς τὰς συντεταγμένες τῆς Ἐκκλησίας ἀρχάς), δὲν θὰ ἡδύνατο ὅμως νὰ ἔχῃ οὐδεμίαν βαρύτητα πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἐκτὸς ἂν τὸ λαϊκὸν στοιχεῖον υπερτέρει.

224. *Μέθοδος Ἐκλογῆς.*— Δὲν τὸ νομίζομεν ἐπιθυμητόν, ὅπως τὰ μέλη τοῦ Συμβουλίου ἐκλέγωνται δι' ἀπ' εὐθείας λαϊκῆς ἐκλογῆς. Φατρίαι προέβαλον ἤδη καθ' ὅλον τὸ Πατριαρχεῖον καὶ νομίζομεν, ὅτι δὲν εἶναι εὐκατεῖον νὰ διευκολυνθῇ ὁ ἔλεγχος τῶν ὑποθέσεων τῆς Ἐκκλησίας διὰ φατριῶν. Ἡ μέθοδος τῆς πλαγίας ἐκλογῆς εὐνοεῖται μεγάλως ἐν τῇ Ἑγγύς Ἀνατολῇ. Οὐσιῶδες παρεπόμενον τοῦ Μικτοῦ Συμβουλίου εἶναι, ὅπως ἔχῃ σύστημα τοπικῶν συμβουλίων ὑπεξουσίων αὐτῷ. Τὰ τοπικὰ ταῦτα συμβούλια θὰ προμηθεύσωσιν εὐμεταχείριστον ἀριθμὸν παραγόντων ἀντιπροσώπων ἐκάστου τόπου. Τὰ πρόσωπα ταῦτα συναντῶμενα ἐν τινι δωματίῳ καὶ συζητοῦντα ἡρέμως τὰ πράγματα, θὰ ἦσαν τὰ μᾶλλον κατάλληλα, ὅπως ἐκλέξωσιν ἐν μέλος τοῦ τόπου αὐτῶν διὰ τὸ Μικτὸν Συμβούλιον. Ἡ δυσκολία ἐγείρεται ὡς πρὸς τὰ ἀπομεμακρυσμένα χωρία, τὰ ὅποια εἶναι πολὺ μικρά, ὅπως ἔχωσι τοπικὸν συμβούλιον. Οἱ πληρεξούσιοι Ναζαρέτ, τοὺς ὁποίους εἰδομεν, φαίνονται νομίζοντες, ὅτι τὰ χωρία ταῦτα δὲν βλέπτουσι καὶ ὅτι δέον ν' ἀφεθῇ εἰς τὸν λαὸν τῶν κυριωτέρων πόλεων νὰ ἐνεργῇ ὡς ὁδηγός. Νομίζομεν ἐν τούτοις, ὅτι τὰ χωρία ταῦτα δέον ν' ἀντιπροσωπευθῶσι καὶ ὅτι ὅπου χωρίον τι, ἐντὸς λογικῆς ἀποστάσεως ἐκ τοῦ κυριωτέρου κέντρου εὐρισκόμενον, ἔχει τοσοῦτον ἀρκετὸν ὀρθόδοξον πληθυσμὸν, ὥστε νὰ ἔχῃ ὀρθόδοξον Μουχτάρην, ὁ Μουχτάρης οὗτος δέον νὰ κληθῇ εἰς τὴν συνεδρίασιν τοῦ τοπικοῦ συμβουλίου· ἐλάσσονα κέντρα δέον ν' ἀποστέλλωσι πληρεξούσιους πρὸς τὸ κυριώτερον κέντρον, ἢ νὰ λαμβάνῃ χώραν ἡνωμένη συνεδρίασις συμφώνως πρὸς τὸν πληθυσμὸν. Θὰ εἰσηγούμεθα, ὅπως μετὰ τὰ δύο πρῶτα ἔτη τὸ ἥμισυ τῶν μελῶν τοῦ Συμβουλίου δέον ν' ἀποχωρῇ καθ' ἕκαστον ἔτος, νὰ εἶναι ὅμως αἰρετὰ πρὸς ἐπανεκλογὴν. Τὸ Συμβούλιον δέον νὰ κανονίσῃ τὸ ἴδιον τὰς ἐνεργείας αὐτοῦ πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον

225. Πλησιάζομεν ἤδη τὸ δύσκολον ζήτημα τῶν ἐκλογικῶν περιφερειῶν. Ὑπὸ τὸ παλαιὸν σύστημα τὸ καθιερωθὲν κατὰ τὸ 1910, ὑπῆρχε περιτροπὴ. Ἡ Τουρκικὴ Διάταξις διελάμβανε ἕξ μόνον μέλη. Ἦτο ἀδύνατον διὰ τοιοῦτου περιορισμοῦ νὰ ἐξασφαλισθῇ μόνιμος ἐκπροσώπησις ὅλων τῶν κυριωτέρων περιφερειῶν καὶ ὀργανώθῃ συμφώνως ἀγχινοὺς τύπος περιτροπῆς. Δὲν νομίζομεν ὅμως ὅτι τοῦτο εἶναι σύστημα ἱκανοποιητικόν. Πᾶς τις συμφωνεῖ, ὅτι ἂν εἰς τὸ Συμβούλιον ἀνατεθῇ τὸ καθήκον γενικοῦ Συμβουλίου τῆς Κοινότητος, περιτροπὴ εἶναι ἀπολύτως ἀνάρμοςτος. Ὑπὸ τὸ σύστημα τῆς περιτροπῆς δὲν ἐκπροσωπεῖται ποτὲ ὁλόκληρος ἡ Κοινότης. Εἶναι λοιπὸν ἀναγκαῖον ὅπως τὸ Πατριαρχεῖον διαιρεθῇ εἰς περιφερείας. Τὸ οὐσιῶδες ὑπὸ τοιοῦτο σύστημα εἶναι ὅπως ἕκαστος τόπος ἔχῃ τὸν ἀντιπρόσωπον αὐτοῦ. Ἐὰν τοῦτο ἐξασφαλισθῇ, δὲν βλέπτει ἂν τὸ σχέδιον περιέχῃ ἴσως μαθηματικὰς ἀνακριθείας.

226. Κατόπιν ἐπιμελοῦς ἐξετάσεως τοῦ ζητήματος, κατελήξαμεν εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι τὸ Συμβούλιον δέον νὰ συνίσταται ἐκ 15 μελῶν, 10 λαϊκῶν καὶ 5 ἐκκλησιαστικῶν, καὶ ὑποβάλλομεν τὸ ἀκόλουθον προσωρινὸν σχέδιον ἐκλογικῶν περιφερειῶν.

ΣΧΕΔΙΟΝ ΕΚΛΟΓΙΚΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ.

Α'. Παλαιστίνη.

Κύρια Κέντρα και Ὁρθόδοξος Πληθυσμός.	Συνδεόμενα Κέντρα και Ὁρθόδοξος Πληθυσμός.	Σύνθεσις Ἐκλεκτορίας.
Ἱερουσαλήμ (5,915) (Δύο μέλη).	—	—
Ἰόππη (4,446).	Λύδδα (921) Ρέμλη (1,226) Γάζα (593)	Τὸ τοπικὸν συμβούλιον Ἰόππης μετὰ πληρεξουσίων τῶν τοπικῶν συμβουλίων Λύδδης, Ρέμλης καὶ Γάζης ἐκ δύο μελῶν ἕκαστον.
Βηθλεὲμ (2,285)	Μπετζάλλα (2,628) Μπετσαχούρ (886)	Τὸ τοπικὰ συμβούλια Βηθλεὲμ καὶ Μπετζάλλας μετὰ δύο πληρεξου- σίων μελῶν διὰ τὸ Μπετσαχούρ.
Ραμάλλα (2,162).	Τζίφνα (300) Μπιρ-Ζέτ (399) Ἀμπούτ (355) Τάϊμπε (643) Νεάπολις (229)	Τὸ τοπικὸν συμβούλιον Ραμάλλας μετὰ Μουχτάρηδων ἐκ τῶν μνη- μονευθέντων χωρίων.
Ἀκρη (μετὰ χωρίων, 3,057).	Καίφα (μετὰ χωρίων, 2,076)	Τὸ τοπικὰ συμβούλια Ἀκρης καὶ Καίφας.
Ναζαρέτ (μετὰ χωρίων, 3,261).	—	Τὸ τοπικὸν συμβούλιον Ναζαρέτ.

Β'. Ὑπεριορδανία.

Κύρια Κέντρα και Ὁρθόδοξος Πληθυσμός.	Σύνθεσις Ἐκλεκτορίας.
1. Σάλτη καὶ Μαδηβᾶ 2. Κάρνακ 3. Ἀλ-Χούσουν καὶ Ἀτζλουν	Τὰ μέλη ἑνὸς ἑκάστου τῶν τοπικῶν συμβουλίων.

Σημειώσεις. 1). Εἰς τὴν περίπτωσιν ὅλων τῶν χωρίων, τῶν ἄνευ τοπικῶν συμβου-
λίων, με' Ὁρθόδοξους Μουχτάρηδες, ἐπιπροσθέτως ἐκείνων, τοὺς ὁποίους
ἰδιαιτέρως ἀνεφέραμεν ἀνωτέρω, οἱ Μουχτάρηδες οὗτοι δεόν ἐπίσης νὰ
κληθῶσιν εἰς τὴν Ἐκλογικὴν Συνεδρίασιν.

2). Εἰς τὴν περίπτωσιν τῆς Σάλτης—Μαδηβᾶς καὶ Ἀλ-Χούσουν—Ἀτζλουν,
αἱ ἐκλογικαὶ συνεδριάσεις δεόν νὰ διεξαχθῶσιν ἐκ περιτροπῆς, ἥτοι, ἐν
Σάλτῃ ἢ πρώτῃ ἐκλογῇ καὶ ἐν Μαδηβᾶ ἢ δευτέρᾳ· εἰς τὸ Ἀλ-Χούσουν
ἢ πρώτῃ ἐκλογῇ καὶ εἰς τὸ Ἀτζλουν ἢ δευτέρᾳ.

227. Δέον νὰ παρατηρηθῇ ὅτι προτείνομεν ὅπως δύο μέλη δοθῶσιν εἰς τὴν

Ἱερουσαλήμ. Εἰς ὅλας τὰς χώρας ὑπάρχει ὠρισμένη συγκέντρωσις ἱκανότητος καὶ πείρας εἰς τὴν Μητρόπολιν. Τὸ Μικτὸν Συμβούλιον θὰ ἔχῃ ἀνάγκην τῶν συνεχῶν ὑπηρεσιῶν ἐνίων τῶν πρωτευόντων αὐτοῦ μελῶν. Νομίζομεν ὡς ἐκ τούτου ὅτι δεόν νὰ ὑπάρχῃ ἰδιαιτέρα ἐκπροσώπησις τῶν Ἱεροσολύμων. Τοῦτο καθιστᾷ ἀδύνατον δι' ἡμᾶς τὴν ἐκχώρησιν μέλους διὰ τὴν Γάζαν ὡς θὰ ἐπεθυμοῦμεν ἄλλως νὰ πράξωμεν, καὶ ἐρρίψαμεν αὐτὴν ἐν τὸς τῆς περιφέρειας Ἰόππης. Ὁ διακανονισμὸς οὗτος θὰ ὑπόκειται εἰς ἀναθεώρησιν παρ' αὐτοῦ τοῦ Μικτοῦ Συμβουλίου δταν τοῦτο συσταθῇ.

228. **Δικαιοδοσία.** Τὸ Μικτὸν Συμβούλιον, ἐνῶ θὰ εἶναι τὸ γενικὸν συνταγματικὸν ὄργανον τῆς κοινότητος, δεόν, καθ' ὅσον φθάνουσιν αἱ ἐξουσίαι αὐτοῦ καὶ αἱ εὐθύναι, ὅπως ἔχῃ καθωρισμένην δικαιοδοσίαν. Θὰ προχωρήσωμεν εἰς τὴν συζήτησιν τῆς σφαίρας τῆς δικαιοδοσίας ταύτης, καὶ πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον δυνάμεθα πολὺ εὐχερέστερον νὰ ἀρχίσωμεν ἐκ τῆς Τουρκικῆς Διατάξεως τοῦ 1910.

229. Ἡ καθοριθεῖσα σφαῖρα τοῦ Μικτοῦ Συμβουλίου διὰ τῆς Διατάξεως ταύτης, περιελάμβανε τὰ ἀκόλουθα ἀντικείμενα.

- 1). Τὴν ἐξέτασιν ὅλων τῶν ἐκκλησιαστικῶν ὑποθέσεων τῶν ἀναφερομένων εἰς διενέξεις μεταξὺ συζύγων καὶ καθορισμὸν διατροφῆς, αἱ ὁποῖαι ἐνδιχόμενον ν' ἀνεφέρουντο πρὸς τὸ Συμβούλιον παρὰ τῆς Συνόδου.
- 2) τὴν ἐποπτείαν τῆς διαχειρίσεως κινητῶν καὶ ἀκινήτων κτημάτων τῶν ἀφιερωμένων διὰ διαθήκης πρὸς ὄφελος τῶν ἐκκλησιῶν καὶ σχολείων τῆς ἐγχωρίου κοινότητος καὶ διὰ τὰς ἀνάγκας τῶν πτωχῶν.
- 3). τὴν ἐποπτείαν τῶν σχολῶν τοῦ ἐγχωρίου Ὀρθοδόξου πληθυσμοῦ, τῆς διευθύνσεως αὐτῶν καὶ τῆς διδασκαλίας.
- 4). τὴν ἐποπτείαν τῆς βελτιώσεως τῶν σχολείων καὶ νοσοκομείων συμφῶνως πρὸς τὰς ἀνάγκας τῶν κατοίκων.
- 5). τὴν ἐποπτείαν καὶ φιλοδικαίαν διανομὴν τῶν φιλανθρωπικῶν βοηθημάτων τῶν προωρισμένων πρὸς διατροφήν καὶ ἐγκατοίκισιν τῶν πενήτων καὶ ἐνδεῶν.

230. Τὰ ἀντικείμενα ταῦτα δύνανται συντομώτερον νὰ συνοψισθῶσιν ὡς ἑξῆς:

- 1). Ὁρισμέναι ἐκκλησιαστικαὶ ὑποθέσεις (τῇ παραπομπῇ τῆς Συνόδου).
- 2). Κοινοτικαὶ ἀφιερώσεις.
- 3). Ἐκπαίδευσις.
- 4). Νοσοκομεῖα.
- 5). Ἐγκατοίκισις πτωχῶν.
- 6). Γενικὰ φιλανθρωπικὰ βοηθήματα.

231. Κατὰ τὴν γνώμην μας, τρία ἐκ τῶν ἀντικειμένων τούτων δεόν πάραυτα νὰ ἐξαλειφθῶσιν, ἥτοι ἐκκλησιαστικαὶ ὑποθέσεις, νοσοκομεῖα καὶ ἐγκατοίκισις πτωχῶν. Οὐδεὶς ἐπιθυμεῖ, ὅπως τὸ γενικὸν Συμβούλιον τῆς Κοινότητος Παλαιστίνης ἀπασχολῇ ἑαυτὸ μὲ ἐρίδας ἀνδρογύνων ἢ χορηγίας διατροφῆς. Ὅσον ἀφορᾷ τὰ νοσοκομεῖα, τὸ Πα-

τριαρχεῖον δὲν δύναται πλέον νὰ παρέχῃ νοσοκομεῖα. Ἡ ἐγγώριος κοινότης δὲν εἶναι ἐνδεχόμενον νὰ προμηθεύσῃ νοσοκομεῖα καὶ ἡ ὑπηρεσία αὕτη ἀναμφιβόλως θ' ἀναληφθῇ βαθμῆδόν καὶ ἐπὶ μᾶλλον ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως. Τὸ ζήτημα τῆς ἐγκατοικίσεως τῶν πτωχῶν χρήζει περισσοτέρας παρατηρήσεως.

232. Εἶναι ἀνάγκη, ὅπως παρεμβάλωμεν ἐνταῦθα ἐπιτομωτάτην ἀφήγησιν ὑπερβολικῶς θορυβώδους ἀντικειμένου, τὸ ὁποῖον συνεπάγεται βαρὺ φορτίον ἐπὶ τοῦ Πατριαρχείου. Τὸ ζήτημα τῆς ἐγκατοικίσεως ἐν Ἱεροσολύμοις ἐπασχολεῖται μετὰ τριῶν ἀντικειμένων.

α'.) τὸ ἔθιμον, διὰ τοῦ ὁποῖου ὠρισμέναι οἰκίαι ἀνήκουσαι τῷ Πατριαρχείῳ κατέχονται δωρεὰν ἐνοικίου παρὰ μελῶν τοῦ Πληρώματος·

β'.) καὶ ἄλλο ἔθιμον, διὰ τοῦ ὁποῖου αὐτὸ τὸ Πατριαρχεῖον ἐνοικίασεν ὠρισμένας οἰκίας καὶ ἔδωκεν αὐτὰς εἰς τὴν διάθεσιν ἄλλων μελῶν τῆς κοινότητος·

γ'.) σύστημα βοηθείας πτωχῶν ὑπὸ τύπον συνεισφορᾶς εἰς τὸ ἐνοίκιον.

233. Ὡς πρὸς τὰς οἰκίας τὰς κατεχομένας δωρεὰν ὑπὸ μελῶν τῆς κοινότητος, τοῦτο γίνεται ἐπὶ τῆς θεωρίας, ὅτι αἱ οἰκίαι αὗται μετεβιβάσθησαν κάποτε πρὸς τὸ Πατριαρχεῖον, ἐπὶ παρακαταθήκῃ, διὰ τὰς οἰκογενεῖας τῶν ιδιοκτητῶν, αἱ ὁποῖαι ἔκτοτε κατέχουσιν αὐτάς, συμφώνως τῇ παρακαταθήκῃ ταύτῃ. Δυνατὸν τοῦτο νὰ εἶναι ἀληθὲς δι' ὠρισμένας ἰδιαιτέρας οἰκίας, ἀμφιβάλλομεν ὅμως πάρα πολὺ ἐὰν ἔχηται ἀληθείας δι' ὅλας. Βεβαίως οἰκίαι τινὲς δύνανται νὰ ὑποδειχθῶσιν, ὡς ἀγορασθεῖσαι ὑπὸ τοῦ Πατριαρχείου εἰς σχετικῶς συγγρόνους ἐποχάς. Ἡ πρὸς τοῦτο ἀπάντησις θὰ ᾔητο, ὅτι αἱ οἰκίαι αὗται ἐτέθησαν εἰς τὴν διάθεσιν τῶν ἐνδιαφερομένων οἰκογενειῶν εἰς ἀντάλλαγμα ἄλλων παραληφθεισῶν πρὸς μεγέθυνσιν τοῦ Μοναστηρίου, ἢ δι' ἄλλους τινὰς οἰκοδομητικοὺς σκοποὺς. Ἡ ἀπάντησις αὕτη διανοητικῶς εἶναι ἴσως ἐγκυρος, ὅσον ἀφορᾷ οἰκίας τινάς, ἄκυρος δ' ὅσον ἀφορᾷ ἄλλας. Κατὰ τὸ ἔτος 1873 περίπου, τὸ Πατριαρχεῖον ἐπέτυχεν «Χοτζέτι», διὰ τοῦ ὁποῖου ἐνέγραψε τὸν τίτλον αὐτοῦ ἐπὶ 80 σχεδὸν οἰκιῶν, αἱ ὁποῖαι ἀντιστοιχοῦσι πιθανὸν πρὸς τὸ ὅλον τῶν ἐν λόγῳ οἰκιῶν. Φαίνεται μὴ ὑπάρχουσα ἀμφιβολία, ὅτι τὸ Πατριαρχεῖον ἔχει τίτλον ἐπὶ τῶν οἰκιῶν τῶν συμπεριλαμβανομένων εἰς τὸ Χοτζέτι, τοῦτο ὅμως δὲν ἐπηρεάζει τὸ ζήτημα, διότι ἡ θεωρία εἶναι, ὅτι τὸ Πατριαρχεῖον ἔχει τὸν νόμιμον τίτλον, ἀλλὰ κρατεῖ ταύτας ὡς παρακαταθήκην διὰ τὰς οἰκογενεῖας, αἱ ὁποῖαι ἀρχικῶς μετεβίβασαν τὰς οἰκίας. Ὅποιαδήποτε ὅμως καὶ ἂν εἶναι ἡ ἀρχὴ τῆς σημερινῆς καταστάσεως τῶν πραγμάτων, τὰ μέλη τῆς ἐν Ἱεροσολύμοις κοινότητος τὰ κατέχοντα τὰς οἰκίας ταύτας δι' ὀχλοῦσιν ἐν σταθερῶς, ὅτι πράττουσι τοῦτο ἀπολύτῳ δικαιώματι. Τὸ ζήτημα οὐδέποτε διηρευνήθη ὀλοσχερῶς, θὰ ᾔητο δ' ἐν λίαν δυσχερὲς καὶ μισητὸν σημεῖον πρὸς διερεύνησιν. Τὸ ζήτημα ἤχθη ἐνώπιον μικτῆς Ἐπιτροπῆς κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας τῆς Ἀγγλικῆς Κατοχῆς, καὶ πᾶν ὅτι ἡ Ἐπιτροπὴ ἐκείνη ἐθεώρησεν ἑαυτὴν δεδικαιολογημένην νὰ εἴπῃ ᾔητο, ὅτι, «ἐὰν οἰκίαι τινὲς ἀποδειχθῶσιν οὐσαι βακούφια, ἐκχωρηθεῖσαι τῷ Πατριαρχείῳ, ὑπὸ τὸν ὅρον τῆς χρησιμοποίησεως αὐτῶν πρὸς ἐξακολουθητικὴν κατοίκησιν, οἱ ὅροι οὗτοι τῆς ἀφιερώσεως δεόν νὰ τηρηθῶσι καὶ ἐκτελεσθῶσι συμφώνως τῇ ἀρχικῇ ἐκχωρήσει»*.

*) Ἐν τῇ προαναφερθείσῃ βιογραφίᾳ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Εὐθυμίου, γίνεται μνηεὶα δὲ τῷ 1860 ὅ

234. Ὅσον ἀφορᾷ τὰς οἰκίας, αἱ ὁποῖαι ἐξεμισθώθησαν πρὸς ὄφελος μελῶν τῆς κοινότητος, αὗται ἡλαττώθησαν εἰς ἀριθμὸν βαθμιαίως, δύναται δὲ νὰ ἐλπιζῇται, ὅτι προσεχῶς ἢ ὑπαρξίς αὐτῶν θὰ παύσῃ ὁλοκληρωτικῶς. Ἐρχόμεθα ἤδη εἰς τὸν τελικὸν κλάδον τοῦ ἀντικειμένου τούτου, ἥτοι τὴν διανομὴν ἐνοικίων.

235. Δὲν γνωρίζομεν τὴν ἀρχὴν τοῦ τύπου τούτου τῆς ἐπιχορηγήσεως πρὸς τὸν λαὸν τῆς Ἱερουσαλήμ, χρονολογεῖται ὅμως πρὸ μακροῦ. Συμφώνως πρὸς τὴν τοῦ Πατριαρχείου θεωρίαν, ἡ ἐπιχορήγησις εἶναι ἐπιχορήγησις φιλανθρωπικῇ, δοθεῖσα πρὸς βοήθειαν τῶν ἐνδεῶν τῶν Ἱεροσολύμων καὶ διάσωσιν αὐτῶν ἀπὸ τοῦ δέλεαρ ἄλλων τύπων τῆς Χριστιανικῆς πίστεως διὰ παρομοίων ἀγαθοεργιῶν. Τῷ 1882 τὸ ἐτησίως διανεμόμενον ποσὸν ἦτο 1,000 Εἰκοσάφραγκα. Τῷ 1905 ἀνῆλθεν εἰς 5,000 Εἰκοσάφραγκα. Τῷ 1908, ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς Πατριαρχικῆς κρίσεως, τὸ Πατριαρχεῖον, ὡς ἀντίμετρον τῆς ἀξιώσεως τῶν λαϊκῶν, κατὰ πρῶτον ἀνεκοίνωσεν, ὅτι προϋτίθετο νὰ περιορίσῃ τὰς διὰ τὰ ἐνοίκια ἐπιχορηγήσεις ταύτας εἰς τοὺς πραγματικῶς ἐνδεεῖς καὶ εἰς 3,000 λίρας καὶ ὅτι τὸ ποσὸν τοῦτο θὰ διενέμετο μόνον εἰς ἐκείνους, οἵτινες δι' ἀναφορὰς θὰ ἐξητοῦντο τὴν βοήθειαν τοῦ Μοναστηρίου λόγῳ τῆς πενίας αὐτῶν. Ἡ θηριωδία ὅμως τῆς ἐπελθούσης γενικῆς ἐξεγέρσεως ἔπεισε τὸ Πατριαρχεῖον, ἅμα τῇ ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου ἀναλήψει τῆς χαλιναγωγῆσεως τῶν συμβαινόντων μετὰ τὴν ἐκτρωτικὴν ἀπόπειραν πρὸς ἐκθρόνισιν αὐτοῦ, ὅπως ἀντιστρέψῃ τὴν πολιτικὴν ταύτην καὶ δηλώσῃ, ὅτι ἡ ἀπόφασις τῆς Συνόδου δὲν θὰ ἐτίθετο ἐν ἰσχύϊ. (Ἴδε Ἐπίσημα Ἐγγράφα, σ. 17-41). Ὑπὸ τὴν πίεσιν τῶν συμβάντων τῆς ἐποχῆς ταύτης, αἱ δι' ἐνοίκια ἐπιχορηγήσεις ἡδῆσθησαν πράγματι εἰς 12,000 λίρας καὶ παρέμειναν ἐπὶ τοῦ ἀριθμοῦ τούτου ἐπὶ τινα ἔτη. Τῷ 1918 ἐν τούτοις, τὸ οὕτω πληρωθὲν ποσὸν ἀναγράφεται ὡς Λ. Α. 9,000. Ἡ μέχρι τούδε τακτικὴ ἦτο νὰ πληρώνηται τὸ ἐνοίκιον κατ' εὐθείαν πρὸς τοὺς ἰδιοκτῆτας τῶν οἰκιῶν καὶ κατὰ τὸ ἔτος ἐκεῖνο ἐξεμισθώθησαν πράγματι πρὸς τοῦτο 132 οἰκίαι. Ἀπὸ τότε ἡ τακτικὴ αὕτη σχεδὸν διεκόπη. Κατὰ τὸ ἔτος ἐκεῖνο, διαρκούσης τῆς ἀπουσίας τοῦ Πατριάρχου εἰς Δαμασκόν, Ἐπιτροπὴ τῆς Ἀδελφότητος, ἐνεργοῦσα ὑπὸ τὰς ὁδηγίας τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου, τὸ ὅποιον διηύθυνε τότε τοῦ Μοναστηρίου τὰς ὑποθέσεις, περιέκοψε τὸ ὅλον ποσὸν τῶν ἐπιχορηγήσεων τούτων εἰς Λ. Α. 4,700. Κατὰ τοῦτον ἔτος, 1919, ἡ Στρατιωτικὴ Κυβέρνησις διώρισεν Ἐπιτροπὴν ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Συνταγματάρχου Gabriel. Ἡ Ἐπιτροπὴ αὕτη ἐξετάσασα τὸ ὅλον ζήτημα ὑπέβαλε τὴν Ἐκθεσιν αὐτῆς, ἐν τῇ ὁποίᾳ συνίστα, ὅπως ἡ δωρεὰ ὑποβιβασθῇ εἰς Λ. Α. 2,500. Ἡ Ἐκθεσις αὕτη ἐγένετο κατ' ἀρχὰς δεκτὴ, ἀλλ' ἰσχυρὰ πίεσις ἐξησκήθη κατόπιν πρὸς αὐξήσιν τοῦ ποσοῦ τούτου. Καὶ κατὰ πρῶτον ἡβξήθη διὰ προσθήκης ἐτέρων Λ. Α. 291 καί, ἐν συσκέψει γενομένη ἐν τῇ Διοικητηρίῳ ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Λοχαγεῦ Pollock, κατάλογοι ἐνεκρίθησαν παρὰ τῶν δύο μερίδων καὶ τυπικῶς ὑπεγράφησαν. Βραδύτερον ὅμως συνετάχθη συμπληρωματικὸς κατάλογος συνεπαγόμενος ἐτέραν δαπάνην ἐκ Λ. Α. 546. Ἡ βάσις τῆς ἀξιώσεως ταύτης ἦτο ἡ ἀπαίτησις, ὅτι 19 οἰκίαι ἔπρεπε νὰ προστεθῶσιν εἰς ἐκεῖνας, αἱ ὁποῖαι ἐχορηγοῦντο δωρεὰν ἐνοικίου πρὸς τὴν τῶν Ἱεροσολύμων κοινότητα. Ἡ ἀξίωσις αὕτη ἀπερρίφθη, οὐχ ἦττον ὅμως τὸ Πατριαρχεῖον συγκατετέθη νὰ προσθέσῃ τὸ ποσὸν Λ. Α. 417 ἐπὶ τοῦ πληρωνομένου ποσοῦ δι' ἐπιχορηγήσεις ἐνοικίων, ἀναβιβασθέντος οὕτω τοῦ ὅλικου ποσοῦ εἰς Λ. Α. 3,754. Πρὸ τῆς ἀναλήψεως τοῦ ἐλέγχου ὑπὸ τῆς Οἰκονομολογικῆς Ἐπιτροπῆς, τὸ

Ἀρχιγραμματεὺς Νικηφόρος (ὁ ἀγοράσας τὰς γαίας τὰς γνωστὰς ὡς «Νικηφορία») ἠγόρασεν ἐπίσης «πλείους» ὡσας οἰκίας ἐν Ἱερουσαλήμ πρὸς ἐγκαθίδρυσιν ἐν αὐταῖς μελῶν τῆς Ὁρθοδόξου Κοινότητος.

ποσὸν τοῦτο ἐξωγκώθη εἰς Λ. Α. 4,463. Ἡ Ἐπιτροπή, ἐνεκα τῆς ἐκθλιπτικῆς καταστάσεως τῶν οἰκονομικῶν τοῦ Πατριαρχείου, ὑπεβίβασε τὸ ποσὸν τοῦτο κατὰ ἓν τρίτον. Ἐξέτασις τοῦ καταλόγου, ἐπὶ τοῦ ὁποῖου ἡ διανομὴ αὕτη λαμβάνει χώραν ἀποκαλύπτει, ὅτι διανέμεται εἰς οὐχὶ ὀλιγώτερα τῶν 395 προσώπων ἢ οἰκογενειῶν. Εἰς 33 περιπτώσεις, ὑπάρχει σημείωσις ἐν τῷ περιθωρίῳ, ὅτι ὁ παραλήπτης ἀπαιτεῖ, ὅτι δικαιούται κατοικίας. Τὸ ὅλον τῶν γενομένων πληρωμῶν κυμαίνεται μεταξὺ Λ. Α. 20 καὶ Λ. Α. 3. Αἱ πλείους τῶν πληρωμῶν τούτων γίνονται εἰς χήρας. Περισσότεραι δὲ γίνονται εἰς ὀρφανὰ. Εἶναι σαφές, ὅτι εἰς τὰς δύο ταύτας κατηγορίας τῶν περιπτώσεων τούτων, ἡ ἐπιχορήγησις εἶναι καθαρῶς φιλανθρωπική. Ἐξαίρεσις δέον νὰ γίνῃ, ἐν τῇ περιπτώσει ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι λαμβάνουσι τὴν ἐπιχορήγησιν πρὸς ἱκανοποίησιν ἀπαιτήσεως διὰ κατοικίαν. Ἡ ἀπαίτησις ἴσως εἶναι καὶ ἴσως δὲν εἶναι δικαιολογημένη, ἐν τοιαύταις ὁμῶς περιπτώσεσιν αἱ ἐπιχορηγήσεις δὲν δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν ὡς καθαρῶς φιλανθρωπικαί. Τὸ εἰς ὅλας τὰς περιπτώσεις πληρωνόμενον ποσὸν ὀνομαστικῶς εἶναι ἐπιχορηγήσεις δι' ἐνοίκιον ἢ πρὸς ἀντίτιμον ἐνοικίου, ἀλλὰ προδήλως ἐν τῇ οὐσίᾳ εἶναι ἀπλῶς προσωπικὴ διανομὴ χρήματος καὶ δύναται νὰ χρησιμοποιηθῇ ὑπὸ τοῦ παραλήπτου δι' οἰονδήποτε ἄλλον σκοπόν.

236. Κατὰ τὴν γνώμην μας δὲν θὰ ὑπῆρχεν ὀλιγώτερον κατάλληλον ἀντικείμενον πρὸς ἀνάθεσιν εἰς Μικτὸν Συμβούλιον ἀντιπροσωπεῖον ὁλόκληρον τὴν Παλαιστίνην. Τὸ ἀντικείμενον εἶναι καθαρῶς τοπικόν. Ἀφορᾷ τοὺς ἐνδεεῖς τῶν Ἱεροσολύμων μόνον. Μέλη τοῦ Μικτοῦ Συμβουλίου ἀντλούμενα ἐκ Ναζαρέτ ἢ πέραν τοῦ Ἰορδάνου δὲν θὰ εἶχον πληροφορίας αἱ ὁποῖαι θὰ ὑπεβοήθουν αὐτὰ ἐν τῇ διαχειρίσει τοῦ βοηθήματος τούτου. Τὸ ἀντικείμενον δὲν θὰ ἔλειπε προξενοδὸν ζηλοτυπίας καὶ διεγείρον ζητήματα ὀχληρά. Θὰ ἡρωιτάτο, διατὶ τόσον μεγάλη ἀναλογία τῶν προσόδων τοῦ Συμβουλίου ἀφιεροῦνται διὰ τοὺς πτωχοὺς μᾶς μόνον πόλεως. Ἐκ τοῦ ἄλλου, ἡ πληρωμὴ τῆς διανομῆς ταύτης τῶν ἐνοικίων πρὸς τοὺς πτωχοὺς τῆς Ἱερουσαλήμ εἶναι ἤδη εἰς τῶν καθιερωμένων θεσμῶν τοῦ Πατριαρχείου Ἱεροσολύμων. Ἐχθισαν ὅπως θεωρῶσι τὴν διανομὴν ταύτην ὡς ἀπόλυτον δίκαιον. Πᾶσα ἀπόπειρα πρὸς μείωσιν αὐτῆς προσβλέπεται μετ' ἀγανακτήσεως, καὶ ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἐξεδήλωσαν τὰ αἰσθήματα αὐτῶν ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου κατὰ τοιοῦτον ἐνδεικτικὸν τρόπον, ὥστε τὰ μέλη τῆς Ἀδελφότητος διατάζουσι πολὺ νὰ ἐνδιαφερθῶσιν ἐν οἰαδήποτε ἀποπειρᾷ πρὸς ὑποβιβασμὸν τῶν ἐπιχορηγήσεων τούτων. Μέλος τι τῆς κοινότητος τοῦ ὁποῖου τὰ καθήκοντα ἐπέβαλλον αὐτῷ νὰ ἐγγίῃ τὸ ζήτημα τοῦτο, ἐτραυματίσθη διὰ βλήματος ἐνῷ περιεπάτει ἀνά τὰς ἐδοὺς τῆς Ἱερουσαλήμ καὶ ἠναγκάσθη νὰ παραιτηθῇ τῆς θέσεως αὐτοῦ.

237. Κατὰ τὴν γνώμην μας αἱ ἐπιχορηγήσεις αὗται ἀποτελοῦσιν ὄχι μόνον φορτίον βαρὺ διὰ τὸ Πατριαρχεῖον καὶ τὰ οἰκονομικά του ἀλλ' εἶναι καὶ διαφθορευτικαὶ διὰ τοὺς ἐνδεεῖς τῆς πόλεως. Πρὸ τοῦ πολέμου ὑπῆρχε καὶ ἄλλη φιλανθρωπικὴ εἰσφορά ἐξ ἴσου φθοροποιός, ἥτοι, ἡ διανομὴ ἄρτου. Αὕτη ὅμως εὐτυχῶς ἐξηφανίσθη μετὰ τὸν πόλεμον καὶ δὲν ἀνενεώθη. Κατὰ τὴν γνώμην μας ἡ διαχείρισις τῆς εἰσφορᾶς ταύτης δέον νὰ μεταβιβάσθῃ πρὸς τὸ τοπικὸν συμβούλιον τῶν Ἱεροσολύμων, καὶ ἐὰν βραδύτερον εὑρεθῇ δυνατόν νὰ ὑπεβιβάσθῃ τὸ ποσόν, τὸ συμβούλιον δέον νὰ ἔχῃ ἐξουσίαν νὰ χρησιμοποιεῖ τὸ περίσυμα πρὸς γενικὴν ὠφέλειαν τῆς κοινότητος. Αἱ διανομαὶ δέον, κατὰ τὴν γνώμην μας, νὰ ἐξακολουθήσωσι πληρωνόμεναι ὅπως καὶ τώρα ἐν τῷ Μοναστηρίῳ τὸ ὁποῖον εἶναι υπεύθυνον διὰ τὴν μεγαλοδορίαν, ἀλλὰ νὰ πληρώνωνται ἐπὶ τῇ βάσει καταλόγου συντασσομένου ὑπὸ τοῦ Μικτοῦ Συμβουλίου.

238. Ἐξηλείψαμεν οὕτω ἐκ τῆς δικαιοδοσίας τοῦ Μικτοῦ Συμβουλίου ἐκκλησιαστικὰς ὑποθέσεις, νοσοκομεῖα, ἐγκατοικίσεις πτωχῶν καὶ γενικὰ φιλανθρωπικὰ βοηθή-

ματα. Ὑπάρχει ὁμοῦς ἀντικείμενόν τι τὸ ὁποῖον χρειάζεται νὰ προστεθῇ. Αἰνιττόμεθα τὸν ἐνοριακὸν κλῆρον. Ἐπιθυμεῖται παρ' ἀμφοτέρων, τῆς Μερίδος τοῦ Συνεδρίου τῆς Κάϊφας καὶ τῆς Μετριοπαθοῦς Μερίδος, ὅπως ὁ ἐνοριακὸς κλῆρος εὐρίσκηται ἐν τῇ σφαίρᾳ τοῦ Μικτοῦ Συμβουλίου. Ὅλα τὰ ἐγκριτὰ μέλη τῆς ἐγχωρίου κοινότητος ἐνδιαφέρονται πολὺ ἀναφορικῶς πρὸς τὸν ἐνοριακὸν κλῆρον. Ἐπιθυμοῦσι ἵν' ἀνυψώσῃσι τὸν βαθμὸν τῆς παιδείας τοῦ καὶ περιορίσωσι τὸ ἀνεπιθύμητον ἔθιμον ὑπὸ τὸ ὁποῖον, εἰς μερικὰ χωρία, ὁ ἱερεὺς ἐκλέγεται πρὸς ἐκπροσώπησιν μιᾶς ἐκάστης τῶν πρωτευουσῶν οἰκογενειῶν. Ἀναγνωρίζεται ὅτι τοῦτο εἶναι ἀντικείμενον, διὰ τὸ ὁποῖον ἡ τοπικὴ κοινότης ἐνδιαφέρεται ἰδιαιτέρως.*

239. Ὅταν τὸ ἀρχικὸν Μικτὸν Συμβούλιον ἐλειτουργεῖ πρὸ τοῦ πολέμου, ἡγέρθη τὸ ζήτημα ἂν οἱ μισθοὶ τῶν ἱερέων εὐρίσκονται ἐν τῇ σφαίρᾳ τοῦ Συμβουλίου. Τὸ Συμβούλιον ἀνυπομένει ν' ἀσχοληθῇ δι' αὐτοὺς ἀλλ' οὐχὶ νὰ πληρώνη καὶ τοὺς μισθοὺς τῶν ἐκ τοῦ ἐνδὸς τρίτου τῶν ἐκχωρηθεισῶν αὐτῷ προσόδων. Συνετάχθησαν δοκιμαστικοὶ τινες κανονισμοί, ἀλλ' ἐκρίθη εὐκταῖον ὅπως ζητηθῇ ἡ συμβουλὴ τῆς Κυβερνήσεως ἂν οἱ μισθοὶ τῶν ἱερέων ὥφειλον νὰ πληρῶνῃται ἐκ τοῦ ἐνδὸς τρίτου. Ἡ Αὐτοῦ Μακαριότης ἡρνήθη νὰ ὑποβάλῃ τὸ ζήτημα τοῦτο ὑποστηρίζουσα, ὅτι τὸ θέμα ἦτο πολὺ καθαρὸν πρὸς συζήτησιν.

240. Ἡ βάσις τῆς ὑπὸ τῆς Αὐτοῦ Μακαριότητος προβαλλομένης ἐρμηνείας ἦτο ἡ συγκυρία τῆς φράσεως «αἱ ἄλλαι ἀνάγκαι τοῦ τοπικοῦ πληθυσμοῦ» ἐν τῇ Τουρκικῇ Διατάξει τοῦ 1910. Ἡ περίοδος ἐν ἣ τυχάνει ἡ φράσις αὕτη εἶναι ἡ ἐξῆς:

«Νὸ καθορισθῇ ἡ εἰς τὸ Μικτὸν τοῦτο Συμβούλιον κατὰ καταλλήλους δόσεις παράδοσις τοῦ τρίτου τῶν προσόδων τοῦ Πατριαρχείου . . . . . ἐπὶ τῷ σκοπῷ νὰ διατεθῶσιν ὑπὲρ τῶν Σχολείων, Νοσοκομείων, τῆς ἐγκατοικίσεως τῶν πενήτων καὶ τῶν λοιπῶν ἀναγκῶν τοῦ ἰθαγενοῦς πληθυσμοῦ».

Ἡ φράσις αὕτη «ἀνάγκαι τοῦ ἰθαγενοῦς πληθυσμοῦ» ἐπαναλαμβάνεται μεταγενεστέρως, ἐν ἐπεξηγηματικῇ διατάξει καὶ ἐν ἄλλῃ τοιαύτῃ παρομοίᾳ ὕψης. Τὸ νομίζομεν λίαν σαφές, ὅτι ἡ φράσις αὕτη δὲν φέρει τὴν πληρωμὴν ἐντὸς τῆς σφαίρας τοῦ Μικτοῦ Συμβουλίου. Δὲν νομίζομεν νὰ ὑπῆρχέ ποτε πρόθεσις τοιαύτη. Ἐν τῇ συνυφάνσει,

*) Εἰς ἐπιστολὴν γράφεϊσαν παρὰ τοῦ Πατριάρχου πρὸς τὸν Διοικητὴν Ἱεροσολύμων, χρονολογούμενην 20 Ἰουνίου. 1921, ἡ Α. Μ. παρατηρεῖ:

2) Ὑπάρχουσι καὶ ἄλλα ζητήματα καθαρῶς ἐσωτερικοῦ χαρακτῆρος, τὰ ὁποῖα διακανονίζονται ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Πατριαρχείου ἄνευ οἰαοδήποτε ἐπεμβάσεως τῆς λαϊκῆς κοινότητος, καί, ἐν ἀνάγκῃ, ἐξαιτεῖται τῆς Κυβερνήσεως ἡ βοήθεια.

3) Ὑπάρχουσιν ἐν τούτοις ζητήματά τινα ἔχοντα σχέσιν μὲ τὴν λαϊκὴν κοινότητα, ὥς π.χ. ἐκπαιδευτικά, φιλανθρωπικά καὶ ζητήματα ἀνακουφίσεως, καθὼς καὶ τὰ ἀφορῶντα τὴν ἀρωγὴν τῶν ἐγγάμων ἱερέων, συζυγικῶν ὑποθέσεων, τὴν ἐγκατοικίαν τῶν πτωχῶν, κ.τ.λ., τὰ ὁποῖα διευθετοῦνται ὑπὸ τοῦ Πατριαρχείου ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τῆς λαϊκῆς κοινότητος.

ἐν τῇ ὁποίᾳ αἱ λέξεις χρησιμοποιοῦνται, ἀναφέρονται εἰς ἀνάγκας τῆς ἰδίας φύσεως, ὡς σχολεῖα, νοσοκομεῖα καὶ κατοικίαι. Ἡ ἐξήγησις εἶναι ἐν συμφωνίᾳ μετὰ τοῦ λίαν γνωστοῦ κανόνος *eiusdem generis*. Εἶναι ἐπίσης κοινὴ ἀντίληψις*. Οὐδείς δ' ἀναγινώσκων τὴν Διάταξιν θὰ ὑπέθετε, ὅτι προϋτίθετο, ὅπως αἱ πρόσοδοι αἱ ἐκχωρηθεῖσαι πρὸς τὸ Συμβούλιον ὀφείλον νὰ δαπανῶνται ἐπὶ τῶν μισθῶν τῶν ἐνοριακῶν ἱερέων. Τὸ ἀντικείμενον τῶν ἐνοριακῶν ἱερέων ἀνήκει εἰς δλοκληρωτικῶς διάφορον κατηγορίαν τῶν θεμάτων, μετὰ τῶν ὁποίων ἡ Διάταξις ἀσχολεῖται.

241. Ἡ γνώμη μας ἐπομένως εἶναι, ὅτι ἡ Διάταξις τῆς Τουρκικῆς Κυβερνήσεως δὲν ἀνέθεσε τὴν πληρωμὴν τοῦ ἐνοριακοῦ κλήρου πρὸς τὸ Μικτὸν Συμβούλιον. Πιστεύομεν οὐχ ἥττον, ὅτι τὸ ἀντικείμενον τοῦτο δέον ν' ἀχθῇ ἐντὸς τῆς σφαίρας αὐτοῦ. Θὰ ὁμιλήσωμεν βραδύτερον ὡς πρὸς τὴν δέουσαν οἰκονομικὴν διαρρυθμίσιν. Ἰπάρχει ὁμοῦ χαρακτηρισμός τις, τοῦ ὁποίου ὀφείλομεν νὰ ποιήσωμεν μνείαν ἐνταῦθα. Ὁ ἐνοριακοὶ ἱερεῖς εἶναι ἐκκλησιαστικαὶ προσωπικότητες. Ἐπίσκοπος αὐτῶν εἶναι αὐτὸς οὗτος ὁ Πατριάρχης. Οἱ αὐτὸτε ἐκχώρησις τοῦ ἐνοριακοῦ κλήρου εἰς τὴν σφαῖραν τοῦ Μικτοῦ Συμβουλίου, θὰ ὑπόκειται κατ' ἀνάγκην εἰς τὰ κανονικὰ δικαιώματα τοῦ Πατριάρχου ὡς Ἐπισκόπου τοῦ ποιμνίου αὐτοῦ, ὅσον ἀφορᾷ τὸν διορισμόν, μετάθεσιν καὶ πειθαρχίαν τοῦ κλήρου. Ἡ Αὐτοῦ Μακαριότης ἐξεφράσθη ἐμφατικῶς ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου, διὰ τὸ ζήτημα ἀνεκινήθη προηγουμένως ἐν τῇ Μικτῇ Συμβουλίᾳ, αἱ ἀπαιτήσεις δ' αὐτοῦ ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ εἶναι ἀναμφισβήτητοι.

242. Ἡ σφαῖρα τοῦ Μικτοῦ Συμβουλίου δέον ὡς ἐκ τούτου νὰ καλύπτῃ τ' ἀκόλουθα ἀντικείμενα:

1) Τὴν διεύθυνσιν καὶ ἐποπτείαν τῆς ἐκπαιδεύσεως τῶν τέκνων τῆς Ὁρθοδόξου Κοινότητος, εἰς ὅλα τὰ στοιχειώδη καὶ μέσης ἐκπαιδεύσεως σχολεῖα τοῦ Πατριαρχείου.

2) Τὸν διακανονισμόν τῶν προσόντων, καθηκόντων, ἀμοιβῆς καὶ συστήματος ἐκλογῆς τοῦ ἐνοριακοῦ κλήρου.

3) Τὴν διαχείρισιν ὅλης τῆς ἀφιερωμένης περιουσίας τῆς περιβληθείσης τῇ Συμβουλίᾳ ὑπὲρ τῆς Ὁρθοδόξου Κοινότητος καθ' ὅλου.

243. Τὸ κυριώτερον τῶν ἀντικειμένων τούτων εἶναι βεβαίως ἡ Παιδεία. Τὸ Μικτὸν Συμβούλιον θὰ εἶναι ἡ Ἐκπαιδευτικὴ Αὐθεντία τοῦ Πατριαρχείου. Ἐν τῇ ἐξουσίᾳ αὐτοῦ θ' ἀπόκειται νὰ διαμορφώσῃ δλόκληρον τὸ ἐκπαιδευτικὸν σύστημα. Εἰς τὴν διάθεσιν αὐτοῦ θὰ ἔχῃ:

α.) Παραχώρησιν ἐκ τῶν Πατριαρχικῶν προσόδων ἀντιστοιχοῦσαν πρὸς τὰς Λ.Α. 3,784, τὰς ὁποίας ἤδη λαμβάνει, αὐξανομένης ἐν τέλει εἰς μεγαλείτερον ἀριθμὸν διὰ τὸν ὅ ἔλεγχος παύσῃ.

β.) Τοιαύτας παραχωρήσεις οἷαι ἴσως παρασχεθῶσιν αὐτῷ ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως.

(*) Πρὸς πληρεστέραν συζήτησιν τοῦ σημείου τούτου ἴδε ὑποσημείωσιν Παραρτήματος «Ζ».

γ.) Τοιαύτας συνδρομὰς ἐπὶ τῶν ὁποίων ἴσως ἐν τέλει δικαιούται ἐκ τοπικῶν δασμῶν.

δ.) Τοιαύτας συνδρομὰς οἱ ἴσως γίνωσιν αὐτῷ προαιρετικῶς ὑπὸ τῆς ἐγγωρίου κοινότητος.

Ἔναι τῶν συνδρομῶν τούτων θὰ γίνωσιν ἀναμφιβόλως πρὸς ἀρωγὴν ὀρισμένων τοπικῶν σχολείων, ὅλα δὲ τὰ σχολεῖα θὰ εὐρίσκωνται ὑπὸ τὸν γενικὸν ἐλεγχον τοῦ Μικτοῦ Συμβουλίου.

244. Ὑπάρχει σημεῖόν τι, τὸ ὁποῖον ὀφειλομένον ν' ἀναφέρωμεν ἐν τῇ συναφείᾳ ταύτῃ. Ἡ Τουρκικὴ Διάταξις οὐδὲν λέγει περὶ διορισμοῦ διδασκάλων, μεταγενεστέρως δὲ ἐπεξηγηματικὴ διάταξις ἀπεφάσιζεν ὅτι τοῦτο δὲν εὕρισκετο ἐντὸς τῆς σφαίρας τοῦ Μικτοῦ Συμβουλίου. Νομίζομεν ὅτι τοῦτο δέον σαφῶς νὰ εὕρισκῃται ἐν τῇ σφαίρᾳ τοῦ Μικτοῦ Συμβουλίου κατὰ τὸ σχέδιον τὸ συνιστώμενον παρ' ἡμῶν, ἐκτὸς καθ' ὅσον ἴσως ἐπηρεασθῇ τοῦ διορισμοῦ τὸ δικαίωμα διὰ μεταγενεστέρως γενικῆς νομοθεσίας.

245. Εἶναι ἀδύνατον δι' ἡμᾶς νὰ προσδοκῶμεν ποῖα θὰ εἶναι ἡ γενικὴ πολιτικὴ τοῦ Συμβουλίου. Θὰ εἰσηγούμεθα μόνον ὅτι εἶναι ἐπιθυμητὸν ὅπως κινήται βραδέως. Δέον ν' ἀποβλέπη μᾶλλον εἰς τὴν συγκέντρωσιν ἢ εἰς τὴν δισκορπίσιν τῶν προσόδων αὐτοῦ. Θὰ παραλάβῃ ὀρισμένα σχολεῖα, εἰς τὰ ὁποῖα διδάσκαλοι ἔχουσιν ἤδη διορισθῇ. Θὰ ἦτο ἀδικία διὰ τοὺς διδασκάλους τούτους εἰς ἀπελύνοντο τῆς ὑπηρεσίας πρὸς τὸν σκοπὸν γενικῆς τινος ἀναδιοργανώσεως.

246. Τὸ Συμβούλιον ἴσως δελεασθῇ ἰσχυρῶς ὅπως καταργήσῃ τὸ παρὸν «Γυμνάσιον» τὸ συντηρούμενον ὑπὸ τοῦ Πατριαρχείου ἐν τῇ ὁποίᾳ μέσον διδασκαλίας εἶναι ἡ Ἑλληνικὴ. Τοῦτο δὲ κατὰ τὴν γνώμην μας, δέον ν' ἀποτραπῇ. Τοιοῦτου εἶδους σχολὴ εἶναι ἀπαραίτητος πρὸς τὸν σκοπὸν ἐκπαιδεύσεως τῶν παιδίων καὶ δοκίμων τῶν προσκεκολλημένων εἰς τὸ Πατριαρχεῖον τῶν προσδοκῶντων νὰ ἀποδώσι μὲλη τῆς Ἀδελφότητος. Εἶναι ἐπίσης οὐσιώδες διὰ τὴν ἐκπαίδευσιν οἰωνδήποτε παιδίων καὶ νεανίων τῆς ἐγγωρίου κοινότητος, οἱ ὁποῖοι ἴσως ἐν τῇ μέλλοντι προσκολληθῶσιν εἰς τὸ Μοναστήριον ἐπὶ τῇ σκοπῇ κατατάξεως αὐτῶν ἐν τῇ Μοναχικῇ κλήρῳ. Ὁ ἐλεγχος τοιαύτης σχολῆς ὑπὸ τοῦ Συμβουλίου θὰ ἦτο λίαν ὠφέλιμος ὅπως ἐξασφαλισθῇ βάσις στερεὰ Ἀραβικῆς μαθήσεως δι' ὅλους ὅσους φιλοδοξοῦσι νὰ ἀποδώσι μὲλη τῆς Ἀδελφότητος. Τὸ Συμβούλιον λοιπὸν πρέπει νὰ προχωρήσῃ λίαν προσεκτικῶς ὅσον ἀφορᾷ πρὸς τὴν σχολὴν ταύτην. Δέον νὰ φέρεται ἐν τῇ μνήμῃ ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ εἶναι ἡ ἐκ παραδόσεως ἐπίσημος γλῶσσα τῆς Ἐκκλησίας. Γινώσκεις τῆς Ἑλληνικῆς εἶναι ἀπαραίτητος πρὸς ἐκπαίδευσιν ἐν τῇ Ὀρθόδοξῃ Θεολογίᾳ. Ἡ σχολὴ εἶναι, πιστεύομεν, ἡ μόνη ἐν Ἱεροσολύμοις σχολὴ ἐν τῇ ὁποίᾳ διδάσκονται Ἑλληνικά.

247. Ἐλπίζεται, ὅτι θὰ ἐξευρεθῶσι μέσα πρὸς ἐπανιδρύσιν τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Σταυροῦ. Ἐπὶ τοῦ παρόντος δὲ φαίνεται ἀπὸ ποίαν πηγὴν τ' ἀπαιτούμενα χρήματα θ' ἀντληθῶσι. Θὰ ἦτο πρόωρον συνεπὶς δι' ἡμᾶς νὰ προβῶμεν εἰς συστάσεις ὅσον ἀφορᾷ τὰς σχέσεις τοῦ Μικτοῦ Συμβουλίου καὶ τῆς Σχολῆς. Ἐπειδὴ εἶναι Θεολογικὴ Σχολή, μᾶς φαίνεται πρέπον, ὅπως ἡ διεύθυνσις αὐτῆς εὕρισκῃται εἰς τὰς χεῖρας τῶν Ἐκκλησιαστικῶν ἀρχῶν. Οὐχ ἦττον δέον ν' ἀναγνωρισθῇ, ὅτι τὸ Μικτὸν Συμβούλιον θὰ ἔχῃ ἰσχυρὸν συμφέρον ἐν τῇ Σχολῇ ταύτῃ, εἰς ἐπανιδρυθῇ, δυνάμει τοῦ γεγονότος, ὅτι ὁ ἐνοριακὸς κλῆρος θ' ἀχθῇ μέχρι σημείου τινὸς ἐντὸς τῆς σφαίρας αὐτοῦ. Τοῦτο εἶναι ἐν τῶν ἀντικειμένων, τὸ ὁποῖον, ἢ τὸ γενικὸν αὐτοῦ δικαίωμα ἐκπροσωπήσεως, τὸ Μι-

κτὸν Συμβούλιον ὀφείλει νὰ πιέσῃ ἐπὶ τῆς ἐξετάσεως τοῦ Πατριάρχου ἐν Συνόδῳ. Ἡ σφαῖρα τοῦ Μικτοῦ Συμβουλίου σχετικῶς πρὸς τὴν σχολὴν ταύτην δέον νὰ κριθῇ ἐκ τῆς συζητήσεως, ἥτις θὰ προκύψῃ τότε.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ.

248. Θὰ ἐννοηθῇ, ὅτι προτείνομεν, ὅπως τὸ ἐν τρίτον τῶν γενικῶν τοῦ Πατριαρχείου προσόδων τεθῇ εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ Μικτοῦ Συμβουλίου χάριν τῆς διαχειρίσεως τῶν ὑπηρεσιῶν τῶν ἀνατεθεισῶν πρὸς αὐτό. Τὸ τρίτον τοῦτο θὰ εἶναι ἐντελῶς χωριστὸν ἐκ τοῦ ποσοῦ τοῦ τεθέντος εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ Τοπικοῦ Συμβουλίου Ἱεροσολύμων πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς διανομῆς ἐνοικίων. Ἐπιθυμοῦμεν ἐν τούτοις, ὅπως καταστήσωμεν λίαν εὐκρινές, ὅτι δὲν ἐπιθέτομεν ἐπὶ τοῦ Πατριαρχείου φορτίον βαρύτερον ἐκεῖνου, τὸ ὁποῖον ἐπέθεσαν ἐπ' αὐτοῦ ἡ Τουρκικὴ Κυβέρνησις. Τῇ πιστῇ ἐρμηνείᾳ τῆς Τουρκικῆς Διατάξεως, ἐν τρίτον τῶν προσόδων ἐδίδοτο πρὸς τὸ Μικτὸν Συμβούλιον, τὸ Πατριαρχεῖον ὅμως ἔμενεν ἀκόμῃ ὑπεύθυνον διὰ τοὺς μισθοὺς τοῦ ἐνοριακοῦ κλήρου. Αἱ διαχειρισθησόμεναι ὑπηρεσίαι ἐκ τοῦ τρίτου τούτου τοῦ ἐκχωρηθέντος τῷ Μικτῷ Συμβουλίῳ, συμπεριλαμβάνον καὶ τὴν διανομὴν ἐνοικίων. Τοῦτο διηυκρινίσθη διὰ μιᾶς ἐκ τῶν μεταγενεστέρων διασαφηνιστικῶν διατάξεων (ἴδε Ἐκθεσὶν Μπέρτραμ - Λούκ, σ. 271). Ὅ,τι ἐπράξαμεν εἶναι ὅτι μετεφέραμεν τὴν ὑπηρεσίαν ταύτην ἐκ τοῦ Μικτοῦ Συμβουλίου πρὸς τὸ Τοπικὸν Συμβούλιον, μεταφέροντες ταυτοχρόνως τοὺς μισθοὺς τῶν ἐνοριακῶν ἱερέων ἐκ τοῦ Πατριαρχικοῦ προϋπολογισμοῦ πρὸς τὸν προϋπολογισμόν τοῦ Μικτοῦ Συμβουλίου. Ἡ τῶν ἐνοικίων διανομή, ὅταν ἡ παρ' ἡμῶν προταθεῖσα διευθέτησις τεθῇ ἐν ἰσχύϊ, δὲν θὰ εἶναι ἀνωτέρα τῶν Λ. Α. 3,500 κατ' ἔτος, ὑπάρχουσι δ' ἐλπίδες, ὅτι ἴσως εἶναι ὀλιγώτερον. Οἱ μισθοὶ τοῦ ἐνοριακοῦ κλήρου συμποσοῦνται εἰς Λ. Α. 4,520. Ἡ ἐν τῷ συνόλῳ λοιπὸν διαρρῦθμις εἶναι εὐνοϊκὴ διὰ τὰ οἰκονομικὰ τοῦ Πατριαρχείου.

249. Θὰ φέρεται ἐν τῇ μνήμῃ, ὅτι ἐν ἐπεξηγηματικῇ διατάξει γενομένη ὑπὸ τῆς Τουρκικῆς Κυβερνήσεως ἐν σχέσει πρὸς τὴν Διάταξιν τοῦ 1910, ὠρίζετο, ὅτι ὁ ἐτήσιος προϋπολογισμὸς τοῦ Πατριαρχείου, μετὰ τὴν ἐτησίαν αὐτοῦ ἐπιθεώρησιν ὑπὸ τῆς Συνόδου, ἔδει νὰ παρεπέμπετο πρὸς τὸ Μικτὸν Συμβούλιον πρὸς ἐπιθεώρησιν καὶ ὑπὸ τοῦ σώματος τούτου. Αἱ ἀξιώσεις τῆς Μετριοπαθοῦς Μερίδος ἐκφράζονται ἐμφατικῶς ἐπὶ τῆς διατάξεως ταύτης, τυγχάνει δ' ἐνθυμητόν, ὅτι ὅλαι αὐτῶν αἱ ἀξιώσεις ἐγένοντο ἀποδεκταὶ ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου. Τοῦτο εἶναι λόγος σημαντικώτατος καὶ ἡ ἐτησίᾳ αὐτῇ ἐπιθεώρησις τοῦ προϋπολογισμοῦ (ἡ ὁποία δέον νὰ λαμβάνῃ χώραν πρὶν ὁ προϋπολογισμὸς ἐγκριθῇ τελειωτικῶς), θὰ παρέχῃ εὐκαιρίαν εἰς τὸ Μικτὸν Συμβούλιον, ὅπως συζητῇ τὰ γενικὰ οἰκονομικὰ τοῦ Πατριαρχείου.

250. Φρονοῦμεν ἐπίσης ὅτι, ὅταν ἡ παροῦσα Οἰκονομολογικὴ Ἐπιτροπὴ παύσῃ νὰ λειτουργῇ, δέον νὰ ληφθῇ φροντίς δι' ἐτησίαν ἐξέλεξιν τῶν λογαριασμῶν τοῦ Πατριαρχείου καὶ ὑποβολὴν ἀντιγράφου τῆς ἐκθέσεως τῶν ἐλεγκτῶν πρὸς τὸ Μικτὸν Συμβούλιον. Ἡ Οἰκονομολογικὴ Ἐπιτροπὴ ἀπέκτησε καὶ ἀποκτᾷ τοιαύτην πολύτιμον πείραν ἐκ τοῦ ἐλέγχου αὐτῆς ἐπὶ τῶν οἰκονομικῶν τοῦ Πατριαρχείου, ὥστε νομίζομεν, ὅτι δέον νὰ ληφθῶσι μέτρα, ὅπως ἡ ἀπώλεια τῆς πείρας ταύτης προληφθῇ. Συνιστῶμεν λοιπὸν ὅπως, πρὶν ἡ Ἐπιτροπὴ ἐγκαταλείψῃ τὸ ἐλεγκτήριον, κατόπιν συνδιασκέψεως μετὰ τοῦ Πατριάρχου ἐν Συνόδῳ καὶ τοῦ Πατριάρχου ἐν Μικτῷ Συμβουλίῳ, συντάξῃ κανονισμοὺς τῇ ἐγκρίσει τοῦ Ὑπάτου Ἀρμοστοῦ, καθορίζουσα τὸ σχῆμα τοῦ ἐτησίου προϋπολογισμοῦ καθὼς καὶ τὸ σχῆμα τῆς ἐκθέσεως, ἥτις θ' ἀπαιτῆται παρὰ τῶν ἐλεγκτῶν. Τοιοῦτοι κα-

νονισμοὶ δέον, τῇ ἐγκρίσει τοῦ Ὑπάτου Ἀρμοστοῦ, νὰ ὑπόκεινται εἰς ἀναθεώρησιν εἰς οἰανδήποτε μεταγενεστέραν ἐποχὴν, πρὸς τὸν σκοπὸν διορθώσεως ἢ διαρρυθμίσεως αὐτῶν ὑπὸ τῆς Συνόδου καὶ τοῦ Μικτοῦ Συμβουλίου ἐνεργούντων ἀπὸ συμφώνου.

ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ ΜΕΛΩΝ.

251. Ὑπάρχει τελικόν τι σημεῖον ἀναφορικῶς πρὸς τὸ Μικτὸν Συμβούλιον τὸ ὁποῖον εἶναι μεγάλης σημαντικότητος. Τὸ νομίζομεν εὐκρινὲς ὅτι τὰ μέλη τοῦ Μικτοῦ Συμβουλίου, ὅταν ἅπαξ τοῦτο ἰδρυθῇ, δέον νὰ λαμβάνωσι μέρος εἰς τὴν ἐκλογὴν πάντων τῶν μελλόντων Πατριαρχῶν. Τὸ δικαίωμα τοῦτο ἀνήκειν εἰς τὰ μέλη τοῦ Μικτοῦ Συμβουλίου Κων)πόλεως, καὶ δὲν θὰ ἦτο σύμφωνον πρὸς τὴν θέσιν τῶν μελῶν γενικοῦ Συμβουλίου τῆς κοινότητος ὅπως ἀποκλεισθῶσι τῶν μέτρων τῆς ἐνεργείας, ὅταν ἡ ἐκλογὴ Πατριάρχου θὰ εὐρίσκετο ὑπὸ σκέψιν.

252. Θὰ ἐγερθῇ ἀναμφιβόλως θεωρητικὴ τις ἀντίρρησης ἐπὶ τῆς περιλήψεως μελῶν τοῦ Μικτοῦ Συμβουλίου ἐν τῇ ἐκλεκτορικῇ συνελεύσει. Θὰ λεχθῇ ὅτι τοῦτο θὰ ἦτο ἀνακόλουθον πρὸς τὸν οὕτω καλούμενον «μοναχικὸν» χαρακτήρα τοῦ Πατριαρχείου. Ἦτο εἰς ἀναγνώρισιν τοῦ οὕτω καλουμένου μοναχικοῦ χαρακτήρος τούτου, ὅτι εἰς τοὺς Κανονισμοὺς τοῦ 1875 ἡ ἐκπροσώπησις τοῦ λαοῦ περιορίσθη εἰς τὸν ἐνοριακὸν κλῆρον. Ἐθεωρεῖτο φαίνεται ὅτι ὁ ἐνοριακὸς κλῆρος ἦτο μέχρι βαθμοῦ τινος περισσότερον «μοναχικὸς» τῶν μελῶν τοῦ λαοῦ. Ἡ ἀντίρρησης ἐν τούτοις εἶναι καθαρῶς θεωρητικὴ καὶ οὐχὶ πράγματι λογικὴ. Ἡ παρουσία τῶν μελῶν τοῦ Μικτοῦ Συμβουλίου δὲν θὰ ἐπηρεάσῃ ἀποφασιστικῶς τὸ ἀποτέλεσμα. Ἐν πάσῃ δὲ περιπτώσει θὰ ὑπάρχῃ ἰσχυροτάτη μοναχικὴ ὑπεροχή. Ὁ ἀριθμὸς τῶν Ἀρχιμανδριτῶν οἱ ὅποιοι ἔλαβον μέρος εἰς τὴν ἐκλογὴν τοῦ Πατριάρχου Ἱεροθέου, τοῦ πρώτου μετὰ τὴν ἐπιψήφισιν τῶν Κανονισμῶν τοῦ 1875 ἐκλεγέντος Πατριάρχου, ἦτο 19. Ἦδη ὑπάρχουσιν ἄνω τῶν 40 Ἀρχιμανδριτῶν. Ἐπιπροσθέτως τῶν Ἀρχιμανδριτῶν τούτων, θὰ ὑπάρχωσι 10 Ἐπίσκοποι καὶ 2 ἢ 3 Πρωτοσύγκελλοι. Ἡ προσθήκη 10 μελῶν τοῦ λαοῦ ἐπὶ τῶν 12 ἤδη προβλεφθέντων ἐφημερίων, δὲν θὰ ἐπηρεάσῃ οὐσιωδῶς τὸν χαρακτήρα τῆς ἐκλεκτορικῆς συνελεύσεως.

253. Ὡς ἐξηγήσαμεν ἀλλοχού, οἱ Κανονισμοὶ τοῦ 1875 εἰσῆχθησαν ἐν σπουδῇ πρὸς ἀποφυγὴν ἐπεμβάσεως τῆς Ρωσσίας. Ἐὰν ἡ Ρωσσία ἐτύγχανεν εὐκαιρίαν ἐπεμβάσεως, θὰ ἠκολούθει ἀναμφιβόλως τὴν γενικὴν πολιτικὴν τῆς διπλωματικῆς πίεσεως πρὸς ἐξασφάλισιν ἀποτελεσματικωτέρας ἀντιπροσωπεύσεως τῆς τοπικῆς κοινότητος. Ἀμα τῇ ἐγκρίσει τῶν Κανονισμῶν, ἡ τοπικὴ κοινότης ἤγειρε τὸ ζήτημα τῆς ιδρύσεως τοῦ Μικτοῦ Συμβουλίου, καὶ ἔλαβε διαβεβαιώσεις, αἱ ὁποῖαι δὲν ἐξεπληρώθησάν ποτε. Νῦν, ὁπότε τὸ Μικτὸν Συμβούλιον θὰ ἰδρυθῇ ὡς μόνιμος Διάταξις ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, εἶναι προσφύες, ὅπως τὰ μέλη αὐτοῦ λαμβάνωσι τὴν θέσιν αὐτῶν ἐν τῇ ἐκλογῇ τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς Ἐκκλησίας. Νομίζομεν ὡς ἐκ τούτου, ὅτι ἡ διάταξις αὕτη δέον νὰ ἐπιβληθῇ ἐπὶ τοῦ Πατριαρχείου καὶ θεσπισθῇ, ἔστω καὶ ἂν τυπικὴ τις ἀντίρρησης ἡγείρετο πρὸς τοῦτο.

ΤΟΠΙΚΑ ΣΥΜΒΟΥΛΙΑ.

254. Ἦτο πάντοτε εὐνόητον, ὅτι ἡ ἵδρυσις Μικτοῦ Συμβουλίου θὰ συνεπήγετο τὴν ἵδρυσιν καὶ Τοπικῶν Συμβουλίων ἐπίσης. Τὰ Τοπικὰ ταῦτα Συμβούλια ἦσαν ὑπεσχημένα ἐν τῇ «Καταστατικῇ» τοῦ Πατριάρχου Ἱεροθέου. Ἡ Τουρκικὴ Διάταξις

προέβλεπεν ὡσαύτως περὶ Τοπικῶν Συμβουλίων. Ὅριζεν, ὅτι θὰ ὑπῆρχον «Κηδεμόνες» (κατὰ χρησιμοποίησιν τῆς ἀντιστοίχου Τουρκικῆς λέξεως «Μουτεβελήδες»), ἐκλεγόμεναι ὑπὸ τῶν ἐγγχωρίων κατοίκων, κατὰ τρόπον ὀρισθησόμενον ὑπὸ τοῦ Μικτοῦ Συμβουλίου, καὶ ἐνεργοῦντες ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ τοπικοῦ Ἡγουμένου. Πρὸς αὐτοὺς θ' ἀντίθετο ἡ διεύθυνσις τῶν ἐκκλησιῶν, σχολείων καὶ ἄλλων καθιδρυμάτων, τῶν προοριζομένων διὰ τὸν ἐπιτόπιον πληθυσμὸν ἐν τοῖς χωρίοις καὶ πόλεσι ταῖς ὑποκειμέναις τῇ Πατριάρχῃ καθὼς καὶ ἡ διαχείρισις τῶν προσόδων καὶ δαπανῶν αὐτῶν.

255. Συνεπτικῶς, αὕτη θὰ ἦτο ἀκόμη ἡ σφαῖρα τῶν Τοπικῶν Συμβουλίων. Τὰ Τοπικὰ ταῦτα Συμβούλια δέον νὰ ἐξαρτῶνται ἐκ τοῦ Μικτοῦ Συμβουλίου καὶ νὰ διαχειρίζωνται τοιαῦτα τοπικὰ ζητήματα ὡς θ' ἀντιθέεντο αὐτοῖς σχετικῶς πρὸς τὴν ἐκπαίδευσιν. Τὰ Τοπικὰ συμβούλια δέον νὰ διορίζωσι τοὺς «Ἐπιτρόπους» τῶν διαφορῶν ἐκκλησιῶν, ἐκτὸς ἐν τῇ περιπτώσει τῆς Καθεδρικῆς ἐκκλησίας τοῦ Ἀγίου Ἰακώβου, ἐν σχέσει πρὸς τὴν ὁποίαν ὁ Πατριάρχης ἐννοεῖται ἔχων ἰδιαίτερα προνόμια καί, εἰς τὴν περίπτωσιν ταύτην, τὰ καθήκοντα αὐτῶν δέον νὰ περιορισθῶσιν εἰς τὴν ὑποβολὴν ὀνομάτων διὰ τὴν ἐξέτασιν τῆς Αὐτοῦ Μακαριότητος. Δὲν βλέπομεν τὸν λόγον, ὡς ἤδη πληροφοροῦμεθα, διατί οἱ «Ἐπίτροποι» νὰ μὴ ὦσιν οἱ ἴδιοι μέλη τοῦ Συμβουλίου, τὸ ζήτημα ὅμως τοῦτο δύναται νὰ κριθῇ τελειωτικῶς ὑπὸ τοῦ Μικτοῦ Συμβουλίου.

256. Ἐνεκα τῆς καχεκτικῆς καταστάσεως τῶν οἰκονομικῶν τοῦ Πατριαρχείου καὶ τῆς προφανοῦς ἀνάγκης τοπικῶν συνδρομῶν, νομίζομεν ὅτι εἰς τὸ μέλλον ἡ συντήρησις καὶ ἡ ἐξάρτησις τῶν τοπικῶν ἐκκλησιῶν πρέπει ν' ἀναληφθῇ ὑπὸ τῶν ἐγγχωρίων πληρωμάτων καὶ ἐκ τῶν ἰδίων αὐτῶν συνεισφορῶν.

257. Προτιθέμεθα νὰ θέσωμεν τὰς συστάσεις ἡμῶν, ἐν σχέσει πρὸς τὰ Τοπικὰ Συμβούλια, ἐν σχήματι κανονισμῶν ἐν τῇ προσαρτήματι τοῦ Νομοσχεδίου καὶ εἰσηγηθῶμεν, ὅτι τὸ Μικτὸν Συμβούλιον θὰ ἔχῃ ἰσχὺν νὰ μεταβάλλῃ τοὺς κανονισμοὺς τούτους. Προσωρινῶς, ἐν τούτοις, νομίζομεν ὅτι τὰ μέλη τοῦ Τοπικοῦ Συμβουλίου δέον νὰ εἶναι πέντε τὸν ἀριθμὸν, ἐκτὸς ἂν ἡ πρώτη ἐκλογικὴ συνεδρίασις εἶναι τῆς γνώμης, ὅτι πρὸς τὸν σκοπὸν πληρεστέρας ἐκπροσωπήσεως (ὡς π. χ. ἡ ἐκπροσώπησις ἐγκρίτων οἰκογενειῶν) ὁ ἀριθμὸς δέον ν' αὐξηθῇ, ἀρκεῖ μόνον τὰ λαϊκὰ μέλη νὰ μὴ ὑπερβαίνωσιν, ἐν οὐδεμίᾳ περιπτώσει, ἐπὶ τὸν ἀριθμὸν. Νομίζομεν, ὅτι πρόεδρος δέον νὰ εἶναι ὁ τοπικὸς Ἐπίσκοπος ἢ ὁ Πατριαρχικὸς ἀντιπρόσωπος, καὶ ὅτι ὁ ἐφημέριος, ἢ ἂν ὑπάρχωσι περισσότεροι τοῦ ἐνὸς ἐφημερίου, ὁ πρεσβύτερος ἐφημέριος νὰ εἶναι ἐξ ὁφφικίου (ex officio) μέλος τοῦ Συμβουλίου.

258. Τὸ Τοπικὸν Συμβούλιον, ὅπως καὶ τὸ Μικτόν, δέον, ἐκτὸς τῶν καθωρισμένων αὐτοῦ καθηκόντων, νὰ ἔχῃ γενικὸν δικαίωμα τοῦ προβαίνειν εἰς παραστάσεις πρὸς τὸν τοπικὸν Ἡγούμενον, ἀναφορικῶς πρὸς ὅλα τὰ ζητήματα τὰ ἐπηρεάζοντα τοπικῶς τὸ καλὸν τῆς Ἐκκλησίας. Ὡς πρὸς τὴν μέθοδον τῆς ἐκλογῆς τῶν Τοπικῶν Συμβουλίων, νομίζομεν ὅτι ὁ Μητροπολίτης ἢ ὁ Πατριαρχικὸς ἐπίτροπος, ὁ ἐνοριακὸς κλῆρος καὶ οἱ «Ἐπίτροποι» τῆς Ἐκκλησίας, ὅπου ὑφίστανται τοιοῦτοι, δέον νὰ εἶναι ἡ ἐπιτροπὴ πρὸς καθορισμὸν τῶν ἀναγκαίων διευθετήσεων διὰ τὴν πρώτην ἐκλογὴν. Ὁ τύπος τῶν μεταγενεστέρων ἐκλογῶν δύναται νὰ καθορισθῇ ὑπὸ τοῦ Μικτοῦ Συμβουλίου.

259. Εἰς τὴν περίπτωσιν τῶν Ἱεροσολύμων δὲν ὑπάρχει ἰδιαίτερος τοπικὸς

Πατριαρχικός αντιπρόσωπος. Εικάζεται ως εκ τούτου ότι ο Πατριάρχης θέον να διορίσῃ ἰδιαίτερον αὐτοῦ αντιπρόσωπον ὅπως προβῇ εἰς τὸν καθορισμὸν τῶν ἀναγκαίων διευθετήσεων διὰ τὴν πρώτην ἐκλογὴν καὶ προεδρεύσῃ τοῦ τοπικοῦ Συμβουλίου εἰς τὸ τοῦτο ἐκλεγῇ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ.

ΠΑΡΑΔΟΧΗ ΕΝ Τῇ ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΙ.

260. Πλησιάζομεν ἤδη τὸ σπουδαιότατον ζήτημα τῆς παραδοχῆς μελῶν τῆς λαϊκῆς κοινότητος ἐν τῇ Ἀγιοταφίτικῇ Ἀδελφότητι. Ἐξηγήσαμεν ἤδη ἐν τῇ ἱστορικῇ ἡμῶν ἐπιθεωρήσει τοῦ ἀντικειμένου, ὅτι ἡ ἐγγύριος κοινότης λόγῳ ἱστορικότητος καὶ λόγῳ τῶν ἱστορικῶν αὐτῆς δεσμῶν, ἔχει ἰδιαιτέραν ἀπαίτησιν παραδοχῆς ἐν τῇ Ἀδελφότητι. Ἐξεφράσαμεν ὅμως ἐπίσης τὴν γνώμην ὅτι δυνάμει μακρᾶς ἐντολῆς, ἡ Ἀδελφότης ἀπέκτησε δικαίωμα ἀξιώσεως ὅπως ὁ παρὼν αὐτῆς ὑπεροχικῶς Ἑλληνικὸς χαρακτήρ συνεχισθῇ. Δὲν νομίζομεν ὅτι αἱ δύο αὗται ἀρχαὶ εὐρίσκονται ἐξ ἀνάγκης εἰς σύγκρουσιν. Ἡ σύνθεσις τῆς Ἀδελφότητος ἀπέβη κατὰ τὰς προσφάτους γενεὰς ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον ἀποκλειστικῶς Ἑλληνική, ἀλλὰ τὸ δικαίωμα τοῦ ἐντοπίου πληθυσμοῦ πρὸς συμμετοχὴν ἐν τῇ χορείᾳ αὐτῆς, θεωρητικῶς, δὲν ἀνῆρέθη ποτέ. Τῇ ἀληθείᾳ θεωρητικῶς οἷοσ' ὅτιποτε Ὁρθόδοξος Χριστιανὸς δύναται νὰ καταστῇ μέλος. Ἐπὶ τοῦ παρόντος ὑπάρχει εἰς Βούλγαρος, μέλος τῆς Ἀδελφότητος. Ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν μέλη τῆς ἐγγύριου κοινότητος ἦσαν ἐπίσης μέλη. Εἰς ἐξ αὐτῶν, ὀνόματι Ἀβράμιος, καταγόμενος ἐκ Κάραν, ἐγένετο Ἀρχιμανδρίτης. Περὶ τοῦ Ἀρχιμανδρίτου τούτου ὠμίλησαν λίαν εὐφήμως, κατὰ τὰς συνεντεύξεις ἡμῶν, μέλη τῆς Ἀδελφότητος, ἀνεφέρετο ὅμως μὲ καὶ ὅπως ὀλιγώτερον ἐνθουσιασμὸν ὑπὸ τῶν μελῶν τῆς τοπικῆς κοινότητος. Πρὸς τὸ παρὸν ὑπάρχει εἰς ἐγγύριον δόκιμος ὑφιστάμενος ἐκγύμνασιν. Κατάγεται ἐκ τοῦ χωρίου Τάϊμπε, ἀλλ' ὁ πατὴρ αὐτοῦ διετέλει εἰς προσωπικὰς σχέσεις μετὰ τοῦ Πατριαρχείου καὶ ἐξεπαιδεύθη, ὑπὸ τοῦ νῦν Μητροπολίτου Ναζαρέτ καὶ τοῦ Δραγομάνου Ἀρχιμανδρίτου Θεοδωρήτου. Ἐλπίδες ἐδεηλώθησαν ὅτι θὰ καταστῇ δυνατόν ὅπως ὁ νέος οὗτος ἀποσταλῇ εἰς Ἀθήνας πρὸς περὶ σσοτέραν ἐκπαίδευσιν.

261. Τῷ 1875, ὁ Πατριάρχης Ἱερόθεος, ἐδήλωσε δι' ὅρων λίαν σαφῶν ὅτι ἡ Ἐκκλησία οὐδεμίαν ἐποιεῖτο διάκρισιν μετὰ τῶν τέκνων αὐτῆς, καὶ ὅτι τὸ Μοναστήριον οὐδέποτε ἠρνήθη μέλη τῆς τοπικῆς κοινότητος ἐπιθυμοῦντα ὅπως εἰσεέλθωσιν ἐν αὐτῷ, ἥρκει μόνον νὰ ἐτηροῦντο οἱ κανόνες τῆς Ἐκκλησίας καὶ αἱ ἐν ἐνεργείᾳ παλαιαὶ διατάξεις τοῦ Μοναστηρίου. Ἐδήλωσεν ἐπίσης, ὅτι εἰς ἕκαστος ἐξ αὐτῶν, ἀναλόγως τῆς ἱκανότητος αὐτοῦ καὶ καθ' ὅσον ἤθελε φανῇ ἄξιος, θὰ προϋβιβάζετο εἰς ὅλους τοὺς ἱερατικούς βαθμοὺς μέχρι καὶ αὐτῆς τῆς Συνόδου. Οὐδὲν τὸ οὐσιῶδες ἐγένετο πρὸς ἐκπλήρωσιν τῆς διαβεβαιώσεως ταύτης καὶ τὸ ζήτημα ἀνεκινήθη ἐκ νέου κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ 1908. Ἡ προηγουμένη διαβεβαίωσις ἐπανελήφθη τότε σαφέστατα, καὶ ἡ Τουρκικὴ Κυβέρνησις ἠρξέσθην νὰ λάβῃ σημείωσιν τῆς διαβεβαιώσεως ταύτης. Ἡ σημείωσις ἐκείνη ἔχει ὡς ἑξῆς:

«Ἐπειδὴ τὸ Πατριαρχεῖον ἐδήλωσεν ὅτι οὐδέποτε ἡ ὁλομέλεια τοῦ Μοναστηρίου ἔδωκε δεῖγματα ἀρνήσεως πρὸς τοὺς ἔγχωριους τοὺς φιλοδοξοῦντας ὅπως εἰσέλθωσιν εἰς τὴν Τάξιν τῶν Καλογήρων, τοὺς ἔχοντας τὰ ἀπαιτούμενα πρὸς τὸν κατὰ τοὺς εἰδικoὺς κανονισμοὺς τοὺς διέποντας τὰς ἐσωτερικὰς ὑποθέσεις τοῦ Μοναστηρίου, ἐπὶ τοῦ πορόντος φαίνεται εὐλογον ὅπως ἡ φιλοδικαία ἐκπλήρωσις τῆς ὑποσχεθείσης διαβεβαίωσης ταύτης ἀνατεθῇ εἰς τὸ Πατριαρχεῖον».

262. Καὶ τώρα ἀκόμη ἐν συνδιαλέξει, ἕκαστον μέλος τῆς Ἀδελφότητος παραδέχεται τὴν ἀρχήν, ὅτι μέλη τῆς ἔγχωρίου κοινότητος εἶναι ἐκλέξιμα πρὸς παραδοχήν, πάντοτε ὅμως μετὰ τινος νευρικότητος. Προστίθενται δὲ πάντοτε δύο περιορισμοί. Ὁ πρῶτος εἶναι, ὅτι ὁρος παραδοχῆς δέον νὰ εἶναι ὅπως ὁ αἰτῶν ὀφείλῃ νὰ τηρῇ τὸ παλαιὸν ἔθιμον τοῦ Μοναστηρίου ἀπαιτοῦντες μακρὰν περίοδον προπαρασκευῆς καὶ δοκιμασίας, καὶ ὁ δεύτερος, ὅτι εἶναι ἀνεπιθύμητον ὅπως μέλος οἰκογενείας ἐγκατεστημένης ἐν Ἱερουσαλὴμ καταστῇ μέλος τῆς Ἀδελφότητος. Τοῦτο εἶναι κατὰ τὴν ἀρχήν ὅτι «ὁ μοναχὸς δὲν πρέπει νὰ ἔχῃ σχέσεις». Ὑποστηρίζεται ὅτι ἡ οἰκογένεια αὐτοῦ θὰ ἀνεμυγνύετο διηνεκῶς εἰς τὸν μοναχικὸν αὐτοῦ βίον καὶ θὰ ἐνέηργει διὰ τὸν προβιθασμὸν αὐτοῦ. Ὁ τελευταῖος οὗτος ὁρος θὰ ἐδικαιούτο περισσότερας βαρύτητος ἐὰν ἐλαμβάνοντο μέτρα πρὸς ἀπομάκρυνσιν ἐξ Ἱεροσολύμων τῶν πολυπληθῶν οἰκογενειακῶν δεσμῶν τῶν ἐν αὐτῇ διαμενόντων μοναχῶν.

263. Ὁ ἄλλος ὁρος, ἥτοι ἡ περίοδος τῆς ὑπηρεσίας καὶ δοκιμαστικότητος, φαίνεται ἀναμφιβόλως δικαιολογημένος ἐκ τῆς ἐπικρατοῦσης τακτικῆς, εἶναι ὅμως ὁρος ὑψίστης σπουδαιότητος. Συμφώνως τῇ ἐθίμῳ τούτῳ, ὁ φιλοδοξῶν νὰ καταστῇ μέλος τῆς Ἀδελφότητος, ἔρχεται εἰς τὸ Μοναστήριον ὡς παιδίον, πολλάκις οὐχὶ περισσότερον τῶν 13 ἢ 14 ἐτῶν. Ἡ ἐκλογή τοῦ μοναχικοῦ βίου δὲν εἶναι πράγματι ἐκλογή ἰδική του ἀλλ' ἐκλογή τῶν γονέων του. Εἶναι ἀληθὲς ὅτι ἐν τέλει ἔχει τὴν ἐναλλαγὴν τῆς ἐπιστροφῆς εἰς τὸν κόσμον, ἀλλ' ὅταν ἔζησεν εἰς τὸ Μοναστήριον ἐπὶ ἔτη πολλὰ καὶ ὀλόκληρος ἡ ζωὴ του συνεδέθη μετ' αὐτοῦ, δὲν εἶναι ἐνδεχόμενον νὰ δυσαρεστήσῃ τὴν φιλοδοξίαν τῶν γονέων του ἐγκαταλείπων τὸ στάδιον τὸ προορισθὲν δι' αὐτόν. Οὕτω, ἡ εἴσοδος ἐν τῇ μοναχικῇ βίῳ δὲν εἶναι πράγματι ἱερὰ καὶ ἐσκεμμένη ἀρνήσις τῶν ἐγκοσμίων παρ' αὐθορμήτου αἰτήτου. Εἶναι τὸ κατακόρυφον μακρὰς προόδου ἐν τῇ ὁποίᾳ οὗς αὐτοῦ βαθμηδὸν ἐσυνήθισε πρὸς τὴν ιδέαν.

264. Συνωμλήσαμεν μετὰ διαφόρων μελῶν τῆς Ἀδελφότητος καὶ εὑρομεν, ὅτι ὅλοι διήλθον ἐκ τῆς δοκιμασίας ταύτης. Οὕτω, ὁ Ἀρχιμανδρίτης Θεοδώρητος ἦλθεν εἰς τὸ Μοναστήριον εἰς ἡλικίαν 13 ἐτῶν, συστηθεὶς πρὸς τὸν Πατριάρχην ὑπὸ τῆς θείας του ἡτις ἦτο μοναχί. Ὁ Ἀρχιμανδρίτης Κάλλιστος ἦλθεν εἰς τὸ Μοναστήριον εἰς ἡλικίαν 15 ἐτῶν, προσκληθεὶς παρὰ τοῦ θείου του, ὅστις ἦτο μέλος τῆς Ἀδελφότητος. Ἄλλο μέλος τῆς Ἀδελφότητος ἦλθεν εἰς ἡλικίαν 15 ἐτῶν. Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀσκάλωνος, νῦν Πρόεδρος τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Δικαστηρίου, εἰσῆλθεν εἰς τὸ Μοναστήριον εἰς ἡλικίαν 13 ἐτῶν. Ὁ Ἀρχιμανδρίτης Βασίλειος, φαίνεται ἐλθὼν εἰς ὀψιμωτέραν ἡλικίαν, 18 ἐτῶν. Ἐγεννήθη ἐν Ἱερουσαλὴμ ὡς υἱὸς τοῦ κηπουροῦ τοῦ Πατριάρχου.

265. Εἰς τὰς ἱστορικὰς ἡμῶν ἐρεῦνας εἶδομεν ἄλλα παραδείγματα τοῦ ἐθίμου τούτου, ἥτοι, ὁ Πατριάρχης Ἀνθίμος ἦλθεν εἰς τὸ Μοναστήριον ὡς παιδίον. (Ἴδε παραγραφὸν 87). Πρὸς τούτοις τὸ ἔθιμον τοῦτο διευτυπώθη εἰς τυπικοὺς κανονισμοὺς. Εἰς τοὺς Ἐσωτερικοὺς Κανονισμοὺς τοῦ 1902, τοὺς ἐκπονηθέντας ὑπὸ τοῦ Φωτίου, Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας, ὑπάρχουσιν αἱ ἀκόλουθοι διατάξεις:-

Ἄρθρον 4.— Ἵνα τις συναριθμηθῇ τῇ ὀλομελείᾳ τῆς Ἱερᾶς Ἀδελφότητος ὀφείλει νὰ εἶναι :

- α'.) ὑγιὲς τό τε σῶμα καὶ τὸν νοῦν·
- β'.) μεμαρτυρημένος ἐπὶ ἡθεσιν χρηστοῖς·
- γ'.) εὐμοιρῶν μορφώσεως·
- δ'.) προοδεδιδαγμένος ἐν τῇ τῶν Δοκίμων τάξει τὴν ὑπακοήν, τὴν ὑπομονήν καὶ τὴν φιλεργίαν.

Ἄρθρον 5.— Καὶ πρῶτον μὲν παραλαμβάνεται, πάντοτε ἐγκρίσει Πατριαρχικῇ, ὡς Δόκιμος, καὶ περιβάλλεται τὴν τοῦ Δοκίμου στολήν, εἰ μὲν παῖς τὴν ἡλικίαν παρὰ τινι τῶν ἐγκρίτων ἀδελφῶν ὡς ὑποτακτικός, ὑπ' αὐτοῦ ἐν παιδείᾳ Κυρίου ἐκτρέφόμενός τε καὶ παιδευόμενος, εἰ δ' ἀκμάζων, ἐν διακονίᾳ οἰαδῆτινι τοῦ Ἱεροῦ Κοινοῦ εἴτε ἐν τῷ Κέντρῳ εἴτ' ἐν τοῖς ἐξαρτήμασιν αὐτοῦ. Τρίτον δ' ἔτος ἐν τῇ τῶν Δοκίμων τάξει συμπληρωκῶς καὶ ἐν τῇ ὑπὸ τῶν ἱερῶν Κανόνων ὠρισμένη ἡλικίᾳ γεγωνῶς, κείρεται εἰς Μοναχόν, ἀδείᾳ Πατριαρχικῇ, ὅταν αὐτὸς αἰτήσεται τοῦτο, ἐπιδοκιμαζόντος καὶ τοῦ Γέροντος αὐτοῦ δι' ἰδίας αὐτοῦ ἀναφορᾶς, ἢ δ' Ἀγία καὶ Ἱερὰ Σύνοδος ἐγκρίνῃ τὴν εἰς τὴν Ἀδελφότητα εἰσοδὸν αὐτοῦ καὶ συνταχθῇ τὸ ὑπόμνημα τῆς ἱποδοχῆς αὐτοῦ. Τελεσθεῖσης δὲ τῆς κουρᾶς, ἐγγράφεται παρενθὺς τὸ ὄνομ' αὐτοῦ ἐν τῷ Μητρώῳ τῶν Ἀδελφῶν, ὑπογράφεται δ' ὑπ' αὐτοῦ ἡ πρᾶξις ἢ τὴν ἀπόλυτον αὐτοῦ τε καὶ τῶν αὐτοῦ τῷ Ἱερῷ Κοινῷ καθοσίωσιν κατακυροῦσα.

Ἄρθρον 6.— Τὸ προσλαμβάνειν ὑποτακτικὸν οὐ πᾶσι συγκεχώρηται τοῖς Ἀδελφοῖς, ἀλλὰ τοῖς Ἀρχιερεῦσι μόνοις καὶ τοῖς λοιποῖς ἐγκρίτοις καὶ τὴν ἡλικίαν προβεβηκόσιν καὶ πολλὰς ὑπηρεσίας παρασχούσιν, ἀλλὰ μὴν καὶ δυνάμενος καταρτίσαι διὰ τε τοῦ λόγου καὶ τοῦ παραδείγματος μέλη τίμια καὶ χρήσιμα τῷ Ἱερῷ Κοινῷ.

Σημειώσεις. Θὰ σημειωθῇ ὅτι τὸ Ἄρθρον 5 ἀντιμετωπίζει τὴν πιθανότητα, καθ' ἣν ἄτομόν τι γίνεται δεκτὸν πρὸς ἐγκύμνασιν εἰς ὠριμωτέραν ἡλικίαν ἢ ἐκείνης τοῦ νεορτοῦ παιδός. Διαβεβαιούμεθα ὅμως ὅτι τοῦτο εἶναι ἐξαιρετικόν, περιπτώσεις δέ τινες τὰς ὁποίας ἐξητάσαμεν οἱ ἴδιοι φαίνονται ἐπιρρωνύουσai τὴν κατάστασιν ταύτην.

266. Τὰ οὕτω ἐν τῷ Μοναστηρίῳ παραδεχόμενα παῖδια ἀπασχολοῦσιν ἑαυτὰ κατὰ διαφόρους τρόπους. Μερικὰ ἐκτελοῦσι τελειῶς οἰκετικὰς ὑπηρεσίας. Ὑπηρετοῦσιν εἰς τὸ μαγειρεῖον ἢ ἐκτελοῦσι χρέη κανδηλαπτῶν. Ἄλλα, ἀναλόγως τῆς εὐφυΐας αὐτῶν, ἐκτελοῦσι κατώτερα ἐκκλησιαστικὰ ἢ διαχειριστικὰ καθήκοντα. Μερικὰ ὑπηρετοῦσι ὡς ἀναγνώσται ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τῶν Ἀγίων Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης. Διδάσκονται ἵνα ἀποκτήσωσι στοργὴν διὰ τὴν ἐκκλησίαν ταύτην καὶ δι' ὁλόκληρον τὸ καθίδρυμα ἐν τῷ ὁποίῳ ὑπηρετοῦσιν. Ἐὰν ἔχουσι διανοητικὰς ἱκανότητας καὶ τὴν καλοτυχίαν νὰ προσκολληθῶσι παρ' ἀνεπτυγμένῳ τινὶ μοναχῷ, ἐπωφελοῦνται τῆς μαθήσεως αὐτοῦ. Ἡ συνήθης ἡλικία πρὸς χειροτονίαν εἰς τὸν τοῦ Διακόνου βαθμὸν εἶναι τὸ 24ον. Θὰ προσεθέτομεν ὅτι ἡ παρὰ τῶν Δοκίμων τούτων λαμβανομένη ἐκπαιδεύσις θὰ εἶναι ἀτελής ἐφ' ὅσον δὲν ὑπάρχει Θεολογικὴ Σχολὴ συνημμένη τῷ Πατριαρχείῳ. Ἐπὶ τοῦ παρόντος οἱ νεανῖαι οὗτοι τυγχάνουσιν ὠρισμένης ἐκπαιδεύσεως ἐν τῷ Ἑλληνικῷ Γυμνασίῳ τῷ συνημμένῳ τῷ Μοναστηρίῳ, αὕτη ὅμως δὲν ἀρκεῖ, καὶ αἱ ἐλπίδες τῆς ἐγχωρίου κοινότητος πρὸς ἀναζωπύρωσιν τῶν σχέσεων αὐτῆς μετὰ τῆς Ἀδελφότητος δὲν θὰ ἱκανοποιηθῶσιν ἀποτελεσματικῶς, ἐκτὸς ἐὰν ἐξευρεθῶσι μέσα παροχῆς ἀληθοῦς θρησκευτικῆς καὶ θεολογικῆς ἐκπαιδεύσεως πρὸς τὰ τέκνα τῆς τὰ ὁποία ἴσως γίνωσιν ἀποδεκτὰ ὡς μέλη αὐτῆς.

267. Βεβαίως ἐὰν ἐπιθυμῆτο ἵν' ἀνακαλυφθῇ μέθοδος παραδοχῆς, ἥτις νὰ χρησιμοποιηθῇ πρὸς παρεμπόδισιν τῆς διοχετεύσεως ἐν τῇ Κοινῇ οἰουδήποτε στοιχείου μὴ εὐπροσδέκτου ὡς ἐπιθυμητοῦ, οὐδὲν πλέον ἀποτελεσματικὸν σύστημα θὰ ἠδύνατο νὰ ἐπινοηθῇ ἀπὸ τὸ παρόν. Παρέχει τὴν εὐκαιρίαν ἀνεπαισθήτου ἀποφύξεως ἀτόμων τὰ ὅποια θεωρεῖται ἐπιθυμητὸν ν' ἀποκλεισθῶσι, καὶ ἀναγωγὴν ἐντὸς ὁρισμένης περιοχῆς, οἰαοδήποτε ἰδιαιτέρας τάξεως. Πληροφορούμεθα ὅτι κατὰ τὰς παλαιὰς ἡμέρας τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Σταυροῦ ὑπῆρχον πλεῖστα μέλη τῆς ἐγγχωρίου κοινότητος οἵτινες ἦσαν μαθηταὶ τῆς Σχολῆς καὶ ἐποίουν προόδους καλὰς. Ὅλοι ἐν τούτοις ἐστροβιλίσθησαν εἰς ἄλλας τῆς ζωῆς διευθύνσεις. Εἶδομεν ἓνα τῶν πρώην τούτων μαθητῶν καὶ μᾶς διβεβαίωσεν ὅτι ὁ βίος αὐτῶν καθίστατο ἐπιμόνως τοσοῦτον δυσάρεστος, ὥστε ἐσκέφθησαν ὅτι θὰ ἦτο καλλίτερον, ὅπως μὴ ἐπιδιώξωσι τὴν ἀρχικὴν αὐτῶν ἐπιθυμίαν τοῦ νὰ εἰσέλθωσιν ἐν τῇ μοναχικῇ σταδίῳ. Ἐκ τοῦ ἄλλου μέρους ἐλέχθη ὅτι τὸ λάθος ἦτο τῶν νέων τούτων. Οἱ πατέρες αὐτῶν ἐπεθύμουν, ὅπως οὗτοι νυμφευθῶσιν ἢ ἀκολουθήσωσι μᾶλλον εὐάρεστα στάδια ἐν τῇ ἔξω κόσμῳ. Εἶμεθα ὅμως βέβαιοι ὅτι ὑπάρχει βάσις καλὴ διὰ τὸ παράπονον ὅτι τοὺς νεανίας τούτους ἔκαμον νὰ αἰσθάνωνται ὅτι ἡ εἴσοδος αὐτῶν εἰς τὸ Μοναστήριον δὲν θὰ ἦτο εὐπρόσδεκτος.

268. Ὅλη ἡ ἐπιτυχία οἰαοδήποτε προοπτικῆς πρὸς ἐξασφάλισιν παραδοχῆς μελῶν τῆς ἐγγχωρίου κοινότητος ἐν τῇ Ἀδελφότητι, στηρίζεται ἐπὶ τοῦ πνεύματος ἐν τῷ ὁποίῳ αἱ διατάξεις αὗται θὰ χειρισθῶσιν. Ἐὰν χειρισθῶσιν ἐν πνεύματι νευρικότητος καὶ δισταγμοῦ, τὸ ἀποτέλεσμα θὰ εἶναι δυσάρεστον. Ἡ νευρικότης ὅμως καὶ ὁ δισταγμὸς οὗτος δὲν εἶναι ἀφύσικος. Ὑπάρχουσι μέλη τινὰ τῆς ἐγγχωρίου κοινότητος, τὰ ὅποια ὁμολογοῦσι τὴν ἐπιθυμίαν αὐτῶν, ὅπως ἐκδιώξωσι τοὺς Ἕλληνας μοναχοὺς ἐκ τῆς χώρας καὶ καταστήσωσι τὸ Μοναστήριον, Μοναστήριον ἀμιγῶς Ἀραβικόν. Ἐν ἐξ αὐτῶν μᾶς ἐξήγησεν, ὅτι ἐπεθύμει νὰ ἔδλεπε τὴν παραδοχὴν εἰς τὸ Μοναστήριον περιοριζομένην εἰς τοὺς ἐκ γενετῆς Παλαιστινίους ὑπηκόους. Τοιοῦτοτρόπως τὸ Ἑλληνικὸν στοιχεῖον βαθμὴδὸν θὰ ἐξηφανίζετο, καὶ ἡ Ἀδελφότης θὰ καθίστατο καθαρῶς ἐπιτόπιον ἱδρυμα. Ὡς ἐκ τῶν τοιούτων ἐκφράσεων γνώμης, ἡ ὁποία δὲν δύναται νὰ περιγραφῇ ὡς ὁλοκληρωτικῶς ἐξαιρετική, ὁρισμένη τις διστακτικότης ἐκ μέρους τῆς Ἀδελφότητος δέον νὰ προσδοκᾶται.

269. Ἡ πρόοδος τοῦ ζητήματος τούτου θὰ ἠδύνατο νὰ διευκολυνθῇ μεγάλως ἐὰν ἡ ἔκτασις τῶν προτεινομένων πραραδοχῶν καθωρρίζετο περισσότερον, ἐδῶ ὅμως ὑπάρχει ἄλλο ἐμπόδιον, ἐμπόδιον θεωρητικόν. Λέγεται, ὅτι εἶναι ἐναντίον τοῦ πνεύματος τῆς Ὁρθοδόξου θρησκείας ὅπως δηλωθῇ ὅτι, οἰοσδήποτε ἀνὴρ δέον νὰ εἰσάγῃται ἐν μοναχικῇ ἀδελφότητι διὰ τὸν λόγον ὅτι ἀνήκει εἰς ἰδιαιτέραν τινὰ φυλὴν. Θὰ ἦτο συνεπῶς ἀδύνατον νὰ λεχθῇ ὅτι μέλη τῆς τοπικῆς κοινότητος δέον νὰ γίνωσι παραδεκτὰ μέχρι τοῦ ὅριου ὁρισμένης ἀναλογίας τῶν μελῶν τῆς Ἀδελφότητος. Εἶναι παράδοξον ὅτι ἡ ἰδέα αὕτη ἀναπτύσσεται ὑπὸ προσώπων ἀγωνιζομένων διὰ τὴν διατήρησιν εἰδικοῦ φυλετικοῦ χαρακτήρος ὑπὸ τῆς Ἀδελφότητος. Οὐχ ἥττον, ὑπάρχουσι προφανεῖς ἀντιρρήσεις πρὸς πᾶσαν νομοθεσίαν ἱδρῶσαν ὁρισμένην ἀναλογίαν διὰ τὴν φυλετικὴν σύνθεσιν τῆς Ἀδελφότητος.

270. Δὲν νομίζομεν ὅτι τὸ ζήτημα τοῦτο εἶναι ἐνδεχόμενον νὰ προχωρήσῃ, ἐκτὸς ἂν ληφθῇ μέτρον τι πρὸς κατευνασμὸν τῶν μελῶν τῆς Ἀδελφότητος. Φοβοῦνται, ὅτι ὁ πατροπαράδοτος χαρακτήρ τοῦ καθιδρύματος αὐτῶν θ' ἀπειληθῇ, ἐκτὸς ἂν αἱ τοπικαὶ παραδοχαὶ περιορισθῶσιν εἰς καθαρῶς ὀνομαστικὸν ἀριθμὸν. Νομίζομεν ὅτι τὰ γεγονότα τῆς καταστάσεως δέον νὰ ἀντιμετωπισθῶσι καὶ ἀναγνωρισθῇ ὅτι ἡ Ἀδελφότης ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ ζητήσῃ ὅπως ὁ ἱστορικὸς χαρακτήρ τὸν ὅποιον τὸ σῶμα αὐτῶν ἀπέκτησε δέον νὰ εἶναι σεβαστός. Δὲν εἶναι δυνατόν ν' ἀναμένωνται, ὅπως αὐτοκτονήσωσιν ὡς

Ἑλληνικὸν Μοναστήριον. Ἐπὶ πολλὰς γενεὰς τὸ πλεῖστον μέρος τῶν μελῶν τῆς ἡντληθῆ ἐξ Ἑλληνικῶν πηγῶν, δυσκόλως δὲ δύναται νὰ ζητηθῇ παρ' αὐτῶν ὅπως σκεφθῶσι περὶ ἐπανορθώσεως τῆς ἰσορροπίας ταύτης. Τοπικαὶ ἀντιρρήσεις, ἀναμφιδόλως, ἴσως ἐγερθῶσι κατὰ πάσης ἀνεπισήμου ἀναγνωρίσεως οἰουδήποτε ἐξαιρετικοῦ χαρακτήρος ὡς ἀνήκοντος τῇ Ἀδελφότητι. Δέον ἐν τούτοις νὰ ἐννοηθῇ ὅτι ἡ τοπικὴ κοινότης, ἐὰν ἐδίδετο αὐτῇ ἐλευθερία, δύναται, ἀναμφιδόλως, νὰ ἐπιτύχῃ τὴν ἀπόσβεσιν τῆς παρούσης Ἀδελφότητος, ἐκ τῶν ἰσχυρῶν ὅμως αὐτῆς ἀριθμῶν δὲν θὰ ἡδύνατο ν' ἀντικαταστήσῃ αὐτὴν ἀποτελεσματικῶς.

271. Ἀναγνωρίζομένου τοῦ ὅρου τούτου, νομίζομεν ὅτι πρέπει νὰ ὑπάρχῃ νομοθετικὴ δῆλσις κατὰ τοὺς ὅρους τοῦ «Καταστατικοῦ» τοῦ Πατριάρχου Ἱεροθέου, διαδηλοῦσα τὸ δικαίωμα τῆς τοπικῆς κοινότητος πρὸς παραδοχὴν ἐν τῇ Ἀδελφότητι. Ἐὰν ἐρωτηθῶμεν μέχρι ποίου ὁρίου ἡ παραδοχὴ αὕτη ὀφείλει νὰ προχωρήσῃ, δὲν θὰ ἐπιζητήσωμεν ὅπως ἀποφασίσωμεν τὸ ζήτημα καθορίζοντες εἴτε ὠρισμένον ἀριθμὸν εἴτε ὠρισμένην ἀναλογίαν. Νομίζομεν ὅτι αἱ ἀξιώσεις τῆς καταστάσεως θὰ ἱκανοποιούντο, ἐὰν ἐν τέλει περιλαμβάνετο ἐν τῇ ὁλομελείᾳ τοῦ Μοναστηρίου ὅτι δύναται νὰ ὀνομασθῇ «ἐκτιμητός τις ἀριθμός» ἐκ τῆς ἐγγχωρίου κοινότητος. Ἐὰν δ' ἐρωτηθῶμεν τί ἐννοοῦμεν δι' «ἐκτιμητοῦ ἀριθμοῦ», θὰ εἰσηγούμεθα δοκιμαστικῶς ἀπὸ 30 ἕως 35, δὲν θὰ περιελαμβάνομεν ὅμως τὸν ἀριθμὸν τούτον ἐν τῇ Νομοσχεδίᾳ.

272. Θὰ εἰσηγούμεθα ἕθεν ἄρθρον τι ἔχον ὡς ἀκολούθως :

«Υποκειμένῳ τῷ ἱστορικῷ χαρακτήρι τῆς Ἀδελφότητος καὶ ἐπὶ τοσοῦτῳ βαθμῷ ὥστε νὰ μὴ ἐξασθενήσῃ οὐσιωδῶς ὁ ἱστορικὸς οὗτος χαρακτήρ, μέλη τῆς ἐγγχωρίου κοινότητος τηροῦνται τοὺς κανόνας καὶ τὰς παλαιὰς διατάξεις τὰς ρυθμιζούσας τὴν παραδοχὴν μελῶν, δικαιοῦνται ὅπως εἰσαχθῶσιν ἐν τῇ χορείᾳ τῆς ρηθείσης Ἀδελφότητος, συμφώνως δὲ τῇ ἱκανότητι αὐτῶν καὶ καθ' ὅσον δεῖξωσιν ἑαυτοὺς ἀξιούς νὰ προβιβάζωνται εἰς ὅλους τοὺς ἱερατικὸς βαθμοὺς τῆς Ἐκκλησίας».

Τὸ ἄρθρον τοῦτο ἔχει τὸ προσόν, ὅτι ἀκολουθεῖ οὐσιωδῶς τὴν φρασεολογίαν τῆς δηλώσεως τοῦ Πατριάρχου Ἱεροθέου τὴν γενομένην τῷ 1875.

273. Δὲν ἐννοοῦμεν νὰ εἰσηγηθῶμεν, ὅτι τοιοῦτος ἀριθμός, ὡς ἡμεῖς ὑπεδείξαμεν, δέον νὰ γίνῃ ἀποδεκτὸς ὁλόκληρος συγχρόνως. Θὰ ἦτο καλλίτερον ὅπως, ἐν φιλικῷ καὶ πατρικῷ πνεύματι, ἐξελέγοντο μετὰ προσοχῆς δύο ἢ τρεῖς νεανία: ἐτησίως πρὸς ἐκπαιδεύσιν, μέχρις ὅτου συμπληρωθῇ ὁ ὁλικὸς οὗτος ἀριθμός. Ὡς εἶπομεν, τὸ σπουδαιότερον εἶναι τὸ πνεῦμα, ἐν τῷ ὁποίῳ τὸ ζήτημα θ' ἀνακινήθῃ. Δὲν νομίζομεν, ὅτι τὰ μέλη τῆς Ἀδελφότητος πρέπει νὰ ἔχωσιν οἰονδήποτε δισταγμὸν, παραδεχόμενοι τοιοῦτον διακανονισμόν. Μᾶς φαίνεται λίαν ἀπίθανον, ὅτι αἰτήσεις πρὸς παραδοχὴν ἐν τῇ Ἀδελφότητι θὰ ὑπερβῶσί ποτε τὸν, κατὰ προσέγγισιν, ὑφ' ἡμῶν προρρηθέντ' ἀριθμὸν. Ὁ μοναχικὸς βίος εὐρίσκεται παντοῦ ἐν παρακμῇ. Πρόσφατοι ἱστορικαὶ διαμορφώσεις ἔτεινον πρὸς μεταστροφὴν τῶν νεανικῶν πνευμάτων εἰς ἄλλας διευθύνσεις. Δὲν εἶναι ἐνδεχόμενον ἡ Παλαιστίνη ν' ἀποτελέσῃ ἐξάίρεσιν τῆς γενικῆς ταύτης ροπῆς.

274. Θὰ προσεθέτομεν ἀκόμη, ὅτι τὸ θεωροῦμεν λίαν ἐπιθυμητόν, ἐν τῷ συμφέροντι ἀμφοτέρων, τῆς Ἀδελφότητος καὶ τῆς Κοινότητος, ὅπως ἡ παρούσα εὐκαιρία πρὸς διευθέτησιν γίνῃ ἀποδεκτὴ. Ἡ Κοινότης δύναται μόνον νὰ ἐλπίζῃ εἰς τὴν ἀποκατάστασιν τῶν παλαιῶν αὐτῆς δεσμῶν μετὰ τοῦ ἱστορικοῦ τούτου σωματείου, ἐὰν αὕτη ἡ Ἀδελφότης, ἐν ἀδελφικῷ καὶ γενναιοδωρῷ πνεύματι, συνεργασθῇ ἐν τῇ ἀποδοχῇ τοῦ νέου τούτου στοιχείου ἐν τῷ βίῳ αὐτῆς. Ἐκ τοῦ ἄλλου, ἐὰν ἡ Ἀδελφότης δὲν προβῇ

εἰς ὁρισμένον τι βῆμα πρὸς συνδιαλλαγὴν ἐν τῇ παρούσῃ περιπτώσει, ἴσως εὐρεθῇ εἰς λίαν σοβαρὸν κίνδυνον ἐν τῇ μέλλοντι.

275. Θὰ προσεθέτομεν, ὅτι θ' ἀπευχόμεθα τὴν εἰσήγησιν, ὅπως Ἱεροσολυμιτικαὶ οἰκογένειαι ἀποκλεισθῶσι τῆς ὠφελείας τῶν ἐν τῇ Ἀδελφότητι προτεινομένων τούτων παραδοχῶν. Θὰ εἰσηγούμεθα ὡσαύτως, ὅπως ἡλικία παραδοχῆς μὴ ὀρισθῇ πολὺ χαμηλῇ. Αἱ κλίσεις καὶ ιδιότητες ἑνὸς παιδίου θὰ εἶχον καλλιτέραν εὐκαιρίαν, ὅπως ἀποκαλυφθῶσιν εἰς ἡλικίαν 17-18 ἀντὶ εἰς ἡλικίαν 13-14 ἐτῶν. Θὰ ἦτο μᾶλλον δυνατόν, ὅπως χριθῇ ἐν τοιαύτῃ ἡλικίᾳ, ἐὰν ἦτο ἐνδεχομένως ἀρμόδιον διὰ τὸν μοναχικὸν βίον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΑ'.

ΕΚΛΟΓΗ ΕΠΙΣΚΟΠΩΝ.

276. Καὶ αἱ δύο Μερίδες ἀξιοῦσιν, ὅπως ἡ ἀρχὴ τῆς ἐκλογῆς Ἐπισκόπων ἀναγνωρισθῇ καὶ τοῦτο εἶναι ζήτημα μεγάλου ἐνδιαφέροντος καὶ σπουδαιότητος. Οἱ ἐν λόγῳ Ἐπίσκοποι εἶναι οἱ Μητροπολίται Πτολεμαῖδος (Ἄκρης) καὶ Ναζαρέτ καὶ ὁ Ἐπίσκοπος, ὁ ἐπιθυμούμενος ὅπως ἀποκατασταθῇ ἐν Ὑπεριορδανίᾳ. Ἡ Ἰόππη καὶ Βηθλεὲμ μνημονεύονται ἐπίσης ὡς σφαῖραι πιθαναὶ ἐπιπροσθέτων ποιμαντικῶν Ἐπισκόπων. Οἱ Ἐπίσκοποι Πτολεμαῖδος καὶ Ναζαρέτ φέρουσι τὸν τίτλον τοῦ Μητροπολίτου, εἶναι ὅμως τίτλος τιμητικὸς καὶ τίποτε περισσότερον. (Ἰδε Millach, παράγραφον 98). Ἐκκλησιαστικῶς εἶναι ἅπλοι Ἐπίσκοποι τῆς Ὁρθοδοξίας, ὄντες πράγματι τοῦ Πατριάρχου ποιμαντικοὶ βοηθοί, μὴ ἐπιτρεπομένου δ' αὐτοῖς τοῦ χειροτονεῖν κληρικοὺς ἄνευ τῆς ρητῆς αὐτοῦ ἀδείας. Τὸ δικαίωμα τῆς ἐκλογῆς τῶν Ἐπισκόπων τούτων ἐνέχει σπουδαιότητα διὰ τὴν τοπικὴν κοινότητα, διότι εἶναι διὰ τῆς λεωφόρου ταύτης, διὰ τῆς ὁποίας ἐλπίζουσιν ἐν τέλει, ὅπως τὰ τέκνα αὐτῶν ἀνέλθωσι τὰ ὑψηλότερα ἀξιώματα τῆς Ἐκκλησίας. Ὅταν ὁρισμένους τις ἀριθμὸς προσκολληθῇ τῇ Ἀδελφότητι ἐπὶ τῇ τελικῇ σκοπῇ παραδοχῆς αὐτῶν ὡς μελῶν, καὶ ὅταν ὑποστῶσι τὴν μακρὰν περίοδον τῆς δοκιμασίας των καὶ διορισθῶσι μέλη, καὶ ὅταν ἔξ αὐτῶν φθάσωσι τὸν τίτλον τοῦ Ἀρχιμανδρίτου, θὰ ὑπάρξῃ βεβαίως ἐπιθυμία ἰσχυρά, ὅπως ἁτομὸν τι πρὸς τοῦτο κατάλληλον, ἐκλεγῇ πρὸς πλήρωσιν οἰασθήποτε κενῆς Ἐπισκοπῆς. Καίτοι λοιπὸν τὸ πρᾶγμα δὲν εἶναι μεγάλης τινὸς καὶ ἀμέσου σπουδαιότητος, ἡ τελικὴ αὐτοῦ σημαντικότης δύναται νὰ εἶναι λίαν ἀξιόλογος.

277. Σύμφωνα πρὸς τὸν νόμον, ὡς καθορίζεται ἐν τοῖς κανονισμοῖς τοῦ 1875, δὲν ὑπάρχει λαϊκὸν δικαίωμα ἐκλογῆς. Τὸ Ἄρθρον 1 δηλοῖ ὅτι, ὅταν Ἐπίσκοπός τις ἀποθάνῃ, συντάσσεται Μαζπατὰς ὑπὸ τῶν προϋχόντων τοῦ τόπου ἐν τῇ ὁποίᾳ διέμενε καὶ ἐπὶ τούτῃ ἀρχοῦνται αἱ διατυπώσεις τῆς ἐκλογῆς. Αἱ διατυπώσεις αὗται ὀρίζονται διὰ τοῦ Ἀρθροῦ 16. Ἡ Σύνοδος προετοιμάζει κατάλογον μοναχῶν, οἱ ὅποιοι κατέχουσι τὰ ἀπαιτούμενα προσόντα. Τρεῖς τούτων ἐκλέγονται ὡς ὑποψήφιοι καὶ ἐν τέλει, μετὰ θρησκευτι-

κὴν τινὰ τελετὴν, εἰς ἓκ τῶν τριῶν ἐκλέγεται διὰ κλήρου. Οἱ κανονισμοὶ δὲν διδουσι δικαίωμα εἰς τὸν λαὸν νὰ ὀνομάσῃ ὑποψήφιον ἢ νὰ συμμετάσχη τῆς ἐκλογῆς. Οἱ κανονισμοὶ οὗτοι ἀκολουθοῦσιν ἐκ τοῦ πλησίον τοὺς ἐν ἰσχύϊ κανονισμοὺς Κων)πόλεως οἵτινες, προφανῶς, ἐξελέγησαν ὡς ὑπόδειγμα.

278. Ἀπέθῃ πράγματι νόμος γενικὸς τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας εἰς πλείους τῶν κλάδων αὐτῆς, ὅπως οἱ Ἐπίσκοποι ἐκλέγονται παρὰ τῶν Ἐπισκόπων τῆς οἰκείας αὐτῶν περιφέρειας. Ἰδοὺ τί λέγει περὶ τούτου ὁ Σακελλαρόπουλος ἐν τῇ Ἐκκλησιαστικῇ αὐτοῦ Δικαίῳ, σελὶς 184 :—

«Ἡ ἐκλογὴ τῶν Ἐπισκόπων ἀπὸ τῶν Ἀποστολικῶν χρόνων καὶ τῶν μετὰ ταῦτα ἐγένετο ὑπὸ παντὸς τοῦ κλήρου καὶ τοῦ λαοῦ τῆς οἰκείας Ἐπισκοπῆς, ὅστις συγκαλούμενος ἐξέλεγε ἓνα καὶ ἐχειροτονεῖτο κατὰ τὰ διατεταγμένα. Φαίνεται οὐχ ἥτιον ὅτι ἐν τῇ οὕτω γενομένῃ ἐκλογῇ, ἐν ἣ συμμετεῖχε κλῆρος καὶ λαός, στάσεις καὶ σκάνδαλα συνέβαινον, ὥς παρατηρεῖ ὁ Βαλταμὼν καὶ ὁ Ζωναράς. Διὰ τοῦτο ἡ Ἐκκλησία ὁμοφώνως περιώρισε τὸ δικαίωμα τῆς ἐκλογῆς εἰς μόνους τοὺς Ἐπισκόπους τῆς αὐτῆς ἐπαρχίας».

279. Πολὺν πληρεστέραν καὶ αξιοπιστοτέραν ἀφίγησιν τοῦ πράγματος παρέχει ὁ Μίλας (Millasch), Ἐκκλησιαστικὸν Δίκαιον, σ. 103. Ἐξηγεῖ ὅτι ἀρχικῶς ὁ λαὸς ἀντιρρήτως ἐλάβανε μέρος εἰς τὴν ἐκλογὴν. Ἡ πρώτη Οἰκουμενικὴ Σύνοδος, ἐν ἐπιστολῇ αὐτῆς ἀπευθυνθείσῃ τῇ Ἐκκλησίᾳ Ἀλεξανδρείας ἐδήλου ὅτι «Ἐπίσκοποι δέον νὰ χειροτονῶνται ἐκεῖνοι, οἱ ὅποιοι φαίνονται νὰ εἶναι ἄξιοι τοῦ ὑπουργήματος καὶ ἐκλέγονται παρὰ τοῦ λαοῦ». Ἡ ἰδία Σύνοδος ἐν τούτοις, εἰς τὸν Τέταρτον αὐτῆς Κανόνα ἐθέσπισεν ὅτι «ὁ Ἐπίσκοπος δέον ν' ἀναδείκνυται παρ' ὅλων τῶν Ἐπισκόπων τῆς περιφέρειας αὐτοῦ». Αἱ δύο αὗται προφανῶς ἀσυνεπεῖς δηλώσεις συνεβιβάζοντο ἐν τῇ πράξει. Ἡ λαϊκὴ φωνὴ ἐγνωμοδότει, ἡ φωνὴ ὅμως αὕτη ἦτο μόνον στοιχεῖόν τι ἐν τῇ γενικῇ ἐκλογῇ. Ἐν τῇ Συνόδῳ Λαοδικείας ἀπηγορεύθη τῇ ὁλομελείᾳ τοῦ λαοῦ ὅπως λάβῃ μέρος ἐν τῇ ἐκλογῇ καὶ τὸ δικαίωμα τῆς συμμετοχῆς περιορίσθη εἰς τοὺς προὔχοντας. Ὁ Ἰουστινιανός, δι' εἰδικῆς Νεαρᾶς (Ἀριθμ. 123) διηυθέτησε τὸ ζήτημα τῆς ἐκλογῆς Ἐπισκόπων. Κατὰ τὴν Νεαρὰν ταύτην ὁ κλῆρος καὶ οἱ ἔγκριτοι πολῖται συνήρχοντο καὶ ἐξέλεγον τρία πρόσωπα. Ἐκ τούτων ὁ Μητροπολίτης μετὰ τῶν Ἐπισκόπων τῆς Ἐπαρχίας ἐξέλεγον ἓν, καὶ τὸ οὕτω ἐκλεγόμενον πρόσωπον ἐχειροτονεῖτο Ἐπίσκοπος. Τοῦ χρόνου προϊόντος ἐν τούτοις, ὁ λαὸς ἀπώλεσε βαθμηδὸν τὸ δικαίωμα συμμετοχῆς αὐτοῦ εἰς τὴν ἐκλογὴν, καὶ ὁ προρρηθεὶς τέταρτος Κανὼν τῆς πρώτης Οἰκουμενικῆς Συνόδου ἐγένετο δεκτὸς ὡς ρυθμίζων τὴν τάξιν. Εἰς τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν τῆς σήμερον, εἰς πάντα σχεδὸν κλάδον αὐτῆς, οἱ Ἐπίσκοποι ἐκλέγονται ὑπὸ Ἐπισκοπικῆς Συνόδου. Αἱ μόναι ἀξιοσημεῖωτοι ἐξαιρέσεις εἶναι αἱ Ἐκκλησίαι Κύπρου καὶ Ρουμανίας, ὅπου ἐκλέγονται ὑπὸ τοῦ λαοῦ.

279α). Ἐκ πρώτης ὄψεως λοιπὸν δὲν φαίνεται νὰ ὑπάρχῃ ἀντιλογία διὰ τοὺς παρόντας κανονισμοὺς οἱ ὅποιοι ἀναθέτουσι τὸ δικαίωμα τῆς ἐκλογῆς Ἐπισκόπου εἰς τὴν Σύνοδον. Ἦτο λίαν φυσιολογικὸν ὅπως ἐν τῇ συντάξει τῶν κανονισμῶν τούτων ληφθῇ ὡς πρότυπον τὸ τῶν Κανονισμῶν Κων)πόλεως. Τῇ ὄντι ὅμως ὑπάρχει κάποια ἀντίρρηση. Ὁ νόμος, ὡς διατυπῶνται ἐν τοῖς κανονισμοῖς, δὲν εἶναι σύμφωνος πρὸς τὸ ἐπιτόπιον ἔθιμον. Ἐν Καίφκῃ καὶ Ναζαρέτ, ἀμφότεραι αἱ μερίδες εἶναι στερεῶς πεπεισμέναι ὅτι ὁ λαὸς ἔχει τὸ δικαίωμα τοῦ ὀνομάζειν τὸν Ἐπίσκοπον αὐτοῦ. Ἀπωθοῦσιν ἀκόμῃ καὶ τὸν μέσον ὅρον, ὅτι ὁ λαὸς δέον νὰ ἔχῃ τὸ δικαίωμα τοῦ ἐκλέγειν τρία ὀνόματα τοῦ Πατριάρχου ἢ τοῦ Πατριάρχου ἐν Συνόδῳ ἔχοντος τὸ κῆρος τῆς ἐκλογῆς ἐνός. Εἶναι ἀπολύτως πεπεισμένοι,

ὅτι τὸ ἔθιμον τῆς τοπικῆς προβλήσεως ἐπεκράτησε πάντοτε. Ἰδίως δ' ἐν Ναζαρετ ἐλέχθη πρὸς ἡμᾶς, ὅτι καὶ οἱ πέντε τελευταῖοι Ἐπίσκοποι προὐδλήθησαν ἐπιτοπίως.

280. Δυνάμεθα νὰ ἔχωμεν πολὺ ὀλίγην ἀμφιβολίαν, ὅτι τοῦτο ἐπακριβῶς διατυποῖ τὴν κατάστασιν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς πέντε ταύτας περιπτώσεις, ὁ λαὸς ἀπεφάνθη ὁμοφώνως ἐπὶ τῆς ἐκλογῆς των. Ὅτι συνέβη εἶναι, ὅτι τὸ πρᾶγμα ἐξητάσθη ἐπιτοπίως καὶ μετὰ γενικὴν ἀνεπίσημον συζήτησιν, ὠρισμένον τι πρόσωπον προὐδλήθη, καὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ περιελήφθη εἰς τὸν «Μασιπατᾶν» τὸν πρὸς τὸν Πατριάρχην σταλέντα. Ἡ Σύνοδος ἀκολουθοῦσα προηγουμένην ἐπὶ τούτου πράξιν, παρμερίσε τὰς διατυπώσεις καὶ ἀπεδέχθη τὴν πρόβλησιν. Οὐδὲν ὑπῆρχε φύσεως ἀμφισβητήσιμου ἐκλογῆς. Δὲν ἠδύνατο νὰ ὑπάρξῃ τοιαύτη ἀμφισβητήσιμος ἐκλογὴ ἐκτὸς ἂν ὑπῆρχε περισσότερον ἐπεξεργασμένος μηχανισμὸς ἀπὸ τὸν ἤδη ὑπάρχοντα τοιοῦτον. Δι' ἀμφισβητήσιμον ἐκλογὴν, χρειάζονται μητρώα ἐκλογέων, ὑποψηφίων ὑπόδειξις, καθορισμὸς ἡμέρας ἐκλογῆς καὶ ψήφων τυπικὴ παροχή. Ὅλα τὰ πράγματα ταῦτα εἶναι τελείως ξένα πρὸς τὸ ἐγγώριον ἔθιμον. Τὸ ἐγγώριον ἔθιμον πράγματι ἐγκτεται εἰς τοῦτο· ὅτι, ἐὰν ὁ λαὸς, κατόπιν ἐξετάσεως τοῦ πράγματος, συμφωνεῖ καὶ ὅλα πρὸς ὑπόδειξιν ὠρισμένου τινὸς προσώπου, ἡ ἐκλογὴ αὐτοῦ θὰ ἐγένετο σεβαστὴ ὑπὲρ τοῦ Πατριαρχείου.

281. Τῇ ἀληθείᾳ ἡ θέσις αὕτη ἀναγνωρίζεται πράγματι ὑπὲρ τοῦ Πατριαρχείου. Ἐκαστος ἐννοεῖ, ὅτι θὰ παρήγετο μεγάλη προστριβὴ ἐὰν ἡ Σύνοδος ἡρνεῖτο νὰ ἐπικυρώσῃ τὴν λαϊκὴν ἐκλογὴν καὶ εἶναι εἰς τὸν ὑπέρτατον βαθμὸν ἀπίθανον ἐὰν ἐχθρὸς θέσις καὶ ὑφίστατο γενικὴ συμφωνία μεταξὺ τοῦ λαοῦ, εἴτε ἐν Ἀκρῇ εἴτε ἐν Ναζαρετ ὑπὲρ ὠρισμένου τινὸς ὑποψηφίου, ὅτι ἡ ὑπόδειξις αὕτη θ' ἀπερρίπτετο*. Ἐὰν ὅμως δὲν ὑφίστατο γενικὴ ὁμογνωμία, ἐὰν ἡγείροντο φατρίαὶ καὶ ὑπεδεικνύοντο δύο πρόσωπα, ἕκαστον τῶν ὁποίων θὰ διετίνετο, ὅτι ἔχει τὴν ὑποστήριξιν τῆς πλειοψηφίας, ἡ Σύνοδος τότε θὰ ἐξήσκει τὰ δικαιώματα αὐτῆς ὑπὸ τὸν γραπτὸν νόμον τοῦ 1875.

282. Τοῦτο εἶναι καθαρῶς ζήτημα εἰς τὸ ὅποιον δὲν θὰ ἦτο δυνατόν διὰ τὴν Κυβέρνησιν νὰ ἐπέμβῃ. Πρὸ πενήντα ἐτῶν αἱ καθεστωτικαὶ τῆς Ἐκκλησίας ἀρχαὶ ἐπέτυχον τὴν θέσπισιν νόμου ὁ ὁποῖος ἐλέγετο ὅτι περιελάμβανε τὰ ἔθιμα τῆς Ἐκκλησίας. Δὲν θὰ ἦτο δυνατόν διὰ τὴν Ἐντολοδόχον Κυβέρνησιν ἐν τῇ παρόντι σταθμῇ νὰ ἐπιμείνῃ ὅτι ὁ νόμος δὲν ἐξεπροσώπει ἐπακριβῶς τὸ ἔθιμον καὶ ἀπαιτήσῃ ὅπως ἡδη τροποποιηθῇ. Δὲν θὰ ἦτο δυνατόν διὰ τὴν Ἐντολοδόχον Κυβέρνησιν νὰ ἀπαιτῇ ὅπως Ἐκκλησία τις ἐκλέγῃ τοὺς Ἐπισκόπους τῆς κατ' ἰδιάζοντα τρόπον. Ἐστὼ καὶ ἂν ἡ Κυβέρνησις ἀνελάμβανεν ἀπ' αὐτῆς νὰ νομοθετήσῃ ἐν τῇ πνεύματι τούτῃ, θὰ εὕρισκε τελείως ἀδύνατον τὴν ἐπιβολὴν τῆς νομοθεσίας αὐτῆς.

283. Ἐν πάσῃ περιπτώσει ἡ θέσις εἶναι μακρὰν τοῦ νὰ εἶναι δυσάρεστος. Οἱ κανονισμοὶ τοῦ 1875 εἶναι ἐν συμφωνίᾳ πρὸς τὴν γενικὴν κανονικὴν πρακτικὴν, ὑπάρχει ὅμως ἰδιαίτερόν τι ἔθιμον τὸ ὅποιον δὲν συμπεριλαμβάνεται εἰς τοὺς κανονισμοὺς τούτους καὶ τὸ ὅποιον τῇ ὄντι ἀναγνωρίζεται. Δυνάμεθα ὑπὲρ τὰς περιστάσεις ταύτας νὰ

* Τὸ λάθος τὸ ὅποιον ἐγένετο κατὰ τὴν τελευταίαν ἐκλογὴν Ναζαρετ ἦτο ἡ ἀποδοχὴ ὡς γενικῆς ὑποδείξεως ὅτι πράγματι ἦτο ὑπόδειξις μιᾶς φατρίας. Οἱ ἀντίθετοι τῆς ὑποδείξεως ταύτης ἠκολούθησαν μίαν τελείως ὀρθὴν ὁδὸν ὑποδειξάντες πρὸς τὸν Πατριάρχην ὅτι δὲν ὑφίστατο γενικὴ συμφωνία καὶ εἰσηγηθέντες ὅτι τὸ ζήτημα τῆς ἐκλογῆς δέον νὰ ἀνεβάλλετο καὶ ὅτι ἡ Ἐπισκοπὴ ἐπὶ τοῦ παρόντος δέον νὰ ἔμεινεν εἰς τὴν ἐπιμέλειαν Πατριαρχικοῦ τινος ἀντιπροσώπου.

ἀρκεσθῶμεν ὅπως ἀφήσωμεν τὸ πρᾶγμα ἐν τῇ θέσει ταύτῃ. Τῇ ἀληθείᾳ ὅμως ὑπάρχει καὶ ἡ ἐξῆς περαιτέρω περίπτωσης, ὅτι ὁ Πατριάρχης ἐν ἐπιστολῇ αὐτοῦ πρὸς τὴν Μετριοπαθῆ Μερίδα ἀπεδέχθη τὴν ἀρχὴν τῆς τοπικῆς ἐκλογῆς Ἐπισκόπων. Τὸ Ἄρθρον 12 τῶν ἀξιώσεων τῆς μετριοπαθοῦς Μερίδος λέγει «ὡς πρὸς τὸν Μητροπολίτην τῆς ἐπαρχίας (; Ἐπισκοπῆς) οὗτος δέον νὰ ἐκλέγεται συμφώνως πρὸς τὰ ἐν ἐνεργείᾳ ἔθιμα». Τὸ Ἄρθρον 13 λέγει «ἡ Ὁρθόδοξος Κοινότης ἐν Ὑπεριορδανίᾳ θὰ δικαιούται **ὅπως ἐκλέγῃ** Ἐπίσκοπον». Ὁ Πατριάρχης ἐν τῇ ἐπιστολῇ αὐτοῦ λέγει, ὅτι «μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τῶν ἀποφάσεων τῆς Μετριοπαθοῦς Μερίδος εὕρισκει ταύτας ἐν πλήρει ἀρμονίᾳ μετὰ τῶν συμβόλων τῆς Ἐκκλησίας μας, τοὺς πολιτικοὺς κανονισμοὺς καὶ τὰς ἀποφάσεις τῆς Ὁθωμανικῆς Κυβερνήσεως τὰς δημοσιευθείσας τῇ 1910 καὶ 1912. Αἱ ἀποφάσεις ὅθεν αὗται ἐγένοντο προσωρινῶς δεχταί». Τὸ νομίζομεν σαφές ὅτι ἡ Μετριοπαθὴς Μερὶς ἠγνοήθη ὡς ἀναφερομένη εἰς τὸ ἐγγώριον ἔθιμον, ὑπὸ τὸ ὅποιον ὁ λαὸς ὑπεδεικνύει τὸ πρόσωπον τῆς ἐκλογῆς τοῦ εἰς Μασμπατὰν ἀπευθυνόμενον πρὸς τὸν Πατριάρχην. Νομίζομεν ὅθεν ὅτι δέον νὰ δοθῇ εὐκαιρία πρὸς τὸν Πατριάρχην ἐν Συνόδῳ νὰ ἀναγάγῃ τὸ παρὸν ἔθιμον εἰς τύπον καθεστωτικόν. Ὑποβάλλομεν ὅθεν διάταξιν τινα ἐν τῇ Νομοσχεδίῳ ἡμῶν πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον. Ἡ διάταξις ὅμως αὕτη, συμφώνως πρὸς τὰς ἀρχὰς τὰς ὁποίας ἐπεξηγήσαμεν ἤδη, δέον νὰ μὴ τεθῇ ἐν ἰσχύϊ ἐκτὸς ἂν καὶ ἔως οὐ αὕτη ἐπικυρωθῇ ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου ἐν Συνόδῳ.

284. Πλαισιούντες τὴν διάταξιν ταύτην προσεπαθήσαμεν νὰ περιορίσωμεν αὐτὴν ἐν τῇ πραγματικῇ ἐγγωρίῳ ἔθιμῳ. Δὲν βλέπομεν πλεονέκτημα ἐν τῇ ἀποφάσει ἐκλογῆς Ἐπισκόπου δι' ἀμφισβήτησίμου ἐκλογῆς. Φατρίαι ὑπεραφθονοῦσιν ἤδη ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ. Ἐὰν ἐξηγείρετο ἕρις μεταξὺ φατριῶν ἀναφορικῶς πρὸς κενὴν τινα θέσιν ἐν τῇ Ἐπισκοπῇ, θὰ ἦτο πολὺ καλλίτερον, κατὰ τὴν γνώμην μας, ὅπως ἡ ἐκλογὴ γίνῃ ὑπὸ τῆς Συνόδου. Ταῦτοχρόνως εἶναι ἀναγκαῖον ὅπως προφυλαχθῇ ἐναντίον τῆς πιθανότητος γενικῆς σχεδὸν τινος ὁμοφωνίας ματαιουμένης ὑπὸ μικρᾶς τινος φατρίας. Ἐὰν ὑπάρχῃ τῷ ὄντι οὐσιώδης ὁμοφωνία μεταξὺ τοῦ λαοῦ αὕτη δέον νὰ λάβῃ τὴν ἐνεργείαν της, παρὰ τὸ γεγονός, ὅτι ὀλίγα πρόσωπα ἐκ κακεντρεχείας ἢ ἐριστικότητος, ἐπιμένουσιν εἰς τὴν ὑπόδειξιν ἄλλου ὑποψηφίου. Συνετάξαμεν ὅθεν τὴν ὑφ' ἡμῶν εἰσηγηθεῖσαν νέαν διάταξιν ὡς ἀκολουθῶς:—

Ἐὰν ἡ ἐπιστολὴ ἢ σταλεῖσα ὑπὸ τῶν κατοίκων τῆς πόλεως, ὡς προεργεθῇ, ὑποβάλλῃ τὸ ὄνομα προσώπου τινὸς ὡς κατέχοντος τὰ προσόντα Ἐπισκόπου, καὶ παρακαλῇ διὰ τὴν ἐκλογὴν αὐτοῦ, καὶ ὁ Πατριάρχης ἐν Συνόδῳ εἶναι εὐχαριστημένος ὅτι ἡ ρηθεῖσα ἐπιστολὴ ἀντιπροσωπεύει τὴν γενικὴν ὁμοφωνίαν ἢ τὴν ὑπερτεροῦσαν γνώμην τῆς μεγάλης πλειονοψηφίας τοῦ λαοῦ, καὶ τὸ πρόσωπον τοῦ ὁποίου τὸ ὄνομα ὑποβάλλεται κέκμηται τ' ἀπαιτούμενα προσόντα, αἱ διὰ τοῦ Ἄρθρου 16 καθοριζόμεναι διατυπώσεις παραλείπονται καὶ (ὑποτασσόμενον τῇ διατεταγμένῃ κανονικῇ ἐξετάσει) τὸ ρηθὲν πρόσωπον θέλει ἐκλεγῇ καὶ χειροτονηθῇ Ἐπίσκοπος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ IB'.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΑ.

285. Ἐν ἐκ τῶν παραπονουμένων θεμάτων τοῦ Συνεδρίου τῆς Κάϊρας εἶναι

τὸ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Δικαστηρίων. Ἐπὶ Τουρκοκρατίας, ἡ πολιτικὴ τῆς Τουρκικῆς Κυβερνήσεως ἦτο νὰ χορηγῇ ὠρισμένην δικαιοδοσίαν εἰς τὰ Ἐκκλησιαστικά Δικαστήρια τῶν διαφόρων θρησκευτικῶν κοινοτήτων. Ἡ μᾶλλον ἐκτεταμένη δικαιοδοσία ἦτο ἐκείνη ἣτις ἐχορηγεῖτο πρὸς τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν. Αὕτη ἐστηρζέτο ἐπὶ ὠρισμένων μεγάλων προνομίων παραχωρηθέντων ὑπὸ τοῦ κατακτητοῦ Μαχμοῦτ πρὸς τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην, τὰ ὅποια διεφυλάσσοντο ζηλοτύπως ἐπὶ αἰῶνας καὶ τὰ ὅποια ἐξηφανίσθησαν ὑπὸ τὸ νέον καθεστὼς τῆς Ἀγκύρας. Ἐν ἐκ τῶν μᾶλλον σπουδαίων προνομίων τῶν οὕτω κτηθέντων ὑπὸ τῆς Ὁρθοδόξου κοινότητος ἦτο τὸ δικαίωμα τῆς ἐλευθέρας διαθέσεως τῆς « Mulk » ιδιοκτησίας αὐτῶν διὰ διαθήκης (ὑποκειμένης ταῖς διατάξεσι τῆς νομοθεσίας αὐτῶν) καὶ παρεμπιπτόντως, τὸ δικαίωμα τοῦ κληροδοτεῖν διὰ διαθήκης ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας ἢ τῶν θρησκευτικῶν ἢ φιλανθρωπικῶν ἰδρυμάτων τῆς κοινότητος. Ἐκτὸς τῶν διαθηκῶν, τὰ κυριώτερα ἀντικείμενα ἐν τῇ δικαιοδοσίᾳ τῶν Ὁρθόδοξων θρησκευτικῶν Δικαστηρίων, ἦσαν ζητήματα σχετικὰ πρὸς τὸν γάμον, τὰ ὅποια περιλαμβάνον μνηστείας, διαζύγια, διατροφήν καὶ προίκας. Εἰς ζητήματα διαδοχῆς τὰ θρησκευτικά Δικαστήρια δὲν εἶχον ἰδιαιτέραν δικαιοδοσίαν. Τὸ καθήκον αὐτῶν ἦτο νὰ συντάσσωσι τὸν κατάλογον τῶν κληρονόμων συμφώνως τῇ Οἰκογενειακῇ δικαίᾳ τῆς κοινότητος καὶ τὰ μερίδια τὰ ὀφειλόμενα πρὸς τοὺς κληρονόμους αὐτοὺς ἀπενέμοντο παρὰ τοῦ Ἱεροδικαστηρίου συμφώνως πρὸς τὸ Ἱερὸν Νέμον.

286. Ὅταν ἡ Ἐντολοδόχος Κυβέρνησις ἀνέλαβε τὴν διοίκησιν τῆς Παλαιστίνης, ἀπεφασίσθη νὰ ἀναγνωρισθῇ καὶ ἐπεκταθῇ ἡ δικαιοδοσία τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Δικαστηρίων διὰ γενικῶν νομοθετικῶν θεσπισμάτων. Ταῦτα, καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὴν Ὁρθόδοξον Κοινότητα, εὐρίσκονται εἰς τὴν Παλαιστίνειον Διάταξιν τῆς Α.Μ. τοῦ Βασιλέως ἐν Συμβουλίῳ, 1922, Ἄρθρα 54 καὶ 51. Διὰ τοῦ Ἀρθροῦ 54 τὰ Δικαστήρια τῶν διαφόρων Χριστιανικῶν κοινοτήτων ἔχουσιν *ἀποκλειστικὴν* δικαιοδοσίαν εἰς ζητήματα γάμου καὶ διαζυγίου, διατροφῆς καὶ ἐπιβεβαίωσιν διαθηκῶν. Ἐχουσιν ἐπίσης δικαιοδοσίαν, διὰ συναινεσεως ὄλων τῶν μερίδων, εἰς οἰαδήποτε ἄλλα ζητήματα «προσωπικῆς καταστάσεως». Ἡ «Προσωπικὴ κατάσταση» καθορίζεται διὰ τοῦ Ἀρθροῦ 51 ὡς συμπεριλαμβάνουσα ζητήματα διαζυγίου, διατροφῆς, συντηρήσεως, κηδεμονίας, νομιμοποιήσεως καὶ υἱοθετήσεως ἀνηλίκων, παρεμποδίσσεως διαχειρισμοῦ περιουσιῶν ἀτόμων νομικῶς ἀνικάνων, κληρονομιῶν, διαθηκῶν καὶ κληροδοτήσεων, καὶ διαχειρίσεως περιουσίας ἀπόντων προσώπων.

287. Καταδείκνυται οὕτω ὅτι αἱ διατάξεις αὗται συνεπάγονται μεγίστην ἐπέκτασιν τῆς δικαιοδοσίας τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Δικαστηρίων. Εἶναι ἀληθές ὅτι εἰς μερικὰ τῶν ζητημάτων τούτων ἡ δικαιοδοσία εἶναι προαιρετικὴ, ἀλλὰ θὰ ἦτο ἐξαιρετικὴ ἐνέργεια μὲλῶν οἰαδήποτε θρησκευτικῆς κοινότητος νὰ ἐπικαλεσθῶσι κοινὴν πολιτικὴν δικαιοδοσίαν. Αἱ νέαι ὁθεν διατάξεις εἶναι μεγίστης σπουδαιότητος διὰ τὴν κοινότητα. Θὰ ἐννοηθῇ εὐκόλως ὅτι ὅπου ἡ κοινότης εἶναι ὁμοιογενής, ὁμιλεῖ μίαν μόνον γλῶσσαν καὶ ἔζησεν ὑπὸ ἓνα καὶ μόνον ἀνεγνωρισμένον θρησκευτικὸν νόμον, θὰ ἐδέχετο ἐγκαρδίως τοιαύτην ἀναγνώρισιν τῆς ἐξαιρετικῆς αὐτῆς θέσεως, ἀλλ' ἐν τῇ περιπτώσει τῆς Ὁρθοδόξου κοινότητος ἡ κατάσταση διαφέρει μεγάλως. Αἱ Ἐκκλησιαστικαὶ ἀρχαὶ ἀνήκουσιν εἰς μίαν φυλὴν ἢ κοινότης εἰς ἄλλην. Αἱ Ἐκκλησιαστικαὶ ἀρχαὶ ὁμιλοῦσιν Ἑλληνικά ἢ κοινότης Ἀραβικά. Δὲν ὑπάρχει γενικῶς ἀνεγνωρισμένος κατὰ παράδοσιν θρησκευτικὸς νόμος ἐν τῇ κοινότητι, ἀναφορικῶς πρὸς τὰ μεγάλα ἀντικείμενα τὰ προστεθέντα εἰς τὴν ἀρμοδιότητα τοῦ Δικαστηρίου διὰ τῆς νομοθεσίας ταύτης. Ὁ μόνος εἰδικὸς νόμος, ὅστις δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς ἐφαρμοζόμενος ἐπὶ τῶν ἀντικειμένων τούτων, θὰ ἦτο ὁ Βυζαντινὸς Νόμος. Ὁ νόμος οὗτος εἶναι προσετις εἰς τὰς Ἐκκλησιαστικὰς ἀρχὰς ἐν Ἑλληνικοῖς

κειμένοις· ἀλλ' ἡ ἀπλή κοινότης οὐδὲν γνωρίζει περὶ τοῦ νόμου τούτου καὶ δὲν δύναται ν' ἀναγνώσῃ τὰ κείμενα. Ὑπὸ τὰς περιστάσεις ταύτας ἡ εὐρυνσις τῆς δικαιοδοσίας τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Δικαστηρίων δύναται ἴσως νὰ θεωρηθῇ ὡς εὐλογία ἀμφιλογος.

288. Τὸ σπουδαιότατον τῶν ζητημάτων τῶν ἐν τῇ δικαιοδοσίᾳ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Δικαστηρίων εἶναι πιθανῶς τὸ τῆς διαδοχῆς. Τὸ ζήτημα τοῦτο ἦτο τὸ ἀντικείμενον ἰδιαιτέρας νομοθεσίας, ἐπωφελεστέρας ἐκείνης τῆς Διατάξεως ἐν Συμβουλίῳ. Ἰδιαίτερος Νόμος ἐθεσπίσθη τῷ 1923 (Νόμος Διαδοχῆς, 1923) καὶ διὰ τοῦ Ἀρθροῦ 9 τοῦ Νόμου ἐκεῖνου, ἐλήφθη πρόνοια δι' εἰδικὸν νόμον διαδοχῆς ἐφαρμοστέον εἰς τὰς μὴ Μουσουλμανικὰς κοινότητας. Ἐνθυμητέον, ὅτι τὰ Πολιτικὰ Δικαστήρια ἔχουσι δικαιοδοσίαν εἰς ζητήματα διαδοχῆς μεταξὺ μελῶν τῆς Ὁρθοδόξου κοινότητος ὁσάκις εἰς τῶν διαδίκων ἐπιθυμῇ νὰ ἐπικαλεσθῇ τὴν δικαιοδοσίαν τῶν Πολιτικῶν Δικαστηρίων. Ποῖος Νόμος Διαδοχῆς θὰ ἐφαρμοσθῇ ὑπὸ τὰς περιπτώσεις ταύτας; Ἐκρίθη εὐλογον, ὅπως δηλωθῇ, ὅτι εἰς τοιαύτας περιπτώσεις ὁ ἐφαρμοστέος νόμος δὲν θὰ εἶναι οὔτε ὁ θρησκευτικὸς νόμος τῆς κοινότητος οὔτε ὁ γενικὸς νόμος τοῦ Κράτους, ἀλλ' ὅτι τὸ Δικαστήριον θὰ ἐφαρμόσῃ εἰδικὸν Κώδικα Διαδοχῆς, ἥτοι τὸν μέχρι τοῦδε ἐφαρμοζόμενον ὑπὸ τὴν Τουρκικὴν νομοθεσίαν ἐπὶ διαδοχῆς «Miri» καὶ Βακουφικῶν γαιῶν. Ἡ κυριώτερα διαφορά μεταξὺ τοῦ Κώδικος τούτου Διαδοχῆς καὶ τοῦ συνήθους νόμου τοῦ Κράτους εἶναι, ὅτι ὑπὸ τὸν Κώδικα τούτον, ἄρρενα καὶ θήλεα λαμβάνουσιν ἴσα μερίδια, ἐνῷ ὑπὸ τὸν νόμον τοῦ Κράτους, τὰ θήλεα λαμβάνουσι μόνον ἡμισυ μερίδιον.

289. Ἐὰν ὑπόθεσις οἰκογενειακῆς διαδοχῆς ἀχθῇ συνεπῶς πρὸ τῶν Πολιτικῶν Δικαστηρίων, ἡ Κοινότης γνωρίζει, ἡ τοῦλάχιστον δύναται νὰ μάθῃ, τί δύναται νὰ προσδοκᾷ. Ἐὰν λοιπὸν τὰ πράγματα ἀφεθῶσι νὰ βαδίσωσι τὴν κανονικὴν των πορείαν καὶ ἡ ὑπόθεσις ἀφεθῇ εἰς τὸ Θρησκευτικὸν Δικαστήριον, ἡ θέσις δὲν εἶναι τόσον εὐκρινής. Τὸ Θρησκευτικὸν Δικαστήριον ὀφείλει νὰ ἐφαρμόσῃ τὸν Θρησκευτικὸν Νόμον τῆς κοινότητος. Ὁ νόμος, πρὸς τὸν ὁποῖον ἡ Κοινότης συνήθισε μέχρι τοῦδε, εἶναι ὁ Ἱερὸς (Sheri). Ἐὰν ἡ ὑπόθεσις ἀχθῇ ἐνώπιον τοῦ Θρησκευτικοῦ Δικαστηρίου ἐν τούτοις, ὁ μόνος νόμος, ὁ ὁποῖος δύναται νὰ ἔχῃ ἀξιώσιν τινα, ὅτι εἶναι ὁ Θρησκευτικὸς νόμος τῆς κοινότητος, εἶναι ὁ Βυζαντινός. Ἐξ αὐτοῦ, ὡς εἵπομεν, ὁ λαὸς δὲν γνωρίζει τίποτε.

290. Δυνατὸν νὰ ἐρωτηθῇ ποῖαι εἶναι αἱ κυριώτεραι διαφοραὶ μεταξὺ τοῦ Βυζαντινοῦ καὶ τοῦ Ἱεροῦ Νόμου ὅσον ἀφορᾷ τὰς διαδοχάς. Τὰ δύο σπουδαιότερα σημεία εἶναι:

(α) *Τὰ σχετικὰ μερίδια παιδίων ἀρρένων καὶ θηλέων.*

(β) *Τὸ ἐκχωρούμενον μερίδιον εἰς τὴν ἐπιζῶσαν χήραν.*

Ὑπὸ τὸν Βυζαντινὸν Νόμον ἄρρενα καὶ θήλεα λαμβάνουσι μερίδιον πρὸς μερίδιον. Ὑπὸ τὸν Ἱερὸν Νόμον τὰ κοράσια λαμβάνουσιν ἡμισυ μερίδιον. Ὡς πρὸς τὴν χήραν, ὑπὸ τὸν Ἱερὸν Νόμον, παρέχεται αὐτῇ ἐν ἀπόλυτον ὄγδον. Ὑπὸ τὸν Βυζαντινὸν Νόμον τῇ χορηγεῖται ἐν τέταρτον. Ἐὰν ὁμως ὑπάρχουσι τέκνα, τοῦτο εἶναι μόνον τόκος ζωῆς ἢ ἐπικαρπία τὴν ὁποίαν χάνει ἐπὶ δευτερογαμίᾳ. Ὁ τίτλος εἶναι εἰς τὰ τέκνα τῆς ὑποκείμενος τῇ ἐπικαρπίᾳ ταύτῃ. Οἱ Κτηματολογικοὶ ἐν τούτοις Κανονισμοὶ δὲν ἀναγνωρίζουσιν ἐπικαρπίαν, οὕτως ὥστε δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἐφαρμοσθῇ ὁ Βυζαντινὸς Νόμος ἐν τῇ μερίκότητι ταύτῃ. Τοῦτο εἶναι ἀναμφιδόλως ζήτημα οὐχὶ μεγάλης σπουδαιότητος, διότι ἕρις

σπανίως αναφέρεται μεταξύ μητρὸς καὶ τῶν τέκνων αὐτῆς. Ὡς πρὸς τὴν κληρονομίαν, δύναται νὰ ἐκληφθῇ ὅτι ἡ συνήθης οἰκογένεια τῆς Ὁρθοδόξου κοινότητος θὰ προετίμα τὸν νόμον πρὸς τὸν ὁποῖον ἔχει συνειθίσῃ, ἤτοι τὸν Ἱερὸν Νόμον, ἀπὸ νόμον τοῦ ὁποῖου δὲν ἔχει πείραν πρακτικὴν, ἤτοι τὸν Βυζαντινὸν Νόμον. Ἀλλ' ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀσκάλωνος, πρὸς τὸν ὁποῖον εἴμεθα καθυπόχρεοι διὰ τὴν διαυγεστάτην αὐτοῦ ἐκθεσιν τοῦ θέματος, μᾶς ἐξήγησεν, ὅτι καίτοι προσωπικῶς δὲν βλέπει ἀντίρρῃσιν ἐπὶ τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ συνήθους τῷ λαῷ νόμου, ὑπάρχει ἐν τούτοις ὠρισμένη τις δυσκολία ἐν Χριστιανικῷ Ὁρησκευτικῷ Δικαστηρίῳ ἐφαρμόζοντι ὅτι θεωρεῖται εἰς τὰ Μουσουλμανικὰ Δικαστήρια ὡς ὁ Μουσουλμανικὸς Ὁρησκευτικὸς Νόμος.*

291. Παρακείμενα ἐν σπουδαιότητι τῆς Διαδοχῆς εἶναι τὰ ζητήματα γάμου καὶ διαζυγίου. Τὰ ζητήματα ταῦτα εἶναι φυσιολογικῶς ὑφίστης οἰκογενειακῆς σπουδαιότητος, κί' ἐδῶ ὅμως πάλιν ὁ λαὸς δὲν γνωρίζει τίποτε ἐκ τοῦ νόμου ὁ ὁποῖος ἐφαρμόζεται. Δὲν ὑπάρχουσι πεπειραμένοι συνήγοροι ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου πρὸς τοὺς ὁποίους ν' ἀποταθῶσι διὰ συμβουλήν. Εὐρίσκονται ὁλοσχερῶς εἰς τὰς χεῖρας τοῦ προεδρεύοντος κλήρου. Ἐν τῇ παρούσῃ καταστάσει προστριβῆς καὶ διχονοίας, διεμορφώθη εἰς κέντρα τινὰ στάσις καχυποψίας, εἰσηγήθη δὲ καὶ ἡ παράδοξος ἰδέα ὅτι ὅταν ὁ Ἐκκλησιαστικὸς Δικαστὴς διὰ λόγον τινὰ θέλει ν' ἀποφασίσῃ μίαν ὑπόθεσιν κατ' ἓνα τρόπον, προσφεύγει εἰς ὠρισμένον τι Ἑλληνικὸν βιβλίον, καὶ ὅταν θέλει ν' ἀποφασίσῃ ταύτην κατ' ἄλλον, προσφεύγει εἰς ἕτερον Ἑλληνικὸν βιβλίον.

292. Ὡς πρὸς τὰ Δικαστήρια Ὑπεριορδανίας, ἐδῶ ἡ κατάστασις εἶναι πλέον ἀνώμαλος. Τὸ Πατριαρχεῖον ἤδη ἀδυνατεῖ ν' ἀποστέλλῃ Πατριαρχικοὺς ἀντιπροσώπους εἰς τὰ ἀπομεμακρυσμένα ταῦτα μέρη, καὶ τὰ καθήκοντα τὰ ὁποῖα ἐξετέλουν πρὶν τὰ μέλη ταῦτα τῆς Ἀδελφότητος ἐκτελοῦνται ἤδη ὑπὸ τῶν ἐφημερίων, οἱ ὁποῖοι, δυνατὸν νὰ εἶναι, ἀναμφιβόλως, εὐπειθεῖς καὶ εὐσεβεῖς ἄνθρωποι, ἀλλὰ στεροῦνται νομικῆς ἢ ἐκκλησιαστικῆς ἐκπαιδεύσεως. Εἰς τὰ μέρη ταῦτα ἡ Διάταξις ἐν Συμβουλίῳ δὲν ἐφαρμόζεται. Ἡ Ἐκκλησιαστικὴ δικαιοδοσία ὅθεν εἶναι περιωρισμένη ἐντὸς τῶν παλαιῶν Τουρκικῶν ὁρίων, τὰ ὅρια ὅμως ταῦτα περιλαμβάνουσι τὸ ὑφίστης σπουδαιότητος ζήτημα τοῦ διαζυγίου. Ὑπὸ τὰς περιστάσεις ταύτας οἱ ἐφημέριοι λαμβάνουσιν ἀπλῶς τὴν κατάθεσιν καὶ ἀποστέλλουσι τὰ πρακτικὰ εἰς Ἱερουσαλὴμ ὅπου τὸ Ἐκκλησιαστικὸν Δικαστήριον ἐκδίδει ἀπόφασιν.

293. Ὑπὸ τὰς περιστάσεις, τὰς ὁποίας οὕτω περιεγράψαμεν, δὲν εἶναι παρὰ φύσιν ὅτι δέον νὰ ὑφίσταται ἀνησυχία καὶ δυσἀρέσκεια ὡς πρὸς τὰ Ἐκκλησιαστικὰ Δικαστήρια. Νέα καὶ ἐκτεταμένη δικαιοδοσία ἀπενεμήθη πρὸς τὰ Δικαστήρια ταῦτα. Ἡ ἐπίδρασις αὐτῆς ἐπὶ τῶν ὑποθέσεων τῶν μελῶν τῆς κοινότητος εἶναι ἄμεσος. Ἐχουσι προφανῶς δικαίαν ἀξίωσιν νὰ ζητῇται ἡ γνώμη των ὡς πρὸς τὸν πρακτικὸν χειρισμὸν τῆς νέας ταύτης δικαιοδοσίας, ἔχουσι δ' ἐπίσης δικαίαν ἀπαίτησιν νὰ γνωρίζουσι ποῖος εἶναι ὁ πραγματικὸς λόμος ὁ ὁποῖος ἐφαρμόζεται. Αἱ γενόμεναι ἀξιώσεις εἶναι, ὅτι ὁ νόμος δέον νὰ κωδικοποιηθῇ ἢ συγκεφαλαιωθῇ καὶ ὅτι πρέπει νὰ μεταφρασθῇ καὶ δημοσιευθῇ Ἀραβιστί.

*) Πληροφορούμεθα ὅτι εἰς τὰ Δικαστήρια τῆς Λατινικῆς Κοινότητος ἐφαρμόζεται πρᾶγματι ὁ Ἱερὸς Νόμος Διαδοχῆς.

294. Ἐπὶ τοῦ τελευταίου τούτου σημείου ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀσκάλωνος ἐξέφρασθη ὡς ἐξ ὁλοκλήρου σύμφωνος μὲ τὰς ἀπόψεις τῆς κοινότητος, ἀλλ' ὑπέδειξε, λίαν ἀληθῶς, ὅτι ἡ μετάφρασις καὶ ἡ δημοσίευσίς εἶναι ζήτημα χρήματος. Ἰδίως ἠσθάνετο τὴν ἀνάγκην δημοσιεύσεως σαφοῦς τινος ἐπιτομῆς τοῦ νόμου πρὸς ὄφελος τῶν ἐνοριακῶν ἱερέων τῆς Ὑπεριορδανίας.

295. Ἡ οὐσία τοῦ ἐν τοῖς Δικαστηρίοις τούτοις ἐφαρμοζομένου νόμου δὲν εἶναι τὸ μόνον ζήτημα, τὸ ὅποιον προξενεῖ ἀνησυχίαν πρὸς τὴν κοινότητα. Τὸ ζήτημα τοῦ καταρτισμοῦ τῶν Δικαστηρίων ἐπηρεάζει αὐτὴν ἐπίσης. Ἐν τῇ ἐξετάσει τοῦ ζητήματος, εἶναι ἴσως πρόσφορον νὰ ὑποδείξωμεν τὸ σύστημα τῶν Δικαστηρίων τούτων.

296. Ὑπάρχουσι δύο κατηγορίαι Δικαστηρίων. Πνευματικὰ Δικαστήρια καὶ Μικτὰ Δικαστήρια. Τὰ Πνευματικὰ Δικαστήρια ἀσχολοῦνται μὲ ὑποθέσεις γάμου, καὶ ἐδῶ ὁ ἐγγύριος ἐνοριακὸς κλῆρος συμμετέχει μετὰ τοῦ μοναχικοῦ κλήρου. Εἰς τὰ Μικτὰ Δικαστήρια ὅμως, τ' ἀσχολούμενα μὲ ἄλλα ζητήματα ἐν τῇ δικαιοδοσίᾳ αὐτῶν, ὑπάρχουσι λαϊκοὶ πάρεδροι δικασταί. Πρωτοδικεῖα ὑπάρχουσιν ἐν Ἱεροσολύμοις, Ἰόππῃ, Κάϊφα, Ἀκρη καὶ Ναζαρέτ. Ὑπάρχει ἐπίσης μικρόν τι Δικαστήριον ἐν Ἰάζῃ ἐποπτευόμενον ὑπὸ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀσκάλωνος. Ἡ δικαιοδοσία τοῦ Δικαστηρίου Ἱεροσολύμων ἐπεκτείνεται εἰς Βηθλεέμ, Μπετζαχούρ, Μπετζάλλα, Ραμάλλα, καὶ τὰ περιβάλλοντα χωρία, πιστεύομεν δ' ἐπίσης εἰς Λύδδαν καὶ Ρέμλιν. Πληροφορούμεθα παρὰ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀσκάλωνος, ὅτι τὸ Δικαστήριον Ἱεροσολύμων ἀποτελεῖται ἐξ αὐτοῦ ὡς Προέδρου, τοῦ Δραγουμάνου ὡς Ἀντιπροέδρου, καὶ τριῶν κληρικῶν παρέδρων δικαστῶν, τοῦ ἐνὸς Ἀρχιμανδρίτου καὶ τῶν δύο ἄλλων ἐνοριακῶν ἱερέων. Συναγόμεν, ὅτι τὸ Δικαστήριον τοῦτο οὐδέποτε ἔχει λαϊκοὺς παρέδρους δικαστάς. Ἐφεοὶς γίνεται πρὸς τὸν Πατριάρχην ἐν Συνόδῳ. Τοῦτο σημαίνει οὐχὶ ὁλόκληρον τὴν Σύνοδον ἀλλ' ἐπιτροπὴν τῆς Συνόδου ὀνομαζομένην ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου. Ὀλίγιστα ἐν τούτοις ἐφέσεις ὑπάρχουσι καὶ τὸ ἐφετειακὸν σύστημα δὲν δύναται νὰ λεχθῇ, ὅτι τυγχάνει καταλλήλου χειρισμοῦ.

297. Ἡ Κοινότης ἐνδιαφέρεται ἐνεργῶς εἰς τὸ ζήτημα τῶν παρέδρων δικαστῶν καὶ εἰς τὴν ἐξεύρεσιν εὐχεροῦς τινος συστήματος ἐφέσεως. Ὡς πρὸς τοὺς παρέδρους δικαστάς εἶναι οὐσιῶδες, ὅπως οἱ κληρικοὶ πάρεδροι τυγχάνωσι, καθ' ὅσον εἶναι δυνατόν, ἀνθρωποποι παιδείας καὶ εὐφυΐας. Τὸ γεγονός ὅτι ὁ κλῆρος ἔχει νὰ ἐκτελῇ τὰ καθήκοντα ταῦτα, εἶναι ἐπιπρόσθετος λόγος διὰ τὴν βελτίωσιν τῆς ἐκπαιδεύσεως αὐτοῦ, τὴν ὁποίαν ἡ κοινότης εἶναι τόσον ἀνυπόμονος ὅπως ἐξασφαλίσῃ. Ὡς πρὸς τοὺς λαϊκοὺς παρέδρους δικαστάς, ἐνδιαφέρεται εὐκρινῶς εἰς τὸ σύστημα, ὑπὸ τὸ ὅποιον οὗτοι ἐκλέγονται καὶ διορίζονται.

298. Ἐκ τῆς ἀνωτέρω λίαν ἀτελοῦς ἐπιτομῆς τῆς καταστάσεως, εἶναι καθαρὸν, ὅτι τὸ ὅλον ζήτημα ἔχει ἀνάγκην πλήρους διερευνήσεως. Ἐὰν τὸ πρᾶγμα εὑρίσκετο εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τῆς Κυβερνήσεως, ἡ φυσικὴ πορεία, ἣν αὕτη θὰ υἱοθέτει θὰ ἦτο ὅπως διερίσῃ μικράν τινα εἰδικὴν Ἐπιτροπὴν. Ἀλλὰ τὸ πρᾶγμα τῷ ὄντι εὑρίσκεται ἐν τῇ δικαιοδοσίᾳ τῆς Ἐκκλησίας καὶ νομίζομεν, ὅτι θὰ ἦτο καθήκον τῆς Συνόδου, τῇ προσκλήσει τοῦ Μικτοῦ Συμβουλίου καὶ ἐνεργοῦσα τῇ διαγνώμῃ τοῦ Μικτοῦ Συμβουλίου, νὰ προβῇ εἰς συστηματικὴν ἀναδιοργάνωσιν τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Δικαστηρίων τῆς κοινότητος, νὰ ἐκπονήσῃ καταλλήλους κανονισμοὺς, νὰ καθορίσῃ τὸν εἰς τὰ Δικαστήρια ἐφαρμοστέον νόμον καὶ ν' ἀσχοληθῇ μὲ τὰ ζητήματα κωδικοποιήσεως, συνοφίσεως καὶ ἐκδόσεως, τὰ ὅποια ἀνεφέρομεν ἀνωτέρω. Ὑποβάλλομεν κατ' ἀκολουθίαν ἄρθρον πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἐν τῷ Νομοσχεδίῳ τὸ ὅποιον, εὐρεθήσεται ἐν τῷ Παραρτήματι « Δ » τῆς Ἐκθέσεως ἡμῶν.

299. Ἀναφορικῶς πρὸς τὴν κωδικοποίησιν καὶ ἐπιτομὴν τοῦ Βυζαντινοῦ Νόμου,

θὰ εἰσηγούμεθα, ὅτι δύναται κάλλιστα νὰ γίνῃ χρήσις τῶν θαυμασίων ἔργων τοῦ μακαρίτου Καραβοκυροῦ, διακεκριμένου νομομαθοῦς τῆς Κων)πόλεως, ὅστις ἀνήγαγεν εἰς μορφὴν κώδικος ὁλόκληρον τὸ Βυζαντινὸν Οἰκογενειακὸν Δίκαιον καὶ τὸ Κληρονομικὸν Δίκαιον. Ἐὰν τὰ πραγματικὰ μόνον ἄρθρα τοῦ κώδικος, τὸν ὁποῖον ἐκεῖνος συνέταξε, ἄνευ τῶν συνοδευουσῶν αὐτὰ σημειώσεων καὶ παραπομπῶν, ἠδύναντο νὰ μεταφρασθῶσι καὶ δημοσιευθῶσι, τὸ ἔργον δὲν θὰ ἦτο ὀγκώδες. Δυνάμεθα ἀκόμη ν' ἀναφέρωμεν, ὅτι τὸ Καταστατικὸν τῆς Ἐκκλησίας Κύπρου περιέχει κεφάλαιον, ἐν τῷ ὁποίῳ συγκεφαλαιοῦται λίαν βραχέως καὶ ἀποτελεσματικῶς ὁ περὶ Διαζυγίου Νόμος. Ἡ ἐπιτομὴ αὕτη, ἐὰν μετεφράζετο εἰς τὴν Ἀραβικὴν, θὰ ἦτο λίαν χρήσιμος ἐν τῷ Πατριαρχείῳ Ἱεροσολύμων, ἰδιαιτέρως δ' εἰς τὴν πέραν τοῦ Ἰορδάνου χώραν. Συνεστήσαμεν ἤδη τὴν εἰσήγησιν ταύτην εἰς τὴν μελέτην τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀσκάλωνος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΓ'.

ΤΟ ΖΗΤῆΜΑ ΤΗΣ ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΕΩΣ ΤΟΥ ΘΕΜΕΛΙΩΔΟΥΣ ΝΟΜΟΥ.

300. Μεταξὺ τῶν ζητημάτων, ἐπὶ τῶν ὁποίων διετάχθημεν ν' ἀναφέρωμεν, εἶναι τὸ ζήτημα, ἐὰν εἶναι ἐπιθυμητόν, ὅπως γίνῃ ἀναθεώρησις τοῦ Θεμελιώδους Νόμου τοῦ 1875, καὶ ἐὰν οὕτω, ποῖα θὰ ἦτο ἡ φύσις τῆς ἀναθεωρήσεως ταύτης. Θὰ ἦτο εὐχερές, πρὶν ἀσχοληθῶμεν ἐπὶ τοῦ ζητήματος, ὅπως ἐξηγήσωμεν ἐν συνόψει τὴν ἀρχὴν τοῦ θεσπίσματος τούτου. Ἀφηγήθημεν ἤδη, ὅτι συνεπέλα τοῦ Χαττί Χουμαγιούν τοῦ 1856, ἡ Τουρκικὴ Κυβέρνησις ἐξησφάλισε τὴν ἀναγωγὴν εἰς νομοθετικὸν τύπον τῶν Καταστατικῶν τῶν διαφόρων ὑπὸ τὴν διοίκησιν αὐτῆς Χριστιανικῶν κοινοτήτων, ἰδιαιτέρως δ' ἡσχολήθη οὕτω περὶ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου. Ὁ Καταστατικὸς Χάρτης τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου οὕτω ἐπεξεργασθεὶς περιελάμβανεν ὑπεροχικῶς λαϊκὴν ἐκλεκτορικὴν συνέλευσιν πρὸς τὸν σκοπὸν ἐκλογῆς Πατριάρχου, καὶ μόνιμον συνταγματικὸν σῶμα μεθ' ὑπερτερούσης λαϊκῆς συνθέσεως, τὸ ὁποῖον ἀντεπροσώπευε τὴν γενικὴν κοινότητα καὶ ἐξετέλει ὠρισμένα σημαντικὰ διαχειριστικὰ καθήκοντα.

301. Οὐδεμίᾳ ἀπόπειρα ἐγένετο πρὸς ἐκπόνησιν τοιοῦτου Καταστατικοῦ διὰ τὸ Πατριαρχεῖον Ἱεροσολύμων. Δύναται νὰ ὑποτεθῇ, ὅτι ἐπὶ τῶν ἡμερῶν ἐκείνων ἡ τοπικὴ κοινότης δὲν εἶχεν ἀρχίσῃ νὰ συναθροῖται. Οὐδεμίᾳ ἀπόπειρα ἐγένετο, ὅπως κινηθῇ πρὸς τὴν διεύθυνσιν ταύτην μέχρι τοῦ τέλους σχεδὸν τῆς Πατριαρχείας τοῦ Πατριάρχου Κυρῶλου. Ἡ κίνησις τότε προήλθεν ἐξ αὐτῆς ταύτης τῆς Ἀδελφότητος. Ἡ ἐπιθυμία γραπτοῦ Καταστατικοῦ ἤρξατο γενομένη ἐπαισθητή, πρῶτον χάριν παγίωσεως καὶ διαιωνίσεως τῶν ἀρχῶν τοῦ ὑπάρχοντος ἀλλοκότου ἀγράφου Καταστατικοῦ· δεύτερον πρὸς τὸν σκοπὸν μετριάσεως τῆς ἀπολυταρχικῆς ἐξουσίας τοῦ Πατριάρχου, διὰ τῆς παροχῆς συνταγματικῶν δικαιωμάτων πρὸς τὴν Σύνοδον, τὰ ὁποῖα ὑφίσταντο ἤδη, ἐν ἀνεπισήμῳ μορφῇ καὶ πρὸς αὐτὴν τὴν Ἀδελφότητα· τρίτον χάριν προστασίας τοῦ ὑπάρχοντος συστήματος

έναντίον οίωνδήποτε πιθανών επιθέσεων εκ μέρους τῆς ἐγχωρίου κοινότητος, ἐν τῇ ὁποίᾳ τὰ πρῶτα τῆς δυσαρρεσκείας κινήματα ἦσαν ἤδη διακριτά. Ὁ Πατριάρχης Κύριλλος ἐν τούτοις, ὅπως καὶ ὁ νῦν Πατριάρχης, εἶχεν ἐκδεδηλωμένην ἀποστροφήν διὰ κανονισμούς. Κυβερνήσας τὸ Πατριαρχεῖον ἀπολυταρχικῶς ἐπὶ μίαν σχεδὸν γενεάν, δὲν ἔβλεπε τὴν ἀνάγκην εἰσαγωγῆς συνταγματικῶν ἀρχῶν. Τὰ μέλη ἐκεῖνα τῆς Ἀδελφότητος, τὰ ὁποῖα ἀνυπομόνουν διὰ κανονισμούς, συνέταξαν Καταστατικὸν εἰς 13 ἄρθρα, τὸ ὁποῖον ὑπέβαλον πρὸς τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην Γρηγόριον, ὁ ὁποῖος, λέγεται, ὅτι κατεπλάγη ἐπὶ τῷ ἐλευθερίῳ πνεύματι αὐτῶν. Τὰ ἄρθρα ταῦτα ἀπεκρούσθησαν ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου Κυρίλλου καὶ κατὰ συνέπειαν, πρὸ τῆς ἀκολουθοῦσης ἐπιπτώσεως αὐτοῦ, αἱ σχέσεις αὐτοῦ μετὰ τῆς Ἀδελφότητος ἐνετάθησαν λίαν. (Διὰ τὴν ἱστορίαν ταύτην βλέπε Χρυσόστομον Παπαδόπουλον, σ. 756-758).

302. Ὅταν ὁμοῦς ὁ Πατριάρχης Κύριλλος ἐξεθρονίσθη καὶ ὁ Πατριάρχης Προκόπιος, ὁ ὁποῖος τὸν διεδέχθη, ἀπεδείχθη ἀνίκανος καὶ ἐδέησε νὰ ἐκλεγῇ ἄλλος Πατριάρχης, ἐγένετο αἰσθητὸν ὅτι τὸ ζήτημα θεμελιώδους νόμου ἦτο κατεπείγουσας ἀνάγκης. Δὲν ὑπῆρχον τότε κανονισμοί, καταστατικοί ἢ ἄλλως, ρυθμίζοντες τὴν ἐκλογὴν Πατριάρχου. Εἰκάζετο ὅτι ἴσως νὰ ἐπενέβαινε ἡ Ρωσσία, καὶ ἀκολουθοῦσα τὴν πολιτικὴν, ἣν μεταγενεστέρως ἐπέδωξεν ἐν Ἀντιοχείᾳ, προσέβαλλεν ἀξιώσεις ἐκ μέρους τοῦ τοπικοῦ πληθυσμοῦ. Μουτεσαρίφης Ἱεροσολύμων τότε ἦτο ὁ Κιαμὴλ Πασᾶς, ὅστις διέκειτο συμπαθῶς πρὸς τὴν Ἀδελφότητα καὶ ἔβλεπε μετ' ἐνδοιασμοῦ τὰς Ρωσικὰς ἐνεργείας. Συνετάχθη κατεσκευασμένως κανονισμός. Τὰ κεφάλαια τὰ ἀφορῶντα τὴν ἐκλογὴν Πατριάρχου διεβιδάσθησαν ἐκ Κων)πόλεως τηλεγραφικῶς, τὰ δὲ ὑπόλοιπα ἄρθρα ἀπεστάλησαν ἀκολούθως. Οὐχὶ ὀλιγώτερα τῶν ἑνδεκα ἐξ ὀλικοῦ ποσοῦ δέκα ἐπτὰ ἄρθρων ἀσχολοῦνται μὲ τὴν ἐκλογὴν Πατριάρχου καὶ τῶν προσόντων αὐτοῦ. Τὰ τρία τελικὰ ἄρθρα ἀφορῶσι τὴν ἐκλογὴν Ἐπισκόπων, καὶ τὰ τρία πρῶτα τὰ καθήκοντα τοῦ Πατριάρχου καὶ τῆς Συνόδου.

303. Ὡς θ' ἀνεμένετο ἐξ ἐνὸς οὕτω συνταχθέντος ἐγγράφου, ἦτο χαρακτηριστὸς ἀτελεστάτου. Ὅχι μόνον περιέχει πρόδηλα χάσματα, ἀλλὰ τὸ σχεδιογράφημα καὶ ἡ καθ' ὅλου ἀντίληψις αὐτοῦ εἶναι ὑπερβολικῶς ἀκατέργαστα. Φαίνεται δύσκολον νὰ πιστευθῇ ὅτι τὸ πρῶτον κεφάλαιον τὸ ὀρίζον τὰς ἐξουσίας τοῦ Πατριάρχου ἐν Συνόδῳ, ἡδύνατο νὰ συνταχθῇ ποτὲ ὑπὸ εὐπαιδέυτου ἐκκλησιαστικοῦ. Οὐδὲν τοιούτων προσόντων ἄτομον θὰ συνόψιζε πράγματα ἐν τῇ δικαιοδοσίᾳ τῆς Συνόδου κατὰ τοιοῦτον ἀπειρόκαλον τρόπον. Ὁ συντάκτης, εἰς σημαντικόν τι σημεῖον, φαίνεται τελείως ἀδαὴς τῆς ἀληθοῦς φύσεως τῆς Ἐκκλησίας Ἱεροσολύμων. Ὑπέθεσε, κατὰ τὸ φαινόμενον, ὅτι ἦτο τῆς ἰδίας φύσεως ὡς ἡ Ἐκκλησία Κων)πόλεως, καὶ ὅτι συνέκειτο ἐκ διαφόρων Ἐπισκοπῶν, ἐκάστη μετὰ τοῦ ἐγκατοικοῦ Μητροπολίτου ἢ Ἐπισκόπου αὐτῆς. Δὲν συνησθάνετο ὅτι οἱ πλείστοι τῶν Ἐπισκόπων τοῦ Πατριαρχείου ἦσαν Ἐπίσκοποι τιτουλάριοι διαμένοντες ἐν Ἱερουσαλὴμ. Ὁ Μητροπολίτης Ἀθηνῶν ἐν τῇ ἱστορίᾳ αὐτοῦ «Ἱστορία Ἐκκλησίας Ἱεροσολύμων» ἀναγνωρίζει τὰς ἀτελείας τοῦ ἐγγράφου τούτου, ἀλλ' ἐκφράζει τὴν ἱκανοποίησιν, ὅτι τοῦτο, ἐν πάσῃ περιπτώσει, ἐκωδικοποίησε καὶ καθιέρωσε τὸ μοναχικὸν σύστημα τοῦ Πατριαρχείου.

304. Τὸ Καταστατικὸν τοῦτο εὐρίσκεται ἤδη ἐν ἰσχύϊ πλέον τῶν 50 ἐτῶν. Μὲ τὴν ἐγκατάστασιν τοῦ νέου καθεστώτος ἐν Παλαιστίνῃ, ὑπάρχουσιν ὠρισμένα τινὰ σημεῖα τύπου καὶ οὐσίας, τὰ ὁποῖα ἀναγκαιῶς χρήζουσιν ἀναθεωρήσεώς τινος. Ἡ παρούσα περίστασις θ' ἀπεδεικνύετο ἰδεώδης εὐκαιρία πρὸς εξέτασιν ὀλοκλήρου τοῦ Καταστατικοῦ καὶ τῆς ἀναγωγῆς αὐτοῦ εἰς πλέον ἱκανοποιητικὴν μορφήν ἐν συσκέψει ἀμφοτέρων, Πατριαρχείου καὶ λαϊκῆς κοινότητος. Δυστυχῶς ἡ ὑπὸ τῆς Αὐτοῦ Μακαριότητος τοῦ Πατριάρχου ἀναληφθεῖσα στάσις κατέστησε τοιοῦτον μέτρον ἀδύνατον. Ἡ Αὐτοῦ Μακαριότης

υπέθεσε, φαίνεται, ὅτι τὸ ἀντικείμενον οἰασθήποτε ἐπιχειρουμένης ἀναθεώρησεως θὰ ἦτο ἡ διατάραξις τῶν θεμελιῶν τοῦ παρόντος καταστατικοῦ, ἡ ἀνατροπὴ τοῦ μοναχικοῦ χαρακτῆρος τοῦ Πατριαρχείου καὶ ἡ διεξαγωγὴ κάτινος, ὡς φύσεως ἀνθελληνικῆς ἐπαναστάσεως. Ἐμπνεόμενος ἐν μέρει ὑπὸ τῆς ιδέας ταύτης καὶ ἐν μέρει, τολμῶμεν νὰ νομίζωμεν, ἐκ τῆς σφοδρᾶς ἀγανακτήσεως, τὴν ὁποίαν αἰσθάνεται ἐναντίον τῶν περιορισμῶν τῶν ἐπὶ τοῦ παρόντος ἀναγκαίως ἐπιβληθέντων ἐπ' αὐτοῦ διὰ τῆς ὑπάρξεως τῆς Οἰκονομολογικῆς Ἐπιτροπῆς, ἡ Μακαριότης τοῦ ἀρχῆθεν ἡρνήθη ν' ἀναγνωρίσῃ τὴν ἡμετέραν Ἐπιτροπὴν ἢ συμπράξῃ ἐν τῷ ἔργῳ αὐτῆς. Ἡρνήθη ἀκόμη ν' ἀκούσῃ οἰανδῆποτε ὑπόδειξιν τοῦ προτεινομένου σκοποῦ τῆς. Ὑπὸ τὰς περιστάσεις ταύτας ἐθεωρήσαμεν πρέπον νὰ προχωρήσωμεν ἐν τῷ ἔργῳ ἡμῶν ἀνευ τῆς ἐπισήμου ἀρωγῆς τοῦ Πατριαρχείου. Θὰ ἦτο μεγάλης ὠφελείας ἐάν, πρὸ τῆς διατυπώσεως τῶν προτάσεων ἡμῶν, ἡδυνάμεθα νὰ συζητήσωμεν ταύτας μετ' ἐπιτροπῆς διοριζομένης ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου καὶ μετὰ τῶν ἐγκρίτων τῆς λαϊκῆς κοινότητος. Ἐξητάσαμεν ὅμως προσεκτικῶς ὅλα τὰ γεγονότα καὶ παρουσιάσαμεν συγκεκριμένας τινὰς προτάσεις. Εὐκαιρία ἀναμφιβόλως θὰ παρασχεθῇ εἰς τε τὰς Πατριαρχικὰς ἀρχὰς καὶ τὴν λαϊκὴν Κοινότητα, ὅπως ἐκφράσωσι τὰς γνώμας των ἐπ' αὐτῶν.

305. Θὰ ἔχῃ ἤδη συναχθῇ, ὅτι καὶ ἡμεῖς αὐτοὶ δὲν διανοούμεθα ἐπαναστατικὴν τινα μεταβολὴν ἐν τῷ καταστατικῷ τῆς Ἐκκλησίας, καὶ ὅτι δὲν ἔχομεν πρόθεσιν εἰσγῆσεως ἐπιβολῆς οἰουδῆποτε ἐξαναγκασμοῦ ἐπὶ τῆς Ἐκκλησίας, ἐπὶ σκοπῷ ἐκδιάσεως αὐτῆς εἰς τὴν ἀλλαγὴν τῆς πνευματικῆς συνθέσεως ἢ τῆς ἐσωτερικῆς αὐτῆς πειθαρχίας. Οὐτε θέλομεν συστήσῃ, ὅπως ἡ Ἐντολοδόχος Κυβέρνησις ἐπιδιώξῃ τὴν ἀναστροφὴν τῶν ἱστορικῶν μεθόδων, αἱ ὁποῖαι ἐπέφερον τὸν «μοναχικὸν χαρακτῆρα» τοῦ Πατριαρχείου ἢ τὴν ὑπεροχικῶς Ἑλληνικὴν σύνθεσιν τῆς Ἀδελφότητος. Οὐτ' ἐζητήθη τῇ ἀληθείᾳ τίποτ' ἐξ ὧν αὐτῶν παρὰ τῆς ἐγγωρίου κοινότητος. Δὲν πιέζουσι διὰ τὴν ἐπαναφορὰν τῶν Ἀράδων Πατριαρχῶν, ἢ διὰ τὴν διάλυσιν τῆς Ἀδελφότητος τοῦ Παναγίου Τάφου, ἢ διὰ τὸν ἀποκλεισμόν Ἑλλήνων ἐκ τῆς ὀλομελείας αὐτῆς. Τυχαίως τὸ Συνέδριον Κάϊφας προέβαλεν ὠρισμένα αἰτήματα, τὰ ὁποῖα ἔχουσιν ὕψος ὑπερβολικόν, καὶ τὰ ὁποῖα εἶναι ἐκκλησιαστικῶς ἀκατόρθωτα. Τὰ αἰτήματα ταῦτα δὲν εἶναι ἴσως τόσον μελετημέναι προτάσεις, ὅσον ἐκφράσεις ἀγανακτήσεως καὶ διαμαρτυρίας ἐναντίον τῆς πράξεως τοῦ Πατριάρχου προκαλέσαντος ὀλόκληρον τὴν θέσιν τῆς ἐγγωρίου κοινότητος διὰ τοῦ διορισμοῦ, πρὸ τῶν ὁδόντων τῶν ἐκπεφρασμένων ὄρων τοῦ νόμου, Μητροπολίτου ἀγνοοῦντος τὴν γλῶσσαν τοῦ λαοῦ. Θεμελιωδῶς ὁμιλοῦντες καὶ ἐξεταζομένων χωριστὰ τῶν τυχαίων τούτων πραγμάτων, αἱ ἀξιώσεις τῆς κοινότητος δὲν εἶναι πράγματι ὑπερβολικαὶ καὶ δικαιοῦνται σοβαρᾶς συζητήσεως. Αἱ ἀξιώσεις αὗται ἐν τούτοις συνεπάγονται οὐχὶ τόσον τὴν ἀναθεώρησιν τῶν ὑφισταμένων ἄρθρων τοῦ Θεμελιώδους Νόμου, ὅσον τὴν προσθήκην συμπληρωματικῶν κεφαλαίων.

306. Ἐξητάσαμεν προσεκτικῶς τὸν Θεμελιώδη Νόμον καὶ ἤχθημεν εἰς τὸ συμπέρασμα, ὅτι ὑπάρχουσιν ὠρισμένα σημεῖα, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἀναθεώρησις εἶναι ἐπιθυμητή. Ἐνῖα τῶν σημείων τούτων εἶναι σπουδαιότητος τᾶλλα εἶναι πράγματα ὑποδεεστέρων λεπτομερειῶν. Ὑπάρχουσι δύο ζητήματα, ἐπὶ τῶν ὁποίων ὁ Θεμελιώδης Νόμος δὲν ἀσχολεῖται καὶ τὰ ὁποῖα ἐν τούτοις ὑπεδείχθησαν ἐν τῇ Ἐκθέσει Μπέρτραμ-Λούκ ὡς κατάλληλα πρὸς ἐξέτασιν, ὅταν ἡ ἀναθεώρησις τοῦ Θεμελιώδους Νόμου ἐπιχειρηθῇ, δηλαδή, (1) ἡ ἐξουσία τοῦ ἐκπονεῖν ὅτι κατὰ συνήθειαν περιγράφεται ὡς «Ἐσωτερικοὶ Κανονισμοί», καὶ (2) τὸ ζήτημα τῶν Πατριαρχικῶν ἐκθρονίσεων. (Ἐκθεσις Μπέρτραμ-Λούκ, σ. 101 καὶ 85).

307. Τὰ σημεῖα, ἐπὶ τῶν ὁποίων, νομίζομεν, ὅτι οἱ παρόντες κανονισμοὶ χρη-
ζουσι διασαφηνίσεως ἢ συμπληρώσεως, δύνανται ν' ἀπαριθμηθῶσιν ὡς ἀκολούθως:

- 1). Ἐθνικότης Πατριαρχῶν, Ἐπισκόπων καὶ μελῶν τῆς Ἀδελφότητος.
- 2). Ἐξουσία τοῦ Πατριάρχου ὡς πρὸς τὴν σύνθεσιν τῆς Συνόδου.
- 3). Μέρος λαμβανόμενον ὑπὸ τῶν λαϊκῶν ἀντιπροσώπων ἐν τῇ ἐκλογῇ τῶν Πατριαρχῶν.
- 4). Ἐκλογὴ Μητροπολιτῶν.
- 5). Ἐξουσία τοῦ ἐκπονεῖν ἐσωτερικοὺς κανονισμοὺς.
- 6). Ἐκθρόνισις Πατριαρχῶν.

Ὑπάρχουσι ἐπίσης σημεῖα τινα προφορικῆς ἢ ἐλάσσονος λεπτομερείας, ἐπὶ τῶν ὁποίων θ' ἀναφερθῶμεν ἀκολούθως. Ἀνεφέραμεν ἤδη τὸ ζήτημα, τὸ ὁποῖον ἐπίσης συνεπάγεται τῇ ὄντι ἀναθεώρησιν ὀρισμένων διατάξεων, ἥτοι τὸ δικαίωμα τῶν μελῶν τοῦ Μικτοῦ Συμβουλίου τοῦ συμμετέχειν ἐν τῇ ἐκλογῇ τῶν Πατριαρχῶν. Ὡς πρὸς τὰ σημεῖα ταῦτα, ἐκτὸς τοῦ τελευταίου, τὸ ὁποῖον θεωροῦμεν εὐρισκόμενον ἐπὶ ἰδιαιτέρας βάσεως, ἡ σύστασις ἡμῶν εἶναι, ὅτι ἐὰν ἡ Κυβέρνησις θεωρήσῃ καλὸν νὰ προσδώσῃ νομοθετικὴν ἐνέργειαν εἰς τὰς προτάσεις ἡμῶν, δέον νὰ πράξῃ τοῦτο τῇ υἱοθετήσῃ αὐτῶν ὑπὸ τῶν καθ' ἐσωτικῶν ἀρχῶν τῆς Ἐκκλησίας.

308. Τὸ ζήτημα τότε ἐγείρεται ποῖα θὰ εἶναι ἡ μᾶλλον κατάλληλος νομοθετικὴ μορφή διὰ τὰς προτάσεις μας. Ἐὰν ἤθελεν εἶσθαι δυνατόν νὰ ἐξασφαλισθῇ σύσκεψις μετὰ τοῦ Πατριάρχου ἐν Συνόδῳ πρὸ τῆς συντάξεως τοῦ σχεδιογράφου ἡμῶν, θὰ εἴχομεν ἴσως προετοιμάσῃ ἐν ἀπολύτως νέον σχεδιογράφημα συμπεριλαμβάνον ἀλλαγὰς συμπεφωνημένας. Ὑπὸ τὰς περιστάσεις ὅμως ταύτας, τὸ νομίζομεν εὐχερέστερον νὰ προετοιμάσωμεν γενικὸν τι νομοσχέδιον καὶ περιλάβωμεν ἐν αὐτῷ πρῶτον, τὸν ὑπάρχοντα Θεμελιώδη Νόμον, ὑποδεικνύοντες, τῇ βοηθείᾳ προσαρτήματος, τὰ σημεῖα ἐπὶ τῶν ὁποίων συνιστῶμεν τροποποιήσεις· δεύτερον, τὰς συμπληρωματικὰς διατάξεις, τὰς ὁποίας θεωροῦμεν ἀναγκαίας ἐν σχέσει πρὸς τὸν Θεμελιώδη ἐκεῖνον Νόμον καὶ τρίτον, τὰς προτάσεις ἡμῶν, ὅπως τεθῇ ἐν νομοθετικῇ μορφῇ, μετὰ τῶν ὧν ἡμεῖς φρονοῦμεν ἀναγκαίῶν τροποποιήσεων, ἡ Τουρκικὴ Διάταξις τοῦ 1910, ἀναφορικῶς πρὸς τὴν ἰδρυσιν Μικτοῦ Συμβουλίου καὶ Τοπικῶν Συμβουλίων.

309. Ὅσον ἀφορᾷ αὐτὸν τοῦτον τὸν Θεμελιώδη Νόμον, τὸ αὐθεντικὸν κείμενον εἶναι τὸ Τουρκικόν. Περιέχεται εἰς τὸ Ντεστούρ, εἰς γλῶσσαν σχεδὸν ἄγνωστον ἐν Παλαιστίνῃ. Εἶναι πρόδηλον ὅτι δὲν δύναται νὰ μείνῃ ἐν τῇ μορφῇ ταύτῃ καὶ ὅτι μετάφρασις εἶναι ἀναγκαία. Ἐθεωρήσαμεν καλλίτερον νὰ υἱοθετήσωμεν τὴν λίαν στενὴν καὶ κατὰ λέξιν μετάφρασιν τὴν παρασκευασθεῖσαν ὑπὸ τοῦ κ. Ongley τῇ παρακλήσει τῆς Ἐπιτροπῆς Μπέρτραμ-Λούκ. (Ἴδε Ἐκθεσιν Μπέρτραμ-Λούκ, σ. 243-249). Παρεβάλλομεν τὴν μετάφρασιν ταύτην πρὸς τὴν ἐρμηνείαν τὴν διδομένην ἐν τῇ Ἑλληνικῇ μεταφράσει τοῦ Ντεστούρ, (Ὁθωμανικοὶ Κώδικες), ἡ ὁποία χαίρει μεγίστην ὑπόληψιν, καθὼς καὶ πρὸς τὴν μετάφρασιν τὴν υἱοθετηθεῖσαν ὑπὸ τοῦ Μητροπολίτου Ἀθηνῶν χάριν τῆς ἱστορίας του. (Βλέπε Χρυσόστομον Παπαδόπουλόν, σ. 768-772). Ἡ μετάφρασις τοῦ κ. Ongley εἶναι ἐσκεμμένως ἀκατεργάστου μορφῆς, ἀλλὰ διατηρεῖ τὴν ἱστορικὴν ἀτμοσφαῖραν τοῦ

γνησίου. Δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν ἐνταῦθα ὅτι πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἐσχόμεν τὴν εὐγενῆ συνδρομὴν τοῦ Ρούχῃ Μπέη Ἀμπτοῦλ Χάντι.

Η ΕΘΝΙΚΟΤΗΣ ΤΩΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΩΝ, ΕΠΙΣΚΟΠΩΝ ΚΑΙ ΜΕΛΩΝ ΤΗΣ ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΟΣ.

310. Θὰ προχωρήσωμεν ἤδη εἰς τὴν κατὰ σειρὰν ἐξέτασιν τῶν ἀπαριθμηθέντων σημείων εἰς τὴν παράγραφον 307 ἀνωτέρω. Τὸ ζήτημα τῆς ἐθνικότητος τῶν Πατριαρχῶν, Ἐπισκόπων καὶ τῶν μελῶν τῆς Ἀδελφότητος εἶναι ὑπὲρ ἄγαν σπουδαῖον. Δύναται νὰ περιγραφῇ ὡς τὸ μόνον ζήτημα οὐσιώδους σημαντικότητος τὸ προκύπτον ἐν τῇ κειμένῳ τοῦ παρόντος Θεμελιώδους Νόμου. Συμφώνως πρὸς τὸν νόμον τοῦτον ἡ παρούσα θέσις ἔχει ὡς ἑξῆς:— Ἀμφότεροι, ὁ Πατριάρχης καὶ ὁ πατὴρ αὐτοῦ, πρέπει νὰ εἶναι Ὀθωμανοὶ ὑπῆκοι* μὲ ἄλλας λέξεις, ὁ Πατριάρχης πρέπει νὰ εἶναι Ὀθωμανὸς ὑπῆκοος ἐκ καταγωγῆς. (*Ἴδε Ἄρθρον 12). Καὶ οἱ Ἐπίσκοποι ἐπίσης πρέπει νὰ εἶναι Ὀθωμανοὶ ὑπῆκοι ἐκ καταγωγῆς. (*Ἴδε Ἄρθρον 15). Τῇ 1910 ἡ Τουρκικὴ Κυβέρνησις ὥθησε τὸ σύστημα τοῦτο ἐν βῆμα πρὸς τὰ ἐμπρός. Μία τῶν συμπληρωματικῶν ἀξιώσεων τῆς ἐγχωρίου κοινότητος κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς κρίσεως τοῦ 1908 - 1910, ἦτο, ὅτι ἡ ἀποδοχὴ ἐν τῇ χορείᾳ τῶν μοναχῶν πάντων τῶν μὴ ἐκ καταγωγῆς Ὀθωμανῶν ὑπηκόων δέον ν' ἀπαγορεύεται. Τοῦτο ἐγένετο δεκτὸν ὑπὸ τῆς Τουρκικῆς Κυβερνήσεως διὰ τῆς ἀκολούθου διατάξεως:—

« Ἐπειδὴ ὁμοῦ κατὰ τὴν τάξιν ἡ πρόσληψις τῶν ξένων εἰς τὸ Ρωμαϊκὸν Μοναστήριον Ἱεροσολύμων, τὸ ὁποῖον εἶναι καθίδρυμα ἐκ τῶν ἀνηκόντων κυρίως εἰς τοὺς Ὀθωμανοὺς ὑπηκόους, ἐν δὲ τῷ ἄρθρῳ 15 τοῦ Κανονισμοῦ τοῦ ρηθέντος Πατριαρχείου ἀναγράφεται, ὅτι οἱ Ἐπίσκοποι πρέπει νὰ εἶναι ἀρχῆθεν Ὀθωμανοὶ ὑπῆκοι καὶ οἱ εἰσερχόμενοι εἰς τὴν τάξιν τῶν καλογήρων τοῦ Μοναστηρίου κατὰ φυσικὸν λόγον, θεωροῦνται ὑποψήφιοι διὰ τὴν Ἀρχιερωσύνην, δέον νὰ ἐξασφαλισθῇ τοῦντεῦθεν ἡ μὴ παραδοχὴ εἰς τὸ ρηθὲν Μοναστήριον τῶν μὴ ἀρχῆθεν Ὀθωμανῶν ὑπηκόων. (σίκ).*

Ἡ Διοικητικὴ αὕτη Διάταξις εἶναι μέρος τοῦ « Status Quo » ἀκριβῶς τὸσον ὅσον ἡ Διάταξις ἡ ἰδρύουσα τὸ Μικτὸν Συμβούλιον. Μέχρι τῆς διατυπώσεως τῆς Διατάξεως ταύτης, ἡ τάξις ἦτο ὅπως ὅλοι ὅσοι ἐγένοντο ἀποδεκτοὶ εἰς τὸ Μοναστήριον, οἱ ὅποιοι δὲν ἦσαν ἤδη Ὀθωμανοὶ ὑπῆκοι, ἐλάμβανον μέτρα ἵνα καταστῶσιν Ὀθωμανοὶ ὑπῆκοι ἐπὶ τῇ ἀποδοχῇ αὐτῶν. Ἐὰν τὰ μέτρα ταῦτα ἐλαμβάνοντο τυπικῶς πάντοτε δὲν γνωρίζομεν, εἰκάζομεν ὁμοῦ, ὅτι τοῦτο ἐγένετο. Εἰς τοὺς Ἑσωτερικοὺς Κανονισμοὺς τοῦ 1902, Ἄρθρον 2, ἐδηλώθη, ὅτι ὅλα τὰ μέλη τῆς Ἀδελφότητος « θεωροῦνται ὡς Ὀθωμανοὶ ὑπῆκοι ». Τὸ ζήτημα ἐγείρεται ἤδη τί θὰ γίνῃ περὶ τούτου ὑπὸ τὸ ὑφιστάμενον καθεστῶς.

311. Ἐξεφράσαμεν ἤδη τὴν γνώμην, ὅτι ἡ Ἀδελφότης ~~δικαιοῦται ν' ἀπα~~ τήσῃ, ὅπως ὁ παρὼν ὑπεροχικὸς αὐτῆς χαρακτήρ μὴ διαταραχθῇ. Ἡ Ἑλληνικὴ φυλὴ ἔχει ἤδη εὐρὲως μετατεθῇ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν διοίκησιν. Εἰς τὴν Ἑγγὺς Ἀνατολὴν τὸ κύριον σῶμα τῶν Ἑλλήνων εἶναι ἤδη Ἑλλήνες πολῖται, μόναι σημαίνουσαι ἐξαιρέσεις

*) Σ. Μ. Αὕτη εἶναι ἡ κατὰ γράμμα Ἑλληνικὴ ἀπόδοσις τοῦ Τουρκικοῦ κειμένου. (Βλέπε « Ἐπίσημα Ἐγγράφα », Ἀρχιεπισκόπου Ἰορδάνου, σ. 63).

οὔσαι οἱ Ἕλληνες τῆς Κύπρου, οἱ Ἕλληνες νησιῶται τῆς Δωδεκανήσου, τὸ μικρὸν Ἑλληνικὸν ὑπόλοιπον Κων/πόλεως καὶ ἡ ἐν Αἰγύπτῳ Ἑλληνικὴ παροικία. Ἐὰν ὅθεν ἡ Ἀδελφότης ἐξακολουθήσῃ ἀνεφοδιαζομένη ἐξ Ἑλληνικῶν κυρίως πηγῶν, ἡ πλειονότης τῶν μελλόντων αὐτῆς μελῶν, δταν ἔλθωσιν εἰς τὸ Μοναστήριον, ὅπως ὑποστῶσι τὴν περίοδον τῆς δοκιμασίας αὐτῶν, θὰ εἶναι Ἕλληνες ὑπήκοοι. Τοῦ χρόνου ὅθεν προϊόντος, ἐὰν μὴ ἐπιβληθῇ περιορισμὸς ἐθνικότητος, ἡ Ἀδελφότης τοῦ Παναγίου Τάφου θ' ἀποτελεσθῇ βαθμῆδὸν κυρίως ἐκ ξένων ὑπηκόων. Τῇ ἀληθείᾳ, θέλει πράγματι ἀποβῇ ξένον σωματεῖον. Ἡ μόνη μετρίασις τοῦ ξενικοῦ χαρακτήρος τῆς θὰ ἦτο τὸ τοπικὸν στοιχεῖον, μεταξὺ τῶν μελῶν τῆς, ἐὰν ἀναδεχθῶμεν, ὅτι τὸ τοπικὸν αὐτὸ στοιχεῖον, τὸ πρὸ πολλοῦ ποθοῦν καὶ πρὸ πολλοῦ ὑπισχνούμενον, προώρισταί ποτε νὰ καταστῇ γεγονὸς τετελεσμένον.

312. Τοιαύτη τῶν πραγμάτων κατάστασις θὰ ἦτο μέγιστη ἀνατροπὴ τοῦ Status Quo. Συμφώνως τῷ Status Quo ἡ ὁλομέλεια τοῦ μεγάλου τούτου ἱστορικοῦ Σωματείου, ἣτις ἀπέβη *de facto* ὁ κυβερνήτης τῆς Ἐκκλησίας, ἀποτελεῖται ἐκ συνυπηκόων τοῦ ἐγχωρίου Ὁρθόδοξου πληθυσμοῦ. Ὑπὸ τὴν Τουρκικὴν διοίκησιν ἦσαν ὅλοι ὅμοιοι, Ὁθωμανοὶ καὶ «Ὁρθόδοξοι Ρωμαῖοι». Δυσaráσκεται, ὅπως ἐκεῖναι, τὰς ὁποίας εἶχεν ὁ ἐγχώριος πληθυσμὸς, ἦσαν δυσaráσκεται ἐναντίον σώματος συμπατριωτῶν του. Ἡδύνατο ν' ἀποτανωθῇ δι' ἐπανάρθωσιν πρὸς Κυβέρνησιν, ἣτις ἐδικαιοῦτο τῆς ὑποτελείας καὶ τῶν δύο μερῶν. Θὰ ἦτο εἰς τὸν ὑπέρτατον βαθμὸν δυσάρεστον διὰ τὴν ἐπιτόπιον Ὁρθόδοξον κοινότητα, ἐὰν τὸ Status Quo ἐτροποποιεῖτο οὕτως, ὥστε τὸ σωματεῖον τὸ κυβερνῶν τὴν Ἐκκλησίαν των καθίστατο οὐχὶ ἀπλῶς ξένον φυλετικῶς, ἀλλὰ καὶ ξένον ὑποτελῶς. Προσέτι, τοιαύτη διαμόρφωσις θὰ εἶχε σημαντικὰ ἔμμεσα ἀποτελέσματα. Τὸ γεγονός, ὅτι τὸ Μοναστήριον, ἀποτελούμενον κυρίως ἐξ Ἑλλήνων ὑπηκόων, θὰ ἔτεινε, κατὰ πρῶτον λόγον, εἰς τὸν ἀναπόφευκτον περιορισμὸν τῆς παραδοχῆς μελῶν ἐκ τῆς ἐγχωρίου κοινότητος. Κατὰ δεύτερον λόγον, τὸ γεγονός, ὅτι καθιστάμενον Ἑλληνικὸν σωματεῖον, ἢ σχεδὸν Ἑλληνικὸν σωματεῖον, θὰ ἔθετε τοῦτο αὐτομάτως σχεδὸν ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως.

313. Εἰς μέλλουσαν ὅθεν ἔριδά τινα μεταξὺ τῆς Κοινότητος καὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν ἀρχῶν, ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις θὰ εἶχε τάσιν ἐπεμβάσεως καὶ θὰ ἐθεώρει ἑαυτὴν ὡς ἐν ὑποχρεώσει νὰ προστατεύσῃ τοὺς ὑπηκόους αὐτῆς καὶ ὑποστηρίξῃ τὴν Ἀδελφότητα, ὡς Ἑλληνικὸν Σωματεῖον, ἐναντίον τοπικῶν ἐπιθέσεων. Περαιτέρω, θὰ ἦτο ἀπείρως ἀσύμφορον διὰ τὴν Ἐντολοδόχον Κυβέρνησιν, δταν θὰ ἡσχολεῖτο μὲ ζητήματα ἀφορῶντα τὰ προσκυνήματα, ἐὰν ἤρχετο ἐν τῇ ζωῇ ξένον σωματεῖον, ὑποστηριζόμενον ὑπὸ ξένης Κυβερνήσεως, τὸ ὁποῖον, ἐπὶ τῶν ἐξαιρετικῶν βάσεων, τὰς ὁποίας συνεζητήσαμεν ἀνωτέρω, ἀπῆτει ὅτι δικαιοῦται ἰδιοκτητικῶν τε καὶ κυριαρχικῶν δικαιωμάτων ἐν τοῖς Προσκυνήμασι. Διὰ τοὺς λόγους τούτους ἤχθημεν εἰς τὸ συμπέρασμα, ὅτι τὸ Status Quo δέον ἐν τῇ οὐσίᾳ νὰ διατηρηθῇ. Δύναται δὲ μόνον νὰ διατηρηθῇ οὕτω δι' ἀπαιτήσεως, ὅπως ὅλοι ὅσοι ἐπιθυμοῦσι νὰ καταταχθῶσιν ἐν τῷ Κοινῷ, ἐὰν δὲν εἶναι ἤδη Παλαιστίνειοι ὑπήκοοι, δέον νὰ λάβωσι μέτρα πρὸς ἐξασφάλισιν τῆς Παλαιστίνεiou Ἐθνικότητος πρὶν γίνωσιν ἀποδεκτοί.

314. Ἐπίσης νομίζομεν ὅτι ἐὰν ὑπάρχωσι μέλη τῆς Ἀδελφότητος διαμένοντα ἐκτὸς τῆς Παλαιστίνης μὴ ἀποκτήσαντα τὴν Παλαιστίνειον Ἐθνικότητα, καὶ ἐὰν τινα ἐξ αὐτῶν, εἰς οἵανδήποτε μεταγενεστέραν ἐποχὴν, ἐπιθυμοῦσι νὰ ἐπαναλάβωσι διαμονὴν ἐν Παλαιστίνῃ ὡς μέλη τῆς Ἀδελφότητος, μὴ ἐπιτραπῇ εἰς αὐτὰ νὰ πράξωσι τοῦτο μέχρις ὅτου ἀποκτήσωσι τὴν Παλαιστίνειον Ἐθνικότητα.

315. Ἡ σύστασις ἡμῶν ὅθεν εἶναι, ὅτι ὁ ἐπιθυμῶν νὰ καταταχθῇ ἐν τῇ Ἀδελφότητι ἢ νὰ ἐπαναλάβῃ διαμονὴν ἐν αὐτῇ ὀφείλει, πρὶν πράξῃ τοῦτο, ν' ἀποκτήσῃ τὴν Παλαιστίνειον Ἐθνικότητα. Ἐὰν ἡ διάταξις αὕτη υἱοθετηθῇ, δὲν ὑπάρχει ἀνάγκη ἀπαιτήσεως ὅπως εἴτε Ἐπίσκοποι εἴτε Πατριάρχαι δέον νὰ ὦσι Παλαιστίνειοι ὑπήκοοι ἐκ καταγωγῆς ἢ ἄλλως. Κατ' ἀκολουθίαν ἀφηρέσαμεν ἐκ τοῦ Νομοσχεδίου ἡμῶν τὰς ἀπαιτήσεις ταύτας ἐκ τῶν Ἀρθρῶν 12 καὶ 15.

Η ΕΞΟΥΣΙΑ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΣΥΝΘΕΣΙΝ ΤΗΣ ΣΥΝΟΔΟΥ.

316. Εἶναι ἀναγκαῖον ὅπως ἡ ἐξουσία τοῦ Πατριάρχου ἀναφορικῶς πρὸς τὴν σύνθεσιν τῆς Συνόδου καθορισθῇ σαφῶς. Ἐπὶ τοῦ παρόντος διατυπῶται λίαν ἀμυδρῶς, (ἴδε Ἀρθρον 3 τοῦ Θεμελιώδους Νόμου). Τὸ Ἀρθρον τοῦτο ἐν τῇ παρούσῃ αὐτοῦ μορφῇ συνετάχθη σαφῶς ὑπὸ Τούρκου ἐπισήμου καὶ οὐχὶ ὑπὸ Ἑλλήνου ἐκκλησιαστικοῦ. Προέβημεν εἰς προσεκτικὰς ἐρεῦνας ὡς πρὸς τὴν ἔννοιαν τῶν χρησιμοποιηθέντων Τουρκικῶν λέξεων καὶ μνηθάνομεν ὅτι ἡ ἔννοια αὐτῶν εἶναι ὅτι «ὑπὸ τὸν ὅρον ὅτι ἡ διαρκὴς ὁλομέλεια αὐτῆς (ἦτοι τῶν μελῶν τῆς Συνόδου) δὲν θὰ μεταβληθῇ, ἡ αὔξησις, ἐλάττωσις καὶ ἀντικατάστασις τῶν μελῶν τῆς ἀναλόγως τῆς ἀνάγκης, ἀφίεται εἰς τὴν κρίσιν τοῦ Πατριάρχου». Αἱ λέξεις αὗται διεσκευάσθησαν ὡς διδουσαι πρὸς τὸν Πατριάρχην δικαίωμα ἀλλαγῆς τῆς συνθέσεως τῆς Συνόδου κατὰ βούλησιν. Τέσσαρα τῶν μελῶν τῆς Συνόδου, τὰ ὁποῖα μετὰ τὴν ἐκδοσιν τοῦ Νόμου τοῦ 1921 συνεφιλιώθησαν δεόντως μετὰ τοῦ Πατριάρχου, εἶναι ἀκόμη ἀποκεκλεισμένα ἐκ τῶν συνεδριάσεων τῆς Συνόδου καὶ ὑποθέτουσι ὅτι ἀποκλείων οὕτω αὐτοὺς ὁ Πατριάρχης ἐνεργεῖ ὑπὸ τὴν διάταξιν ταύτην. Ἐξητάσαμεν ἐπισταμένως τὴν ἐν λόγῳ διάταξιν καὶ δὲν νομίζομεν νὰ ἐννοεῖ τίποτε τοῦ εἶδους τοῦτου. Ὅσον ἀφορᾷ τὴν αὔξησιν ἢ ἐλάττωσιν τῶν μελῶν, νομίζομεν ὅτι ὁ συντάκτης ἠννῶει νὰ εἴπῃ ἀπλῶς, ὅτι ἀπέκειτο εἰς τὸν Πατριάρχην νὰ κρίνῃ ἐὰν νέαι Ἐπισκοπαὶ ἔπρεπε νὰ ἰδρυθῶσιν ἢ χηρεύουσαι Ἐπισκοπαὶ μείνωσιν ἀπλήρωτοι, ἢ ποῖος θὰ ἦτο ὁ ἀριθμὸς τῶν Ἀρχιμανδριτῶν εἰς τὴν Σύνοδον. Ἡ ἐξήγησις τῆς φράσεως «ἡ ἀντικατάστασις τῶν μελῶν» ἔχει ὡς ἐξῆς: Εἶναι κοινὴ ἐπινόησις τῆς Τουρκικῆς νομοθεσίας νὰ ἀπαιτῇ ὅπως τὰ ἐκλεγόμενα σώματα τυγχάνουσι διαρκοῦς ὑπάρξεως καὶ ὅτι θὰ ἀνανεοῦνται ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν διὰ τῆς ἀποχωρήσεως, καθ' ὀρισμένης περιόδου, ὀρισμένης ἀναλογίας τῶν μελῶν αὐτῶν, καὶ δι' ἐνεργείας ἐκλογῶν, θὰ πληροῦνται αἱ οὕτω κενούμεναι θέσεις. Τοῦτο ἦτο τὸ ἐν ἰσχύϊ σύστημα εἰς ὅλας τὰς Τουρκικὰς Δημαρχίας· ἦτο τὸ ἐν ἰσχύϊ σύστημα ἐν τῇ Συνόδῳ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου· ἦτο τὸ ἐν ἰσχύϊ σύστημα ἐν τῇ Μικτῇ Συμβουλίᾳ τῇ ἰδρυθέντι διὰ τῆς Τουρκικῆς Διατάξεως τοῦ 1910. Πᾶν ὅ,τι ὁ νομοθέτης ἠννῶει ἦτο, ὅτι εἰς τὴν περίπτωσιν τῆς Συνόδου τοῦ Πατριαρχείου Ἱεροσολύμων ἡ διευθέτησις τοιαύτης περιτροπῆς δέον νὰ ἐπαφίεται εἰς τὰς χεῖρας τοῦ Πατριάρχου. Εὐελπιστοῦμεν ὅτι ἡ ὑφ' ἡμῶν υποβληθεῖσα ἀναθεωρημένη μετάφρασις θὰ ἔχῃ καταστήσῃ ἤδη τὴν ἔννοιαν ταύτην καθαρὰν. Ἐπιθυμοῦμεν ὁμως νὰ προχωρήσωμεν περαιτέρω. Κατὰ τὴν γνώμην μας ἡ σύνθεσις τῆς Συνόδου δὲν πρέπει νὰ ἀφεθῇ εἰς μόνον τὸν Πατριάρχην. Δέον νὰ εὐρίσκειται εἰς τὰς χεῖρας τοῦ Πατριάρχου ἐν Συνόδῳ, ὡς τὸ συνταγματικὸν κυβερνῶν σῶμα τῆς Ἐκκλησίας. Ὑποβάλλομεν ὅθεν σχετικὴν ἐπὶ τούτου τροποποίησιν. Ἀπόκειται εἰς τὸν Πατριάρχην ἐν Συνόδῳ νὰ εἴπῃ ἐὰν ἡ τροποποίησις αὕτη δέον νὰ υἱοθετηθῇ.

317. Ὑπάρχει ὁμως καὶ ἄλλο σχετικὸν ζήτημα, τὸ ὁποῖον χρήζει διευκρινίσεως. Ἡ συνήθεια τῆς Ἐκκλησίας Ἱεροσολύμων ὑπῆρξε πάντοτε, ὅπως ὁ Ἐπίσκοπος

εἶναι ἐξ ὀφφικίου (ex officio) μέλος τῆς Συνόδου. Ἐπίσκοπος ἐπὶ καθιερώσει ἔλαβε πάντοτε αὐτομάτως τὴν θέσιν αὐτοῦ ἐν τῇ Συνόδῳ. Δὲν ἐθεωρήθη ποτέ, ὅτι ἡ συμμετοχὴ αὐτοῦ ἐν τῇ Συνόδῳ ἀπαιτεῖ συμπληρωματικὸν διορισμόν. Ὅτι τοῦτο ἔχει οὕτω ὑπονοεῖται διὰ τοῦ Ἄρθρου 9 αὐτοῦ τούτου τοῦ Θεμελιώδους Νόμου, ἐν τῷ ὁποίῳ τὸ μοναχικὸν τμήμα τῆς ἐκλεκτορικῆς συνελεύσεως λέγεται, ὅτι συνίσταται ἐκ τῆς Συνόδου, τῶν Ἀρχιμανδριτῶν καὶ τῶν Πρωτοσυγκέλλων τοῦ Μοναστηρίου Ἱεροσολύμων. Ἐδῶ ὑποτίθεται εὐκρινῶς, ὅτι ὅλοι οἱ Ἐπίσκοποι εἶναι μέλη τῆς Συνόδου. Θὰ ἦτο ἀκατάληπτον, ὅπως ὅλοι οἱ Ἀρχιμανδρίται καὶ μόνον ἐνιοὶ τῶν Ἐπισκόπων εὐρίσκονται μεταξὺ τῶν ἐκλεκτόρων. Ὡς ἐκ τῆς ἀρχῆς ταύτης εἶναι εὐκρινές, ὅτι ἡ παραπομπὴ εἰς τὴν «ἀντικατάστασιν τῶν μελῶν» πρέπει νὰ διερμηνευθῇ ὡς ἐφαρμοζομένη εἰς τοὺς Ἀρχιμανδρίτας μόνον. Θὰ ἐθέτομεν ὅμως τὸ ζήτημα τοῦτο ὑπεράνω ἀμφιβολίας διὰ τῆς προσθήκης λέξεων δηλουσῶν, ὅτι οἱ Ἐπίσκοποι εἶναι ἐξ ὀφφικίου μέλη τῆς Συνόδου.

318. Ταῦτα συνιστῶντες εἴμεθα βέβαιοι, ὅτι θέτομεν εἰς ἐνέργειαν ὑπάρχον ἔθιμον τῆς Ἐκκλησίας. Θὰ εἰσηγούμεθα ὅμως πρὸς ἐξέτασιν, ὅτι ὑπάρχει καὶ ἄλλο συναφὲς ζήτημα χρῆζον διευκρινίσεως, καὶ τοῦτο εἶναι ἡ θέσις τῶν Μητροπολιτῶν. Οἱ δύο οὗτοι ποιμαντικοὶ Ἐπίσκοποι προσηγοῦνται τῶν ἄλλων Ἐπισκόπων, ἀλλ' ἐπὶ τοῦ παρόντος δὲν παρίστανται εἰς τὰς συνεδριάσεις τῆς Συνόδου, οὔτε προσκαλοῦνται ποτε πρὸς τοῦτο. Εἰς τοὺς Ἑσωτερικοὺς Κανονισμοὺς τοῦ 1902, Ἄρθρον 54, δηλοῦται, ὅτι «οἱ ἐν ταῖς ἐπαρχίαις Ἱερώτατοι Ἀρχιερεῖς προσκαλοῦνται ὑπὸ τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου τῇ γνῶσει καὶ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου εἰς Ἱεροσόλυμα ἐν σπουδαίαις ὑποθέσεσι τοῦ Ἱεροῦ Κοινοῦ καὶ τῆς Ἐκκλησίας. Ἐλθεῖν δ' αὐτοὺς εἰς Ἱεροσόλυμα ἀνευ ἀδείας Πατριάρχου οὐδαμῶς ἐπιτρέπεται». Εὐκρινῶς ὑπονοεῖται ἐν τῷ Ἄρθρῳ τούτῳ ὅτι, ὅταν οἱ Μητροπολίται παρίστανται οὕτω, παρίστανται ὡς μέλη τῆς Συνόδου. Θὰ εἰσηγούμεθα, ὅτι εἶναι λίαν ἐπιθυμητόν, ὅπως δηλωθῇ, ὅτι οἱ ποιμαντικοὶ οὗτοι Μητροπολίται εἶναι ἐξ ὀφφικίου μέλη τῆς Συνόδου. Οἱ Ἱεράρχαι οὗτοι ἔχουσιν ἰδιαιτέραν γνῶσιν τῆς ζωῆς καὶ τῶν σκέψεων τῶν λαϊκῶν. Εἶναι πρὸς τὸ συμφέρον τῆς ἐγγωρίου κοινότητος, ὅπως οἱ δύο οὗτοι ποιμαντικοὶ Ἐπίσκοποι λαμβάνωσι μέρος εἰς Συμβούλια τῆς Ἐκκλησίας ἐπὶ σπουδαίων πραγμάτων. Ἡ κοινότης ἀναμένει ἡμέραν τινὰ νὰ ἴδῃ τὰ ἴδια αὐτῆς τέκνα πληροῦντα τὰς θέσεις ταύτας. Εἶναι βεβαίως ἐν συμφωνίᾳ μετὰ τῶν κανονικῶν ἀρχῶν, ὅπως οἱ δύο οὗτοι Μητροπολίται ὡς μέλη τῆς Συνόδου. Τῇ ἀληθείᾳ δύναται καλῶς νὰ εἰσηγηθῇ, ὅτι εἶναι τὰ μόνα πρόσωπα ἐν τῇ Ἐπισκοπῇ Ἱεροσολύμων, τὰ ὁποῖα κανονικῶς δικαιοῦνται νὰ παρακάθηνται ἐν τῇ Συνόδῳ. (Βλέπε Ἐκθεσιν Μπέρτραμ-Λούκ, σ. 110). Ὑποβάλλομεν ὅθεν πρὸς ἐξέτασιν καὶ ἄλλην τροποποίησιν δηλοῦσαν, ὅτι οἱ Μητροπολίται εἶναι ἐπίσης ἐξ ὀφφικίου μέλη τῆς Συνόδου καὶ ὅτι δικαιοῦνται νὰ προσκαλῶνται πρὸς ἐξέτασιν ζητημάτων ἐξαιρετικῆς σπουδαιότητος. Εἶναι βεβαίως ἐπιθυμητόν, ὅπως οἱ Μητροπολίται διαμένωσιν εἰς τὰς Ἐπισκοπὰς αὐτῶν κατὰ γενικὸν κανόνα. Εἶναι δὲ περισσότερο ἐπιθυμητόν, ὅπως πράττωσιν οὕτω ἢ νὰ παρίστανται εἰς τὴν Σύνοδον.

ΜΕΡΟΣ ΛΑΜΒΑΝΟΜΕΝΟΝ ΥΠΟ ΤΩΝ ΛΑΪΚΩΝ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΩΝ ΕΝ Τῇ ΕΚΛΟΓῇ ΤΩΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΩΝ.

319. Εἶναι ἀναγκαῖον, ὅπως εἰς οἵανδήποτε ἀναθεώρησιν τοῦ Θεμελιώδους Νόμου διευκρινισθῇ ζήτημα, οὐχὶ πολὺ μεγάλῃς σπουδαιότητος, τὸ ὁποῖον ἐπὶ τοῦ παρόντος ἀφέθη σκοτεινόν, καὶ τοῦτο εἶναι τὸ ζήτημα τοῦ ληφθησομένου μέρους ὑπὸ τῶν λαϊ-

κῶν ἀντιπροσώπων κατὰ τὴν πρώτην τῶν τριῶν συνεδριάσεων τῶν συγκαλουμένων πρὸς τὸν σκοπὸν ἐκλογῆς Πατριάρχου.

320. Ἡ ἱστορία τοῦ ζητήματος τούτου ἔχει ὡς ἑξῆς:

Ὅταν οἱ κανονισμοὶ τοῦ 1875 συνετάχθησαν ἐν σπουδῇ, ὡς προεμνήσθημεν ἤδη, τὰ μέρη τ' ἀσχολούμενα μὲ τὴν ἐκλογὴν τοῦ Πατριάρχου ἀνεκοινώθησαν τηλεγραφικῶς, καὶ ἡ ἐκλογὴ τοῦ Πατριάρχου Ἱεροθέου διεξήχθη ἐπὶ τῇ βάσει τῆς τηλεγραφικῆς ἐρμηνείας. Συμφώνως πρὸς τὸ σύστημα ἐκλογῆς, ὅλοι οἱ Μητροπολίται καὶ οἱ Ἐπίσκοποι ἔπρεπε νὰ κληθῶσιν εἰς Ἱεροσόλυμα ἐντὸς εἴκοσι καὶ μιᾶς ἡμερῶν προθεσμίας, ἔπρεπε δ' ἐπίσης νὰ προσκληθῇ καὶ ἀνὰ εἰς ἑγγαμος ἱερεὺς ἐξ ἐκάστης Μητροπόλεως καὶ Ἐπισκοπῆς. (Ἡ εἰκασία τοῦ συντάκτου, ἦτο, ὅτι καθ' ὅλην τὴν Παλαιστίνην ὑπῆρχον Μητροπολίται καὶ Ἐπίσκοποι διακονοῦντες τοῖς ποιμνίοις αὐτῶν). Θὰ συνεκροτοῦντο τρεῖς ἐκλογικαὶ συνελεύσεις. Κατὰ τὴν πρώτην θὰ συνετάσσετο ὁ κατάλογος τῶν ἐκλεξίμων ὑποψηφίων. Κατὰ τὴν δευτέραν θὰ ἐξελέγοντο τρία πρόσωπα ἐκ τοῦ καταλόγου τούτου, καὶ κατὰ τὴν τρίτην, θὰ ἐξελέγετο εἰς ἓκ τῶν τριῶν. Δὲν διαλαμβάνετο ρητῶς, ἐὰν οἱ ἑγγαμοὶ κληρικοί, οἱ κληθέντες ὡς ἀντιπρόσωποι, θὰ ἐλάμβανον μέρος εἰς τὴν πρώτην συνέλευσιν, κατὰ τὴν ὁποίαν θὰ συνετάσσετο ὁ κατάλογος τῶν ὑποψηφίων. Φαίνεται ὁμοῦς πολὺ καθαρὸν, ὅτι ἡ πρόθεσις δὲν ἦτο αὕτη. Τὸ Ἄρθρον 6 λέγει, ὅτι ὁ Τοποτηρητὴς «θὰ συγκαλῇ Πνευματικὸν Συμβούλιον περιλαμβάνον ὅλους τοὺς Μητροπολίτας καὶ Ἐπισκόπους, καὶ ἕκαστος θὰ γράφῃ ἐπὶ ἰδιαιτέρου δελτίου τὰ ὀνόματα τῶν προσώπων, τὰ ὅποια γνωρίζει, ὅτι εἶναι ἄξια τῆς Πατριαρχείας». Μὲ ἄλλας λέξεις εἶναι ἡ Σύνοδος, ἡ ὁποία συντάσσει τὸν κατάλογον τῶν ὑποψηφίων. Τοῦτο ἀκολουθεῖ τὸ προηγούμενον Κων)πόλεως. Οὐχ ἦττον, ὅταν συνεκλήθη ἡ πρώτη συνέλευσις φαίνεται, ὅτι ἡγέρθησαν ἀντιρρήσεις ἐκ μέρους τοῦ ἐγγάμου κλήρου διὰ τὸν ἀποκλεισμὸν αὐτῶν ἐκ τῆς συνελεύσεως. Τηλεγραφικὴ διαμαρτυρία ἀπεστάλη εἰς Κων)πολιν, μὴ τυχούσα ἀμέσου ἀπαντήσεως, καὶ ἡ ἐκλογὴ προὔχωρσε, τῶν ἐγγάμων ἱερέων ἀποκλεισθέντων τῆς πρώτης συνεδριάσεως, ἣτις συνεκροτήθη τῇ 1|13ῃ Ἀπριλίου 1875. Αἱ δευτέρα καὶ τρίτη συνεδριάσεις συνεκροτήθησαν τῇ 7|19ῃ Μαΐου, 1875. Τῇ 30ῃ Ἀπριλίου |12ῃ Μαΐου, 1875, ἐλήφθη τηλεγραφικὴ ἀπάντησις εἰς τὸ τηλεγράφημα τῶν ἐγγάμων ἱερέων δηλοῦσα, ὅτι προὔτιθετο, ὅπως οὔτοι συμμετάσχουσιν ἐν τῇ πρώτῃ συνεδριάσει. Τὸ τηλεγράφημα ἐκείνο δυστυχῶς ἀπωλέσθη, ἀλλ' ἐν τῇ «Καταστατικῇ» τοῦ Πατριάρχου Ἱεροθέου δηλοῦται, ὅτι τὸ τ)φημᾶ θεωρεῖται ὡς συμπλήρωμα τοῦ ἔκτου Ἀρθροῦ τοῦ Θεμελιώδους Νόμου. Ὁ λόγος τῆς ἀποφάσεως ταύτης διαλαμβάνεται ἐν τῇ Τουρκικῇ Διατάξει τοῦ 1910 (ἴδε Ἐπίσημα Ἐγγραφα, σ. 61) καὶ στηρίζεται ἐπὶ τῆς ἀληθοῦς Τουρκικῆς λογικῆς, ὅτι ἐπειδὴ ἡ δευτέρα συνεδρίασις ἦτο σπουδαιότερα τῆς πρώτης καὶ οἱ ἑγγαμοὶ ἱερεῖς συμμετέσχον τῆς δευτέρας δέον εὐκρινῶς νὰ λάβωσι μέρος καὶ εἰς τὴν πρώτην.

321. Τὸ ζήτημα ἐν τούτοις φυσικὰ ἡγέρθη ποῖον μέρος θὰ ἐλάμβανον οὔτοι. Τὸ Ἄρθρον 6 δηλοῖ ὅτι ἕκαστος τῶν Μητροπολιτῶν καὶ Ἐπισκόπων, καὶ οὐδεὶς ἄλλος, θὰ γράφῃ ἐπὶ ἰδιαιτέρου δελτίου, τὰ ὀνόματα τῶν προσώπων, τὰ ὅποια γνωρίζει ἄξια. Κατ' ἀκολουθίαν ἀπεφασίσθη ἐν τῇ ἐπομένῃ Πατριαρχικῇ ἐκλογῇ, τὴν τοῦ Πατριάρχου Νικοδήμου, τὴν γενομένην τῇ 24ῃ Ἰουλίου, π. ἡ., 1882, ὅτι τὸ μόνον μέρος τὸ ὅποιον θὰ ἐλάμβανον οἱ ἑγγαμοὶ ἱερεῖς ἦτο τὸ τῶν θεατῶν. Τοῦτο διαλαμβάνεται πομπωδῶς εἰς τὸ τυπικὸν πρακτικὸν τῆς Συνόδου:

«Καὶ περαιτέρω, παρουσίᾳ ἐπίσης τῶν ἀντιπροσώπων τῶν διαφόρων Μητροπολιτικῶν καὶ Ἀρχιεπισκοπικῶν ἐπαρχιῶν τῶν ὑπαγομένων εἰς τὸν Πατριαρχικὸν

Θρόνον τῶν Ἱεροσολύμων, εἰς ἕκαστος τῶν ἀπαρτιζόντων τὴν Ἀγίαν καὶ Ἱερὰν Σύνοδον ἔδωκε τῷ Σεβασμιωτάτῳ Τοποτηρητῇ τὸ δελτίον αὐτοῦ ἐσφραγισμένον καὶ ὑπογεγραμμένον . . . . . Τῶν ὀνομάτων τούτων καταχωρηθέντων συνετάχθη ἡ ἐπακόλουθος ἐκθεσις ἐν τῇ ὁποίᾳ ἐνεγράφησαν, ὅλα τὰ ὀνόματα τῶν ὑποδειχθέντων ὑποψηφίων, ταύτης δ' ὑπογραφείσης ὑπὸ τοῦ Σεβασμιωτάτου Τοποτηρητοῦ καὶ τῶν λοιπῶν μελῶν τῆς Ἀγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου, τὰ ὁποῖα συνέταξαν τὸν κατάλογον τῶν ὑποψηφίων, καὶ παρὰ τῶν ἀντιπροσώπων τῶν ἄλλων Ἐπισκοπῶν καὶ τῆς Ἐπισκοπῆς Ἱεροσολύμων, οἱ ὁποῖοι ἦσαν παρόντες ἀπλῶς ὡς πᾶρεδροι ἐν τῇ συνεδρίᾳ ταύτῃ ἀλλ' ἄνευ ψήφου, ἐστάλη κ. τ. λ. ».

Τὸ σημεῖωμα τὸ μνημονεῦον τὴν συναλλαγὴν ταύτην δὲν εἶναι ὑπογεγραμμένον ὑπὸ τῶν ἱερέων ἀλλὰ μόνον ὑπὸ τῆς Συνόδου, καίτοι ἐν τῷ σημειώματι διαλαμβάνεται ὅτι ὁ κατάλογος ὑπεγραφή ὑπὸ τῶν ἱερέων.

322. Ἡ τακτικὴ αὕτη ἐφηρμόσθη ἐν τῇ μεταγενεστέρᾳ ἐκλογῇ τοῦ Πατριάρχου Γερασίμου καὶ τοῦ νῦν Πατριάρχου. Ἡδὴ ἀπέβη ἡ καθιερωθεῖσα τακτικὴ καὶ δὲν φαίνεται ὑπάρχων λόγος ὅπως αὕτη μεταβλήθῃ, ἰδίως καθ' ὅσον ἡ ἀρχικὴ πρόθεσις ἦτο ὅπως ὁ τῶν ὑποψηφίων κατάλογος συντάσσεται ὑπ' αὐτῆς τῆς Συνόδου. Ἡ ἐγχώριος κοινότης θὰ ἐπεθύμει ἀναμφιβόλως ὅπως ἐπιτραπῇ εἰς τοὺς ἀντιπροσώπους αὐτῆς νὰ περιλαμβάνουσιν εἰς τὸν κατάλογον οἰονδήποτε πρόσωπον ἐθεώρουν ἐκλέξιμον, αἱ ἀπαιτήσεις τοῦ ὁποίου θὰ ἦσαν ἴσως δυσάρεστοι εἰς τῆς Συνόδου τὰ μέλη καὶ τὸ ὁποῖον, διὰ τὸν λόγον τοῦτον, ἴσως ὑπεσκελίζετο. Δὲν νομίζομεν ὅμως νὰ ὑπάρχῃ πολλὴ ὄντοτης ἐν τῷ σημείῳ τούτῳ. Ἐστω καὶ ἂν τοιοῦτον πρόσωπον περιλαμβάνετο, οἱ ἑγγαμοὶ κληρικοὶ ἔχουσι μόνον 12 ψήφους καὶ δὲν θὰ ἠδύναντο νὰ διεκπεραιώσωσι τὴν ἐκλογὴν του ἔστω δὲ καὶ ἂν ἐνισχύοντο παρὰ τῶν δέκα μελῶν τοῦ Μικτοῦ Συμβουλίου, θὰ ὑπῆρχε ἀκόμη μεγάλη ἐκκλησιαστικὴ ὑπεροχὴ. Πᾶν ὅ,τι οἱ ἀντιπρόσωποι τῆς ἐγχωρίου κοινότητος δύνανται νὰ πράξωσιν ἐν τῇ ἐκλεκτορικῇ συνελεύσει εἶναι νὰ ρίψωσι τὰς ψήφους αὐτῶν ὑπὲρ εἰδικοῦ τινος ὑποψηφίου, ὅπου ὑπάρχει διαφιλονεικίης, ἐξασφαλίζοντες οὕτω τὴν περιλήψιν αὐτοῦ ἐν τῷ τελικῷ καταλόγῳ τῶν τριῶν. Δὲν αἰσθανόμεθα ὅθεν ὄντες δικαιολογημένοι ὑποβάλλοντες τροποποιήσιν τῆς τακτικῆς ἣτις ἔχει ἤδη καθιδρυθῇ. Ὑποβάλλομεν ὅμως προφορικὰς τινὰς τροποποιήσεις προοριζομένας ὅπως θέσωσιν εἰς ἐνέργειαν τὴν καθιερωμένην τακτικὴν. (Ἴδε εἰσηγουμένας τροποποιήσεις τῶν Ἀρθρῶν 5, 6, 7 καὶ 9).

323. Δὲν εἶναι ἀναγκαῖον δι' ἡμᾶς ν' ἀσχοληθῶμεν ἐνταῦθα μὲ τὸ ζήτημα τῆς ἐκλογῆς Μητροπολιτῶν, διαθέσαντες ἤδη τοῦτο ἐν Κεφαλαίῳ ΙΑ'. ἀνωτέρω.

ΕΞΟΥΣΙΑ ΤΟΥ ΕΚΠΟΝΕΙΝ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥΣ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΥΣ.

324. Τὸ ζήτημα τῆς ἐξουσίας τοῦ ἐκπονεῖν Ἐσωτερικοὺς Κανονισμοὺς εὑρεθήσεται συζητούμενον ἐν τῇ Ἐκθέσει Μπέρτραμ-Λούκ, σ. 99-101. Εἶναι καθαρῶς λίαν ἐπιθυμητὸν, τὸ ὅτι δέον νὰ ὑπάρχῃ ἐξουσία τοῦ ἐκπονεῖν κανονισμοὺς. Ὁ παρὼν Θεμελιώδης Νόμος εἶναι παρὰ πολλὰ ἀκατέργαστος καὶ ἀτελὲς ὄργανον ἵνα χρησιμεύσῃ ὡς τέλειος κώδιξ. Ὁ Πατριάρχης ἐν Συνόδῳ, ὡς τὸ διοικοῦν σῶμα τῆς Ἀδελφότητος, ἔπρεπε νὰ ἔχῃ ἐξουσίαν τοῦ ποιεῖν γενικοὺς πειθαρχικοὺς κανονισμοὺς ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἐσωτερικὴν ζωὴν καὶ οἰκονομίαν τῆς Ἀδελφότητος. Ὁ Πατριάρχης ἐν Συνόδῳ, ὡς τὸ διοικοῦν σῶμα τῆς Ἐκκλησίας Ἱεροσολύμων, ἔχει σύμφυτον ἐξουσίαν ἐκπονήσεως κανονισμῶν ρυθμιζόντων πάντα τὰ ζητήματα τακτικῆς ἐν σχέσει πρὸς τὰς συνεδριάσεις αὐτῆς. Ὁ Πατριάρχης

ἐν Συνόδῳ, ὑπὸ τὴν αὐτὴν ἰδιότητα, ἔπρεπ' ἐπίσης νὰ δικαιούται ὅπως ἐκπονή κανονισμοὺς καθορίζοντας ἐν λεπτομερείᾳ τὰ διάφορα δικαιώματα καὶ τὰς εὐθύνας τὰς ἐμπειπιστευμένης αὐτῇ. Παρεπιμπτόντως δ' ὤφειλε νὰ ἔχῃ ἐξουσίαν καθορισμοῦ τῶν σχέσεων μεταξὺ Πατριαρχείου καὶ Συνόδου.

325. Ὡς ὑπεδείξαμεν, ἡ Αὐτοῦ Μακαριότης ὁ Πατριάρχης προσβλέπει ὅλους τοὺς κανονισμοὺς μετ' ἀνυποκρίτου ἀποστροφῆς. Κατὰ τὴν ἀποφιν αὐτοῦ ἡ τοῦ Πατριαρχείου κυβέρνησις δέον ἐξ ἀνάγκης νὰ εἶναι μοναρχικὴ. Φρονεῖ ὅτι ὁ ἔλεγχος ὅλων τῶν τμημάτων τῆς Ἐκκλησίας μιᾶς Ἀδελφότητος, ἐν μέρει συγκεντρωμένης εἰς Κεντρικὸν τι Μοναστήριον ἐν μέρει δὲ διασκορπισμένης εἰς ἐξαρτώμενα μοναστήρια καὶ Πατριαρχικῶν ἀντιπροσώπων εἰς τὸ ἐξωτερικόν, δὲν δύναται νὰ ἐξασκηθῇ ἀποτελεσματικῶς ἐκτὸς ἐπὶ δεσποτικῆς βάσεως. Ἐκ τῆς ἀντιλήψεως ταύτης ὁρμώμενος ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῶν ταραχῶν τοῦ 1918 - 1919, προέβαλλε τὴν θεωρίαν, ὅτι ἡ Σύνοδος δὲν ἦτο τίποτε περισσότερον ἀπὸ συμβουλευτικὸν Συμβούλιον (Ἴδε Ἐκθέσειν Μπέρτραμ - Λούκ, σ. 88). Ἀμφιβάλλομεν ὅμως ἐὰν αἱ ἀπόψεις τῆς Αὐτοῦ Μακαριότητος συμμερίζονται ὑπ' ἄλλου τινός. Τὰ πρῶτα τρία ἄρθρα τοῦ Τουρκικοῦ Θεμελιώδους Νόμου καθαρῶς ὑπονοοῦσι ὅτι τοῦ Πατριάρχου τὸ κύρος θὰ εἶναι τὸ τῆς συνταγματικῆς μοναρχίας, καὶ νομίζομεν, ὅτι εὐκαιρία τις δέον νὰ δοθῇ τῷ Πατριάρχῃ, ἐν Συνόδῳ, διὰ κανονισμῶν, νὰ χειρισθῇ τὴν ἀρχὴν ταύτην. Οἱ ἐξ Ἀθηνῶν ὑπεβληθέντες κανονισμοὶ τῷ 1920, οἱ ὅποιοι συζητοῦνται ἐν τῇ Ἐκθέσει Μπέρτραμ - Λούκ, σ. 89 - 95, ὠρισμένως προὐχώρησαν πάρα πολὺ εἰς τὸν ὑποβιβασμὸν καὶ περιορισμὸν τοῦ κύρους τοῦ Πατριάρχου. Εἰκάζεται ὅμως, ὅτι ὅταν τὸ ζήτημα ἔλθῃ πρὸς συζήτησιν, πιθανῶς μετὰ τὴν ἐκλογὴν τοῦ προσεχοῦς Πατριάρχου, ἡ συζήτησις θὰ διεξαχθῇ ἐν ἡρεμωτέρᾳ ἀτμοσφαίρᾳ καὶ ὅτι λογικοὶ κανονισμοὶ θὰ ἐκπονηθῶσι τότε.

326. Νομίζομεν ὀρθόν, ὅπως ὅλοι οἱ κανονισμοὶ οἱ ἐκπονούμενοι ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τῆς ἐπιτροπικῆς ταύτης νομοθεσίας, ἐκτὸς διατάξεων ἐπὶ πραγμάτων τακτικῆς, δέον νὰ ὑποβάλλωνται πρὸς τὸν Ὑπατον Ἀρμοστήν, ὁ ὁποῖος τότε θὰ σκεφθῇ οὐχὶ μόνον ἂν εἶναι ultra vires, ἀλλ' ἐπίσης ἐὰν, καθ' οἷονδήποτε τρόπον, ἐπηρεάζωσι τὰ συμφέροντα τῆς ἐγγχωρίου κοινότητος. Ἡ ἐγγχώριος κοινότης δικαιούται νὰ ζητήσῃ παρὰ τῆς Κυβερνήσεως ὅπως, δίδουσα τῇ Συνόδῳ τὴν ἐξουσίαν ταύτην τοῦ νομοθετεῖν, ἐνεργῇ ὡς φρουρὸς τῶν συμφερόντων τῆς κοινότητος. Αὐτὴ ἡ κοινότης θὰ εὕρισκῃται εἰς θέσιν νὰ ὑποβάλλῃ οἰασδήποτε ἀναγκαίας ἐνστάσεις πρὸς τὸν Ὑπατον Ἀρμοστήν, δυνάμει τῶν γενικῶν συνταγματικῶν ἐξουσιῶν, τὰς ὁποίας προτείνομεν, ὅπως χορηγηθῶσι πρὸς τὸ Μικτὸν Συμβούλιον.

ΕΚΘΡΟΝΙΣΙΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΩΝ.

327. Ὁ παρὼν Θεμελιώδης Νόμος δὲν προνοεῖ περὶ ἐκθρονίσεως Πατριαρχῶν. Τοῦτο ἀναγνωρίζεται ὡς κενόν, καὶ καθ' ἣν στιγμὴν ὁ Θεμελιώδης Νόμος ἀναθεωρεῖται καὶ συμπληροῦται, εἶναι ἐπιθυμητόν, ὅπως τὸ κενὸν τοῦτο πληρωθῇ. Ὡς ὑπεδείχθη ἐν τῇ Ἐκθέσει Μπέρτραμ - Λούκ, Πατριαρχικαὶ κρίσεις εἶναι διηνεχοῦς συγχυρίας ἐν τῇ Ἀνατολικῇ Ἐκκλησίᾳ. Εἶναι ἀναγκαῖον κατὰ τὰς περιστάσεις ταύτας, ὅπως ἡ Κυβέρνησις, ἡ ὁποία ἀναγνωρίζει τὴν Πατριάρχην διὰ τυπικοῦ Βερατίου, γνωρίξῃ ποία εἶναι ἡ θέσις αὐτῆς. Δυνατὸν νὰ κληθῇ, ὅπως ἀναγνωρίσῃ, τι διατείνεται, ὅτι εἶναι νόμιμος ἐκθρόνισις ἢ τοῦλάχιστον ἐκθρόνισις, ἡ ὁποία δέον de facto νὰ ἐγίνετο ἀποδεκτὴ. Πιθανὸν ὅθεν νὰ ἔχῃ ὅπως κρίνῃ ἐὰν ὁ ἀναγνωρίσῃ τὴν οὕτω κενωθείσαν θέσιν. Ἐπὶ τοῦ παρόντος,

συμφώνως τῇ Ἐκθέσει Μπέρτραμ - Λούκ, δὲν ὑπάρχει νομικὴ μέθοδος ἐκθρονίσεως τοῦ Πατριάρχου Ἱεροσολύμων, ἐκτὸς ἂν διαπράξῃ ἡθικόν τι ἐγκλημα ἢ κανονικὸν παράπτωμα, ἐν τῇ περιπτώσει δὲ ταύτῃ ὑπόκειται εἰς τὴν δικαιοδοσίαν κανονικοῦ δικαστηρίου, διδίδηποτε τὸ κανονικὸν τοῦτο δικαστήριον ὑποστηρίζεται νὰ εἶναι. Εἶναι ἡ γνώμη ἐγκρίτου Ἐκκλησιαστικοῦ Ἱστορικοῦ, τοῦ Σακελλαροπούλου, (ἴδε Ἐκθεσιν Μπέρτραμ - Λούκ, σ. 80), ὅτι θὰ ἦτο ἀρμόδιον διὰ τὸ κανονικὸν δικαστήριον νὰ ἐκθρονίσῃ Πατριάρχην ἀπλῶς ἐπὶ τῇ βάσει ἀμελείας τῶν καθηκόντων αὐτοῦ. Δέον νὰ ἐννοηθῇ ἐν τούτοις, ὅτι ἐπὶ τοῦ παρόντος ἡ Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας Ἱεροσολύμων δὲν ἔχει τὴν ἐξουσίαν ταύτην, οὔτε εἶναι ἐπὶ τοῦ παρόντος δυνατόν νὰ προσδιορισθῇ κανονικόν τι δικαστήριον, τὸ ὁποῖον κέκτεται ταύτην.

328. Ἡ πολιτικὴ τῆς Τουρκικῆς Κυβερνήσεως ἦτο νὰ προνοῇ περὶ τῆς παύσεως τῶν ἀρχηγῶν θρησκευτικῶν κοινοτήτων, καὶ τὸ ὑπόδειγμα, τὸ ὁποῖον υἰοθέτησεν ἐν τῇ περιπτώσει τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ἐστηρίχθη ἐπὶ τῆς υπάρξεως δύο σωμάτων· τὸ πρῶτον, Πνευματικὸν σῶμα, ἡ Σύνοδος, καὶ τὸ δεύτερον, Διοικητικὸν σῶμα, τὸ Μικτὸν Συμβούλιον. (ἴδε Ἐκθεσιν Μπέρτραμ - Λούκ, σ. 70). Ἐκάτερον τῶν σωμάτων τούτων ἐδικαιούτο νὰ προβαίνῃ εἰς ἐπανειλημμένας παραστάσεις, ἐν τῇ περιπτώσει ὁ Πατριάρχης παρημέλει τὰ καθήκοντα αὐτοῦ. Ἐὰν ἤρνεϊτο νὰ συμμορφωθῇ, τὰ δύο σώματα ἠδύναντο νὰ ἐνεργήσωσιν ὁμοῦ, καὶ ἐὰν τὰ δύο τρίτα ἐκάστου σώματος ἐκηρύσσοντο ὑπὲρ τοιούτου μέτρου, ἠδύναντο ν' ἀξιῶσιν παρὰ τῆς Ὑψηλῆς Πύλης τὴν ἀπομάκρυνσιν τοῦ Πατριάρχου ἐκ τοῦ ἀξιώματος αὐτοῦ. Τὸ ἴδιον ὑπόδειγμα ἠκολουθήθη ἐν τῇ περιπτώσει τῶν κανονισμῶν διὰ τὸ Πατριαρχεῖον Ἀντιοχείας τῶν ἐκπονηθέντων τῇ 1900.

329. Ἦτο ἀδύνατον τῇ 1875 νὰ χρησιμοποιηθῇ τὸ ὑπόδειγμα τοῦτο εἰς τὴν περίπτωσιν τῶν Ἱεροσολύμων. Τὸ Καταστατικὸν τῆς Ἐκκλησίας Ἱεροσολύμων οὐδεμίαν περιεῖχε διάταξιν περὶ Μικτοῦ Συμβουλίου. Τὸ θέσπισμα συνετάχθη ὑπὸ συνθήκας σπουδῆς περιγραφείσας ἥδη. Τὸ ζήτημα, ἠσθάνοντο, ὅτι ἦτο λίαν δυσχερὲς πρὸς ἀνακίνησιν, καὶ κατ' ἀκολουθίαν ἀφέθη ὡς εἶχε. Κατὰ τὴν Πατριαρχικὴν κρίσιν τοῦ 1908, μία τῶν λαϊκῶν ἀξιώσεων ἦτο, ὅπως οἱ ὅροι τῶν Πατριαρχικῶν ἐκθρονίσεων καθορισθῶσιν. Ἡ Τουρκικὴ Κυβέρνησις ἐν τούτοις προτίμησε νὰ μὴ ἀσχοληθῇ ἐπὶ τοῦ δυσχεροῦς τούτου ζητήματος.

330. Τὸ ὑπὸ τῆς Τουρκικῆς Κυβερνήσεως υἰοθετηθὲν σχέδιον ὡς πρὸς τὰ Πατριαρχεῖα Κων/πόλεως καὶ Ἀντιοχείας ἔχει ὕψος λυσιτελὲς καὶ συμμετρικὸν καὶ, μέχρι σημείου τινός, βάσιν κανονικὴν, καθότι ἀπαιτεῖ τριπλὴν παράστασιν πρὶν ληφθῇ ἡ δέουσα ἐνέργεια, τὸ σχέδιον ὅμως αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ δὲν δύναται νὰ ἔχῃ ἀξιώσεις κανονικότητος καὶ ἡ Ἐντολοδόχος Κυβέρνησις δέον, ὅπως διστάσῃ ν' ἀκολουθήσῃ Τουρκικὸν παράδειγμα συνεπαγόμενον μίαν τόσοσιν σπουδαίαν ἐπέμβασιν ἐν τῇ καταστατικῇ τῆς Ἐκκλησίας.

331. Κατὰ τὴν γνώμην μας ἡ μόνη κατάλληλος πορεία εἶναι ὅπως ἀφεθῇ εἰς τὰς καθεστηκυίας τῆς Ἐκκλησίας ἀρχὰς ἵνα ἐκπονήσωσι τὰ δέοντα θεσπίσματα, ταυτοχρόνως ὅμως εἶναι, νομίζομεν, ἐπίσης καθήκον τῆς Ἐντολοδόχου Κυβερνήσεως νὰ ἐξετάσῃ καὶ προστατεύσῃ τὰ συμφέροντα τῆς ἐγγχωρίου κοινότητος.

332. Ἡ ἐγγχώριος κοινότης οὐδέποτε διεξεδίκησε δι' ἑαυτὴν τὸ δικαίωμα τῆς ἐκθρονίσεως Πατριάρχου, οὔτε ἤξίωσε δικαίωματα ἐπεμβάσεως ἐν περιπτώσει οὗτος ἐδικάζετο διὰ κανονικόν τι παράπτωμα. Ὅ,τι ἤξίωσεν εἶναι τοῦτο: ὅπως ἡ Σύνοδος μὴ

ἀναλαμβάνη ἐφ' ἑαυτῆς τὴν ἐκπτώσιν Πατριάρχου ἐπὶ γενικῶν βάσεων ἄνευ τῆς διαγνώμης τῶν λαϊκῶν ἀντιπροσώπων. Ἡ Σύνοδος δὲν εἶναι τὸ μόνον στοιχεῖον ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τὸ ἐκλέγον τὸν Πατριάρχην. Τῆς ἐνλογῆς συμμετέχει ἐπίσης καὶ ὁ λαὸς διὰ τῶν ἀντιπροσώπων αὐτοῦ, τῶν ἐγγάμων ἱερέων. Ἀπαιτοῦσιν ὅπως ὁ οὕτω ἐκλεγόμενος Πατριάρχης μὴ ἐκθρονίζηται ἐπὶ γενικῶν διοικητικῶν βάσεων ἄνευ τῆς διαγνώμης καὶ συναινέσεως αὐτῶν. Τοῦτο φαίνεται εἰς ἡμᾶς ἀπαίτησις δικαία καὶ χορηγούμενης τῇ Συνόδῳ ἐξουσίας ἣν ἐπὶ τοῦ παρόντος αὕτη οὐ κέκτηται, ἥτοι τὴν ἐξουσίαν τοῦ νομοθετεῖν ἀναφορικῶς πρὸς τὴν ἐκπτώσιν τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς Ἐκκλησίας, νομίζομεν ὅτι ἡ Ἐντολοδόχος Κυβέρνησις δικαιούται νὰ ἐπιβάλλῃ τὸν ὅρον τούτον.

333. Προτείνομεν ὅθεν ὅπως ἀναγραφῇ ἐν τῇ ἀναθεωρήσει καὶ συμπληρώσει τοῦ Θεμελιώδους Νόμου, ὅτι ὁ Πατριάρχης ἐν Συνόδῳ θὰ ἔχει ἐξουσίαν νὰ ἐκπονεῖ κανονισμοὺς διὰ τὴν δίκασιν οἰουδήποτε Πατριάρχου, Μητροπολίτου ἢ Ἐπισκόπου ὑπὸ τοῦ κανονικοῦ δικαστηρίου ἐπὶ τῇ λόγῳ ἀμελείας, ἢ ἀνικανότητος τοῦ ἐκπληροῦν τὰ πνευματικὰ ἢ διοικητικὰ αὐτοῦ καθήκοντα καὶ διὰ τὴν ἐπιβολήν, ὑπὸ τοῦ κανονικοῦ τούτου δικαστηρίου, τῆς ποινῆς τοῦ ἐκθρονισμοῦ ἢ ἄλλης τινος κανονικῆς ποινῆς. Θὰ ἐποιούμεθα τοῦτο ὅρον ἐν τούτοις, ὅτι οὐδὲν τοιοῦτον θέσπισμα θὰ προῦνδῇ διὰ τὴν ἐκθρόνισιν τοῦ Πατριάρχου ἐπὶ τῇ λόγῳ ἀμελείας ἢ ἀνικανότητος τοῦ ἐκπληροῦν τὰ πνευματικὰ ἢ διοικητικὰ αὐτοῦ καθήκοντα ἐκτὸς τῇ συναινέσει τοῦ Μικτοῦ Συμβουλίου, ἐκφραζομένης ταύτης διὰ πλειοψηφίας τῶν δύο τρίτων τῶν μελῶν του. Κανονισμοὶ οὕτω ἐκπονούμενοι δέον νὰ τυγχάνωσι τῆς ἐγκρίσεως τοῦ Ὑπάτου Ἀρμοστοῦ, ὁ ὅποιος πρέπει νὰ ἱκανοποιῇ ἑαυτὸν ὅχι μόνον ὅτι εἶναι σύμφωνοι πρὸς τὸν νόμον, ἀλλ' ὅτι τὰ συμφέροντα τῆς ἐγχωρίου κοινότητος δὲν ἐπηρεάζονται ἀδίκως ἐξ αὐτῶν.

334. Θὰ ἦτο ἴσως καλόν, ἐὰν ἡ Σύνοδος κρίνουσα περὶ τοῦ τί δέον εἶσεσθαι τὸ κανονικὸν δικαστήριον τοῦτο, μὴ περιορίσῃ ἑαυτὴν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ Ἱεροσολύμων. Δύναται τῇ ὄντι νὰ προσφύγῃ εἰς τὸν ὅμιλον τῶν Ἐκκλησιῶν, πρὸς τὰς ὁποίας ἐγένετο ἀπόπειρα καταφυγῆς διὰ τῶν Κανονισμῶν Ἀθηνῶν τοῦ 1920, καὶ τὸ ὅποιον ἰδιαιτέρως ἀναγνωρίζεται διὰ τοῦ «Καταστατικοῦ» τῆς Ἐκκλησίας Κύπρου. (Ἴδε Ἐκθεσιν Μπέρτραμ-Λούκ, σ. 41). Δὲν νομίζομεν ὅμως, ὅτι κατ' ἀνάγκην ὑπάρχει ἀντίρρησης πρὸς τοῦτο, ἀρκεῖ μόνον τὰ συμφέροντα τῆς ἐγχωρίου κοινότητος νὰ κληθῶσι πρὸς σύσκεψιν διὰ τῆς συμπεριλήψεως τοῦ Πατριαρχείου Ἀντιοχείας. Ὅπως δὴποτε δὲν θὰ ἦτο δυνατόν νὰ δηλωθῇ, ὅτι τὸ κανονικὸν δικαστήριον δέον ν' ἀποτελῇται ἀποκλειστικῶς ἐκ κληρικῶν τῆς Ἐκκλησίας Ἱεροσολύμων. Ἡ Ἱεραρχία τῆς Ἐκκλησίας Ἱεροσολύμων σύγκειται μόνον ἐκ δύο Μητροπολιτῶν μετ' ἀριθμοῦ τινος τιτουλαρίων Ἀρχιεπισκόπων. Ἐν πάσῃ περιπτώσει, θὰ ὑπῆρχε περισσότερα πιθανότης ἀμερολήπτου ἀποφάσεως ἐάν, κατὰ τὴν κανονικὴν τάξιν, ἐπεκαλεῖτο ἡ ἀρωγὴ τῶν γειτονικῶν Ἐκκλησιῶν.

ΕΛΑΣΣΟΝΕΣ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΕΙΣ.

335. Αἱ ἄλλαι μεταρρυθμίσεις, τὰς ὁποίας προτείνομεν εἰς τὸν παρόντα Θεμελιώδη Νόμον εἶναι ἐλάσσονος σπουδαιότητος καὶ ἔχουσιν ὥς ἀκολουθῶς:

(1). **Ἄρθρον 5.**— Δηλοῦται, ὅτι ὁ Τοποτηρητὴς εἰδοποιεῖ τὸν λαόν, ὅτι εἰς ἑγγαμος ἱερεὺς ἐξ ἐκάστης Μητροπόλεως ἢ Ἐπισκοπῆς δέον νὰ παρευρίσκηται εἰς τὴν ἐκλεκτορικὴν συνεδρίσιν ὡς ἀντιπρόσωπος τοῦ λαοῦ. Τίποτε ὅμως δὲν λέγεται ὡς

πρὸς τὸν τρόπον, κατὰ τὸν ὅποιον οἱ ἀντιπρόσωποι οὗτοι θὰ ἐκλέγωνται. Φατρίαι διεμορφώθησαν ἤδη σοβαρῶς ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ Ἱεροσολύμων καὶ ταραχὴ δύναται νὰ συμβῇ, ἐκτὸς ἂν γίνῃ προμήθεια γενικῆς τινος διατάξεως. Προτιθέμεθα θθεν νὰ υποβάλωμεν ὡς μεταρρυθμίσιν τὴν ἀκόλουθον περίοδον:

« Ἡ ἐκλογὴ τῶν πρὸς τοῦτο ἐγγάμων ἱερέων θὰ λαμβάνῃ χώραν συμφώνως πρὸς τοὺς κανονισμοὺς τοὺς ἐκπονουμένους ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου ἢ τοῦ Τοποτηρητοῦ ἐν Συνόδῳ ».

(2) **Ἄρθρον 12.**— Διὰ τοῦ Ἄρθρου τούτου ὀρίζεται, ὅτι ὁ ὑποψήφιος διὰ τὴν Πατριαρχεῖαν « δέον νὰ ἔχῃ ὑπηρετήσῃ ἐπὶ δέκα συνεχῇ ἔτη ἱκανῶς καὶ ἀμέμπτως ἐν τινι Μητροπόλει ». Ἡ διάταξις αὕτη παρήχθη ἐκ τῶν κανονισμῶν Κων)πόλεως. Ἐκεῖ, τὸ Ἄρθρον 1 ὀρίζει, ὅτι ὁ ὑποψήφιος δέον νὰ ἔχῃ διοικήσῃ Ἐπισκοπὴν τινα ἄνευ μομφῆς ἐπὶ ἐπτὰ τοῦλάχιστον ἔτη. Ὑπὸ τὴν παρούσαν τῶν πραγμάτων κατάστασιν, τὸ μόνον πρόσωπον ἀρμόδιον δι' ἐκλογὴν ὑπὸ τὸν ὅρον τοῦτον εἶναι ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Πτολεμαῖδος (Ἀκρης). Ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης ἔχει, ἀναμφιβόλως, καὶ ἄλλα ὑψηλὰ προσόντα διὰ τὸ ἀξίωμα, ἀλλ' ἔχομεν νὰ ἐξετάσωμεν τὴν διάταξιν ταύτην ὡς μόνιμον κανόνα καὶ φαίνεται εἰς ἡμᾶς, ὅτι θὰ τεῖνῃ εἰς τὸν περιορισμὸν τῆς ἐπιλογῆς τῶν ἐκλεκτόρων εἰς σημεῖον, τὸ ὅποιον δὲν ἐγένετο πράγματι ἀντιληπτόν, ὅταν αὕτη υἱοθετεῖτο. Δύναται κάλλιστα πράγματι νὰ συμβῇ, ὥπως ἐν μελλούσῃ ἐκλογῇ μὴ ὑπάρξῃ τις τόσο ἀρμόδιος. Ἀμφιβάλλομεν, ἐὰν ἡ διάταξις ἐτηρήθῃ ἐν τῇ πράξει. Ὅταν ἐξελέγῃ ὁ νῦν Πατριάρχης δὲν ἦτο Μητροπολίτης, ἀλλ' Ἀρχιεπίσκοπος Φιλαδελφείας.

(3) **Ἄρθρον 15.**— Δὲν εἶναι πλέον ἀναγκαῖον, ἵν' ἀπαιτῇται, ὥπως ὁ Ἐπίσκοπος εἶναι κάτοχος τῆς Τουρκικῆς γλώσσης οὔτε τὸ νομιζομεν πρέπον ν' ἀντικαταστήσωμεν παρομοίαν ἀπαίτησιν ὅσον ἀφορᾷ τὴν Ἀγγλικὴν γλῶσσαν.

336. Ὑπάρχει ἐν ἀκόμῃ σημεῖον, τὸ ὅποιον ἐνέχει σπουδαιότητά τινα. Ἔνεκα τοῦ καταφανοῦς παραδιασμοῦ κατὰ τὴν ἐκλογὴν Ναζαρέτ τῆς διατάξεως τοῦ Θεμελιώδους Νόμου τῆς ὀρίζουσας, ὅτι ὁ Ἐπίσκοπος δέον νὰ ἔχῃ γνῶσιν τῆς Ἀραβικῆς γλώσσης, τὸ νομιζομεν ἀναγκαῖον, ὥπως ἀπαιτηθῇ, ὅτι οἰαδήποτε μέλλουσα ἐκλογὴ ποιμαντικοῦ Μητροπολίτου θὰ ὑπόκειται εἰς τὴν ἀναγνώρισιν τῆς Κυβερνήσεως. Ἡ Κυβέρνησις δικαιούται ν' ἀπαιτήσῃ τοῦτο ἐκ μέρους τῆς ἐγγχωρίου κοινότητος ἀπὸ γενικῆς τε καὶ τῆς ἰδιαιτέρας ταύτης ἀπόψεως, ὥπως ὁ ἐκλεχθισόμενος Μητροπολίτης καθίσταται *ipso facto* Πρόεδρος τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Δικαστηρίου, εἶναι δ' ἀναντίρρητον πλεονέκτημα διὰ τὸν λαόν, ὅταν φέρωσι τὰς συζυγικὰς αὐτῶν ἀνησυχίας ἐνώπιον τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Δικαστηρίου, ὥπως ἔχωσιν ὡς Πρόεδρον δικαστὴν, πρὸς τὸν ὅποιον νὰ δύνανται ν' ἀποτείνωσιν ἑαυτοὺς ἐν τῇ ἰδίᾳ αὐτῶν γλώσσῃ. Τὸ νομιζομεν καλλίτερον, ὥπως εἰσαγάγωμεν τὴν διάταξιν ταύτην ὡς Ἄρθρον χωριστόν, διότι δὲν ὑπάρχει εὐκαιρία, ὥπως τοῦτο ὑποβληθῇ εἰς τὴν ἐγκρισιν τῆς Συνόδου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΔ'.

ΣΧΕΣΕΙΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ ΚΑΙ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΥ.

337. Ζήτημά τι ἐγείρεται σχετικῶς πρὸς τὴν ἀναθεώρησιν καὶ συμπλήρωσιν τοῦ Θεμελιώδους Νόμου, ἥτοι ἐάν, χάριν ἀναγωγῆς τοῦ νόμου ἐπὶ ἱκανοποιητικῆς βάσεως, δὲν πρέπει νὰ περιέχῃ διάταξιν τινὰ διὰ τῆς ὁποίας νὰ ἐπιβάλληται καὶ καθίσταται οὗτος σεβαστός. Ἡ ὑπαρξίς νόμου δὲν ἐξασφαλίζει ἀφ' ἐαυτῆς τὸν σεβασμὸν τῶν νομικῶν δικαιωμάτων. Σταθμίζοντες τὸ ζήτημα, ἔσχομεν τὴν εὐκαιρίαν ὅπως ἐξετάσωμεν τρία πράγματα ἐν τοῖς ὁποίοις γίνονται παράπονα ἐναντίον τοῦ νῦν Πατριάρχου.

- 1) Τὸ ζήτημα τῆς Ἐπισκοπῆς Ναζαρέτ.
- 2) Τὸ ζήτημα τῶν τεσσάρων ἀποκεκλεισμένων Ἐπισκόπων.
- 3) Τὸ ζήτημα τοῦ Ἐπισκόπου Διοκαισαρείας.

338. **Ἐπισκοπὴ Ναζαρέτ.**—Ἡ ἐκλογὴ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Κλεόπα εἰς τὴν Μητροπόλιν Ναζαρέτ εἶναι καθαρὰ καὶ ἐσκεμμένη παραβίασις τοῦ νόμου. Ὁ νόμος δίδει πρὸς τὴν τοπικὴν κοινότητα τὸ δικαίωμα νὰ ἔχῃ Ἐπίσκοπον ~~ἔχοντα γνώσιν~~ τῆς γλώσσης αὐτῆς. Τὸ δικαίωμα τοῦτο παρεβιάσθη. Ὁ Πατριάρχης εἶναι τῆς γνώμης ὅτι τίποτε ἤδη δὲν δύναται νὰ γείνη ἀλλ' ὅτι τὸ ζήτημα δέον νὰ ἀφεθῇ πρὸς κατασταλαγμόν. Κατὰ τὴν γνώμην μας, δὲν ὑπάρχει πιθανότης ὅτι τὸ ζήτημα θὰ κατασταλάξῃ. Ἡ κοινότης Ναζαρέτ εἶναι ἤδη διηρημένη εἰς δύο μερίδας προσευχομένας εἰς χωριστὰς ἐκκλησίας, καὶ ἡ ἀποχωρήσασα μερίς δὲν εἶναι ἐνδεχόμενον νὰ ὑποταχθῇ εἰς ἐνέργειαν κατὰ τῆς ὁποίας ρητῶς διεμαρτυρήθη καὶ τὴν ὁποίαν πᾶς ἀμερόληπτος ἀνακριτὴς πρέπει νὰ κηρύξῃ ὡς ἄνομον. Ὁ καταλληλότερος τρόπος θὰ ἦτο διὰ τὸν Πατριάρχην ἐν Συνόδῳ ὅπως κανονίσῃ τὴν μετάθεσιν τοῦ νῦν Μητροπολίτου εἰς ἐντιμὸν τι ἐπίτιμον ἀξίωμα, τοιοῦτον οἶον τὸ τῆς Μητροπόλεως Σκυθουπόλεως, καὶ διὰ τὴν Ἐπισκοπὴν ὅπως διοικῆται ὑπὸ Πατριαρχικοῦ ἀντιπροσώπου μέχρις ὅτου ἐπιτευχθῇ ἁρμονία. Ὡς ὁ νόμος ἵσταται ἐπὶ τοῦ παρόντος, ἡ μόνη ἀπάντησις ἣν δύναται νὰ δώσῃ ἡ Κυβέρνησις εἰς οἵανδήποτε ἀναφορὰν τῶν ὑψηλῶν αὐτῆς εἶναι, ὅτι δὲν ἔχει ἐξουσίαν ν' ἀσχοληθῇ μὲ τὸ ἀντικείμενον τοῦ παραπόνου αὐτῶν.

339. **Οἱ ἀποκεκλεισμένοι Ἐπίσκοποι.**—Διὰ τοῦ Ἄρθρου 3 τοῦ περὶ Ὁρθόδοξου Πατριαρχείου Νόμου τοῦ 1921, ἐπὶ τῇ σκοπῇ ἀρωγῆς πρὸς ἀνόρθωσιν τῆς τάξεως εἰς τὰς ὑποθέσεις τοῦ Πατριαρχείου, ἐδηλώθη, ὅτι ὁ Πατριάρχης καὶ τὰ μέλη ἐκεῖνα τῆς Συνόδου, τὰ ὁποῖα θὰ ὑπῆκουσιν εἰς τὴν κλήσιν αὐτοῦ ὅπως παραστῶσιν εἰς εἰδικὴν συνεδρίασιν, θὰ ἐξήσκουν ὅλας τὰς ἐξουσίας τὰς ἀπονεμηθείσας εἰς τὴν Σύνοδον διὰ τοῦ Ὁργανικοῦ Νομοῦ. Τὸ Ἄρθρον τοῦτο παρέχει εἰδικὰς ἐξουσίας εἰς τμήμα τι τῆς Συνόδου, οὐδὲν ὅμως ὑπάρχει ἐν αὐτῇ πρὸς ἀποκλεισμὸν ἐκ τῆς χορείας τῆς Συνόδου ἐκείνων τῶν μελῶν αὐτῆς τὰ ὁποῖα δὲν ὑπακούουσιν εἰς τὴν ἐν λόγῳ κλήσιν. Ἐξακολουθοῦσιν ὡς μέλη καὶ εἶναι ἐλεύθεροι νὰ ἀναλάβωσι τὰς ἐδρας αὐτῶν. Σὺν τῇ χρόνῳ, ἐξ ἐκ τῶν

ἑπτὰ Ἐπισκοπικῶν μελῶν τῶν προκαλεσάντων τοῦ Πατριάρχου τὴν θέσιν, ὑπετάγησαν. Τέσσαρες τούτων, ἐν τούτοις, ἦτοι οἱ Ἀρχιεπίσκοποι Θαβωρίου, Λύδης, Κυριακουπόλεως καὶ Φιλαδελφείας, ἀπεκλείσθησαν τοῦ παρίστασθαι ἐν Συνόδῳ. Πληροφορούμεθα ὅτι δὲν ἐγένετο πράξις τυπικὴ τῆς Συνόδου πρὸς τοῦτο, ἀλλ' ὅτι τοῦτο ἦτο ἀπλὴ ἀπόφασις τῆς Αὐτοῦ Μακαριότητος, τοῦ Πατριάρχου. Ὡς ὑπεδείξαμεν, οἱ ὅροι τοῦ Ἄρθρου 3 τοῦ Θεμελιώδους Νόμου δὲν δικαιολογοῦσι τοιοῦτον μετατοπισμόν. Τὰ νόμιμα δικαιώματα τῶν τεσσάρων τούτων Ἐπισκόπων ἀφηρέθησαν ἐξ αὐτῶν. Ἀνεπίσημα διαβήματα πρὸς τὸν σκοπὸν συμφιλίωσης ἐγένοντο ἐσχάτως ἀλλ' ἄνευ ἀποτελέσματος. Ὁ κ. H. C. Luke, ὅστις διετέλει ἐν πληρεὶ γνώσει ὅλων τῶν περιστάσεων, ἀφῆκε τὴν γνώμην του ἐν πρακτικῇ, ὅτι οἱ τέσσαρες οὗτοι Ἐπίσκοποι ὑποφέρουσιν ἀδικίαν. Ἐποιήσαντο ἐκκλησίαν πρὸς τὴν Κυβέρνησιν, ἀλλ' ἡ Κυβέρνησις καθαρῶς δὲν ἔχει δικαίωμα ἐπεμβάσεως, οὔτε ἐξουσίαν ἐπιβολῆς οἰασθῆποτε παραστάσεως, τὴν ὁποίαν θὰ ἐθεώρει ἀρμόζουσαν νὰ κάμῃ.

340. *Τὸ ζήτημα τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Διοκαιοσαρείας.*— Τὴν ἀνοιξὶν τοῦ παρελθόντος ἔτους, ἡ Αὐτοῦ Μακαριότης, ὁ Πατριάρχης, προσέβη εἰς συμφωνίαν μετὰ τοῦ Διαδόχου τῆς Ἀβυσσηνίας, διὰ τῆς ὁποίας ἐσκόπει τὴν πρὸς τὴν Ἀβυσσηνιακὴν Ἐκκλησίαν ἐκχώρησιν ὑπογείου τινὸς δωματίου ἀποτελοῦντος μέρος τῶν οἰκοδομῶν τοῦ Ναοῦ τῆς Ἀναστάσεως. Οὕτως ἐνεργούσα ἡ Αὐτοῦ Μακαριότης δὲν συνεβουλεύθη τὴν Σύνοδον. Ὀρισμένα μέλη τῆς Ἀδελφότητος, συμπεριλαμβανομένου τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Διοκαιοσαρείας, ὁ ὁποῖος ἦτο μέλος τῆς Συνόδου, ἐτόλμησαν, ὅπως καταθέσωσι διαμαρτυρίαν ἐνώπιον τῆς Αὐτοῦ Μακαριότητος. Ἡ Αὐτοῦ Μακαριότης ἐν τούτοις ἀπήντησεν, ὅτι τὸ ζήτημα εἶχεν ἤδη διατεθῆ. Ἐπὶ τούτῳ, ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Διοκαιοσαρείας, μετ' ἄλλων μελῶν τῆς Ἀδελφότητος, ἀπηύθυναν υπόμνημα πρὸς τὴν Κυβέρνησιν ὑποδεικνύοντες, ὅτι ἡ πράξις αὕτη τῆς Αὐτοῦ Μακαριότητος ἦτο διατάραξις τοῦ Status Quo. Ἡ Κυβέρνησις ὑπεστήριξε τὸν ἀγῶνα τοῦτον καὶ ἐπιστολὴ ἀπηυθύνθη πρὸς τὴν Αὐτοῦ Μακαριότητα πληροφοροῦσα αὐτήν, ὅτι «ἐν ἀναμονῇ τῆς ἐγκαταστάσεως τῆς τῶν Ἀγίων Τόπων Ἐπιτροπῆς τῆς σκεπυμένης διὰ τοῦ Ἄρθρου 13 τῆς διὰ τὴν Παλαιστίνην Ἐντολῆς, ἡ Κυβέρνησις δὲν δύναται ν' ἀναγνωρίσῃ εἰς ἀνδρόν τε διάθεσιν, ἥτις φαίνεται συνεπαγομένη τὴν παράβασιν τοῦ Status Quo ὡς πρὸς τὰ ὑφιστάμενα δίκαια, καὶ προνόμια, καὶ ἰδιοκτησίας, ἐντὸς καὶ ἐπὶ τῶν Ἀγίων Τόπων». Ἡ Αὐτοῦ Μακαριότης ἐπὶ τούτῳ ἀπηύθυνεν ἐπιστολὴν πρὸς τὸν Ἀρχιεπίσκοπον Διοκαιοσαρείας, διὰ τῆς ὁποίας καθίστα αὐτὸν ἀργὸν πάσης ἱεροπραξίας καθὼς καὶ τοῦ παρίστασθαι ἐν Συνόδῳ, ἐπὶ τῇ λόγῳ «στασιαστικῆς ἐνεργείας» ἐν ἀναμονῇ τῆς ἀποφάσεως τῆς Συνόδου, ὀλίγας δ' ἡμέρας βραδύτερον, ἀνεκκίνου αὐτῷ Συνοδικὴν ἐπιθεδαίωσιν τῆς διαταγῆς ταύτης, καταδικαζούσης αὐτὸν ἐπὶ παρακοῇ καὶ στάσει, ἀποκλειούσης αὐτὸν τῆς Συνόδου καὶ ἐξοριζούσης αὐτὸν εἰς τὸ Μοναστήριον τοῦ Ἁγίου Σάββα ἐπ' ἄοριστον. Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Διοκαιοσαρείας συνεμορφώθη πρὸς τὴν διαταγὴν ταύτην καὶ περιορίσθη ἐν τῇ Μονῇ τοῦ Ἁγίου Σάββα ἐπὶ δεκαπενθήμερον, ἀνεπισήμως θεωρηθέντος τούτου ὡς ἐπαρκοῦς τιμωρίας. Εὐρίσκεται ἐν τούτοις ἀκόμῃ ἀποκεκλεισμένος τῆς Συνόδου. Δὲν ἐδόθη αὐτῷ εὐκαιρία ν' ἀκουσθῇ ἐν τῇ ὑπερασπίσει αὐτοῦ.

341. Καὶ εἰς τὰς τρεῖς ταύτας περιπτώσεις ἐζητήθη ἐπανόρθωσις παρὰ τῆς Κυβερνήσεως, καὶ εἰς τὰς τρεῖς περιπτώσεις ἡ ἀπάντησις ἦτο, ὅτι ἡ Κυβέρνησις ἀδυνατεῖ νὰ ἐπέμβῃ. Ὀλίγη δύναται νὰ ὑπάρξῃ ἀμφιβολία, ὅτι ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τῆς Τουρκικῆς Διοικήσεως, τὰ πράγματα ταῦτα θὰ ἦσαν τὸ ἀντικείμενον Κυβερνητικῆς παραστάσεως. Ἐὰν ἡ παράστασις αὕτη ἐγένετο, θὰ ἐγένετο ἀποτελεσματικῶς. Ἡ Τουρκικὴ Κυβέρνησις εἶχε πάντοτε ἐν ἐφεδρείᾳ τὸ ὅπλον τῆς ἐξορίας καὶ οὕτω ἦτο πάντοτε ἱκανὴ νὰ καταστήσῃ τὰς ἀξιώσεις αὐτὰς σεβαστάς.

342. Διὰ τὰς περιπτώσεις ταύτας δὲν ὑπάρχει ἀποτελεσματικὸν νομικὸν ἀντιφάρμακον. Μέλη Ἑκκλησιαστικοῦ Σώματος δὲν δύνανται πράγματι νὰ ἐγείρουν ἀγωγὴν ἐναντίον τοῦ Πατριάρχου πρὸς διαδέλωσιν τῶν δικαίων αὐτῶν, οὔτε εἶναι καταληπτόν, ὑπὸ τὰς περιστάσεις τῆς Παλαιστίνης, ὅπως μέλη τῆς Ὁρθοδόξου Κοινοτήτος ἀποκτινθῶσιν εἰς τὰ Δικαστήρια αἰτοῦντα κέλευσμα πρὸς παρεμπόδισιν Πατριάρχου κατακρατοῦντος τὰ νόμιμα δικαιώματα αὐτῶν ἢ προβαίνοντος εἰς ἐιδικὴν τινα ἄνομον πράξιν, ἥ δι' ἐνταλμα καλοῦν αὐτόν, ὅπως ἐκπληρώσῃ καθήκον ἐπιβαλλόμενον αὐτῇ παρὰ τοῦ νόμου.

343. Αἱ περιπτώσεις τῶν τεσσάρων Ἀρχιεπισκόπων, καθὼς καὶ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Διοκαιοσαρείας, εἶναι ἀπλῶς παραδείγματα ἀπολυταρχικῆς διοικήσεως. Εἶναι ἱκανὰ τυπικῶς νὰ τύχωσι δικαιολογίας — ἐπὶ ὠρισμένης ἐρμηνείας τοῦ κειμένου τοῦ νόμου. Ἀλλ' ἡ περίπτωση τῆς Ἐπισκοπῆς Ναζαρέτ εὐρίσκεται ἐπὶ βάσεως διαφόρου. Ἐκεῖ τὰ νόμιμα τῆς κοινότητος δικαιώματα παρεβιάσθησαν ἐσκεμμένως. Εἶναι θέσις εἰς ἄκρον δυσάρεστος, ὅτι ὁ Πατριάρχης κατέχει Ἀυτοκρατορικὸν Βεράτιον περιβολῆς ἐξουσίας, ὅτι αἱ ἐξουσίαι αὐτοῦ ρυθμίζονται διὰ νόμου τοῦ Κράτους, καὶ ὅτι: ὅταν ἐσκεμμένως παραμερίξῃ τοῦ νόμου διάταξιν, ἡ κοινότης, ἐπικαλουμένη τὸ Κράτος, τοῦ ὁποῦ Βεράτιον κατέχει ὁ Πατριάρχης, πληροφορεῖται, ὅτι δὲν ὑπάρχει ἀντιφάρμακον.

§44. Ἐπὶ τοῦ παρόντος, ἐὰν ἡ Κυβέρνησις ἐθεώρῃ ἀρμόδιον νὰ προβῇ εἰς παραστάσεις, δὲν ἔχει ὄπλον διὰ τοῦ ἰποίου νὰ καταστήσῃ τὰς παραστάσεις αὐτῆς ἀποτελεσματικὰς. Θὰ ἡδύνατο νὰ βασιζέται μόνον ἐπὶ τῆς ἡθικῆς αὐτῆς ἰσχύος. Δυστυχῶς εἶναι ἀκριβῶς εἰς τὰς περιπτώσεις ἐκεῖνας, εἰς τὰς ὁποίας ἡ ἡθικὴ δύναμις εἶναι ἥκιστα ἐνδεχόμενον ν' ἀποβῇ ἀποτελεσματικὴ, ὅπου παραστάσεις χρειάζονται κατεπειγόντως.

345. Τὸ ζήτημα θθεν ἐγείρεται ἐὰν ἡ Κυβέρνησις ὀφείλῃ νὰ μένῃ εὐχαριστημένη μὲ τὴν παρῶσαν κατάστασιν. Ὅφειλῃ νὰ ἀρκεσθῇ θεοπίζουσα Θεμελιώδη Νόμον, ρυθμίζοντα τὰς ὑποθέσεις τῆς Ἐκκλησίας καὶ τὰ δικαιώματα τῆς Κοινότητος—καὶ δταν τὰ οὕτω ἀπονεμηθέντα δικαιώματα παραβιασθῶσι, νὰ σταθῇ κατὰ μέρος ἀποποιουμένη εὐθύνην; Εἶναι δυνατόν ἡ Κυβέρνησις νὰ ἀναλάβῃ ὅπλον τὸ ὅποιον, ἐὰν ἐθεώρῃ κατάλληλον νὰ προβῇ εἰς παράστασιν, θὰ ὑπεδοθῇ αὐτὴν νὰ ἐπιβάλλῃ τὴν παράστασιν αὐτῆς;

346. Ἐμελετήσαμεν τὴν εἰσήγησιν ὅτι ὅταν ἡ Κυβέρνησις εἶναι πεπεισμένη, ὅτι ὁ Πατριάρχης ἐπιμόνως καὶ ἄνευ δικαίας ἀφορμῆς ἢ δικαιολογίας παραβιάζει ἢ παρακωλύει νόμιμόν τι δικαίωμα ἀνήκον εἰς οἰοδηποτε τῶν ὑπηκόων αὐτῆς ὑπὸ τῇ συνεπιείᾳ τοῦ Νόμου, δέον ν' ἀναλαμβάνῃ τὴν ἐξουσίαν τοῦ ἀποσύρειν τὴν ἀναγνώρισιν αὐτῆς ἀπὸ τὸν Πατριάρχην, θέτουσα οὕτω αὐτὸν εἰς τὴν ἰδίαν θέσιν ὡς νὰ εἶχε μὲν ἐκλεγῇ Πατριάρχης τῆς ἐκλογῆς ὅμως αὐτοῦ μὴ ἀναγνωρισθείσης νομικῶς. Τοιοῦτον μέτρον θὰ ἐπηρέαζε τὴν νομικὴν του θέσιν, ἀλλ' ἡ κανονικὴ αὐτοῦ θέσις θὰ ἔμενεν ἀνενόχλητος.

317. Ἐξητάσαμεν τὴν εἰσήγησιν ταύτην προσεκτικῶς, ἀλλ' εὗρομεν πρέπον ὅπως τὴν ἀπορρίψωμεν. Τοιοῦτον θέσπισμα θὰ συνεπήγετο ἐκτεταμένῃ διατάραξιν ὅλο κλήρου τοῦ συστήματος τοῦ Πατριαρχείου. Τὰ Ἐκκλησιαστικά Δικαστήρια δὲν θὰ ἠδύ-
ναντο νὰ λειτουργήσωσιν. Αἱ πρὸς τὰ σχολεῖα Κυβερνητικαὶ χορηγήσεις θὰ διεκόπτοντο. Τὸ Μικτὸν Συμβούλιον δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ συνέρχηται, διότι ὁ Πατριάρχης εἶναι ὁ Πρό-
εδρος αὐτοῦ. Παρομοίως, οἱ Πατριαρχικοὶ ἀντιπρόσωποι δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ προεδρεύ-
ωσι τῶν Τοπικῶν Συμβουλίων, ἢ διεξάγωσιν ἀναγκαίας ἐκλογάς. Ἐπίκλησις Κυβερνη-
τικῆς βοηθείας δὲν θὰ ἦτο δυνατὴ, πρὸς τὸν σκοπὸν τηρήσεως τῆς τάξεως κατὰ τὰς τε-
λειτάς. Ἀμφιβολαὶ ἴσως ἐγερθῶσιν ὡς πρὸς τὴν ἐξουσίαν τῆς πληρωμῆς τῶν μισθῶν τοῦ

προσωπικοῦ κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς περιόδου τῆς μὴ ἀναγνώρισεως. Τὸ θέσπισμα οὕτω θ' ἀπῆλθει συμπλήρωσιν δι' ὀλοκλήρου σειραῶς ἄλλων θεσπισμάτων ζητούντων, ὅπως ἐξεύρωσιν ἀντικαταστατικὴν τινα ἐξουσίαν πρὸς τὸν σκοπὸν τῶν διακοπειῶν ὑπηρεσιῶν, εἰς πολλὰς δὲ περιπτώσεις ἴσως δὲν ὑπάρξῃ μέσον ἱκανοποιητικόν.

348. Θὰ ἦτο ἐκτετοπισμένον, ὅπως τοιοῦτος νόμος, οἷος δ' ὑφ' ἡμῶν ὑποβληθεῖς, συνωδεύετο ὑπὸ μακροσκελοῦς τινος ἄρθρου βουλευομένου τὴν παραβίαν αὐτοῦ, προτεινόντος ἀντίδοτον καὶ ἐπιμελῶς προνοούντος διὰ τὰς δυσκολίας, τὰς ὁποίας τὸ ἀντίδοτον θὰ ἐδημιούργει. Θεοπίζοντες νόμον τοιοῦτου χαρακτήρος, ὁ ὁποῖος στηρίζεται ἐπὶ πνεύματος συνεργασίας διὰ τὴν ἐπιτυχίαν του, εἶναι καλλίτερον, ὅπως προχωρήσῃ τις ἐπὶ τῆς εἰκασίας, οὐχὶ ὅτι θὰ παραβιασθῇ, ἀλλ' ὅτι θὰ εἶναι σεβαστός.

349. Αἱ παροῦσαι περιστάσεις δέον νὰ θεωρηθῶσιν ὡς ἐξαιρετικαί. Αἱ κρατοῦσαι ἀπόψεις καὶ ἡ ἀκολουθουμένη πρακτικὴ παρὰ τῆς νῦν Κεφαλῆς τῆς Ἐκκλησίας δὲν εἶναι ἐνδεχόμενον νὰ υἱοθετηθῶσιν ὑπὸ τῶν διαδόχων τῆς. Ὁ Νόμος ὁ ἴδιος προνοεῖ διὰ τὴν ἐνίσχυσιν τῆς συνταγματικῆς θέσεως τῆς Συνόδου. Προμηθεύει ἐπίσης συνταγματικὸν ὄργανον διὰ τὴν ἐκδήλωσιν τῶν ἐπιθυμιῶν τῆς Κοινότητος. Ἀμφότερα ταῦτα θὰ χρησιμεύσωσιν ὡς κωλύματα αὐθαιρέτων πράξεων. Θὰ ἦτο κρίμα, ἐνεκα προσκαίρου δοκιμασίας καὶ ἐνεκα ἐνδοιασμῶν, ὅτι ἡ δοκιμασία αὕτη ἴσως ἐπαναληφθῇ, νὰ εἰσαχθῇ κεινοτομία, ἡ ὁποία θὰ ἐξησθῇ μόνιμως τὴν ἀξιοπρέπειαν τοῦ Πατριαρχικοῦ ἀξιώματος.

350. Πρὸς τούτοις, ἡ ἀνάληψις τῆς ἐξουσίας τοῦ ἀποσύρειν τὴν ἀναγνώρισιν. θὰ περιέπλεκε τὴν Κυβέρνησιν εἰς σοβαρὰς εὐθύνas. Θὰ ἐχορήγει πράγματι εἰς τὴν Κυβέρνησιν τὸ Προτεκτοράτον τῆς Ἐκκλησίας. Θὰ ἦτο ἀναγκαῖον διὰ τὴν Κυβέρνησιν νὰ ἐπιβλέπῃ ἐπὶ τῆς διαχειρίσεως τοῦ νόμου καὶ διεξάγῃ ἐρεύνας εἰς περιπτώσεις, καθ' ἃς διετείνοντο, ὅτι οὗτος παρεβιάζετο, καὶ ἡ Κυβέρνησις θὰ ἦτο ὑποκειμένη νὰ εὑρεθῇ ἀναμειγμένη εἰς ἐκκλησιαστικὰς φατρίas. Ἴσως εἶναι ἀληθές, ὅτι εἰς καιροὺς ἐξαιρετικῶν κρίσεων ὡς ἐκείνη, ἥτις συνέβη κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ παρόντος régime, ἡ Κυβέρνησις δυνατὸν νὰ κληθῇ ὅπως ἐπέμβῃ δι' εἰδικῶν τινος ἀντιφαρμάκου. Ἀλλ' ἡ πρότασις αὕτη—προσαρμόζοντες τὰς λέξεις τοῦ Burke—θὰ ἦτο ὑποκειμένη νὰ καταστήσῃ τὸ ἔσχατον φάρμακον τῆς Ἐκκλησίας ἡμερήσιον αὐτῆς ἄρτον.

351. Ἀπεφασίσαμεν ὅθεν νὰ συστήσωμεν, ὅπως ἡ Κυβέρνησις μὴ ἀναλάβῃ τὴν ἐξουσίαν ἀνακλήσεως τῆς ἀναγνώρισεως. Τοιοῦτον ἔσχατον μέτρον δύναται νὰ ληφθῇ εἰς τὴν ἀπίθανον περίπτωσιν σοβαρᾶς συγκρούσεως μεταξὺ Κράτους καὶ Ἀρχηγοῦ τῆς Ἐκκλησίας, ἐν τοιαύτῃ ὅμως περιπτώσει δύναται καταλληλότερον νὰ ληφθῇ δι' εἰδικῶν θεσπίσματος. Ὑπὸ τὰς περιστάσεις ταύτας δὲν εἴμεθα εἰς θέσιν νὰ συστήσωμεν ἐπιβεβλημένην λύσιν τοῦ ἀδιεξόδου τῆς Ναζαρέτ. Οὐτε, πρὸς λύτην ἡμῶν, δυνάμεθα νὰ συστήσωμεν τύπον τινὰ ἐπανορθώσεως διὰ τοὺς πέντε ἀποκεκλεισμένους Ἀρχιερεῖς. Πᾶν ὅ,τι δυνάμεθα νὰ πράξωμεν εἶναι νὰ συστήσωμεν μέτρα, τὰ ὁποία θ' ἀπέτρεπον τὴν ἐπανάληψιν τοιούτων πραγμάτων.

352. Ὑπάρχει μία ἄποψις, ἐν τῇ ὁποίᾳ, νομίζομεν, ὅτι τὸ Πατριαρχεῖον διακαίουται τῆς βοηθείας τοῦ Κράτους, καὶ τοῦτο εἶναι ἐν σχέσει πρὸς τὴν ἐπιβολὴν ἐσωτερικῆς πειθαρχίας. Ἐσχολιάσαμεν ἀλλαχοῦ τὰ ἠθικὰ σκάνδαλα τὰ ἐπικρατοῦντα ἐν τῇ Ἀδελφότητι καὶ τὴν ἀνάγκην τῆς ἐκρίζωσεως αὐτῶν. Τοῦτο εἶναι ζήτημα, ἐν τῷ ὁποίῳ ὄχι μόνον ἡ Ἀδελφότης, ἀλλὰ καὶ αὕτη ἡ κοινότης ἐπίσης ἐνδιαφέρονται βαθέως. Ἐν ἑκ τῶν συνήθων πειθαρχικῶν μέτρων τοῦ Πατριαρχείου εἶναι ἡ ἐξορία εἰς ἐξωτερικόν τι

ναστήριον. Τοῦτο εἶναι μέτρον ἐν τούτοις, τὸ ὁποῖον δύναται μόνον νὰ ἐπιβληθῇ ἀποτελεσματικῶς διὰ τῆς βοηθείας ἐκτελεστικῆς ἐνεργείας. Νομίζομεν, ὅτι ἡ ἀνάπλασις τῆς ἐσωτερικῆς πειθαρχίας τῆς Ἀδελφότητος θὰ ὑπεβοηθεῖτο μεγάλως ἐὰν διαταγαί ἐξουρίας ἡδύναντο νὰ καθίστανται ἐπιβλητέαι διὰ τῆς Πολιτικῆς Ἐξουσίας. Θὰ προετεινόμεν ἐν τούτοις, ὥς ὅρον τῆς ἀρωγῆς ταύτης, ὅπως αἱ πειθαρχικαὶ ἐξουσίαι τοῦ Πατριάρχου καθορισθῶσι καὶ κανονισθῶσι καὶ ὅτι πολιτικὴ ἀρωγὴ νὰ ἐδίδοτο μόνον, ὅταν τὸ παράπτωμα ἐγένετο ἀντικείμενον δικαστικῆς ἐρεύνης ἐνώπιον ἐσωτερικοῦ δικαστηρίου καὶ παρείχετο τῇ πταίστῃ ἡ δέουσα εὐκαιρία ν' ἀκουσθῇ ἐν τῇ ὑπερασπίσει αὐτοῦ.

353. Θὰ εἶναι ἴσως κατάλληλον εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο νὰ ὁμιλήσωμεν περὶ τοῦ τύπου τοῦ Πατριαρχικοῦ Βερατίου. Εἶναι περιττὸν νὰ λεχθῇ, ὅτι τοῦτο δὲν πρέπει ν' ἀκολουθήσῃ τὸν ἐπεξεργασμένον καὶ γραφικὸν τύπον τὸν ἤδη ἐν ἐνεργείᾳ. Θὰ ἦτο ἀρκετὸν, κατὰ τὴν γνώμην μας, ἐὰν τὸ πρότυπον τοῦ Βερατίου τοῦ ἐκδοθέντος πρὸς τὸν Ἀρμένιον Πατριάρχην, ἡκολουθεῖτο οὐσιωδῶς. Δέον νὰ δηλωθῇ, ὅτι ὁ Πατριάρχης ἐκλεγείς ἀρμοδίως συμφώνως τῷ νόμῳ, τῆς ἐκλογῆς δ' αὐτοῦ ἐγκριθείσης παρὰ τῆς Αὐτοῦ Μεγαλειότητος, ἀναγνωρίζεται διὰ τῆς ἐν λόγῳ πράξεως, ὡς Πατριάρχης, καὶ περιβάλλεται διὰ τοῦ ἐν λόγῳ ἀξιώματος μεθ' ὅλων τῶν ἐξουσιῶν, δικαιωμάτων, ἐλευθεριῶν, προνομίων καὶ ἀσυδοσιῶν, τῶν ἀνηκόντων αὐτῷ, ἢ τῶν ἐκ συνηθείας κατεχομένων καὶ μετ' αὐτοῦ ἀπολαμβανομένων. δύναται νὰ εἰσηγηθῇ, ὅτι τὸ Βεράτιον δέον νὰ λάβῃ τὸν τύπον τοῦ «Letters Patent»*, ἐκδοθὲν ὑπὸ τοῦ Ὑπάτου Ἀρμοστοῦ συνεπείᾳ Βασιλικοῦ Ἐντάλματος, καὶ ὅτι ἀμφότερα, τὸ «Letters Patent» καὶ τὸ Βασιλικὸν Ἐντάλμα, παραδοθήσονται τῷ Πατριάρχῃ. Τὸ Βεράτιον, ἐπὶ τῶν Τουρκικῶν ἡμερῶν, ἔφερε πάντοτε τὸ Αὐτοκρατορικὸν Μονόγραμμα.

* (Σημείωσις Μεταφραστοῦ).

Τὸ «Letters Patent» εἶναι μέσον διὰ τοῦ ὁποῖου τὸ Στέμμα παρέχει εἰς ὑπήκοόν τινα ὁρισμένον βαθμὸν, ἀξίωμα, μονοπώλιον, προνόμιον, κ.τ.λ. Τὰ γράμματα ἀπειθύνονται «εἰς ὅλους ὅσους τὰ παρόντα περιέλθωσι». Τὰ γράμματα δὲν εἶναι ἐσφραγισμένα ἀλλ' ἀνοικτά, καὶ καταχωροῦνται ἐν τοῖς Μητρώοις τῶν Διπλωμάτων, οὕτως, ὥστε ὅλοι οἱ ὑπήκοοι τοῦ Βασιλείου ν' ἀναγινώσκωσιν αὐτὰ καὶ δεσμεύονται διὰ τοῦ περιεχομένου αὐτῶν. Ἐντεῦθεν ὁ ὅρος «Letters Patent», (Βλέπε Wood Renton, Encyclopaedia of the Laws of England (1st Ed.) Vol. VII p. 370). Εἶναι ὄργανον εἰδικῆς μεγαλοπρεπείας καὶ χρησιμοποιεῖται μόνον εἰς περιπτώσεις διορισμῶν εἰς τὰ ἀνώτατα ἀξιώματα καὶ βαθμούς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΕ'.

ΣΥΓΚΕΦΑΛΑΙΩΣΙΣ ΚΑΙ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΙΚΑΙ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ.

Α'. Συγκεφαλαίωσις.

354. Ἀκολουθοῦντες τὸ προηγούμενον τῆς Ἐκθέσεως Μπέρτραμ - Λούκ, θὰ ἦτο ἀναμφιβόλως λυσιτελὲς ὅπως ἐκθέσωμεν τὰ συμπεράσματα ἡμῶν ἐν περιλήψει.

355. Ἱστορικῶς ἐξεταζομένη, ἡ Ἐκκλησία Ἱεροσολύμων εἶναι ἐν τῶν τεσσάρων Πατριαρχείων τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας. Τὸ μᾶλλον περιφανὲς αὐτῆς καθίδρυμα εἶναι ἡ ἀρχαία Ἀδελφότης τοῦ Παναγίου Τάφου ἥτις, ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ Πατριάρχου, ἀπέβη ὁ θεματοφύλαξ τῶν Πανιέρων Προσκυνημάτων, ἐφ' ὅσον ταῦτα εὐρίσκονται ὑπ' Ὀρθόδοξον φύλαξιν. Ἐπὶ πολλὰς ἑκατονταετηρίδας, μετὰ τὴν Ἀραβικὴν κατάντησιν, ἡ Ἀδελφότης αὕτη, ἐνῶ διετήρησεν ἐξακολουθητικὴν Ἑλληνικὴν ἀτμοσφαῖραν καὶ παράδοσιν, περιεῖχεν ἰσχυρὸν ἐπιτόπιον Ἀραβικὸν ἢ Ἀραβόφωνον στοιχεῖον. Τὸ στοιχεῖον τοῦτο ἦτο πράγματι ἐπὶ τινα καιρὸν τὸ ὑπερτεροῦν στοιχεῖον ἐν τῇ Ἀδελφότητι καὶ ἐξηκολούθησεν ὑφιστάμενον μέχρι συγκριτικῶς προσφάτου χρονολογίας. Μετὰ τὴν Τουρκικὴν Κατάκτησιν, ἐν τούτοις, ὅταν τὰ τέσσαρα Πατριαρχεῖα συνεκεντρώθησαν ὑπὸ τὴν Τουρκικὴν διοίκησιν, κατὰ τὴν διάρκειαν δηλαδὴ τῶν τεσσάρων τελευταίων αἰώνων, ὑπῆρξαν δύο ἱστορικαὶ διαμορφώσεις ἐν τῇ Ἀδελφότητι. Πρῶτον, ἀπέκτησε βαθμὴδὸν καὶ ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον ὑπερτερικὸν Ἑλληνικὸν χαρακτήρα, δεύτερον, ἀνέλαβεν ἐφ' ἑαυτὴν τὴν κυβέρνησιν ὁλοκλήρου τῆς Ἐκκλησίας, καὶ τὸ Πατριαρχεῖον προσέλαβεν ὅ,τι συνήθως περιγράφεται ὡς «μοναχικὸς χαρακτήρ». Αὗται δὲ ἦσαν κανονικαὶ ἀλλ' ἱστορικαὶ διαμορφώσεις, καὶ οἷοσδήποτε ἐπικρίσεως χρῆζουσιν αὗται, ἀπέκτησαν ἤδη ὠρισμένην τινα παραγραφικὴν ἰσχύν. Δὲν εἶναι οὔτε ὠφέλιμον οὔτε πρακτικὸν διὰ τὴν Ἐντολοδόχον Κυβέρνησιν νὰ ἀποπειραθῇ, ὅπως ἀνατρέψῃ τὰς ἱστορικὰς ταύτας διαμορφώσεις. Ἐκ τοῦ ἄλλου, δεόν ν' ἀναγνωρισθῇ, ὅτι ἡ ἐγχώριος Ὀρθόδοξος κοινότης ἔχει ἰδιαίτερόν τι συμφέρον ἐν τῇ Ἀδελφότητι δυνάμει τοπικῶν καὶ ἱστορικῶν δεσμῶν.

356 Ὁ «μοναχικὸς χαρακτήρ» τοῦ Πατριαρχείου ἐπέφερε τὴν ὑποτελείαν τῆς ἐγχωρίου Ἀραβικῆς κοινότητος, καὶ ἡ ὑποτελεία αὕτη ὑπετίθετο, ὅτι ἀπεζημιούτο διὰ συστήματος ποιμαντικῆς διαχειρίσεως, ὑπὸ τὴν ὁποίαν ἡ κοινότης ἐλάμβανεν εὐεργεσίας, ἀλλ' ἐστερεῖτο δικαιωμάτων καὶ εὐθυνῶν. Ἡ κατάστασις αὕτη ἐγένετο ἀποδεκτὴ ἐπὶ πολλὰς γενεάς, πρὸ πεντήκοντα ὅμως περίπου ἐτῶν ἐγένετο μισητὴ καὶ ἀπεκηρύχθη. Βιαίᾳ ἔκρηξις ἔλαβε χώραν ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς ἐκθρονίσεως τοῦ Πατριάρχου Κυρίλλου τῷ 1872. Ἡ ἀνησυχία ἐξηκολούθησε, καὶ, ἐπὶ τῷ σκοπῷ μεταγενεστέρως Πατριαρχικῆς ἐκλογῆς, Θεμελιώδης Νόμος, αἵρου χαρακτήρος, συνετάχθη κατεσπασμένως καὶ ἐθεοπίσθη. Νέαι διαμαρτυρίαι ἐγένοντο ὑπὸ τῆς ἐγχωρίου κοινότητος καὶ ὁ Πατριάρχης Ἱερόθεος, τῷ 1875, ἐν ἐπιστολῇ ἀπευθυνθείσῃ πρὸς τὴν Τουρκικὴν Κυβέρνησιν, παρεχώρησεν, ὅ,τι ἐθεωρήθη, ὡς «Καταστατικόν». Δι' αὐτοῦ ἀνεγνώρισε τρία πράγματα:

(1) Τὸ δικαίωμα τῆς ἐγχωρίου Κοινότητος εἰς Μικτὸν Συμβούλιον ἐπὶ σκοπῷ διαχειρίσεως τῆς ἐκπαιδεύσεως καὶ ἄλλων ὑπηρεσιῶν.

- (2) Τὸ δικαίωμα καθιδρύσεως Τοπικῶν Συμβουλίων εἰς τὰ ἐγγώρια κέντρα.
- (3) Τὸ ἀπεριόριστον δικαίωμα παραδοχῆς ἐν τῇ Ἀδελφότητι.

Ἡ οὕτω δοθεῖσα ὑπόσχεσις δὲν ἐτιμήθη ἱκανοποιητικῶς ποτε, καὶ αἱ τότε γενόμεναι ἀξι-
ώσεις εἶναι κατ' οὐσίαν αἱ ἀξιώσεις αἱ γενόμεναι σήμερον.

357. Τῇ 1908 ἐγένετο καὶ ἄλλη βιαία ἐκρηγξις ἐπιπλεχθεῖσα διὰ Πατριαρχικῆς
κρίσεως, κατὰ τὴν ὁποίαν ἐγένετο ἀπόπειρα πρὸς ἐκθρόνισιν τοῦ νῦν Πατριάρχου, ἐπὶ τῇ
λόγῃ ἐλλείψεως σθένους πρὸς ἀντίστασιν κατὰ τῶν ἀξιώσεων τοῦ λαοῦ. Ἡ Τουρκικὴ Κυ-
βέρνησις ἐπέβαλε διευθέτησιν ἐντελλομένη τὴν ἵδρυσιν Μικτοῦ καὶ Τοπικῶν Συμβουλίων,
λαβοῦσα ὑπὸ σημείωσιν τὴν ἀνανεωθεῖσαν Πατριαρχικὴν διαβεβαίωσιν, ὅτι αἱ θύραι τῆς
Ἀδελφότητος ἦσαν ἀνοικταί, ὅπως δεχθῶσιν ἐγγώρια μέλη. Ἡ διαβεβαίωσις ἐκείνη παρα-
μένει ἀκόμῃ ἀνεκπλήρωτος. Μικτὸν Συμβούλιον συνεστήθη, ἀλλ' ἐπειδὴ κατὰ τὴν Τουρ-
κικὴν Διάταξιν τοῦτο ἀπετελεῖτο ἐξ ἴσου ἀριθμοῦ ἐκκλησιαστικῶν καὶ λαϊκῶν μελῶν μὲ τὴν
νικῶσαν ψῆφον εἰς τὰς χεῖρας τοῦ Πατριάρχου, ἦτο ὀλίγον τι περισσότερον συμβουλευτι-
κοῦ σώματος καὶ παρέμεινεν ἐν ἐκκρεμότητι ἀπὸ τὰ μέσα τοῦ πολέμου.

358. Αἱ παροῦσαι ἀνησυχίαι πηγάζουσιν ἐκ τῆς ἐκλογῆς τοῦ Μητροπολίτου
Ναζαρέτ τῇ 1923. Κλεόπας, ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Διοκαισαρείας, ἦτο μέλος τῆς Οἰκονομο-
λογικῆς Ἐπιτροπῆς. Ὁ Πατριάρχης φέρεται ὡς ἐπιθυμήσας τὴν ἀπομάκρυνσιν αὐτοῦ ἐκ τῆς
Ἐπιτροπῆς ἐκείνης καί, κενωθείσης τῆς θέσεως Μητροπολίτου Ναζαρέτ, ἀπεστάλη πρὸς-
κλησις ἐκ μιᾶς τῶν φατριῶν τῶν ἐν τῇ τόπῳ ἐκείνῃ ὀφισταμένων, ὑπονοοῦσα, ὅτι ἐκ-
προσωπεῖ ὁλόκληρον τὴν κοινοτητα, καὶ ζητοῦσα, συμφώνως τῇ τοπικῇ ἐθίμῃ, ὅπως ὁ
ὑπ' αὐτῶν προβαλλόμενος, Ἀρχιεπίσκοπος Κλεόπας, ἐκλεγῇ διὰ τὸν χηρεύοντα Θρόνον.
Παρὰ τὸ γεγονός, ὅτι ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Κλεόπας δὲν ἐκέκτητο θεμελιώδεις τι νόμιμον
προσὸν διὰ τὸ ἀξίωμα, ἦτοι γνῶσιν τῆς Ἀραβικῆς (τῆς γλώσσης τοῦ λαοῦ τῆς Ἐπι-
σκοπῆς του) καὶ παρὰ τὰς ἐπιτοπίους διαμαρτυρίας, ἡ ἐκλογή συνετελέσθη· τὸ ἀποτέλε-
σμα ἦτο ἐκρηγξις βιαίας ἀγανακτήσεως ἐν τῇ Ἐπαρχίᾳ. Ἡ πλειοψηφία τῆς ἐντοπίου κοι-
νότητος ἠρνήθη ν' ἀναγνωρίσῃ τὸν νέον Ἐπίσκοπον καὶ ἵδρυσαν ἐκκλησίαν ἰδικήν των.
Περαιτέρω, ὡς διαμαρτυρίαν ἐναντίον τῆς παραβιάσεως ταύτης τῶν νομίμων δικαιωμάτων
τῆς κοινότητος, συνεκροτήθη γενικὴ σύσκεψις ἐν Κάϊφα πρὸς ἐξέτασιν τοῦ καθ' ὅλου ζη-
τήματος τῶν σχέσεων τῆς κοινότητος καὶ τοῦ Πατριαρχείου.

359. Αἱ κυριώτεραι ἀξιώσεις τοῦ Συνεδρίου ἦσαν:

- (1) Ἡ ἵδρυσις Μικτοῦ Συμβουλίου μετὰ λαϊκῆς πλειονοψηφίας.
- (2) Ἡ ἵδρυσις Τοπικῶν Συμβουλίων.
- (3) Τὸ δικαίωμα τῆς παραδοχῆς τῶν μελῶν αὐτῆς ἐν τῇ Ἀδελφότητι.

Οἱ ὑποστηρικταὶ τοῦ Συνεδρίου ἀνησυχοῦσι μεγάλως ἐκ τῆς παρακμῆς τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ
συστήματος τῆς Ἐκκλησίας, ἐκ τῆς ἀπαιδεύτου κατασταστάσεως τοῦ ἐνοριακοῦ αὐτῶν
κλήρου καὶ τῶν ἡθικῶν σκανδάλων τῶν ἐπικρατούντων ἐν τῇ Ἀδελφότητι. Αἱ ἀξιώσεις
αὐτῶν ἐξεφράσθησαν μετὰ τινος σφοδρότητος, καί, παρεμπιπτόντως, περιελάμβανον ὠρισμέ-
νας προτάσεις ὑπερβολικοῦ χαρακτήρος, αἱ ὁποῖαι ἐκκλησιαστικῶς ἦσαν ἀκατόρθωτοι. Ἀλλῇ
μερί, γνωστῇ ὡς ἡ Μετριοπαθὴς Μερὶς, (ἥτις φαίνεται, ὅτι ἐνῆργει ἐν μέτρῳ τινὶ ὑπὸ

Πατριαρχικὴν ὁδηγίαν) ἐσχηματίσθη ἐπὶ τούτῳ καὶ προέβλεπεν ὀρισμένους ἀναλλακτικὰς προτάσεις. Ἐν τῷ συνόλῳ, ἐν τούτοις, ὑφίστατο ἰσχυρὸν μέτρον ὁμοφωνίας μεταξὺ τῶν ἀξιώσεων τῶν δύο μερίδων, ἰδίως δ' ἐπὶ τῶν σημείων τὰ ὁποῖα ὑπεδείξαμεν. Τὰ τῆς διαφωνίας σημεία ἦσαν:

- 1). Ὁ σκοπὸς τοῦ Μικτοῦ Συμβουλίου.
- 2). Ἡ σύνθεσις αὐτοῦ.

Ἡ Μετριοπαθὴς Μερὶς ἦτο διατεθειμένη νὰ δεχθῇ τοὺς ὅρους τοὺς διαλαμβανομένους ἐν τῇ Τουρκικῇ Διατάξει καὶ ὁ Πατριάρχης ἀνεκοίνωσεν ἑαυτὸν ἐν ἁρμονίᾳ μετὰ τῶν ἀξιώσεων τῆς Μετριοπαθοῦς Μερίδος, ἀλλ' ἐδήλωσεν ὅτι ὁ καιρὸς ἦτο ἀκατάλληλος πρὸς πραγματοποιήσιν αὐτῶν.

360. Ἡ παρούσα Ἐπιτροπὴ διωρίσθη, ὅπως ἐξετάσῃ τὰς ἀνωτέρω περιγραφείσας διενέξεις, ἐξετάσῃ δ' ἐπίσης τὸ ζήτημα τῆς ἀνάγκης ἀναθεωρήσεώς τινος τοῦ Θεμελιώδους Νόμου. Ὑπάρχουσι ὀρισμένα σημεία ἐπὶ τῶν ὁποίων ὁ Θεμελιώδης Νόμος προδήλως χρήζει ἀναθεωρήσεως. Ὑπάρχουσι δ' ἄλλα σημεία, τὰ ὁποῖα χρήζουσιν συμπληρώσεως. Προσέτι, εἶναι ἀναγκαῖον, ὅπως ἡ Τουρκικὴ Διατάξις, ἡ ἀφορῶσα τὸ Μικτὸν καὶ τὰ Τοπικὰ Συμβούλια, ἡ ὁποία δὲν ἀνήχθη ποτὲ εἰς νομοθετικὴν μορφήν, συμπεριληφθῇ ἐν τῷ Θεμελιώδει Νόμῳ, μετὰ τοιούτων τροποποιήσεων ὡς ἤθελον κριθῶσιν ἀναγκαῖαι. Θὰ ἐπεθυμοῦμεν φυσικά, ὅπως διεξαγάγωμεν τὰς διασκέψεις ἡμῶν ἐπὶ τῶν πραγμάτων τούτων ἐν συσκέψει, οὐχὶ μόνον μετὰ τῶν ἀρχηγῶν καὶ τῶν δύο μερίδων τῆς ἐγχωρίου κοινότητος, ἀλλ' ἐπίσης μετὰ τῆς Αὐτοῦ Μακαριότητος τοῦ Πατριάρχου, ἢ ἐπιτροπῆς τινος διοριζομένης ἐκ μέρους αὐτοῦ. Δυστυχῶς, ἡ Αὐτοῦ Μακαριότης, ἥτις ἐφάνη φανταζομένη, ὅτι ἡ ἀναθεώρησις τοῦ Θεμελιώδους Νόμου συνεπήγετο ἀναγκάως τὴν ἀναστροφὴν τοῦ θεμελιώδους χαρακτήρος τῆς Ἐκκλησίας, ἐθεώρησε πρέπον ν' ἀρνηθῇ τὴν ἀναγνώρισιν τῆς Ἐπιτροπῆς, ἢ νὰ δεχθῇ οἰανδήποτε ἐξήγησιν τοῦ προτιθεμένου σκοποῦ τῆς, ἢ νὰ παράσχω αὐτῇ οἰανδήποτε ἐπίσημον ἀρωγὴν ἐν ταῖς ἐρευναῖς αὐτῆς. Ἡναγκάσθημεν συνεπῶς νὰ προχωρήσωμεν ἄνευ τῆς συνεργασίας τῆς Αὐτοῦ Μακαριότητος.

361. Τὸ νομίζομεν ἀναγκαῖον ὅπως καταστήσωμεν εὐκρινὲς ποῖα, κατὰ τὴν γνώμην μας, εἶναι τὰ ὅρια οἰασδήποτε ἐνεργείας τῆς Ἐντολοδόχου Κυβερνήσεως καθ' ὅσον ἀφορᾷ ἀναθεώρησιν τινὰ τοῦ Θεμελιώδους Νόμου. Εἰς διοικητικὰ ζητήματα, ὡς ἡ ἐπεξεργασία καὶ συμπλήρωσις τῆς Τουρκικῆς Διατάξεως τοῦ 1910, ἡ Ἐντολοδόχος Κυβέρνησις ἔχει ἐλεύθερον σκοπόν. Ὡς πρὸς τὰ ζητήματα ἐν τούτοις τὰ ἀφορῶντα τὴν πνευματικὴν ὀργάνωσιν τῆς Ἐκκλησίας, δὲν δύναται νὰ ἐπέμβῃ ἡ ἰδία. Δὲν πρέπει νὰ ἀποπειραθῇ, ὅπως μεταβάλῃ τὸ καταστατικὸν τῆς Ἐκκλησίας ἐν τοῖς ζητήμασι τούτοις διὰ νομοθετικοῦ θεσπίσματος ἄνευ τῆς συναινέσεως τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἀρχῶν. Οἰασδήποτε ὅθεν προτάσεις ποιούμεθα ὡς ἀποτέλεσμα τῶν ἐρευνῶν μας, δεόν ἐν τῇ σφαίρᾳ ταύτῃ, νὰ θεωρηθῶσιν ὡς εἰσηγήσεις καὶ συστάσεις μόνον, καὶ ὡς ὑποκείμεναι τῇ κρίσει τῶν καθεστωτικῶν τῆς Ἐκκλησίας ἀρχῶν.

362. Θὰ ἦτο εὐχερὲς, ὅπως ἀσχοληθῶμεν πρῶτον μὲ τὸ ζήτημα τῆς ἀναθεωρήσεως τοῦ Θεμελιώδους Νόμου. Κατεστήσαμεν ἤδη τοῦτο εὐκρινές, ὅτι δὲν φρονοῦμεν ὅτι ἀναθεώρησις θὰ συνεπήγετο διατάραξιν τοῦ θεμελιώδους χαρακτήρος, τὸν ὁποῖον τὸ Πατριαρχεῖον προσέλαβε διὰ μέσου τῶν ἱστορικῶν διαμορφώσεων τῶν τεσσάρων τελευταίων αἰώνων. Οὕτε, τῷ ὄντι, ἐγένετο οἰαδήποτε οὐσιώδης πρὸς τοῦτο ἀξίωσις ὑπὸ τῆς ἐγ-

χωρίου κοινότητος. Τὰ πλείστα τῶν σημείων, ἐν τοῖς ὁποίοις ὁ Θεμελιώδης Νόμος χρήζει ἀναθεωρήσεως εἶναι ζητήματα τύπου καὶ λεπτομερείας.

363. Τὸ μᾶλλον οὐσιώδες ζήτημα εἶναι τὸ τῆς ἐθνικότητος τοῦ Πατριάρχου, τῶν Ἐπισκόπων καὶ τῶν μελῶν τῆς Ἀδελφότητος. Ὅπως ὁ νόμος ἵσταται ἐπὶ τοῦ παρόντος, εἶναι ὅλοι Ἕλληνες τὸ γένος, ἀλλ' ἀπαιτεῖται ὅπως ὅλοι ὧσιν Ὁθωμανοὶ ὑπήκοοι ἐκ γενετῆς. Εἰς τὸ μέλλον, συμφώνως τῇ ἀπόφει, ἣν ἐξεφράσαμεν, τὰ μέλη τῆς Ἀδελφότητος φυσιολογικῶς θὰ ἐξηκολούθουν ἐτι ἀντλούμενα κυρίως ἐξ Ἑλληνικῶν πηγῶν, ἀλλὰ φρονοῦμεν, ὅτι ὅλοι ὅσοι ἐπιθυμοῦσι νὰ καταταχθῶσιν ἐν τῇ Ἀδελφότητι καὶ ὅλοι ὅσοι ἀναλαμβάνουσι κατοικίαν ἐν Παλαιστίνῃ ὡς μέλη αὐτῆς, ἐὰν δὲν εἶναι ἤδη Παλαιστινιακῆς ὑπηκοότητος, δεόν ν' ἀπαιτῆται παρ' αὐτῶν, ὅπως ἐγγραφῶσιν ὡς Παλαιστίνιοι ὑπήκοοι. Εἶναι μέρος τοῦ Status Quo, ὅτι τὰ μέλη τῆς Ἀδελφότητος δεόν νὰ ὦσι τῆς ἰδίας ὑποτελείας ὡς καὶ ἡ ἐγχώριος Ὀρθόδοξος κοινότης. Φρονοῦμεν, ὅτι τοῦτο δεόν νὰ μὴ ἐνοχληθῇ. Δὲν θὰ ἦτο ἐπιθυμητόν, ὅπως ἡ Ἀδελφότης μετατραπῇ εἰς ξενικὸν σωματεῖον, τὸ ὅποιον ἀναποφεύκτως θὰ ἔτεινε ὅπως ὑπαχθῇ ὑπὸ τὴν προστασίαν ξένης τινὸς Κυβερνήσεως, ἰδίως μάλιστα καθ' ὅσον ἡ περίπτωσις αὕτη θὰ ἔτεινε εἰς τὴν ἐνίσχυσιν τοῦ ἀποκλεισμοῦ διὰ τὸν ὅποιον ἡ ἐγχώριος Ὀρθόδοξος κοινότης παραπονεῖται πρὸς πολλοῦ. Ἐὰν ὁ περιορισμὸς οὗτος τεθῇ ἐπὶ τῆς χορείας τῆς Ἀδελφότητος, δὲν θὰ καταστῇ ἀναγκαῖον, ὅπως ἐπιβληθῇ οἰοσδήποτε ὅρος, ἀναφορικῶς πρὸς τὴν ἐθνικότητα τῶν Πατριαρχῶν καὶ Ἐπισκόπων.

364. Ἐκ τοῦ ἄλλου φρονοῦμεν, ὅτι δεόν νὰ ὑπάρχῃ νομοθετικὴ δήλωσις τοῦ εἰδικοῦ δικαιώματος παραδοχῆς τῶν μελῶν τῆς ἐγχωρίου κοινότητος, ὡς μελῶν τῆς Ἀδελφότητος. Ἡ δήλωσις, τὴν ὁποίαν εἰσηγήθημεν ἀκολουθεῖ, κατὰ τὸ ἐνόν, τὴν φρασολογίαν τῆς ἐπιτῆμου δηλώσεως τῆς γενομένης ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου Ἱεροθέου τῷ 1875. Ἐπὶ σκοπῇ ἐν τούτοις συγκερασμοῦ οἰωνδήποτε ἐνδοιασμῶν ἐκ μέρους τῆς Ἀδελφότητος ὅτι ὑπάρχει πρόθεσις μεταβολῆς τοῦ ἱστορικοῦ αὐτῆς χαρακτῆρος, καὶ χάριν ὑποβοηθήσεως ἀρμονικῆς συνεργασίας ἐν τῇ ἀποδοχῇ τοῦ ἐντοπίου στοιχείου, προσεθέσαμεν τὸν σπουδαῖον ὅρον, ὅτι τὸ ἐπιτόπιον δικαίωμα παραδοχῆς θὰ ὑπόκειται εἰς τὸν ἱστορικὸν τοῦτον χαρακτῆρα καὶ θὰ εἶναι τοιαύτης ἐκτάσεως ὥστε νὰ μὴ ἐξασθενῇ τοῦτον οὐσιωδῶς. Ἡ γνώμη μας εἶναι, ὅτι δεόν νὰ μὴ τεθῇ ρητὸν ὅριον ἐπὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν πρὸς παραδοχὴν μελῶν τοῦ ἐντοπίου πληθυσμοῦ, ἀλλ' ὅτι νὰ γίνωνται παραδεκτὰ εἰς πραγματικὴν καὶ ἐκτιμητὴν ἑκτασιν.

365. Τὸ ἄλλο λίαν σημαντικὸν ζήτημα πρὸς διευθέτησιν ἐν τῇ Θεμελιώδει Νόμῳ εἶναι τὸ δικαίωμα τοῦ Πατριάρχου νὰ ἐξελέγῃ τὴν σύνθεσιν τῆς Συνόδου. Ἐξηγήσαμεν, ὅτι καὶ ἡμεῖς αὐτοὶ δὲν νομίζομεν, ὅτι οἱ ὅροι τοῦ Θεμελιώδους Νόμου, ἀκριβῶς διερμηνευόμενοι, δίδουσι πρὸς τὸν Πατριάρχην τοιοῦτον δικαίωμα. Νομίζομεν ὅμως, ὅτι ἐν πάσῃ περιπτώσει δεόν νὰ ληφθῇ φροντίς, ὅπως ἐν τῇ μέλλοντι τὸ δικαίωμα τοῦτο μένῃ οὐχὶ εἰς τὸν Πατριάρχην μόνον, ἀλλ' εἰς τὸν Πατριάρχην ἐν Συνόδῳ. Προσέτι, ἐννοοῦμεν, ὅτι κατὰ τὸ ἐγχώριον ἔθιμον, ὅλοι οἱ Ἐπίσκοποι εἶναι ἐξ ὀφφικίου (ex officio) μέλη τῆς Συνόδου, καθὼς καὶ ὅλοι οἱ Μητροπολίται, τῶν τελευταίων δικαιουμένων νὰ καλῶνται ἐπὶ ζητημάτων σπουδαιότητος. Νομίζομεν, ὅτι ὁ κατὰ συνήθειαν οὗτος κανὼν δεόν νὰ συμπεριληφθῇ ἐν τῇ Θεμελιώδει Νόμῳ.

366. Ἄτερον συνεπαγόμενον ζήτημα ἐν τῇ ἀναθεώρῳ τοῦ Θεμελιώδους Νόμου εἶναι τὸ ζήτημα τῆς ἐκλογῆς τῶν Μητροπολιτῶν. Τὸ ἐγχώριον ἔθιμον λέγεται νὰ εἶναι, ὅτι ἡ ἐγχώριος κοινότης προβαίνει εἰς σύστασιν τινα διὰ Μασμπατὰ καὶ ὅτι ἐὰν

είναι ικανοί νὰ συμφωνήσωσιν ἐπὶ καταλλήλου τινὸς προσώπου, ἢ πρόβλησις αὐτῶν γίνεται δεκτὴ ὑπὸ τῆς Συνόδου, παραλειπομένων ὅλων τῶν ἄλλων διατυπώσεων. Αἱ διατάξεις τοῦ Θεμελιώδους Νόμου ἐν τούτοις, αἱ ὁποῖαι κατὰ τὴν περίπτωσιν ταύτην ἀκολουθοῦσι τὰς ἐν ἰσχύϊ τοιαύτας τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, δὲν ἀναφέρουσι τὸ ἔθιμον τοῦτο. Κανονικῶς φαίνεται ἤδη νὰ εἶναι ὁ γενικὸς κανὼν, ὅτι οἱ Ἐπίσκοποι δὲν ἐκλέγονται ὑπὸ τοῦ λαοῦ, ἀλλὰ προαιροῦνται ὑπὸ Ἐπισκοπικῆς Συνόδου. Αἱ δύο μόναι ἐξαιρέσεις τοῦ κανόνος τούτου εἶναι αἱ Ἐκκλησιαί Κύπρου καὶ Ρουμανίας. Δὲν ὑπάρχει ὅμως τίποτε εἰς τὸ τοπικὸν ἔθιμον, τὸ ὁποῖον νὰ εἶναι ἀσυμβίβαστον πρὸς τὸν κανονικὸν τοῦτον ὅρον καί, ἀφοῦ ὁ Πατριάρχης φαίνεται, ὅτι ἔδωκε τὴν ἔγκρισιν αὐτοῦ εἰς τὸ ἔθιμον τοῦτο, ἐν τῇ ἀπαντήσῃ αὐτοῦ πρὸς τὴν Μετριοπαθεῖ Μερίδα, ὑπεβάλομεν τροποποίησιν προοριζομένην, ὅπως δώσῃ νομοθετικὴν ἰσχὴν εἰς τὸ τοπικὸν τοῦτο ἔθιμον. Δὲν συνεστήσαμεν ἐν τούτοις τίποτε ὥς πρὸς τὴν φύσιν τῆς ἐκλεκτικότητος τῶν Ἐπισκόπων δι' ἀμφισβητησίμου ἐκλογῆς.

367. Δύο ἀκόμη σημεία, ἐπὶ τῶν ὁποίων ὁ Θεμελιώδης Νόμος χρηεῖ συμπληρώσεως εἶναι:

- 1) Τὸ δικαίωμα τῆς Συνόδου τοῦ ἐκπονεῖν «Ἐσωτερικοὺς Κανονισμοὺς».
- 2) Ἐκθρόνισις Πατριαρχῶν.

Πρῶτον, ὡς πρὸς τὴν ἐκπόνησιν κανονισμῶν — ὁ παρὼν Θεμελιώδης Νόμος εἶναι διττῶς ἀδιύλιστος καὶ ἀτελής. Ἐχει ἀνάγκην συμπληρώσεως διὰ κανονισμῶν ἐπεξεργαζομένων τὰς βασικὰς αὐτοῦ ἀρχὰς καὶ ἰδίως καθορίζοντων τὰς συνταγματικὰς σχέσεις μεταξὺ Πατριάρχου καὶ Συνόδου. — Ὑπεβάλομεν συνεπῶς σχετικὴν διάταξιν πρὸς τοῦτο.

368. Ὡς πρὸς τὰς Πατριαρχικὰς ἐκθρονίσεις, δὲν φρονοῦμεν, ὅτι ἡ Ἐντολοδόχος Κυβέρνησις πρέπει ν' ἀκολουθήσῃ τὸ Τουρκικὸν προηγούμενον, νομοθετοῦσα ἡ ἰδία ἀναφορικῶς πρὸς τὴν ἐκθρόνισιν τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ ἐκθρόνισις αὕτη δέον, κατὰ κανονικὴν πορείαν, ν' ἀκολουθήσῃ τὴν καταδίκην Πατριάρχου ὑπὸ κανονικοῦ δικαστηρίου διὰ κανονικὸν παράπτωμα. Νομίζομεν, ὅτι εἶναι διὰ τὴν Σύνοδον τὴν ἰδίαν νὰ ἐκπονήσῃ κανονισμοὺς καθορίζοντας τὸν νόμον τῆς Ἐκκλησίας ὡς πρὸς τὸ ζήτημα τοῦτο, νομίζομεν ὅμως συγχρόνως, ὅτι εἶναι καθήκον τῆς Ἐντολοδόχου Κυβερνήσεως νὰ προστατεύσῃ τὰ συμφέροντα τῆς ἐγχωρίου κοινότητος. Φαίνεται νὰ ὑπάρχῃ γενικὸν τι δικαίωμα ἐκθρονίσεως ἐκτὸς τοῦ τοῦ κανονικοῦ παραπτώματος, ἐπὶ τῇ βάσει ἀμελείας ἢ ἀνικανότητος πρὸς ἐκπλήρωσιν τῶν καθηκόντων τοῦ αξιώματος. Ἡ ἐγχώριος κοινότης ἠξίωσε πάντοτε ὅτι, ἐπειδὴ λαμβάνει μέρος εἰς τὴν ἐκλογὴν Πατριάρχου, ὁ Πατριάρχης δὲν πρέπει νὰ ἐκθρονίζεται ἐπὶ τῶν βάσεων τούτων, ἀνευ τῆς συναινέσεως αὐτῆς. Νομίζομεν, ὅτι ἡ ἀξίωσις αὕτη δέον νὰ ὑποστηρικθῇ, καὶ ὅτι τὸ δικαίωμα τῆς Συνόδου τοῦ νομοθετεῖν δέον νὰ ὑπόκῃται εἰς τὴν ἀρχὴν ταύτην.

369. Τὸ σπουδαιότερον μέρος τοῦ ἀναθεωρηθέντος καὶ συμπληρωθέντος νόμου, τὸν ὁποῖον ὑπεβάλομεν, εἶναι ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἀσχολεῖται μὲ τὴν οὐσίαν καὶ τὰς ἐξουσίας τοῦ Μικτοῦ Συμβουλίου. Εἰς οἰασδήποτε προτάσεις προβῶμεν ἐπὶ τοῦ κεφαλαίου τούτου, αὐταὶ ἐπηρεάζονται κατ' ἀνάγκην μεγάλως ὑπὸ τῆς οἰκονομικῆς καταστάσεως. Οἰονδήποτε πρὸς δυνάμενον νὰ τεθῇ εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ Μικτοῦ Συμβουλίου, θὰ εἶναι νῦν συγκριτικῶς μικρόν. Μέχρι τοῦδε μία τῶν μεγαλειτέρων ἀτελειῶν ἐν τῇ βίῃ τοῦ Πατριαρχείου ὑπῆρξεν, ὅτι ἡ λαϊκὴ κοινότης ἦτο τελείως ἐξηρητημένη ἐξ αὐτοῦ. Ἀπὸ τὸ Πατριαρχεῖον ἐλάμβανε τὰ σχολεῖά της, τὰς ἐκκλησίας της, τοὺς μισθοὺς τοῦ ἐνοριακοῦ.

της κλήρου καὶ τὰς ἐλεημοσύνας της, αἱ ὁποῖαι, ἐν Ἱερουσαλὴμ, ὑπῆρξαν λίαν ἐκτετα-
μένα. Πρέπει νὰ γίνη δῆλον, ὅτι εἰς τὸ ἐξῆς ἡ κοινότης δέον ἐν τινι μέτρῳ νὰ ἐξαρτά-
ται ἀφ' ἑαυτῆς καὶ ἐπὶ τῶν ἰδίων αὐτῆς αὐτορρυθμίων συνδρομῶν. Ὡς πρὸς τὰς τοῦ Πα-
τριαρχείου ἀφιερώσεις, αὗται ἡλαττώθησαν ἤδη ἐπαισθητῶς. Αἱ ἀφιερώσεις αὗται πρέπει,
κατὰ τὴν γνώμην μας, νὰ θεωρῶνται πρωτίστως ὡς ἀφιερώσεις τοῦ Παναγίου Τάφου. Ἡ
κοινότης ἐν τούτοις, ἐκ συνηθείας καὶ κατ' ἀρχήν, δικαιούται ν' ἀπαιτήσῃ, ὅπως τὸ λογι-
κὸν περίσσευμα ἐκ τῆς ἀφιερωμένης ταύτης περιουσίας διατίθεται ὑπὲρ τῶν θρησκευτι-
κῶν καὶ φιλανθρωπικῶν ἀναγκῶν τῆς κοινότητος, συμπεριλαμβανομένης τῆς ἐκπαιδεύσεως.
Ἡ Τουρκικὴ Διάταξις ἡ ἐκχωροῦσα ἐν τρίτον ἐκ τῶν γενικῶν προσόδων πρὸς τὸν σκοπὸν
τοῦτον εἶναι, κατὰ τὴν γνώμην μας, (ἐγκρίσει εἰδικῆς τινος τροποποιήσεως) εὐχερὲς καὶ
πρακτικὴ ἔκφρασις τῆς ἀρχῆς ταύτης.

370. Ὅσον ἀφορᾷ τὰ καθήκοντα τοῦ Μικτοῦ Συμβουλίου, εἴμεθα τῆς γνώμης,
ὅτι δέον ἀφ' ἑνὸς νὰ ἔχῃ ὠρισμένην τινὰ διοικητικὴν ἀρμοδιότητα. Φρονοῦμεν ὅμως ἐπίσης
ὅτι δέον νὰ ἔχῃ γενικὸν συνταγματικὸν σκοπὸν. Δέον νὰ χρησιμεύῃ ὡς τὸ γενικὸν συν-
ταγματικὸν ὄργανον τῆς ἐγγχωρίου κοινότητος, ἵνα προβαίνει εἰς παραστάσεις, ὡς πρὸς
τὰ συμφέροντα καὶ τὰς φιλοδοξίας αὐτῆς. Αἱ ἐξουσίαι αὐτοῦ δέον νὰ καθορισθῶσι, τὸ δι-
καίωμα ὅμως αὐτοῦ, ὡς πρὸς τὰς πράξεις, δέον νὰ εἶναι γενικὸν καὶ ἀπεριόριστον.

371. Ὡς πρὸς τὴν καθωρισμένην αὐτοῦ ἀρμοδιότητα, ὁ σπουδαιότερος αὐτοῦ
κύκλος δέον νὰ εἶναι ὁ τῆς ἐκπαιδεύσεως. Δὲν φρονοῦμεν ὅτι πρέπει νὰ ἐνδιαφέρεται δι'
ἐκκλησιαστικὰς ὑποθέσεις, ὡς διαλαμβάνεται ἐν τῇ Τουρκικῇ Διατάξει, οὔτε τὸ νομιζομεν
σῶμα κατάλληλον ὅπως φροντίζει περὶ οἰκιακῶν ἐπιχορηγήσεων διὰ τοὺς πτωχοὺς τῆς
Ἱερουσαλὴμ. Ἡ διαχείρισις τῶν οἰκιακῶν ἐπιχορηγήσεων πρὸς τοὺς πτωχοὺς τῶν Ἱερο-
σολύμων πρέπει, κατὰ τὴν γνώμην μας, νὰ μεταβιβασθῇ πρὸς τὸ Τοπικὸν τῶν Ἱεροσο-
λύμων Συμβούλιον, καὶ ποσὸν τι, μὴ ὑπερβαίνον ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἀφιερῶνται ἐπὶ τοῦ
παρόντος πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον, τεθῇ εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ Τοπικοῦ Συμβουλίου.

372. Φρονοῦμεν ἐν τούτοις, ὅτι μέχρι σημείου τινός, ὁ ἐνοριακὸς κλήρος, διὰ
τὴν κατάστασιν τοῦ ὁποίου ἡ κοινότης τόσον βαθέως ἐνδιαφέρεται, δέον νὰ εὐρίσκηται
ἐντὸς τοῦ σκοποῦ του. Οἱ μισθοὶ τοῦ ἐνοριακοῦ κλήρου, κατὰ τὴν γνώμην μας, ἐπεβάρυνον
τὸ τρίτον τῶν Πατριαρχικῶν προσόδων, τὸ ὁποῖον ἡ Τουρκικὴ Διάταξις τοῦ 1910 ἔθεσεν
εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ Μικτοῦ Συμβουλίου. Προτιθέμεθα ἤδη νὰ ἐπιβάλωμεν τὴν πληρω-
μὴν τῶν μισθῶν τῶν ἐνοριακῶν ἱερέων ἐπὶ τῶν προσόδων τοῦ Μικτοῦ Συμβουλίου, ἀλλ'
εἰς ἀνταπόδοσιν ν' ἀπαλλάξωμεν τοῦτο τῆς διανομῆς ἐνοικίων, ἡ ὁποία δέον νὰ εἶναι
εἰδικὴ ἐπιχορήγησις γενομένη ὑπὸ τοῦ Πατριαρχείου πρὸς τὸ Τοπικὸν Συμβούλιον Ἱε-
ροσολύμων.

373. Ὅσον ἀφορᾷ τὴν σύνθεσιν τοῦ Συμβουλίου, εἴμεθα λίαν εὐκρινεῖς, ὅτι
δέον νὰ ὑπάρχῃ λαϊκὴ πλειοψηφία. Ἰσόμετρον Συμβούλιον μετὰ προεδρικῆς νικώσης πῆ-
φου δὲν εἶναι ὄργανον ἀποτελεσματικὸν πρὸς τὸν σκοπὸν ἀντιπροσωπεύσεως τοῦ λαοῦ,
ἰδίως μάλιστα ἐνεκα τῶν γενικῶν συνταγματικῶν καθηκόντων, τὰ ὁποῖα προτιθέμεθα ν'
ἀναθέσωμεν εἰς τὸ Μικτὸν Συμβούλιον. Πρὸς τούτοις, τοιοῦτον Συμβούλιον δὲν θὰ ἡδύ-
νατο νὰ ἐκλεγῇ διὰ συστήματος περιτροπῆς. Τὸ Συμβούλιον δέον εἰς πᾶσαν ἐποχὴν νὰ
περιλαμβάνῃ ἀντιπροσώπους ὁλοκλήρου τῆς ἐγγχωρίου κοινότητος. Οἱ ἀριθμοὶ τοῦ Συμ-
βουλίου δέον νὰ κρίνονται ἐκ τῆς ἀνάγκης παραχωρήσεως ἀντιπροσώπου δι' ἐκάστην
ἐπαρχίαν ἢ κέντρον, εἰς τὸ ὁποῖον ὑπάρχει οὐσιώδης Ὀρθόδοξος πληθυσμός. Προτείνομεν
θθεν, ὅτι τὸ Συμβούλιον δέον ν' ἀποτελεῖται ἐκ πέντε ἐκκλησιαστικῶν μελῶν, συμπερι-

λαμβανομένου τοῦ Πατριάρχου ὡς Προέδρου τοῦ Συμβουλίου, καὶ δέκα λαϊκῶν μελῶν ἐπτά ἐκ Παλαιστίνης καὶ τριῶν ἐκ πέραν τοῦ Ἰορδάνου. Πρὸς τὸν σκοπὸν τῶν Ὑπεριορδανείων μελῶν, χωριστὴ τοπικὴ νομοθεσία θὰ ἦτο ἀναγκαία.

374. Προτείνομεν, ὅτι ἐκλέκτορες τῶν διαφόρων ἐκλογικῶν περιφερειῶν δεόν νὰ εἶναι (ἐγκρίσει εἰδικῶν τινων ἐπιτοπίων τροποποιήσεων) τὰ μέλη τῶν Τοπικῶν Συμβουλίων καὶ οἱ Ὁρθόδοξοι Μουκτάρηδες τῶν ἐξαρτωμένων χωρίων.

375. Ἐξαρτῶμενον παρὰ τοῦ Μικτοῦ Συμβουλίου καὶ στενῶς συνδεδεμένον μετ' αὐτοῦ δεόν νὰ ὑφίσταται σύστημα Τοπικῶν Συμβουλίων, προεδρευομένων ὑπὸ τῶν Μητροπολιτῶν, ἢ τῶν τοπικῶν ποιμαντικῶν ἀντιπροσώπων, εἰς τὰ ὁποῖα θ' ἀνατίθεται (τῷ ἐλέγχῳ τοῦ Μικτοῦ Συμβουλίου) ἡ ἐπιμέλεια τῶν τοπικῶν συμφερόντων τῆς Ὁρθοδόξου κοινότητος.

376. Συνετάξαμεν θεσπίσματα ἐγκαθιστώντα τὸ σύστημα τοῦτο μετὰ λεπτομερειῶν κᾶνονισμῶν ἐν προσαρτήματι, τὰ ὁποῖα θὰ ὑπόκεινται εἰς μεταλλαγὴν ὑπὸ τοῦ Μικτοῦ Συμβουλίου, ὅταν τοῦτο ἔλθῃ ἐν τῇ ζωῇ.

377. Ἀναφορικῶς πρὸς τὰς ἀξιώσεις τὰς γενομένας ὑπὸ τῶν δύο Μερίδων ὡς πρὸς τὰ Ἐκκλησιαστικὰ Δικαστήρια, νομίζομεν ὅτι, μία πλήρης ἐξέτασις εἶναι ἀναγκαία, φρονοῦμεν ὅμως, ὅτι ἡ ἐξέτασις αὕτη δεόν ν' ἀναληφθῇ ὑπὸ τῆς Συνόδου καὶ τοῦ Μικτοῦ Συμβουλίου ἐνεργούντων ἀπὸ συμφώνου. Δεόν νὰ ἐπεξεργασθῶσι σχέδιόν τι διὰ τὴν ἀναδιοργάνωσιν τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Δικαστηρίων καὶ διὰ τὸν νόμον καὶ τρόπον ἐνεργείας τὸν ἐφαρμοζόμενον ἐν αὐτοῖς, δεόν δ' ἐπίσης νὰ μελετήσωσι τὸ ζήτημα τῆς δημοσιεύσεως τοῦ νόμου τούτου καὶ τοῦ τρόπου τῆς τακτικῆς ἢ καταλλήλων τούτων ἐπιτομῶν εἰς τὴν Ἀραβικὴν γλῶσσαν.

378. Λυπούμεθα μὴ ὄντες ἱκανοὶ νὰ συστήσωμεν ἀποτελεσματικόν τι φάρμακον διὰ τὴν ἀτυχὴ τῶν πραγμάτων κατάστασιν τὴν ἐπικρατοῦσαν ἐν τῇ Ἐπισκοπῇ Ναζαρέτ, πρὸς πρόληψιν ὅμως παρομοίων ἀνωμαλιῶν ἐν τῷ μέλλοντι, προτείνομεν ὅπως ἡ ἐκλογὴ ποιμαντικῶν Μητροπολιτῶν τούντεῦθεν ὑπόκειται τῇ ἀναγνωρίσει τῆς Κυβερνήσεως.

Β'. Συμπερασματικαὶ παρατηρήσεις.

379. Τὸ πρόβλημα, τὸ ὁποῖον ἔχομεν νὰ ἐξετάσωμεν εἶναι ἀποφῆς εὐρέως διαδεδομένου κινήματος, τὸ ὁποῖον ἐξακολουθεῖ προχωροῦν ἐπὶ τινὰς ἤδη γενεάς, ἥτοι κίνημα διεκδικήσεως τῆς ἐθνικῆς ἢ φυλετικῆς συναισθήσεως εἰς διαφόρους χώρας συμπεριλαμβανομένης καὶ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας ἐν τῇ Ἑγγύς Ἀνατολῇ. Πρὸ ἑκατὸν καὶ εἴκοσι ἐτῶν ἡ Ἑλληνικὴ ὑπεροχὴ ἦτο σχεδὸν ἀπεριόριστος εἰς ὅλας τὰς Ὁρθοδόξους χώρας τῆς Ἀνατολῆς. Οἱ τοπικοὶ πληθυσμοὶ διεξεδίκησαν ἤδη πανταχοῦ ἑαυτοὺς καὶ τὸ Πατριαρχεῖον Ἱεροσολύμων εἶναι νῦν ὁ μόνος κλάδος τῆς Ἐκκλησίας, ἐν τῷ ὁποίῳ εὐρίσκομεν ὑπερτεροῦντα Ἑλληνικὸν κλῆρον ἀφ' ἑνός, καὶ ἐξαρτῶμενον πληθυσμὸν ἄλλης φυλῆς καὶ γλώσσης ἀφ' ἑτέρου.

380. Εἰσηγγήσαντο πρὸς ἡμᾶς, ὅπως συνοδεύσωμεν τὰς διασκέψεις ἡμῶν δι' ἐρεῦνης τῆς ἱστορίας τῆς παραλλήλου διαμορφώσεως ἐν τῷ Πατριαρχεῳ Ἀντιοχείας, δ-

που ἡ ὑπεροχὴ Ἑλληνικῆς Ἐπισκοπῆς ἐπὶ Ἀραβικοῦ πληθυσμοῦ ἐξετοπίσθη ἐπιτυχῶς. Δὲν ἠσθάνθημεν ἐν τούτοις ἑαυτοὺς δικαιολογημένους ὅπως ἐπεκτείνωμεν οὕτω τὸν σκοπὸν τῶν ἀνακρίσεων ἡμῶν. Οἱ ὁροὶ τοῦ Πατριαρχείου Ἀντιοχείας ἦσαν ἐξαιρετικοῦ χαρακτήρος. Ἐκεῖνοι τοῦ Πατριαρχείου Ἱεροσολύμων εἶναι ἔτι περισσότερον ἐξαιρετικοῦ χαρακτήρος. Καθορίζονται διὰ τῆς ὑπάρξεως ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ μοναδικοῦ ἱστορικοῦ καθιδρύματος, τῆς Ἀδελφότητος τοῦ Παναγίου Τάφου. Μία ἄλλη εἰσῆγγελσις τὴν ὁποίαν ἐθεωρήσαμεν καθήκον νὰ ἐξετάσωμεν ἦτο ἡ εἰσῆγγελσις, ὅτι λύσις ἡδύνατο ν' ἀναζητηθῇ ἐν τῷ χωρισμῷ τοῦ σώματος τούτου ἀπὸ τῆς τοπικῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς ἰδρύσεως αὐτοῦ ὡς ἀνεξαρτήτου καθιδρύματος ἐπιφορτιζομένου τὴν φύλαξιν τῶν Προσκυνημάτων. Δὲν νομιζόμεν ἐν τούτοις, ὅτι τοιαύτη λύσις θὰ ἦτο εὐπρόσδεκτος εἰς οἰονδήποτε ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ στοιχείον. Ἡ ἐγγύριος Κοινότης λατρεῦει τὴν συνάφειαν αὐτῆς μετὰ τῶν κεντρικῶν Προσκυνημάτων τοῦ Χριστιανισμοῦ. Θὰ ἐθεώρουν μετὰ πλήρους ἀποστροφῆς τὴν ἰδέαν τοῦ χωρισμοῦ τοπικῆς Ἐκκλησίας καὶ Προσκυνημάτων καὶ τὴν παράδοσιν τῆς διαφυλάξεως αὐτῶν εἰς καθ' ὁλοκληρίαν ξένον σωματεῖον. Ὁμοίως, ἡ Ἀδελφότης θὰ ἐθεώρει οὐχὶ μετ' εὐαρεσκείας τὴν ἰδέαν, ὅπως τὸ Πατριαρχεῖον ἀπογυμνωθῇ τοῦ ποιμνίου αὐτοῦ καὶ μετατραπῇ εἰς ἀπλοῦν Μοναστήριον. Δὲν θὰ ἦτο δυνατόν, ὅπως ἡ κεφαλὴ τοιούτου Μοναστηρίου ἡδύνατο ἐπίσης νὰ εἶναι καὶ κεφαλὴ ἀνεξαρτήτου τοπικῆς Ἐκκλησίας. Ἀμφότερα, τὸ τε Μοναστήριον καὶ τὸ ποιμνιον, εἶναι ἀπαραίτητα καὶ ἀναποχώριστα στοιχεία τοῦ ἀρχαίου ἱστορικοῦ Πατριαρχείου.

381. Ὁ Ὁρθόδοξος τῆς χώρας πληθυσμὸς εἶναι πράγματι τὸ θῦμα ἀτυχοῦς τινος ἱστορικῆς διαμορφώσεως. Αὕτη εἶναι ἡ ἀντίθετος ὄψις τῆς προνομιούχου θέσεως αὐτοῦ ὡς κατοίκου χώρας, ἣτις εἶναι τὸ ἱστορικὸν κέντρον τοῦ Χριστιανισμοῦ. Ἡ ἱστορικὴ αὕτη διαμόρφωσις δὲν δύναται ν' ἀναστραφῇ. Πᾶν ὅ,τι δύναται νὰ ἐλπίζεται εἶναι, ὅπως τ' ἀποτελέσματα τῆς διαμορφώσεως ταύτης μετριασθῶσιν. Ἡ θέσις τοῦ ἐντοπίου πληθυσμοῦ, ὡς πνευματικῶς ὑποτελοῦς εἰς κλῆρον ξένον πρὸς αὐτὸν εἰς φυλὴν καὶ γλῶσσαν, εἶναι τοιαύτη, ὥστε κατ' ἀνάγκην δέον νὰ προκαλῇ τὴν συμπάθειαν. Τὴν θέσιν ταύτην ἐζητήσαμεν νὰ μετριάσωμεν ἀποπειρώμενοι, ὅπως ἐξασφαλίσωμεν διὰ τὴν ἐγγύριον κοινότητα καὶ, ὡς φύσεως συνεταιρισμοῦ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἐκχωροῦντες αὐτῇ ἰδιαιτέραν σφαῖραν διαχειρίσεως καὶ προμηθεύοντες αὐτῇ συνταγματικὸν ὄργανον διὰ τὴν ἐκδήλωσιν, ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρόν, τῶν ἀναγκῶν καὶ συμφερόντων αὐτῆς. Προτιθέμεθα, ὅπως δώσωμεν νομοθετικὴν ἔκφρασιν εἰς τὸ παραδεκτὸν δικαίωμα αὐτῆς ἐν τῇ χορείᾳ τοῦ ἀρχαίου σωματείου, τὸ ὁποῖον ἀρχεῖ τῆς Ἐκκλησίας, καὶ θέσωμεν τὸν ἐνοριακὸν κλῆρον, διὰ τὸν ὁποῖον ἰδιαιτέρως ἐνδιαφέρεται, ὑπὸ τὴν ἰδίαν αὐτῆς φροντίδα. Ὁ συνταγματικὸς μηχανισμὸς, τὸν ὁποῖον προτιθέμεθα οὕτω νὰ ἐγκαταστήσωμεν, θὰ ἔχῃ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ φυσιολογικὴν διαμόρφωσιν, καί, ἐν καιρῷ, θὰ τείνῃ νὰ ἐγκαταστήσῃ φυσιολογικὴν συναρμογὴν μεταξὺ τῶν δύο ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ στοιχείων.

382. Θὰ ἠθέλομεν ἐπὶ τούτῳ νὰ ὑποδείξωμεν μετ' ἐμφάσεως τὴν ἀνάγκην, ὅπως ἡ τοπικὴ κοινότης μάθῃ νὰ ἐξαρτᾶται ἀφ' ἑαυτῆς. Ἀκολουθοῦσα τὴν προσπάθειαν, ὅπως ἐξασφαλίσῃ δι' ἑαυτὴν μεγαλειτέραν μερίδα ἐν τοῖς μονίμοις ἀφιερώμασι τῆς Ἐκκλησίας, εἶναι ὡς νὰ βαδίζῃ ἐπὶ κιβδήλου γραμμῆς. Ἡ ὑγεία τῆς τοπικῆς Ἐκκλησίας δέον νὰ στηρίζεται ἐπὶ τῶν ἰδίων αὐτῆς αὐθορμητῶν προσπάθειων.

383. Θὰ ἐπεθυμοῦμεν ἐπίσης, ὅπως ὑποδείξωμεν μετ' ἐμφάσεως τὴν ἀνάγκην συνεργασίας μεταξὺ τῶν δύο τῆς Ἐκκλησίας στοιχείων. Ἀπαλλαγὴ τῶν σημερινῶν ἀνησυχιῶν τῆς δὲν δύναται νὰ ζητηθῇ διὰ λύσεως βιαίως ἐπιβληθησομένης. Συνεργασία τοιαύτη

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

«Α».

Ἀξιώσεις τοῦ Συνεδρίου τῆς Κάϊφας.

«Β».

Ἀξιώσεις τῆς Μετριοπαθοῦς Μερίδος.

«Γ».

Ὑπόμνημα ὑποβληθὲν ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου « περὶ τοῦ Μοναχικοῦ Χαρακτῆρος τῆς διοικήσεως τῆς Ἑλληνορθοδόξου Ἐκκλησίας Ἱεροσολύμων ».

«Δ».

Νομοσχέδιον πρὸς ἀναθεώρησιν καὶ συμπλήρωσιν τοῦ Θεμελιώδους Νόμου τοῦ Ὁρθοδόξου Πατριαρχείου.

«Ε».

Σχέδιον θεσπίσματος πρὸς ὑποβολὴν εἰς τὴν Κυβέρνησιν Ὑπεριορδανίας.

«Ζ».

Ἡ Τουρκικὴ Διάταξις τοῦ 1910 καὶ αἱ μεταγενέστεραι ἐπεξηγηματικαὶ Διατάξεις.

«Η».

Λεπτομέρειαι τοῦ Ὁρθοδόξου πληθυσμοῦ Παλαιστίνης.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ "Α".

ΑΞΙΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ ΤΗΣ ΚΑΪΦΑΣ.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ "Α".

ΑΞΙΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ ΤΗΣ ΚΑΪ-ΦΑΣ.

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΥ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΑΡΑΒΙΚΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ.

1. Ἡ ἀνάγκη τῆς ἀνασυστάσεως τοῦ Μικτοῦ Συμβουλίου: $2\frac{1}{3}$ νὰ εἶναι ἰθαγενεῖς ἄνδρες λόγιοι καὶ $1\frac{1}{3}$ ἐκκλησιαστικοί, ν' ἀκολουθῶσι τὸ ἴδιον σύστημα τοῦ Μικτοῦ Συμβουλίου Κων)πόλεως καὶ νὰ ἔχωσι τὴν αὐτὴν δικαιοδοσίαν (γενικὴν ἐποπτείαν κτημάτων, Βακουφίων, Σχολείων καὶ Ἐκκλησιῶν).
2. Σύστασις Θρησκευτικῶν Συμβουλίων ἐν ἐκάστη πόλει μὲ μέλη ἰθαγενῆ προεδρευόμενα ὑπὸ ἐκκλησιαστικοῦ.
3. Ν' ἀνοιγῇ Ἱερατικὴ Σχολὴ διὰ τοὺς ἰθαγενεῖς τοὺς ἐπιθυμοῦντας, ὅπως καταταχθῶσιν ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ ὑπηρεσίᾳ. Ἐὰν παρουσιασθῇ δυσκολία ἐπὶ τοῦ παρόντος, ἀποστολαί νὰ στέλλωνται εἰς τὰς Ἱερατικὰς Σχολὰς Ἀντιοχείας. Οἱ ἀπόφοιτοι οὗτοι νὰ ἔχωσι δικαίωμα προαγωγῆς εἰς τοὺς ἀνωτέρους βαθμοὺς τῆς Ἱερωσύνης.
4. Ν' ἀνοιγῶσι προκαταρκτικαὶ σχολαὶ εἰς ὅλα τὰ μέρη καὶ τρεῖς ἀνώτεραι σχολαί: μία ἐν Ὑπεριορδανίᾳ καὶ δύο ἐν Ἱεροσολύμοις καὶ Ἰόππῃ (εἰδικὰ οἰκήματα εἶναι διαθέσιμα) καθὼς καὶ ἐκκλησίου ὅπου χρειάζονται.
5. Οὐδείς Διάκονος ἢ Ἱερεὺς θὰ διορίζεται ἄνευ τῆς ἐγκρίσεως τοῦ Θρησκευτικοῦ Συμβουλίου τοῦ τόπου, εἰς τὸν ὅποιον θὰ διορισθῇ, πρέπει δὲ νὰ εἶναι καλῆς διαγωγῆς καὶ ὑποστῇ ἐξέτασιν Ἐκκλησιαστικοῦ Δικαίου καὶ τῆς Ἀραβικῆς γλώσσης. Ἐν τῇ περιπτώσει Ἐπισκόπου, ὅλα τὰ Θρησκευτικὰ Συμβούλια τὰ ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν αὐτοῦ δέον νὰ συμμετάσχωσιν εἰς τὰς ἐκλογάς. Ὅταν τύχῃ τῆς πλειοψηφίας τῶν Θρησκευτικῶν Συμβουλίων, τὸ Μικτὸν Συμβούλιον θὰ ἐγκρίνῃ τὴν ἐκλογὴν καὶ θὰ ζητῇ παρὰ τοῦ Πατριάρχου τὸν διορισμὸν του.
6. Νὰ ὁρισθῶσι μισθοὶ ἐπαρκεῖς διὰ τὰς ἀνάγκας τῶν ἰθαγενῶν ἱερέων καὶ νὰ πληρώνωνται αὐτοῖς ἐν καιρῷ.
7. Σύνταξις καταλόγου περιλαμβάνοντος τὰ ὀνόματα τῶν Ἱερέων τῆς Ἀγιοταφίτικῆς Ἀδελφότητος δεικνύοντος τοὺς βαθμοὺς τῆς Ἱερωσύνης. Οὐδείς

ἄλλος ἐκτὸς τοῦ ἙΑραβος ἰθαγενεὺς θὰ γίνεταί δεκτὸς ἐν τῇ Ἱερwsούνῃ ἄνευ τῆς ἐγκρίσεως τοῦ Μικτοῦ Συμβουλίου.

8. Οἰοσδήποτε ἐκ τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ σώματος, ὅστις δείξῃ κακὴν διαγωγὴν ἢ πράξῃ τι ὅπερ ἀντίκειται τῇ ἠθικῇ καὶ τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς κανόσι, θ' ἀναφέρεται πρὸς τὸ Μικτὸν Συμβούλιον, τὸ ὁποῖον θὰ ἀποφασίσῃ ἐὰν ὁ κατηγορούμενος θὰ δικασθῇ ὑπὸ θρησκευτικοῦ συμβουλίου συμφώνως πρὸς τοὺς κανόνας τῆς Ἐκκλησίας.

9. Πᾶς πνευματικὸς ἀρχηγὸς μὴ γινώσκων τὴν γλῶσσαν τοῦ ἔθνους παύεται ἐν τῷ ἅμα. Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ναζαρέτ ἐκλεγείς παρανόμως καὶ οὐχὶ συνωδὰ τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς καὶ πολιτικοῖς κανόσι ἔνεκα τῆς ἀγνοίας αὐτοῦ τῆς γλώσσης τοῦ ἔθνους, τὸ Συνέδριον παρακαλεῖ τὴν Κυβέρνησιν νὰ ζητήσῃ παρὰ τοῦ Πατριαρχείου τὴν ἄμεσον παῦσίν του πρὸς διευθέτησιν τῆς διενέξεως μεταξὺ τῶν κατόικων.

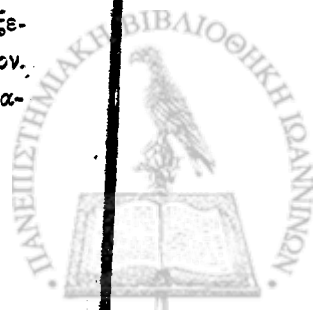
10. Οὐδεὶς πνευματικὸς ἀρχηγὸς θὰ διορίζεται εἰς τὰς κενὰς θέσεις καὶ ὁ ἀρχαιότερος τῶν ἰθαγενῶν ἱερέων θὰ εἶναι ὁ πνευματικὸς ἀρχηγός.

11. Ὁ Πατριάρχης δὲν πρέπει νὰ ἀντιπροσωπεύῃ τὴν Ὁρθόδοξον Κοινότητα εἰς ζητήματα πολιτικά, διοικητικά ἢ οἰκονομικά παρὰ τῇ Κυβερνήσει ἢ παρ' οἰκονομικοῦ σώματος, ἐκτὸς ἂν τὸ Μικτὸν Συμβούλιον ἐγκρίνῃ τοῦτο γραπτῶς. Προσέτι, ὁ Πατριάρχης δέον νὰ συνοδεύηται ὑπὸ δύο μὴ κληρικῶν μελῶν τοῦ ρηθέντος Συμβουλίου. Ὁ κανὼν οὗτος θὰ ἐφαρμόζεται καὶ εἰς τὰς ἐπαρχίας ἔνθα οὐδεὶς πνευματικὸς ἀρχηγὸς ἐπιτρέπεται ν' ἀντιπροσωπεύῃ τὴν κοινότητα εἰς οἰονδήποτε τῶν ρηθέντων ζητημάτων ἄνευ τῆς ἐγκρίσεως τοῦ θρησκευτικοῦ συμβουλίου καὶ τῇ συνοδείᾳ δύο τῶν μελῶν αὐτοῦ. Ἡ ἀπόφασίς αὕτη θὰ τεθῇ ἐν ἰσχύϊ προσωρινῶς μέχρις ὅτου συνέλθῃ τὸ δεύτερον Συνέδριον καὶ ἀποφασίσῃ περὶ τῆς μεταρρυθμίσεως ἢ μὴ τῆς ἀποφάσεως ταύτης.

12. Διοργάνωσις τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Δικαστηρίων, ἐκλογὴ ἀρμοδίων μελῶν, μετάφρασις τῶν ἐκκλησιαστικῶν κανόνων εἰς τὴν Ἀραβικὴν, καὶ κυκλοφορία αὐτῶν μεταξὺ τῶν κοινοτήτων.

13. Νὰ καταβληθῇ προσπάθεια, ὅπως συνέλθῃ γενικὸν Ἐκκλησιαστικὸν Συνέδριον πρὸς συζήτησιν τοῦ ζητήματος τοῦ μικτοῦ γάμου καὶ ἐξετάσιν τῶν βαθμῶν τοῦ γάμου συμφώνως πρὸς τὸ πνεῦμα τῆς παρουσίας ἐποχῆς.

14. Τὰ Θρησκευτικὰ Συμβούλια θὰ ἐνεργῶσι προσωρινῶς ὡς Κοινοτικά Δικαστήρια, ὅσον ἀφορᾷ τὸ προσωπικὸν δίκαιον καὶ τὴν κληρονομίαν, συμφώνως πρὸς τὰς Μουσουλμανικὰς ἱεροπραξίας, μέχρις ὅτου καταρτισθῇ ἰδιαίτερος κανονισμός. Ἐπιτροπὴ θὰ καταρτισθῇ ἐξ Ὁρθόδοξων δικηγόρων καὶ θὰ ἐξουσιοδοτηθῇ παρὰ τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Συνεδρίου νὰ μελετήσῃ ὅλους τοὺς νόμους τοὺς σχετικοὺς πρὸς τὰ ζητήματα ταῦτα καὶ ὑποβάλλῃ τὸν δέοντα νόμον πρὸς τὸ Συνέδριον ἐν τῇ δευτέρᾳ αὐτοῦ συνεδριάσει πρὸς υἱεθέτησιν. Ζητήματα σχετικὰ πρὸς τὸν γάμον, διαζύγιον καὶ ἄλλα, τὰ ὅποια ὑπάγονται εἰς τὰ Ἐκκλησιαστικὰ Δικαστήρια, θὰ ἐξετάζονται ὑπὸ πνευματικῆς ἐπιτροπῆς καταρτιζομένης πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον. Ἡ Ἐπιτροπὴ θ' ἀκούσῃ τὴν ὑπόθεσιν καὶ θὰ ὑποβάλλῃ τὸ ἀποτέλεσμα τῶν ἀνα-

κρίσεων μετὰ τῶν παρατηρήσεων αὐτῆς εἰς τὸ πλησιέστερον Ἐκκλησιαστικὸν Δικαστήριον. Τὸ Δικαστήριον τοῦτο καὶ μόνον δικαιούται νὰ ἐκδώσῃ τὴν ἀπόφασιν.

15. Ἡ Ὑπεριορδανία θὰ ἔχῃ τὸ δικαίωμα νὰ ἐκλέγῃ Ἀραβα Ἀρχιεπίσκοπον.

16. Τὸ Μικτὸν Συμβούλιον νὰ φροντίσῃ διὰ τὴν ἐγκατάστασιν νοσοκομείου ἐν Ὑπεριορδανίᾳ.

17. Οἱ Ἀρχιεπίσκοποι Ὑπεριορδανίας, Ναζαρέτ, Βηθλεέμ, Ἰόππης, (ἐὰν οἱ ἐκκλησιαστικοὶ κανόνες ἐπιτρέπωσι τὸν διορισμὸν Ἀρχιεπισκόπου ἐκεῖ) καὶ Ἀκρῆς θὰ ὡσιν ἰθαγενεῖς. Πάντες οὗτοι μετὰ τοῦ πρώτου τῇ τάξει Ἱερέως τῆς Ἱερουσαλὴμ θὰ ὡσι μέλη τῆς Ἱεράς Συνόδου, νὰ ζητηθῇ δὲ παρὰ τῆς Κυβερνήσεως ἢ ἐκδόσις ἐσωτερικῶν κανονισμῶν τοῦ Πατριαρχείου, ὡς ὑπέδειξαν ἐν τῇ Ἐκθέσει αὐτῶν ὁ Σὲρ Ἀντὼν Μπέρτραμ καὶ ὁ κ. Λούκ.

18. Μετάφρασις τῆς Ἐκθέσεως Σὲρ Μπέρτραμ καὶ ἐκτύπωσις αὐτῆς πρὸς ὄφελος τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς.

19. Ἐπειδὴ λήγει ἡ προθεσμία τοῦ δικαιοστασίου καὶ ὁ Ὑπατος Ἀρμοστής δικαιούται νὰ ἐπεκτείνῃ τοῦτο δι' ἑτέραν περίοδον, τὸ Συνέδριον νὰ παρακαλέσῃ τὴν Κυβέρνησιν νὰ ἐπεκτείνῃ τοῦτο μέχρις ἐξοφλήσεως τῶν χρεῶν καὶ πληρωμῆς τῶν δανειστῶν. Ἐπειδὴ οἱ κ. κ. Μπάρων καὶ Λούκ δὲν εἶναι εἰς θέσιν ν' ἀφιερώσωσιν ὅλον τὸν καιρὸν αὐτῶν εἰς τὴν ἐργασίαν ταύτην ἕνεκα τῶν καθηκόντων αὐτῶν εἰς τὰ Κυβερνητικὰ Τμήματα, νὰ γίνῃ παράκλησις, ὅπως διορισθῇ ἄλλος Ἀγγλος εἰδικὸς μὲ ὠρισμένον μισθὸν πρὸς ἐπίσπευσιν τῆς ἐργασίας μετ' αὐτῶν. Δύο ἰθαγενῆ μέλη, εἰδικὰ περὶ τὰ οἰκονομικά, θὰ διορισθῶσιν εἰς τὴν Ἐπιτροπὴν. Τὸ Συνέδριον ἐκδηλοῖ τὴν ἐμπιστοσύνην αὐτοῦ πρὸς τὴν Οἰκονομολογικὴν Ἐπιτροπὴν καὶ ἐκφράζει εὐχαριστίας διὰ τὴν ἣν ἐπέδειξεν ἐνεργητικότητα ὑπὲρ τῶν συμφερόντων τῶν Βακουφίων. Ἐν τῷ μεταξὺ τὸ Συνέδριον ἐλπίζει, ὅτι ἡ πώλησις τῶν κτημάτων θ' ἀνακοπῇ μέχρις ὅτου γνωσθῇ τὸ ἀποτέλεσμα τῶν ἐν Ἀμερικῇ ἐνεργειῶν πρὸς συλλογὴν ἐράνου. Ἡ περίοδος αὕτη δὲν θὰ ὑπερβαίῃ ἓν ἔτος, διότι τοιαύτη καθυστέρησις θὰ προξενήσῃ ζημίας εἰς τοὺς πιστωτάς. Ἐὰν τὸ ποθοῦμενον ἀποτέλεσμα δὲν ἐπιτευχθῇ, τὸ Συνέδριον θὰ ἐξετάσῃ τὰς μεθόδους, αἵτινες θὰ ἐδηγῇσωσιν εἰς τὴν ὅσον ἔνεστι ταχύτεραν ἐξόφλησιν τῶν χρεῶν.

20. Ἡ Κυβέρνησις, μέσον τῆς διὰ τὴν ἐξόφλησιν τῶν χρεῶν Οἰκονομολογικῆς Ἐπιτροπῆς, θὰ ἐκδίδῃ ἐτήσιον προϋπολογισμὸν, δεικνύοντα τὰς προσόδους καὶ τὰς δαπάνας τοῦ Μοναστηρίου, πρὸς πληροφορίαν τῶν μελῶν τῆς Κοινότητος.

21. Νὰ παρακληθῇ ἡ Κυβέρνησις ὅπως ἡ ἐνοικίασις τῶν Βακουφίων κτημάτων γίνεται διὰ πλειοδοσίας, γίνωνται δ' ἔγγραφα ἐνοικιαστηρίων ὡς συμβαίνει εἰς τὰ Βακούφια Μουσουλμανικά. Δύο μέλη τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς θὰ συμμετέχωσιν εἰς τὴν ἐκμίσθωσιν τῶν Βακουφίων μέχρις ὅτου σχηματισθῇ τὸ Μικτὸν Συμβούλιον.

22. Νὰ ζητηθῇ παρὰ τῆς Κυβερνήσεως ἡ ἐπιστροφή τῶν ὑπὸ τοῦ Μοναστηρίου πωληθέντων κτημάτων, ἐν Ραμάλλα καὶ Ρέμλῃ, ὡς διαλαμβάνει ὁ περὶ Βακουφίων νόμος. Ἐὰν αἱ περιστάσεις ἐπιβάλλουσι τὴν πώλησιν αὐτῶν, αὕτη θὰ λαμβάνῃ χώραν διὰ πλειοδοσίας, τῆς προτιμήσεως ἀγορᾶς διδομένης εἰς Θρησκευτικὰ Καθιδρύματα.

23. Νὰ συνταχθῇ ἱστορία τῆς Ὁρθοδόξου διαμορφώσεως περιλαμβάνουσα :

- 1) Κανονικὰ καὶ ἱστορικὰ ἔγγραφα καὶ δικαιώματα φυσικά.
- 2) Ἐπιτομὴν τῆς πρώτης διαμορφώσεως τοῦ ἔτους 1875 ἐπὶ Πατριάρχου Ἱεροθέου, καὶ τῆς δευτέρας διαμορφώσεως κατὰ τὸ 1908· τὸ σημεῖον εἰς τὸ ὁποῖον ἔληξε καὶ τὰ δικαιώματα τὰ ὅποια ἐπέτυχε.
- 3) Ἱστορικὴν περίληψιν τῆς Κοινοτικῆς διαμορφώσεως ἐν τῷ Ἀντιο-
χικῷ Θρόνῳ.
- 4) Τὸν τύπον τῆς προκαταρκτικῆς συνελεύσεως διὰ τὸ Συνέδριον καὶ τὸ σχέδιον τῆς συγκλήσεως αὐτοῦ.
- 5) Τὴν συνέλευσιν τοῦ Συνεδρίου, τὰ ὄνόματα τῶν μελῶν, τὰ πρακτικὰ τῶν συνεδριάσεων καὶ τὰς ἀποφάσεις αὐτοῦ.
- 6) Ἀντίγραφον τῆς ἐκθέσεως νὰ ὑποβληθῇ ὑπὸ τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Ὁρθοδόξου Συνεδρίου πρὸς τὰς ἀρμοδίους ἀρχάς ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τῆς ἀπαιτήσεως τῶν τῆς Κοινότητος δικαιωμάτων πρὸς πληροφориάν τῶν Ὁρθοδόξων τοῦ ζητήματος αὐτῶν. Αὕτη θὰ εἶναι τὸ ἱστορικὸν συμβόλαιον τῶν μελῶν ἐνώπιον τοῦ ἔθνους τὸ ὁποῖον ἀντιπροσωπεύουσι. Τοῦτο θὰ εἶναι δικαία ἀπόδειξις εἰς τοὺς ἐρχομένους αἰῶνας πρὸς οἰονδήποτε μέλος, τὸ ὁποῖον θέλει ἀποστατήσῃ τῆς Κοινοτικῆς. Ἡ ἱστορία αὕτη θὰ ἐκτυπωθῇ καὶ πωληθῇ καὶ τὸ εἶσόδημα θὰ διατεθῇ ὑπὲρ τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς.

24. Ἡ 15ῃ Ἰουλίου νὰ θεωρῇται ὡς ἐπιτόπιος ἑορτὴ τῆς Ὁρθοδόξου Κοινότητος, καὶ ἡ Ἐκτελεστικὴ Ἐπιτροπὴ θ' ἀποφασίζῃ περὶ τοῦ χρόνου καὶ τόπου συγκλήσεως ἐτησίου Συνεδρίου.

25. Ἐξάπλωσις τοῦ Ὁρθοδόξου Ἀδελφικοῦ Συνδέσμου καὶ διορισμὸς ἐπιτροπῆς ἐκ τῶν Ἐκτελεστικῶν μελῶν πρὸς σύστασιν κλάδων τοῦ Συνδέσμου ἐν τῇ χώρᾳ.

26. Τὸ Πατριαρχεῖον θὰ ὀνομασθῇ Ὁρθόδοξον Πατριαρχεῖον Ἱεροσολύμων.

27. Ἡ Ἐκτελεστικὴ θὰ ιδρύσῃ Ἀραβικὸν Ὁρθόδοξον Περιοδικόν.

28. Ἡ Ἐκτελεστικὴ Ἐπιτροπὴ τοῦ Συνεδρίου θὰ σχηματισθῇ ἐκ δέκα μελῶν· ἑπτὰ ἐκ Παλαιστίνης καὶ τριῶν ἐξ Ὑπεριορδανίας, συμφώνως τῇ ἱκανότητι καὶ ἀξίᾳ.

29. Ἐκαστος Ὁρθόδοξος ἐν Παλαιστίνῃ καὶ Ὑπεριορδανίᾳ θὰ πλη-

ρώνη ἀνά ἓν γρόσιον διατιμῆσεως ἐτησίως πρὸς κάλυψιν τῶν ἐξόδων τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς μέχρις οὗτου συστηθῇ τὸ Μικτὸν Συμβούλιον.

30. Ἡ Ἐπιτροπὴ ἀπηρτίσθη διὰ μυστικῆς ψηφοφορίας ἐκ τοῦ Ἰσκάνδαρ Κασσάμπ, Προέδρου (Κάιφα) — Ἐϊντ-ἐλ-Φαχχούρη (Σάλτη) — Γηακούπ-ἐλ-Ταουήλ (Γάζα) — Ἰσσα-ἐλ - Μεδινάτ (Κάρακ) — Γηακούπ Φαρράτζ καὶ Ἰμπραήμ Σαμμὰς (Ἱερουσαλήμ) — Δαχλάλα - ἐλ - Μούσα (Ἄλ - Χούσουν) — Σαλήμ - ἐλ - Ζάρου (Ραμάλλα).

(Ἵπογεγρ.) Ἰσκάνδαρ Κασσάμπ,

Πρόεδρος τοῦ Πρώτου Ἀραβικοῦ Ὀρθοδόξου Συνεδρίου
καὶ τῆς Ἐκτελεστικῆς αὐτοῦ Ἐπιτροπῆς.

Ὁ Γραμματεὺς τοῦ Συνεδρίου.

Κάιφα, 20ῃ Ἰουλίου, 1923.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ "Β".

ΑΞΙΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΜΕΤΡΙΟΠΑΘΟΥΣ ΜΕΡΙΔΟΣ.

ПАРАГРАФ "8"

ВЕЩЕВЪЕ ИЛИ ВЕЩЕВЪЕ ИЛИ ВЕЩЕВЪЕ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ "Β".

ΑΞΙΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΜΕΤΡΙΟΠΑΘΟΥΣ ΜΕΡΙΔΟΣ.

*Πρὸς τὰ ἀγαπητὰ μέλη τῆς Ὁρθοδόξου Κοινότητος
ἐν Παλαιστίνῃ, Ὑπεριορδανία καὶ ἀλλαχοῦ.*

Ἀδελφοί, γνωρίζετε ὅτι τὸ Ὁρθόδοξον Συνέδριον τὸ συγκροτηθὲν ἐν Κάϊφα τῇ 15ῃ Ἰουλίου 1923, ἔλαβεν ἀποφάσεις, ἐν αἷς τῶν ὁποίων ἐθεωρήθησαν ὑπὸ τῆς πλειοψηφίας τῆς Ὁρθοδόξου Κοινότητος ὡς ἀναληθεῖς καὶ ἀλόγιστοι, γεγονὸς ἐπιφέρει τὸν κλονισμόν τῆς Ὁρθοδόξου ὑποστάσεως τῆς θεμελιωθείσης ἐπὶ στόλων ἀδυσωπῆτου νόμου, θέτον δὲ τὸν Ὁρθόδοξον πολλοὺς αἰῶνας πρὸς τὰ ὀπίσω. Αἱ πράξεις αὗται κινοῦσι τὸν ζῆλον εἰς τὰς καρδίας τῶν μελῶν τῆς Κοινότητος πρὸς ὑποστήριξιν τῆς ἀληθοῦς πλειοψηφίας, καὶ ἵδρυσαν μερίδα ἐν τῇ χώρᾳ, μέλη τῆς ὁποίας ἐξελέγησαν καταλλήλως ἐν ὀνόματι τῆς Μετριοπαθοῦς Μερίδος. Λαβόντα ἐπίσημον ἔγκρισιν παρὰ τοῦ Ἐπαρχιακοῦ Διοικητοῦ Ἱεροσολύμων, ἐπελήφθησαν τοῦ ἔργου αὐτῶν, προβάντα εἰς τὴν ἐκπόνησιν τοιούτων αἰτημάτων, τὰ ὁποῖα ἐθεώρησαν καλλίτερον, ὥπως ἀξιοθῶσιν ὑπὸ τῆς Κοινότητος παρὰ τοῦ Πατριαρχείου ἐπὶ τοῦ παρόντος. Πράξαντα πᾶν ὅ,τι ἡδύναντο πρὸς τοῦτο, συνεπλήρωσαν τὸ καταστατικὸν αὐτῶν καὶ ὑπέβαλον τοῦτο πρὸς τὴν Ἐκτελεστικὴν αὐτῶν Ἐπιτροπὴν, ἣτις ἤρξατο εἰρηνικῶς ζητοῦσα τὰς τοῦ Πατριαρχείου οὐσιμότητας. Μετὰ παρέλευσιν πολλῶν μηνῶν, ἡ Ἐκτελεστικὴ αὐτῶν Ἐπιτροπὴ ἐπέτυχε τὴν εὐμενῆ ἔγκρισιν τοῦ Πατριαρχείου συνωδῶ δύο ἐπιστολαῖς Ἀριθ. 375, τῆς 9ης (22ας) Ἰουλίου, 1924, καὶ Ἀριθ. 1324, τῆς 6ης (19ης) Νοεμβρίου, 1924, γεγονός, τὸ ὅποιον ἠὐχαρίστησε τὴν Ἐπιτροπὴν, ἡ ὁποία ἀνέδυσεν εἰρηνικῶς καὶ εὐγνωμόνως ἐκ τῆς ἀνησυχίας ταύτης.

Αἱ ἀκόλουθοι εἶναι αἱ συστηθεῖσαι ἀξιώσεις ὡς ἐξητήθησαν:

Ἄρθρον 1. Ἡ ἀνάγκη τῆς ἀνασυστάσεως τοῦ Μικτοῦ Συμβουλίου, συνωδῶ τῇ ἀποφάσει τῆς Κοινότητος καὶ τοῦ Συμβουλίου τῶν μελῶν (Μάτζιλις ἀλ Οὐκαλα) Κων/πόλεως τῇ 1909. Τὸ Μικτὸν Συμβούλιον δεόν νὰ ἀρξῇται λειτουργοῦν μετὰ τὴν παρέλευσιν τεσσάρων μηνῶν ἀπὸ τὴν ἡμέραν τῆς ἐπι-

κυρώσεως ὑπὸ τῆς Αὐτοῦ Μακαριότητος τοῦ Πατριάρχου καὶ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῶν Ἀρθρῶν τούτων τῶν γενομένων ὑπὸ τῆς Ὁρθοδόξου Μετριοπαθοῦς Μερίδος, ὑπὸ τὸν ὅρον ὅτι τὸ ἀνοιγμα τοῦ Συμβουλίου τούτου δὲν θὰ βραδύνῃ πέραν τῆς 1ης Ἰουλίου, 1924 (Ἑλληνικὸν Ἡμερολόγιον) τ. ἔ. 14ῃ Ἰουλίου, 1924.

Ἄρθρον 2. Ἐπειδὴ ὁ τοῦ Πατριαρχείου Προϋπολογισμὸς ἐπὶ τοῦ παρόντος ἀδυνατεῖ νὰ πληρῶνῃ τοὺς προσήκοντας μηνιαίους μισθοὺς πρὸς τὰ λαϊκὰ μέλη τοῦ Μικτοῦ Συμβουλίου καὶ ἐπειδὴ τὸ σημεῖον τοῦτο δύνатаι νὰ ἐμποδίσῃ τὸ ἀνοιγμα αὐτοῦ, ἀπεφασίσθη, ὅπως τὰ μέλη ταῦτα ὑπηρετήσωσιν ἐπὶ ἓν ἔτος ἔναντι πληρωμῆς τῶν ἀναγκαίων δαπανῶν αὐτῶν μόνον, καταβαλλομένων αὐτοῖς ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Μικτοῦ Συμβουλίου. Κατόπιν δὲ θὰ δοθῶσι αὐτοῖς μηνιαῖοι μισθοὶ συμφώνως τῷ Προϋπολογισμῷ τοῦ Πατριαρχείου.

Ἄρθρον 3. Σύστασις Κοινοτικῶν Συμβουλίων εἰς πᾶσαν πόλιν καὶ χωρίον τοῦ Ὁρόνου τῶν Ἱεροσολύμων. Τὰ Συμβούλια ταῦτα θὰ ἐξασκοῦσι τὴν ἰδίαν ἐξουσίαν τὴν ἀπονεμηθεῖσαν αὐτοῖς συμφώνως τῶν εἰδικῶν κανονισμῶν τῶν σχετικῶν πρὸς αὐτὰ ὑπὸ τὸν ὅρον ὅπως τὰ μέλη αὐτῶν εἶναι λαϊκὰ ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ Μητροπολίτου τῆς Ἐπαρχίας ἢ τοῦ Πατριαρχικοῦ Ἐπιτρόπου.

Ἄρθρον 4. Ὁργάνωσις τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Δικαστηρίων εἰς ἐκάστην ἐπαρχίαν καὶ μεγάλας πόλεις ἐν Παλαιστίνῃ καὶ Ὑπεριορδανίᾳ, ἐκλογὴ κα-
ταλλήλων ἱερέων ὡς μελῶν, μετάφρασις τῶν ἐκκλησιαστικῶν κανόνων εἰς τὴν Ἀραβικὴν, οἷον τοῦ Βυζαντινοῦ Πηδαλίου καὶ πάντων τῶν ἄλλων κανονισμῶν, καὶ κυκλοφορίαν αὐτῶν μεταξὺ τῶν μελῶν τῆς Κοινότητος.

Ἄρθρον 5. Σύστασις (ὅπου δεῖ, ἐν Παλαιστίνῃ καὶ Ὑπεριορδανίᾳ) Δικαστηρίων διὰ τὴν Κοινότητα συμφώνως πρὸς τοὺς κανονισμοὺς τοὺς ἐκδο-
θέντας ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως Παλαιστίνης τῇ 1ῃ Ἀπριλίου 1923. Τὰ Δικαστήρια ταῦτα θ' ἀποτελῶνται ἐκ τριῶν ἕως πέντε λαϊκῶν μελῶν καὶ ἐνὸς ἱθαγενεοῦς ἱερέως ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ πνευματικοῦ ἀρχηγοῦ τοῦ γνωστοῦ ὡς «Ἡγουμένου».

Ἄρθρον 6. Ἰδρυσις ἐν «Μουσάλαμπε» Ἱερατικῆς Σχολῆς δι' ὅλας τὰς ἐπαρχίας Παλαιστίνης καὶ Ὑπεριορδανίας καὶ ἄλλων περιφερειῶν ὑπὸ τὸ Ὁρθόδοξον Πατριαρχεῖον, πρὸς ἐκπαίδευσιν τῶν ἱθαγενῶν ἱερέων καὶ λαϊκῶν, οἱ ὅποιοι ἐπιθυμοῦσι νὰ καταταχθῶσιν ὡς μοναχοί. Οἱ τοιοῦτοι θὰ προβιβάζωνται, συνφδὰ τοῖς προσοῦσιν αὐτῶν, εἰς τὰ ἱερατικὰ ἀξιώματα.

Ἄρθρον 7. Ἀμεσοὶ ἱδρυσις προκαταρκτικῶν σχολῶν ἀρρένων καὶ θη-
λέων εἰς ὅλας τὰς πόλεις καὶ τὰ χωρία τῆς Παλαιστίνης καὶ Ὑπεριορδανίας. Διδάσκαλοι διὰ τοιαύτας σχολὰς δέον νὰ προτιμῶνται ἐκεῖνοι, οἵτινες κέντηνται πτυχία ἀνωτέρων σχολῶν. Διδάσκαλοι μὴ ἔχοντες ἀνώτερα πτυχία θὰ προσλαμβάνωνται διὰ μικρότερα χωρία, ἀρκεῖ μόνον νὰ ἔχωσι καλὴν διαγωγὴν καὶ ὑπόληψιν.

Ἄρθρον 8. Σύστασις τριῶν ἐσωτερικῶν σχολείων ἀρρένων καὶ ἐνὸς

θηλέων. Τοιαῦτα σχολεῖα δεόν νά εἶναι ἐκπαιδευτικοῦ βαθμοῦ ὁμοίου τῶν ἐν Ἱεροσολύμοις Σχολῶν Ἀγ. Γεωργίου καὶ Ἐπισκόπου Γκόμπατ. Τὸ Παρθεναγωγεῖον θὰ εἶναι ἐν Ἱερουσαλήμ, τὰ δ' Ἀρρεναγωγεῖα θὰ ἐδρεύωσιν ὡς ἑξῆς:

1 ἐν Σάλλτη,

1 ἐν Ἰόππη,

1 ἐν Ναζαρέτ.

Τὰ σχολεῖα ταῦτα θὰ δέχωνται οἰονδήποτε μέλος τῆς Ὀρθοδόξου Κοινότητος, εἴτε εἶναι κάτοικος Παλαιστίνης ἢ Ὑπεριορδανίας, ἄνευ οἰασδήτινος ἐξαιρέσεως.

Ἄρθρον 9. Χάριν τῆς ὑπολήψεως καὶ τοῦ γοήτρου τοῦ Ὀρθοδόξου Πατριαρχείου ἀπέναντι τῶν ἄλλων Κοινοτήτων, ἀπεφασίσθη, ὅπως ἰδρυθῇ πλήρες Πανεπιστήμιον ἐν Ἱεροσολύμοις ὅμοιον τοῦ ἐν Βηρυττῇ Ἀμερικανικοῦ τοιοῦτου καὶ τοῦ Λατινικοῦ Κολλεγίου Ἱεροσολύμων. Ἡ ἐφορεία τοιοῦτου Πανεπιστημίου θὰ χορηγῇ εἰς τοὺς διδασκάλους αὐτοῦ ἰδιαιτέρας ἐπιχορηγήσεις. Μέλη δλων τῶν κοινοτήτων καὶ θρησκείων θὰ γίνωνται δεκτὰ ἄνευ διακρίσεως.

Ἄρθρον 10. Ἰδρυσις Ὀρφανοτροφείου διὰ τὰ ὀρφανὰ Παλαιστίνης καὶ Ὑπεριορδανίας.

Ἄρθρον 11. Ἐπισκευὴ τῶν ἔχουσῶν ἀνάγκην ἐκκλησιῶν καὶ ἀνέγερσις νέων τοιοῦτων ὅπου δεῖ καὶ διορισμὸς Ἱερέων εἰς Ἐνορίας ἐχούσας ἀνάγκην αὐτῶν.

Ἄρθρον 12. Εἰς τὸ ἑξῆς, ὁ ἱερεὺς ὁ ἐκλεγόμενος ὑπὸ τῆς Κοινότητος ὀφείλει νά ᾔηται καλῆς διαγωγῆς καὶ ὑπολήψεως καὶ κάτοχος καλῆς γνώσεως τῶν Ἐκκλησιαστικῶν κανόνων. Ὅσον ἀφορᾷ τὸν Μητροπολίτην τῆς Ἐπαρχίας, θὰ ἐκλέγεται συμφώνως τοῖς ἐν ἐνεργείᾳ ἐθίμοις, ὑπὸ τὸν ὅρον, ὅπως ὁ Μητροπολίτης οὗτος ἔχη τ' ἀπαιτούμενα προσόντα καὶ εἶναι ἀρμόδιος πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν καθηκόντων αὐτοῦ δεόντως, τυγχάνη δὲ πτυχιούχος ἀνωτέρας Θεολογικῆς Σχολῆς.

Ἄρθρον 13. Ἡ Ὀρθόδοξος Κοινότης ἐν Ὑπεριορδανίᾳ θὰ δικαιούται, ὅπως ἐκλέγῃ Ἐπίσκοπον. Τοιοῦτος Ἐπίσκοπος θὰ διαμένῃ ἐν μιᾷ τῶν πόλεων αὐτῆς.

Ἄρθρον 14. Καθορισμὸς ἐπαρκῶν μισθῶν διὰ τοὺς ἰθαγενεῖς ἱερεῖς καὶ διδασκάλους, καθὼς καὶ τῆς αὐξήσεως τῶν μισθοδοσιῶν καὶ ἐπιχορηγήσεων τῶν καθωρισμένων διὰ τοὺς Μητροπολίτας, ἐνεκα τῶν σπουδαίων καθηκόντων, τὰ ὅποια ἐπιτελοῦσι. Τὸ σημεῖον τοῦτο εὑρίσκεται ἐντὸς τῆς δικαιοδοσίας τοῦ Μικτοῦ Συμβουλίου.

Ἄρθρον 15. Ἰδρυσις δύο Νοσοκομείων, τὸ ἓν ἐν Ἱερουσαλήμ καὶ τὸ ἄλλο ἐν Ὑπεριορδανίᾳ. Ἰδρυσις ἐπίσης Φαρμακείων εἰς πόλεις ὑπαγομένας τῷ Ὄρνῳ Ἱεροσολύμων οὕτως, ὥστε οἱ ἄνδρες νά ἔχωσι φάρμακα δωρεάν.

"*Άρθρον 16.* Διορισμός τεσσάρων Ἱεροκλήρων, ἐνὸς διὰ τὴν Ὑπεριο-
δανίαν καὶ τῶν λοιπῶν τριῶν διὰ τὴν Παλαιστίνην, διανεμομένων ὡς ἑξῆς:

εἰς διὰ τὴν Ἐπαρχίαν Ἱεροσολύμων,

εἰς διὰ τὴν Ἐπαρχίαν Ἰόππης,

εἰς διὰ τὰς Ἐπαρχίας Ναζαρέτ καὶ Ἀκρης.

"*Άρθρον 17.* Σύνταξις ἐτησίου προϋπολογισμοῦ τῶν προσόδων καὶ δα-
πανῶν τοῦ Πατριαρχείου. Ὁ προϋπολογισμὸς οὗτος θὰ ὑποβάλληται πρὸς τὸ
Μικτὸν Συμβούλιον πρὸς πληροφориαν αὐτοῦ.

"*Άρθρον 18.* Παραδοχὴ ἐν τῇ Ἱερουσύνῃ μελῶν τῆς ἰθαγενοῦς κοι-
νότητος. Τοιαῦτα μέλη θὰ δικαιούνται νὰ προβιάζωνται σὺν τῇ χρόνῳ εἰς τὰ
ἀνώτερα Ἱερατικά ἀξιώματα κατὰ τὴν ἀτομικὴν ἀξίαν αὐτῶν.

"*Άρθρον 19.* Τὸ Πατριαρχεῖον θὰ διατηρῇ εἰδικὸν μέρος, ἵνα καταλύω-
σιν οἱ ἰθαγενεῖς Ἱερεῖς καὶ διδάσκαλοι, οἵτινες ἔρχονται εἰς Ἱεροσόλυμα ἐπ' ἀπο-
στολαῖς σχετικαῖς πρὸς τὰ καθήκοντα αὐτῶν. Τὸ Πατριαρχεῖον θὰ εἶναι ὑπεύ-
θυνον διὰ τὴν διατροφήν αὐτῶν, διὰ διάστημα μὴ ὑπερβαῖνον μίαν ἐβδομάδα,
ἐκτὸς ἂν τὸ διάστημα τοῦτο παραταθῇ κατ' ἀνάγκην.

"*Άρθρον 20.* Τὰ κτήματα τοῦ Πατριαρχείου νὰ ἐνοικιάζωνται εἰς τὸ
ἑξῆς διὰ πλειοδοσίας.

"*Άρθρον 21.* Νὰ καταβληθῇ σπουδαία ἐνέργεια παρὰ τῇ Κυβερνήσει,
ὅπως τὰ Βακούφια τοῦ Ὁρθόδοξου Πατριαρχείου, ὧσιν ἀνεξάρτητα καὶ ἀπο-
λαμβάνωσι τὰ ἴδια δικαιώματα ἅτινα ἀπολαμβάνουσι τὰ Μουσουλμανικά Βα-
κούφια.

"*Άρθρον 22.* Ἐὰν ἡ Οἰκονομολογικὴ Ἐπιτροπὴ τοῦ Πατριαρχείου ἐξ-
ακολουθεῖ νὰ ὑφίσταται, θὰ ἦτο ἀναγκαῖον ὅπως τροποποιηθῶσιν οἱ κανονισμοὶ
αὐτῆς εἰς τρόπον ὥστε νὰ διατηρηθῶσι τὰ δικαιώματα καὶ ἡ ἀξιοπρέπεια τοῦ
Πατριαρχείου.

"*Άρθρον 23.* Ἐπειδὴ ὑπάρχει ἐν μόνον λαϊκὸν μέλος ἐξ Ἱεροσο-
λύμων εἰς τὴν Οἰκονομολογικὴν Ἐπιτροπὴν καὶ δὲν ἐπαρκεῖ πρὸς διευθέτησιν
τῶν ὑποθέσεων καὶ συμφερόντων τῆς Κοινότητος καὶ ἀγνοεῖ τὰς ἀνάγκας αὐ-
τῆς, ἀπεφασίσθη ὅπως ζητηθῇ ὁ διορισμὸς δύο ἀκόμη μελῶν, ἐκ τῶν ὁποίων
τὸ ἐν ἐκ Παλαιστίνης, ἐκτὸς ἐκείνου τῶν Ἱεροσολύμων, καὶ τὸ ἄλλο ἐκ τῆς
πέραν τοῦ Ἰορδάνου χώρας.

"*Άρθρον 24.* Νὰ ἐκδοθῇ μηνιαῖον θρησκευτικὸν περιοδικὸν Ἀραβιστί,
ὅμοιον τοῦ Πατριαρχείου Ἀντισοφίας ὑπὸ τὸ ὄνομα « Ἀλ - Νίμε » (Χάρις),
πρὸς διαφώτισιν τῶν ἰθαγενῶν Ἱερῶν καὶ τῶν μελῶν τῆς Κοινότητος.

"*Άρθρον 25.* Ἐπειδὴ τὸ ἐν Κάϊφα συγκροτηθὲν Συνέδριον συνεζή-
τησε inter alia τὸ ζήτημα Ναζαρέτ καὶ τοῦ Μητροπολίτου αὐτῆς, καὶ ἀπε-

φάσισε τὴν παῦσιν τοῦ Μητροπολίτου Κλεόπα, τοῦ κανονικῶς ἐκλεγέντος ὑπὸ τῶν μελῶν τῆς κοινότητος τῆς ἐπαρχίας αὐτοῦ, καὶ ἐπεὶ ἡ ὑπόθεσις αὕτη εἶναι ὑπόθεσις τοπική, καταδικάζομεν σθεναρῶς τὰς ἀποφάσεις τοῦ ἐν λόγῳ Συνεδρίου καὶ θεωροῦμεν ταύτας ὡς παραβιάσιν προσωπικῶν δικαιωμάτων τούτου· δ' ἐνεκεν ἀπεφασίσθη, ὅπως οὐδεμία ἐπαρχία ἔχῃ ἀρμοδιότητα οἰανδήποτε ν' ἀναμιγνύηται εἰς τὰς ἐσωτερικὰς ὑποθέσεις ἄλλης ἐπαρχίας ἢ νὰ παραβιάζῃ τὰ δικαιώματα αὐτῆς. Θεωροῦμεν ὅθεν τοιαύτην πράξιν ὡς παραβιάσιν τῆς δικαίας ἀνεξαρτησίας τῶν ἐπαρχιῶν καὶ κρίνομεν αὐτὴν ὡς ἄκυρον.

Ἄρθρον 26. Τὰ ἀνωτέρω ἄρθρα εἶναι ἐπιδεκτικὰ τροποποιήσεως ὑπὸ τῆς Κοινότητος συνωδὰ ταῖς περιστάσεσι τόπου καὶ χρόνου.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ "Γ".

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

ΥΠΟΒΑΘΕΝ ΥΠΟ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ "ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΜΟΝΑΧΙΚΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΟΣ

ΤΗΣ ΔΙΟΙΚΗΣΕΩΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ".

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ “Γ”.

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

ΥΠΟΒΑΛΘΕΝ ΥΠΟ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ

ΠΕΡΙ ΤΟΥ

“ΜΟΝΑΧΙΚΟΥ” ΧΑΡΑΚΤΗΡΟΣ ΤΗΣ ΔΙΟΙΚΗΣΕΩΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΟΡΘΟΔΟΞΟΥ

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ”.

(Βλέπε παραγράφους 128-129 της 'Εκθέσεως).

Ἡ Ἐκκλησία Ἱεροσολύμων κέκτηται σύστημα διοικήσεως ὅπως διάφορον τοῦ τῶν λοιπῶν Ἐκκλησιῶν, ὅπως μάλιστα αὐτῇ ἴδιον. Ἡ Ἐκκλησία αὕτη κυβερνᾶται ὑπὸ **Μοναχικῆς Ἀδελφότητος**, καὶ ἡ αἰτία τοῦ τοιοῦτου μοναδικοῦ τρόπου ἐκκλησιαστικῆς διοικήσεως εἰσι τὰ Πανάγια Προσκυνήματα, τὰ συνδεόμενα πρὸς τὸν καθ' ὅλου ἐπὶ τῆς γῆς βίον τοῦ θεμελιωτοῦ τῆς Χριστιανικῆς Θρησκείας.

Οἱ Ἅγιοι οὗτοι Τόποι ἀπὸ τῶν πρώτων δεκαετηρίδων τοῦ Δ'. αἰῶνος, ὅτ' ἐπαύσαντο μὲν οἱ κατὰ τῶν χριστιανῶν διωγμοὶ καὶ ἡ Χριστιανικὴ Θρησκεία ἐγένετο ἡ ἐπίσημος θρησκεία τῆς Ρωμαϊκῆς Αὐτοκρατορίας διὰ τοῦ Αὐτοκράτορος Κωνσταντίνου, ἠξιώθησαν ἐξαιρετικῆς εὐσεβοῦς μερίμνης. Κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ἤρξατο ἡ ἀνέγερσις μεγαλοπρεπῶν ναῶν Αὐτοκρατορικῇ δαπάνῃ. Ναοὶ τοιοῦτοι, ὑποδομημένοι ἐπὶ τῶν τόπων, οὓς καθηγίασεν ἡ παρουσία τοῦ ἱδρυτοῦ τοῦ Χριστιανισμοῦ, ἔδει εἰκότως νὰ τυγχάνωσι τιμῆς διαφόρου καὶ ἀσυγκρίτως μεζονος ἢ πᾶς ἄλλος ἀλλαχοῦ Χριστιανικὸς Ναός. Οὕτω δὴ ἀπὸ τῆς ἀνεγέρσεως τῶν ναῶν τούτων, ἔχομεν ἐνταῦθα πληθὺν μοναχικῶς ζώντων κληρικῶν, ἀπαρτιζόντων δὲ Τάγμα Μοναχικὸν ἢ Μοναχικὴν Ἀδελφότητα, τὴν λεγομένην «Ἀγιοταφτικὴν Ἀδελφότητα», τῆς ὁποίας κύριον ἔργον καὶ καθήκον εἶναι ἡ διακονία καὶ προσευχὴ ἐν τοῖς Προσκυνήμασι.

Ἐπὶ πλέον, διὰ τὴν ὑπαρξίν τῶν Παναγίων τούτων Προσκυνημάτων, ὁ Ἀρχηγὸς τοῦ Ἀγιοταφτικοῦ Μοναχικοῦ Τάγματος, ἀπὸ τῶν μέσων τοῦ Ε'. αἰῶνος (451), εἶναι εἰς τῶν τεσσάρων Ἀρχηγῶν τῆς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας, δηλ. τῶν τεσσάρων Πατριαρχῶν τῆς Ἀνατολῆς, καὶ περιστοιχίζεται ὑπ' ἀνωτάτου κλήρου ἐκ Μητροπολιτῶν, Ἀρχιεπισκόπων, Ἀρχιεπισκόπων καὶ ἄλλων ἀξιωματούχων τῆς ἐκκλησίας, ὅλην ἐν συνόλῳ ἀποτελοῦντων Ἐκκλησίαν. Ἀφ' ἐνὸς τιμῆς ἐκδήλωσις πρὸς τὰ Προσκυνήματα καὶ ἀφ' ἑτέρου ἡ ἀνάγκη τῆς τελέσεως ἀδιαλείπτων ἐν αὐτοῖς ἱεουργιῶν καὶ συχνῶν λαμπρῶν καὶ σεμνοπρεπῶν τελετῶν ἐδημιούργησαν τὴν ὀργάνωσιν ταύτην, ἣν οὐδὲν ἐν τῇ κόσμῳ Μοναχικὸν Τάγμα κέκτηται. Οὕτε ὁ Ὁρθόδοξος λαὸς τῆς Παλαιστίνης

ὀλιγάριθμος ὢν πάντοτε — περί τὰς 50 χιλιάδας σήμερον — οὔτε πνευματική, θρησκευτική, ἢ ἄλλη ἀκμή ἐν τῇ χώρᾳ, οὔτε πολιτική ταύτης σπουδαιότης — λόγοι, δι' οὓς ἄλλαι Ἐκκλησίαι εἰς Πατριαρχικὰς προϋβιδάσθησαν — ὑπῆρξαν ἡ αἰτία τῆς τοιαύτης τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἐν Ἱεροσολύμοις πραγμάτων διαμορφώσεως, ὀφειλομένης ἀποκλειστικῶς εἰς τὰ Πανάγια Προσκυνήματα, ἐξ οὗ καὶ ὁ ἀληθὴς τίτλος τοῦ Πατριάρχου Ἱεροσολύμων, ὃς ἦν τὸ πάλαι ἐν χρήσει εἶναι «Πατριάρχης τῆς τοῦ Χριστοῦ τοῦ Σωτῆρος Ἀναστάσεως».

Ἀλλ' ἡ Μοναχικὴ αὕτη Ἀδελφότης, ἡ οὕτως ἐκ μόνων τῶν Προσκυνημάτων καὶ διὰ μόνα ταῦτα ὁργανωθείσα, ἐπεξέτεινεν ἀξιοχρέως τὴν μέριμναν αὐτῆς καὶ ἐπὶ τὸν Ὀρθόδοξον λαὸν τῆς Παλαιστίνης, ἀναλαβοῦσα τὴν πνευματικὴν αὐτοῦ διακυβέρνησιν, ὡς ἴσον πρὸς τὴν φυλακὴν τῶν Προσκυνημάτων καθήκον, ἡ ὁποία ἐξησκήθη καὶ ἐξασκεῖται πάντοτε ἐν τῷ αὐτῷ ζήλῳ καὶ ἐν τῇ αὐτῇ στοργῇ. Ἡ Ἀδελφότης αὕτη φροντίζει, ὅπως ὁ Ὀρθόδοξος λαὸς τῆς Παλαιστίνης ἔχῃ τὸν ἐνοριακὸν αὐτοῦ κλῆρον, μισθοδοτεῖ αὐτόν, συντηρεῖ τὰς διὰ τὸν λαὸν ἐκκλησίας, προστατεύει καὶ καθοδηγεῖ αὐτὸν διὰ τῶν ἐκασταχοῦ τοποθετουμένων, ἐκ τῶν ἰδίων μελῶν, Ἡγουμένων (ἐν Πτολεμαίδι καὶ Ναζαρέτ ὑπάρχουσι Μητροπολῖται), δαπανᾷ διὰ τὴν ἐκπαίδευσιν αὐτοῦ καὶ πάντ' ἐν γένει πρὸς αὐτόν, ὡς ἀρχὴ ποιμαίνουσα, ποιεῖται καὶ παρέχει.

Καίτοι ἡ ὁργάνωσις αὕτη εἶναι Ἀδελφότης Μοναχικὴ, τὰ μέλη αὐτῆς ἀποτελοῦσι συγχρόνως τὸν ποιμαίνοντα κλῆρον τῆς Ἐκκλησίας. Τὸ σύστημα τοῦτο εἶναι μοναδικὸν ἐν τῇ καθ' ὅλου ἐκκλησιαστικῇ πολιτεύματι. Ἀλλ' ὡς ἐκ τῶν ἀνωτέρω συνάγεται, αὕτη τῶν πραγμάτων ἡ φύσις διεμόρφωσε τοῦτο, σειρὰ δ' αἰώνων μακρῶν καθιέρωσεν αὐτὸ ὡς νόμιμον καὶ σεβαστόν, ἀπέδειξε δὲ τοῦτο λυσιτελεῖς καὶ ὠφέλιμον ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν.

Τὸ σύστημα τοῦτο ἔσωσε καὶ σφίζει τὴν ἐξ ἀφιερωμάτων ἀπηρτισμένην περιουσίαν τῶν Παναγίων Προσκυνημάτων, διότι οἱ κατατασσόμενοι εἰς τὴν Μοναχικὴν Ἀδελφότητα, συνωδᾷ τοῖς Ἱεροῖς Κανόσιν, ὀφείλουσιν ἰν' ἀφοσιωθῶσι πλήρως εἰς τὸν Θεόν, τὴν προσευχὴν καὶ τὴν Ἀδελφότητα, ἀπαρνούμενοι γονεῖς, συγγενεῖς, πᾶσαν κοσμικὴν σχέσιν, ὕλικὸν συμφέρον καὶ περιουσίαν ἀτομικὴν. Ἐάν, ἀντὶ τῆς Ἀδελφότητος ταύτης, τῆς συγκειμένης ἐκ μοναχῶν, ξένων πρὸς σχέσεις κοσμικὰς καὶ ὕλικὰ συμφέροντα, ἑτέρα τις ἐκυβέρνηα ταῦτα ὁργάνωσις, συμφερόντων ὕλικῶν ἐξυπηρέτησιν καὶ σχέσεων κοσμικῶν θεραπείαν ἐπιτρέπουσα, ἀσφαλῶς ἡ περιουσία τῶν Παναγίων τούτων Προσκυνημάτων, κινητὴ ἢ ἀκίνητος, ἢ ἐκ δωρεῶν εὐσεβῶν, ἐπαναλαμβάνομεν, ἀποτετελεσμένη, δὲν θὰ διетηρεῖτο, ἢ συντήρησις αὐτῶν θὰ ἦτο ἐπισηφαλὴς καὶ ἡ ἀπώλεια αὐτῶν βεβαία. Ὡς ἐκ τῆς ὑπάρξεως τοιαύτης ὁργανώσεως μετὰ τοιούτου διοικητικοῦ συστήματος μεγάλαι καὶ πολῦτιμοι ἰδιοκτησίαι ἀπεκτῆθησαν ἐν Παλαιστίνῃ, Ἑλλάδι καὶ ταῖς Νήσοις, Ρωσσίᾳ, Ρουμανίᾳ, Μακεδονίᾳ, Τουρκίᾳ καὶ ἄλλαις χώραις.

Προϊόντος τοῦ χρόνου, κατ' ἀπομίμησιν τῆς Ἀγιοταφικῆς Ἀδελφότητος, συνεστήθησαν καὶ ἄλλαι Ἀδελφότητες ἐν Ἱεροσολύμοις, ἦτοι ἡ Λατινικὴ Ἀδελφότης (Ντὲρ Λατίν), ἡ Ἀρμενικὴ (Ντὲρ Ἑρμεν) καὶ αἱ λοιπαὶ Χριστιανικαὶ Ἀδελφότητες, δηλ. ἡ τῶν Κοπτῶν καὶ Συριάνων. Πλήρους δ' ἀπολαύον τὸ σύστημα τοῦτο ἀναγνωρίσεως καὶ προστασίας εὐμενεστάτης ὑπὸ τῶν Αὐτοκρατόρων τοῦ Βυζαντίου, καθὼς καὶ ὑπὸ τῶν Μουσουλμάνων Ἀράβων τε καὶ

Ὁθωμανῶν κατακτητῶν τῆς Ἀγίας Γῆς, οἱ ὁποῖοι ἐξέδωκαν σπουδαιότατα ἔγγραφα ἐξασφαλίζοντα κυρίως τὰ δίκαια τοῦ Ἔθνους τῶν Ρωμαίων ἐπὶ τῶν Ἱερῶν Προσκυνημάτων. Τὰ ἔγγραφα ταῦτα καθορίζουσι καὶ ἐπιβεβαιοῦσι τὸ «Καθεστὼς» τῆς Μοναχικῆς Διοικήσεως τῶν Ἱερῶν Προσκυνημάτων καὶ τῆς Ἐκκλησίας Ἱεροσολύμων.

Οὕτω τὸ πρὸς τὸν Πατριάρχην τοῦ «Βασιλικοῦ Ἔθνους» Σωφρόνιον ἔγγραφον τοῦ πρώτου ἐν τοῖς Μουσουλμάνοις κατακτηταῖς τῆς Ἀγίας Γῆς, τοῦ μεγάλου Χαλίφου Ὁμάρ Χαττάπ, τὸ ὡς συνθήκη καὶ ὑπόσχεσις κατὰ τὴν ὑπ' αὐτοῦ κατάληψιν τῆς Ἱερουσαλὴμ (638) δοθέν, ποιεῖται λόγον περὶ τῶν **μοναχῶν**, καὶ ἐντέλλεται, ὅπως «ὅλοι τούτων εὐρίσκονται ἐν ἀσφαλείᾳ, καθὼς καὶ αἱ ἐκκλησίαι των, τὰ μοναστήρια, καὶ ὅλα τὰ Ἅγια Προσκυνήματα, τὰ ἀνήκοντα εἰς αὐτοὺς, ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῶν Ἱεροσολύμων ὄντα».

Τεσσαράκοντα περίπου ἔτη βραδύτερον (680) ἐξεδόθη ἕτερον ἔγγραφον ὑπὸ τοῦ Χαλίφου Μουαδιά, διαλαμβάνον τὰ ἐξῆς: «πλήθος **Μοναχῶν** ἐκ τοῦ Βασιλικοῦ Ἔθνους ἦλθον πρὸς ἡμᾶς ἐν τῇ πόλει τῆς Δαμασκοῦ ἔχοντες τὴν διαθήκην τοῦ Χαλίφου Ὁμάρ Ἴμπν Ἐλ Χατάπ..... καὶ ἐζήτησαν τὴν ἐκδοσὶν ὁρισμοῦ, ὅπως τηρήσωσι καὶ διαφυλάξωσι τὰς ἐκκλησίας των, τὰ μοναστήριά των, τὸν Ἅγιον Τάφον καὶ τὰ Ἅγια Προσκυνήματα ἔσω καὶ ἔξω τῆς Ἱερουσαλὴμ, καὶ ὅπως ὅλοι οἱ **Μοναχοὶ** ὧσιν ἐλεύθεροι παντὸς βάρους καὶ μὴ πειράζωνται παρ' οὐδενός.....»

Οἱ ὁρισμοὶ τῶν ἐν Παλαιστίνῃ ἀλλήλας διαδεξαμένων Ἀραβικῶν Δυναστείδων, ἐκδιδόμενοι κατ' αἵτησιν τῶν Πατριαρχῶν τῆς Ἱερουσαλὴμ, δηλοῦσι καὶ κυροῦσι τὸ «Status Quo» τῆς Μοναχικῆς Διοικήσεως τῶν Ἀγίων Προσκυνημάτων καὶ τῆς Ἐκκλησίας Ἱεροσολύμων.

Οἱ Σταυροφόροι (1099 - 1291) εὐρίσκουσιν ἐν Ἱερουσαλὴμ ὠργανωμένην ἐνιαίαν Μοναχικὴν Διοίκησιν καὶ κατὰ τὸ πρότυπον αὐτῆς ὀργανοῦσι τὴν ἰδίαν τοιαύτην.

Πλείστα ὅσα ἐξεδόθησαν ὑψηλὰ ἔγγραφα καὶ διατάξεις ὑπὸ τῶν Ὁθωμανῶν Σουλτάνων, τῶν κατακτησάντων τὴν Κων(σταντι)νούπολιν τῷ 1453 καὶ τὴν Ἱερουσαλὴμ τῷ 1517. Τὰ ἔγγραφα ταῦτα εἶναι, εἴτε γενικὰ περὶ τῶν δικαιωμάτων τοῦ Γένους τῶν Ρωμαίων (Ἐλ - Ρούμ) ἐπὶ τῶν Ἱερῶν Προσκυνημάτων, εἴτε εἰδικὰ περὶ ὀρισμένων προνομίων, εἰς πάντα ὅμως ταῦτα γίνεται μνεία τοῦ Ρωμαίου (Ἐλ - Ρούμ) Πατριάρχου καὶ τῶν Ρωμαίων Μοναχῶν, ὡς φρουρῶν τῶν δικαιωμάτων τούτων καὶ ὡς ἀπολαύοντων εἰδικῶν προνομίων.

Εἰς τὸν ὁρισμόν, τὸν δοθέντα τῷ 1458 ὑπὸ Μωάμεθ τοῦ Β' τοῦ πορθητοῦ τῆς Κων(σταντι)νόλεως, πρὸς τὸν Πατριάρχην τῶν Ἱεροσολύμων Ἀθανάσιον, διαλαμβάνονται τὰ ἐξῆς: «..... ὁ **Πατριάρχης τῶν Ρωμαίων (Ἐλ - Ρούμ)**, ὁ ὁποῖος εὐρίσκεται νῦν ἐν Ἱερουσαλὴμ καὶ ὀνομάζεται **Μοναχὸς Ἀθανάσιος**, ἦλθεν ἐνταῦθα μετὰ τῶν μοναχῶν αὐτοῦ καὶ παρουσίασε..... καὶ διὰ τοῦ παρόντος ὑψηλοῦ ὁρισμοῦ διατάσσω τοὺς διοικητὰς τῶν ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν μου ἐπαρχιῶν κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλασσαν νὰ προστατεύωσι τὸν **Πατριάρχην τῶν Ἱεροσολύμων καὶ τοὺς Μοναχοὺς αὐτοῦ, οἱ ὁποῖοι δεόν νὰ μὴ πειράζωνται παρ' οὐδενός**».

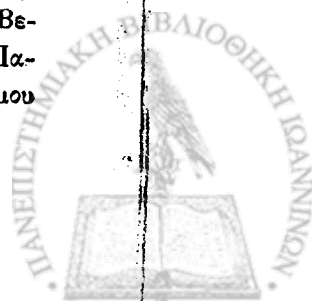
Αἱ αὐταὶ φράσεις καὶ οἱ αὐτοὶ ὅρισμοι χρησιμοποιοῦνται εἰς ἄλλους ὁρισμοὺς καὶ Φιρμάνια τοῦ Σουλτάνου Μωάμεθ τοῦ Β', καθὼς καὶ εἰς τὰ Φιρμάνια τὰ ἐκδοθέντα ὑπὸ τοῦ Σουλτάνου Σελήμ τοῦ Β', τοῦ κατακτητοῦ Ἱεροσολύμων (1517) καὶ πάντων τῶν ἐφ' ἑξῆς Σουλτάνων.

Τὸ ἀσφαλὲς καὶ ἀναντίρρητον πόρισμα, εἰς τὸ ὅποιον ἄγει ἡ μελέτη τῶν ὑψηλῶν Χαλιφικῶν καὶ Σουλτανικῶν Φιρμανίων καὶ ἄλλων ἐγγράφων καὶ ὁρισμῶν, ὅτι δηλονοῦν ἡ Ἐκκλησία Ἱεροσολύμων κυβερνᾶται ὑπὸ Μοναχικῆς Διοικήσεως, ἐπιβεβαιῶσι καὶ ἐπικυροῦσιν οἱ τε Αὐτοκρατορικοὶ τοῦ Πατριάρχου Κανονισμοὶ τοῦ 1875 καὶ τὸ πρὸς τοὺς Πατριάρχας διδόμενον ὑψηλὸν « Βεράτιον » ἐπὶ τῇ ἀναλήψει τοῦ ἀξιώματος αὐτῶν.

Κατὰ τοὺς Αὐτοκρατορικοὺς Κανονισμοὺς, ἐκ 17 συγκειμένους ἄρθρων, ὁ Πατριάρχης « *δέον νὰ ἀνήκει εἰς τὸ σῶμα τῶν Μοναχῶν* » (Ἄρθρον 12) καὶ ἡ πρὸς ἐκλογὴν αὐτοῦ συνέλευσις « *συνέρχεται ἐν τῷ Μοναστηρίῳ τῆς Ἱερουσαλὴμ* » (Ἄρθρον 6), « *ἀπαρτιζομένη κατὰ τὸ πλεῖστον ἐκ τῶν Ἀρχιμανδριτῶν καὶ Πρωτοσυγκέλλων τῶν εὐρίσκομένων ἐν τῷ Μοναστηρίῳ τῆς Ἱερουσαλὴμ* » (Ἄρθρον 3). Τὰ μέλη τῆς Συνόδου εἶναι *Μοναχοὶ* (Ἄρθρον 9) καθὼς καὶ οἱ Ἐπίσκοποι οἵτινες ἀνετράφησαν ἐν τῷ *Μοναστηρίῳ Ἱεροσολύμων* (Ἄρθρον 15). Τὸ καθήκον τοῦ Πατριάρχου καὶ τῆς Συνόδου ἐστὶ κυρίως πᾶν ζήτημα, ἀφορῶν τὰ *Πανάγια Προσκυνήματα καὶ τὰ Μοναστήρια*.

Κατὰ τοὺς Αὐτοκρατορικοὺς Κανονισμοὺς « ὁ Πατριάρχης Ἱεροσολύμων εἶναι ὁ Πρόεδρος καὶ Ἐπόπτης τῶν Ἀγίων Προσκυνημάτων, τῶν ἀνηκόντων τῷ Ρωμαϊκῷ (Ἑλ-Ρούμ) Ἔθνει, τῶν κειμένων ἐντὸς τῆς ἐν τῷ Ναῷ τῆς Ἀναστάσεως Πατριαρχικῆς δικαιοδοσίας αὐτοῦ, εἴτε ἀποκλειστικῶς εἴτε συνεταιρικῶς μετὰ τῶν λοιπῶν κοινοτήτων, καθὼς καὶ τῶν *ἐκκλησιῶν καὶ μοναστηρίων* . . . . . Τὰ καθήκοντα αὐτοῦ συνίστανται εἰς τὸ νὰ ἐκπληροῖ καθ' ὠρισμένους χρόνους ἐν τῷ εἰρημένῳ Ναῷ καὶ τοῖς λοιποῖς προσκυνήμασι τὰ ἀνέκαθεν (ab antiquo) ἱσχύοντα ἀρχαῖα θρησκευτικὰ ἔθιμα, νὰ ἐπιτηρῇ τὴν καλὴν διαχείρησιν *τῶν εἰς τὰ Μοναστήρια ἀνηκόντων Σχολείων καὶ τοῦ Νοσοκομείου*, νὰ τοποθετῇ καταλλήλως, τῇ γνώμῃ καὶ βοηθείᾳ τῶν *Μοναχῶν*, τῶν ὑποτελῶν τοῦ Πατριαρχικοῦ τοῦ Θρόνου, τοὺς προσκυνητάς, τοὺς κατ' ἔτος εἰς Ἱεροσόλυμα μεταβαίνοντας, καὶ παρέχει πᾶσαν τὴν δυνατὴν προσπάθειαν ὑπὲρ τῆς ἡσυχίας αὐτῶν » (Ἄρθρον 1). « Ἡ Σύνοδος συνέρχεται ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Πατριάρχου καὶ συσκέπτεται περὶ τῆς διοικήσεως τῶν θρησκευτικῶν ζητημάτων, τῶν ἀφορώντων τοὺς ναοὺς, τὰ μοναστήρια, καὶ τὰ *Πανάγια Προσκυνήματα*, τῶν πνευματικῶν υποθέσεων καὶ καθηκόντων τῶν ἐν αὐτοῖς *Μοναχῶν* καὶ ὑπηρετῶν . . . . . Ἐξετάζει ἐπίσης τὸ ζήτημα τῆς καλῆς διαχειρήσεως τῶν προσόδων αὐτῶν, τῆς περιθάλψεως τῶν ἀπόρων τῆς Κοινότητος, καὶ τῶν λοιπῶν πνευματικῶν ζητημάτων » (Ἄρθρον 3).

Ὅμοίως καὶ τὸ Πατριαρχικὸν « Βεράτιον » ἀντικείμενον ἔχει τὰ Ἱερὰ Προσκυνήματα, τὰ Μοναστήρια, τοὺς Μοναχοὺς, τὰ δικαιώματα καὶ τὰ καθήκοντα αὐτῶν. Μεταξὺ ἄλλων διαλαμβάνονται τὰ ἀκόλουθα ἐν τῷ εἰρημένῳ « Βερατίῳ »: « Μηδεὶς, οἷοσδήποτε καὶ ἂν εἶναι, ἀφαιρείτω ἀπὸ τῶν χειρῶν τοῦ Πατριάρχου τὰς ἀρχαίας ἐκκλησίας καὶ μοναστήρια, τὰ ἐν τῇ Αὐτοκρατορίᾳ μου

εύρισκόμενα, μηδ' ἐπεμβαινέτω, τὰς δ' ἐκκλησίας καὶ μονὰς, αἵτινες ἀνέκαθεν διατελοῦσιν ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν καὶ κυριότητα αὐτοῦ τῇ ἀγνοίᾳ μου, μηδεὶς ἐπὶ προφάσει ἐξετάσεως παρενοχλείτω ἢ ἐκθιάζέτω. Ὅταν ὁ Πατριάρχης ἢ οἱ ἀντιπρόσωποι αὐτοῦ παραλαμβάνωσι τὰ κατάλοιπα τῶν ἀποθανόντων μοναχῶν, μὴ ἐπεμβαινέτωσαν τὸ δημόσιον, τῶν ὄρφανῶν αἱ κηδεμονίαι ἢ οἱ ὑπάλληλοι αὐτῶν, μηδεὶς δ' ἕτερος παραθιάζέτω. Ὅταν ὁ εἰρημένος Πατριάρχης ὑποβάλλῃ ζητήματα, ἀναγόμενα εἰς θρησκευτικὰς διατάξεις, ἀφορῶντα τοὺς ἐν Ἱεροσολύμοις μοναχοὺς καὶ λοιπούς, λαμβανέσθωσαν ὑπ' ὄψει. Ὁ Πατριάρχης ἔχει τὸ δικαίωμα, ὅπως παραλαμβάνῃ τὰ χρήματα καὶ τὰ λοιπὰ πράγματα, ἅτινα οἱ Ῥωμαῖοι τῆς Αὐτοκρατορίας μου, εἴτε μοναχοί, εἴτε Ἱερεῖς, εἴτε ἄλλοι κληρικοὶ ἤθελον τυχὸν ἀφιερώσει, προσφέρει ἢ κληροδοτήσῃ διὰ τὴν Ἁγίαν Πόλιν. Ὅταν ὁ Πατριάρχης ἢ οἱ ἀντιπρόσωποι αὐτοῦ θεωρῶσι τοὺς λογαριασμοὺς τῶν μοναχῶν, οἵτινες ὄντες ἐπίτροποι ἐν ταῖς ἐκκλησίαις, καταχρῶνται τῶν Πατριαρχικῶν προσόδων, μηδεὶς ἐπεμβαινέτω. Τὰ ἀφιερωμένα κτήματα ταῖς ἐκκλησίαις, ἀμπέλους, κήπους, τοιφλίκια, μύλους, ἀγρούς, βοσκήματα, γαίαις, οἰκίας, ἐργαστήρια, καρποφόρα ἢ μὴ καρποφόρα δένδρα, ἀγιάσματα, μοναστήρια, ποιμνία, ὡς καὶ τὰ ὅμοια τούτοις πράγματα, κατεχέτω καὶ ἐξουσιαζέτω ὁ Πατριάρχης, καθ' ὃν τρόπον ἀνέκαθεν κατεῖχοντο καὶ ἐξουσιάζοντο μηδεὶς δὲ τῶν ἐπισήμων ἢ ἕτερός τις παρενοχλείτω αὐτόν».

Ἐκ τῶν προεκτεθειμένων συνάγεται σαφῶς ὅτι μοναχὸς Πατριάρχης καὶ μοναχοὶ κληρικοὶ κυβερνῶσι τὸ Πατριαρχεῖον Ἱεροσολύμων, τὰ Ἁγία Προσκυνήματα, τὰ Μοναστήρια, καὶ ὅ,τι εἰς ταῦτα ἀφορᾷ, ἐστὶ τῆς διοικήσεως ταύτης τὸ ἀντικείμενον.

Τοῦτο ἀποτελεῖ τὸν ἰδιαίτερον μοναχικὸν χαρακτήρα τοῦ Πατριαρχείου Ἱεροσολύμων. Αἱ ἄλλαι Ἐκκλησίαι, διάφορον ἔχουσαι χαρακτήρα καὶ σύστημα διοικήσεως, ἀπεδέχθησαν οὕτως ἢ ἄλλως τὴν συμμετοχὴν λαϊκῶν ἐν τῇ διευθύνσει τῶν ὑποθέσεων αὐτῶν, ἀντιθέτως ὅμως ὁ Μοναχικὸς Χαρακτήρ τῆς Ἐκκλησίας Ἱεροσολύμων ἐκώλυσε καὶ κωλύει τὴν τοῦ λαοῦ ἐν τῇ διοικήσει τῶν κατ' αὐτὴν ὁποιανδήποτε ἀνάμixin, τοσοῦτον μᾶλλον καθ' ὅσον, κατὰ τοὺς Ἱεροὺς Κανόνας, τοιαύτη ἀνάμιξις λαϊκῶν ἐν τῇ διοικήσει τῆς περιουσίας τῶν Μοναστηρίων ἀπολύτως ἀπαγορεύεται.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ "Δ".

ΝΟΜΟΣΧΕΔΙΟΝ

ΠΡΟΣ ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΙΝ ΚΑΙ ΣΥΜΠΛΗΡΩΣΙΝ ΤΟΥ ΘΕΜΕΛΙΩΔΟΥΣ ΝΟΜΟΥ

ΤΟΥ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΥ.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ "Δ".

ΝΟΜΟΣΧΕΔΙΟΝ

ΠΡΟΣ ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΙΝ ΚΑΙ ΣΥΜΠΛΗΡΩΣΙΝ

ΤΟΥ ΘΕΜΕΛΙΩΔΟΥΣ ΝΟΜΟΥ ΤΟΥ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΥ.

Ἐπειδὴ εἶναι ἐπιθυμητόν, ὥπως ὁ Θεμελιώδης Νόμος τοῦ Ὁρθοδόξου Πατριαρχείου ἐν ὠρισμέναις λεπτομερείαις αὐτοῦ ἀναθεωρηθῇ, οὕτως ὥστε νὰ προσαρμοσθῇ πρὸς τὰς παρούσας συνθήκας,

Καὶ ἐπειδὴ ὠρισμέναι Τουρκικαὶ Διοικητικαὶ διατάξεις, θεμελιωδῶς ἀφορῶσαι τὸ Πατριαρχεῖον, δὲν προσέλαβον εἰσέτι νομοθετικὴν μορφήν, ἐπιθυμητοῦ δ' ὄντος, ὥπως αἱ διατάξεις αὗται, μετὰ τοιούτων τροποποιήσεων ὡς ἤθελον κριθῇ ἀναγκαῖαι, περιληφθῶσιν εἰς τὸν Θεμελιώδη Νόμον,

Ἔστω ὁθεν δεσπιστέον

Βραχὺς τί-
τλος καὶ
ἀρχή.

1. Τὸ Νομοσχέδιον τοῦτο δύναται ν' ἀναφέρηται δι' ὅλους τοὺς σκοποὺς, ὡς «ὁ περὶ Ὁρθοδόξου Πατριαρχείου Νόμος 192 », καὶ τεθήσεται ἐν ἰσχύϊ, εἴτε ἐν τῷ συνόλῳ εἴτε ἐν μέρει αὐτοῦ, κατὰ τοιαύτην ἡμέραν ἢ ἡμέρας ὡς διὰ Διατάγματος θέλει καθορίσῃ ὁ Ὑπάτος Ἀρμοστής.

ΜΕΡΟΣ Α'.

ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΙΣ ΤΟΥ ΘΕΜΕΛΙΩΔΟΥΣ ΝΟΜΟΥ.

2. Ὁ Θεμελιώδης Νόμος τοῦ Ὁρθοδόξου Πατριαρχείου, ὡς ἐκτίθεται ἐν τῇ πρώτῃ στήλῃ τοῦ Προσαρτήματος τοῦ τμήματος τούτου, ἀναγνωσθήσεται καὶ διερμηνευθήσεται

α) ὑποκείμενος εἰς τοιαύτας προφορικὰς καὶ περιστάτικὰς τροποποιήσεις ὡς ἤθελον τυχὸν κριθῇ ἀναγκαῖαι πρὸς προσαρμογὴν αὐτοῦ

εἰς τὰς συνταγματικὰς καὶ διοικητικὰς συνθήκας, τὰς ἐπὶ τοῦ παρόντος ἐν ἐνεργείᾳ, ἰδιαιτέρως δ' εἰς τὰς ἀκολουθοῦσας τροποποιήσεις, ἦτοι :

- (i) οἰαδήποτε παραπομπὴ πρὸς τὸν Σουλτάνον τῆς Τουρκίας διερμηνευθήσεται ὡς παραπομπὴ πρὸς τὴν Αὐτοῦ Μεγαλειότητα τὸν Βασιλέα·
  - (ii) οἰαδήποτε παραπομπὴ πρὸς τὸν Μέγαν Βεζύρην ἢ πρὸς τὴν Ὑψηλὴν Πύλιν διερμηνευθήσεται ὡς παραπομπὴ πρὸς τὸν Ὑπατον Ἀρμοστήν·
  - (iii) οἰαδήποτε παραπομπὴ πρὸς τὸν Μουτεσαρίφην διερμηνευθήσεται ὡς παραπομπὴ πρὸς τὸν Διοικητὴν Ἱεροσολύμων.*
- β) Ὑποκείμενος εἰς τὰς ἰδιαιτέρας τροποποιήσεις, μεταρρυθμίσεις καὶ προσθέσεις, τὰς ὑποδεικνυόμενας ἐν τῇ δευτέρᾳ στήλῃ τοῦ ρηθέντος Προσαρτήματος :

Ἀρκεῖ μόνον πάντοτε, ὅπως οὐδεμία τροποποίησις, μεταρρυθμῖσις ἢ πρόσθεσις, διαλαμβανομένη ἐν τῷ εἰρημένῳ Προσαρτήματι, ἐφαρμόζεται, ἐκτὸς ἂν καὶ μέχρις οὗ ἐγκριθῇ ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου ἐν Συνόδῳ.

* Ἡ οἰοσδήποτε θέλει εἶναι ὁ τίτλος τοῦ ἀξιωματικοῦ, τοῦ ἐκπληροῦντος τὰ καθήκοντα, τὰ μέχρι τοῦδε ἐκπληρούμενα ὑπὸ τοῦ Διοικητοῦ Ἱεροσολύμων.

ΠΡΟΣΑΡΤΗΜΑ.

ΠΡΩΤΗ ΣΤΗΛΗ

ΔΕΥΤΕΡΑ ΣΤΗΛΗ

ΝΟΜΟΣ ΤΟΥ «ΡΩΜΑΪΚΟΥ» ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΥ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ.*

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

*Περὶ τῶν καθηκόντων τοῦ Πατριάρχου καὶ
τῆς παρισταμένης Αὐτῷ Συνόδου.*

1. Ὁ «Ρωμαῖος» Πατριάρχης Ἱεροσολύμων εἶναι ὁ Πρόεδρος καὶ Ἐπόπτης τῶν ἐκκλησιῶν καὶ μοναστηρίων, ὡς καὶ τῶν Μητροπολιτῶν, Ἐπισκόπων, Μοναχῶν καὶ Ἱερέων, τῶν ὑπαγομένων εἰς τὸν Πατριαρχικὸν αὐτοῦ θρόνον, καθὼς καὶ ἀπάντων τῶν προσκυνημάτων, τῶν ἀνηκόντων τῇ «Ρωμαϊκῇ» κοινότητι, τῶν εὐρισκομένων ἐν τῇ σφαίρᾳ τοῦ Πατριαρχικοῦ αὐτοῦ ἀξιώματος ἐν τῇ Ναῷ τῆς Ἀναστάσεως, ἀνεξαρτήτως τε καὶ συνεταιρικῶς μετ' ἄλλων κοινοτήτων ὄντος δὲ Διευθυντοῦ τῶν εἰς τὰ μοναστήρια ταῦτα ἀνηκόντων Σχολείων καὶ Νοσοκομείων, τὰ καθήκοντα αὐτοῦ συνίστανται, καθ' ὅσον τὸ δυνατόν τῇ γνώσει τῶν παρευρισκομένων μοναχῶν, εἰς τὸ νὰ ἐκπληρῇ μετὰ πάσης ἐπιμελείας καθ' ὠρισμένους χρόνους ἐν τῷ εἰρημένῳ Ναῷ τῆς Ἀναστάσεως καὶ τοῖς λοιποῖς προσκυνήμασι, τὰ ἀνέκαθεν (ab antiquo) ἰσχύοντα ἀρχαῖα θρησκευτικὰ ἔθιμα, νὰ περιβάλῃ τοὺς πτωχοὺς τῆς κοινότητος ἀναλόγως τῶν προσόδων τῶν ἐκκλη-

*) Σ. Μ. Κατὰ τὴν ἐκ τοῦ Τουρκικοῦ μετάφρασιν τοῦ κ. Ongley. Βλέπε παράγραφον 309 τῆς Ἐκθέσεως.

ΠΡΩΤΗ ΣΤΗΛΗ

σιῶν καὶ μοναστηρίων, καθὼς καὶ τὴν καλὴν διαχείρι-
σιν τῶν νοσοκομείων καὶ τῶν ὑπαρχόντων σχολείων·
να τοποθετῇ καταλλήλως τοὺς κατ' ἔτος εἰς Ἱερο-
σόλυμα προσερχομένους προσκυνητάς, τῇ γνώμῃ δὲ
καὶ βεληθείᾳ τῶν ὑπ' αὐτὸν κληρικών, να καταβάλλῃ
πᾶσαν τὴν δυνατὴν προσπάθειαν ὑπὲρ τῆς ἀσφαλείας
αὐτῶν.

2. Ὑποβαλλομένης οἰαοδήποτε αἰτήσεως περὶ
θρησκευτικῶν ἀντικειμένων καὶ πνευματικῆς συμβου-
λῆς ὑπὸ τοῦ κοινοῦ ἢ ὑπὸ τῶν πνευματικῶν ἀξιωμα-
τούχων περὶ τῶν θρησκευτικῶν αὐτῶν καθηκόντων,
ὁ Πατριάρχης θὰ συγκαλῇ τὴν Σύνοδον ὑπὸ τὴν
προεδρείαν αὐτοῦ καὶ θὰ διευκρινίζῃ καὶ διευθετῇ
τὸ ζήτημα εἴτε δι' ὁμοφωνίας εἴτε διὰ πλειοψηφίας.

3. Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος σύγκαιται ὑπὸ ἑξ Ἐπισκό-
πων καὶ ἑννέα Ἀρχιμανδριτῶν, καὶ ὑπὸ τὸν ὅρον, ὅτι
ἡ μόνιμος ὁλομέλεια αὐτῆς δὲν θὰ μεταβληθῇ, ἢ
αὔξησις, ἢ ἐλάττωσις καὶ ἀντικατάστασις τῶν μελῶν
αὐτῆς, ἀναλόγως τῆς ἀνάγκης, ἀφίεται εἰς τὴν πνευ-
ματικὴν κρίσιν τοῦ Πατριάρχου. Ἡ Σύνοδος θὰ συν-
έρχεται πάντοτε ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ Πατριάρχου·
θὰ συζητῇ διοικητικὰ ζητήματα, ἀφορῶντα τὰς πνευ-
ματικὰς ὑποθέσεις τῶν προσκυνημάτων, ἐκκλησιῶν
καὶ μοναστηρίων· τὴν φύσιν τῶν ὑπηρεσιῶν καὶ τὰ
πνευματικὰ καθήκοντα τῶν ἐν αὐταῖς διορισθέντων
καὶ προσκεκολλημένων Μοναχῶν καὶ ὑπηρετῶν· καὶ
ἐν τῇ περιπτώσει τῶν φιланθρωπικῶν καθιδρυμάτων
(ἐπειδὴ πράξεις οἶαι, ἢ ἐκμίσθωσις, μίσθωσις, παρα-
χώρησις, μεταβίβασις καὶ ἀγοραπωλησία αὐτῶν καὶ
τὰ ἐκ τούτων πηγάζοντα ζητήματα διεξάγονται εἰς
τὰ ἀρμόδια τμήματα τῶν ἱερῶν καὶ πολιτικῶν δικα-
στηρίων, συμφώνως τοῖς εἰδικῶς ἐπ' αὐτῶν ἐφαρμο-
ζομένοις νόμοις), ἡ Σύνοδος θὰ συζητῇ ἐπίσης τὴν
ἐπαυξηθεῖσαν ἀνάπτυξιν τῶν προσόδων αὐτῶν, τὴν
ὠφέλειαν τῶν πτωχῶν τῆς κοινότητος, καὶ ἄλλα πνευ-
ματικὰ ζητήματα. Αἱ ἐπιλύσεις καὶ ἀποφάσεις τῆς
Συνόδου θὰ ἐκτελῶνται ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου. Ἐν
περιπτώσει ἐγκύρου κωλύματος, ὡς ἡ ἀσθένεια ἢ
ἀπουσία τοῦ Πατριάρχου, ὁ Μητροπολίτης ἢ ὁ Ἐπί-
σκοπος ἢ ὁ Ἀρχιμανδρίτης, ὁ διοριζόμενος ὑπ' αὐτοῦ,
θὰ ἀντιπροσωπεύῃ αὐτόν.

ΔΕΥΤΕΡΑ ΣΤΗΛΗ

Μετὰ τὰς λέξεις—«τὴν πνευμα-
τικὴν κρίσιν τοῦ Πατριάρχου», θὰ
παρεμβληθῶσιν αἱ λέξεις «ἐν Συνό-
δῳ—ἀρκεῖ μόνον ἕκαστος Μητρο-
πολίτης καὶ Ἐπίσκοπος να εἶναι ἑξ
ὁφφικίου (ex officio) μέλος τῆς Συ-
νόδου, ἀρκεῖ δ' ἀκόμη, ὅπως ἕκα-
στος Μητροπολίτης δικαιῶται να
κληθῇ εἰς τὰς συνεδριάσεις αὐτῆς
πρὸς ἐξέτασιν ὑποθέσεων, κηρυσσο-
μένων ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου ἢ ὑπὸ
τῆς Συνόδου ὡς ἐξαιρετικῆς σπου-
δαιότητος».

ΠΡΩΤΗ ΣΤΗΛΗ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

Περὶ Ἐκλογῆς Πατριάρχου.

4. Ἐν περιπτώσει χηρείας τοῦ Πατριαρχικοῦ θρόνου τῶν Ἱεροσολύμων, συνέρχεται ἡ Σύνοδος καὶ ἐκλέγει πρόσωπόν τι, συνδυάζον τὰ ἀπαιτούμενα προσόντα, ἐκ τῶν ἐν Ἱερουσαλὴμ εἰρισκομένων Μητροπολιτῶν καὶ Ἐπισκόπων, ὡς **τοποτηρητὴν** (*locum tenens*), καὶ υποβάλλει Μαζμπατὰν πρὸς τὸν Μουτεσαρίφην, διὰ τοῦ ὁποίου γνωστοποιεῖ αὐτῷ τὴν χηρεύουσαν θέσιν καὶ τὸν **τοποτηρητὴν**. Τὸ ζήτημα τότε υποβάλλεται πάραντα ὑπὸ τοῦ Μουτεσαρίφου δι' ἐγγράφου ἢ τηλεγραφικῶς, ἀναλόγως τῆς ἀνάγκης, πρὸς τὸ ὑψηλὸν γραφεῖον τῆς Μεγάλης Βεζυρείας καὶ ἐνεργοῦνται τὰ δέοντα συμφώνως πρὸς τὰ ὑπ' αὐτῆς διαβιβαζόμενα τηλεγραφήματα καὶ **Ἐμριναμέν**, τὰ ὁποῖα ἀποστέλλονται εἰς ἀπάντησιν περὶ τῆς ἐπιβεβαιώσεως τοῦ **τοποτηρητοῦ** ἐν τῷ ἀξιώματι αὐτοῦ καὶ τῆς συμφυδᾶ τῷ νόμῳ ἐκλογῆς τοῦ Πατριάρχου.

5. Μετὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν διατάξεων τοῦ προηγουμένου Ἀρθροῦ, θ' ἀποσταλῶσι γράμματα ὑπὸ τοῦ **τοποτηρητοῦ** εἰς τοὺς Μητροπολίτας καὶ Ἐπισκόπους, τοὺς βιοῦντας καὶ ὑπαγομένους εἰς τὸν Πατριαρχικὸν θρόνον, δι' ὧν θὰ πληροφορῇ αὐτοὺς, ὅτι οἱ Μητροπολίται καὶ οἱ Ἐπίσκοποι δέον νὰ εὑρεθῶσιν εἰς Ἱερουσαλὴμ ἐντὸς εἴκοσι καὶ μιᾶς τοῦ πολὺ ἡμερῶν διὰ τὴν ἐκλογὴν Πατριάρχου, δέον δ' ἰδιαιτέρως νὰ εἰδοποιῇ τὸν λαόν, ὅπως ἀνὰ εἰς ἕγγραμος ἱερεὺς ἐξ ἐκάστης Μητροπόλεως καὶ Ἐπισκοπῆς προσέλθωσιν εἰς Ἱεροσόλυμα ἐντὸς τῆς ὀριζομένης προθεσμίας, ἵνα παρευρεθῶσιν εἰς τὸ Ἐκλογικὸν Συμβούλιον, ὡς ἀντιπρόσωποι τοῦ λαοῦ.

6. Μετὰ τὴν λήξιν τῆς ρηθείσης προθεσμίας, ὅταν τὰ προσκληθέντα πρόσωπα συνέλθωσιν ἐν τινὶ τῶν ἐν Ἱεροσολύμοις μοναστηρίων, θὰ συγκαλέσῃ τὸ ρηθὲν Πνευματικὸν Συμβούλιον, περιλαμβάνον ἅπαντας τοὺς Μητροπολίτας καὶ Ἐπισκόπους καὶ ἕκαστος θὰ γράψῃ ἐπὶ ἰδιαίτερου δελτίου τὰ ὀνόματα τῶν προσώπων, τὰ ὁποῖα γνωρίζει ὡς ἄξια τῆς Πατριαρχείας ἐκ τῶν τάξεων τῶν Μητροπολιτῶν, Ἐπισκόπων καὶ Ἀρχιμανδριτῶν, τῶν ὑπαγομένων εἰς τὸν Πατριαρ-

ΔΕΥΤΕΡΑ ΣΤΗΛΗ

Εἰς τὸ τέλος τοῦ Ἀρθροῦ θὰ προστεθῶσιν αἱ λέξεις—«Θὰ προσκληθῶσιν ἐπίσης δύο ἕγγαμοι ἱερεῖς, ἐκλεγόμενοι ὑπὸ τῶν χριστιανῶν κατοίκων τῆς Ἱερουσαλὴμ. Ἡ ἐκλογή τῶν πρὸς τοῦτο ἑγγάμων ἱερέων θὰ λαμβάνῃ χώραν συμφώνως πρὸς τοὺς κανονισμοὺς, τοὺς ἐκπονουμένους ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου ἢ τοῦ Τοποτηρητοῦ ἐν Συνόδῳ».

Πρὸ τῶν λέξεων—«καὶ ἕκαστος θὰ γράψῃ ἐπὶ ἰδιαίτερου δελτίου» θὰ εἰσαχθῶσιν αἱ λέξεις—«ἐπὶ παρουσίᾳ τῶν ἄλλων προσκεκλημένων προσώπων». Μετὰ τὰς λέξεις—«ἕκαστος» θὰ παρεμβληθῶσιν αἱ λέξεις—τῶν Μητροπολιτῶν καὶ Ἐπισκόπων».

ΠΡΩΤΗ ΣΤΗΛΗ

χικὸν τοῦτον θρόνον, εἴτε ἐν Ἱερουσαλὴμ εὕρισκομένων· εἴτε ἐν τῷ ἑξωτερικῷ, θὰ ὑπογράψῃ δὲ καὶ παραδώσῃ τοῦτο τῷ **τοποτηρητῇ**.

7. Χωρὶς νὰ ληφθῇ ὑπ' ὄψει ποῖον ἐκ τῶν προσώπων τούτων ἔτυχε περισσοτέρων ἢ ὀλιγωτέρων φήφων, θὰ θεωρηθῶσιν ἅπαντες ἐξ ἴσου ἐκλεξιμοὶ καὶ τὰ ὀνόματα θὰ καταγραφῶσιν ἐν βιβλίῳ ἐνώπιον τοῦ Συμβουλίου, ὑπογραφομένῳ ὑπὸ τοῦ **τοποτηρητοῦ** καὶ τῶν μελῶν τοῦ Συμβουλίου.

8. Τὸ πρόσωπον, τὸ ἐκλεγhestόμενον Πατριάρχης, θεωρεῖται κατὰ τὴν Ἐκκλησίαν, ὡς πνευματικὸς αὐτῆς ἀρχηγός· ὁ κατάλογος τῶν ἐκλεξιμῶν, ὁ συνταχθησόμενος κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ προηγουμένου Ἀρθροῦ, ἀποστέλλεται πρὸς τὸν Μουτεσαρίφη, ὅστις ἀνακοινοῖ παραχρῆμα εἰς τὴν Ὑψηλὴν Πύλην δι' ἐγγράφου ἢ τηλεγραφικῶς τὰ ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ ἐγγεγραμμένα ὀνόματα, ἐν περιπτώσει δὲ τινα ἐξ αὐτῶν ἐξαيرهθῶσιν ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως, θ' ἀφαιρεθῶσιν ὑπὸ τῆς Ὑψηλῆς Πύλης καὶ ἡ ἐν ἀπαντήσῃ ληφθησομένη διαταγὴ περὶ τῆς ἐκτελέσεως τῆς ἐκλογῆς ἐκ τῶν παραμενόντων προσώπων, θ' ἀναγγέλληται τῷ **τοποτηρητῇ** καὶ τῇ Συνόδῳ ὑπὸ τοῦ Μουτεσαρίφου.

9. Ὅταν ἡ κατὰ τὸ προηγούμενον Ἀρθρον διαταγὴ τῆς Ὑψηλῆς Πύλης κοινοποιηθῇ ὑπὸ τοῦ Μουτεσαρίφου, συνέρχεται γενικὸν συμβούλιον, συγκαίμενον ἐκ τῆς Συνόδου, τῶν Ἀρχιμανδριτῶν καὶ τῶν **Πρωτοσυγκέλλων** τοῦ ἐν Ἱεροσολύμοις Μοναστηρίου καὶ τῶν προσκληθέντων ἰθαγενῶν ἱερέων τῶν ἑξῶθεν προσερχομένων, μετὰ δύο ἰθαγενῶν ἱερέων, ὡς οἱ ἐκλεγόμενοι ὑπὸ τῶν Χριστιανῶν κατοίκων τῆς Ἱερουσαλὴμ, καὶ προβαίνει εἰς τὴν κατὰ συνήθειαν ἐκλογὴν, συμφώνως τῇ διατάξει, οὕτως, ὥστε τρία πρόσωπα ἐκ τῶν ὀνομασθέντων πρὸς ἐκλογὴν διὰ πλειοψηφίας, καταρτιζομένης διὰ μυστικῆς ψηφοφορίας τῶν Μοναχῶν καὶ τῶν προσκληθέντων ἱερέων, τοῦτέστιν ὁλοκλήρου τοῦ παρόντος Συμβουλίου, ὁρίζονται ὑποψήφιοι. Ἀμα τῷ ὀρισμῷ τῶν τριῶν τούτων ὑποψηφίων, τὰ μοναχικὰ μέλη τοῦ Συμβουλίου μεταβαίνουν εἰς τὸν Ναὸν τῆς Ἀναστάσεως μετὰ τοῦ καταλόγου, τοῦ φέροντος τὰ ὀνόματα αὐτῶν, τελουμένης δ' ἐν τῷ Ναῷ τῆς καταλλήλου θρησκευτικῆς τελετῆς παρόντων καὶ τῶν λοιπῶν μελῶν, εἰς

ΔΕΥΤΕΡΑ ΣΤΗΛΗ

Πρὸ τῶν λέξεων—«τὰ ὀνόματα θὰ καταγραφῶσιν ἐν βιβλίῳ» θὰ εἰσαχθῶσιν αἱ λέξεις—«ἐπὶ παρουσία τῶν ἄλλων προσκεκλημένων προσώπων».

Αἱ λέξεις—«τῶν ἑξῶθεν προσερχομένων, μετὰ δύο ἰθαγενῶν ἱερέων, ὡς οἱ ἐκλεγόμενοι ὑπὸ τῶν Χριστιανῶν κατοίκων τῆς Ἱερουσαλὴμ», θὰ παραληφθῶσι.

ΠΡΩΤΗ ΣΤΗΛΗ

ἐκ τῶν τριῶν ὀνομασθέντων ὑποψηφίων διὰ μυστικῆς ψηφοφορίας ἐκ μέρους τοῦ κληρικοῦ σώματος τῆς Συνόδου καὶ κατὰ πλειοψηφίαν θὰ ἐκλεγῇ Πατριάρχης, συμφώνως πρὸς τὰς ἀνέκαθεν εἰθισμένας ἐπισημούς διατάξεις. Ἐν περιπτώσει ἰσοψηφίας τὸ ζήτημα λύεται τῇ γνώμῃ τοῦ **τοποτηρητοῦ**.

10. Οἱ ἐκ τῶν Μητροπολιτῶν καὶ Ἐπισκόπων προσκληθέντες, ὅπως παρευρεθῶσιν εἰς τὴν ἐκλογικὴν συνέλευσιν καὶ μὴ δυνάμενοι νὰ προσέλθωσι, θὰ ὑποτάσσωνται τῇ γενικῇ ψήφῳ· ἕκαστος δὲ τῶν παρόντων ἐν τῇ ἐκλογικῇ συνελεύσει, εἴτε μοναχὸς εἴτε ἱερεὺς, θὰ δικαιῶται νὰ δώσῃ μίαν μόνον ψήφον.

11. Ἄμα τῇ κατὰ τὸν προαναφερθέντα τρόπον γενομένῃ ἐκλογῇ, συνταχθήσεται κατὰ τὸ ἀρχαῖον ἔθιμον ἀναφορά, ὑποβαλλομένη διὰ τοῦ Μουτσαρφόφου πρὸς τὴν Μεγάλην Βεζυρεῖαν, καὶ ὅταν τὸ ὑψηλὸν **Βεράτιον**, τὸ διατάσσον τὴν παραδοχὴν καὶ τὸν διορισμὸν τοῦ ἐκλεγέντος προσώπου, ἀφιχθῇ, κοινοποιεῖται καὶ ἐκτελεῖται τοῦτο ὑπὸ τῆς τοπικῆς Κυβερνήσεως.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

**Περὶ τῶν ἀναγκαίων Προσόντων, τὰ ὅποια
δέον νὰ κέκτηται τὸ ἐκλεγησόμενον
διὰ τὸ Πατριαρχικὸν ἀξίωμα
Πρόσωπον.**

12. Τὸ πρόσωπον τὸ ἐκλεγησόμενον, Πατριάρχης δέον νὰ ἔχῃ ἡλικίαν ἀνωτέραν τῶν τεσσαράκοντα ἐτῶν, ν' ἀνήκῃ εἰς τὴν τάξιν τῶν μοναχῶν, τῶν ἐχόντων βαθμὸν Ἐπισκόπου ἢ Ἀρχιεπισκόπου, νὰ ἔχῃ ὑπηρετήσῃ μεθ' ἱκανότητος καὶ ἀνευ οὐδεμιᾶς παραβάσεως ἐπὶ δέκα συνεχῇ ἔτη ἐν Μητροπόλει καὶ νὰ ᾖ αὐτὸς τε καὶ ὁ πατὴρ αὐτοῦ τοῦλάχιστον ὑπήκοοι τῆς Αὐτοῦ Αὐτοκρατορικῆς Μεγαλειότητος.

13. Ὁ χαρακτήρ καὶ τὰ ἥθη τοῦ ἐκλεγησο-

ΔΕΥΤΕΡΑ ΣΤΗΛΗ

Ὁ τοποτηρητής διὰ τὴν ἐκλογὴν
δύο ἐκλεκτοὺς φέρει εἰς
αὐτὴν

Αἱ λέξεις «νὰ ἔχῃ ὑπηρετήσῃ μεθ' ἱκανότητος καὶ ἀνευ οὐδεμιᾶς παραβάσεως ἐπὶ δέκα συνεχῇ ἔτη ἐν Μητροπόλει καὶ νὰ ᾖ αὐτὸς τε καὶ ὁ πατὴρ αὐτοῦ τοῦλάχιστον ὑπήκοοι τῆς Αὐτοῦ Αὐτοκρατορικῆς Μεγαλειότητος» θὰ παραλειφθῶσιν.

ΠΡΩΤΗ ΣΤΗΛΗ

μένου Πατριάρχου δέον νά ὦσιν ἐλεύθερα κακῆς ὑπολήψεως· ἐκτὸς τοῦ ὅτι δέον νά ᾗ γνωστὸν καὶ ἀποδειγμένον ἐκ τοῦ παλελθόντος αὐτοῦ, ὅτι ἔχει κατὰ τὸ ἐνὸν φιλολογικὰς καὶ ἐπιστημονικὰς γνώσεις, ὅτι εἶναι τελείως κάτοχος τῶν κανόνων καὶ πράξεων τῆς Ἐκκλησίας καὶ σέβεται τὰς διατάξεις τοῦ δόγματός του καὶ τὰς πράξεις τοῦ θρησκευματος αὐτοῦ, εἶναι ἀναγκαῖον χάριν τῶν θρησκευτικῶν πράξεων τῆς Ἐκκλησίας, ὅπως οὗτος, ὢν Πατριάρχης τοῦ Ναοῦ τῆς Ἀναστάσεως καὶ τῶν ἐξαρτημάτων αὐτοῦ καὶ Ἐπίσκοπος τῆς Ἱερουσαλήμ, εἶναι ὁ πνευματικὸς πατὴρ ὅλων τῶν ἐκκλησιῶν καὶ μοναστηρίων, τῶν ὁποίων εἶναι ὁ Πρόεδρος, καὶ ἱκανὸς νά προστατεύῃ ἐν παντὶ καιρῷ καὶ πάσῃ περιπτώσει τοὺς Ὀρθοδόξους καὶ τὴν θρησκείαν αὐτῶν.

14. Ἐπειδὴ τὸ πρόσωπον, τὸ ὁποῖον εἶναι Πατριάρχης, ἐκτὸς τῶν διαγραφόμενων πνευματικῶν αὐτοῦ καθηκόντων, εἶναι ὁ ἀξιωματοῦχος, ὁ ἐπιτετραμμένος τὴν ἐκτέλεσιν ὅλων, ὧν διαλαμβάνονται ἐν τῇ ἐκτεθειασμένῳ **Βερατίῳ**, τῷ περιέχοντι τὰ προνόμια, τὰ παραχωρηθέντα ὑπὸ τοῦ Χαλίφου Ὁμάρ ἐλ-Φαροῦκ — τοῦ Θεοῦ ἢ εὐλογία εἶη ἐπ' αὐτοῦ — ἐπιβεβαιωθέντα ὑπὸ τοῦ Φατίχ Σουλτάνου Μωάμεθ, προκηρυχθέντα καὶ ἐκτελεσθέντα ὑπὸ διαφόρων παρελθόντων μεγάλων Σουλτάνων καὶ ἐπαναληφθέντα ὑπὸ τοῦ ἐκτεθειασμένου Πατισάχ, τὸ πρόσωπον τὸ ἐκλεχθησόμενον Πατριάρχης δέον, ἐκτὸς τοῦ συνδυάζειν τὰ ἐν τῇ προηγουμένῳ Ἀρθρῷ μνημονευθέντα προσόντα, νά εἶναι ἄξιον τῆς πλήρους ἐμπιστοσύνης τῆς Αὐτοῦ Αὐτοκρατορικῆς Μεγαλειότητος, ἥτις θὰ παράσχη τὴν ἐπιβεβαίωσιν τῆς ἐκλογῆς, γινώσκῃ δὲ συνάμα τοὺς Νόμους καὶ τοὺς Κανονισμοὺς τῆς ἐκτεθειασμένης Κυβερνήσεως καὶ ἀπολαύῃ τῆς ἐμπιστοσύνης καὶ ὑπολήψεως τῆς κοινότητος.

ΔΕΥΤΕΡΑ ΣΤΗΛΗ

ΠΡΩΤΗ ΣΤΗΛΗ

ΔΕΥΤΕΡΑ ΣΤΗΛΗ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

*Περὶ τῶν ἀναγκαίων Προσόντων τῶν εἰς
Ἐπισκοπὴν ἱκανῶν Μοναχῶν καὶ
τοῦ Τρόπου τῆς Ἐκλογῆς αὐτῶν.*

15. Ὁ εἰς Ἐπισκοπὴν ἐκλεγσόμενος καὶ δι-
ορισθσόμενος δεῖν νὰ εἶναι :

1) Ὑπήκοος τῆς Αὐτοκρατορικῆς Κυβερνήσεως
ἐκ καταγωγῆς καὶ νὰ μὴ ἐκηλιδώθῃ ποτὲ
εἴτε ἀπὸ Κυβερνητικῆς εἴτε ἀπὸ κοινοτικῆς
ἀπόψεως.

2) Ἀνατεθραμμένος ἐν τῷ Πατριαρχείῳ ἢ τῷ
Μοναστηρίῳ τῶν Ἱεροσολύμων καὶ ἐὰν δὲν
φέρῃ τὸν βαθμὸν τοῦ Ἀρχιμανδρίτου ἢ
Πρωτοσυγγέλλου δεῖν ἐν πάσῃ περιπτώσει
νὰ εἶναι ζηλωτὴς Μοναχός.

3) Ὡρίμου ἡλικίας, συμφώνως ταῖς διατάξεσι
ναὶ κανόσι τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἀρτιμελῆς,
μετὰ πλήρους γνώσεως τῶν ἐκκλησιαστικῶν
ὑποθέσεων καὶ κάτοχος τῆς ἀπαιτουμένης
πείρας διὰ τὴν καλὴν διοίκησιν Ἐπισκοπῆς.

4) Νὰ ἔχῃ γνῶσιν τῆς Ἀραβικῆς γλώσσης
καὶ εἰ δυνατόν τῆς Τουρκικῆς, ἐκτὸς τῆς
Ἑλληνικῆς.

16. Ἐπειδὴ ἡ ἐκλογὴ καὶ ὁ διορισμὸς νέου Ἐπι-
σκόπου εἰς χρεεύουσιν Ἐπισκοπὴν ἐνεργεῖται τῇ
ψήφῳ καὶ τῇ ἐγκρίσει τοῦ θρησκευτικοῦ Συμβουλίου
τῆς Συνόδου, τῇ ἀδείᾳ τοῦ Πατριάρχου, τὸ ρηθὲν Συμ-
βούλιον θὰ καταρτίσῃ Κατάλογον τῶν Μοναχῶν, τῶν
συνδυαζόντων ἐν τῷ προσώπῳ αὐτῶν τ' ἀπαιτούμενα
προσόντα διὰ τὸ τοῦ Ἐπισκόπου ἀξίωμα, ἐκλεγομέ-
νων μεταξὺ τῶν ἐχόντων τὴν αὐτὴν ἱκανότητα, τῶν
παρασχόντων τὰς πιστοτέρας ἐκδουλεύσεις εἰς τὴν Ἐκ-
κλησίαν, ἐκ τῶν ὁποίων ὀρίζονται τρεῖς ὑποψήφιοι
διὰ τὴν χρεεύουσιν Ἐπισκοπὴν, μεθ' ὃ μεταβαίνει εἰς
τὸν Ναὸν καὶ μετὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν εἰθισμένων ἐν
ἰσχύϊ διατυπώσεων καὶ διὰ μυστικῆς ἐπίσης ψηφο-
φορίας εἰς ἓκ τῶν τριῶν ρηθέντων ὑποψηφίων ἐκλέ-
γεται καὶ διορίζεται ὁριστικῶς, ἐν πάσῃ δὲ περιπτώσει
ἰσοψηφίας, ἢ πλειοψηφίας καταρτίζεται διὰ τῆς ψήφου
τοῦ Πατριάρχου.

Αἱ λέξεις—«Ὑπήκοος τῆς Αὐτο-
κρατορικῆς Κυβερνήσεως ἐκ κατα-
γωγῆς καὶ» δεῖν νὰ παραλειφθῶσι
καὶ ἀντικατασταθῶσι διὰ τῶν λέξε-
ων—«Πρόσωπον τοιοῦτον ὥστε».

Αἱ λέξεις—«καὶ εἰ δυνατόν τῆς
Τουρκικῆς», νὰ παραλειφθῶσι.

ΠΡΩΤΗ ΣΤΗΛΗ

17. Ἀποθνήσκοντος Ἐπισκόπου τινός, ἐνεργοῦνται αἱ διατυπώσεις τῆς ἐκλογῆς μετὰ τὴν λήψιν ἐπιστολῆς, ὑπογεγραμμένης ὑπὸ τῶν εὐυπολήπτων μοναχῶν καὶ ἡγηγόρων τοῦ λαοῦ τῆς πόλεως, ἐν ᾗ κατάρχει ὁ ἀποβιώσας.

ΔΕΥΤΕΡΑ ΣΤΗΛΗ

Τὸ Ἄρθρον 17 θ' ἀντικατασταθῇ διὰ τοῦ ἀκολουθοῦ Ἄρθρου :

«Ὅταν Ἐπίσκοπός τις, ἐπιπεφορτισμένος διὰ πραγματικῶν ποιμαντικῶν καθηκόντων, ἀποθάνῃ ἢ ἄλλως πως κενώσῃ τὴν θέσιν αὐτοῦ, μετὰ τὴν λήψιν ἐπιστολῆς ὑπογεγραμμένης ὑπὸ τῶν εὐυπολήπτων, λαϊκῶν τε καὶ κληρικῶν, κατοίκων τῆς πόλεως, ἐν τῇ ὁποίᾳ κατάρχει οὗτος, ἄρχονται αἱ διατυπώσεις τῆς ἐκλογῆς».

Τὸ ἀκόλουθον Ἄρθρον θὰ προστεθῇ μετὰ τὸ Ἄρθρον 17:

«Ἐάν ἡ ἐπιστολὴ ἢ σταλεῖσα ὑπὸ τῶν κατοίκων τῆς πόλεως, ὥς προεῖρηται, ὑποβάλλῃ τὸ ὄνομα προσώπου τινός, ὥς κατέχοντος τὰ προσόντα Ἐπισκόπου, καὶ παρακαλῇ διὰ τὴν ἐκλογὴν αὐτοῦ, καὶ ὁ Πατριάρχης ἐν Συνόδῳ εἶναι εὐχαριστημένος, ὅτι ἡ ρηθεῖσα ἐπιστολὴ ἀντιπροσωπεύει τὴν γενικὴν ὁμοφωνίαν ἢ τὴν ὑπερτεροῦσαν γνώμην τῆς μεγάλης πλειονοψηφίας τοῦ λαοῦ, καὶ τὸ πρόσωπον, τοῦ ὁποίου τὸ ὄνομα ὑποβάλλεται, κέκτηται τ' ἀπαιτούμενα προσόντα, αἱ διὰ τοῦ Ἄρθρου 16 καθοριζόμεναι διατυπώσεις παραλείπονται καὶ (ὑποτασσόμενον τῇ διατεταγμένῃ κανονικῇ ἐξετάσει) τὸ ρηθὲν πρόσωπον θέλει ἐκλεγῇ καὶ χειροτονηθῇ Ἐπίσκοπος».

ΜΕΡΟΣ Β΄.

Η ΑΔΕΛΦΟΤΗΣ ΤΟΥ ΠΑΝΑΓΙΟΥ ΤΑΦΟΥ.

Πρόσωπα κατα-
τασσόμενα ἐν τῇ
Ἀδελφότητι νὰ εἶ-
ναι Παλαιστίνειοι
ὑπῆκοοι.

3. (1) Πάντες οἱ ἐπιθυμοῦντες, ὅπως γίνωσι παραδεκτοὶ ὡς μέλη τῆς Ἀδελφότητος τοῦ Παναγίου Τάφου, ἐὰν δὲν εἶναι ἤδη Παλαιστίνειοι ὑπῆκοοι, δεόν, πρὶν γίνωσιν οὕτω παραδεκτοί, ὅπως ἐγγραφῶσιν ὡς Παλαιστίνειοι ὑπῆκοοι.

(2) Οἷονδήποτε μέλος τῆς Ἀδελφότητος, μὴ Παλαιστίνειος ὑπῆκοος, τὸ ὅποιον, μετὰ διαβίωσιν ἐκτὸς τῆς Παλαιστίνης, θὰ ἐπιθυμήσῃ νὰ ἐπαναλάβῃ τὴν κατοικίαν αὐτοῦ ἐν Παλαιστίνῃ ὡς μέλος τῆς Ἀδελφότητος, δεόν, πρὶν πράξῃ τοῦτο, νὰ ἐγγραφῇ ὡς Παλαιστίνειος ὑπῆκοος.

Μέλη τῆς ἐγγω-
ρίου Κοινότητος
δικαιούμενα παρα-
δοχῆς ἐν τῇ χορείᾳ
τῆς Ἀδελφότητος.

4. Ὑποκείμενα τῇ ἱστορικῇ χαρακτῇ τῆς Ἀδελφότητος καὶ κατὰ τοσοῦτον, ὥστε νὰ μὴ ἐξασθενήσῃ οὐσιωδῶς ὁ χαρακτὴρ οὗτος, μέλη τῆς Ὁρθοδόξου ἐγχωρίου Κοινότητος, τηροῦντα τοὺς κανόνας καὶ τὰς παλαιὰς

διατάξεις τὰς ρυθμιζούσας τὴν παραδοχὴν ἐν τῇ χορείᾳ τῆς Ἀδελφότητος, θὰ δικαιῶνται νὰ εἰσέλθωσιν ἐν τῇ χορείᾳ τῆς ρηθείσης Ἀδελφότητος καὶ κατὰ τὴν ἱκανότητα αὐτῶν καὶ ὡς δείξωσιν ἑαυτοὺς ἀξίους, θὰ προβιβάζωνται εἰς ὅλους τοὺς ἱερατικούς βαθμοὺς τῆς Ἐκκλησίας.

5. (1) Ὁ Πατριάρχης ἐν Συνόδῳ δύναται νὰ ἐκπονήσῃ Κανονισμούς, ὑπὸ τὰς διατάξεις τοῦ Νομοσχεδίου τούτου,

Ἐξουσία τοῦ Πατριάρχου ἐν Συνόδῳ πρὸς ἐκπόνησιν Κανονισμῶν.

- (α) ρυθμίζοντας τοὺς ὅρους τῆς παραδοχῆς ἐν τῇ Ἀδελφότητι·
- (β) ρυθμίζοντας τὴν ἐσωτερικὴν ζωὴν καὶ οἰκονομίαν τῆς Ἀδελφότητος·
- (γ) ρυθμίζοντας καὶ καθορίζοντας τὰς πειθαρχικὰς ἐξουσίας τοῦ Πατριάρχου ἀναφορικῶς πρὸς τὰ μέλη τῆς Ἀδελφότητος·
- (δ) προνοοῦντας διὰ τὴν ἐγκατάστασιν δικαστηρίων διὰ τὴν ἐξέτασιν καὶ τιμωρίαν ἐκκλησιαστικῶν καὶ πειθαρχικῶν παραπτωμάτων ὑπὸ μελῶν τῆς Ἀδελφότητος·
- (ε) προνοοῦντας διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἀποφάσεων τοιούτων δικαστηρίων ἢ τῶν διαταγῶν τοῦ Πατριάρχου, ἐνεργοῦντος κατ' ἀκολουθίαν τῶν πειθαρχικῶν αὐτοῦ ἐξουσιῶν.

(2) Εἰς περίπτωσιν τινα, καθ' ἣν διατάσσεται ἐξουσία εἰς ἐξωτερικὸν μοναστήριον ὡς μέτρον πειθαρχικὸν δι' ἀποφάσεώς τινος ἢ διαταγῆς, συνεπεῖα οἷωνδ' ὅποτε κανονισμῶν, γενομένων ὑπὸ τὸ κεφάλαιον τοῦτο, ὁ Ὑπάτος Ἀρμοστής, ὡν ἱκανοποιημένος, ὅτι ἡ ἀπόφασις εἶναι κανονικὴ κατὰ τύπον καὶ ὅτι ὁ πταίστης ἔσχε τὴν θέουσαν εὐκαιρίαν, ὅπως ἀκουσθῇ ἐν τῇ ὑπερασπίσει αὐτοῦ, δύναται, κατὰ τὴν ἀντιληψίν αὐτοῦ, νὰ δώσῃ τοιαύτας ὁδηγίας, ἃς ἤθελε θεωρήσῃ ἀναγκαίας διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ἀποφάσεως ἢ διαταγῆς.

ΜΕΡΟΣ Γ'.

ΕΞΟΥΣΙΑΙ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ ΕΝ ΣΥΝΟΔΩ.

6. Ὁ Πατριάρχης ἐν Συνόδῳ δύναται νὰ ἐκπονήσῃ Κανονισμοὺς ρυθμίζοντας,

Ἐξουσία τοῦ Πατριάρχου ἐν Συνόδῳ πρὸς ἐκπόνησιν Κανονισμῶν ὡς πρὸς τὴν τάξιν.

- (α) τὴν τάξιν πρὸς σύγκλησιν τῶν συνεδριάσεων τῆς Συνόδου·
- (β) τὸν τρόπον τοῦ διευθύνειν τὰς ἐργασίας τῶν συνεδριάσεων·
- (γ) τὴν ἀπαρτίαν τὴν ἀναγκαιοῦσαν διὰ τὸν καταρτισμὸν τῶν συνεδριάσεων·

- (δ) ὅλα τὰ ἄλλα ζητήματα τὰ σχετιζόμενα πρὸς τὸν τύπον καὶ τρόπον τῶν πρακτικῶν τῆς Συνόδου ἢ σχετικῶν πρὸς τὰς συνεδριάσεις αὐτῆς.

Ἐξουσία τοῦ Πατριάρχου ἐν Συνόδῳ πρὸς ἐκπόνησιν γενικῶν Κανονισμῶν.

7. Ὁ Πατριάρχης ἐν Συνόδῳ, ὡς τὸ διαρκὲς διοικοῦν σῶμα ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, δύναται νὰ ἐκπονήσῃ Κανονισμοὺς ὑπὸ τὰς διατάξεις τοῦ Νομοσχεδίου τούτου,

- (α) ρυθμίζοντας σχετικῶς τὰ καθήκοντα καὶ ἀμοιβαίας σχέσεις τοῦ Πατριάρχου καὶ τῆς Συνόδου·
- (β) ρυθμίζοντας τὸν διορισμὸν, τὴν πρόσκαιρον παῦσιν ἢ τὴν παῦσιν τῶν μελῶν τῆς Συνόδου καὶ πᾶσαν μεταβολὴν ἐν τῇ χορείᾳ αὐτῆς·
- (γ) ρυθμίζοντας τὰ καθήκοντα τῶν Μητροπολιτῶν, Ἐπισκόπων καὶ ὄλων τῶν ἄλλων λειτουργῶν καὶ ἀξιωματούχων τοῦ Πατριαρχείου·
- (δ) ρυθμίζοντας τὴν οἰκονομικὴν καὶ γενικὴν διαχείρισιν τοῦ Πατριαρχείου·
- (ε) γενικῶς πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς ἐκτελέσεως τῶν διατάξεων τοῦ Νομοσχεδίου τούτου.

Ἐξουσία τοῦ Πατριάρχου ἐν Συνόδῳ πρὸς ἐκπόνησιν Κανονισμῶν διὰ τὴν ἐκπτώσιν Πατριάρχου.

8. (1) Ὁ Πατριάρχης ἐν Συνόδῳ δύναται νὰ ἐκπονήσῃ Κανονισμοὺς διὰ τὴν ἐκδίκασιν Πατριάρχου, Μητροπολίτου, ἢ Ἐπισκόπου ὑπὸ τοῦ κανονικοῦ δικαστηρίου ἐπὶ τῇ βάσει κανονικοῦ τινος παραπτώματος, ἢ ἐπὶ τῇ λόγῳ ἀμελείας ἢ ἀνικανότητος τῆς ἐκπληρώσεως τῶν πνευματικῶν καὶ διοικητικῶν αὐτοῦ καθηκόντων, καὶ διὰ τὴν ἐπιβολὴν ὑπὸ τοῦ εἰρημένου δικαστηρίου τῆς ποινῆς τῆς ἐκπτώσεως ἢ οἰαοδήποτε ἄλλης κανονικῆς ποινῆς.

Ἀρκεῖ μόνον, ὅπως οὐδεμία τοιαύτη διάταξις προνοῇ περὶ ἐκπτώσεως Πατριάρχου, ἐπὶ τῇ λόγῳ ἀμελείας ἢ ἀνικανότητος πρὸς ἐκπλήρωσιν τῶν πνευματικῶν ἢ διοικητικῶν αὐτοῦ καθηκόντων, ἐκτὸς τῇ συγκαταθέσει διὰ τοιαύτην ἐκπτώσιν τοῦ Μικτοῦ Συμβουλίου, προβλεπομένου ἐνταῦθα διὰ πλειοψηφίας τῶν δύο τρίτων τῶν μελῶν αὐτοῦ.

(2) Τὸ ἄρθρον τοῦτο δὲν θὰ τεθῇ ἐν ἐνεργείᾳ, ἐκτὸς ἐὰν καὶ μέχρις οὗ ἐγκριθῇ ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου ἐν Συνόδῳ.

Πιστοποίησης Κανονισμῶν ὑπὸ τοῦ Ὑπάτου Ἀρμοστοῦ.

9. Ὅλοι οἱ ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου ἐν Συνόδῳ γενόμενοι Κανονισμοὶ ὑπὸ τὰ ὑποδιαιρούμενα ἄρθρα 5, 7 καὶ 8, θ' ἀνακοινωθῶσι πρὸς τὸν Ὑπάτον Ἀρμοστὴν καὶ ὁ Ὑπάτος Ἀρμοστής ἱκανοποιούμενος,

- (α) ὅτι τοιοῦτοι Κανονισμοὶ εἶναι σύμφωνα πρὸς τὸν νόμον, καὶ
- (β) ὅτι τὰ συμφέροντα οἰουδήτινος τμήματος τῶν ὑπηκόων τῆς Ἐντολῆς τοῦ Κυβερνήσεως δὲν ἐπηρεάζονται ἀδίκως ἐξ αὐτῶν,

δύναται νὰ πιστοποιήσῃ, ὅτι δὲν ὑπάρχει ἀντίρρηση διὰ τοὺς ρηθέντας

Κανονισμούς και ἐπὶ τούτῳ θέλουσιν, ὑποκαίμενοι πάντοτε ταῖς διατάξεσι τοῦ Νομοσχεδίου τούτου, ἔχῃ τὴν ἰδίαν ἐνέργειαν, ὥς νὰ εἶχον συμπεριληφθῇ ἐν τῷ Νομοσχεδίῳ τούτῳ.

ΜΕΡΟΣ Δ΄.

ΤΟ ΜΙΚΤΟΝ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ.

10. Θὰ ἰδρυθῇ ἐν τῷ Πατριαρχείῳ Μικτὸν Συμβούλιον, συγκείμενον ἐκ

Ἰδρυτὲς Μικτοῦ Συμβουλίου.

- (α) τοῦ Πατριάρχου, ὡς Προέδρον τοῦ εἰρημένου Συμβουλίου,
- (β) τεσσάρων ἐκκλησιαστικῶν μελῶν ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν διοριζομένων ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου,
- (γ) ἑπτὰ λαϊκῶν μελῶν, ἐκλεγομένων ὑπὸ τῶν Ὁρθοδόξων κατοίκων τῆς Παλαιστίνης κατὰ τρόπον ἐνταῦθ' ἀκολουθῶς διατυπούμενον,
- (δ) τριῶν μελῶν, ἐκλεγομένων ὑπὸ τῶν Ὁρθοδόξων κατοίκων Ὑπεριορδανείας κατὰ τρόπον καθοριζόμενον ὑπὸ τοπικῆς νομοθεσίας.

11. Τὸ Μικτὸν Συμβούλιον θὰ εἶναι νομικὴ προσωπικότης ὑπὸ τὸν τίτλον «Τὸ Μικτὸν Συμβούλιον τοῦ Ὁρθοδόξου Πατριαρχείου τῶν Ἱεροσολύμων» καὶ δύναται ν' ἀποκτήσῃ κινητὴν καὶ ἀκίνητον περιουσίαν, νὰ λαμβάνῃ εὐεργεσίας καὶ ἀφιερώσεις καὶ νὰ ἐνεργῇ ὡς κηδεμῶν δι' οἵονδήποτε σκοπὸν συμπίπτοντα πρὸς τὰς ἐξουσίας καὶ τὰ καθήκοντα αὐτοῦ.

Τὸ Μικτὸν Συμβούλιον ἔσται νομικὴ προσωπικότης.

12. Τὸ Μικτὸν Συμβούλιον θὰ ἔχῃ τὰς ἀκολουθοῦσας ἐξουσίας καὶ καθήκοντα:

Ἐξουσίαι καὶ καθήκοντα τοῦ Μικτοῦ Συμβουλίου.

- (α) ἐκ τῶν πρὸς αὐτὸ ὑπὸ τὸ Νομοσχέδιον τοῦτο ἐκχωρηθέντων πόρων, ἢ οἷονδήποτε ἄλλων πόρων τεθέντων εἰς τὴν διάθεσιν αὐτοῦ, νὰ φροντίξῃ περὶ τῆς δεύσης ἐκπαιδεύσεως τῶν τέκνων τῆς Ὁρθοδόξου Κοινότητος εἰς τὰς προκαταρκτικὰς καὶ μέσης ἐκπαιδεύσεως σχολὰς τοῦ Πατριαρχείου·
- (β) νὰ διευθύνῃ καὶ ἐπιτηρῇ τὴν παρεχομένην ἐκπαίδευσιν εἰς τὰς σχολὰς ταύτας·
- (γ) δυνάμει οἵασδήποτε πρὸς τοῦτο νομοθετικῆς προνοίας νὰ διορίζῃ τοὺς διδασκάλους καὶ ἄλλους ἀξιωματούχους, τοὺς ἐργαζομένους ἐντὸς ἢ ἐν σχέσει πρὸς τὰς τοιαύτας σχολὰς καὶ φροντίξῃ περὶ τῆς ἀμοιβῆς καὶ τοῦ γήρατος αὐτῶν·

- (δ) ὑποκειμένου ταῖς κανονικαῖς ἐξουσίαις τοῦ Πατριάρχου ὅσον ἀφορᾷ τὸν διορισμὸν, μετάρθεσιν καὶ πειθαρχίαν, νὰ ἐκπονῇ κανονισμοὺς καθορίζοντας τὰ προσόντα, καθήκοντα, μεθόδους ἐπιλογῆς καὶ ἀμοιβῆς τοῦ Ἐνοριακοῦ κλήρου τοῦ Πατριαρχείου καὶ ἐκ τῶν πόρων, τῶν τεθέντων εἰς τὴν διάθεσιν αὐτοῦ, νὰ προνοῇ περὶ τῆς πληρωμῆς τῶν μισθῶν αὐτοῦ·
- (ε) νὰ πράττῃ πᾶν τὸ ἐν τῇ ἐξουσίᾳ αὐτοῦ πρὸς προαγωγὴν τῆς παιδείας καὶ τῆς πνευματικῆς καὶ ἠθικῆς προόδου τῶν τέκνων τῆς Ὁρθοδόξου Κοινότητος, καὶ ἰδιαίτερος ἐκείνων, οἱ ὅποιοι ἐπιθυμοῦσι νὰ καταταχθῶσιν ἐν τῇ Μοναχικῇ καὶ Ἐνοριακῇ Ἱερῶσύνῃ.
- (ζ) νὰ ἐξετάζῃ καὶ υποθάλλῃ τὰ γενικὰ συμφέροντα τῆς Ὁρθοδόξου Κοινότητος.
- (η) γενικῶς νὰ προβαίνει εἰς παραστάσεις πρὸς τὸν Πατριάρχην ἢ τὸν Πατριάρχην ἐν Συνόδῳ ἐφ' ὅλων τῶν ζητημάτων, τῶν ἀφορῶντων τὸ καλὸν τῆς Ἐκκλησίας.

Πόροι τοῦ Μικτοῦ Συμβουλίου.

13. Εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ Μικτοῦ Συμβουλίου θὰ τίθεται ἐτησίως διὰ τὸν σκοπὸν τῶν ἐξουσιῶν καὶ καθηκόντων αὐτοῦ ὑπὸ τὸ Νομοσχέδιον τοῦτο, ἐν τρίτον ἐκ τῶν γενικῶν προσόδων τοῦ Πατριαρχείου·

Ἄρκει μόνον πάντοτε ὅπως :

- (α) ἐφ' ὅσον ὁ ἐλεγχος τῶν οἰκονομικῶν τοῦ Πατριαρχείου ὑπὸ τῆς Οἰκονομολογικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Ὁρθοδόξου Πατριαρχείου ἐξακολουθεῖ νὰ ὑφίσταται, τὸ τεθισόμενον ποσὸν τὸ εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ Μικτοῦ Συμβουλίου θὰ εἶναι ποσὸν τοιοῦτον, οἷον ἡ Οἰκονομολογικὴ Ἐπιτροπὴ θέλει ἀποφασίσῃ, μὴ ὄν ὀλιγώτερον τοῦ ποσοῦ, τοῦ δαπανηθέντος κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ οἰκονομικοῦ ἔτους πρὸ τῆς ἰδρύσεως τοῦ Μικτοῦ Συμβουλίου σχετικῶς πρὸς τὴν ἐκπαίδευσιν καὶ τοῖς μισθοῖς τοῦ Ἐνοριακοῦ κλήρου·
- (β) μετὰ τὴν παῦσιν τοῦ εἰρημένου ἐλέγχου, ἐν ᾗ περιπτώσει θὰ θεωρηθῇ πρέπον νὰ ληφθῇ φροντίς ἐκ τῶν προσόδων τοῦ Πατριαρχείου διὰ τὴν ὑπηρεσίαν καὶ τὸ χρεωλύσιον συναφθησομένου τινὸς δανείου πρὸς τὸν σκοπὸν ἐκκαθαρίσεως τῶν χρεῶν τοῦ Πατριαρχείου, τὸ τεθισόμενον ποσὸν εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ Μικτοῦ Συμβουλίου θὰ εἶναι τὸ ἐν τρίτον τῶν γενικῶν προσόδων, μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τῆς δεούσης ἐτησίας προμηθείας διὰ τὴν ὑπηρεσίαν καὶ τὸ χρεωλύσιον τοῦ εἰρημένου δανείου.

Ἐτήσιος προϋπολογισμὸς νὰ ὑποβάλληται πρὸς τὸ Μικτὸν Συμβούλιον.

14. Ὁ ἐτήσιος προϋπολογισμὸς τοῦ Πατριάρχου ἐν Συνόδῳ, πρὸ τῆς τελικῆς υἱοθετήσεως αὐτοῦ, θὰ υποβάλληται πρὸς τὸ Μικτὸν Συμβούλιον πρὸς πληροφориαν καὶ ἐξέτασιν αὐτοῦ.

Ὁ Πατριάρχης ἐν Συμβουλίῳ δύναται νὰ ἐκπονήσῃ Κανονισμοὺς·

15. Ὁ Πατριάρχης ἐν Συμβουλίῳ δύναται νὰ ἐκπονήσῃ Κανονισμοὺς ρυθμίζοντας,

- (α) τὴν τάξιν τοῦ συγκαλεῖν συνεδριάσεις τοῦ Συμβουλίου·
- (β) τὸν τρόπον τοῦ διευθύνειν τὰς ἐργασίας τῶν εἰρημένων συνεδριάσεων·

- (γ) τὴν ἀπαιτουμένην ἀπαρτίαν διὰ τὸν καταρτισμὸν τῶν εἰρημένων συνεδριάσεων·
- (δ) τὴν πληρωμὴν τῶν ὁδοιπορικῶν καὶ καταλυματικῶν ἐξόδων, εἰς τὰ ὅποια πραγματικῶς ὑπεβλήθησαν τὰ μέλη τοῦ Συμβουλίου ἐν σχέσει πρὸς τὴν παράστασιν αὐτῶν εἰς τὰς εἰρημένας συνεδριάσεις·
- (ε) ὅλα τὰ ἄλλα ζητήματα, τὰ σχετικὰ πρὸς τὸν τύπον καὶ τρόπον τῶν πρακτικῶν ἢ ἐν σχέσει πρὸς τὰς συνεδριάσεις τοῦ εἰρημένου Συμβουλίου.

16. (1) Ὁ Πατριάρχης ἐν Συμβουλίῳ δύναται νὰ ἐκπονήσῃ Κανονισμούς:

Ὁ Πατριάρχης ἐν Συμβουλίῳ δύναται νὰ ἐκπονήσῃ Κανονισμούς.

- (α) μεταβάλλοντας καὶ μεταφρυσμίζοντας τοὺς Κανονισμούς, τοὺς διαλαμβανομένους ἐν τῷ Προσαρτήματι τοῦ Νομοσχεδίου τούτου ἢ ἄλλως πως φροντίζων ἀναφορικῶς πρὸς τὰ ἐν αὐτῷ προνοούμενα·
- (β) γενικῶς πρὸς τὸν σκοπὸν ἐκτελέσεως τῶν ἐξουσιῶν καὶ καθηκόντων αὐτοῦ ὑπὸ τὸ Νομοσχέδιον τοῦτο.

(2) Ὑποκείμενοι εἰς τὴν ἐκπόνησιν ἢ τροποποίησιν ἄλλων Κανονισμῶν ὑπὸ τὸ Ἄρθρον τοῦτο καὶ ἐν ἀναμονῇ ἐκπονήσεως τοιούτων Κανονισμῶν, οἱ διαλαμβανόμενοι ἐν τῷ Προσαρτήματι τοῦ Νομοσχεδίου τούτου θὰ εὐρίσκωνται ἐν ἰσχύϊ σχετικῶς πρὸς ὅλα τὰ ἐν αὐτοῖς διατυπούμενα ζητήματα.

(3) Κανονισμοὶ γενόμενοι συνεπεῖα τοῦ Ἀρθροῦ τούτου θ' ἀνακοινῶνται πρὸς τὸν Ὑπατον Ἀρμοστήν καὶ ὁ Ὑπατος Ἀρμοστής, ἰκανοποιῶν ἑαυτὸν, ὅτι τοιοῦτοι Κανονισμοὶ εἶναι σύμφωνοι πρὸς τὸν νόμον καὶ τὴν γενικὴν πρόθεσιν τοῦ Νομοσχεδίου τούτου, θὰ πιστοποιῇ, ὅτι δὲν ὑπάρχει ἀντίρρηση διὰ τοὺς εἰρημένους Κανονισμοὺς καὶ θὰ ἔχωσιν ἐπὶ τούτῳ (ὑποκείμενοι πάντοτε ταῖς διατάξεσι τοῦ Νομοσχεδίου τούτου) τὴν αὐτὴν ἐνέργειαν ὡς νὰ εἶχον συμπεριληφθῇ ἐν τῷ Νομοσχεδίῳ τούτῳ.

17. Τὸ Μικτὸν Συμβούλιον δύναται ὑπὸ τοιούτους ὅρους καὶ συμφωνίας ἢ ὑποκείμενον τοιαύταις ἐδηγίαις ὡς τοῦτο ἤθελε νομίσει πρέπον,

Ἐξουσία τοῦ Μικτοῦ Συμβουλίου τοῦ ἐξουσιοδοτεῖν τὰ Τοπικὰ Συμβούλια.

- (α) νὰ μεταβιβάσῃ εἰς οἰονδήποτε Τοπικὸν Συμβούλιον οἰανδήποτε τῶν ἐξουσιῶν καὶ καθηκόντων αὐτοῦ σχετικῶς πρὸς οἰονδήποτε τοπικὸν σχολεῖον, ἢ ἄλλο καθίδρυμα, εὐρισκόμενον ἐντὸς τῶν ὁρίων τοιούτου Τοπικοῦ Συμβουλίου ἢ ἐντὸς εὐχεροῦς ἀποστάσεως τοιούτων ὁρίων·
- (β) νὰ ἐκχωρῇ πρὸς οἰονδήποτε Τοπικὸν Συμβούλιον χάριν διαχειρίσεως ὑπὸ τοιούτου Συμβουλίου οἰονδήποτε μερίδιον ἐκ τῶν πόρων, τῶν τεθέντων εἰς τὴν διάθεσιν αὐτοῦ ὑπὸ τὸ Νομοσχέδιον τοῦτο.

Δικαίωμα τῶν με-
λῶν ὅπως συμμετέ-
χωσιν ἐν τῇ ἐκλογῇ
Πατριάρχου.

18. Τὰ λαϊκὰ μέλη τοῦ Μικτοῦ Συμβουλίου θὰ δικαιῶνται νὰ συμμετέχωσιν ἐν τῇ ἐκλογῇ Πατριάρχου, ὡς προβλέπεται ἐν τῇ Β'. Κεφαλαίῳ τοῦ Θεμελιώδους Νόμου καὶ διὰ τὸν εἰρημένον σκοπὸν θὰ δικαιῶνται νὰ προσκληθῶσι, προσέλθωσι, παραστῶσι καὶ ψηφίσωσι κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον ὡς καὶ οἱ ἑγγαμοὶ ἱερεῖς, οἱ ἀναφερθέντες ἐν τῇ ρηθέντι Κεφαλαίῳ, καὶ ὅλαι αἱ ἐν τῇ εἰρημένῳ Κεφαλαίῳ παραπομπαὶ πρὸς τοὺς ρηθέντας ἐγγάμους ἱερεῖς θὰ θεωρῶνται ὡς συμπεριλαμβάνουσαι παραπομπὴν πρὸς τὰ εἰρημένα λαϊκὰ μέλη.

ΜΕΡΟΣ Ε'.

ΤΟΠΙΚΑ ΣΥΜΒΟΥΛΙΑ.

Ἱδρύσεις Τοπικῶν
Συμβουλίων.

19. (1) Θὰ ἱδρυθῶσιν ἐν τῇ Πατριαρχείῳ Τοπικὰ Συμβούλια εἰς τὰ μέρη, τὰ ὁποῖα ὀνομάζονται εἰς τὸ Δεύτερον Μέρος τοῦ Προσαρτήματος τοῦ Νομοσχεδίου τούτου καὶ εἰς τοιαῦτα ἄλλα μέρη ὡς δύνανται νὰ προστεθῶσι αὐτῷ, συνεπεῖα Κανονισμῶν, γενομένων ὑπὸ τοῦ Μικτοῦ Συμβουλίου ὑπὸ τὸ Ἄρθρον 16 τοῦ Νομοσχεδίου τούτου.

(2) Ὅλα τὰ Τοπικὰ Συμβούλια θὰ ἐξασκῶσι τὰς ἐξουσίας καὶ τὰ καθήκοντα αὐτῶν ὑπὸ τὴν γενικὴν ὁδηγίαν τοῦ Μικτοῦ Συμβουλίου.

(3) Τὸ Τοπικὸν Συμβούλιον θὰ εἶναι ὑπὸ τὴν προεδρείαν

(α) ἐν Ἱερουσαλήμ, Ἀντιπροσώπου τοῦ Πατριάρχου, ὀνομαζομένου ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου·

(β) ἐν πόλεσιν, αἵτινες εἶναι ἔδρα Μητροπόλεως, τοῦ Μητροπολίτου·

(γ) ἐν ὅλοις τοῖς ἄλλοις μέρεσι, τῶν Πατριαρχικῶν Ἀντιπροσώπων.

Ἀρκεῖ μόνον, ἵνα ὁ Πρόεδρος πρὸς τὸν σκοπὸν συνεδριάσεώς τινος δύναται νὰ ἐξουσιοδοτῇ πρόσωπόν τι, ὅπως προεδρεύῃ αὐτ' αὐτοῦ.

Τὰ Τοπικὰ Συμ-
βούλια ἔσονται νο-
μικαὶ προσωπικό-
τητες.

20 Ἐκαστον Τοπικὸν Συμβούλιον θὰ εἶναι νομικὴ προσωπικότης ὑπὸ τὸν τίτλον τοῦ Τοπικοῦ Συμβουλίου τῆς πόλεως ἢ τοῦ χωρίου, ἐν τῷ ὁποίῳ ἐξασκεῖ δικαιοδοσίαν, δύναται δὲ ν' ἀποκτήσῃ κινητὴν καὶ ἀκίνητον περιουσίαν νὰ λαμβάνῃ εὐεργετήματα καὶ κτηματικὰς ἀφιερώσεις καὶ ἐνεργῇ ὡς Κηδεμῶν δι' οἵονδήποτε σκοπὸν συμπίπτοντα πρὸς τὰς ἐξουσίας καὶ τὰ καθήκοντα αὐτοῦ.

21. Ἡ σύνθεσις τῶν Τοπικῶν Συμβουλίων καὶ αἱ μέθοδοι τῆς ἐκλογῆς αὐτῶν θ' ἀποφασίζονται διὰ τῶν Κανονισμῶν, τῶν περιλαμβανομένων εἰς τὸ Δεύτερον Μέρος τοῦ Προσαρτήματος τοῦ Νομοσχεδίου τούτου, ὑποκειμένων εἰς τοιαύτας παραλλαγάς, ὡς τὸ Μικτὸν Συμβούλιον θεωρήσῃ κατάλληλον νὰ ἐπιφέρῃ ἐν αὐτοῖς, συμφώνως ταῖς ἐξουσίαις αὐτοῦ ὑπὸ τὸ Ἄρθρον 16 τοῦ Νομοσχεδίου τούτου.

Σύνθεσις καὶ μέθοδοι ἐκλογῆς ἀποφασισθήσονται διὰ Κανονισμῶν.

22. (1) Ἐκαστον Τοπικὸν Συμβούλιον θὰ ἔχῃ τὰς ἀκολούθους ἐξουσίας καὶ καθήκοντα:

Ἐξουσίαι καὶ καθήκοντα τῶν Τοπικῶν Συμβουλίων.

- (α) ὑποκείμενον ταῖς γενικαῖς ὁδηγίαις τοῦ Μικτοῦ Συμβουλίου καὶ οἵασιδήποτε γενικῆς πρὸς τοῦτο νομοθεσίας, νὰ ἐποπτεύῃ καὶ καθοδηγῇ τὰ τοπικὰ εκπαιδευτικὰ καθιδρύματα τῆς Ὁρθοδόξου Κοινότητος·
- (β) νὰ συντηρῇ τὴν οἰκοδομὴν καὶ τὸν ἔξαρτισμόν τῆς Ἐνοριακῆς ἐκκλησίας ἢ ἐκκλησιῶν ἐντὸς τῆς δικαιοδοσίας αὐτοῦ·
- (γ) νὰ διορίζῃ τοὺς ἐπιτρόπους τῆς ἐκκλησίας, ἢ ἐν τῇ περιπτώσει τῆς Καθεδρικῆς ἐκκλησίας τοῦ Ἁγίου Ἰακώβου ἐν Ἱερουσαλὴμ, νὰ ὑποβάλλῃ τὰ ὀνόματα τῶν ἐπιτρόπων εἰς τοῦ Πατριάρχου τὴν ἔγκρισιν·
- (δ) νὰ ἐξασκῇ ὅλας τὰς ὑπὸ τοῦ Μικτοῦ Συμβουλίου ἀνατεθείσας αὐτῷ ἐξουσίας δυνάμει τοῦ Νομοσχεδίου τούτου·
- (ε) νὰ διαχειρίζεται ὅλους τοὺς πόρους, τοὺς τεθέντας εἰς τὴν διάθεσιν αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ Μικτοῦ Συμβουλίου ἢ ἄλλως·
- (ζ) νὰ ἐξετάζῃ καὶ ὑποβάλλῃ τὰ γενικὰ συμφέροντα τῆς ἐγχωρίου Ὁρθοδόξου Κοινότητος·
- (η) νὰ προβαίνει εἰς παραστάσεις πρὸς τὰς τοπικὰς Ἐκκλησιαστικὰς ἀρχὰς ἐφ' ὅλων τῶν ζητημάτων, τῶν ἀφορώντων τὸ καλὸν τῆς Ἐκκλησίας.

(2) Εἰς οἵονδήποτε μέρος, εἰς τὸ ὁποῖον ὑπάρχει ἐγκατεστημένον Τοπικὸν Συμβούλιον οὐδεὶς θὰ διορίζεται εἰς τὴν θέσιν τοῦ Ἐνοριακοῦ Ἱερέως ἐν αὐτῷ, μέχρις ὅτου ληφθῇ ἡ γνώμη τοῦ Τοπικοῦ Συμβουλίου ἀναφορικῶς πρὸς τὸν διορισμόν.

23. (1) Εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ Τοπικοῦ Συμβουλίου Ἱεροσολύμων θὰ τίθεται ἐτησίως ἐκ τῶν προσόδων τοῦ Πατριαρχείου ποσὸν τι μὴ ὑπερβαῖνον Λ. Α.

Τὸ Τοπικὸν Συμβούλιον Ἱεροσολύμων θὰ διαχειρίζεται τὰς ἐπιχορηγήσεις τῶν ἐνοικίων.

- (α) πρὸς τὸν σκοπὸν παροχῆς ἐτησίων ἐπιχορηγήσεων πρὸς τοὺς πτωχοὺς καὶ οἰκογενείας, τὰς ὁποίας τὸ ἐν λόγῳ Τοπικὸν Συμβούλιον ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν θεωρεῖ χρηζούσας φιλανθρωπικῆς ἀνακουφίσεως, πρὸς πληρωμὴν τῶν ἐνοικίων αὐτῶν, τοιούτων ποσῶν ὅτινα θέλουσιν ἀποφασισθῇ ὑπὸ τοῦ Συμβουλίου·
- (β) πρὸς τὸν σκοπὸν παροχῆς τοιούτων ἄλλων ἐπιχορηγήσεων ὥς συμφώνως πρὸς τοὺς ἐν ἰσχύϊ καταλόγους ἐγένοντο πράγματι πρὸς πληρωμὴν ἐνοικίων προσώπων ἢ οἰκογενειῶν, περιλαμβανομένων ἐν τοῖς εἰρημένοις καταλόγοις.

(2) Τὸ εἰρημένον ποσὸν θὰ διανέμηται ὑπὸ τῆς ἀρμοδίας ἀρχῆς τοῦ Πατριαρχείου, συνφδὰ ταῖς διαταγαῖς καὶ πιστοποιήσεσι τοῦ εἰρημένου Τοπικοῦ Συμβουλίου.

(3) Ἐν περιπτώσει τὸ εἰρημένον Τοπικὸν Συμβούλιον εἰς οἰονδήποτε μέλλοντα χρόνον δυνηθῇ καὶ ἐλαττώσῃ τὸ ὅλικόν ποσὸν τῶν εἰρημένων ἐπιχορηγήσεων, τὸ οὕτω διαθέσιμον περίσσευμα θὰ ἐξακολουθῇ εὐρισκόμενον εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ ἐν λόγῳ Τοπικοῦ Συμβουλίου καὶ δύναται νὰ διατεθῇ διὰ γενικοῦς τοῦ Συμβουλίου σκοποῦς.

Τοπικαὶ ἀφιερώσεις νὰ ἐκχωρῶνται εἰς τὸ Τοπικὸν Συμβούλιον.

24. Ὑποκείμεναι πάντοτε τοῖς ὅροις οἰονδήποτε ἰδιαίτερου ἐγγράφου ἀφιερώσεως ἢ παρακαταθήκης θὰ ἐκχωρῶνται εἰς τὰ διάφορα Τοπικὰ Συμβούλια ὅσαι αἱ Βακουφικαὶ ἢ ἄλλαι κτηματικαὶ ἀφιερώσεις, αἱ ὅποια δύναται νὰ συσταθῶσιν ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν διὰ σκοποῦς τοπικοῦς τῆς Ὁρθοδόξου Κοινότητος καὶ ὅλα τὰ ὑπάρχοντα Βακούφια ἢ ἄλλαι περιουσιακαὶ ἀφιερώσεις φύσεως τοιαύτης, ὥστε κατὰ τὴν γνώμην τοῦ ἀρμοδίου Δικαστηρίου ὀφείλον νὰ καταχωρηθῶσιν ἐπ' ἐνόματι οἰονδήποτε τοιοῦτου Συμβουλίου.

Ἐξουσία τῶν Τοπικῶν Συμβουλίων τοῦ ἐκπονεῖν κανονισμοὺς.

25. Ἐκαστον Τοπικὸν Συμβούλιον δύναται νὰ ἐκπονῇ κανονισμοὺς ρυθμιζοντας

- (α) τὴν τάξιν τοῦ συγκαλεῖν συνεδριάσεις τοῦ Συμβουλίου·
- (β) τὸν τρόπον τοῦ διευθύνειν τὰς ἐργασίας τῶν εἰρημένων συνεδριάσεων·
- (γ) τὴν ἀπαρτίαν τὴν ἀναγκαιοῦσαν διὰ τὸν καταρτισμὸν τοιούτων συνεδριάσεων·
- (δ) ὅλα τὰ ἄλλα ζητήματα τὰ σχετικὰ πρὸς τὸν τύπον καὶ τρόπον τῶν πρακτικῶν ἐντὸς ἢ ἐν σχέσει πρὸς τὰς συνεδριάσεις τοῦ εἰρημένου Συμβουλίου.

ΜΕΡΟΣ ΣΤ'.

ΔΙΑΦΟΡΑ.

Ἡ ἐκλογή Μητροπολιτῶν θὰ ὑπόκειται εἰς τὴν ἀναγνώρισιν τοῦ Ὑπάτου Ἀρμοστοῦ.

26. Ὅταν Ἐπίσκοπός τις, ἐκλεγόμενος συμφώνως τῷ Κεφαλαίῳ «Δ» τῶν Κανονισμῶν, τῶν περιλαμβανομένων εἰς τὸ Α'. Μέρος τοῦ Νομοσχεδίου τούτου, τυγχάνῃ Μητροπολίτης, ἐκπληρῶν πραγματικὰ ποιμαντικὰ καθήκοντα, ἢ ἐκλογή αὐτοῦ θ' ἀνακοινῶται πρὸς τὸν Ὑπάτον Ἀρμοστήν.

και ο Ὑπατος Ἀρμοστής ἱκανοποιούμενος, ὅτι δὲν ὑφίσταται οὐσιώδους νομικὴ ἀντίρρησης εἰς τὴν ἐκλογὴν, δύναται νὰ ἐκδώσῃ Πιστοποιητικὸν Ἀναγνωρίσεως καὶ ἐπὶ τῇ ἐκδόσει τοιοῦτου Πιστοποιητικοῦ καὶ οὐχὶ ἄλλως, ἢ ἐκλογὴ θὰ ἔχῃ νομικὸν κύρος.

27. Θὰ εἶναι καθήκον τοῦ Πατριάρχου ἐν Συνόδῳ, τῇ αἰτήσῃ τοῦ Μικτοῦ Συμβουλίου καὶ ἐνεργούντος ἐν συσκέψει μετὰ τοῦ Μικτοῦ Συμβουλίου, Διοργάνωσις τῶν
Ἐκκλησιαστικῶν
Δικαστηρίων.

- (α) νὰ συντάξῃ κανονισμοὺς, προνοοῦντας διὰ τὴν διοργάνωσιν τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Δικαστηρίων τοῦ Πατριαρχείου καὶ διὰ τὸν καθορισμὸν τοῦ νόμου καὶ τρόπου διαδικασίας τοῦ ἐφαρμοσθησομένου ἐκεῖ, καὶ
- (β) κατὰ τοὺς εἰς τὴν διάθεσιν αὐτοῦ πόρους νὰ φροντίσῃ περὶ τῆς ἀναγωγῆς εἰς κατάλληλον τύπον τοῦ εἰρημένου νόμου καὶ τρόπου διαδικασίας καὶ διὰ τὴν δημοσίευσιν καταλλήλων τοιαύτων ἐπιτομῶν ἐν τῇ Ἀραβικῇ γλώσσῃ.

28. Οἱ λογαριασμοὶ τοῦ Πατριαρχείου καὶ τοῦ Μικτοῦ Συμβουλίου θὰ ἐξελέγχωνται ἐτησίως ὑπὸ Ἐλεγκτῶν διοριζομένων ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου ἐν Συνόδῳ τῇ συναινέσει τοῦ Μικτοῦ Συμβουλίου ἢ, ἐὰν ὁ Πατριάρχης ἐν Συνόδῳ καὶ τὸ Μικτὸν Συμβούλιον δὲν εὕρεθῶσιν ἐν ὁμοφωνίᾳ, διοριζομένων ὑπὸ τοῦ Ὑπάτου Ἀρμοστοῦ. Ἐτησία ἐξέλεξις
τῶν λογαριασμῶν.

29. (1) Ἡ ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν τοῦ Ὁρθοδόξου Πατριαρχείου Ἐπιτροπὴ, πρὶν ἐγκαταλείψῃ τὸν ἔλεγχον τῶν εἰρημένων οἰκονομικῶν καὶ μετὰ σύσκεψιν τοῦ Πατριάρχου ἐν Συνόδῳ καὶ τοῦ Πατριάρχου ἐν Συμβουλίῳ, θὰ συντάξῃ Κανονισμοὺς, Ἡ Οἰκονομολογικὴ Ἐπιτροπὴ νὰ
συντάξῃ κανονισμοὺς ὡς πρὸς τὸν
τύπον τοῦ ἐτησίου
προϋπολογισμοῦ
καὶ τὴν ἐκθεσὶν
τῶν Ἐλεγκτῶν.

- (α) καθορίζοντας τὸν τύπον τοῦ ἐτησίου Προϋπολογισμοῦ τοῦ Πατριαρχείου,
- (β) καθορίζοντας τὸν τύπον τῶν Ἐκθέσεων τῶν ἐτησίων ἐξελέξεων, αἱ ὁποῖαι θὰ ἀπαιτῶνται παρὰ τῶν Ἐλεγκτῶν συμφώνως πρὸς τὸ προτελευταῖον ἀρθρον.

(2) Πάντες οἱ Κανονισμοὶ οὗτοι θὰ ὑποβάλλωνται πρὸς τὸν Ὑπατον Ἀρμοστὴν καὶ, ἐγκρινόμενοι ὑπὸ τοῦ Ὑπάτου Ἀρμοστοῦ, θὰ ἔχωσι τὴν ἰδίαν ἰσχὺν καὶ κύρος ὡς νὰ εἶχον περιληφθῇ ἐν τῷ Νομοσχεδίῳ τούτῳ.

(3) Τοιοῦτοι Κανονισμοὶ δύνανται ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν (τῇ ἐγκρίσει τοῦ Ὑπάτου Ἀρμοστοῦ) νὰ μεταρρυθμισθῶσιν ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου ἐν Συνόδῳ καὶ τοῦ Πατριάρχου ἐν Συμβουλίῳ ἐνεργούντων ἀπὸ συμφώνου.

30. Ἐν τῷ Νομοσχεδίῳ τούτῳ

ἡ ἔκφρασις «ὁ Πατριάρχης ἐν Συνόδῳ» ἐννοεῖ τὸν Πατριάρχην ἐνεργούντα τῇ συμβουλῇ τῆς Συνόδου, ἢ ἐν τῇ ἐκτελέσει τῶν ἀποφάσεων αὐτῆς

ἡ ἔκφρασις «ὁ Πατριάρχης ἐν Συμβουλίῳ» ἐννοεῖ τὸν Πατριάρχην ἐνεργούντα τῇ συμβουλῇ τοῦ Μικτοῦ Συμβουλίου, ἢ ἐν τῇ ἐκτελέσει τῶν ἀποφάσεων αὐτοῦ.

Ἐμπνεῖα.

Handwritten signature

ΠΡΟΣΑΡΤΗΜΑ.

ΜΕΡΟΣ Α'.

ΕΚΛΟΓΗ ΤΟΥ ΜΙΚΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ.

(Βλέπε 16).

1. Αί εκλογικαί περιφέρειαι πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς ἐκλογῆς τῶν μελῶν τοῦ Μικτοῦ Συμβουλίου θὰ εἶναι αἱ ἑξῆς:

- 1) Ἡ Πόλις τῆς Ἱερουσαλήμ.
- 2) Ἐπαρχία περιλαμβάνουσα τὴν Ἰόππην, Ρέμλην, Λύδδαν καὶ Γάζαν καὶ τὰ ἐξαρτώμενα χωρία αὐτῶν.
- 3) Ἐπαρχία περιλαμβάνουσα τὴν Βηθλεέμ, Μπετζάλαν καὶ Μπετσαχούρ.
- 4) Ἐπαρχία περιλαμβάνουσα τὴν Ραμάλλαν, τὰ ἐξαρτώμενα χωρία αὐτῆς καὶ τὴν Νεάπολιν.
- 5) Ἐπαρχία περιλαμβάνουσα τὴν Ἀκρην, Κάϊφαν καὶ τὰ ἐξαρτώμενα χωρία αὐτῶν.
- 6) Ἐπαρχία περιλαμβάνουσα τὴν Ναζαρέτ καὶ τὰ ἐξαρτώμενα αὐτῆς χωρία.

2. Θὰ ὑπάρχουσι δύο μέλη διὰ τὴν Πόλιν τῶν Ἱεροσολύμων καὶ ἓν μέλος δι' ἑκάστην τῶν ἄλλων ἐκλογικῶν περιφερειῶν.

3. Ἐκλογεῖς διὰ τὰς εἰρημένους ἐκλογικὰς περιφερείας θὰ εἶναι οἱ ἑξῆς:

- 1) Ἱερουσαλήμ.— Τὰ μέλη τοῦ Τοπικοῦ Συμβουλίου.
- 2) Ἰόππη κτλ.— α) Τὰ μέλη τοῦ Τοπικοῦ Συμβουλίου Ἰόππης, β) ἐπιτροπαὶ ἐκ τῶν Τοπικῶν Συμβουλίων Ρέμλης, Λύδδης καὶ Γάζης, συγκείμεναι ἐκ δύο μελῶν ἑξ ἑκάστου Συμβουλίου, γ) οἱ Ὁρθόδοξοι Χριστιανοὶ Μουχτάρηδες οἰουδήποτε τῶν ἐξαρτωμένων χωρίων.
- 3) Βηθλεέμ, κτλ.— α) Τὰ μέλη τῶν Τοπικῶν Συμβουλίων Βηθλεέμ καὶ Μπετζάλας, β) διμελής ἐπιτροπὴ τοῦ Τοπικοῦ Συμβουλίου Μπετσαχούρ.

- 4) *Ραμάλλα*.— α) Τὰ μέλη τῶν Τοπικῶν Συμβουλίων Ραμάλλας καὶ Νεαπόλεως, β) οἱ Ὁρθόδοξοι Χριστιανοὶ Μουχτάρηδες οἰουδήποτε τῶν ἐξαρτωμένων χωρίων.
- 5) *Ἀκρη, κτλ.*— α) Τὰ μέλη τῶν Τοπικῶν Συμβουλίων Ἀκρης καὶ Κάϊφας, β) οἱ Ὁρθόδοξοι Χριστιανοὶ Μουχτάρηδες οἰουδήποτε τῶν ἐξαρτωμένων χωρίων.
- 6) *Ναζαρέτ*.— α) Τὰ μέλη τοῦ Τοπικοῦ Συμβουλίου Ναζαρέτ, β) οἱ Ὁρθόδοξοι Χριστιανοὶ Μουχτάρηδες οἰουδήποτε τῶν ἐξαρτωμένων χωρίων.

4. Ἐπ' εὐκαιρίᾳ ἐκλογῆς τινος ὑπὸ τὸ Νομοσχέδιον τοῦτο, ἔσται καθήκον τοῦ Πατριάρχου ἢ οἰουδήποτε προσώπου διορισθησμένου ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου πρὸς τοῦτο, ὅπως ἀπευθύνῃ ἐγκύκλια γράμματα πρὸς τοὺς Μητροπολίτας ἢ Πατριαρχικοὺς Ἀντιπροσώπους, ἀναλόγως τῆς περιπτώσεως, τοὺς ἐξασκοῦντας δικαιοδοσίαν εἰς τὰ κυριώτερα μέρη τῶν ἐπαρχιῶν, εἰς τὰ ὅποια θὰ γίνωσιν ἐκλογαί, δίδων ὁδηγίας, ὅπως ἐντὸς προθεσμίας ὀριζομένης εἰς τὰ ἐγκύκλια γράμματα, προῶσιν εἰς τὰ θέοντα πρὸς τὸν σκοπὸν ἐνεργείας τῶν ἐκλογῶν.

5. Ἄμα τῇ λήψει τοῦ ἐν λόγῳ ἐγκυκλίου γράμματος ἔσται καθήκον τῶν Μητροπολιτῶν ἢ τῶν Πατριαρχικῶν Ἀντιπροσώπων, ἀναλόγως τῆς περιπτώσεως, ὅπως εἰδοποιήσωσι γραπτῶς τοὺς ἐκλογεῖς τῶν διαφόρων ἐκλογικῶν περιφερειῶν, καλοῦντες αὐτοὺς, ὅπως παραστῶσιν ἐν ἐκλογικῇ συνελεύσει εἰς χρόνον καὶ τόπον διαλαμβανόμενον ἐν τῇ εἰδοποιήσει.

6. Πρὸς τὸν σκοπὸν εἰδοποιήσεως τῶν μελῶν Τοπικοῦ Συμβουλίου, ἐκτὸς τοῦ Συμβουλίου τοῦ μέρους, ἐκ τοῦ ὁποίου αἱ εἰδοποιήσεις ἐξεδόθησαν, ἢ ἐν λόγῳ εἰδοποιήσις δύναται νὰ σταλῇ πρὸς τὸν Πρόεδρον τοῦ εἰρημένου Τοπικοῦ Συμβουλίου, καί, ἐὰν τὸ εἰρημένον Συμβούλιον θ' ἀντιπροσωπευθῇ δι' ἐπιτροπῆς, ἢ εἰδοποιήσις θὰ διαλαμβάνῃ τὸν ἀριθμὸν τῆς ἐπιτροπῆς.

7. Ὁ Μητροπολίτης ἢ ὁ Πατριαρχικὸς Ἀντιπρόσωπος, ἀναλόγως τῆς περιπτώσεως, ὁ ἐκδόσας τὴν εἰρημένην εἰδοποίησιν, θὰ προεδρεύσῃ τῆς ἐκλογῆς καὶ ἡ ἀπόφασις αὐτοῦ ἐφ' οἰουδήποτε σημείου τάξεως, ἐγειρομένου ἐν τῇ συνεδριάσει, ἢ ἐφ' οἰαοδήποτε ἀντιρρήσεως ἐναντίον τῆς δηλώσεως τοῦ ἀποτελέσματος τῆς ἐκλογῆς, θὰ εἶναι τελική.

Ἄρκει μόνον, ὅπως εἰς οἰουδήποτε χρόνον, οὐχὶ βραδύτερον τῆς πρώτης συνεδριάσεως τοῦ Μικτοῦ Συμβουλίου μετὰ τὴν ἐκλογὴν, οἰουδήποτε πρόσωπον δυσηρεστημένον δύναται νὰ παραπονηθῇ πρὸς τὸ Μικτὸν Συμβούλιον καὶ τὸ ζήτημα θ' ἀποφασίζηται ἐπὶ τούτῳ ὑπὸ τοῦ Μικτοῦ Συμβουλίου, τὸ ὅποιον θὰ δώσῃ τοιαύτην ὁδηγίαν, οἷαν θέλει θεωρήσῃ ὀρθήν.

Ἄρκει δ' ἀκόμιν, ὅπως οὐδεμία ἐκλογὴ ἀκυρωθῇ ἐπὶ τῇ βάσει ἀντικανονικότητος ἢ παρατυπίας, ἐκτὸς ἂν τὸ Μικτὸν Συμβούλιον θέλει εἶναι τῆς γνώμης, ὅτι αὕτη ἐπηρεάσεν ἢ θέλει τυχὸν ἐπηρεάσῃ τὴν τῶν ἐκλογέων πραγματικὴν ἐπιλογὴν.

8. Ἐν ἡ περιπτώσει ἀποδειχθῇ ἀναγκαῖον ν' ἀναβληθῇ ἡ συνεδρίασις, ἢ ἐν περιπτώσει οἰασδήποτε ἀπροόπτου περιπτώσεως, ἀναμειγνυσμένης εἰς τὰ τῆς συνεδριάσεως, ὁ Προεδρεύων Ἀξιωματοῦχος θὰ εἶναι ἐξουσιοδοτημένος νὰ δώσῃ πᾶσαν ὁδηγίαν, θεωρηθησομένην ἀναγκαίαν διὰ τὴν περαιτέρω διεξαγωγὴν τῆς διαδικασίας.

9. Ἐπὶ τῷ πρίσματι τῆς ἐκλογῆς ὁ Προεδρεύων Ἀξιωματοῦχος θὰ κοινοποιήσῃ τὸ ἀποτέλεσμα αὐτῆς εἰς τὸν Πατριάρχην πρὸς ἀνακοίνωσιν αὐτοῦ εἰς τὸ Μικτὸν Συμβούλιον.

10. Εἰς τὸ τέλος τῶν δύο πρώτων ἐτῶν, μετὰ τὴν πρώτην ἐκλογὴν ὑπὸ τὸ Νομοσχέδιον τοῦτο, τὸ ἥμισυ τῶν μελῶν θ' ἀποσύρῃται ἐν ἐκάστῳ διαδοχικῷ ἔτει συμφώνως περιτροπῇ, καθοριζομένη ὑπὸ τοῦ Συμβουλίου καὶ ἐκλογαὶ θὰ διενεργῶνται εἰς τὰς ἐκλογικὰς περιφέρειας τῶν ἀποσυρομένων μελῶν, κατὰ τὰς ὁποίας τὰ εἰρημένα μέλη θὰ ὦσιν ἐκλέξιμα πρὸς ἐπανεκλογὴν.

ΜΕΡΟΣ Β'.

ΚΑΤΑΡΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΕΚΛΟΓΗ ΤΟΠΙΚΩΝ ΣΥΜΒΟΥΛΙΩΝ.

1. Τοπικὰ Συμβούλια θὰ ἐγκατασταθῶσιν εἰς τὰ ἀκόλουθα μέρη, ἧτοι ἐν:

ΙΕΡΟΥΣΑΛΗΜ,	ΜΠΕΤΣΑΧΟΥΡ,
ΙΟΥΠΠΗ,	ΡΑΜΑΛΛΑ,
ΡΕΜΛΗ,	ΑΚΡΗ,
ΛΥΔΔΗ,	ΚΑΪ-ΦΑ,
ΒΗΘΛΕΕΜ,	ΝΑΖΑΡΕΤ,
ΜΠΕΤΣΑΛΑ,	ΓΑΖΗ.

2. Ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς πρώτης ἐκλογῆς τῶν Τοπικῶν Συμβουλίων ὑπὸ τὸ Νομοσχέδιον τοῦτο, ἔσται καθήκον τοῦ Πατριάρχου ἢ οἰουδήποτε προσώπου, διορισθησομένου ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου πρὸς τοῦτο, ν' ἀπευθύνῃ ἐγκύκλια γράμματα πρὸς τοὺς Μητροπολίτας ἢ Πατριαρχικοὺς Ἀντιπροσώπους, ἀναλόγως τῆς περιπτώσεως, τοὺς ἐξασκοῦντας δικαιοδοσίαν εἰς τὰ μέρη, εἰς τὰ ὁποία θὰ γίνωσιν αἱ ἐκλογαί, δίδων ὁδηγίας, ὅπως ἐντὸς προθεσμίας, ὀριζομένης εἰς τὰ ἐγκύκλια γράμματα, προδῶσιν εἰς τὰ δέοντα πρὸς τὸν σκοπὸν ἐνεργείας τῶν ἐκλογῶν.

3. Πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς πρώτης ἐκλογῆς τοπικῶν Συμβουλίων ὑπὸ τὸ Νομοσχέδιον τοῦτο, ὁ Μητροπολίτης ἢ ὁ Πατριαρχικὸς Ἀντιπρόσωπος τοῦ μέρους εἰς τὸ ὁποῖον θὰ ἐγκατασταθῇ Συμβούλιον, καὶ ὁ Ἐνοριακὸς Κλῆρος τοῦ εἰρημένου μέρους μετὰ τῶν Ἐπιτρόπων τῆς ἐκκλησίας, θ' ἀποτελέσωσιν

Ἐπιτροπὴν καὶ ἡ ρηθεῖσα Ἐπιτροπὴ θὰ εἶναι ἐξουσιοδοτημένη, ὅπως προβῇ εἰς τὰ δέοντα χάριν τῆς ἐκλογῆς. Μεταγενέστεραι ἐκλογαὶ θὰ ἐνεργηθῶσι κατὰ τρόπον ἀποφασιζόμενον ὑπὸ τοῦ Μικτοῦ Συμβουλίου διὰ Κανονισμῶν, γενομένων ὑπὸ τὸ Νομοσχέδιον τοῦτο, ἢ ἐὰν δὲν γίνωσι τοιοῦτοι Κανονισμοί, ὁ Κανονισμὸς οὗτος θὰ ἐξακολουθήσῃ ὧν ἐν ἐνεργείᾳ.

4. Ἐκαστον Τοπικὸν Συμβούλιον θ' ἀποτελῆται ἐκ 5 μελῶν, ἐκτὸς ἐὰν ἡ ἐκλογικὴ συνέλευσις θὰ εἶναι τῆς γνώμης, ὅτι πρὸς ἀποτελεσματικωτέραν ἐκπροσώπησιν συμφερόντων, τὸ Συμβούλιον θέον ν' ἀποτελῆται ἐκ μεγαλύτερου ἀριθμοῦ, ἐν τοιαύτῃ δὲ περιπτώσει τὸ Συμβούλιον θ' ἀποτελῆται ἐκ τοιοῦτου ἀριθμοῦ μὴ ὑπερβαίνοντος ἐπτά, ὡς ἡ συνέλευσις θέλει ἀποφασίσῃ.

5. Ἐπιπροσθέτως τῶν ἐκλεγχομένων ὑπὸ τῆς συνελεύσεως μελῶν, ὁ πρῶτος τῇ τάξει Ἐνοριακὸς Ἱερεὺς θὰ εἶναι ἐξ ὀφφικίου (ex officio) μέλος τοῦ Συμβουλίου.

6. Πᾶς ἄρρην Ὁρθόδοξος κάτοικος συμπληρώσας τὸ 21ον ἔτος τῆς ἡλικίας του θὰ δικαιῶται νὰ ψηφίζῃ ἐν τῇ συνελεύσει.

7. Ἐκλογαὶ Τοπικῶν Συμβουλίων θὰ ἐνεργῶνται ἐτησίως, ἀλλὰ τὰ ἀποσυρόμενα μέλη θὰ εἶναι ἐκλέξιμα πρὸς ἐπανεκλογήν.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ "Ε".

ΣΧΕΔΙΟΝ ΘΕΣΠΙΣΜΑΤΟΣ

ΥΠΟΒΑΘΗΣΟΜΕΝΟΝ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΚΥΒΕΡΝΗΣΙΝ

ΥΠΕΡΙΟΥΔΑΙΣ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ "Ε".

ΣΧΕΔΙΟΝ ΘΕΣΠΙΣΜΑΤΟΣ

ΥΠΟΒΛΗΘΗΣΟΜΕΝΟΝ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΚΥΒΕΡΝΗΣΙΝ
ΥΠΕΡΙΟΡΔΑΝΙΑΣ.

1. Πρὸς τὸν σκοπὸν ὑποβοηθήσεως τῶν Ὁρθόδοξων Χριστιανῶν Ὑπεριορδανίας, ὅπως συμμετάσχουσιν εἰς τὸ σύστημα τοῦ Μικτοῦ καὶ τῶν Τοπικῶν Συμβουλίων, τῶν ἰδρυθέντων διὰ τὸ Ὁρθόδοξον Πατριαρχεῖον Ἱεροσολύμων, ἐκλογαὶ διὰ Τοπικὰ Συμβούλια θὰ ἐνεργηθῶσιν εἰς τὰ ἀκόλουθα μέρη τ. ἑ.:

- 1) ΚΑΡΑΚ
- 2) ΣΑΛΤΗ
- 3) ΜΑΔΗΒΑ
- 4) ΑΛ - ΧΟΥΣΟΥΝ
- 5) ΑΤΖΛΟΥΝ

καὶ ἐκλογαὶ διὰ τὸ Μικτὸν Συμβούλιον θὰ ἐνεργηθῶσι διὰ τὰς ἀκολούθους ἐκλογικὰς περιφέρειας, ἧτοι:

- 1) ΚΑΡΑΚ
- 2) ΣΑΛΤΗ - ΜΑΔΗΒΑ
- 3) ΑΛ - ΧΟΥΣΟΥΝ - ΑΤΖΛΟΥΝ

2. Αἱ ἐκλογικαὶ συνεδριάσεις διὰ τὴν περιφέρειαν Σάλτης—Μαδηβάς θὰ συγκροτηθῶσιν ἐν Σάλτῃ καὶ Μαδηβᾷ ἐκ περιτροπῆς, καὶ αἱ ἐκλογικαὶ συνεδριάσεις διὰ τὴν περιφέρειαν Ἀλ-Χούσουν — Ἀτζλὸν θὰ συγκροτηθῶσιν ἐν Ἀλ-Χούσουν καὶ Ἀτζλὸν ἐναλλάξ καὶ θὰ κληθῶσιν ὑπὸ τοῦ Πατριαρχικοῦ Ἐπιτρόπου τοῦ μέρους εἰς τὸ ὅπερον συγκροτεῖται ἡ συνεδρίασις.

3. Τὰ θεσπίσματα καὶ οἱ κανονισμοί, οἱ γενόμενοι χάριν παρομοίων ἐκλογῶν διὰ τὴν Παλαιστίνην ὑπὸ τὸν νόμον, τὸν ἐγκαθιστῶντα τὸ εἰρημένον σύστημα τοῦ Μικτοῦ καὶ τῶν Τοπικῶν Συμβουλίων πρὸς τὸν σκοπὸν τῶν εἰρημένων ἐκλογῶν καὶ χάριν τῶν πρακτικῶν τῶν Τοπικῶν Συμβουλίων, θὰ θεωρῶνται ὡς ἐφαρμοζόμενα ἐπὶ τῶν εἰρημένων Συμβουλίων καὶ Ἐκλογικῶν Περιφερειῶν ἐν Ὑπεριορδανίᾳ.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ "Ζ".

Η ΤΟΥΡΚΙΚΗ ΔΙΑΤΑΞΙΣ ΤΟΥ 1910

ΚΑΙ

ΑΙ ΜΕΤΑΓΕΝΕΣΤΕΡΑΙ ΕΠΕΞΗΓΗΜΑΤΙΚΑΙ

ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ “Ζ”.

Η ΤΟΥΡΚΙΚΗ ΔΙΑΤΑΞΙΣ ΤΟΥ 1940

ΚΑΙ

ΑΙ ΜΕΤΑΓΕΝΕΣΤΕΡΑΙ ΕΠΕΞΗΓΗΜΑΤΙΚΑΙ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ.

(Βλέπε «Επίσημα Έγγραφα περί των Δικαίων του Πατριαρχείου
‘Ιεροσολύμων (1908-1913)» σ. 57 - 64).

**Περίληψις τοῦ Πρακτικοῦ τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου
ἐπὶ τῶν ἀξιώσεων τῶν ἐντοπίων Ὁρθοδόξων τῆς Ἱε-
ρουσαλὴμ καὶ τῶν διῴχυρισμῶν τῶν ἀφορώντων τὸ Ρω-
μαϊκὸν Πατριαρχεῖον.**

Α’. Ἡ συγκρότησις καὶ ὑπὸ τῶν ἀρμοδίων ἀναγνώρισις Κοι-
νοτικῶν Συμβουλίων ἐντεταλμένων τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἐν τῷ
ἄρθρῳ 111 τοῦ Συντάγματος ὁριζομένων καθηκόντων καὶ
περιβεβλημένων τὴν σχετικὴν δικαιοδοσίαν.

(Παρεχωρήθη, ὑπὸ τὸν ὅρον συντάξεως Κανονισμῶν).

Β’. Ἡ μεταρρυθμίσις τοῦ Κανονισμοῦ τοῦ Πατριαρχείου Ἱερο-
σολύμων ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ Κανονισμοῦ τοῦ Πατριαρχείου
Κωνσταντινουπόλεως καὶ ἡ σύστασις Μικτοῦ Συμβουλίου
ὑπὸ τὴν Προεδρίαν τοῦ Πατριάρχου, οὗτινος τὸ μὲν ἐν
τρίτον τῶν μελῶν ν’ ἀποτελεῖται ἐκ καλογήρων, τὰ δὲ δύο
τρίτα ἐκ λαϊκῶν ἐκλεγομένων ὑπὸ τῶν κατοίκων τῶν ὑπ-
αγομένων τῇ Πνευματικῇ Δικαιοδοσίᾳ τοῦ Πατριαρχείου
Ἱεροσολύμων, καὶ τὸ ὅποῖον νὰ ἐφορεύῃ τὰς σχολὰς, τοὺς
ναοὺς καὶ ὅλα τὰ βακούφια, νὰ κατέχῃ, παραλαμβάνῃ καὶ
διευθύνῃ τὰ διάφορα εἰσοδήματα καὶ νὰ ἀποτελῇ τὴν ἀρ-
μοδίαν ἀρχὴν διὰ τὰς λοιπὰς ὑποθέσεις τῶν εἰς τὸ Πα-
τριαρχεῖον ὑποκειμένων ἐπαρχιῶν,

Ἐπειδὴ ἐν τοῖς ὕψηλοις Βερατίοις τοῖς χορηγουμένοις ἀνέκαθεν πρὸς
τοὺς Πατριάρχας Ἱεροσολύμων ἀναφέρεται, ὅτι ὁ Πατριάρχης θὰ κατέχῃ καὶ

διαχειρίζεται τὰ τοῦ Πατριαρχείου, ὡς κατεῖχον καὶ διεχειρίζοντο οἱ προηγούμενοι αὐτοῦ τὰς ἀμπέλους, κήπους, καλλιεργησίμους γαίας, μύλους, ἀγρούς, νομάς, οἰκίας, καταστήματα, καρποφόρα δένδρα καὶ μὴ, ἀγιάσματα, μοναστήρια καὶ ἕτερα παραπλήσια πράγματα καὶ κτήνη ἀφιερωμένα ταῖς ἐκκλησίαις, κατὰ τὴν ἐκπαλαί ἐπικρατοῦσαν ἐκκλησιαστικὴν διάταξιν, ὡς ἐπετελεῖτο ἡ κατοχὴ καὶ ἡ διαχειρίσις ἀνέκαθεν, καὶ νὰ μὴ γίνηται ἐπέμβασις καὶ παραβίασις οὔτε ἐκ μέρους τῶν ὑπαλλήλων οὔτε ἐκ μέρους ἑτέρου τινός, τὰ δὲ Μοναστήρια καὶ τὰ Προσκυνήματα τῆς Ἱερουσαλὴμ δὲν ἔχουσι τοπικὸν χαρακτῆρα, πάντες δ' οἱ ἐκ τῶν Ὁθωμανῶν ὑπηκόων Ὁρθόδοξοι συνενδιαφέρονται εἰς ταῦτα, διὰ τοῦτο ἡ σύστασις τοιοῦτου Συμβουλίου ἐν Ἱεροσολύμοις καὶ ἡ συμμετοχὴ τῶν λαϊκῶν ἐν τῇ διευθύνσει τῶν Μοναστηρίων καὶ Προσκυνημάτων καὶ τῶν εἰς ταῦτα ἀνηκόντων εἰσοδημάτων ὡς ἀποτελοῦσα ἀνατροπὴν τοῦ παλαιοῦ Status Quo ἐναντίον τῶν ρητῶν διατάξεων τῶν ὑψηλῶν Βερατίων, προσβάλλει τὰ προνόμια τοῦ εἰρημένου Πατριαρχείου.

Ἐπειδὴ δὲ συγχρόνως ὁ Κανονισμὸς τοῦ Πατριαρχείου εἶναι σύμφωνος πρὸς τὴν ἰδιαιτέραν ἐξαιρετικὴν θέσιν αὐτοῦ ὡς ἀρχῇθεν καὶ ἐκπαλαί κατηρτισμένου ἐν εἴδει Μοναστηρίου καὶ κατ' ἀκολουθίαν ἀπολαύοντος παραχωρήσεων, ὧν στεροῦνται ἕτερα ἐκκλησιαστικὰ κέντρα, ἀφ' ἑτέρου δὲ τυγχάνει τοιοῦτος, ὥστε νὰ ἐπαρκῇ καὶ εἰς τὴν κατὰ πάντα ἐξασφάλισιν τῶν ὀφελημάτων τῶν ἐγγχωρίων Ὁρθοδόξων, ἡ περὶ τροποποιήσεως τοῦ Κανονισμοῦ ἀξίωσις δὲν ἐφάνη στηριζομένη ἐπὶ τινος δικαίου καὶ πραγματικῆς ἀνάγκης.

Ἐπειδὴ ὅμως μετὰ τῶν παραπόνων ἀναφέρεται, ὅτι τὰ προκαταρκτικὰ σχολεῖα καὶ τὰ νοσοκομεῖα, τὰ ἰδρυθέντα ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου Ἱεροσολύμων καὶ διευθυνόμενα παρ' αὐτοῦ δὲν εἶναι τέλεια, καὶ ὅτι ἐπισυμβαίνει κατάχρησις εἰς τὰ διὰ τοὺς πτωχοὺς προωρισμένα ποσά, συνωδὰ τῷ 1ῳ Ἄρθρῳ τοῦ Κανονισμοῦ,

καὶ ἐπειδὴ οἱ Πατριάρχαι ὀφείλουσι νὰ προνοῶσι περὶ τῶν σχολῶν καὶ νοσοκομείων, κ.τ.λ., κ.τ.λ.,

δέον νὰ συστηθῇ Μικτὸν Σωματεῖον συγκεῖμενον ἐκ δώδεκα μελῶν ὑπὸ τὴν Προεδρείαν τοῦ Πατριάρχου, ἡ Ἐπιτρόπου ἐκλεγομένου ὑπ' αὐτοῦ, ἐξ ὧν ἐξ μετὰ τοῦ Προέδρου ἐκ τῶν ὑπὸ τοῦ Πατριαρχείου διορισθησόμενων καλογήρων καὶ ἐξ ἐκ προσώπων ἐκλεγομένων ὑπὸ τῶν κατοίκων, κατὰ τὸν ἐκ συμφώνου μετὰ τοῦ Πατριαρχείου καὶ τῶν προκρίτων τῆς Κοινότητος κανονισθόμενον τρόπον τῆς ἐκλογῆς. Κατὰ τὸ τέλος τοῦ πρώτου ἔτους ἀπὸ τῆς συγκροτήσεως τοῦ Σωματείου τούτου θ' ἀνανεῶται καὶ θὰ μεταβάλληται διὰ κλήρου καὶ κατὰ τὸ ἐπὶ ἔτος τακτικῶς τὸ ἥμισυ τῶν μελῶν ἀμφοτέρων τῶν στοιχείων (λαϊκῶν καὶ κληρικῶν) καὶ θὰ κοινοποιῇται κατ' ἔτος δι' ἐπισήμου τακρίου τοῦ Πατριαρχείου πρὸς τὴν ἐπιτόπιον Κυβέρνησιν ὁ τρόπος τῆς συγκροτήσεως καὶ αἱ μεταγενέστεραι ἀνανεώσεις.

Τὰ καθήκοντα τοῦ Σωματείου τούτου θὰ εἶναι:

- α) ἡ ἐξέτασις τῶν μετὰ τῶν κατοίκων ἀναφυομένων καὶ τῇ διαγνώμῃ τῆς Συνόδου ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου ἀνατεθειμένων εἰς αὐτὸ ζητημάτων περὶ συζυγικῶν διαφορῶν καὶ ὁρισμοῦ διατροφῆς ἢ καὶ ἡ κοι-

νοποήσις διὰ Μαζπατᾶ πρὸς τὸν Πατριάρχην τοῦ ἀποτελέσματος τῆς ἀποφάσεως·

β) ἡ ἐποπτεία

- (i) τῆς διαχειρίσεως τῶν κινητῶν καὶ ἀκινήτων κτημάτων τῶν διὰ διαθήκης, (συμφώνως πρὸς τὰς διατάξεις τὰς ἐν τῷ Δεστοῦρ κατακεχωρημέναις διὰ Βεζυρικῆς διαταγῆς ὑπὸ χρονολογίαν 7 Σεφερ 1278) ἀφιερωμένων ὑπὲρ τῶν ἐν τοῖς χωρίοις καὶ ταῖς πόλεσιν ἐκκλησιῶν καὶ νοσοκομείων τῶν ἐντοπίων καὶ τῶν ἀναγκῶν τῶν πενήτων·
- (ii) ἐπὶ τῶν σχολείων τῶν ἐντοπίων ὁρθοδόξων καὶ τῆς διδασκαλίας αὐτῶν καὶ διαχειρίσεως·
- (iii) ἐπὶ τῆς βελτιώσεως τῶν σχολείων καὶ τῶν νοσοκομείων συμφώνως πρὸς τὰς ἀνάγκας τῶν κατοίκων·
- (iv) ἐπὶ τῆς φιλοδικαίου διανομῆς τῶν πρὸς διατροφήν καὶ ἐγκατοίκισιν τῶν πενήτων καὶ ἐνδεῶν ὠρισμένων φιλανθρωπικῶν βοηθημάτων.

Νὰ καθορισθῇ ἡ εἰς τὸ Μικτὸν τοῦτο Σωματεῖον κατὰ δόσεις καταλλήλους παράδοσις τοῦ τρίτου τῶν προσόδων τοῦ Πατριαρχείου, (ἐν ὅσῳ αὐταὶ δὲν συναντῶσιν ἔνεκεν οἰουδήποτε λόγου ἢ τρόπου πρόσκομμά τι). Τὸ τρίτον τοῦτο, λαμβανομένης ὑπ' ὅψει τῆς παρούσης θέσεως, δὲν θὰ εἶναι κατώτερον τῶν Λ. Α. 30,000, ἐπὶ τῷ σκοπῷ τοῦ νὰ διατεθῶσιν ὑπὲρ τῶν σχολείων καὶ νοσοκομείων, τῆς ἐγκατοικίσεως τῶν πενήτων καὶ τῶν λοιπῶν ἀναγκῶν τοῦ ἰθαγενοῦς πληθυσμοῦ*.

Ν' ἀνατεθῇ εἰς κηδεμόνας (Βελήδες) ἐκλεγομένους ὑπὸ τῶν ἐγχωρίων κατὰ τὸν τρόπον τὸν ὁρισθησόμενον ὑπὸ τοῦ ρηθέντος Μικτοῦ Σωματείου καὶ διατελοῦντας ὑπὸ τὴν προεδρείαν τῶν Ἡγουμένων, ἢ διευθύνεις τῶν ἐκκλησιῶν, σχολείων καὶ λοιπῶν καθιδρυμάτων τῶν προωρισμένων διὰ τοὺς ἐντοπίους, τοὺς βιοῦντας ἐν τοῖς εἰς τὸ Πατριαρχεῖον ὑποκειμένοις χωρίοις καὶ πόλεσι, καὶ ἡ διαχείρισις τῶν προσόδων καὶ δαπανῶν αὐτῶν.

*) Αἱ λέξεις αὗται «τῆς ἐγκατοικίσεως τῶν πενήτων καὶ τῶν λοιπῶν ἀναγκῶν τοῦ ἰθαγενοῦς πληθυσμοῦ» δέον νὰ σημειωθῶσι. Προσπάθεια ἐγένετο ὅπως διαστραφῶσιν ἐπὶ τῷ διόχρυσμῳ ὅτι ἡ πληρωμὴ τοῦ ἐνοριακοῦ κλήρου, οὕσα «ἀνάγκη τοῦ ἰθαγενοῦς πληθυσμοῦ» δέον νὰ ἐπιβαρύνῃ τὸ τρίτον τὸ ἐκχωρηθὲν εἰς τὸ Μικτὸν Συμβούλιον. Αἱ λέξεις αὗται σχετίζονται εὐκρινῶς πρὸς τὴν παράγραφον (iv), ἀνωτέρω. Αἱ ἀναφερόμεναι «ἀνάγκαι», εἶναι αἱ ἀνάγκαι φιλανθρωπικῆς ἀνακουφίσεως ἐκτὸς τῆς ἐγκατοικίσεως. Ἡ πληρωμὴ τῶν μισθῶν τοῦ ἐνοριακοῦ κλήρου εἶναι ὁλοκληρωτικῶς ἐκτὸς τοῦ σκοποῦ τῆς Διατάξεως.

Γ'. *Παραδοχή εις τὴν Τάξιν τῶν Καλογήρων τῶν ἐχόντων ἱκανότητα καὶ ἐπάρκειαν ἐγγωρίων Ὁρθοδόξων τῶν εὐρισκομένων εἰς τὰ ὑπὸ τὸ Πατριαρχεῖον Ἱεροσολύμων διατελοῦντα μέρη, ὁ προβιβασμὸς αὐτῶν εἰς τὰ Ἐκκλησιαστικά ἀξιώματα, τηρουμένης τῆς ἰσότητος αὐτῶν πρὸς τοὺς λοιποὺς Καλογήρους καὶ ἡ μὴ παραδοχὴ εἰς τὴν Τάξιν τῶν Καλογήρων οὐδενὸς ἄνευ τῆς ἐπικυρώσεως τοῦ Μικτοῦ Συμβουλίου.*

Ἐπειδὴ τὸ Πατριαρχεῖον ἐδήλωσεν, ὅτι οὐδέποτε ἡ ὁλομέλεια τοῦ Μοναστηρίου ἔδωκε δείγματα ἀρνήσεως εἰς τοὺς ἐφιεμένους τῆς εἰσόδου εἰς τὴν Τάξιν τῶν Καλογήρων ἐγγωρίους, τοὺς ἔχοντας τὰ ἀπαιτούμενα προσόντα, κατὰ τοὺς εἰδικοὺς κανονισμοὺς, τοὺς διέποντας τὰ ἐσωτερικὰ πράγματα τοῦ Μοναστηρίου, ἐπὶ τοῦ παρόντος ἐφάνη εὐλογον ν' ἀνατεθῇ εἰς τὸ Πατριαρχεῖον ἡ φιλοδικαία ἐκπλήρωσις τῆς ὑποσχέσεως καὶ διαβεβαιώσεως ταύτης.

Ἐπειδὴ ἐν τούτοις, κατὰ τὰ ὑψηλὰ Βεράτια καὶ τοὺς κειμένους νόμους, ὁ διορισμὸς Καλογήρων καὶ ἡ παροχὴ ἐκκλησιαστικῆς ιδιότητος εἶναι ἀνατεθειμένη εἰς τοὺς πνευματικοὺς ἀρχηγούς, καὶ ἐπειδὴ εἰς οὐδὲν Ρωμαϊκὸν Πατριαρχεῖον διατελεῖ ἐν ἰσχύϊ ἡ ἐν τούτῳ γνώμη καὶ συγκατάθεσις συμβουλίων, ἐκ λαϊκῶν κατηρητισμένων, ἡ ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου αἰτήσεις τῶν ἐγγωρίων τυγχάνει ἀπαράδεκτος.

Δ'. *Ἡ μεταρρύθμισις τῶν διατάξεων τοῦ Κανονισμοῦ τοῦ Πατριαρχείου τῶν Ἱεροσολύμων, τῶν ἀφορῶσάν τὴν ἐκλογὴν Πατριάρχου οὕτως, ὥστε νὰ ἐξασφαλισθῇ τὸ δικαίωμα τῆς εὐρυτέρας συμμετοχῆς τῶν κατοίκων τῶν εἰς τὸ Πατριαρχεῖον ὑπαγομένων χωρίων εἰς τὰς ἐκλογικὰς ἐνέργειας, ὁ περιορισμὸς τῶν καθηκόντων τῆς Συνόδου εἰς τὰς πνευματικὰς ὑποθέσεις καὶ ἡ πρόσληψις τῶν ἐρέων τῶν καλουμένων Χούρη εἰς τὴν Σύνοδον.*

Κατ' ἀρχὴν δὲν θεωρεῖται ἀναγκαῖον τὸ ἐπιχειρῆσαι τὴν μεταρρύθμισιν τοῦ Κανονισμοῦ τοῦ Πατριαρχείου τῶν Ἱεροσολύμων, τοῦ συνταχθέντος κατὰ τρόπον συνάδοντα πρὸς τὴν θέσιν καὶ τὰς ἀνάγκας αὐτοῦ καὶ τὰ συμφέροντα τῶν ἐγγωρίων κατοίκων. Καίτοι ἐν τῷ 6ῳ Ἀρθρῳ τὸ ζήτημα τῆς συμμετοχῆς τῶν ἐντοπίων ἱερέων ἐν τῇ πρώτῃ συνεδριάσει πρὸς ἐκλογὴν Πατριάρχου ἀφέθη ἀσαφές, ἐν τούτοις, συνεπεῖα ἐπελθούσης διαφορᾶς, ἐδηλώθη ἐν τοῖς τηλεγραφήμασι, τοῖς ἀποσταλεῖσιν ὑπὸ τῆς Ὑψηλῆς Πύλης πρὸς τὴν Διοίκησιν Ἱεροσολύμων, ὅτι ἀφοῦ ὁ Κανονισμὸς ἐπιτρέπη αὐτοῖς τὸ δικαίωμα τῆς παρεδρείας ἐν τῇ δευτέρᾳ συνεδριάσει, τῇ καὶ σπουδαιότερᾳ, ἡ συμμετοχὴ αὐτῶν ἐν τῇ πρώτῃ ἐνδείκνυται *a fortiori*, καὶ οὕτω τὸ εἰρημένον Ἀρθρον ἡρμηνεύθη ὑπὲρ τῶν ἐντοπίων ἱερέων. Ἐπειδὴ δὲ βραδύτερον, ἐν ταῖς γενομέναις ἐκλογαῖς Πατριάρχου, οὗτοι ἔλαβον μέρος ἐν τῇ πρώτῃ συνεδριάσει, ὁ τρόπος οὗτος καθιερώθη εἰς σύστημα. Συνεπῶς, ἐπειδὴ οὐδὲν σημεῖον ἔμεινε χρήζον ἐρμηνείας, τὸ θέμα τοῦτο δὲν ἀποτελεῖ βάσιν πρὸς αἰτησιν μεταρρυθμίσεως τοῦ Κανονισμοῦ. Ὡσαύτως ἐπειδὴ ὁ Κανονισμὸς ρητῶς ἀναγράφει, ὅτι ἡ Σύνοδος συνίσταται ἐξ Ἀρχιερέων καὶ Ἀρχιμανδριτῶν, ἡ δὲ παρουσία τῶν ἱερέων ἐν τῇ Συνόδῳ δὲν ἐφαρμόζεται ἐν οὐδενὶ τῶν λοιπῶν Ρωμαϊκῶν Πατριαρχείων, προφανὲς τυγ-

χάνει, ὅτι ἡ ἀξιῶσις περὶ παρουσίας ἐν τῇ ρηθείᾳ Συνόδῳ τῶν ἐντοπίων ἱερέων δὲν συνάδει πρὸς τὰς διατάξεις τοῦ Κανονισμοῦ καὶ πρὸς τὸ γενικὸν σύστημα.

Ε'. Ὑποχρέωσις δι' ἕκαστον Ἐπίσκοπον νὰ διαμένῃ ἐν ᾧ τόπῳ εἶναι διορισμένος καὶ ὁ μὴ διορισμὸς Ἐπισκόπων, Ἀρχιμανδριτῶν, Ἱερέων ἢ Διακόνων, ἐν ὅσῳ δὲν εἶναι ἐκλελεγμένοι ὑπὸ τῶν ἐντοπίων.

Τὸ Πατριαρχεῖον ἐδήλωσεν, ὅτι οἱ εἰς τὸν θρόνον τῶν Ἱεροσολύμων ὑπαγόμενοι Μητροπολίται δὲν ἐξομοιοῦνται πρὸς τοὺς Μητροπολίτας τῶν λοιπῶν Πατριαρχείων, καὶ ὅτι τὸ ἀξίωμα τούτων, ὥς μὴ ἐφοδιαζομένων μὲ ὑψηλὰ Βεράτια καὶ μὴ λαμβανόντων ἐπιχορηγήσεις τῶν κατοίκων, εἶναι, οὕτως εἰπεῖν, ὀνομαστικόν.

Μολαταῦτα, ἐπειδὴ, ἐν ὅσῳ οἱ ἔχοντες θέσιν (ἐπαρχίαν) Ἐπίσκοποι δὲν διαμένουσιν ἐν τῷ τόπῳ τῆς ὑπηρεσίας αὐτῶν καὶ δὲν φροντίζουσι περὶ τῆς καλῆς ἐκπληρώσεως τῶν πνευματικῶν αὐτῶν καθηκόντων, δὲν θὰ ἐκλίπῃσι τοιαῦται αἰτιάσεις καὶ διαφοραί, τοῦτο δὲ φαίνεται ἀσύμφωνον πρὸς τὴν ἐκ τοῦ 5ου Ἀρθροῦ τοῦ ρηθέντος Κανονισμοῦ ἐξαγομένην ἐρμηνείαν, διὰ τοῦτο ἐνεκρίθη νὰ γίνωσιν αἱ δέουσαι συστάσεις εἰς τὸν Πατριάρχην Ἱεροσολύμων.

Συνάμα, ἐπειδὴ ἡ ἐκλογὴ τῶν Ρωμαίων πνευματικῶν ὑπαλλήλων ἀνήκει εἰς τοὺς Πατριάρχας καὶ τὰς Συνόδους, ἡ ἀξιῶσις δὲ περὶ ἐκλογῆς ἐκ μέρους τῶν κατοίκων ἀντίκειται πρὸς τὰ θρησκευτικὰ προνόμια καὶ ἔθιμα, διὸ καὶ ἐνεκρίθη νὰ δοθῇ τοιαύτη ἀπάντησις εἰς τοὺς ἐγγχωρίους.

ΣΤ'. Παρεμπόδισις τῶν Καλογήρων ἀπὸ κοσμικῶν ἀσχολιῶν κατὰ τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς νόμους· ἐφαρμογὴ τοῦ νόμου τῆς ἰσότητος ἐπὶ τῶν λοιπῶν θεμάτων· μὴ παραχώρησις προνομίων ὡς λ.χ. ἡ μεταξὺ Ὁθωμανῶν ὑπηκόων προτίμησις μιᾶς φυλῆς ἀντὶ τῆς ἄλλης.

(Τὰ σημεῖα ταῦτα φέρονται καλυπτόμενα διὰ προγενεστέρων ἀποφύσεων).

Συμπληρωματικαὶ Ἀξιῶσεις.

Α'. Ἄρσις παντελὴς τῶν προνομίων, τὰ ὅποια διεκδικοῦσιν οἱ καλόγηροι καὶ ἀπαγόρευσις τῆς προσλήψεως εἰς τὴν τάξιν τῶν Καλογήρων τῶν μὴ ἀρχήθεν Ὁθωμανῶν ὑπηκόων.

Ἡ ἄρσις καὶ κατάργησις τῶν προνομίων τούτων, ἅτε κατακεκυρωμένων διὰ τοῦ ἐιδικοῦ Ἀρθροῦ τοῦ Συντάγματος καὶ τῶν ὑψηλῶν Φερμανίων, δὲν εἶναι προφανῶς δυνατόν νὰ τεθῇ ὑπὸ συζήτησιν.

Ἐπειδὴ ὁμως ἡ πρόσληψις τῶν ξένων εἰς τὸ Ρωμαϊκὸν Μοναστήριον

Ἱεροσολύμων, τὸ ὁποῖον εἶναι καθίδρυμα ἐκ τῶν ἀνηκόντων κυρίως εἰς τοὺς Ὀθωμανοὺς ὑπηκόους, ἐν δὲ τῇ Ἀρθρω 15 τοῦ Κανονισμοῦ τοῦ ρηθέντος Πατριαρχείου ἀναγράφεται, ὅτι οἱ Ἐπίσκοποι δέον νὰ ὦσιν ἀρχῆθεν Ὀθωμανοὶ ὑπῆκοοι καὶ οἱ εἰσερχόμενοι εἰς τὴν τάξιν τῶν καλογήρων τοῦ Μοναστηρίου, κατὰ φυσικὸν λόγον, θεωροῦνται ὑποψήφιοι διὰ τὴν Ἀρχιερωσύνην, δέον νὰ ἐξασφαλισθῇ τούντεῦθεν ἡ μὴ παραδοχὴ εἰς τὸ ρηθὲν Μοναστήριον τῶν μὴ ἀρχῆθεν Ὀθωμανῶν ὑπηκόων.

Β'. *Συγκέντρωσις τῶν ἐκ τῶν διαφόρων πηγῶν προερχομένων προσόδων καὶ δημοσευσις δι' ἐντύπου ἐκθέσεως τῶν προσόδων καὶ δαπανῶν ἐκάστου ἔτους.*

(Δὲν ἐνεκρίθη)

Γ'. — *Ὅταν δεῇ νὰ ἐκθρονισθῇ ὁ Πατριάρχης νὰ μὴ παύηται οὗτος ἐν ὧσιν δὲν ἀποδειχθῶσιν οἱ πρὸς τοῦτο λόγοι καὶ νὰ λαμβάνηται ἡ γνώμη καὶ συγκατάθεσις τῶν ἀντιπροσώπων τοῦ λαοῦ καὶ τῶν ἐγκρίτων ἱερέων πρὸς ἐκλογὴν καὶ παῦσιν τοῦ Πατριάρχου.*

Ὁ τρόπος τῆς ἐκλογῆς τοῦ Πατριάρχου Ἱεροσολύμων καθορίζεται ἐν τοῖς εἰδικοῖς Κανονισμοῖς καὶ ἀναγράφεται ἡ συμμετοχὴ καὶ τῶν ἐγγχωρίων ἱερέων ἐν τῇ ἐκλογῇ, οὐδεὶς ὅμως γίνεται λόγος περὶ τοῦ τρόπου τῆς παύσεως τοῦ Πατριάρχου, εἰς οὐδὲν δὲ Σωματεῖον ἀνατίθεται ἀποκλειστικῶς ἡ δικαιοδοσία πρὸς παῦσιν τοῦ Πατριάρχου. Ἐνεκα τῆς ἰδιαζούσης σπουδαιότητος τοῦ Πατριαρχικοῦ θρόνου, ἡ μεταβολὴ τῆς καταστάσεως ταύτης, ὁ καθορισμὸς δηλονότι τῆς Κοινότητος καὶ τοῦ Σωματείου, εἰς ὃ ν' ἀνατίθεται ἡ παῦσις ἢ ἡ διατήρησις τοῦ Πατριάρχου, τυγχάνει παντελῶς ἀπρόσφορος. Διὸ καὶ συμφώνως πρὸς τὰς εἰρημένους σκέψεις ἐθεωρήθη περιττὸν νὰ ληφθῇ ὑπ' ὄψει ἡ ἀξίωσις αὕτη καὶ ἐνεκρίθη νὰ μείνῃ ὁ ρηθεὶς Κανονισμὸς ὡς ἔχει.

Δ'. *Σύστασις χοροῦ ψάλλοντος καὶ Ἀραβιστὶ κατὰ τὴν Ἑλληνιστὶ ἐκτέλεσιν τῶν ἀκολουθιῶν ἐν τῇ Ναῷ τῆς Ἀναστάσεως καὶ ταῖς λοιπαῖς ἐκκλησίαις.*

(Ἀπερρίφθη. Ὑπεδείχθη δι' ἐλήφθη ἤδη πρὸς τοῦτο φροντίς εἰς τὰς ἄλλας ἐκκλησίας καὶ ὅτι καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὰ Προσκυνήματα «δὲν εἶναι δυνατόν νὰ μεταβληθῇ τὸ Status Quo, τὸ ὁποῖον ἐρεῖδεται ἐπὶ τῆς βάσεως, ὅτι αἱ ἀκολουθίαι ἐν τοῖς εἰρημένοις Προσκυνήμασι τελοῦνται Ἑλληνιστί»).

Ε'. *Ἐγγραφή τῶν Βακουφίων ἐν ὀνόματι τῆς Κοινότητος.*

Τοῦτο ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς τροποποιήσεως τοῦ ἐν ἰσχύϊ νόμου περὶ ἰδιο-

κτησίας ἀκινήτων καὶ τῆς παραδοχῆς τοῦ συστήματος τῶν ἐγγραφῶν τούτων ἐπ' ὀνόματι ἠθικῶν προσώπων (personnes morales).

(Ἵπεδηλώθη δι' αἱ ἐγγραφαὶ δεόν νὰ ἐξαρθῶνται ἐκ τῶν περιπτώσεων ἐκάστης περιπτώσεως).

Μεταγενέστεραι Ἑπεξηγηματικαὶ Διατάξεις.

(Βλέπε «Ἐπίσημα Ἑγγραφα» σ. 102).

4. Τίνι τρόπῳ γίνεται ἡ ἐξακριβωσις καὶ ἡ ἐπιθεώρησις τῶν ἐτησίων γενικῶν εἰσόδων τοῦ Πατριαρχείου πρὸς ἀληθῆ ὀρισμὸν τοῦ τρίτου μέρους αὐτῶν, ὅπερ δὲν θὰ εἶναι ὀλιγώτερον ἐτησίως τῶν Λ. Α. 30,000 καὶ ὅπερ τὸ Πατριαρχεῖον παρέχει εἰς τὸ Μικτὸν Συμβούλιον διὰ τὰς δαπάνας τῶν σχολείων, ἐκκλησιῶν καὶ νοσοκομείων τῶν ἱθαγενῶν Ῥωμαίων, καὶ διὰ τὴν κατοίκησιν τῶν πτωχῶν, καὶ τῶν λοιπῶν ἀναγκῶν αὐτῶν;

Ἐπειδὴ (οὕτω ἐννοεῖται) ὁ Προϋπολογισμὸς τοῦ Πατριαρχείου θεωρεῖται ἐν τῇ Συνόδῳ, διὰ τοῦτο πρέπει, ἵνα, μετὰ τὴν ἐτησίαν θεώρησιν αὐτοῦ ὑπὸ τῆς Συνόδου, παραπέμνηται καὶ εἰς τὸ Μικτὸν Συμβούλιον, ὅπως καὶ τοῦτο θεωρῇ αὐτόν, ἐπειδὴ δὲ τοῦτο συντελεῖ εἰς τὸν προσδιορισμὸν τοῦ ποσοῦ τῶν εἰρημένων εἰσοδημάτων καὶ εἰς ἐξάλειψιν πάσης ἐμπιπτούσης διαφορᾶς, ἐνεκρίθη, ἵνα οὕτω γίνηται.

6. Ἄν τὸ Μικτὸν Συμβούλιον, εἰς ὃ ἀνατίθεται ἡ ἐποπτεία καὶ διεύθυνσις τῶν σχολείων καὶ ἡ ἐπιθεώρησις τῆς ἐν αὐτοῖς διδασκαλίας, ἐστὶν ἀρμοδία ἀρχὴ νὰ ἐκλέγῃ καὶ διορίζῃ ἀπ' εὐθείας διδασκάλους ἢ οὐ;

Τὸ παραχωρηθὲν εἰς τὸ Μικτὸν Συμβούλιον δικαίωμα, συνφδὰ τῇ ἐκδοθείσῃ ἀποφάσει, συνίσταται εἰς τὴν ἐποπτείαν τῶν ἀφορώντων εἰς τὴν διεύθυνσιν τῶν σχολείων καὶ εἰς τὴν ἐν αὐτοῖς διδασκαλίαν. Ὅθεν τὸ Μικτὸν Συμβούλιον δὲν εἶναι ἡ ἀρμοδία ἀρχὴ ν' ἀναμιγνύηται ἀμέσως εἰς τὰ ἰδιαιτέρα τῆς διευθύνσεως, ὡς τὴν ἐκλογὴν καὶ διορισμὸν τῶν διδασκάλων· διὰ τοῦτο, ὅπως καὶ ὁπόθεν ἀνέκαθεν ἐγένετο μέχρι τοῦδε ἡ ἐκλογὴ καὶ ὁ διορισμὸς τῶν διδασκάλων, οὕτω καὶ τοῦ λοιποῦ δεόν νὰ γίνηται.

7. Ἄν ἡ ὑπὸ τῶν Ἱεροσολυμιτῶν Ῥωμαίων ἀπαίτησις Λ. Α. 30,000 (; Λ. Α. 13,000) ἐτησίως δι' ἐνοίκια ἐκτὸς τῶν Λ. Α. 30,000 τῶν ὀρισθεισῶν ἵνα δίδονται αὐτοῖς ἐκ μέρους τοῦ Πατριαρχείου, συμφωνεῖ πρὸς τὰς διατάξεις τῆς προεκδοθείσης Ὑπουργικῆς Διατάξεως ἢ οὐ;

Τὸ Πατριαρχεῖον ἐξετάσαν καὶ εὐρὸν τὴν ἀπαίτησιν ταύτην ἀντιβα-

νουςαν εις τὰς διατάξεις τῆς ἀποφάσεως, ἀνηνέχθη δηλώσαν, ὅτι πράγματι ἐν τῇ ἀποφάσει οὔτε ὀρίζεται οὔτε νύξιν ὑπάρχει, ἵνα δίδωνται ἐνοίκια, διὰ τοῦτο δὲ δέον ν' ἀνακοινωθῇ ὅπου δεῖ, ὅτι οἱ Ἱεροσολυμίται Ρωμαῖοι δὲν δικαιοῦνται νὰ ζητήσωσι τι δι' ἐνοίκια ἐπὶ πλέον τοῦ ποσοῦ, τοῦ ὁρισμένου, ἵνα χορηγῇται ἐτησίως, καὶ τὸ ὅποῖον δὲν θὰ εἶναι ἑλαττον τῶν Λ. Α. 30,000, συμφώνως πρὸς τὰς διατάξεις τῆς ἀποφάσεως.

8. *Ἄν ἐπιτρέπηται εἰς τοὺς κατοίκους τῶν Ἱεροσολύμων νὰ ἐκλέγωσι Μουτεβελήδες ἐπὶ τῶν ἐκκλησιῶν, σχολείων καὶ ὁλων τῶν ἐν αὐτῇ τῇ Ἱερουσαλὴμ ἰδρυμάτων ἢ οὐ;*

Ἐν τινι περικοπῇ τῆς Ἀποφάσεως, ἀναφέρεται: «τὰ τοιαῦτα ἰδρύματα, τὰ εὐρισκόμενα ἐν ταῖς πόλεσι καὶ χωρίοις, τοῖς ὑπαγομένοις εἰς τὸ Πατριαρχεῖον, καὶ ἀνήκοντα εἰς τοὺς ἰθαγενεῖς, δέον ν' ἀνατεθῶσιν εἰς τοὺς Μουτεβελήδες, ἐκλεγομένους ὑπὸ τοῦ ἐγχωρίου πληθυσμοῦ».

Ἐπειδὴ ἔδρα τοῦ Πατριαρχείου εἶναι αὕτη ἡ Πόλις τῶν Ἱεροσολύμων, ἡ ἐφαρμογὴ τῆς ἐν τῇ εἰρημένῃ περικοπῇ διατάξεως ἀποβλέπει ἰδίως εἰς τὰ ἐκτὸς τῆς Πόλεως Ἱεροσολύμων. Ὅθεν ἡ ὑπὸ τῶν κατοίκων ἐκλογὴ Μουτεβελήδων διὰ καθιδρύματα, εὐρισκόμενα ἐν αὐτῇ τῇ ἔδρᾳ τοῦ Πατριαρχικοῦ Θρόνου, εἶναι ἄτοπος.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ "Η".

ΛΕΠΤΟΜΕΡΕΙΑΙ

ΤΟΥ

ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ

ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΗΣ.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ "Η".

ΛΕΠΤΟΜΕΡΕΙΑΙ ΤΟΥ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΗΣ.

(Ληφθεῖσαι ἐκ τῆς Ἑκδόσεως τῆς Ἀπογραφῆς τοῦ 1921).

Ἱερουσαλήμ,	Πόλις	5915	
	Ἑπαρχία	181	6096
Ραμάλλα,		2162	
	Ἑπαρχία	1888	4050
Βηθλεέμ,		2285	
	Ἑπαρχία	3521	5086
Ἱεριχώ,		45	
	Ἑπαρχία	41	86
Ἰόππη,		4446	
	Ἑπαρχία	2	4448
Ρέμλη,		1226	
	Ἑπαρχία	784	2210
Νεάπολις		229	
	Ἑπαρχία	359	588
Τζενίν,		39	
	Ἑπαρχία	211	250
Τουλκάρεμ,		139	
	Ἑπαρχία	26	165
Μπεϊσάν,		132	
	Ἑπαρχία	14	146
Κάϊφα,		1580	
	Ἑπαρχία	496	2076

Ἀκρη,	846	
Ἐπαρχία	2211	3057
Ναζαρέτ,	2054	
Ἐπαρχία	1207	3261
Τιβεριάς,	82	
Ἐπαρχία	111	193
Σάφατ,	48	
Ἐπαρχία	1	49
Γάζα,	593	
Ἐπαρχία	81	674
Χεβρών,		22
Μπιρσάμπα,		192
		<u>33,369</u>

Σημ. Ἐλλείπουνσι λεπτομέρειαι δια τὴν Ὑπεριορδανίαν, ἀλλὰ τῷ 1904 τὸ Πατρι-
αρχεῖον ὑπελόγησε τὸν Ὀρθόδοξον πληθυσμὸν τῆς Σάλτης εἰς 3,000· τοῦ
Κάρακ εἰς 1,600 καὶ τοῦ Αλ-Χούσσιν εἰς 1,600. Οἱ ἀριθμοὶ οὗτοι δὲν
περιλαμβάνουσι τὸ Ἀτζλοῖν ἢ τὴν Μαδηβᾶν, ἢ τὰ ἐξαρτώμενα χωρία καὶ
εἶναι, ἐν πάσῃ περιπτώσει, ἴσως ἑκαθεὶς ὑποδεής. (Βλέπε Ἐκθεσιν Μπέρ-
τραμ-Λούκ, ὑποσημείωσιν σελίδος 9).

ΠΡΟΣΘΕΤΟΝ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΙ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΙ

ΤΟΥ

ΙΕΡΟΥ ΚΟΙΝΟΥ

ΤΟΥ ΠΑΝΑΓΙΟΥ ΤΑΦΟΥ.

ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΣΗΜΕΙΩΣΙΣ

Οἱ Ἐπίτροποι μὴ δυνηθέντες νὰ συμπεριλάβωσι τοὺς Κανονισμοὺς
τούτους εἰς τὴν ἀρχικὴν των Ἐκθεσιν, ἐθεώρησαν καλὸν νὰ παρουσιάσωσι
τούτους ὡς πρόσθετον Παράρτημα.

Οἱ Κανονισμοὶ οὗτοι φημίζονται ὅτι συνειστάθησαν τῷ 1902 ὑπὸ τοῦ ἀειμνήστου Φωτίου, Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας, καὶ ἐπὶ τῇ ὑποθέσει ταύτῃ παρουσιάζουσι ζωηρὰν εἰκόνα τοῦ ιδεώδους τῆς ἐσωτερικῆς ζωῆς καὶ ὁργανώσεως τῆς Ἀδελφότητος, ὅπως κατενοεῖτο αὕτη ὑφ' ἑνὸς τῶν μᾶλλον ἰσχυρῶν καὶ διακεκριμένων μελῶν της.

Αἱ Οἰκονομικαὶ Διατάξεις, ἀντικατασταθεῖσαι καὶ συμπληρωθεῖσαι μέχρι τινός, μὴ οὖσαι δὲ γενικοῦ ἐνδιαφέροντος, δὲν μετεφράσθησαν.

Οἱ Κανονισμοὶ υἱοθετήθησαν ὑπὸ τῆς Συνόδου καὶ ὑπεγράφησαν ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου.

A. B.

ΠΙΝΑΞ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΩΝ.

Κεφάλαιον Α'.

Σελ.

Ἄρθρα	1— 20	Γενικαὶ Διατάξεις	205—208

Κεφάλαιον Β'. — Διοικήσεις.

Ἄρθρον	21—	Ἡ Ἀνωτάτη Ἀρχή—ὁ Πατριάρχης ἐν Συνόδῳ .	—209
Ἄρθρα	22— 24	Περὶ Πατριάρχου	209—210
Ἄρθρα	25— 41	Περὶ Συνόδου	210—214
Ἄρθρον	42—	Περὶ Συνάξεως	—214
Ἄρθρον	43—	Περὶ Τοποτηρητοῦ	—214
Ἄρθρα	44— 46	Περὶ Πατριαρχικῆς Ἐπιτροπῆς	214—215

Κεφάλαιον Γ'. — Βαθμοὶ καὶ Ἀξιώματα.

Ἄρθρα	47— 54	Περὶ Ἐπισκόπων	215—216
Ἄρθρον	55—	Περὶ Γερόντων	216—217
Ἄρθρα	56— 67	Ὁ Σκευοφύλαξ	217—218
Ἄρθρα	68— 77	Ὁ Ἀρχιεραμματεὺς	219—220
Ἄρθρα	78— 85	Ὁ Δραγουμάνος	220—221
Ἄρθρα	86— 95	Ὁ Καμαράσης	221—223
Ἄρθρα	96— 99	Ἀρχιμανδρίται — Πρωτοσύγκελλοι	—223
Ἄρθρα	100—101	Ἱερομόναχοι	223—224
Ἄρθρα	102—104	Διάκονοι	—224
Ἄρθρον	105—	Μοναχοὶ	—224

Κεφάλαιον Δ'. — Οἰκονομικὴ Διαχείρισις.

Ἄρθρα	106—115	Ἡ Οἰκονομικὴ Ἐπιτροπὴ
Ἄρθρα	116—122	Ἡ Ἐλεγκτικὴ Ἐπιτροπὴ
Ἄρθρα	123—129	Δάνεια
Ἄρθρα	130—134	Περὶ Διαφόρων Ταμείων
Ἄρθρα	135—141	Κτηματικὴ Περιουσία

Δὲν μετεφρά-
σθησαν. 224-225

	Σελ.
*Αρθρα 142—145 'Εκπαίδευσις	225
*Αρθρον 146— Τυπογραφείον καὶ Νοσοκομείον	225
*Αρθρα 147—150 *Η Οικονομία ἐν τῷ Κεντρικῷ Μοναστηρίῳ	226
*Αρθρα 151—155 Βηθλεὲμ	226—227
*Αρθρα 156—158 Γεθσημανῇ	227
Αρθρα 159—161 Τὰ ἄλλα Προσκυνήματα καὶ Μοναστήρια	227—228
Αρθρα 162—164 *Ηγούμενοι Μοναστηριακῶν Ξενόντων	228
*Αρθρα 165—166 *Ηγούμενοι παρὰ τῷ Λαῷ	228—229
*Αρθρα 167—168 *Εξαρχοι	229
*Αρθρα 169—172 *Η ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἐπιτροπή	229—230
*Αρθρα 173—175 *Η ἐν Μόσχᾳ Ἐπιτροπή	230

Εἰδικὴ Διάταξις.

*Αρθρον 176—	230

ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ

ΤΟΥ ΙΕΡΟΥ ΚΟΙΝΟΥ ΤΟΥ Π. ΤΑΦΟΥ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄.

ΓΕΝΙΚΑΙ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ.

Άρθρον 1. Ἡ Ἱερὰ Ἀγιοταφικὴ Ἀδελφότης, ἡ καὶ Ἱερὸν Κοινὸν τοῦ Παναγίου Τάφου προσωποῦμένη, ἐπὶ ὑφίστι καὶ ἱερωτάτῳ σκοπῷ ἀπὸ αἰώνων πολλῶν τὴν σύστασιν ἔχουσα, συντέτακται καὶ συγκεκρότηται μοναχικῶς, διεπομένη μὲν ἐν τοῖς καθόλου ὑπὸ τῶν περὶ μοναχικῆς πολιτείας Ἐκκλησιαστικῶν θεσμῶν καὶ κανόνων, ἀποτελοῦσα δ' ἐν συνόλῳ, σῶμα ἐν καὶ ψυχὴν μίαν, ἧτοι Σωματεῖον ἐνιαῖον καὶ ἀδιαίρετον ἐνὸς ἱεροῦ σκοποῦ καταστοχαζόμενον.

Άρθρον 2. Τὰ τὴν Ἱερὰν Ἀγιοταφικὴν Ἀδελφότητα ἀπαρτίζοντα μέλη εἰσὶ Μητροπολίται, Ἀρχιεπίσκοποι, Ἐπίσκοποι, Ἀρχιμανδρίται, Πρωτοσύγκελλοι, Ἱερομόναχοι, Διάκονοι καὶ Μοναχοί, οἵτινες ἀνάλογοι τὸν ἀριθμὸν ὄντες πρὸς τὰς ἐκάστοτε ἀνάγκας τοῦ Ἱεροῦ Κοινοῦ, θεωροῦνται ἀπαραιτήτως ἀπαξάπαντες ὑπήκοοι τῆς Αὐτοῦ Αὐτοκρατορικῆς Μεγαλειότητος, τοῦ **Σουλτάνου**.

Άρθρον 3. Ἡ Ἱερὰ Ἀγιοταφικὴ Ἀδελφότης ὑπὸ πνευματικῇ ἀρχηγῇ καὶ Πατρὶ τῇ Μακαριωτάτῳ Πατριάρχῃ Ἱεροσολύμων τελοῦσα, ἔργον ἱερὸν καὶ ἀποστολὴν ἔχει τὴν υπεράσπισιν τῆς Ὁρθοδοξίας ἐν τῇ Ἀγίᾳ Γῇ, τὴν φρουρῆσιν τῶν Παναγίων Προσκυνημάτων καὶ τὴν ἐν αὐτοῖς Ἱερὰν Διακονίαν, τὴν Πνευματικὴν Διοίκησιν τῶν ἐν τῇ Πατριαρχικῇ κλίματι Ὁρθόδοξων Χριστιανῶν, καὶ τὴν περίθαλψιν τῶν εἰς προσκύνῃσιν τῶν Σεβασμάτων τῆς Ἀγίας ἡμῶν Πίστεως προσερχομένων εὐσεβῶν Χριστιανῶν.

Άρθρον 4. Ἵνα τις συναριθμηθῇ τῇ ὁλομελείᾳ τῆς Ἱερᾶς Ἀδελφότητος ὀφείλει νὰ εἶναι:

- α) ὑγιὲς τό τε σῶμα καὶ τὸν νοῦν
- β) μεμαρτυρημένος ἐπὶ ἡθεσι χρηστοῖς
- γ) εὐμορφῶν μορφώσεως
- δ) προδεδιδαγμένος ἐν τῇ τῶν Δοκίμων τάξει τὴν ὑπακοήν, τὴν ὑπομονὴν καὶ τὴν φιλεργίαν.

Ἄρθρον 5. Καὶ πρῶτον μὲν παραλαμβάνεται, πάντοτε ἐγκρίσει Πατρι-
αρχικῇ, ὡς Δόκιμος, καὶ περιβάλλεται τὴν τοῦ Δοκίμου στολήν, εἰ μὲν παῖς
τὴν ἡλικίαν, παρὰ τινι τῶν ἐγκρίτων ἀδελφῶν ὡς ὑποτακτικός, ὑπ' αὐτοῦ ἐν
παιδείᾳ Κυρίου ἐκτρέφόμενός τε καὶ παιδευόμενος, εἰ δ' ἀκμάζων, ἐν διακονίᾳ
οἰαδότην τοῦ Ἱεροῦ Κοινοῦ εἴτε ἐν τῷ Κέντρῳ εἴτ' ἐν τοῖς ἐξαρτήμασιν αὐτοῦ.
Τρίτον δ' ἔτις ἐν τῇ τῶν Δοκίμων τάξει συμπεπληρωκὴς καὶ ἐν τῇ ὑπὸ τῶν
Ἱερῶν Κανόνων ὠρισμένῃ ἡλικίᾳ γεγονώς, κείρεται εἰς Μοναχόν, ἀδείᾳ Πα-
τριαρχικῇ, ὅταν αὐτὸς αἰτήσῃται τοῦτο, ἐπιδοκιμάζοντος καὶ τοῦ Γέροντος αὐ-
τοῦ δι' ἰδίας αὐτοῦ ἀναφορᾶς, ἢ δ' Ἀγία καὶ Ἱερὰ Σύνοδος ἐγκρίνῃ τὴν εἰς
τὴν Ἀδελφότητα εἰσοδὸν αὐτοῦ καὶ συντάσῃ τὸ ὑπόμνημα τῆς ἀποδοχῆς
αὐτοῦ. Τελεσθεύσης δὲ τῆς κουρᾶς ἐγγράφεται παρευθὺς τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐν τῷ
Μητρώῳ τῶν Ἀδελφῶν, ὑπογράφεται δ' ὑπ' αὐτοῦ ἡ πράξις ἢ τὴν ἀπόλυτον
αὐτοῦ τε καὶ τῶν αὐτοῦ τῷ Ἱερῷ Κοινῷ καθοσίωσιν κατακυροῦσα.

Ἄρθρον 6. Τὸ προσλαμβάνειν ὑποτακτικὸν οὐ πᾶσι συγκεχώρηται τοῖς
Ἀδελφοῖς, ἀλλὰ τοῖς Ἀρχιερεῦσι μόνοις καὶ τοῖς λοιποῖς ἐγκρίτοις καὶ τὴν
ἡλικίαν προβεβηκόσι καὶ πολλὰς ὑπηρεσίας παρασχούσιν, ἀλλὰ μὴν καὶ δυ-
ναμένοις καταρτίσαι διὰ τε τοῦ λόγου καὶ τοῦ παραδείγματος μέλη τίμια καὶ
χρήσιμα τῷ Ἱερῷ Κοινῷ.

Ἄρθρον 7. Εἴ τις τῶν Δοκίμων ὡς ἀδόκιμος ἰποπεμφθεῖη, ἔσται τοῦ
λοιποῦ ἀπαράδεκτος, μηδεμιᾶς ὅθεν δήποτε περὶ αὐτοῦ ἰσχυοῦσης συστάσεως.

Ἄρθρον 8. Πρώτιστον καὶ κύριον καθήκον παντὸς Ἀγιοταφίτου οἰα-
σθήποτε τάξεως καὶ βαθμοῦ ἐστὶν ἡ ἄκρα καὶ τελεία ὑπὲρ τοῦ Ἱεροῦ Κοινοῦ
αὐταπάρνησις, διατρανουμένη ἐν τε τῇ μετὰ ζήλου καὶ ἀφοσιώσεως ἐκπληρώσει
τῆς ἀνατεθειμένης αὐτῷ διακονίας ἐν τε τῇ πανταχοῦ καὶ πάντοτε προτιμήσει
τοῦ κοινοῦ πρὸ τοῦ ἰδίου συμφέροντος. Δεύτερον δέ, τῷ πρώτῳ ἰσοδύναμον, ἡ
τελεία ὑπακοή καὶ εὐπειθεία τοῖς κατὰ Θεὸν τῆς ἀνωτάτης Ἀρχῆς ἐπιτάγμασι.
Τρίτον, τῶν εἰρημένων μηδὲν ἀποδέον, ἢ γνησίᾳ φιλαδελφίᾳ, ἐκδηλουμένη
πρὸς μὲν τοὺς ἀνωτέρους διὰ τῆς τιμῆς καὶ τοῦ σεβασμοῦ, πρὸς δὲ τοὺς ἴσους
καὶ κατωτέρους διὰ τῆς ἀγάπης, τῆς στοργῆς καὶ τῆς ἐπεικειᾶς. Καὶ τέταρ-
τον ἢ τῷ Ἱερῷ σχήματι καὶ τῇ ὑψηλῇ ἀποστολῇ συνάδουσα πολιτεία. Πᾶς
ἄρα ὁ εἴτε τοῦ ἰδίου καθήκοντος ὀλιγωρῶν, εἴτε τὸ ἴδιον συμφέρον τοῦ κοινοῦ
προτιθεῖς, εἴτε τοῖς προστάγμασι τῆς Ἀρχῆς ἀπειθὴς δεικνύμενος, εἴτε συκο-
φαντία ἢ διαβολή ἢ ἐκπομπεύσει τῶν τυχόν ἐλλείψεων ἀδελφοῦ ἢ ὀπωσθήποτε
ἐτέρως τοὺς τῆς φιλαδελφείας ὅρους λυμαινόμενος, εἴτε διὰ πολιτείας τῷ σχή-
ματι ἀννηκίου φόγον ἑαυτῶν ἀντ' ἐπαίνου περιποιῶν, οὗτος κηρύσσεται ὑπόλο-
γος ταῖς ὀριζομέναις τοῖς παραβάταις ποιναῖς.

Ἄρθρον 9. Πάντες οἱ ἀδελφοὶ οἱ ἐν τῷ Κεντρικῷ Μοναστηρίῳ διαμέ-
νοντες, καθήκον ἔχουσιν ἱερὸν παρῆναι καθ' ἑκάστην ἐν ταῖς ἱεραῖς ἀκολου-
θίαις ταῖς ἐν τῷ Ναῷ τῶν Ἀγίων Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης ἀναγιγνωσκομέ-
ναις πλὴν τῶν δι' εὐλόγους αἰτίας ἀπολιμπανομένων ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῶν μεγά-
λων τελετῶν καὶ πανηγύρεων τῶν ἐν τῷ Πανίερῳ Ναῷ τῆς Ἀναστάσεως ἢ
ἀλλαχοῦ τελουμένων οὐδενὶ ἄνευ αἰτίας εὐλόγου ἀπουσιάζειν ἐπιτρέπεται.

Ἄρθρον 10. Τῆς Ἱερᾶς Ἀδελφότητος ἐπὶ τῆς ἰσότητος ὡς ἐπὶ βά-

σεως ἐδραζομένης, ἕκαστον μέλος αὐτῆς δικαιούται ἀνελθεῖν τὴν ὅλην τῶν ἱερῶν βαθμῶν καὶ τῶν ἀξιωμάτων κλίμακα, ἐὰν μόνον εὕρεθῃ ἔχον τὰ δι' ἕκαστον βαθμὸν καὶ ἕκαστον ἀξίωμα ἀπαιτούμενα προσόντα.

Ἄρθρον 11. Οὐ μόνον δὲ προάγει τὸ Ἱερὸν Κοινὸν τοὺς εὐδοκιοῦντας ἀναλόγως ταῖς ἐκάστοτε χρεαίαις αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ παρέχεται μὲν πᾶσιν ἀνεξαιρέτως τοῖς ἀδελφοῖς τροφήν, ἐνοίκισιν καὶ θεραπείαν ἱατρικὴν, ἐπιδαφιλεύει δὲ πᾶσαν τὴν δυνατὴν περίθαλψιν καὶ ἀνακούφισιν τοῖς τε ἐκ γήρως μακροῦ ἐξηνητηγμένοις, γηροκομοῦν αὐτοὺς καὶ περιθάλλον εἴτ' ἐν τοῖς ἰδίοις αὐτῶν οἰκήμασιν, εἴτ' ἐν ἐπίτηδες ὑφεστῶτι γηροκομείῳ ἀμειβεται δὲ τοὺς ἐν διακονίαις τεταγμένους δι' ἀντιμισθίας, εἴτ' εὐχῆς καὶ εὐλογίας, ἀναλόγου τῷ τε βαθμῷ καὶ τῇ διακονίᾳ, ἀλλὰ καὶ τῇ οἰκονομικῇ καταστάσει αὐτοῦ. Οὐ μὴν δ' ἀλλὰ καὶ τῶν ἐπὶ τὸν ἕτερον μεθισταμένων βίον τελεῖ μὲν ἐν τάξει καὶ μετ' ἀκριθείας τὰ μνημόσυνα ἐν τῷ Πανιέρῳ Ναῷ τῆς Ἀναστάσεως, ἐγγράφει δὲ τὰ ὀνόματα αὐτῶν, εἰς μνημόσυνον διηγετικὸν ἐν τῷ Ἱερῷ Κώδικι τῶν παρρησιῶν.

Ἄρθρον 12. Τοῦ ἀδελφοῦ ἑαυτὸν τε καὶ τὰ ἑαυτοῦ τῷ Ἱερῷ Κοινῷ δι' ἐπισήμου ἱερᾶς πράξεως καθωσιωκότος, τὰ ὁπωσδήποτε προσγεγόμενα αὐτῷ λογίζεται περιουσία ἀναφαίρετος τοῦ Ἱεροῦ Κοινοῦ, μετὰ θάνατον εἰς τὴν κυριότητα αὐτοῦ περιερχομένη. Οὐδεὶς ἄρα τῶν ἀδελφῶν δικαιούται ἢ δύναται διατιθεσθαι τὰ ἑαυτοῦ ὑπὲρ συγγενῶν εἴτε πρὸς ἄλλους σκοποῦς, ἢ ἐπιβαρύνειν διὰ δανείων τὸ Ἱερὸν Κοινόν. Τούναντίον δ' ἐπιβέβληται ἀπαραιτήτως παντὶ τῷ κεκτημένῳ εἴτε προσκτωμένῳ, ἀδεία πάντοτε τῆς Ἀρχῆς, οἰαδήποτε ἀκίνητα ἐξασφαλίσαι αὐτὰ ἐγκαίρως δι' εἰδικῶν νομίμων τίτλων ὑπὸ τὴν ἰδιοκτητικὴν κατοχὴν τοῦ Ἱεροῦ Κοινοῦ.

Ἄρθρον 13. Διὰ τὸν αὐτὸν ὡσαύτως λόγον ἀπαγορεύεται αὐστηρῶς πᾶσι τοῖς ἀδελφοῖς οἰασθῆναι τάξεως καὶ βαθμοῦ κατὰ τὴν ἀρχαιοπαράδοτον τοῦ Ἱεροῦ Μοναστηρίου τάξιν ἔχειν παρ' ἑαυτοῖς συγγενεῖς ἢ μή, λόγῳ συντηρήσεως. Τοσοῦτον δ' αὐστηρότερον ὀφείλει τηρεῖσθαι ἢ διάταξις αὕτη, ὅση τὸ τοιαύταις τοῦ βίου πραγματεαῖς ἐμπλέκεσθαι ἀντικρυς ἀντίκειται πρὸς τὴν Ἱερότητα τοῦ ἐπαγγέλματος καὶ τὸ ὕψος τῆς ἀποστολῆς τοῦ Ἀγιοταφίτου, ὅς ὁλοσχερῶς τῷ Ἱερῷ Κοινῷ καθωσιωμένος, τοῦτο ὀφείλει γινώσκειν καὶ πατέρα καὶ μητέρα καὶ ἀδελφὸν καὶ ἀδελφὴν.

Ἄρθρον 14. Ὡρισμένη σταθερὰ διαμονὴ τῶν μελῶν τῆς Ἱερᾶς Ἀδελφότητός ἐστι τὸ ἐν τῇ Ἀγίᾳ Πόλει Ἱερουσαλὴμ Κεντρικὸν Μοναστήριον τοῦ Παναγίου Τάφου, τὸ ἐπ' ὀνόματι τῶν Ἀγίων Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης τιμώμενον. Πᾶς ἄμα μὴ εἰς διακονίαν ἔξω τεταγμένος ἀδελφὸς οὐ δύναται ἀπουσιάζειν ἀπ' αὐτοῦ εἰμὴ ἐπὶ χρόνον ὠρισμένον καὶ τοῦτο τῇ ἀδείᾳ τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου ἢ ἄλλως ποιῶν, συνίστησιν ἑαυτὸν παραβάτην νόμου καὶ ἐνοχον ταῖς τοῖς παραβάταις διοριζομέναις ποιναῖς.

Ἄρθρον 15. Ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ Κεντρικῷ Μοναστηρίῳ οὐδενὶ ἐτέρῳ ἐνδαιτᾶσθαι ἢ διανυκτερεῖν ἐπιτρέπεται εἰμὴ τοῖς ἀδελφοῖς καὶ τοῖς Δοκίμοις μόνοις. Ἄλλη δ' ἐστὶν ἡ περίπτωσις τῆς φιλοξενίας τῶν εὐλαβῶν Προσκυνητῶν ἐν τοῖς ἐπὶ τούτῳ ὠρισμένοις ξενώσιν.

Ἄρθρον 16. Ὡς περ τοῖς ἀμέμπτως καὶ λυσιτελῶς τῷ Ἱερῷ Κοινῷ διακονοῦσιν ἀδελφοῖς ἀπόκνινται τιμαὶ καὶ ἀμοιβαί, οὕτω καὶ τοῖς ὀπωσθήποτε τῆς τάξεως παρεκτρεπομένοις, διὰ τῆς ἀθετήσεως εἴτε τῶν γενικῶν νόμων εἴτε τῶν ἐν τῷ Κανονισμῷ τούτῳ εἰδικῶς ἀναγεγραμμένων, ἐπιβάλλεται ὑπὸ τῆς Ἀρχῆς μετὰ πρώτῃν καὶ δευτέραν κατ' ἰδίαν νουθεσίαν ἢ δικαία ποινή. Ἐπιβλητέαι δὲ ποιναὶ εἰσιν αὗται:

- α) Ἐπιτίμησις ἐπὶ Συνόδου.
- β) Στέρησις τῆς χρηματικῆς ἀμοιβῆς.
- γ) Στέρησις τῶν ἄλλων ἐπιχορηγήσεων.
- δ) Παῦσις ἀπὸ τῆς διακονίας.
- ε) Περιορισμὸς ἐν τινὶ τῶν ἀσκητικῶν Μοναστηρίων.
- ς) Ἀργία.
- ζ) Παντελής ἀποπομπή.

Ἄρθρον 17. Ὁ ἀπαξ Παριαρχικῇ καὶ Συνοδικῇ ἀποφάσει τῆς ὁλομελείας τοῦ σώματος τῆς Ἀδελφότητος ἀποκοπεῖς καὶ ἐκ τοῦ Μητρώου τῶν ἀδελφῶν διαγραφαίς οὐδέποτε ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ δύναται ἐπανελθεῖν ἐν τῇ Ἀδελφότητι.

Ἄρθρον 18. Τῶν ἐπὶ συνέσει καὶ σεμνότητι ἀπὸ τε τῆς ἡλικίας, ἀπὸ τε τοῦ ἥθους διακρινομένων ἀδελφῶν τινὶ ἀνατίθεται ὑπὸ τῆς Ἀρχῆς τὸ πνευματικῶς ἐποπτεῦν καὶ ἐπαγρυπνεῖν ἐπὶ τῆς πολιτείας πάντων ἀνεξαιρέτως τῶν ἀδελφῶν καὶ τῶν Δοκίμων τῶν τε ἐγγύς καὶ τῶν μακρὰν. Ὁ Πνευματικὸς Ἐπόπτης παρακολουθῶν ἐγγύθεν τε καὶ πόρρωθεν τὰ διαβήματα ἐκάστου, ὅσους μὲν ἂν ἐννοήσῃ ἐπὶ τὸν ὀλισθόν καταφερομένους συγκρατεῖ τε καὶ ἀναστέλλει καὶ στηρίζει ταῖς ἰδίαις συμβουλαῖς καὶ νουθεσίαις, ὅσους δ' ἂν ἴδῃ ποινῶν ἄξια πράξαντας, καταγγέλλει τῇ Ἀρχῇ ἐγκαίρως, ἵνα διὰ τῆς τῶν ποινῶν ἐπιβολῆς γένηται τοῦ ὀλισθήματος ἢ ἐπανόρθωσις. Ἰδιαιτέρως δ' ἀξιῶν προνοίας τοὺς διὰ τὴν Ἀδελφότητα προκαταρτιζομένους, κρατεῖ μὲν ἀκριβῆ τῶν δοκίμων κατάλογον, ἐπιμέλειται δ' ὅπως ἀρτία γίγνηται ἡ προπαιδευσις ὡς πρὸς τε τὴν τοῦ ἥθους μόρφωσιν, ὡς πρὸς τε τὴν τῆς διακονίας ἀνάπτυξιν.

Ἄρθρον 19. Ἡ Ἱερὰ Ἀδελφότης ἔχει ἐν Κοινὸν Ταμεῖον, εἰς δὲ κατὰ τὴν ἀνέκαθεν κεκρατηκυῖαν τάξιν, περισυλλέγονται πᾶσαι ἀνεξαιρέτως αἱ πρόσοδοι αὐτῆς, αἷ τε ἀπὸ τῶν Πανσέπτων Προσκυνημάτων καὶ τῶν κτημάτων, αἷ τε ἀπὸ τῶν διαθηκῶν καὶ τῶν ἄλλων προσφορῶν τῶν εὐσεβῶν Χριστιανῶν καὶ εἴ τις ἑτέρα κοινὴ πρόσοδος καὶ ἐξ οὗ καταβάλλονται πᾶσαι αἱ δαπάναι αἱ πρὸς θεραπείαν τῶν ποικίλων ἀναγκῶν τοῦ Ἱεροῦ Κοινοῦ.

Ἄρθρον 20. Ὡς περ οὐ μόνον διατρέφονται καὶ περιθάλλονται ὑπὸ τοῦ Ἱεροῦ Κοινοῦ πάντες ἀνεξαιρέτως οἱ ἀδελφοί, ἀλλὰ καὶ ἀντιμισθία ἢ προσήκουσα παρέχεται τοῖς ἐν ταῖς διακονίαις ἐξ αὐτῶν τεταγμένοις, οὕτω δὲ καὶ περὶ τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου τῆς κεφαλῆς τοῦ σώματος τῆς Ἀδελφότητος, γίνεται μὲν ἡ δέουσα πρόνοια περὶ ἀξιοπρεποῦς αὐτοῦ τε καὶ τοῦ Πατριαρχικοῦ αὐτοῦ οἴκου συντηρήσεως, δίδεται δ' αὐτῷ ἐκ τοῦ Ταμείου συνοδικῶς προσδιοριζομένη χρηματικὴ ἐπιχορήγησις χάριν τῶν ἰδιαιτέρων ἀναγκῶν αὐτοῦ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄.

ΔΙΟΙΚΗΣΙΣ.

Ἄρθρον 21. Τὴν ἀνωτάτην Ἀρχὴν τοῦ Ἱεροῦ Κοινοῦ τοῦ Παναγίου Τάφου καὶ τῆς ἐν Παλαιστίνῃ Ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας συγκροτοῦσιν ὁ Μακαριώτατος Πατριάρχης καὶ ἡ περὶ Αὐτὸν Ἀγία καὶ Ἱερὰ Σύνοδος.

ΠΕΡΙ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ.

Ἄρθρον 22. Ὁ Μακαριώτατος Πατριάρχης τῶν Ἱεροσολύμων καὶ πάσης Παλαιστίνης ἐκ μέσου τῶν κόλπων τῆς Ἱερᾶς Ἀγιοταφίτικης Ἀδελφότητος ἐκλεγόμενος κατὰ τὸν ἐν ἰσχύϊ Κανονισμόν, τὸν θεσπίσματος Αὐτοκρατορικῆ ἀπὸ 5 Σεφὲρ 1292 κεκυρωμένον, ὡς ἀνώτατος Πνευματικὸς Πατὴρ καὶ Κεφαλὴ τῆς Ἱερᾶς Ἀδελφότητος καὶ τοῦ ἐν τῷ Θρόνῳ Ἱεροῦ Κλήρου τε καὶ λαοῦ ὡς Ἀρχηγὸς καὶ Ἐπόπτης τοῦ Πανιέρου Ναοῦ τῆς Ἀναστάσεως, τῶν λοιπῶν Ἱερῶν Προσκυνημάτων, τῶν Μοναστηρίων καὶ Ἱερῶν Ναῶν καὶ τῶν Ἐκπαιδευτικῶν καὶ Φιλανθρωπικῶν Καθιδρυμάτων, κατὰ τὰς περὶ αὐτοῦ διατάξεις, Ἐκκλησιαστικὰς τε καὶ Πολιτικὰς, ἔχει ὡς δικαίωμα ἀναφαίρετον, ἀλλὰ καὶ ὡς καθήκον ἀπαράιτητον:

α) Μεριμνᾷ περὶ εὐσταθείας καὶ κατὰ Χριστὸν πολιτείας τῆς Ἱερᾶς Ἀδελφότητος καὶ περὶ θρησκευτικῆς καὶ ἠθικῆς ἀγωγῆς τοῦ τιμίου Πρεσβυτέρου καὶ τοῦ Χριστεπωνύμου λαοῦ.

β) Ἐπαγρυπνεῖν ἀνυστάκτως καὶ ὑπερασπίζειν ἐνζήλως τῶν πατροπαράδοτων δικαίων καὶ προνομίων τοῦ Ἱεροῦ Κοινοῦ ἐπὶ τῶν Παναγίων Προσκυνημάτων καὶ τῶν λοιπῶν Ἱερῶν Σεβασμάτων τῶν δι' ὑψηλῶν Αὐτοκρατορικῶν Ὁρισμῶν ἀνεγνωρισμένων τε καὶ κεκυρωμένων, ἀλλὰ καὶ προνοεῖν περὶ τῆς εὐπρεποῦς τούτων ἀπάντων συντηρήσεως καὶ τῆς εὐτάκτου ἐν αὐτοῖς ἐπιτελέσεως τῆς Ἱερᾶς Διακονίας.

γ) Οἰκονομεῖν πιστῶς τὴν Ἱερὰν κινητὴν καὶ ἀκίνητον περιουσίαν τοῦ Ἱεροῦ Κοινοῦ κατὰ τοὺς Ἱεροὺς Κανόνας καὶ συμφώνως πρὸς τὰς εἰδικὰς διατάξεις τοῦ Κανονισμοῦ τούτου, ἀσφαλίζειν αὐτὴν προνοητικῶς κατὰ παντὸς κινδύνου, φροντίζειν περὶ προσταυξήσεως αὐτῆς καὶ ἐπιμέλειαι τῶν Βακουφίων, ὧν ἐστὶν Ἐπίτροπος.

δ) Ἐκπροσωπεῖν τὸ Ἱερὸν Κοινὸν καὶ ρυθμίζειν αὐτοῦ τὰς σχέσεις πρὸς τὰς οἰασδήποτε ἀρχὰς θρησκευτικὰς τε καὶ πολιτικὰς.

ε) Ἀντιπροσωπεύειν αὐτὸ εἰς πάσας αὐτοῦ τὰς ὑποθέσεις καὶ διενεργεῖν τὴν διεκπεραίωσιν καὶ διεξαγωγὴν αὐτῶν ὡς ἐξουσία ἐκτελεστική.

στ) Προλαμβάνειν πάντα κίνδυνον ὅθενδήποτε κατὰ τοῦ Ἱεροῦ Κοινοῦ ἐπαιτειλούμενον καὶ περιφρουρεῖν μετὰ ζήλου καὶ προνοίας τὸ πιστὸν ποίμνιον ἀπὸ πάσης κατ' αὐτοῦ ὀλεθρίας ἐπιβουλῆς.

ζ) Διορίζειν συνφδὰ ταῖς ἀπαιτήσεις τοῦ Κανονισμοῦ τούτου τοὺς ἐν ταῖς διακονίαις καὶ τοῖς ἀξιώμασι, τοὺς ἀρίστους πάντοτε καὶ καταλλήλους ἄνευ προσωποληψίας προβαλλόμενος.

η) Ἐποπτεύειν ἐπὶ τῆς καλῆς καταστάσεως τῶν Ἱερῶν Ναῶν καὶ τῆς σκοπίμου λειτουργίας τῶν Σχολείων, τῶν Νοσοκομείων καὶ τῶν ἄλλων Ἐκπαιδευτικῶν καὶ Φιλανθρωπικῶν τοῦ Ἱεροῦ Κοινοῦ Καθιδρυμάτων, μεριμνῶν περὶ τῆς ἐπὶ τὸ κρεῖττον πάντοτε προαγωγῆς αὐτῶν καὶ περὶ αὐξήσεως τοῦ ἀριθμοῦ αὐτῶν.

θ) Κηδεμονεύειν τῶν πτωχῶν, προστατεύειν τοὺς ἀδικουμένους, ἀμοίβειν τοὺς προκόπτοντας καὶ παιδεύειν τοὺς παρεκτρεπομένους.

ι) Φροντίζειν περὶ τῆς δεούσης περιθάλψεως καὶ πνευματικῆς παραμυθίας τῶν εἰς προσκύνησιν τοῦ Παναγίου Τάφου συντρεχόντων εὐλαβῶν προσκυνητῶν.

Ἄρθρον 23. Ἐν τῇ ἐπιτελέσει δὲ πάντων τούτων καὶ τῶν τοιούτων ἱερῶν καὶ ὑψηλῶν αὐτοῦ καθηκόντων ὁ Μακαριώτατος Πατριάρχης ἔχει πάντοτε ὁμογνώμονα καὶ σύμφηγον τὴν περὶ αὐτὸν Ἀγίαν καὶ Ἱερὰν Σύνοδον, τὴν μετ' αὐτοῦ ἀνωτάτην ἀποτελοῦσαν ἀρχήν.

Ἄρθρον 24. Ὁ ἅπαξ ἀναδειχθεὶς Πατριάρχης μένει ισόβιος ἐν τῷ Πατριαρχικῷ Θρόνῳ, ἡ δὲ Ἱερὰ Σύνοδος ὀφείλει τιμᾶν καὶ σέβειν καὶ περιθάλπειν αὐτὸν ὡς ἰδίαν ἐπὶ Γῆς Κεφαλὴν. Οὐδεμίᾳ δὲ περιστάσει, οὐδ' αἰτία θεωρεῖται ὡς εὐλογος καὶ δικαία ἀφορμὴ πρὸς παῦσιν τοῦ Πατριάρχου, ἐκτὸς τῶν ὑπὸ τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Δικαίου ὑποδεικνυομένων, ἐν αἷς ἐννοεῖται καὶ ἡ ἐπίμονος καὶ συστηματικὴ ἀθέτησις τῶν ὑπὸ τοῦ Κανονισμοῦ τούτου διαγραφόμενων αὐτοῦ καθηκόντων.

ΠΕΡΙ ΣΥΝΟΔΟΥ.

Ἄρθρον 25. Ἡ Ἀγία καὶ Ἱερὰ Σύνοδος τοῦ Πατριαρχικοῦ Θρόνου τῶν Ἱεροσολύμων ὑπὸ τῇ προεδρείᾳ τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου διατελοῦσα ἀπαρτίζεται ἐκ τῶν ἐν τῇ Ἀγίᾳ Πόλει ἐνδημούντων Ἀρχιερέων καὶ τοῦ ἐν Βηθλεὲμ Ἐπιτρόπου, εἰ τύχοι ὧν Ἀρχιερεὺς, ἐκ τῶν Γερόντων, Σκευοφύλακος, Ἀρχιγραμματέως, Δραγουμάνου καὶ Καμαράση καὶ ἐκ πέντε ἄλλων Ἀρχιμανδριτῶν. Τούτων, οἱ μὲν ἱερώτατοι Ἀρχιερεῖς συμμετέχουσιν αὐτοδικαίως, συνφδὰ τοῖς Ἱεροῖς Κανόσι, τῶν Συνεδριάσεων τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, ὁμοίως καὶ οἱ τέσσαρες ὀνομασθέντες Γέροντες δικαιώματι τοῦ ἀξιώματος αὐτῶν, κατὰ τὴν ἀρχήθην κεκρατηκυῖαν τάξιν ἐν τῷ Ἱερῷ Κοινῷ. Οἱ δὲ λοιποὶ πέντε Ἀρχιμανδριταὶ διορίζονται ὑπὸ τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου διὰ πιττακίων.

Ἄρθρον 26. Ὅπως ὀρισθῇ τις τῶν μὴ Ἀρχιερέων καὶ μὴ Γερόντων ὡς μέλος Συνδικὸν ὀφείλει:

α) Εἶναι γνήσιον μέλος ἔγκριτον τοῦ Ἱεροῦ Κοινοῦ τοῦ Παναγίου Τάφου.

β) Διακρίνεσθαι ἐπὶ ὑπηρεσίαις καὶ ἐπὶ ἐνζήλῳ καὶ λυσιτελεῖ διακονίᾳ τοῦ Ἱεροῦ Κοινοῦ.

γ) κατέχειν τὸν βαθμὸν (τοῦ) Ἀρχιμανδρίτου ἢ Μεγάλου Ἀρχιδιακόνου·

δ) κεκτηθῆναι παιδείαν ἱκανὴν καὶ πείραν, ὥστε χρήσιμον εἶναι τὴν ἐν τῇ Συνόδῳ παρουσίαν αὐτοῦ·

ε) ἀπολαύειν τῆς ἐμπιστοσύνης, τῆς τιμῆς καὶ τῆς ὑπολήψεως καὶ τῶν ἄλλων τῆς Ἱερᾶς Συνόδου μελῶν, ὥστε δύνασθαι καὶ τοὺς ἄλλους συνεργάζεσθαι μετ' αὐτοῦ.

Ἄρθρον 27. Τῇ πνευματικῇ γνώμῃ τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου ἀπόκειται τὸ διορίζειν τὰ μέλη ταῦτα τῆς Ἱερᾶς Συνόδου καθ' ἃ καὶ ὁ Αὐτοκρατορικῷ θεοπρίσματι ἐπικεκυρωμένος Κανονισμὸς διακελεύεται· ὁ μέντοι τρόπος τοῦ διορισμοῦ ἐστὶν ὁ ἑξῆς: τῇ προτάσει τοῦ Πατριάρχου ἢ Ἱερᾶ Σύνοδος καταστρώννυνσι διὰ ψηφοφορίας μυστικῆς κατὰλογον ἐκλεξίμων, εὐσυνηδείτως ὀνομάζουσα ἐν αὐτῇ τοὺς ἔχοντας τὰ ἐν τῇ προηγουμένῳ ἄρθρῳ ὀριζόμενα προσόντα. Ἐκ δὲ τούτων ἐκλέγει ὁ Μακαριώτατος τὸν δόξοντα αὐτῷ προτιμητέον. Ἐνστάσεως ὅμως ὑποβληθείσης παρὰ τινος τῶν μελῶν τῆς Συνόδου, ὅτι τῶν ὀνομασθέντων ἐκλεξίμων τις οὐ κέκτῃται πάντα τὰ ἐν τῇ προηγουμένῳ ἄρθρῳ ἀναγραφέντα προσόντα, προσκαλεῖται ἡ Ἱερὰ Σύνοδος ἀποφανθῆναι περὶ τούτου διὰ μυστικῆς ψηφοφορίας. Ἐν περιπτώσει καθ' ἣν εἰσι διοριστέοι πλείους τοῦ ἑνὸς ἢ αὐτῇ ἐνεργεῖται ἐφ' ἑνὸς ἐκάστου διατύψεις.

Ἄρθρον 28. Πάντα τὰ μέλη τῆς Ἱερᾶς Συνόδου παραμένουσι διαρκῶς ἐν αὐτῇ μὴ ἀντικαθιστάμενα εἰμὶ μόνον κατὰ τὰς ἑξῆς περιπτώσεις:

α) ἐὰν Πατριαρχικῇ καὶ Συνοδικῇ ἀποφάσει ἀνατεθῇ τινι αὐτῶν διακονία μακρὰν τῆς Ἱερουσαλήμ·

β) ἐὰν διὰ γῆρας ἢ διὰ νόσον ἀνίατον καταστῇ τις ἀνίκανος πρὸς ἐργασίαν τακτικὴν. Εὐνόητον δ' ἐστὶν οἱ τοιοῦτοι οὐ δικαιоῦνται τοῦ λοιποῦ συμμετασχεῖν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου οὐδ' ἐν ταῖς ἐκτάκτοις περιστάσεσι τῆς ἐκλογῆς **Τοποτηρητοῦ** ἢ Πατριάρχου·

γ) ἐν τῇ ὑπὸ τοῦ 39 ἄρθρου τοῦ παρόντος Κανονισμοῦ προβλεπόμενῃ εἰδικῇ περιπτώσει·

δ) ἐὰν τις παυθῇ τῆς Συνόδου διὰ παράπτωμα.

Ἄρθρον 29. Παύεται δὲ τις τῆς Ἱερᾶς Συνόδου:

α) ἐὰν προσβάλῃ ἀπρεπῶς τὸν Μακαριώτατον·

β) ἐὰν ἀποδειχθῇ σκανδαλοποιὸς ἢ καταφρονητὴς τῶν συμφερόντων τοῦ Ἱεροῦ ἡμῶν Κοινοῦ·

γ) ἐὰν ἀποδειχθῇ διαφημιζὼν τὰ ἐν τῇ Συνόδῳ μυστικῶς συζητούμενα ἢ ἀρνῇται συμμορφωθῆναι ταῖς ἀποφάσεσιν αὐτῆς.

Ἄρθρον 30. Ἡ παῦσις Συνοδικοῦ μέλους ἀπόκειται μὲν τῇ γνώμῃ τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου διενεργεῖται δ' ὅμως μετὰ προηγουμένην παρὰ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου διαδικασίαν καὶ ἀποφασιν ἐπὶ τῇ βάσει καταγγελίας ρητῆς, ἥς ὑπέχει τὰς εὐθύνας ὁ καταγγέλων.

"**Αρθρον 31.** "Εκαστον Συνοδικὸν μέλος εἰσαγόμενον εἰς τὴν Ἱερὰν Σύνοδον ὀφείλει διδόναι ἐνώπιον αὐτῆς τὸν ὅρκον τόνδε:

«Διαβεβαιῶ ἐπὶ τῇ Ἀρχιερωσύνῃ (ἢ Ἱερωσύνῃ) μου δι' ἔσομαι πιστὸς φύλαξ τῶν ἱερῶν θεσμίῶν ὅσα οἱ Πατέρες παρέδοντο ἡμῖν, δι' ἀγωνισθῶμαι μέχρις ἐσχάτης μου ἀναπνοῆς ὑπὲρ τοῦ Ἱεροῦ Κοινοῦ καὶ δι' τηρήσω ἔσοαι ἔχεμυθίαν αὐστηροτάτην ἐπὶ παντὸς ἀφορῶντος τὰ συμφέροντα αὐτοῦ ὑπὲρ ὧν ὅλων ἑμαντὸν καθωσίωσα».

"**Αρθρον 32.** Τὰ μέλη τῆς Ἱερᾶς Συνόδου εἰσὶ πάντα ἰσόψηφα καὶ ἐξ ἴσου ὑπεύθυνα διὰ τὰς ἀποφάσεις αὐτῆς. Τούτου δ' ἕνεκα ἕκαστον μέλος οὐ μόνον κέκτῃται τὸ δικαίωμα, ἀλλὰ καὶ ἐκ καθήκοντος ὀφείλει ἐκφράζειν ἐλευθέρως τὰς ἑαυτοῦ σκέψεις καὶ προασπίζειν αὐτῶν ἐντὸς τῶν ὁρίων τῆς εὐπρεπείας καὶ τοῦ ὀρθοῦ λόγου, ἔτι δὲ καὶ ἐπερωτᾶν καὶ προβάλλειν εἰς συζήτησιν πρότασιν οἰανδήποτε τοῦ συμφέροντος τοῦ Ἱεροῦ Κοινοῦ καταστοχαζομένην.

"**Αρθρον 33.** Τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου κωλυομένου ἡ Ἱερὰ Σύνοδος συνεδριάζει ὑπὸ τῇ προεδρείᾳ τοῦ Ἐπιτρόπου αὐτοῦ, εἴπερ τυγχάνει ὧν Ἀρχιερεῖς, εἰ δὲ μὴ τοῦ πρώτου τῇ τάξει τῶν παρόντων Ἀρχιερέων. Συνεδριάζει τακτικῶς μὲν δις τῆς ἐβδομάδος ἐν ἡμέραις καὶ ὥραις τακτικαῖς, ἐκτάκτως δ' ὅσάκις ἂν ὁ Πατριάρχης προσκαλέσῃ αὐτήν.

"**Αρθρον 34.** Ὁ Πατριάρχης ὡς Πρόεδρος τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ὀφείλει πάντα μὲν αὐτῆς τὰ μέλη ἀγαπᾶν καὶ τιμᾶν καὶ μετὰ ἡπιότητος πρὸς πάντας φέρεσθαι μηδένα προσβάλλον ἢ τὴν γνώμην τινος περιφρονῶν, κρατεῖ δ' ἐν τῇ Συνόδῳ τὴν πρέπουσαν εὐταξίαν, ἀπαγορεύων πάντ' ἀπρεπῆ λόγον, καταστάλλον πάσαν ἐμπαθῆ συζήτησιν, ἐπιβάλλον ἐν ἀνάγκῃ σιγὴν τοῖς ἀντιμαχομένοις. Τὰ δὲ μέλη τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ὀφείλουσι:

- α) μὲν σέβειν καὶ τιμᾶν τὸν Πατριάρχην ὡς **Πνευματικὸν Πατέρα**
- β) ζητεῖν λόγον κατὰ τάξιν καὶ συζητεῖν ἄνευ ἀλαζονείας καὶ καταφρονήσεως τῆς τῶν ἄλλων γνώμης
- γ) κρατεῖν μὲν ἔχεμυθίαν συνωδᾷ τῇ ἐνόρκῳ αὐτῶν διαβεβαιώσει περὶ μυστικῶν ὑποθέσεων τοῦ Ἱεροῦ Κοινοῦ, μηδέποτε δὲ μηδαμῶς σπερμολογεῖν ἔξω τῆς Συνόδου περὶ τοῦ τίνα μὲν τις τῶν Συνοδικῶν εἶπε, τίνα δ' ἕτερος ἀντίειπεν αὐτῷ.

"**Αρθρον 35.** Οὕτως ἀπληρτισμένη καὶ τοιοῦτον ἔχουσα τὸν χαρακτήρα ἡ Ἀγία καὶ Ἱερὰ Σύνοδος ἔργον ἔχει τὸ ἐπιμέλестhai τῆς ὀρθῆς καὶ ἀνεπισηφαλοῦς διακυβερνήσεως τοῦ Ἱεροῦ Κοινοῦ τοῦ Παναγίου Τάφου καὶ τῆς ἐν Παλαιστίνῃ Ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας.

"**Αρθρον 36.** Δικαίωμα ἄρα αὐτῆς καὶ καθήκον ἅμα ἐστὶ:

- α) Συσκέπτεσθαι καὶ ἀποφασίζειν περὶ πάσης ὑποθέσεως ἀφορώσης τὴν προάσπισιν τῶν δικαίων καὶ προνομίων τοῦ Ἱεροῦ Κοινοῦ ἐπὶ τῶν Παναγίων Προσκυνημάτων καὶ λοιπῶν Ἱερῶν Σεβασμάτων,
- β) Προνοεῖν περὶ τῆς σωτηρίας τοῦ ποιμνίου ἀπὸ πάσης λύμης.

φθοροποιού και ποδηγετεῖν αὐτὸ ἐπὶ τὴν ἡθικὴν προαγωγὴν διὰ τῶν καταλλήλων ποιμένων και διδασκάλων·

γ) φροντίζειν περὶ τῆς εὐπρεποῦς συντηρήσεως πάντων τῶν Ἱερῶν Μοναστηρίων και Μετοχίων μετὰ τῶν ποικίλων ἐξαρτημάτων αὐτῶν, τῶν Ἱερῶν Ναῶν, τῶν Σχολείων, τῶν Νοσοκομείων και εἴ τινος ἐτέρου ἱεροῦ καθιδρύματος·

δ) ἀποκαθιστᾶν τοὺς Ἡγουμένους και Ἐξάρχους προσδιορίζουσιν τοὺς δρους τῶν Ἀποκαταστατικῶν αὐτῶν, ἀποφαίνεσθαι περὶ τῶν εἰς τὴν Ἱερὰν Ἀδελφότητα εἰσακτέων, περὶ τῶν εἰς ἀξιώματα προβιδαστέων, περὶ τῶν δι' ὀφφικίου τιμητέων, περὶ τῶν εἰς Ἱερωσύνην προχειριστέων και προσδιορίζειν τὰς ἐπιχορηγήσεις και τὰς μισθοδοσίας·

ε) ἐξετάζειν πάσας τὰς οἰασδήτινας ἀναφοράς, τὰς ἀρμοδίως αὐτῇ ὑποβαλλομένας·

στ) διορίζειν τὰς εἰδικὰς Ἐπιτροπὰς ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν, ἐπὶ τῶν Κτημάτων, ἐπὶ τῆς Ἐκπαιδεύσεως, ἐπὶ τῶν Οἰκιῶν, τὰ μέλη τοῦ Πνευματικοῦ Δικαστηρίου, τὰς Ἐφορίας ἐπὶ τῶν Σχολῶν, ἐπὶ τοῦ Νοσοκομείου, ἐπὶ τοῦ Τυπογραφείου και εἴ τινος ἐτέρου Ἱεροῦ Καθιδρύματος·

ζ) ἐκδικάζειν τελεσιδίκως πᾶσαν οἰανδήτινα διαφορὰν πνευματικῆς ἢ μικτῆς φύσεως, εἴτε τῶν ἀδελφῶν, εἴτε τοῦ ποιμνίου·

η) ἀποφασίζειν ὀριστικῶς περὶ πάσης κτηματικῆς ἀγορᾶς ἢ πωλήσεως, περὶ συνάψεως δανείου ἢ ἄλλης οἰασδήτινος σπουδαίας ἐπιχειρήσεως, ἐπικυροῦσαν τὰ σχετικὰ ἐγγράφα διὰ τῆς παρ' αὐτῇ φυλαττομένης σφραγίδος τοῦ Ἱεροῦ Κοινοῦ·

θ) διοικεῖν και διαχειρίζεσθαι πᾶσαν τὴν κινητὴν και ἀκίνητον περιουσίαν τοῦ Ἱεροῦ Κοινοῦ·

ι) ἐπιψηφίζειν τὸν ἐτήσιον Προϋπολογισμόν και ἐλέγχειν τὴν δ-λὴν διαχείρησιν τοῦ Ἱεροῦ Κοινοῦ.

Ἄρθρον 37. Καὶ καθόλου τῆς Ἀγίας και Ἱερᾶς Συνόδου ἀποτελούσης μετὰ τοῦ Μακαριωτάτου τὴν Ὑπερτάτην Ἐκκλησιαστικὴν Ἐξουσίαν πᾶσαι αἱ ὑποθέσεις τοῦ Ἱεροῦ Κοινοῦ συζητοῦνται και συνεξετάζονται κοινῇ ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου και τῆς Συνόδου. Ἐπομένως πᾶσα πρᾶξις τῆς Συνόδου γενομένη ἀνευ τῆς γνώσεως και ἐγκρίσεως τοῦ Πατριάρχου ἔστιν ἄκυρος, ἀλλὰ πᾶσα μονομερὴς τοῦ Πατριάρχου πρᾶξις ἐν ὑποθέσειν ὑπαγομέναις τῇ Ἱερᾷ Συνόδῳ ἔστιν ἐπίσης ἄκυρος.

Ἄρθρον 38. Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος λογιζεται ἐν ἀπαρτίᾳ δταν παρῶσι τὰ δύο τρίτα τοῦ ἀριθμοῦ τῶν μελῶν πλέον ἐνός. Αἱ ἀποφάσεις τῆς λαμβάνονται κατὰ πλειοψηφίαν. Πλειονοψηφίαν δ' ἀποτελοῦσιν αἱ ψήφοι τοῦ ἡμίσεως τοῦ ἀριθμοῦ τῶν παρόντων πλέον μᾶς. Ἐν περιπτώσει ἰσοψηφίας, τὴν ἀπόφασιν ρυθμίζει ἡ ψήφος τοῦ Πατριάρχου. Οἱ μειονοψηφούντες οὐ μόνον ἀποδέχεσθαι ὀφείλουσι τὰς ἀποφάσεις, ἀλλὰ και προασπίζειν αὐτῶν, ἐφ' ᾗ και συνυπογράφωσιν αὐτάς, δικαίωμα μόνον ἔχοντες ἀπαιτῆσαι τὴν ἐν τοῖς πρακτικοῖς καταχώρησιν τῆς γνώμης αὐτῶν. Ἐπίσης και οἱ ἐκ τῆς συνεδριάσεως ἀπόντες ὀφείλουσιν ἀποδέχεσθαι ἀσυζητητῇ τὰς ἐν ἀπαρτίᾳ συνδικῇ εἰλημμένας ἀποφάσεις και συμμορφοῦσθαι αὐταῖς.

Ἄρθρον 39. Οἱ ἄνευ ἀποδεδειγμένου ἢ δεδικαιολογημένου λόγου ἐπὶ τρεῖς συνεχεῖς συνεδρίας τῆς Συνόδου ἀπουσιάζοντες, προσκαλοῦνται ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου πρὸς ἐξακολούθησιν τῶν συνοδικῶν αὐτῶν καθηκόντων, μὴ προσελθόντες δ' ἀντικαθίστανται, ἐνεργουμένης τῆς διατυπώσεως τοῦ 30 ἁρθροῦ τοῦ παρόντος Κανονισμοῦ.

Ἄρθρον 40. Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος χωρεῖ εἰς τὸ ἔργον αὐτῆς κατὰ «Ἡμερησίαν Διάταξιν», ἐν ᾗ εἰσι προαναγεγραμμένα τὰ συζητητέα θέματα καὶ τοῦ περιεχομένου λαμβάνουσι γνῶσιν οἱ Συνοδικοὶ πρὸ τῶν Συνεδριάσεων. Ἐξω τῆς «Ἡμερησίας Διατάξεως» οὐδεμίᾳ ἐπιτρέπεται συζήτησις.

Ἄρθρον 41. Τὰ πρακτικὰ τῶν Συνεδριάσεων συντάσσει ἐν πάσῃ τῇ δυνατῇ τάξει καὶ ἀκριθείᾳ ὑπὸ τὴν ἐπιβλέψιν τοῦ Γέροντος Ἀρχιγραμματέως ὁ δεῦτερος Γραμματεὺς τοῦ Ἱεροῦ Κοινοῦ.

ΠΕΡΙ ΣΥΝΑΞΕΩΣ.

Ἄρθρον 42. Ἀπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ κατὰ μῆνα Μάιον ὁ Μακαριώτατος Πατριάρχης ἢ ὁ Ἐπίτροπος αὐτοῦ συγκαλεῖ εἰς Γενικὴν Σύναξιν πάντα τὰ ἐν τῇ Ἀγίᾳ Πόλει εὐρισκόμενα μέλη τῆς Ἱερᾶς Ἀδελφότητος, ὅπως ἀνακοινώσῃται αὐτοῖς τὴν γενικὴν κατάστασιν τῶν πραγμάτων τοῦ Ἱεροῦ Κοινοῦ, ἢ αὐτῇ δὲ γενικῇ τῶν ἀδελφῶν Σύναξις συγκαλεῖται καὶ ἐκτάκτως ὡς ἂν κρίνῃ τοῦτο εὐλογον ὁ Μακαριώτατος Πατριάρχης.

ΠΕΡΙ ΤΟΠΟΤΗΡΗΤΟΥ.

Ἄρθρον 43. Ἐν περιπτώσει χηρείας τοῦ Πατριαρχικοῦ Θρόνου ὁ τοποτηρητῆς ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου κατὰ τὸν, θεσπίσματος Αὐτοκρατορικῆ, κεκυρωμένον Κανονισμὸν ἐκλεγόμενος, οὐδεμίαν οὐδαμῶς δικαιούται εἰσαγαγεῖν ἐν τῇ Διοικήσει τοῦ Ἱεροῦ Κοινοῦ μεταβολήν, ἀλλ' ὀφείλει παραδοῦναι αὐτὸ τῇ νέῃ Πατριάρχῃ ὥσπερ παρέλαβεν ἐν πᾶσιν ἀναλλοίωτον ὡς πρὸς τε τὰ πρόσωπα καὶ τὰ πράγματα. Παραδοχὴ μέλους ἐν τῇ Ἀδελφότητι ἢ ἀποπομπή, χειροτονία ἢ προδιδοί, παύσεις ἢ ἀντικαταστάσεις παντελῶς ἀπαγορεύονται. Συνομολόγησις δανείου μόνον ἐν ἀπολύτῳ καὶ σαφῶς ἀποδεδειγμένῃ ἀνάγκῃ ἐπιτρέπεται καὶ τοῦτο μετὰ προηγουμένην Συνοδικὴν ἀπόφασιν.

ΠΕΡΙ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ.

Ἄρθρον 44. Κωλυομένου ἢ ἀπουσιάζοντος τοῦ Μακαριωτάτου, τὰ καθήκοντα αὐτοῦ ἐκτελεῖ Ἐπιτροπὴ ἐξ ἑνὸς μόνου ἢ καὶ πλειόνων ἀποτελουμένη προσώπων καὶ περιβεβλημένη πᾶσαν τὴν Πατριαρχικὴν ἐξουσίαν ἐν τῇ Διευθύνσει τοῦ Ἱεροῦ Κοινοῦ. Πρόσληψις ὁμοῦ νέων μελῶν ἢ ἀποπομπή, προδιδοί εἰς ἀξιώματα ἢ διορισμοὶ Συνοδικῶν ἢ «Γερόντων» οὐ περιλαμβάνονται ἐν τῇ δικαιοδοσίᾳ τῆς Ἐπιτροπῆς, καὶ χειροτονία Διακόνων καὶ Ἱερέων μόνον τῇ εἰδικῇ τοῦ Πατριάρχου ἀδείᾳ ἐπιτρέπεται.

Ἄρθρον 45. Ἡ Ἐπιτροπὴ διορίζεται ὑπὸ τοῦ Μακαριωτάτου Πατρι-

δλοκλήρου, ἐκάστου Συνοδικοῦ μέλους ἐγγράφοντος ἐν τῇ ψηφοδελίῳ αὐτοῦ τρία ἐκ τῶν ἐν τῇ καταλόγῳ ὀνομάτων. Γενομένης διαλογῆς τῶν ψήφων λαμβάνονται οἱ τρεῖς πρῶτοι πλειονοψηφούντες ἐκ δὲ τούτων τῶν τριῶν ὑποψηφίων τὰ Ἀρχιερατικὰ μέλη τῆς Συνόδου μετὰ τοῦ Πατριάρχου ἀναδεικνύουσι τὸν ἓνα διὰ μυστικῆς ψηφοφορίας. Κατέρχονται εἰτα οἱ Ἀρχιερεῖς ἐν τῇ Ναῷ τῶν Ἀγίων Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης, ἐνθα τελουμένης τῆς νενομισμένης Ἐκκλησιαστικῆς διατυπώσεως, ὑπογράφεται τὸ ἐπὶ τῇ ἐκλογῇ ὑπόμνημα.

Ἄρθρον 50. Οἱ Ἱερώτατοι Ἀρχιερεῖς ὑπογράφοντες εὐθὺς μετὰ τὴν ψήφῃσιν αὐτῶν τὴν « Περὶ Ἀρχιερέων » πράξιν τῶν ἐν μακαρίᾳ τῇ λήξει Χρυσάνθου καὶ Μελετίου Πατριαρχῶν, ὀφείλουσι συμμορφοῦσθαι ταῖς ἐν αὐτῇ διατάξεσιν ἐπιμελῶς καὶ ἀπαρεγκλίτως.

Ἄρθρον 51. Οἱ Ἱερώτατοι Ἀρχιερεῖς ὀφείλουσιν ὑπείκειν μὲν τῷ Μακαριωτάτῳ Πατριάρχῳ καθ' ἃ καὶ ἐπ' Ἐκκλησίαις ὁμολογοῦσιν, ὡς Κεφαλῇ καὶ Ἀρχηγῷ τοῦ Ἱεροῦ Κοινοῦ τοῦ Παναγίου Τάφου καὶ τῆς ἐν Παλαιστίνῃ Ἀγιοπάτης Ἐκκλησίας, ἐμπεδοῦν τὴν τάξιν τοῦ Ἱεροῦ Κοινοῦ διὰ τοῦ ἰδίου παραδείγματος καὶ καθέλου παριστᾶν ἑαυτοὺς τύπον καὶ ὑπογραμμὸν πᾶσι τοῖς Ἀδελφοῖς ἐν ἀρετῇ βίου καὶ χρηστότητι.

Ἄρθρον 52. Ἰδίᾳ ὀφείλουσιν οἱ Ἱερώτατοι Ἀρχιερεῖς, οἱ μὲν ποιμνίου ἐπιστασίαν ἐμπεπιστευμένοι ἀγρυπνεῖν περὶ τῆς σωτηρίας αὐτοῦ ἀπὸ τῶν ὀλεθρίων ἐνεργειῶν τοῦ προσηλυτισμοῦ, προλαμβάνειν ἢ καταπαύειν πᾶσαν διάστασιν ἐν τῷ λαῷ καὶ παιδεύειν τοὺς ἀτάκτους, προνοεῖν περὶ τῶν ἀναγκῶν τῶν κατὰ τόπους ἐκκλησιῶν καὶ ἐπιμέλεσθαι τῆς λυσιτελοῦς τῶν Σχολῶν λειτουργίας, οἱ δ' ἐν τῷ Ἱερῷ Μοναστηρίῳ παραμένοντες φάλλειν συνψδὰ τῇ προμνησθείσῃ Πατριαρχικῇ πράξει ἐν τῇ Ναῷ τῶν Ἀγίων Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης καὶ ἀναγινώσκειν τὰ τῷ Προεστῶτι προσήκοντα, ἐπιτελεῖν δ' ἐν τῷ Πανίερῳ Ναῷ τὰ μνημόσυνα καὶ πᾶσαν ἄλλην ἱεροπραξίαν τῇ ἀδείᾳ τοῦ Πατριάρχου, ἀλλὰ μὴν καὶ περιέρχεσθαι περιοδικῶς, ἀποστελλόμενοι, εἰς πνευματικὴν τοῦ ποιμνίου ἐπίσκεψιν ἢ καὶ ἀπέρχεσθαι προθύμως πρὸς διεξαγωγὴν ὑποθέσεων τοῦ Ἱεροῦ Κοινοῦ εἴτ' ἐν Παλαιστίνῃ εἴτε καὶ ἐκτὸς αὐτῆς.

Ἄρθρον 53. Οἱ ἐν ταῖς Ἐπαρχίαις Ἀρχιερεῖς δικαιοῦνται μὲν ποιῆσαι χειροτονίαν Διακόνων καὶ Ἱερέων πρὸς θεραπείαν τῶν πνευματικῶν τοῦ ποιμνίου ἀναγκῶν τῇ ἀδείᾳ μέντοι τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου. Κουρὰ δ' οὐδέποτε παρ' οὐδενὸς τελεῖται ἄνευ τῆς ἐκπληρώσεως πασῶν τῶν διατυπώσεων τῶν ἐν τοῖς ἄρθροις 4 καὶ 5 τοῦ παρόντος Κανονισμοῦ.

Ἄρθρον 54. Οἱ ἐν ταῖς Ἐπαρχίαις Ἱερώτατοι Ἀρχιερεῖς προσκαλοῦνται ὑπὸ τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου τῇ γνώσει καὶ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου εἰς Ἱεροσόλυμα ἐν σπουδαίαις ὑποθέσεσι τοῦ Ἱεροῦ Κοινοῦ καὶ τῆς Ἐκκλησίας. Ἐλθεῖν δ' αὐτοὺς εἰς Ἱεροσόλυμα ἄνευ ἀδείας τοῦ Πατριάρχου οὐδαμῶς ἐπιτρέπεται.

Περὶ Γερόντων.

Ἄρθρον 55. Ὁ Σκευοφύλαξ, ὁ Ἀρχιγραμματεὺς, ὁ Δραγουμᾶνος καὶ ὁ Καμαράσης ἐμπεπιστευμένοι τὰς σπουδαιοτέρας ἐν τῷ Ἱερῷ Κοινῷ διακονίας

κατέχουσιν θέσιν εξαιρετικὴν ἐν τῇ Ἀδελφότητι, δι' ἃ καὶ εἰδικῶς τιτλοφο-
ροῦνται «Γέροντες».

Ὁ Σκευοφύλαξ.

Ἀρθρον 56. Τῷ Γέροντι Σκευοφύλακι ἐπιτετραμμένῃ τὴν ἐν τῷ Πανιέρῳ Ναῷ τῆς Ἀναστάσεως ἐπιστάσιαν, ἐμπεπίστευται ἡ τήρησις καὶ διαφύλαξις τῶν ἰδιοκτητικῶν δικαιωμάτων τοῦ Ἱεροῦ Κοινοῦ ἐν τε τῷ Ἀγίῳ Κουδουκλίῳ, ἐν τε τῷ Φρικτῷ Γολγοθᾷ καὶ ἐπὶ πάντων καθόλου τῶν ἐν τῷ Πανιέρῳ Ναῷ Προσκυνημάτων, ἡ ἀκριβὴς ἐπιτέλεισις τῶν νόκτωρ τε καὶ μεθ' ἡμέραν ἱερῶν ἀκολουθιῶν, ἱερουργιῶν, τελετῶν καὶ ἡ φύλαξις τοῦ Σκευοφυλακίου μετὰ πάντων τῶν ἐν αὐτῷ τε καὶ ἀπανταχοῦ τοῦ Πανιέρου Ναοῦ εὐρισκομένων ἱερῶν κειμηλίων, ἀμφίων καὶ σκευῶν. Διαμένων τούτων ἕνεκα πάντοτε ἐν τῷ Πανιέρῳ Ναῷ προΐσταται μὲν κατὰ τὰς τελετὰς ὡς Ἠγούμενος, διευθύνει δ' ἐν αὐτῷ τὰ πάντα ὡς ἀντιπρόσωπος τῆς ἀνωτάτης Ἀρχῆς τοῦ Ἱεροῦ Κοινοῦ.

Ἀρθρον 57. Καθῆκον κυριώτατον ἔχων ὁ Γέρον Σκευοφύλαξ τὴν μέχρι κεραίας ἀπαραιμέωτον καὶ ἀπαράτρεπτον διαφύλαξιν καὶ συντήρησιν τῶν ἀνεγνωρισμένων καὶ κεκυρωμένων ἰδιοκτητικῶν δικαίων καὶ προνομίων τοῦ Ἱεροῦ Κοινοῦ ἐπὶ τοῦ Πανιέρου Ναοῦ καὶ τῶν ἐν αὐτῷ Πανσέπτων Προσκυνημάτων ὀφείλει ἀνυστάκτως ἐπαγρυπνεῖν ἐπὶ πάντων τῶν διαδημάτων τῶν ἐν τῷ Ναῷ συμβιούντων ἔθνῶν καὶ ἀναγγέλειν εὐθὺς τῷ Πατριάρχῃ πᾶσαν τάσιν αὐτῶν ἢ ἀπόπειραν, ἔστω καὶ τὴν παρὰ μικράν, πρὸς ἀλλοίωσιν τοῦ καθεστῶτος μηδένα μηδαμῶς ἐπιτρέπων νεωτερισμὸν οὐδὲ τὸν ἐλάχιστον. Καὶ αὐτὸς δ' ὀφείλει ἀπέχεσθαι παντὸς νεωτερισμοῦ, μηδὲ θίγειν τὰ ὁπωσδήποτε κείμενα, μηδὲ ποιεῖσθαι ἐπισκευὴν ἄνευ εἰδικῆς τοῦ Πατριάρχου ἐντολῆς πρὸς ἀποφυγὴν τῶν ἐντεῦθεν προκυπτόντων μεγίστων σκανδάλων καὶ ἀνυπολογίστων ζημιῶν, ἐπιμέλεσθαι δ' ὅσον ἐκχωρεῖ τῆς μετὰ τῶν συνοίκων ἔθνῶν εἰρηνικῆς συμβιώσεως.

Ἄρθρον 58. Ὁ Γέρων Σχευοφύλαξ ἐμπεπιστευμένος μετὰ τῆς διευθύνσεως καὶ τὴν οἰκονομικὴν συντήρησιν τοῦ Πανιέρου Ναοῦ τῆς Ἀναστάσεως διεξάγει αὐτὴν ἐντὸς ὀρίων ἐτησίου Προϋπολογισμοῦ τοῦ Ἱεροῦ Κοινοῦ. Ἐξω δὲ τοῦ Προϋπολογισμοῦ τούτου οὐδεμίαν ἐπιτρέπεται αὐτῷ δαπάνη ἄνευ εἰδικῆς τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου καὶ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ἐγκρίσεως.

**Ἀρθρον 59.* Ὁ Γέρων Σκευοφύλαξ ἐγγράφει τοὺς ἐπὶ τούτῳ αὐτῷ προσερχομένους Προσκυνητάς, ἐγγράφει καὶ ἐκτελεῖ μνημόσυνα προσωρινά τε καὶ παντοτεινά, προκαλεῖ συνδρομάς καὶ βοήθειας ὑπὲρ τοῦ Παναγίου Ἐλίου δι' ἀλληλογραφίας καὶ εἰσπράττει τὰς θέν δῆποτε ἐπ' ὀνόματι αὐτοῦ ἀποστελλομένας ἐλεημοσύνας τῶν εὐσεβῶν χριστιανῶν ἐπιδιδούς ἐν οἷς προσήκει ἀποδείξει διπλοτύπους, φερούσας τὰ σήματα τοῦ Ἱεροῦ Κοινοῦ.

*Αρθρον 60. Κρατῶν διὰ τοῦ Γραμματέως ἐν ἀκριβεί τᾷ τάξει τὰ βιβλία εἰσπράξεων καὶ δαπανῶν ὑποβάλλει αὐτὰ κατὰ τριμηνίαν διὰ τοῦ Πατριάρχου τῇ εἰδικῇ Ἐπιτροπῇ πρὸς ἐλεγχον μετὰ τῶν στελεχῶν καὶ διπλοτύπων ἀποδείξεων καὶ τῶν ἄλλων δικαιολογητικῶν ἐγγράφων. Συγχρόνως δ' ἐμβιβάζει εἰς τὸ Κεντρικὸν Ταμεῖον τὸ περίσσευμα ἢ ζητεῖ παρ' αὐτοῦ τὸ ἔλλειμμα.

Ἄρθρον 61. Ἡ ἐγγραφὴ τῶν Προσκυνητῶν καὶ τῶν μνημοσύνων, ἡ διεξαγωγὴ τῆς ἀλληλογραφίας καὶ ἡ τῶν ἀποδείξεων ἐκδοσις ἐνεργεῖται διὰ τοῦ Γραμματέως μετὰ πάσης τῆς δυνατῆς τάξεως καὶ ἀκριβείας. Τὰ παντοτεινὰ μνημόσυνα ἰδίᾳ καταγράφονται ἐπακριβῶς ἐν ἰδιαίτεροις Κώδιξι.

Ἄρθρον 62. Πάντα τὰ ἐν τῷ Πανιέρῳ Ναῷ τῆς Ἀναστάσεως ἱερὰ ἄμφια καὶ σκεύη εἰσὶ καταγεγραμμένα μετ' ἀκριβείας ἐν Κώδιξι διπλοῖς φυλαττομένοις ἐν τε τῷ Πανιέρῳ Ναῷ τῆς Ἀναστάσεως καὶ ἐν τῇ Μεγάλῃ Κάσση τοῦ Ἱεροῦ Κοινοῦ. Ἐν τοῖς Κώδιξι τούτοις καταγράφεται ἐπακριβῶς καὶ πᾶσα νέα εἰς τοιαῦτα εἶδη προσθήκη.

Ἄρθρον 63. Πρὸς περιφρούρησιν τῶν ἐπὶ τοῦ Πανιέρου Ναοῦ τῆς Ἀναστάσεως δικαίων τοῦ Ἱεροῦ Κοινοῦ καὶ ἀνελλιπῇ τῆς ἱερᾶς ἐν αὐτῷ διακονίας ἐπιτέλουσιν ὁ Γέρων Σκευοφύλαξ ἔχει μεθ' ἑαυτοῦ συνοδείαν ἀποτελουμένην ἐκ τοῦ Παρασκευοφύλακος, τοῦ Γραμματέως, τοῦ Οἰκονόμου, τριῶν ἐφημερίων Ἱερέων, δύο ἐφημερίων Διακόνων καὶ δεκαπέντε ἐτέρων Μοναχῶν ἢ Δοκίμων, οἵτινες πάντες ὑποτάσσονται τῷ Γέροντι Σκευοφύλακι ὡς ἀντιπροσώπῳ τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου. Ἐκ τούτων οἱ μὲν Παρασκευοφύλαξ, Γραμματεὺς καὶ Οἰκονόμος διορίζονται ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου καὶ τῆς Συνόδου, τῇ ὑποδείξει τοῦ Σκευοφύλακος· οἱ πέντε ἐφημέριοι ἔρχονται ἐκ περιτροπῆς ἐκ τοῦ Κεντρικοῦ Μοναστηρίου κατὰ τὴν κεκανομισμένην τάξιν τῆς ἐφημερίας, οἱ δὲ λοιποὶ προσλαμβάνονται ὑπὸ τοῦ Σκευοφύλακος τῇ ἀδείᾳ τοῦ Πατριάρχου.

Ἄρθρον 64. Πάντες ἀνεξαιρέτως οἱ ἐν τῷ Πανιέρῳ Ναῷ τῆς Ἀναστάσεως διακονοῦντες ὀφείλουσιν εἶναι μέλη τοῦ Ἱεροῦ Κοινοῦ εἴτε ἀδελφοὶ εἴτε δόκιμοι. Διὰ τοῦτο ἀπαγορεύεται τὸν τεθεὺν ἢ πρόσληψις ξένου Ἱερέως ἢ Μοναχοῦ.

Ἄρθρον 65. Ὁ Παρασκευοφύλαξ κατέχει τὴν μετὰ τὸν Σκευοφύλακα δευτέραν θέσιν ἐν τῷ Ναῷ, βοηθῶν καὶ συμπαραιστάμενος ἐν τῇ ὅλῃ διευθύνσει τοῦ Πανιέρου Ναοῦ τῆς Ἀναστάσεως καὶ ἀναπληρῶν αὐτὸν ἐν περιπτώσει ἀπουσίας ἢ ἀσθενείας.

Ἄρθρον 66. Ἐπὶ τοιαύτην τεταγμένος διακονίαν ὁ Γέρων Σκευοφύλαξ καὶ ἐμπειπιστευμένος ἔνθεν μὲν τὰ τιμαλφέστατα τῶν δικαίων τοῦ Ἱεροῦ Κοινοῦ, ἔνθεν δὲ τὸ σπουδαιότατον μέρος τῆς κινητῆς αὐτοῦ περιουσίας ἐκλέγεται πάντοτε καὶ διορίζεται ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου καὶ τῆς Συνόδου ἐκ τῶν γνησίων καὶ ἀρίστων ἀδελφῶν τῶν διακρινομένων ἐπ' αὐταπαρνήσει ὑπὲρ τοῦ Ἱεροῦ Κοινοῦ, ἐπὶ φόβῳ Θεοῦ καὶ ἐπὶ ζήλῳ κατ' ἐπίγνωσιν, μένων ἰσοβίως ἐν τῇ διακονίᾳ καὶ τῷ ἀξιώματι.

Ἄρθρον 67. Ὁ Γέρων Σκευοφύλαξ ἐπὶ τὸ ἀξίωμα καθιστάμενος διδωσιν ὄρκον ἔχοντα οὕτω: «Διαβεβαιῶ ἐπὶ τῇ Ἱερwsύνῃ μου, ὅτι ἔσομαι ἄγρυπνος φρουρὸς τῶν δικαίων καὶ προνομίων τοῦ Ἱεροῦ Κοινοῦ ἐν τῷ Πανιέρῳ Ναῷ τῆς Ἀναστάσεως, ὅτι τηρήσω ἀλώβητον τὴν ἐμπειπιστευμένην μοι ἱερὰν παρακαταθήκην καὶ ὅτι μέλλω οἰκονομεῖν ὡς οἰκονόμος πιστὸς τὴν ἱερὰν περιουσίαν ὅλαις δυνάμεσιν ἀγωνιζόμενος εἰς πλουτισμὸν τοῦ Ἱεροῦ Κοινοῦ». Πᾶσα τοῦ ἱεροῦ τούτου ὀρκου παράβασις καὶ πᾶσα ἀπὸ τῶν σπουδαιοτάτων αὐτοῦ

καθηκόντων ἐπιζήμιος παρεκτροπή συνεπάγεται μέγιστας τὰς εὐθύνας καὶ συνεπειὰς τῇ Σκευοφύλακι.

Ὁ Ἀρχιγραμματεὺς.

Ἄρθρον 68. Ὁ Ἀρχιγραμματεὺς ἐμπειστέυται:

α) τὴν διεξαγωγὴν πάσης τῆς ἐπισήμου ἀλληλογραφίας τοῦ Ἱεροῦ Κοινοῦ καὶ τὴν ἐν ἀκριβεῖ τάξει καὶ σειρᾷ συντήρησιν αὐτῆς·

β) τὴν φρούρησιν καὶ ἐν τάξει καλῇ διατήρησιν τοῦ Ἀρχείου τοῦ Ἱεροῦ Κοινοῦ καὶ

γ) τὴν φύλαξιν τῆς Βιβλιοθήκης.

Ἄρθρον 69. Διατελεῖ ἄρα ὑπεύθυνος ἐνώπιον τοῦ Πατριάρχου καὶ τῆς Συνόδου

α) περὶ παντὸς ἐγγράφου προσαγομένου εἰς ὑπογραφὴν ὡς πρὸς τε τὰ ἄλλα καὶ ὡς πρὸς τὴν ἀκρίβειαν τῆς διερμηνείας τῶν Συνοδικῶν ἀποφάσεων, ἐν ᾧ καὶ ἔχει καθήκον ἐπιβλέπειν πᾶν ἔγγραφον ἐκ τοῦ Γραφείου ἐξερχόμενον·

β) περὶ παντὸς ἐγγράφου φυλαττομένου ἐν τῷ Ἀρχεῖῳ ἢ διδομένου ἐξ αὐτοῦ πρὸς χρῆσιν, ἐφ' ᾧ καὶ ὀφείλει ἀπαιτεῖν ἀποδείξεις·

γ) περὶ τῶν ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ φυλαττομένων βιβλίων, ἐξ ὧν τὰ μὲν χειρόγραφα οὐδέποτε ἐξέρχονται, διὰ δὲ τὰ λοιπὰ ἀπαιτοῦνται ἀποδείξεις.

Ἄρθρον 70. Ὁ Ἀρχιγραμματεὺς ἐπιβλέπει προσέτι τὴν ἀκριβῆ τοῦ Πρωτοκόλλου καὶ τοῦ Μητρώου τῶν ἀδελφῶν τήρησιν. Ὡς ἔχων δ' ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν αὐτοῦ πᾶσαν τὴν ἀλληλογραφίαν καὶ πάντας τοὺς κώδικας ὀφείλει διαφωτίζειν τὴν Ἀγίαν καὶ Ἱερὰν Σύνοδον περὶ τῶν ἐπιφυεμένων ὑποθέσεων, γινώσκειν ἄρα τὴν ἱστορίαν ἐκάστης καὶ τοῦ σημείου ἐν ᾧ εὔρηται, ὑποβάλλειν δὲ τὰ σχετικὰ πρὸς τὴν ὑπόθεσιν ἔγγραφα.

Ἄρθρον 71. Πάντα τὰ ἐν τῷ Γραφείῳ καὶ τοῖς Ἀρχείοις καὶ τῇ Βιβλιοθήκῃ φυλαττόμενα ἔγγραφα, κώδικες καὶ βιβλία εἰσὶ καταγεγραμμένα ἐν κώδιξιν ἐπικεκυρωμένοις ὑπὸ τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου.

Ἄρθρον 72. Ὁ Ἀρχιγραμματεὺς ὀφείλει χαρακτηρίζεσθαι διὰ παντελοῦς πρὸς τὸ Ἱερὸν Κοινὸν καθοσιώσεως καὶ διὰ ζήλου καὶ δραστηριότητος πολλῆς καὶ διαπρέπειν ἐπὶ εὐπειθείᾳ καὶ προθυμίᾳ παυόμενος ἀμέσως ὡς ἀποδειχθῇ χωλαίνων περὶ τὰ δύο ταῦτα κύρια χαρακτηριστικά.

Ἄρθρον 73. Τῷ Ἀρχιγραμματεῖ ἐπιβάλλεται τὸ τιμᾶν καὶ σέβειν τοὺς ἀδελφοὺς πάντας ἐν γένει μάλιστα δὲ τοὺς ἑαυτοῦ πρεσβυτέρους ἐν τῇ διακονίᾳ τοῦ Ἱεροῦ Κοινοῦ, μὴ ἐπιτηδῶν ἐν ταῖς θέσεσιν αὐτῶν, μηδὲ καταφρονῶν αὐτῶν ἐν τῇ διεξαγωγῇ τῶν ὑποθέσεων.

Ἄρθρον 74. Ὁ Ἀρχιγραμματεὺς ἐκλέγεται καὶ διορίζεται ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου καὶ τῆς Συνόδου ἐκ τῶν κόλπων τοῦ Ἱεροῦ Κοινοῦ ἐκ τῶν μάλλον διακεκριμένων ἐπὶ παῖρᾳ καὶ παιδείᾳ ἀδελφῶν. Ἰσόβιος δ' ἐν τῇ διακονίᾳ

ταύτη διατελὼν παύεται μένον ἐν περιπτώσει καταχρήσεως τῆς ἀποδοδομένης αὐτῷ ἐμπιστοσύνης ἢ ἄλλης τινὸς τοῦ καθήκοντος παραμελήσεως.

Ἄρθρον 75. Ὁ Ἀρχιγραμματεὺς διατελὼν δικαίωματι τῆς θέσεως αὐτοῦ μέλος τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ὑποβάλλεται μὲν ταῖς αὐταῖς καὶ οἱ λοιποὶ Συνεδικοί ὑποχρεώσεσιν ἀπολαύει δὲ τῶν αὐτῶν καὶ ἐκεῖνοι δικαίων.

Ἄρθρον 76. Ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν καὶ ἐποπτεῖαν τοῦ Ἀρχιγραμματέως διατελοῦσιν οἱ Γραμματεῖς τοῦ Γραφείου τῆς Ἀλληλογραφίας, οἱ τῆς Ἀραβικῆς καὶ τῆς Ἀγγλικῆς *) (σίκ), καὶ οἱ μεταφρασταί, ὁ Ἀρχειοφύλαξ καὶ ὁ Βιβλιοφύλαξ, οἵτινες πάντες τῇ ὑποδείξει αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου καὶ τῆς Συνόδου διοριζόμενοι, ὀφείλουσιν ὑπείκειν αὐτῷ καὶ προθύμως τὰς ἐπιβαλλομένας αὐτοῖς γραφικὰς ἐργασίας ἐπιτελεῖν.

Ἄρθρον 77. Ὑπὸ τὸν Ἀρχιγραμματέα ἵσταται ὁ δεύτερος Γραμματεὺς τοῦ Ἱεροῦ Κοινοῦ, ὅστις συντάσσει μὲν τὰ πρακτικὰ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ὑπὸ τὴν ἐπίβλεψιν αὐτοῦ, βοηθεῖ δ' αὐτῷ ἐν τῇ ἄλλῃ τοῦ Γραφείου ἐργασίᾳ καὶ ἀναπληροῖ αὐτὸν ἀπουσιάζοντα ἢ ἀσθενοῦντα.

Ὁ Δραγουμᾶνος.

Ἄρθρον 78. Τῷ Δραγουμάνῳ ἀνατίθεται:

α) ἡ ἐκπροσώπησις τοῦ Ἱεροῦ Κοινοῦ παρὰ τε τῇ Τοπικῇ Ἀρχῇ καὶ τοῖς Δικαστηρίοις διὰ πᾶσαν οἰανδήποτε ὑπόθεσιν ἐμφανιζομένην ἐν αὐτοῖς ὡς ἀντιπρόσωπος τοῦ Μακαριωτάτου·

β) ἡ διεξαγωγή τῶν υποθέσεων τῶν Χριστιανῶν τῆς Ἱερουσαλὴμ καὶ τῶν ἐπαρχιῶν καὶ ἡ διακανόνισις πάσης διαφορᾶς μεταξὺ τῶν προσκυνητῶν καὶ τῶν παρεπιδημούντων ξένων Ὁρθοδόξων·

γ) ἡ ἐπιτήρησις τῆς τάξεως ἐν τῷ Κεντρικῷ Μοναστηρίῳ καὶ ἡ ἐξέτασις πάσης υποθέσεως μεταξὺ ἀδελφῶν ἀνατιθεμένης αὐτῷ ὑπὸ τοῦ Μακαριωτάτου καὶ

δ) ἡ τήρησις τῆς εὐταξίας κατὰ τὰς μεγάλας τελετὰς καὶ πανηγύρεις ἐν τε τῷ Πανιέρῳ Ναῷ τῆς Ἀναστάσεως, ἐν τε τῇ Βηθλεὲμ καὶ ἐν τοῖς λοιποῖς Προσκυνήμασι.

Ἄρθρον 79. Συνεπεῖα τούτων ὁ Δραγουμᾶνος ἐκπροσωπεῖ τὸ Ἱερὸν Κοινὸν ὡς μέλος τακτικὸν ἐν τῷ Διοικητικῷ Συμβουλίῳ τῆς Πόλεως καὶ παρεδρεύει ἐν τῷ Πνευματικῷ Δικαστηρίῳ, κρατεῖ δὲ τὰς κλεῖς τοῦ Κεντρικοῦ Μοναστηρίου καὶ ἔχει ὑπὸ τὰς διαταγὰς αὐτοῦ τοὺς ραβδούχους τοῦ Ἱεροῦ Κοινοῦ.

Ἄρθρον 80. Τῷ Δραγουμάνῳ ἐπίσης ἀνατίθεται τὸ ἐπιτηρεῖν τὴν τακτικὴν καὶ ἀκριβῆ ἐπιτέλεσιν τῶν θρησκευτικῶν συνηθειῶν κατὰ τὰς ἐπισήμους τελετὰς τῶν ἐπιθεδαιουσῶν τὴν ἰσχὺν τῶν δικαίων καὶ προνομίων τοῦ Ἱεροῦ Κοινοῦ ἐν τοῖς Ἱεροῖς Προσκυνήμασι, διατελοῦντι ὑπευθύνῳ ἐνώπιον τοῦ

*) Ὑποθετικῶς ἄνευ ἐγκρίσεως γραφικῇ τις ἀντικατάστασις τῆς «Τουρκικῆς».

Πατριάρχου καὶ τῆς Συνόδου περὶ πάσης ὡς πρὸς ταῦτα παραβάσεως. Διὰ τοῦτο δὲ καὶ ὀφείλει εἰδέναι μὲν ἀκριβῶς τὸν τε χρόνον καὶ τὴν ἑκτασιν τῶν ἐν λόγῳ συνηθειῶν προλαμβάνειν δὲ καὶ παρεμποδιᾶται πᾶσαν ὑπερβασίαν ἀναφερόμενος ἐν ἀνάγκῃ πρὸς τὰς παρισταμένας ἀρχὰς Πολιτικὰς τε καὶ Ἐκκλησιαστικὰς ὡς ἀντιπρόσωπος τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου.

* Ἀρθρον 81. Ὡς ἐπιτηρητῆς τῆς τάξεως ἐν τῷ Κεντρικῷ Μοναστηρίῳ ὁ Δραγουμᾶνος ὀφείλει αὐτὸς πρῶτος εἶναι παράδειγμα βίου νομοταγοῦς καὶ εὐτάκτου. Ἰδίᾳ δ' ἐπιβάλλεται αὐτῷ τὸ τιμᾶν καὶ σέβειν τοὺς ἀδελφοὺς πάντας ἐν γένει μάλιστα δὲ τοὺς ἑαυτοῦ πρεσβυτέρους ἐν τῇ διακονίᾳ τοῦ Ἱεροῦ Κοινοῦ, μὴ ἐπιπηδῶν ἐν ταῖς θέσεσιν αὐτῶν μηδὲ καταφρονῶν αὐτῶν ἐν τῇ διεξαγωγῇ τῶν ὑποθέσεων.

**Άρθρον 82.* Ὁφείλει προσέτι ἐργάζεσθαι ἀόκνως καὶ τακτικῶς πρὸς ταχεῖαν ρύθμιν τῶν ἀνατεθειμένων αὐτῷ ὑποθέσεων, χρῆσθαι δὲ τοῖς παρ' αὐτῷ δικαζομένοις μετὰ στοργῆς καὶ εὐγενείας καὶ δικαιοσύνης. Πρὸ πάντων ὅμως καὶ κυριώτατα ὀφείλει ἐπιτελεῖν εἰλικρινῶς καὶ διεξάγειν πιστῶς καὶ εὐσυνειδήτως τὰς ἀνατεθειμένας αὐτῷ συνεννοήσεις πρὸς τὰς Ἀρχάς.

Ἔρθρον 83. Ἐν ὑποθέσει σπουδαίαις ἢ καὶ δόξαις ἂν ἐγκρίνῃ ὁ Μακαριώτατος συναποστέλλει μετὰ τοῦ Δραγουμάνου καὶ ἕτερον τῆς Ἱερᾶς Συνόδου μέλος εἰς τὸ Διοικητήριον.

* Ἀρθρον 84. Τηλικαῦτα ἔχων τὰ καθήκοντα ὁ Δραγουμᾶνος ἐκλέγεται καὶ ὀρίζεται ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου καὶ τῆς Συνόδου ἐκ τῶν τὰ μάλιστα διακεκριμένων καὶ ἐπὶ συνέσει, ζήλῳ καὶ δραστηριότητι μεμαρτυρημένων ἀδελφῶν, ὀφελῶν εἶδέναι τὴν τε Ἀραβικὴν καὶ τὴν Ἀγγλικὴν* (σίκ), καὶ εὐμοιρεῖ παιδείας τοιαύτης, ὥστ' ἐκπροσωπεῖν εὐδοκίμως καὶ εὐπροσώπως τὸ Ἱερὸν Κοινόν. Ὅσα δὲ διορισθεὶς μένει ἰσόβιος ἐν τῇ διακονίᾳ παυόμενος μόνον, ἐὰν φωραθῇ καταχρώμενος τὴν ἀποδοδομένην αὐτῷ ἐμπιστοσύνην, εἴτε παραμελῶν ἀδιορθώτως τὰ καθήκοντα αὐτοῦ ἢ ἀπειθῶν τοῖς κοινῶς τῷ τε Πατριάρχῃ καὶ τῇ Συνόδῳ δεδομένοις. Μέλος δὲ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου διατελῶν, δικαίωματι τῆς θέσεως αὐτοῦ, ἀπολαύει μὲν τῶν αὐτῶν τοῖς Συνοδικοῖς δικαίων, ὑποβάλλεται δὲ ταῖς αὐταῖς καὶ ἐκείνοις ὑποχρεώσεσιν.

* *Άρθρον 85.* Ὑπὸ τὸν Δραγουμᾶνον τέτακται ὁ Παραδραγουμᾶνος, ὅστις βοηθῶν αὐτῷ ἐν τῇ διεξαγωγῇ τῶν υποθέσεων τῆς Δραγουμανίας ἀναπληροῖ αὐτὸν ἀπουσιάζοντα ἢ ἀσθενοῦντα.

Ὁ Καμαράσης.**

"Αρθρον 86. Τῷ Γέροντι Καμαράσῃ ἐμπεπίστευται ἡ φύλαξις καὶ ἡ ἐν

*) Βλέπε υποσημείωσιν ἐπὶ τοῦ ἄρθρου 76 σελ. 220.

**) Ἡ λέξις *Καμεράσις* παράγεται ἐκ τῆς λέξεως *κάμαρα* τῆς ὁποίας τὸ ἀρχικὸν ἐξήμαιναν «Ψίς», εἰς τὴν Βυζαντινὴν Ἑλληνικὴν ὅμως μετεχειρίζοντο ταύτην ὡς συνώνυμον τῆς Λατινικῆς λέξεως *camera*. Ὁ τίτλος λέγεται ὅτι παράγεται ἐκ τοῦ εἰδικοῦ καθήκοντος τοῦ ἀνατεθειμένου εἰς τὸν ἀξιωματοῦχον τοῦτον, ἥτοι τῆς διευσθύνσεως τῶν δοματίων τῶν μοναχῶν ἐπὶ τῷ θανάτῳ αὐτῶν. Βλέπε «Ἀρθρον 91 κατωτέρω. Ἡ ἐξήγησις αὐτὴ ἐν τούτοις δὲν φαίνεται νὰ λαμβάνῃ ὅλ' ὅσιν τὰ γενικώτερα καθήκοντα τὰ ἀνατεθειμένα αὐτῷ ὑπὸ τῶν «Ἀρθρα 86—95.

καλῇ καταστάσει συντήρησις πάντων τῶν πολυτίμων σκευῶν, ἱερῶν ἀμφίων, κειμηλίων καὶ ἐπίπλων τοῦ Ἱεροῦ Κοινοῦ, τῶν εἴτ' ἐν τῇ Καμαρασίᾳ καὶ τοῖς Συνοδικοῖς ἐναποτεθειμένων, εἴτ' ἐν ταῖς αἰθούσαις τῶν ὑποδοχῶν πρὸς κόσμον κειμένων καὶ τῶν ἐν παντὶ δημοσίῳ τόπῳ ἢ ἀποθήκῃ τοῦ Ἱεροῦ Κοινοῦ φυλαττομένων.

Ἄρθρον 87. Πάντα τὰ τῇ Καμαράσῃ ἐμπειπιστευμένα ἀντικείμενα ὅπου-δήποτε καὶ ἂν εὑρίσκωνται εἴτ' ἐν τῇ Μοναστηρίῳ, εἴτ' ἐν τῇ Πατριαρχείᾳ εἰσὶ καταγεγραμμένα ἐν κώδιξιν ἐπικεκυρωμένοις ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου. Ἐν αὐτοῖς δὲ καταγράφονται λεπτομερῶς πάντα τὰ προστιθέμενα εἴτ' ἐξ ἀφιερωμάτων τῶν εὐλαβῶν Προσκυνητῶν, εἴτ' ἐκ καταλοίπων τῶν ἐκδημούντων ἀδελφῶν, εἴτε δαπάναις τοῦ Ἱεροῦ Κοινοῦ, ὁ δὲ Καμαράσης διατελεῖ ὑπεύθυνος περὶ τῆς ἀπωλείας οἰουδήτινος ἐκ τῶν ἀντικείμενων τούτων.

Ἄρθρον 88. Καθήκον τοῦ Καμαράσης ἐστὶ καὶ τὸ φροντίζειν περὶ τῆς προπαρασκευῆς τῶν διδομένων τοῖς Προσκυνηταῖς δώρων ὡς ἐνθυμίων τῆς Ἀγίας Πόλεως.

Ἄρθρον 89. Τῇ αὐτῇ ἐπίσης ἀνατίθεται τὸ φροντίζειν περὶ τῶν ἱερῶν ἀμφίων καὶ τῶν ἄλλων χρειωδῶν διὰ τὰς τῶν ἐπαρχιῶν Ἐκκλησίας.

Ἄρθρον 90. Τῇ Γέροντι Καμαράσῃ ἀνατίθεται πρὸς τούτοις καὶ ἡ ἐπιμέλεια τῶν εὐσεβῶν Προσκυνητῶν κατὰ τὴν ἄφιξιν αὐτῶν ἐν τῇ Μοναστηρίῳ. Ὅθεν, διευθύνει μὲν τὰ τῆς φιλοξενίας αὐτῶν ἔχων ὑπὸ τὰς διαταγὰς αὐτοῦ τὸν Ἀρχοντάρην καὶ τοὺς λοιποὺς ἐπὶ τῆς φιλοξενίας διακονητάς, προνοεῖ δὲ περὶ τοῦ νιπτήρος αὐτῶν καὶ φροντίζει περὶ τῆς παρουσιάσεως αὐτῶν ἐν τῇ Συνοδικῇ εἰς ἐγγραφὴν τῶν ὀνομάτων αὐτῶν καὶ προσφορὰν τῆς ἐλεημοσύνης.

Ἄρθρον 91. Ἐν περιπτώσει θανάτου τινὸς τῶν ἀδελφῶν, ὁ Καμαράσης σφραγίζει εὐθὺς διὰ τῆς Πατριαρχικῆς σφραγίδος μετὰ τοῦ συναποστελλομένου αὐτῷ ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου ἀδελφοῦ τὸ δωμάτιον τοῦ κοιμηθέντος. Μετὰ τρεῖς δ' ἡμέρας λυομένων τῶν σφραγίδων ὑπ' αὐτοῦ καὶ τῶν συναποστελλομένων ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου ἀδελφῶν καταγράφονται τὰ κατάλοιπα διὰ τινος τῶν Γραμματέων. Τούτων δ' εἰς εἶδη τέσσαρα διακριθέντων, τὰ μὲν βιβλία ἀποστέλλονται εὐθὺς εἰς τὴν Βιβλιοθήκην, τὰ ἐπιπλα φυλάσσονται πρὸς χρῆσιν αὐτῶν ἐν ταῖς κοιναῖς αἰθούσαις, τὰ πολύτιμα ἀντικείμενα ἐναποτίθενται εἰς τὰς οἰκείας ἐν τῇ Καμαρασίᾳ θέσεις καὶ τὰ ἐνδύματα διανέμονται τοῖς ἔχουσιν ἀνάγκην ἀδελφοῖς ἐντολῇ τοῦ Μακαριωτάτου.

Ἄρθρον 92. Οἱ ἀδελφοὶ ἀπερχόμενοι εἰς διακονίαν ἔξω τῆς Ἀγίας Πόλεως παραδίδουσι τῇ Γέροντι Καμαράσῃ τὰ ἑαυτῶν ἐπιπλα καὶ κιβώτια ἐπ' ἀποδείξει ἐπικεκυρωμένη ὑπὸ τοῦ Μακαριωτάτου, οὗτος δ' ὀφείλει φυλάττειν αὐτὰ ἐπιμελῶς ἄχρι τῆς ἐπιστροφῆς αὐτῶν.

Ἄρθρον 93. Ὁ Γέρων Καμαράσης ἐκλέγεται καὶ διορίζεται ὑπὸ τοῦ Μακαριωτάτου καὶ τῆς Συνόδου ἐκ τῶν ἐπὶ ζήλῳ καὶ δραστηριότητι διακρινομένων ἀδελφῶν, μένει δ' ἰσόβιος ἐν τῇ διακονίᾳ παύμενος μόνον ἐν περιπτώσει παραβάσεως τοῦ ὅρκου αὐτοῦ.

Ἄρθρον 94. Ὁ ὅρκος, εἰς ὃν ὁ Γέρων Καμαράσης ὑποβάλλεται ἔχει

οὕτω· «Διαβεβαίω ἐπὶ τῇ Ἱερwsύνῃ μου, ὅτι μέλλω πιστῶς καὶ εὐσυνειδήτως φυλάττειν καὶ οἰκονομεῖν τὴν ἐμπειστευμένην μοι περιουσίαν τοῦ Ἱεροῦ Κοινοῦ, αὐτὸς δ' ἑαυτὸν ὑποβάλλων ταῖς ἀραῖς τῆς Μητρὸς μου Ἐκκλησίας ἐὰν σφετερισθῶ ἐκ τῶν ἐμπειστευμένων ἔστω καὶ ἐλάχιστον μέρος».

Ἄρθρον 95. Ὁ Γέρων Καμαράσης βοηθεῖται ἐν τῇ διακονίᾳ αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ δευτέρου Καμαράση, διατελοῦντος ὑπευθύνου ἐνώπιον αὐτοῦ καὶ ἀναπληροῦντος αὐτὸν ἀπουσιάζοντα ἢ ἀσθενούντα.

Ἀρχιμανδρίται — Πρωτοσύγκελλοι.

Ἄρθρον 96. Ἐπὶ τὸν βαθμὸν τοῦ Ἀρχιμανδρίτου ἢ Πρωτοσυγκέλλου προεβάλλονται ὅσοι τῶν ἀδελφῶν ἐν βαθμοῖς κατωτέροις εὐδοκίμως ὑπηρετήσαντες καὶ ἐπὶ χρηστότητι βίου, ἐπὶ ζήλῳ καὶ δραστηριότητι καὶ διακονίᾳ λυσιτελεῖ τῷ Ἱερῷ Κοινῷ διαπρέψαντες παρέστησαν ἑαυτοὺς ἀξίους τιμητικῆς ἐν τοῖς ἀδελφοῖς διακρίσεως ἢ εὐρέθησαν ἱκανοὶ διὰ τε τὰ ἄλλα καὶ διὰ παιδείαν ἐμπιστευθῆναι θέσιν ἐν ἑαυτῇ τὴν τιμητικὴν περιέχουσαν διάκρισιν.

Ἄρθρον 97. Τοῦτου ἕνεκα ἐκ τῆς τάξεως μὲν ταύτης ἐκλέγονται οἱ τοῖς Ἀρχιερεῦσι ἐν τῇ Ἱερᾷ Συνόδῳ συμπαραδρεύοντες ὡς καὶ οἱ τὰς ἄλλας διακριτικὰς διακονίας ἐμπιστευόμενοι, μόνοι δ' οὗτοι ἐκ τῶν λοιπῶν τάξεων κέκτηνται τὸ δικαίωμα τοῦ ψηφίζειν ἐν τῇ ἐκλογικῇ συνελεύσει πρὸς ἀνάδειξιν Πατριάρχου.

Ἄρθρον 98. Ἄλλ' ὥσπερ προεξάρχουσι τῶν ἄλλων ἀδελφῶν ἐν τῇ τιμῇ οὕτως ὀφείλουσι παρέχειν ἑαυτοὺς τύπον καὶ ὑπογραμμὸν ἐν ἀρετῇ βίου, ἐν εὐπειθείᾳ καὶ ὑπακοῇ, προθύμως τὰς ἀνατεθειμένας αὐτοῖς διακονίας ἀγογγύστως ἀναδεχόμενοι μηδὲν δ' ὡς κώλυμα τὸν βαθμὸν προβαλλόμενοι, ὃν τὸ Ἱερὸν Κοινὸν ἀπένειμεν αὐτοῖς ὡς βραβεῖον μὲν τῆς χρηστότητος καὶ φεροπνίας ὡς ἀφορμὴν δὲ μείζοντος ζήλου καὶ καθοσιώσεως.

Ἄρθρον 99. Οἱ ἐν τῷ Κεντρικῷ Μοναστηρίῳ παραμένοντες ἔχουσιν καθήκον ἱερὸν παρῆναι μὲν τακτικῶς ἐν τῷ Ναῷ τῶν Ἀγίων Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης, συμπάλλειν τοῖς Ἀρχιερεῦσι, παρίστασθαι δὲ ἐν ἀπάσαις ταῖς τελεταῖς καὶ πανηγύρεσιν ἐν τῷ Πανίερῳ Ναῷ καὶ λοιποῖς Προσκυνήμασι μετέχοντες ἐν στολῇ κατὰ τὴν τάξιν, ἐνὸς πάντοτε κατὰ τὴν φυλαττομένην σειρὰν προεξάρχοντος.

Ἱερομόναχοι.

Ἄρθρον 100. Οἱ Ἱερομόναχοι, τὰ δευτερεῖα μετὰ τοὺς Πρωτοσυγκέλλους ἔχοντες, ἔργον ἔχουσιν τὴν διεξαγωγὴν τῆς ἱερατικῆς λειτουργίας τοῦ Ἱεροῦ Κοινοῦ καὶ τὴν πλήρωσιν καθηκόντων Ἱγουμενῶν ἐν τε τοῖς ἐν Ἱερουσαλὴμ καὶ τοῖς ἔξω ἱεροῖς Μοναστηρίοις καὶ Μετοχίοις. Τὸ κύριον ὅμως αὐτῶν ἔργον ἐστὶν ἡ ἐφημερία εἴτ' ἐν τῷ Κέντρῳ εἴτ' ἐν τοῖς ἐξαρτήμασιν. Τοῦτου ἕνεκα εὐθὺς ὡς περατωθῇ πᾶσα ἐτέρα αὐτῶν διακονία ὀφείλουσι λαμβάνειν σειρὰν ἐν τῇ ἐφημερίᾳ.

Ἄρθρον 101. Ἡ ἐφημερία τοῦ Ἀγίου Κωνσταντίνου, τοῦ Πανιέρου Ναοῦ τῆς Ἀναστάσεως καὶ τῆς Γεθσημανῆς μέλλει τοῦντεῦθεν ἐπιτελεῖσθαι ὑπὸ ὧ-

ρισμένου αριθμού εφημερίων ἐκ περιτροπῆς ἀλλήλους διαδεχομένων κατὰ τὴν παραδοθισομένην τῇ Ἀρχιδιακόνῃ διάταξιν.

Διάκονοι.

Ἔρθρον 102. Καὶ τῶν Διακόνων ἔργον κύριόν ἐστὶν ἡ ἐφημερία εἴτε ἐν τῇ Κέντρῳ, εἴτε ἐν τοῖς ἐξαρτήμασιν, εἴτε παρὰ τοῖς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις Ἀρχιερεῦσιν. Τούτου ἕνεκα ὁσάκις ἂν ἀπαλλαγῶσι τῶν ἐκκλησιαστικῶν αὐτοῖς καθηκόντων ἄλλων ὀφείλουσιν ἐπαναλαμβάνειν, τεθειμένων αὐτοῖς ἄλλων καθηκόντων ὀφείλουσιν ἐπαναλαμβάνειν τὴν ἐν τῇ ἐφημερίᾳ σειράν.

Ἔρθρον 103. Τὴν διακονικὴν ἐφημερίαν ἐν τῇ Ναῷ τῶν Ἀγίων Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης, ἐν τῇ Πανιέρῳ Ναῷ τῆς Ἀναστάσεως, ἐν τῇ Γεθσημανῇ καὶ ἐν τῇ Βηθλεὲμ μέλλει διεξάγειν τοῦ λοιποῦ ὠρισμένος ἀριθμὸς Διακόνων ἐκ περιτροπῆς ἀλλήλους κατὰ τὴν τάξιν διαδεχομένων.

Ἔρθρον 104. Κατὰ τὴν ἀφ' ἱκανοῦ ἤδη ἐν ἰσχύϊ οὖσαν διάταξιν, ἵνα τις προχειρισθῇ εἰς Διάκονον ὀφείλει ἀπαραιτήτως κατέχειν ἀπολυτήριον τῆς Θεολογικῆς ἢ τῆς Ἱερατικῆς ἢ ἐτέρας τινὸς ἰσοβαθμοῦ Σχολῆς.

Μοναχοί.

Ἔρθρον 105. Οἱ ἐν τῇ τάξει τῶν Μοναχῶν διατελοῦντες, ἔργον ἔχουσι τὴν διεξαγωγὴν τῶν διακονημάτων τοῦ Ἱεροῦ Κοινοῦ, ἐν οἷς ὁ ἱερατικὸς βαθμὸς ἢ οὐκ ἐστὶν ἀπαραίτητος ἢ ἐστὶν ὅλως περιττῶς. Διὰ τοῦτο οἱ παιδεῖας καὶ τῶν ἄλλων προσόντων εὐμοιροῦντες δύνανται ἀνελθεῖν καὶ ἐπὶ τῶν ὑψίστων ἀξιωμαμάτων, τῶν μὴ χρηζόντων βαθμοῦ ἱερατικοῦ. Οὐ μόνον δὲ θέσεις Ἡγουμενικαὶ καὶ ἄλλαι σπουδαῖαι διακονίαι πληροῦνται διὰ Μοναχῶν, ἀλλὰ πολλάκις καὶ αὐταὶ αἱ θέσεις τοῦ Σκευοφύλακος, τοῦ Ἀρχιγγραμματέως, τοῦ Δραγουμένου καὶ Καμαράση.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

ΤΜΗΜΑΤΑ.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΙΣ.

Οἰκονομικὴ Ἐπιτροπὴ.

Ἔρθρα 106-115. (Δὲν μετεφράσθησαν).

Ἐλεγκτικὴ Ἐπιτροπὴ.

Ἔρθρα 116-122. (Δὲν μετεφράσθησαν).

Δάνεια.

Ἔρθρα 123-129. (Δὲν μετεφράσθησαν).

Περὶ Διαφόρων Ταμείων.

Ἄρθρα 130-134. (Δὲν μετεφράσθησαν).

Κτηματικὴ Περιουσία.

Ἄρθρα 135-141. (Δὲν μετεφράσθησαν).

Ἐκπαίδευσις.

Ἄρθρον 142. Ἡ διεύθυνσις καὶ ἐποπτεία τῶν ἐν τῷ κλίματι τοῦ Πατριαρχικοῦ Θρόνου τῶν Ἱεροσολύμων τοῦ Ἱεροῦ Κοινοῦ συντηρουμένων σχολῶν ἀνατίθεται τῇ «Ἐκπαιδευτικῇ Ἐπιτροπῇ» συγκεκροτημένη ἕξ ἐνὸς Προέδρου, ἐκ τῶν Συνοδικῶν μελῶν διοριζομένου καὶ δύο ἄλλων μελῶν ἐκ τῶν ἀδελφῶν, ὧν ὁ εἷς ἐκτελεῖ χρέη Γραμματέως, ὁ δ' ἕτερος περιέρχεται περιοδικῶς ὡς Ἐπόπτης τῶν Σχολῶν.

Ἄρθρον 143. Ἡ Ἐκπαιδευτικὴ Ἐπιτροπὴ ἔργον ἔχει:

- α) τὸ ἐξετάζειν γενικῶς τὰς ποικίλας ἀνάγκας τῶν Σχολῶν·
- β) τὸ ἀποφασίζειν περὶ διορισμοῦ ἢ παύσεως τῶν διδασκάλων ἐκ συνεννοήσεως μετὰ τοῦ Πατριάρχου·
- γ) τὸ καταρτίζειν καὶ ἐπικυροῦν τὰ προγράμματα τῶν διδασκομένων μαθημάτων·
- δ) τὸ φροντίζειν περὶ τῆς ἐν τῷ Τυπογραφείῳ ἢ ἔξωθεν προμηθείας τῶν καταλλήλων διδακτικῶν βιβλίων καὶ τῆς ἐγκαίρου αὐτῶν διανομῆς ὡς καὶ περὶ τῆς προμηθείας τῶν ἄλλων χρειῶν·
- ε) τὸ προσδιορίζειν τοὺς μισθοὺς τῶν διδασκάλων καὶ πρανοεῖν περὶ τῆς ἐγκαίρου ἐκ τοῦ Ταμείου ἀποτίσεως αὐτῶν·
- στ) τὸ καταρτίζειν τοὺς καταστατικούς τῆς Ἐκπαιδευτικῆς κινήσεως πίνακας καὶ ὑποβάλλειν τῇ Συνόδῳ τακτικῶς μὲν ἅπαξ τοῦ ἔτους μετὰ τὰς ἐξετάσεις, ἐκτάκτως δ' ὡσάκις ἂν ἀπαιτηθῇ ὑπὸ τῆς Συνόδου, τὴν κατάστασιν τῶν Σχολῶν·
- ζ) τὸ ὑποδεικνύειν τὴν ἀνάγκην τῆς ιδρύσεως νέων Σχολῶν.

Ἄρθρον 144. Ἡ εἰδικὴ ἐποπτεία τῶν ἐν Ἱεροσολύμοις Σχολῶν ἀρρέων τε καὶ θηλέων ἀνατίθεται Ἐφορεῖα ἀναφερομένη περὶ πάσης ὑποθέσεως τῇ Ἐκπαιδευτικῇ Ἐπιτροπῇ ἣ δὲ τῶν ἐν ταῖς Ἐπαρχίαις Σχολῶν ἀνατίθεται τοῖς Ἀρχιερεῦσι καὶ τοῖς κατὰ τόπους Ἡγουμένοις.

Ἄρθρον 145. Ἡ Θεολογικὴ Σχολὴ τοῦ Ἱεροῦ Κοινοῦ ἔχει ἰδίαν Ἐφορείαν, ἣτις περὶ πάσης ὑποθέσεως τῆς Σχολῆς ἀναφέρεται ἀπ' εὐθείας τῷ Πατριάρχῃ καὶ τῇ Συνόδῳ.

Τυπογραφεῖον καὶ Νοσοκομεῖον.

Ἄρθρον 146. Ἡ διεύθυνσις καὶ ἐποπτεία τοῦ Τυπογραφείου καὶ τοῦ Νοσοκομείου ἀνατίθεται ἰδιαιτέrais Ἐφορεῖαις Συνοδικῶς διοριζομέναις καὶ διευθυνούσαις κατὰ τοὺς εἰδικοὺς τῶν Καταστημάτων τούτων Κανονισμούς.

Ἡ Οἰκονομία ἐν τῷ Κεντρικῷ Μοναστηρίῳ.

Ἄρθρον 147. Αἱ σιταποθήκαι, ὁ φούρνος, ὁ μύλος, τὸ Δοχεῖον, τὸ Μαγειρεῖον καὶ ἡ Τράπεζα μετὰ παντὸς τοῦ ἐν αὐτοῖς διακονοῦντος προσωπικοῦ ὑπάγονται ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν τοῦ Οἰκονόμου.

Ἄρθρον 148. Ὑπὸ τὰς διαταγὰς ἐπομένως τοῦ Οἰκονόμου διατελοῦσιν ὁ Ἐπιστάτης τῆς ἀρτοποιίας, ὁ Ἐπιστάτης τοῦ Μαγειρείου, ὁ Δοχειάρχης καὶ ὁ Φροντιστής, οἵτινες πάντες ἐνώπιον αὐτοῦ ὑπεύθυνοι διατελοῦντες πρὸς αὐτὸν ἀναφέρονται καὶ κατὰ τὰς ὁδηγίας αὐτοῦ ἐπιτελοῦσι τὰ ἴδια καθήκοντα.

Ἄρθρον 149. Ὁ Οἰκονόμος ἔχει καθήκον:

α) κρατεῖν ἀκριβῆ κατάλογον πάντων τῶν εἰσερχομένων εἰς τὰς ἀποθήκας ἢ ἐξερχομένων τροφίμων·

β) ἐποπτεύειν διὰ τῆς συνεχοῦς τῶν ἀποθηκῶν καὶ τῶν κτημάτων ἐπισκέψεως περὶ τε τῆς ἐν καλῇ καταστάσει διατηρήσεως τῶν τεταμειωμένων, περὶ τε τῆς καλῆς ποιότητος τῶν διανεμομένων καὶ ὅπως κατὰ τὸ δίκαιον διανεμῶνται, διὸ καὶ ὀφείλει κρατεῖν κατάλογον ἀκριβῆ τῶν διακονιῶν τῶν εἶτε ἐκ τοῦ φούρνου, εἶτε ἐκ τοῦ Δοχείου, εἶτε ἐκ τοῦ Μαγειρίου τοῖς ἀδελφοῖς, εἶτε τοῖς πτωχοῖς διανεμομένων·

γ) εἰδοποιεῖν ἐγκαίρως τὴν Οἰκονομικὴν Ἐπιτροπὴν τῆς ἐξαντλήσεως ἐκάστου τῶν εἰδῶν, ἵνα ἐκ κοινῆς μετὰ ταύτης συννεοήσεως λαμβάνεται πρόνοια περὶ προμηθείας νέων·

δ) ἐπιτηρεῖν πάντας τοὺς ὑπ' αὐτὸν διακονητάς καὶ ὑπηρέτας ὅπως μετ' ἐπιμελείας καὶ τιμιότητος τὰ ἑαυτῶν ἐκπληρώσωσιν καθήκοντα παύων μὲν τοὺς ἀπ' εὐθείας ὑπηρέτας καταγγέλων δὲ τῇ Ἀρχῇ τοὺς διακονητάς ἐν περιπτώσει εἶτε παραμελήσεως τοῦ καθήκοντος εἶτε καταχρήσεως.

Ἄρθρον 150. Ὁ Οἰκονόμος οὐδεμίαν ἔχει εἰς χεῖρας αὐτοῦ χρηματικὴν διαχείρισιν, ἀλλὰ διὰ μὲν τὰ κατὰ ποσότητος ἀγοραζόμενα κλείονται συμφωνίαι ἐπίσημοι ὑπ' αὐτοῦ τε καὶ τῆς Οἰκονομικῆς Ἐπιτροπῆς, τῶν δὲ καθημερινῶν μικρῶν χρεωδῶν ἢ προμήθεια γίνεται ὑπὸ τοῦ φροντιστοῦ, ὅστις μόνος ἐστὶν ὑπεύθυνος ἀπέναντι τῆς Ἐλεγκτικῆς Ἐπιτροπῆς διὰ τὴν τάξιν τῶν καταστίχων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε΄.

ΕΞΑΡΤΗΜΑΤΑ.

Βηθλεέμ.

Ἄρθρον 151. Τὸ ἐν Βηθλεέμ Πάνσεπτον Προσκύνημα διευθύνει Πατριαρχικὸς Ἐπίτροπος ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου καὶ τῆς Συνόδου διοριζόμενος κατὰ ἐξαετίαν, ὅστις ἔχει τὰ αὐτὰ ἀκριβῶς καθήκοντα, ὡς πρὸς τε τὸ Προσκύνημα καὶ τὴν ἑλὴν Ἱερὰν Βασιλικήν, ἅτινα διὰ τὸν Σκευοφύλακα ἐν τοῖς ἄρθροισι 56 καὶ 57 τοῦ παρόντος Κανονισμοῦ ἐθεσπίσθησαν.

Ἀρθρον 152. Τὴν συνοδείαν τοῦ Ἐπιτρόπου ἀποτελοῦσιν εἰς Πρωτοσύγκελλος, εἰς Οἰκονόμος, εἰς Γραμματεὺς, δύο Διάκονοι, δύο Κανδηλάπται, εἰς Ἀρχοντάρης, εἰς Θυρωρὸς τῆς Βασιλικῆς, πάντες ἀδελφοὶ ἢ δόκιμοι καὶ οἱ ἄλλοι ἀναγκαῖοι ὑπηρεταί. Ἐκ τούτων οἱ μὲν Πρωτοσύγκελλος, Γραμματεὺς καὶ Οἰκονόμος, διορίζονται Συνοδικῶς τῇ ὑποδείξει τοῦ Ἐπιτρόπου, οἱ δὲ δύο Διάκονοι ἀποστέλλονται ἐν τοῦ Κεντρικοῦ Μοναστηρίου ἐκ περιτροπῆς κατὰ τὴν τάξιν τῆς ἐφημερίας, οἱ δὲ λοιποὶ προσλαμβάνονται ὑπὸ τοῦ Ἐπιτρόπου τῇ γνώσει καὶ ἀδείᾳ τοῦ Πατριάρχου.

Ἀρθρον 153. Ὁ Πρωτοσύγκελλος συμπαρίσταται τῷ Ἐπιτρόπῳ καὶ βοηθεῖ αὐτῷ ἐν τῇ ὅλῃ διευθύνσει τοῦ Προσκυνήματος, ἀναπληρῶν αὐτὸν ἀπουσιάζοντα ἢ ἀσθενοῦντα καὶ ἔχων καὶ τὴν ἰδικὴν ἐπιστάσιαν τοῦ Σκευοφυλακίου.

Ἀρθρον 154. Ὁ Οἰκονόμος ἔχει ἐν τῇ Ἱερᾷ Μονῇ ἐπιστάσιαν ἐπὶ πάντων τῶν ἐπίπλων καὶ σκευῶν τῆς Ἱερᾶς Μονῆς, φροντίζει περὶ τῆς ἐγκαίρου παρασκευῆς τῶν γευμάτων καὶ δεῖπνων, ἐπιστατεῖ ἐν τῷ Δοχείῳ καὶ δαπανᾷ ἐντολῇ τοῦ Ἐπιτρόπου πρὸς περιορισμὸν τῶν ἐκάστοτε ἀναγκαιούτων.

Ἀρθρον 155. Τὴν διαχείρισιν τοῦ ἐν Βηθλεὲμ Προσκυνήματος διέπουσιν ἀκριβῶς αἱ αὐταὶ διατάξεις αἱ ἀναγραφεῖσαι ἐν τοῖς ἄρθροις 58, 59, 60, 61 καὶ 62 τοῦ παρόντος Κανονισμοῦ διὰ τὸν Πανίερὸν Ναὸν τῆς Ἀναστάσεως.

Γ ε θ σ η μ α ν ῆ .

Ἀρθρον 156. Τὸ ἐν Γεθσημανῇ Σεπτὸν Προσκύνημα τοῦ Τάφου τῆς Θεομήτορος τέτακται ὑπὸ τὴν ἄγρυπνον ἐποπτείαν καὶ ἐπιστάσιαν Ἡγουμένου, κατὰ τριετίαν Συνοδικῶς ἐκ τῶν ἐγκριτωτέρων καὶ ἱκανωτέρων ἀδελφῶν διοριζομένου, ὅστις ὀφείλων ἐπαγρυπνεῖν πρὸς φύλαξιν τῶν ἐπὶ τοῦ Προσκυνήματος καὶ τοῦ ὄλου Ἱεροῦ Ναοῦ δικαίων καὶ προνομίων τοῦ Ἱεροῦ Κοινοῦ καὶ ἐπιστατεῖν ἐν τῇ καθημερινῶς ἐν αὐτῷ ἐπιτελέσει τῆς Ἱερᾶς διακονίας, ὑπόκειται εἰς τὰς διατάξεις τῶν ἄρθρων 56 καὶ 57 τοῦ παρόντος Κανονισμοῦ.

Ἀρθρον 157. Τὴν συνοδείαν τοῦ Ἡγουμένου ἀποτελοῦσιν εἰς ἐφημέριος Ἱερεὺς, εἰς ἐφημέριος Διάκονος, δύο ψάλται, εἰς Γραμματεὺς, εἰς Κανδηλάπτης, πάντες ἀδελφοὶ ἢ δόκιμοι καὶ δύο ἄλλοι ὑπηρεταί. Ἐκ τούτων οἱ μὲν ἐφημέριοι ἔρχονται ἐκ περιτροπῆς ἐκ τοῦ Κεντρικοῦ Μοναστηρίου κατὰ τὴν τῆς ἐφημερίας τάξιν, ὁ Γραμματεὺς καὶ ὁ Κανδηλάπτης διορίζονται Συνοδικῶς τῇ ὑποδείξει τοῦ Ἡγουμένου, οἱ δὲ λοιποὶ προσλαμβάνονται ὑπ' αὐτοῦ τῇ ἀδείᾳ τοῦ Πατριάρχου.

Ἀρθρον 158. Ἡ οἰκονομικὴ διαχείρισις διεξάγεται κατὰ τὰ ἄρθρα 58, 59, 60, 61 καὶ 62 τοῦ παρόντος Κανονισμοῦ μετὰ μόνης τῆς τροποποιήσεως, ὅτι τὰ κατὰστιχα ὑποβάλλονται κατὰ μῆνα εἰς ἐξέλεγχιν καὶ καταχώρησιν.

Τὰ ἄλλα Προσκυνήματα καὶ Μοναστήρια.

Ἀρθρον 159. Τὰ λοιπὰ Προσκυνήματα, οἷον τὸ Θαβώριον, ἡ Τιβεριάς, τὸ Φρέαρ τῆς Σαμαρείτιδος, τὸ Καταμόνας, ἡ Γαλιλαία ἢ ἐν τῷ Ὄρει τῶν Ἑλαιῶν, ἡ Βηθανία, τὸ Σαραντάριον, ὁ Ἰορδάνης, ὡς καὶ τὰ Μοναστήρια τοῦ

Προφήτου Ἡλιοῦ, τοῦ Ἀγίου Ὁγουφρίου ἐν τῷ ἀγρῷ τοῦ Κεραμέως, τοῦ Προφήτου Ἐλισσαίου ἐν Ἱεριχοῦντι, τοῦ Ἀββᾶ Γερασίμου, τοῦ Ἀββᾶ Θεοδοσίου καὶ εἴ τι ἕτερον, τάσσονται ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν Ἡγουμένων Συνοδικῶς καθ' ἑξαιρίαν διοριζομένων, οἵτινες δικαιούμενοι ἐνεργεῖν ἐγγραφὰς Προσκυνητῶν καὶ προκαλεῖν προσφορὰς καὶ βοηθείας δι' ἀλληλογραφίας ἐν ὀνόματι τῶν ὑπὸ τὴν ἐπιστάσιν αὐτῶν Ἱερῶν Σκηνωμάτων, ἀφελουσιν, ἀνεξαιρέτως τῶν ὅρων τῶν ἀποκαταστατικῶν αὐτῶν, συμμορφοῦσθαι ἀπαρεγκλίτως πρὸς τὰς διατάξεις τῶν ἀρθρῶν 130 καὶ 131 τοῦ παρόντος Κανονισμοῦ.

Ἄρθρον 160. Ἡ ἐπὶ τῶν ἐν Ναζαρέτ Ἱερῶν Προσκυνημάτων ἐποπτεία καὶ ἐπαγρύπνησις ἀνατίθεται τῷ Ἱερωτάτῳ Μητροπολίτῃ Ναζαρέτ.

Ἄρθρον 161. Ἡ διεύθυνσις καὶ Ἡγουμενικὴ ἐπιστάσις τῆς Ἱερᾶς Λαύρας Σάββα τοῦ Ἡγιασμένου ἐμπεπιστευταὶ τῷ οὕτως ὀνομαζομένῳ Πνευματικῷ, ὅστις φέρων τὸν βαθμὸν Ἀρχιμανδρίτου διορίζεται Συνοδικῶς καὶ διοικεῖ τὴν Ἱερὰν Λαύραν καὶ τοὺς ἐν αὐτῇ ἐνασκουμένους Πατέρας ἰσοδύως κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ εἰδικοῦ αὐτῆς Κανονισμοῦ, ἀντικαθιστάμενος μόνον ἐν περιπτώσει ἀνεπαρκείας περὶ τὴν Διοίκησιν.

Ἡγούμενοι Μοναστηριακῶν Ξενῶνων.

Ἄρθρον 162. Ἡ ἐπιστάσις τῶν ἐν Ἱεροσολύμοις Μοναστηρίων, ἐν οἷς ἐγκατοικοῦσιν οἱ εὐλαβεῖς Προσκυνηταὶ ἀνατίθεται Ἡγουμένοις κατὰ τριετίαν Συνοδικῶς διοριζομένοις.

Ἄρθρον 163. Οὗτοι καθήκον ἔχουσι:

α) τὸ ἐπιμέλестhai περὶ τῆς καλῆς συντηρήσεως τῶν ἐμπεπιστευμένων αὐτοῖς Ἱερῶν Ναῶν καὶ περὶ ἀκριβοῦς ἐν αὐτοῖς ἐπιτελέσεως τῶν νενομισμένων Ἱερῶν ἀκολουθιῶν.

β) προνοεῖν περὶ τῆς καθαριότητος καὶ ἐν καλῇ καταστάσει διατηρήσεως τῶν δωματίων καὶ τοῦ ὅλου Ἱεροῦ Μοναστηρίου.

γ) φροντίζειν περὶ τῆς ἀναπαύσεως καὶ περιθάλψεως τῶν Προσκυνητῶν, ὧν εἰσιν εἰδικοὶ ὁδηγοὶ καὶ προστάται πᾶσιν ἀνεξαιρέτως ἄνευ διακρίσεως τὴν παρ' αὐτῶν περιθάλψιν ἐπιδανικεύοντες.

Ἄρθρον 164. Ἡ τῶν δωματίων ἐνοικίαις ἐστὶν ἔργον τοῦ Κηρατζῆ οἱ δὲ Ἡγούμενοι ἀρκοῦνται εἰς τὰ ἐν τῷ ἀποκαταστατικῷ αὐτῶν ὀριζόμενα αὐτοῖς δικαιώματα.

Ἡγούμενοι παρὰ τῷ Λαῷ.

Ἄρθρον 165. Οἱ Ἡγούμενοι ἐν ταῖς πόλεσι καὶ κωμοπόλεσι τῆς Παλαιστίνης τὴν προστασίαν τῶν Ὀρθοδόξων Χριστιανῶν ἐμπεπιστευμένοι συνεστημένοι καὶ ἀνεγνωρισμένοι ὡς ἀντιπρόσωποι τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου καθήκον ἔχουσιν:

α) προασπίζειν τῶν συμφερόντων τῶν Χριστιανῶν παρὰ τῇ ἐπιτοπίῳ Κυβερνήσει ἐξ ὀνόματος τοῦ Πατριάρχου.

β) προφυλάττειν αὐτοὺς κατὰ τοῦ προσηλυτισμοῦ.

γ) προνοεῖν περὶ τῆς ἱεροπρεποῦς συντηρήσεως τῶν Ναῶν καὶ φροντίζειν περὶ τῆς τηρήσεως τῆς Ἐκκλησιαστικῆς εὐταξίας·

δ) ἐπιλύειν πᾶσαν μεταξὺ τῶν Χριστιανῶν διαφοράν·

ε) ἐποπτεύειν τὰ τῇ δικαιοδοσίᾳ αὐτῶν ὑπαγόμενα Σχολεῖα τοῦ Ἱεροῦ Κοινοῦ καὶ

στ) ἐπιμελεῖσθαι τῶν Μοναστηριακῶν κτημάτων ἐὰν ὑπάρχωσι τοιαῦτα.

Ἄρθρον 166. Ἐν τῇ σπουδαίᾳ ταύτῃ τῶν Ἐκκλησιαστικῶς κατὰ τόπους Προϊσταμένων διακονίᾳ μέλλουσι τοῦ λοιποῦ διορίζεσθαι οἱ ἱκανώτεροι καὶ δοκιμώτεροι τῶν ἀδελφῶν, οἵτινες οὐ μόνον γεναιότερας ἢ οἱ λοιποὶ μέλλουσιν ἀπολαβεῖν ἐπιχορηγήσεως, ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς προβιβάσμοις ἔξουσιν τὴν προτίμησιν.

Ἐξαρχοί.

Ἄρθρον 167. Οἱ Ἐξάρχοι τοῦ Παναγίου Τάφου οἱ ἐν ταῖς διαφόροις πόλεσιν ἐκτὸς τῆς Παλαιστίνης ἐγκατεστημένοι καὶ τὸ Ἱερὸν Κοινὸν παρὰ ταῖς κατὰ τόπους Ἀρχαῖς Ἐκκλησιαστικαῖς τε καὶ Πολιτικαῖς ἐκπροσωποῦντες, ἔργον κύριον ἔχουσι τὴν διοίκησιν τῶν Μετοχίων καὶ τὴν διεύθυνσιν τῆς κτηματικῆς περιουσίας τοῦ Ἱεροῦ Κοινοῦ, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐπιμέλειαν τῶν ἄλλων αὐτοῦ κατὰ τόπους ποικίλων συμφερόντων.

Ἄρθρον 168. Οἱ Ἐξάρχοι διορίζονται Συνοδικῶς κατὰ ἐξαετίαν ἀνεξαρτήτως τῶν ὄρων τῶν Ἀποκαταστατικῶν αὐτῶν, ὀφείλουσιν ἀπαρεγκλίτως συμμορφοῦσθαι πρὸς τὰς διατάξεις τῶν ἄρθρων 130 καὶ 131 τοῦ παρόντος Κανονισμοῦ.

Ἡ ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἐπιτροπή.

Ἄρθρον 169 Εἰς ἐκπροσώπησιν τοῦ Ἱεροῦ Κοινοῦ παρὰ τε τῇ Ἐπιτοπίῳ Κυβερνήσει καὶ παρὰ τῇ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ καὶ πρὸς διεξαγωγὴν πάσης ἐν τῇ Πρωτευούσῃ ὑποθέσεως τοῦ Ἱεροῦ Κοινοῦ, ἀλλὰ καὶ πρὸς διοίκησιν τῶν ἐν αὐτῇ καὶ τοῖς πέριξ κτημάτων αὐτοῦ, τέτακται ἡ ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἐπιτροπή ἐν τῷ κατὰ Φανάριον Ἱερῷ Μετοχίῳ τοῦ Παναγίου Τάφου διαμένουσα.

Ἄρθρον 170. Ὑπὸ τὸν Ἐπιτροπὸν εἰσι τεταγμένοι δύο Γραμματεῖς, ὁ Βιβλιοθηκᾶριος, ἐμπειστευμένος καὶ τὴν Καμαρασίαν, ὁ Οἰκονόμος ὁ Πνευματικὸς, δύο Ἐφημέριοι Ἱερεῖς, εἰς Ἐφημέριος Διάκονος καὶ ὁ Καποῦ - Κεχαγιάς. Ἐκ τούτων μόνον ὁ Καποῦ - Κεχαγιάς ἐστὶ λαϊκός, οἱ δὲ λοιποὶ πάντες ἀνεξαιρέτως εἰσὶ μέλη τοῦ Ἱεροῦ Κοινοῦ, ἀποστελλόμενοι μὲν ἐκ τῆς Ἀγίας Πέλεως καθ' ὠρισμένην χρονικὴν περιτροπὴν, ὀφείλοντες δ' ὑπεῖκειν τῷ Ἐπιτρόπῳ ὡς Πληρεξουσίᾳ ἀντιπροσώπῳ τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου, ἀνακαλούμενοι καὶ παιδεύμενοι ἐν περιπτώσει παραμελήσεως τοῦ καθήκοντος αὐτῶν ἅμα τῇ τοῦ Ἐπιτρόπου αἰτήσῃ. Ἐκτὸς τῶν ἀδελφῶν ὑπάρχουσι καὶ οἱ ἀναγκαιοῦντες ὑπηρέται.

Ἄρθρον 171. Ἀπαντες οἱ ἀδελφοί, οἱ ἐν τῷ Ἱερῷ Μετοχίῳ διακονοῦντες ἢ παρεπιδημοῦντες ἀπολαύουσι τῆς αὐτῆς τροφῆς ἐν τῇ αὐτῇ κοινῇ τραπέζῃ.

Ἄρθρον 172. Ἡ διαχείρισις διεξάγεται συμφώνως πρὸς τὰς διατάξεις τῶν ἁρθρῶν 130 καὶ 131 τοῦ παρόντος Κανονισμοῦ.

Ἡ ἐν Μόσχᾳ Ἐπιτροπή.

Ἄρθρον 173. Εἰς ἐκπροσώπησιν τοῦ Ἱεροῦ Κοινοῦ παρὰ τῇ Αὐτοκρατορικῇ Ρωσικῇ Κυβερνήσει καὶ τῇ Ἀγιωτάτῃ Διοικήσει Συνόδῳ πρὸς τε τὴν Διοίκησιν τῶν ἐν Μόσχᾳ κτημάτων τοῦ Ἱεροῦ Κοινοῦ καὶ πρὸς ἐπιμέλειαν τῶν ποικίλων αὐτοῦ ἄλλων συμφερόντων ὥρισται ἡ ἐν Μόσχᾳ Ἐπιτροπή.

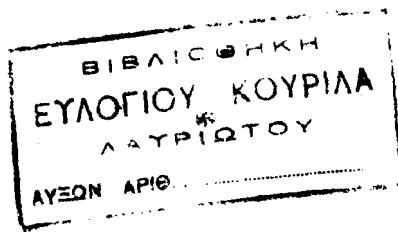
Ἄρθρον 174. Ὁ ἐν Μόσχᾳ Ἐπίτροπος παρίσταται ἐν ὅλῃ τῇ Ὁρθόδοξῃ Αὐτοκρατορίᾳ ὡς Πληρεξούσιος Ἀντιπρόσωπος τοῦ Παναγίου Τάφου προσδεχόμενος πᾶσαν ὑπὲρ τῶν Ἀγίων Τόπων προσφορὰν τῶν εὐσεβῶν Χριστιανῶν.

Ἄρθρον 175. Ἐκτὸς τῆς ἐκ λαϊκῶν ἀναγκᾶς ὑπαλληλίας, ἔχει μεθ' αὐτοῦ Γραμματεῖα καὶ δύο Ἐφημερίους ἐκ τῶν ἀδελφῶν, τὴν δὲ διαχείρισιν διεξάγει κατὰ τὰ ἅρθρα 130 καὶ 131 τοῦ παρόντος Κανονισμοῦ.

Εἰδικὴ Διάταξις.

Ἄρθρον 176. Ὁ παρὼν Κανονισμὸς τεθήσεται εἰς ἐνέργειαν ἅμα τῇ ἐγκρίσει καὶ ὑπογραφῇ αὐτοῦ ὑπὸ τῆς Ἀγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου, οὐδεμία δ' ἐπιτρέπεται τροποποίησις αὐτοῦ ἢ ἀναθεώρησις μετὰ τὴν ἐγκρίσιν πρὸ τῆς παρελεύσεως μιᾶς πλήρους ἀπὸ τῆς ὑπογραφῆς πενταετίας. Γενήσεται δ' ἡ ἀναθεώρησις ἢ καὶ τροποποίησις, ἐὰν ἐγκριθῇ ὑπὸ τῶν δύο τρίτων τῶν ἀποτελούντων τὴν Ἱερὰν Σύνοδον μελῶν. Εὐθὺς μετὰ τὴν ὑπογραφὴν ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, κοινοποιηθήσεται μὲν ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου τοῖς ἐν Ἱεροσολύμοις Ἀδελφοῖς εἰς γενικὴν σύναξιν προσκαλουμένοις, ἀποσταλήσεται δὲ καὶ τοῖς ἔξω ἐν διακονίαις οὖσιν Ἀδελφοῖς.

ΠΙΝΑΞ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Α.

Ἀβράμιος, ἐκ Κάραν, τοπικὸν μέλος τῆς Ἀδελφότητος σ. 90.

Ἁγία Σύνοδος :-

διοικοῦν σῶμα τῆς Ἐκκλησίας 40.

σύνθεσις αὐτῆς 40.

πατριαρχικὸς ἐπὶ τῆς συνθέσεως ἔλεγχος 109, 125.

ἀποκλεισμός ὠρισμένων Ἐπισκόπων ἐκ τῆς Συνόδου ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου 117-119.

ἑσωτερικοὶ αὐτῆς κανονισμοὶ 210-214.

Ἅγιοι Κωνσταντῖνος καὶ Ἑλένη, ἐκκλησία 17, 30, 41, 92.

Ἅγιος Σάββας, Μοναστήριον :-

ἐπίσκεψις αὐτοῦ ὑπὸ τῆς Ἐπιτροπῆς 2.

χαρακτὴρ τοῦ μοναστηρίου 41.

Ἀγιοταφικὴ Ἀδελφότης :-

ἀναγνώρισις αὐτῆς ὡς νομικῆς προσωπικότητος 30.

ἱστορία καὶ χαρακτὴρ αὐτῆς 33-34, 35-36, 40-45, 122.

Ἀραβικὸν στοιχεῖον ἐν τῇ Ἀδελφότητι 32, 34, 122.

Ἑλληνικὸς αὐτῆς χαρακτὴρ 43.

τοπικὴ πηγὴ τῶν μελῶν τῆς 43.

ἡθικαὶ ἐλλείψεις 43-44, 120, 123.

παραδοχὴ ἐν αὐτῇ τῆς ἐγχωρίου κοινότητος 90-95, 125.

ὁροι παραδοχῆς 205-206.

Ἀθανάσιος, Μητροπολίτης Πτολεμαίδος 32.

Αἰθερία :-

ἀναφερθεῖσα ὡς «Σιλβία» 24, 25, 37.

προσκύνημα αὐτῆς εἰς Παλαιστίνην 37.

Ἀμμάν, ἐπίσκεψις αὐτοῦ ὑπὸ τῆς Ἐπιτροπῆς 2.

Ἀντιοχείας, Πατριάρχης 51. 128-129.

Ἀραβικὸν στοιχεῖον ἐν τῷ Πατριαρχείῳ :- 25-28.

Ἀραβικά Χειρόγραφα 25-27, 32-33.

Ἀραβικαὶ λειτουργίαι καὶ ἔθιμα 47-48.

Ἀραβικὴ Φιλολογία 26-27.

Ἀραβικαὶ Σημειώσεις εἰς τὰ ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ χειρόγραφα 25-26.

Ἀραβες Πατριάρχαι 18-28.

Ἀρχιγραμματεὺς 219-220.

Ἀσκάλωνος, Ἀρχιεπίσκοπος 91, 101-103.

Ἀτζλὸν 52.

Β.

Βασίλειος, Ἀρχιμανδρίτης σ. 91.

Βεράτιον, Τύπος Πατριαρχικοῦ 121.

Βηθλεέμ:-

ἐκκλησία (Βασιλική) Γεννήσεως 40.
κανονισμοὶ περὶ 226-227.

Βιτρώ, Ἰάκωβος δὲ 24.

Γ.

Γλυκέριος, Μητροπολίτης Ναζαρέτ, ἐκθρόνισις καὶ θάνατος αὐτοῦ σ. 6.

Δ.

Διαδοχῆς, Νόμος 100-101.

Δικαστήρια, Ἐκκλησιαστικά 60, 98-103, 128, 177.

Δοσιῶδες, Ἀρχιεπίσκοπος Σεβαστείας:

διορισμὸς καὶ ἀποχώρησις αὐτοῦ ἐκ τῆς Οἰκονομολογικῆς Ἐπιτροπῆς 5.

Δραγουμᾶνος 220-221.

Ε.

Ἐθνικότης Πατριαρχῶν Ἐπισκόπων καὶ λοιπῶν μελῶν τῆς Ἀδελφότη-
τος 107-109, 125.

Ἐκθρόνισις Πατριαρχῶν 113-115, 126.

καίμενον Τουρκικῆς ἀρνήσεως πρὸς διακανονισμόν 194.

Ἐκλογὴ Πατριάρχου, Βλέπε *Πατριάρχης*, ἐκλογή.

Ἑλληνικὸν Γένος, ἀξιώσεις αὐτοῦ ἐπὶ τῶν Προσκυνημάτων 3-4, 7, 8, 17, 34-35-36

Ἑνοριακὸς Κλήρος:-

χαρακτηριστικά 73.

ἐκπαιδευτικὴ κατάστασις 73.

ἀξιώσεις πρὸς βελτίωσιν αὐτοῦ 48, 53.

παρουσία καὶ καθήκοντα αὐτοῦ κατὰ τὴν ἐκλογὴν Πατριάρχου 110-112.

τρόπος τῆς πρὸς τοῦτο ἐκλογῆς 115-116.

οἱ μισθοὶ καὶ ἡ κατάστασις αὐτοῦ δέον νὰ εὐρίσκωνται ἐν τῇ σφαίρᾳ τοῦ Μικτοῦ
Συμβουλίου 84-85, 87, 127.

Ἐπίσκοποι:-

ἐκλογὴ Ἐπισκόπων 95-98, 125.

ἐξ ὁφφικίου (*ex officio*) μέλη τῆς Συνόδου 109-110, 210.

ποιμαντικοὶ Ἐπίσκοποι. Βλέπε: *Μητροπολίται*.

Ἐπιτροπὴ:-

διορισμὸς αὐτῆς 12.

ἀνακοίνωσις αὐτοῦ πρὸς τὸν Πατριάρχην 1.
Ἑσωτερικοὶ Κανονισμοὶ 112-113, 126, 205-230.
Εὐθὺμιος, Ἀρχιμανδρίτης 41, 70.

Θ.

Θεμελιώδης Νόμος (1875) :-
περίπτωσις θεσπίσεως αὐτοῦ 13, 104, 122.
ἀναθεώρησις αὐτοῦ 103, 106, 124-128.
κείμενον προτεινομένης ἀναθεωρήσεως 159-181.

Θεοδώρητος, Ἀρχιμανδρίτης 91.

Θεολογικὴ Σχολὴ τοῦ Σταυροῦ 74, 93, 130.

Θεσσαλία, τὸ «Τσιφλίκιον τοῦ Παναγίου Τάφου» 30.

Ι.

Ἰόππη, ἐνέργειαι τῆς τόπικῆς κοινότητος 50.

Ἰορδάνου, Ἀρχιεπίσκοπος 18.

Ἰσπόλυτος, Ἀρχιμανδρίτης, Βιβλιοθηκάρχιος τοῦ Μοναστηρίου 4.

Κ.

Κάϊφα, ἐπίσκεψις αὐτῆς ὑπὸ τῆς Ἐπιτροπῆς 2.

Κάϊφα, Συνέδριον :-
κλήσις Συνεδρίου 7.
συνεδριάσεις 8, 123.
ἀξιώσεις 11-12, 54-56, 123, 135-139.
ἀπόρριψις αὐτῶν ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου 11.
ἐπίκλησις πρὸς Κυβερνητικὴν ἐπέμβασιν 12.

Κάλλιστος, Ἀρχιμανδρίτης 91.

Καμαράσης 221-223.

Κανονισμοὶ τοῦ 1875. Βλέπε: *Θεμελιώδη Νόμον*.

Κανονισμός, (Ἑσωτερικὸς Κανονισμὸς τοῦ Πατριαρχείου) 205-230.

Κάρακ :-

ἐπίσκεψις αὐτοῦ ὑπὸ τῆς Ἐπιτροπῆς 2.
θέσις καὶ χαρακτηριστικὰ 52.
ὁρθόδοξος πληθυσμὸς 200.

Κάρας, Θεόδωρος 26.

Καρὰ Ἰωάννης, Νικόλαος 69.

Καστοριώτης, Γεώργιος 69.

Κατοικίαι, τὸ ζήτημα τῶν — ἐν Ἱερουσαλὴμ 80-83.

Κιαμλ Πασᾶς 104.

Κλεόπας, Ἀρχιεπίσκοπος Διοκαιοσαρείας:-

διορισμὸς αὐτοῦ παρὰ τῇ Οἰκονομολογικῇ Ἐπιτροπῇ 5.
διορισμὸς αὐτοῦ ὡς Μητροπολίτου Ναζαρέτ 5-6.

Κύπρος:-

ὑπόμνημα Ἀρχιεπισκόπου 7-8.
πρώτος ἀφιέρωσις περιουσίας 30.

Κωνσταντινούπολις:-

συνάφεια Πατριαρχείου μετ' αὐτῆς 23, 24, 30-31.
ἐκλογή Πατριάρχου Ἱεροσολύμων εἰς 31.
Καταστατικὸν Πατριαρχείου Κων/πόλεως 103-104.
κανονισμοὶ Μετοχίου 229-230.

Κωνσταντῖος, Πατριάρχης 19-20, 31.

Κυβέρνησις:-

δικαίωμα καὶ ὅρια ἐπεμβάσεως 58-61.
σχέσεις μετὰ τοῦ Πατριαρχείου 117-118.
εἰσήγησις περὶ τῆς ἐξουσίας τοῦ ἀποσύρειν τὴν ἀναγνώρισιν τοῦ Πατριάρχου,
ἐξέτασις καὶ ἀπόρριψις αὐτῆς 119.
ἐπιβολὴ πειθαρχικῶν ἐξοριῶν 120-121.

Μ.

Μαδηβᾶ:-

ἐπίσκεψις αὐτῆς ὑπὸ τῆς Ἐπιτροπῆς 2.
θέσις καὶ χαρακτηριστικὰ 52.

Μασμπατᾶς:-

ἐννοια καὶ σημασία αὐτοῦ 9.
αἰτήσεις πρὸς διορισμὸν τοῦ Κλεόπα 6.

Μετριοπαθῆς Μερὶς:-

σύστασις αὐτῆς καὶ συνεδριάσεις 10, 23-24.
ἀλληλογραφία μετὰ τοῦ Πατριάρχου 10-11.
χαρακτηριστικὰ 48-49.
ἀξιώσεις 56-57, 123, 143-147.

Μητροπολιταί:-

ἐκλογή αὐτῶν ὑπὸ τοῦ λαοῦ 95-98, 125.
οἱ μόνοι ποιμαντικοὶ Ἐπίσκοποι 110.
δέον νὰ προσκαλῶνται εἰς σημερινούσας τῆς Συνόδου συνεδριάσεις 110, 216.
ἡ ἐκλογή Μητροπολιτῶν δέον τοῦ λοιποῦ νὰ τυγχάνῃ Κυβερνητικῆς ἐπιβεβαι-
ώσεως 116, 176-177.

Μικτὸν Συμβούλιον:-

ὑποσχεθὲν ὑπὸ τοῦ Ἱεροθέου 14.
ἰδρυθὲν διὰ Τουρκικῆς Διατάξεως 16.
πίσις ἐπὶ τοῦ Πατριάρχου πρὸς κλήσιν αὐτοῦ 16.
ὡς ἐξητήθη ὑπὸ τοῦ Συνεδρίου τῆς Κάϊφας 54.
λεπτομερὲς ἐξέτασις τοῦ ζητήματος 75-88.

γενικός σκοπός και εξουσία 76-78, 127.
σύνθεσις 75-76, 127.
μέθοδος εκλογής 78-80, 127.
δικαιοδοσία 80-87, 127.
οικονομικά 87-88, 127.
κατάστασις τῶν μελῶν 88.
δέον νὰ συμμετέχωσιν εἰς τὴν ἐκλογὴν Πατριάρχου 88.
σχέδιον διατάξεων πρὸς Ἱδρυσιν αὐτοῦ 171-174.
σχέδιον κανονισμῶν πρὸς ἐκλογὴν 178-180.

Μοναστήρια, ἐξαρτώμενα καὶ τοπικά 41-42.

N.

Ναζαρέτ, ἐπίσκεψις αὐτῆς ὑπὸ τῆς Ἐπιτροπῆς 2.

Ναζαρέτ, Ἐπισκοπή :-

ἐριδες ἀναφεῖσθαι ἐκ τοῦ διορισμοῦ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Κλεόπα 7, 12, 105, 123.
τὸ πρόβλημα φαίνεται προκαλοῦν τῆς Κυβερνήσεως τὴν ἐπέμβασιν 117.

Ναζιανζηνός, Προκόπιος 21.

O.

Οἰκονομολογικὴ Ἐπιτροπή :-

διορισμός 5.
διορισμος Ἀρχιεπισκόπου Δοσιθέου 5.
ἀποχώρησις αὐτοῦ 5.
διορισμός Κλεόπα 6.

Ὅμαρ, Χαλίφης. Ὁ «Ἀχτιναμές» αὐτοῦ 45, 153.

Ὀυσπένσκις, Πορφύριος 13, 25.

II.

Παλαμάς, Γρηγόριος, ἱστορικός Ἐκκλησίας Ἱεροσολύμων 28, 29.

Πανάγιος Τάφος, ὁ Ναὸς τοῦ :

πυρπόλησις καὶ ἀνοικοδόμησις αὐτοῦ 31-32.
Ἑλληνικαὶ ἱεροτελεστίαι κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν Σταυροφοριῶν 24-26.

Πατριαρχεῖον Ἱεροσολύμων :-

ὁ «μοναχικός» αὐτοῦ χαρακτήρ 14, 17, 46-47, 105, 122, 151-155.
πατριαρχικὸν ὑπόμνημα ἀναπτύσσον τὴν θέσιν αὐτὴν 151-155.
ἰ, ἀξιώσις αὐτοῦ ὅπως θεωρηθῇ Ἑλληνικὸν καθίδρυμα 17, 18, 105.
Ἑλληνικὴ ἀτμόσφαιρα αὐτοῦ 23, 122.
Ἑλληνικαὶ τελεταὶ ἐν τῷ Παναγίῳ Τάφῳ 24.
Ἀραβικὸν στοιχεῖον ἐν αὐτῷ 26-27.
ἐκλογὴ Πατριαρχῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει 31.
ἱστορικὴ αὐτοῦ ἀρχὴ 33.
θέσις αὐτοῦ ἐν τῇ Χριστιανowsύνῃ καὶ ἐν Ἱερουσαλήμ 38.

τιμητική θέσις τοῦ Πατριάρχου 38.
αἷτια τῶν παρουσῶν δυσχερειῶν 39.
ἐξωτερικὰ καθιδρύματα 41-42, 67.
οἰκονομικὴ κατάστασις καὶ προσδοκίαι 61-67.
κτηματικαὶ ἀφιερώσεις 67-71, 122.
κτῆματα ἐξωτερικοῦ 67.
ἐκπαιδευτικὸν σύστημα 71-73.
ἐθνικότης Πατριαρχῶν, Ἐπισκόπων καὶ μελῶν τῆς Ἀδελφότητος 107-109.

Πατριάρχης, ἡ Αὐτοῦ Μακαριότης δ:-

ἡ στάσις αὐτοῦ πρὸς τὴν Ἐπιτροπὴν 1-2, 3-4
προσωπικὰ χαρακτηριστικά 39.
ἡ στάσις αὐτοῦ ἀπέναντι τῆς Οἰκονομολογικῆς Ἐπιτροπῆς 39.
ἀποκλεισμός τῶν 4 Ἀρχιεπισκόπων ἐκ τῆς Συνόδου 117-118.
ἀποκλεισμός τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Διοικισαρείας 118.

Πατριάρχης, ἐκθρόνισις 113-115, 126, 210.

Πατριάρχης, ἐκλογή:-

προσόντα ὑποψηφίου 116.
ἐκπροσώπησις τοπικῆς κοινότητος ὑπὸ τοῦ ἐνοριακοῦ κλήρου 110-112.
τρόπος ἐκλογῆς ἀντιπροσώπων 116.
προτεινομένη συμμετοχὴ τῶν μελῶν τοῦ Μικτοῦ Συμβουλίου 88.

Πατριαρχικοὶ Ἀντιπρόσωποι 42, 228-229.

Πατριάρχαι Ἱεροσολύμων:-

Σωφρόνιος (638) 22, 45.
Σέργιος (Μανσοῦρ) (844) 26.
Θεοδόσιος (869) 23.
Δοσίθεος (1191) 23.
Λάζαρος (1334-1360) 23.
Δωρόθεος (1376-1477) 24, 27.
Δωρόθεος («Ἀττάλας») (1505-1543) 27, 46.
Γερμανὸς (1543-1579) 21, 28-30.
Δοσίθεος (17ος αἰών), 28, 29, 69.
εἰς τῶν μεγίστων Πατριαρχῶν 21.
τὸ ἔργον του-«Οἱ Πατριάρχαι Ἱεροσολύμων» 21, 27.
Σωφρόνιος (1771-1775) 32.
Ἀνθιμος (1788-1809) 32.
Πολύκαρπος (1810) 31.
Κύριλλος (1845-1872) 12, 13, 103, 122.
αἱ ἐπακολουθήσασαι τὴν ἐκθρόνισιν αὐτοῦ στάσεις 13.
Προκόπιος (1872-1875) 104.
Ἰερόθεος (1876-1882) 13, 122.
ἡ ὑπ' αὐτοῦ ἀπονομὴ συνταγματικοῦ δικαιώματος πρὸς τὴν Κοινότητα 14-15.

P.

Ροὺμ Μιλλέτ:-

ἐννοια αὐτοῦ 3-4.
ἀξιώσις τοῦ Πατριαρχείου διὰ εἶναι ὁ πράκτωρ αὐτοῦ 4.

«Ρωμαῖος», ἡ ἐννοια τῆς λέξεως 18.

Ρωσσία, προπαγάνδα ἐν Παλαιστίνῃ 12-13.

Σ.

Status Quo (Καθεστώς):-

αίτησις τοῦ Πατριάρχου πρὸς τυπικὴν ἐπιβεβαίωσιν αὐτοῦ 9.
περὶ ἐθνικότητος τοῦ Πατριάρχου κτλ. 106.

Σάλη, ἐπίσκεψις αὐτῆς ὑπὸ τῆς Ἐπιτροπῆς 2.
θέσις 52.

ὁ πρῶτος τῶν ἱερέων αὐτῆς 53.

«Σιλβία»: Βλέπε *Αἰθερία*.

Σκευοφύλαξ, 217-219.

Σουεῖγκερ, περιγραφή αὐτοῦ τῆς Ὁρθοδόξου Κοινότητος τῷ 1581 29.

Σουλεϊμάν, υἱὸς τοῦ Χάσαν Ἐλ-Γάζη, Ἐπισκόπου Γάζης 27.

Σουλτάνοι τῆς Τουρκίας:-

Μωάμεθ Β'. 46. 99.

Σελημ Α'. 46.

Σύνδοδος, Βλέπε: *Ἁγία Σύνδοδος*.

Τ.

Ταραχαὶ τοῦ 1908 15, 123.

Τοπικὰ Συμβούλια: 88-90, 128.

προτεινομένη μεταφορὰ ἐπιδόματος ἐνοικίων πρὸς τὸ Συμβούλιον Ἱεροσολύμων 83, 175-176.

σχέδιον διατάξεων πρὸς ἐγκαθίδρυσιν αὐτῶν 174-176.

σχέδιον κανονισμῶν πρὸς ἐκλογὴν αὐτῶν 180-181.

Τοπικὴ Κοινότης:-

ἀπονομὴ συνταγματικῶν δικαιωμάτων ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου Ἱεροθέου 13-15, 122.

εἰσηγηθεῖσα Ἑλληνικὴ ἀρχὴ 17, 36-37.

αἱ δύο ἐν αὐτῇ Μερίδες 48-49.

Μερίς τοῦ Συνεδρίου τῆς Κάϊφας 48.

Μετριοπαθὴς Μερὶς 48-49.

οἰκονομικὴ ἐξάρτησις ἐκ τοῦ Πατριαρχείου 49-50, 122.

νέα κίνησις ἐν αὐτῇ 50-51.

ἐκπροσώπησις κατὰ τὴν ἐκλογὴν Πατριάρχου 110-111.

δικαίωμα παραδοχῆς ἐν τῇ Ἀδελφότητι 90-95, 125.

ἀτυχὴς θέσις αὐτῆς 129.

λεπτομέρειαι πληθυσμοῦ 199 200.

Τοποτηρητής, διατάξεις ἀφορῶσαι αὐτὸν 214.

Τουρκικὴ Διάταξις τοῦ 1910 15, 16, 61, 123, 189, 195.

μεταγενέστεραι ἐπεξηγηματικαὶ διατάξεις 196-197.

Υ.

ὑπεριορδανία:- 51-53.

ἀξιώσεις τῆς τοπικῆς κοινότητος 52.

ἐπιθυμία πρὸς ἀπόκτησιν Ἐπισκόπου 53.
σχέδιον θεσπίσματος πρὸς ὑποβολὴν πρὸς τὴν Κυβέρνησιν 185.
ἀριθμοὶ τῆς Ὁρθοδόξου Κοινότητος 200.

Φ.

Φαράτζ, Ἰάκωβος 11.

Φρέαζ τῆς Σαμαρείτιδος 40.

Χ.

Χούσουν, Ἀλ—, 52.
ὁρθόδοξος πληθυσμὸς 200.

Χρυσόστομος, Μητροπολίτης Ἀθηνῶν:-
διαμαρτυρία αὐτοῦ πρὸς τὴν Κυβέρνησιν Παλαιστίνης 8.
«Ἰσθερία Ἐκκλησίας Ἱεροσολύμων» (ιδίου) 18, 29.

ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΑ

Σελ. 4. Ἄρθρον 14, στ. 5., ἀντὶ «ἐξητεῖτο αὕτη» ἀνάγν. *ἐξητοῦντο αὗται.*

» 24. Ὑποσημείωσις, » «ἐν σελ. 39» » *ἐν σελ. 37.*

» 38. Ἄρθρον 107, στ. 4., » «Τὸν τῆς Ρώμης, ἦτοι τὸν Πάπαν, ἔχοντα τὰ πρωτεῖα». ἀνάγν. *τοῦ τῆς Ρώμης, ἦτοι τοῦ Πάπα, ἔχοντος τὰ πρωτεῖα.*

» 38. Ἄρθρον 109, στ. 9., ἀντὶ «αὐτοῦ» ἀνάγν. *αὐτοῦ*.*

» 57. Ἄρθρον 169α, στ. 31., » «παρόντων» » *παρουσῶν.*

» 85. Ἄρθρον 241, στ. 5., » «Ὁ» » *Οἱ*

» 121. Ἄρθρον 352, στ. 1., » «ναστήριον» » *Μοναστήριον.*

» 137 Ἄρθρον 21, στ. 3., » «Βακούφια Μουσουλμανικά» ἀνάγν. *Μουσουλμανικά Βακούφια.*

» 204 Μεταξὺ γ' καὶ δ' στοίχου ἀνάγν. *Κεφάλαιον Ε'.* — Ἐξαργήματα.

